"A WELL-CHOSEN COLLECTION, FROM GOOD SOURCES, WELL PRESENTED FOR USE EITHER AS AN INTRODUCTION TO THE STUDY OF MYTHOLOGY OR AS A CONVENIENT REFERENCE WORK AND REFRESHER OF MEMORY."

— JOSEPH CAMPBELL

PRIMAL MYTHS

CREATION MYTHS AROUND THE WORLD

Barbara C. Sproul

MITURI PRIMORDIALE

Miturile creației în întreaga lume

Barbara C. Sproul

CUPRINS

PREFAȚĂ
INTRODUCERE

UNU: MITURI AFRICANE
Bushman: Cagn comandă lumea
Hottentot: Ființa supremă
Barotse: Dumnezeu se retrage la cer
Yao: Cameleonul găsește
Swahili: Crearea lumii și a omului
Bushongo: Bumba vomită lumea
Bulu: Cum a creat Zambe omul, cimpanzeul și gorila
Ngombe: Certurile dintre oameni și modul în care Pământul a fost populat
Nandi: Când a venit Dumnezeu pe Pământ
Dogon: Primele cuvinte
Mande: Creația
Krachi: Separarea lui Dumnezeu de om
Fon: Marii zei

DOI: MITURILE DIN ORIENTUL APROPIAT
Mituri egiptene antice
Teologia din Memphis
Istoria creării zeilor și a lumii Myth al lui Ptah din Memphis
Respingerea dragonului și creația
Incantație din mitul Lotusului Primordial
Mituri Sumeriene, babiloniene și asiriene
Enuma Elish
Crearea omului de către zeița mamă
Când Anu a creat cerurile
Viermele și durerea de dinți
O altă versiune a creării omului
Povestea creației din Eridu
Din relatarea lui Berossus a Genezei babiloniene
Mituri din Vechiul și Noul Testament
Geneza 1-2:3
Geneza 2:4-23
Psalmul 33:6-15
Psalmul 104
Din Cartea lui Iov
Din Proverbe
Din Evanghelia după Ioan
Miturile zoroastriene
Din Exegeza bunei religii
Vorbind despre lume
Despre amestecul spiritului binefăcător și al spiritului distructiv
Răspunsul spiritului înțelepciunii
Mituri gnostice
Din Poimandrele lui Hermes Trismegistus
Creația conform lui Mani
Mituri ale islamului

Coranul. Sura XLI - Cel făcut clar
Coranul. Sura XVI - Albina
Din Coran

TREI: MITURILE EUROPENE

Mituri antice greceşti şi romane
Mitul Creaţiei Pelasge
Hesiod: Din Teogonie
Hesiod: Cele cinci vârste ale omului
Mitul orfic al creaţiei
Ovidiu: din Metamorfoze
Miturile Europei de Nord
Cea mai timpurie (presupusă) credinţă a celţilor
Din ghicitul lui Vala
Kalevala: Naşterea lui Vainamoinen

PATRU: MITURILE INDIEI

Miturile hinduse
Rig-Veda X. XC: Sacrificiul omului primordial
Rig-Veda X. CXXI: Prajapati (Embrionul de aur)
Rig-Veda X. CXXIX: La început (In the Beginning)
Brahmanas: Creaţia dintr-un ou
Din Chandogya Upanishad
Din Kena Upanishad
Din Legile lui Manu
Din Vishnu Purana
Un mit Jain
Jinasena: Nu există creator
Un mit budist
Buddha: Cum a evoluat lumea
Mituri tribale
Dhammai: Înainte de a exista Pământ sau Cer
Minyong: Separarea dintre Pământ şi Cer

CINCI: MITURILE DIN CHINA ŞI JAPONIA

Miturile din China
Creaţia din haos
Patru versiuni ale mitului lui P'an Ku
Lao Tzu: Din Tao Te Ching
Huai-Nan Tzu: Crearea Universului
Kuo Hsiang: Natura şi inexistenţa
Chou Tun-Yi: O explicaţie a Diagramei Marelui Suprem
Miturile Japoniei
Din Kojiki
Din Nihongi
Ainu: La început lumea era mocirloasă

ŞASE: MITURILE SIBERIENILOR ŞI ESCHIMOŞILOR

Tungus: Dumnezeu triumfă asupra diavolului
Mongolă: Un lama a coborât din cer
Alarsk Buryats: Când Burkhan a coborât din cer
Altaic: Dumnezeu şi primul om

Eschimoşii: Creaţia
Chuckchi Eskimo: Creatorul face oamenii şi animalele

ŞAPTE: MITURI NORD AMERICANE

Joshua: Xowalaci şi companionul său
Salinan: După potop
Wvot: Originea omului
Maidu: La începuturi
Cupeno: Un sac agăţat în spaţiu
Okanagon: Originea Pământului şi a oamenilor
Salishan/Sahaptin: Crearea lumii şi a oamenilor
Sângele: Crearea omului
Huron: Crearea lumii
Mandan: Primul creator şi omul singuratic
Assiniboine: Crearea oamenilor şi a cailor
Cherokee: Cum a fost creată lumea
Yuchi: Crearea Pământului
Patru mituri apache ale creaţiei
    Chiricahua Apache: Când Pământul era nou
    White Mountain Apache: Pământul este înfiinţat
    Apaşii Lipan: Calea indianului (The Way of the Indian)
    Jicarilla Apache: La început nimic nu era aici
Hopi: Emergenţa
Zuni: Începutul noutăţii

OPT: MITURILE DIN CENTRUL ŞI SUDUL AMERICII

Quiche Mava: Din Popol Vuh
Maya: Tatăl nostru Dumnezeu
Inca: Ordonarea lumii
Yaruro: Opt versiuni ale legendei creaţiei
Jivaro: Nuhino sau Povestea Pământului
Mundurucu: Poporul s-a căţărat afară

NOUĂ: MITURILE AUSTRALIEI ŞI ALE PACIFICULUI

Wulamba: Originea aborigenilor
Aranda: Mvth al Marelui Tată
Kakadu: Imberombera şi Wuraka
Yami: The Outbursters (Extratereştrii)
Negritos: Oamenii visători
West Ceram: Mitul lui Hainuwele
Melanezia: Patru mituri ale creaţiei
Insulele Banks: Mitul lui Oat
Insulele Marshall: Long. Long. Cu mult timp în urmă
Insula Maiana: Fabricarea lucrurilor
Patru cosmologii Maori
    O genealogie
    Po
    Creaţia
    Cerul şi Pământul
Maori: Mitul lui lo
Samoa: Tangaroa şi stânca
Trei cosmologii tahitiene

Taaroa
Scoici în scoici
Mitigatorul multor lucruri
Insulele Tuamotu: Cântecul cosmic
Insulele Tuamotu: Locurile de locuit ale lui Kiho
Hawaii: Kumulipo (Un cântec al creației)

DESPRE AUTOR

PREFAȚĂ

În multe culturi, miturile creației constituie doar prima parte a unei tradiții mitologice extinse care relatează fundamentele sociale și culturale, precum și naturale ale realității actuale. Astfel de culturi nu fac distincții ferme între miturile creației și cele socio-culturale în măsura în care nu înțeleg nicio separare grosolană între ele și restul naturii. Prin urmare, multe dintre miturile incluse în această antologie sunt oarecum trunchiate în mod arbitrar - separate de miturile mai istorice care le urmează - pentru ca subiectul lor să se potrivească mai bine miturilor explicit cosmologice care se ocupă direct de crearea ființei, a zeilor, a universului și a oamenilor.

În fiecare caz, am căutat traducerea cea mai autentică - versiunea care, chiar dacă ar putea să nu fie la fel de ușoară sau de ușor accesibilă cititorilor occidentali ca o alta, evocă cel mai autentic sursa sa culturală și religioasă. În cea mai mare parte, semnele diacritice și notele de subsol au fost omise ca fiind inutile pentru cititorul general, însă fiecare mit a fost introdus cu informații de bază referitoare la decor, dată, paternitate și principalele simboluri.

Pentru a menține coerența, doar titlurile cărților au fost scrise cu italice; titlurile miturilor individuale nu au fost scrise cu italice. În parte din același motiv, dar și pentru a fi mai clar, termenii „Dumnezeu”, „Ființă în sine”, „Neființă în sine” și „Sfânt” au fost scrișsi cu majuscule atunci când se referă la realitatea absolută. Termenii generici pentru divinități și principii care par să simbolizeze doar un aspect parțial al acelei realități apar cu minuscule.

Aceasta este doar o colecție parțială a miturilor de creație ale lumii: date fiind limitele unui volum, am încercat să aleg miturile cele mai puternice, oferind exemple din fiecare tradiție religioasă și evitând totuși dublarea temelor sau a atitudinilor. Sper că, prin gama sa, această colecție oferă totuși o introducere în gândirea cosmologică și teologică a religiilor lumii.

Printre cei cărora le sunt deosebit de recunoscător se numără profesorii a căror pasiune pentru subiectele lor m-a inspirat în urmărirea propriei mele teme. Isabel Stevens, David Bailey, Joseph Campbell, Ada Bozeman, Maurice Friedman, Roy Finch, Rudolf Arnheim, Tom Driver și Theodor Gaster m-au învățat foarte multe - nu atât prin răspunsurile date, cât prin întrebările puse - și le sunt îndatorată.

Barbara C. Sproul
New York City
Februarie 1979

INTRODUCERE

Cele mai profunde întrebări umane sunt cele care dau naştere miturilor creaţiei: Cine suntem noi? De ce suntem aici? Care este scopul vieţii noastre şi al morţii noastre? Cum ar trebui să înţelegem locul nostru în lume, în timp şi spaţiu? Acestea sunt întrebări centrale legate de valoare şi sens şi, deşi sunt influenţate de aspecte concrete, ele nu sunt în sine întrebări concrete; mai degrabă, ele implică atitudini faţă de fapte şi realitate. Ca atare, problemele pe care le ridică sunt abordate cel mai direct de mituri.

Miturile proclamă astfel de atitudini faţă de realitate. Ele organizează modul în care percepem faptele şi ne înţelegem pe noi înşine şi lumea. Fie că aderăm la ele în mod conştient sau nu, ele rămân influente în mod omniprezent. Gândiţi-vă la puterea primului mit al *Genezei* (1-2:3) din *Vechiul Testament*. În timp ce afirmaţiile ştiinţifice pe care le încorporează, atât de evident în contradicţie cu cele moderne, pot fi respinse, ce se întâmplă cu mitul în sine? Majoritatea occidentalilor, fie că sunt sau nu evrei sau creştini practicanţi, se arată în continuare moştenitori ai acestei tradiţii, susţinând ideea că oamenii sunt sacri, creaturi ale lui Dumnezeu. Necredincioşii declaraţi renunţă adesea la limbajul sincer religios al acestei afirmaţii prin renunţarea la Dumnezeu, dar chiar şi ei încă preţuiesc consecinţa afirmaţiei mitului şi afirmă că oamenii au drepturi inalienabile (ca şi cum ar fi fost creaţi de Dumnezeu). Şi, în continuare, luaţi în considerare credinţele conform cărora fiinţele umane sunt superioare tuturor celorlalte creaturi şi sunt aşezate în mod corespunzător deasupra restului lumii fizice prin inteligenţă şi spirit, cu obligaţia de a o guverna - aceste credinţe sunt încă actuale şi foarte puternice. Chiar şi ideea că timpul este organizat corect în săptămâni de şapte zile, cu o zi de odihnă, rămâne larg acceptată. Toate aceste atitudini faţă de realitate fac parte din primul mit al *Genezei*. Şi indiferent dacă oamenii merg la templu sau la biserică, indiferent dacă se consideră religioşi, în măsura în care reflectă aceste atitudini în comportamentul lor zilnic, ei sunt încă profund iudeo-creştini.

Dar puterea unui mit specific nu este la fel de importantă de realizat ca puterea mitului în sine. Într-adevăr, fiecare dintre afirmaţiile făcute de primul mit al Genezei a fost atacată din anumite părţi. Ceea ce este esenţial să înţelegem este că acestea au fost contestate nu de noi fapte, ci de noi atitudini faţă de fapte; au fost contestate de noi mituri.

Nu putem scăpa de dependenţa noastră de mit. Fără el, nu putem determina ce sunt lucrurile, ce să facem cu ele sau cum să fim în relaţie cu ele. Structurile fundamentale de înţelegere pe care le oferă miturile, chiar dacă sunt dictate în parte de materie şi instinct, sunt totuşi în esenţă arbitrare, deoarece descriu nu doar lumea „reală” a „faptelor”, ci şi percepţia şi experienţa noastră asupra acestei lumi.

Acest lucru este valabil chiar şi atunci când încercăm să ne înţelegem „sinele”. Cum abordăm cea mai elementară problemă a identităţii personale? Cine este acel „eu” care percepe şi experimentează lumea? Iniţial, presupunem că identitatea este o realitate fiziologică evidentă în capacitatea unui corp de a face distincţia între „eu” (afirmat şi protejat de apărarea corpului meu) şi „nu eu” (negat, atacat şi respins, aşa cum se întâmplă în operaţiile de transplant). Dar, chiar dacă se bazează pe o fundaţie fizică atât de solidă şi este atât de bine stabilită în instinct, „faptul” identităţii este încă determinat în mod diferit de oameni. Odată cu creşterea inteligenţei şi a libertăţii progresive care rezultă din aceasta, oamenii construiesc alte moduri decât cele pur reactive, fizice, de a răspunde şi de a interacţiona cu mediul lor.

„Eu” nu mai este sinonim cu corpul. Într-adevăr, întrebarea se complică instantaneu pe măsură ce timpul intră în conştiinţă împreună cu memoria şi imaginaţia şi te întrebi cu ce corp te identifici. Cel de astăzi? Cel de ieri? Corpul pe care îl veţi avea peste o lună dacă ţineţi o dietă? Corpul pe care l-aţi avut când eraţi copil? Şi, pe măsură ce oamenii adaugă mai mulţi factori la grila structurală de înţelegere, identitatea creşte pentru a include şi alte aspecte. Sexul, rasa, profesia, naţionalitatea, vârsta, poziţia şi altele asemenea devin relevante, pe măsură ce „eu”-ul din toate aceste corpuri ajunge să se considere ceva constant şi esenţial legat de realităţi sociale mai largi. În multe cazuri, astfel de identificări sunt atât de puternice încât o depăşesc pe cea iniţială, conform căreia „eu este egal cu «corpul»”. Oamenii încep să facă distincţii între diferitele aspecte ale unui

„eu” complex; îi apreciază pe unii ca fiind „euri superioare” și pe alții ca fiind „inferioare” și fac alegeri care pun accentul pe unul în detrimentul altuia. Acest lucru se întâmplă în timp de război, când oamenii care au ajuns să se identifice nu numai fizic, ci și național, își sacrifică de bună voie „sinele corporal” în favoarea „sinelui cetățean”.

Unde se află cu adevărat identitatea? Cum ar trebui să înțelegem lumea simplă a „faptelor” în această situație? Este „faptul real” autonomia fizică a individului? Autonomia statului din care indivizii sunt doar o parte temporară? Autonomia universului în care atât statele, cât și generațiile lor de membri sunt doar constituenți temporari? Sau, trecând de la macrocosmos la microcosmos, este „realitatea” autonomia atomului sau a quarcului, din care individul, statul și universul sunt doar configurații temporare? Chiar și în această chestiune, avem nevoie de mituri pentru a determina și apoi a evalua diferitele fapte care ne sunt prezentate. Avem nevoie de mituri pentru a răspunde la întrebările: „Cine sunt eu? Cum mă integrez în lumea societății și a naturii? Cum ar trebui să trăiesc?”

Deși toate culturile au mituri specifice prin care răspund la aceste tipuri de întrebări, în miturile lor de creație se găsesc cele mai elementare răspunsuri. Miturile creației nu numai că sunt cele mai cuprinzătoare declarații mitice, adresându-se celei mai largi game de întrebări de sens, dar sunt și cele mai profunde. Acestea se referă la cauzele primare, la esențele a ceea ce culturile lor percep ca fiind realitatea. În ele, oamenii își expun înțelegerea primară a omului și a lumii, a timpului și a spațiului. Și în ele culturile își exprimă cel mai direct, înainte de a se implica în punctele fine ale dogmei sofisticate, înțelegerea și admirația lor față de realitatea absolută, cel mai fundamental fapt al ființei.

Nu este întâmplător faptul că culturile consideră că miturile lor de creație sunt cele mai sacre, deoarece aceste mituri sunt baza pe care se sprijină toate miturile ulterioare. În ele, membrii grupului (și acum cei din afară) pot percepe elementele principale ale unor structuri întregi de valori și semnificații. De obicei, învățăm doar pe ascuns și fragmentar despre atitudinile pe care aceste mituri le anunță deschis și în întregime. Observați orice părinte cu un copil mic și veți vedea cum astfel de atitudini sunt transmise și primite aproape inconștient. Valorile derivate din mituri fac practic parte integrantă din vorbirea însăși. „Ce este asta?” întreabă copilul. „Și asta? Cum miroase asta? Cum se simte? Ce gust are asta?” „Fii blând, asta e o margaretă”, răspunde mama ei. „Și asta e o baltă. Ai grijă, aia e o bucată de sticlă; și uite, acolo e un bănuț nou și strălucitor.” Și, împreună cu cuvintele mamei sale, fetița îi aude tonul și dobândește de la amândouă elementele de bază pentru o întreagă structură de valoare și sens. Numai atunci când înțelege cum să plaseze și să aprecieze fiecare dintre lucruri poate lua propriile decizii cu privire la ele. Abia atunci poate ști care este bun de adulmecat, în care să sară și să se stropească și pe care să le pună deoparte într-o cutie cu comori. Și, deși multe dintre aceste atitudini față de realitate sunt transmise de părinți, altele provin din cultură în general, din educație, legi, divertisment și ritualuri. Într-o societate atât de diversă și de rapid schimbătoare ca a noastră, atitudinile din mituri diferite și uneori contradictorii sunt promulgate simultan. Chiar și așa, ele sunt adesea acceptate fără întrebări, atât de adulți, cât și de copii, ca fiind „așa stau lucrurile”, ca fiind „fapte”.

Astfel, din cauza modului în care miturile domestice sunt transmise, oamenii adesea nu află niciodată că sunt mituri; oamenii devin scufundați în punctele lor de vedere, prizonieri ai propriilor lor tradiții. Ei confundă cu ușurință atitudinile față de realitate (declarații de valoare) cu realitatea însăși (declarații de fapt). Nereușind să își vadă propriile mituri ca mituri, ei consideră că toate celelalte mituri sunt false. Ei nu înțeleg că adevărul tuturor miturilor este existențial și nu neapărat teoretic. Cu alte cuvinte, ei uită că miturile sunt adevărate în măsura în care sunt eficiente. (Într-un fel, miturile sunt profeții care se împlinesc singure: ele creează fapte din valorile pe care le propovăduiesc. Crezând că suntem superiori altor creaturi, de exemplu, ne creăm ca atare și le folosim fără milă. Popoarele care se consideră frați cu fiarele trăiesc cu acestea în armonie și respect).

Pe măsură ce circumstanțele se schimbă și percepțiile se modifică (adesea, așa cum este cazul sentimentelor noastre față de ecosistem, deoarece un mit vechi a avut un succes atât de mare încât a produs o nouă realitate și, prin urmare, a generat o nouă atitudine față de acesta), culturile își

revizuiesc în mod constant miturile. Această practică este evidentă în câteva dintre miturile din această colecţie, precum şi în propria noastră cultură modernă. O astfel de revizuire se realizează cu o uşurinţă remarcabilă dacă este modificat doar sensul anumitor mituri, nu cuvintele în sine. Credinţa noastră că „toţi bărbaţii sunt creaţi egali", de exemplu, este încă fermă, chiar dacă am ajuns să includem bărbaţii de culoare şi toate femeile, într-o afirmaţie iniţial mai restrictivă. Deşi s-a schimbat mult, „faptul" egalităţii este încă considerat a fi incontestabil. Atunci când cuvintele, precum şi sensurile sunt modificate, oamenii reacţionează cu mai multă ezitare. Uneori, ei trăiesc pentru o vreme cu două atitudini diferite faţă de aceeaşi realitate. Viziunile contradictorii asupra atitudinii adecvate faţă de femei, de exemplu, pot fi văzute una lângă alta nu numai în orice ziar, ci şi în prima carte a *Vechiului Testament*. Mitul lui Adam şi al Evei (*Geneza* 2:4-23, c. 900 î.Hr.) vorbeşte despre prima femeie ca fiind dependentă de (şi derivată din) primul bărbat, în timp ce mitul creaţiei în şase zile (*Geneza* 1-2:3, c. 400 î.Hr.) descrie genurile ca fiind de origine egală.

Prin urmare, a susţine în mod literal afirmaţiile unui anumit mit este o mare eroare, deoarece confundă valorile mitului cu faptele ştiinţei şi duce la cel mai rău tip de religiozitate. Un astfel de literalism necesită o credinţă care mai degrabă divizează decât unifică conştiinţa noastră. Considerarea anumitor mituri ca fiind valoroase în sine subminează puterea autentică a tuturor miturilor de a dezvălui valori în lume; transformă miturile în obstacole în calea sensului, mai degrabă decât în mijlocitori ai acestuia. Îngheţate în timp, doctrinele mitului ajung să descrie o lume îndepărtată de cea actuală şi irelevantă pentru aceasta; adepţii mitului devin, prin urmare, străini de modernitate şi de progresul ei real. Cei care au o astfel de credinţă oarbă sunt forţaţi să sacrifice intelectul, emoţia şi onestitatea ambelor pentru siguranţa credinţelor lor. Iar acest tip de literalism se dovedeşte a fi fundamental idolatru, opusul credinţei autentice.

Examinarea multor mituri inhibă acest tip de provincialism religios şi pericolele aferente de dogmatism şi credinţă falsă. Într-adevăr, unul dintre beneficiile examinării miturilor este că ajungem să le înţelegem (şi prin analogie pe ale noastre) ca mituri. Devenim conştienţi de puterea mitului însuşi de a genera atitudini faţă de realitate şi, împreună cu ritualul, de a obţine acceptare pentru aceste atitudini. Literalii fideli se tem că, recunoscând că miturile lor sunt mituri şi comparându-le cu altele, îşi vor descrie implicit miturile ca fiind false, simple proiecţii ale situaţiilor relative şi particulare ale creatorilor de mituri în tărâmuri imaginare absolute şi universale. Şi necredincioşii literalişti - cei care denigrează în mod eronat toate miturile ca fiind false - sunt de acord (în mod fericit) cu această prezumţie. Ambele grupuri sunt convinse că, atunci când afirmaţiile diferitelor mituri sunt cunoscute şi comparate, dezacordurile lor vor face ca toate miturile să fie considerate false. La urma urmei, cum pot fi adevărate toate miturile dacă fiecare susţine lucruri diferite? Dacă o cultură imaginează un zeu bun care formează o lume dintr-un haos acvatic, o a doua descrie o serie de zeităţi care se luptă pentru controlul divin al unei lumi pe care au modelat-o bucată cu bucată, iar o a treia descrie universul ca fiind rezultatul unui duel cosmic între principiile binelui şi răului, cum am putea să facem distincţia între ele şi să găsim adevărul în oricare dintre imaginaţiile lor? Iar dacă descoperim că fiecare mit reflectă situaţia socială, istorică şi politică a adepţilor săi, susţin ei, acest lucru demonstrează şi mai mult natura falsă a miturilor.

Dar ambele grupuri greşesc. Nu numai că acestea confundă adevărul teoretic cu cel existenţial, dar fiecare uită că, deşi limbile pot fi diferite, sensul exprimat în ele poate fi acelaşi. Această colecţie de mituri ale creaţiei nu arată nici o disparitate esenţială în înţelegere; mai degrabă, dezvăluie o similitudine de opinii dintr-o bogată varietate de puncte de vedere. Desigur, comparaţiile între mituri demonstrează că modul în care sunt văzute lucrurile depinde de cei care le văd, de cultura şi de circumstanţele lor. În acest sens, această colecţie oferă un argument util împotriva dogmatismului şi idolatriei. Dar, aşa cum sfătuieşte parabola budistă, nu trebuie să confundăm degetul care arată spre lună cu luna însăşi. Descoperind că miturile sunt produse umane, ne eliberăm în egală măsură de credinţa oarbă şi de necredinţa oarbă. Putem înţelege că miturile creaţiei nu sunt simple proiecţii în vid. Mai degrabă, ele sunt răspunsuri la o lume reală care încearcă, în diferitele lor moduri condiţionate, să dezvăluie adepţilor lor o realitate necondiţionată. Recunoscând acest lucru, putem ajunge dincolo de varietatea limbilor la înţelesurile lor comune,

dincolo de disparitatea religiilor la revelațiile lor comune. Ne putem muta privirea de la degetele arătătoare la luna însăși.

Unul dintre dezavantajele introducerii noastre fragmentate la ideile mitice este că fiecare dintre ele - de la cea mai particulară atitudine față de monede sau bălți până la cele mai generale considerații privind rolul adecvat al femeilor în societate sau al umanității în natură - este predată și chiar dezbătută în afara contextului. Deși tratăm adesea astfel de probleme separat de sursele lor mitice, le putem înțelege corect doar în cadrul miturilor. Pentru că miturile nu reflectă doar atitudini aleatorii față de realitate. Mai degrabă, ele pornesc de la o percepție a realității ca întreg și, în lumina acesteia, construiesc un sistem integrat pentru înțelegerea tuturor părților sale.

Mitul este o parte integrantă a religiei. Ca atare, acesta proclamă o realitate centrală și apoi construiește o structură de evaluare în jurul și în raport cu aceasta. În mod obișnuit, înțelegem un mod similar, deși secular, de organizare a atitudinilor atunci când spunem că cineva a făcut o „religie" din tenis, de exemplu. Ceea ce vrem să spunem este că persoana respectivă consideră că jocul este foarte important și, prin urmare, face toate alegerile în funcție de acesta: atunci când se gândește la prieteni noi, se interesează de jocul lor; atunci când decide dacă să meargă la o petrecere, ia în considerare forma în care se va afla în dimineața următoare, când ar putea fi pe teren. Tot ceea ce îl apropie de joc este considerat bun; tot ceea ce îl îndepărtează este considerat rău. Când este întrebat despre el însuși, prietenul nostru atletic povestește despre istoria sa în ceea ce privește tenisul; când a învățat să joace, cum și-a dezvoltat reverul - aceștia devin factorii semnificativi. El și-a creat un mit, o atitudine față de realitate care îi face trecutul sensibil, prezentul semnificativ și viitorul posibil. În jurul valorii sale centrale, el își construiește viața.

Problema cu toate acestea, desigur, este că jocul de tenis nu este o realitate absolută. Este foarte dependent de condiția fizică, abilitate, echipament și așa mai departe, iar ca centru viabil al religiei este foarte limitat. Înțelesul pe care îl oferă pentru viața cuiva este la fel de limitat. Deși oferă o anumită satisfacție în ceea ce privește sănătatea corporală și camaraderia sportivă, nu se adresează cu adevărat unor preocupări mai profunde. Astfel, pasionatul de tenis este redus, în opinia noastră, la un „sportiv" și îl considerăm oarecum limitat în înțelegerea sa de sine doar ca „jucător de tenis", și nu mai larg și mai profund ca „om".

Indiferent de ceea ce credem despre „religia" tenisului a sportivului, în măsura în care înțelegem modul în care acesta își construiește viața și își determină valorile în jurul a ceea ce este pentru el realitatea supremă a jocului, putem înțelege structura de bază a oricărei religii. Toate religiile postulează o astfel de realitate supremă și construiesc ulterior un întreg sistem de valori în jurul acesteia. Diferența dintre pseudoreligiile precum cea a sportivului și cele reale este că religiile autentice proclamă o realitate absolută ca punct central al structurii lor. Adică, religia insistă asupra faptului că ceea ce este esențial real și important pentru tine în mod subiectiv trebuie să fie, de asemenea, ceea ce este esențial real și important în lumea obiectivă a faptelor.

Aceasta este ceea ce distinge punctul de vedere religios de toate celelalte. Acesta proclamă o realitate absolută care este atât transcendentă (adevărată pentru toate timpurile și locurile), cât și imanentă (adevărată aici și acum). Această realitate nu este relativă; nu este dependentă de factorii schimbători ai timpului și spațiului. Este o realitate cu valoare absolută în raport cu care pot fi stabilite toate celelalte valori.

Pentru a fi absolută, această realitate nu poate fi un lucru sau o ființă, deoarece toate lucrurile și ființele sunt dependente de altele pentru existența lor. Toate au un început și un sfârșit, limite temporale sau spațiale și toate sunt supuse schimbării. Limitate în aceste moduri, lucrurile au o realitate relativă, dar nu absolută. Pentru a fi absolută, realitatea pe care religia o proclamă prin miturile sale trebuie să fie eternă (nu temporală), independentă (nu dependentă), activă (nu reactivă) și neschimbătoare (constantă). Religiile specifice caracterizează această realitate în moduri diferite și îi dau nume diferite, dar toate sunt de acord asupra caracterului său absolut.

În timp ce toate miturile presupun această realitate absolută și propun o structură a valorii în raport cu ea, miturile creației fac acest lucru mai sincer și mai evident decât altele. Numai miturile creației au ca sarcină principală proclamarea acestei realități absolute și descrierea relației sale cu

toate celelalte realităţi relative. Numai miturile creaţiei stabilesc structura de bază a tuturor evaluărilor bazate pe valoarea supremă a realităţii primare. Miturile creaţiei sunt obligate să facă acest lucru atât prin amploarea, cât şi prin profunzimea întrebărilor lor. Deşi aceste mituri au grade diferite de profunzime, în cel mai bun caz ele analizează structura esenţială a întregii realităţi: materie, spirit, natură, societate şi cultură. Ele analizează originea şi natura fiinţei, însuşi faptul de a exista. Astfel începe *Rig-Veda* (c. 1200 î.Hr.):

> *Atunci nici Fiinţă, nici Nefiinţă nu era*
> *Nici atmosferă, nici firmament, nici ceea ce este dincolo.*
> *Ce cuprindea? Unde? În protecţia cui? Ce era apa, adâncul, insondabil?*
> *Nici moarte, nici nemurire nu era atunci, Nici semn de noapte sau de zi*.

Nu toate miturile creaţiei sunt atât de cuprinzătoare în întrebările lor. Unele întreabă doar cum a luat naştere o anumită fiinţă - cum s-a format acest univers, cum au fost create pământul şi cerul sau cum a fost modelat pământul, oamenii sau societatea. Al doilea mit din *Geneza* (c. 900 î.Hr.), de exemplu, arată puţin interes pentru originea universului şi începe cu:

> *(2:4) În ziua în care Domnul Dumnezeu a făcut pământul şi cerurile, (5) când nicio plantă de câmp nu era încă pe pământ şi nicio iarbă de câmp nu răsărise încă - pentru că Domnul Dumnezeu nu făcuse să plouă pe pământ şi nu era niciun om care să lucreze pământul; (6) dar o ceaţă se ridica din pământ şi uda toată faţa pământului - (7) atunci Domnul Dumnezeu l-a format pe om din ţărâna pământului şi a suflat în nările lui suflare de viaţă; şi omul a devenit o fiinţă vie*.

Dar chiar şi în astfel de mituri, care sunt limitate în gama lor de consideraţii, se manifestă aceeaşi profundă profunzime a întrebării. Acestea sunt încă preocupate de creaţie, de relaţiile dintre moarte şi viaţă, dintre nonexistenţă şi existenţă, dintre nefiinţă şi fiinţă. Fie că mitul abordează problema creaţiei în sensul său cel mai larg, ca origine a întregii fiinţe, sau în sensul său cel mai restrâns, ca origine a unei fiinţe particulare, acelaşi mister este central: natura realităţii însăşi.

În acest sens, miturile creaţiei nu se ocupă doar de ceea ce este cunoscut şi nici nu încearcă să facă determinări cu privire la necunoscut. Mai degrabă, preocuparea lor reală este relaţia dintre cunoscut şi necunoscut. Ele depăşesc limitele oricărei gândiri, ajungând până la marginea lumii materiei şi a ideilor. Crearea universului, de exemplu, reprezintă limita fiinţei în timp şi spaţiu. Dincolo de ea, sau la marginea ei, începe necunoscutul. Acest lucru este valabil indiferent de dimensiunea universului descris: relaţia dintre finit şi infinit este misterioasă, indiferent de dimensiunea relativă a finitului. Înainte de creaţie, nu a existat nimic, şi chiar şi „nimic” este un termen prea precis. Tot poţi părea că spui ceva prin el. (În *Alice în Ţara Minunilor,* Regele Roşu o întreabă pe Alice: „Ce vezi?”. „Nimic”, răspunde Alice, iar Regele Roşu comentează cu un anumit grad de admiraţie: «Vai, ce ochi buni ai»). Dar religiile merg mai departe: ele se gândesc la un „nimic-ce-nu-a-fost” şi se concentrează asupra acestui incognoscibil pentru că îl consideră cheia determinării şi valorizării a tot ceea ce decurge din el, cunoscut şi necunoscut.

Miturile creaţiei dezvăluie cel mai clar această preocupare religioasă. Ele întreabă, în esenţă, ce a fost înainte ca ceva să fie, care este sursa, temeiul fiinţei? Cuvântul fundament este util aici deoarece ajută la demonstrarea naturii incognoscibile a sursei fiinţei; indică faptul că nu avem o poziţie independentă din care să examinăm şi să cunoaştem acea sursă. Imaginaţi-vă că încercaţi să vedeţi partea inferioară a solului pe care staţi. Dacă îl dezgropaţi şi îl răsturnaţi, veţi expune solul pe care stăteaţi, dar nu şi ceea ce vă susţine în timp ce săpaţi - acel sol este necunoscut; nu există nicio perspectivă din care să îl puteţi studia. Acesta este tipul de problemă cu care se confruntă religia atunci când încearcă să descrie temeiul fiinţei.

Acest aspect este bine demonstrat în *Cartea lui Iov* din Vechiul Testament. Supravieţuind cu greu unei plăgi de nenorociri, Iov îl cheamă pe Dumnezeu să-i justifice suferinţa. El Îl provoacă astfel pe Dumnezeu; Îi cere socoteală pentru acţiunile sale. Dar când Dumnezeu vorbeşte în cele din

urmă, el nu răspunde la acuzațiile lui Iov. Mai degrabă, el pune la îndoială puterea și dreptul lui Iov de a le face. Apărând în toată măreția sa ca sursă a ființei, Dumnezeu cere să știe cum ar fi putut Iov să se definească suficient de independent de creator pentru a face o astfel de provocare în primul rând. „*Cine este acesta care întunecă sfatul prin cuvinte fără cunoaștere? Încinge-ți acum coapsele ca un bărbat, căci te voi întreba și răspunde-mi. Unde erai tu când am pus temeliile pământului? Declară, dacă ai înțelegere*”. Iar Dumnezeu arată în discursul următor cum Iov este o creatură dependentă care are nevoie de Dumnezeu doar pentru a fi. În sine, Iov nu are nicio soliditate, niciun loc în care să stea care să nu fie al lui Dumnezeu, așa că provocarea lui este goală. Este ca și cum propriile tale cuvinte ți-ar răspunde la limbă: ce voce proprie ar avea ele? În cele din urmă, înțelegând acest lucru, Iov se pocăiește în praf și cenușă.

În miturile creației, temeiul ființei nu este doar fizic, ci și metafizic. Solul despre care vorbesc este sursa minții, precum și a materiei. Indianul *Kena Upanishad* (800-400 î.Hr.) încearcă să clarifice acest lucru atunci când se întreabă:

> *Cine trimite mintea să rătăcească în depărtare? Cine determină prima dată viața să pornească la drum? Cine ne împinge să rostim aceste cuvinte? Cine este Spiritul din spatele ochiului și urechii?...*
>
> *Nu știm, nu putem înțelege, cum poate fi el explicat: El este deasupra cunoscutului și este deasupra necunoscutului*.

Apoi descrie acest „incognoscibil” ca fiind „*ceea ce nu poate fi spus prin cuvinte, dar [este] ceea ce permite cuvintelor să fie spuse... ceea ce nu poate fi gândit cu mintea, dar [este] ceea ce mintea poate gândi... ceea ce nu poate fi văzut cu ochiul, dar [este] ceea ce ochiul poate vedea*”. Acest incognoscibil, acest fundament al ființei, această limită spațială și temporală a realității este ceea ce religiile consideră a fi realitatea absolută sau, în lipsa unui termen mai bun pentru moment, ceea ce ele numesc „Dumnezeu”. Uitați pentru puțin timp de toate concepțiile voastre religioase despre cuvântul „Dumnezeu” și gândiți-vă la acest fundament al ființei. Acesta este pur definitoriu: veți ajunge inevitabil la el dacă vă gândiți suficient la limita oricărui lucru finit. De unde veniți voi? Părinții voștri v-au dat naștere. Și părinții voștri? De la părinții lor; și așa mai departe, prin animale până la microorganisme și substanțe chimice și elemente și materie și energie până la ce? La momentul creației și la „creator”, dacă este posibil să numim o astfel de forță. Și acesta este același loc în care ajung religiile în speculațiile lor. Totul în universul creat al materiei și minții derivă din altceva și, prin urmare, are o existență care este dependentă sau relativă. (Ființa ta depinde de părinții tăi; „realitatea” ta în termeni fizici este relativă față de a lor). Numai ceea ce reprezintă sursa întregii existențe, temeiul întregii ființe, este autoderivat și independent; numai această realitate este absolută.

Acum, religiile au mari probleme în a descrie această realitate absolută deoarece nu au o perspectivă absolută. Ele nu pot să stea în afara universului cu Sfântul și să cuprindă lumea timpului și a spațiului; ele sunt inevitabil în această lume. Ca peștii în apă, nu au cum să se dea la o parte și să descrie marea în mod obiectiv. Deoarece realitatea absolută pe care religiile se străduiesc să o înțeleagă este fundamentul oricărei gândiri, ea nu poate fi cunoscută. Deoarece este dincolo de orice distincție între subiect și obiect, fiind prin definiție temeiul ambelor, ea nu poate fi obiectivată.

O parte din această problemă constă în faptul că întregul nostru mod de a înțelege funcționează cu ajutorul opozițiilor polare. Categorizăm lucrurile în funcție de cât de mult se aseamănă cu oricare dintre părțile unei astfel de perechi de opoziții, cât de diferite sunt una de cealaltă. Este ca și cum ne-am imagina o grilă multidimensională în care fiecare dintre opoziții are o linie: înalt-scurt, aici-acolo, înalt-jos, bătrân-tânăr, tare-moale, roșu-verde, bine-rău, materie-minte, viață-moarte, existență-nonexistență, și un milion de altele. Înțelegem lucrurile atunci când am decis unde să le plasăm pe fiecare dintre aceste linii ale grilei; în cele din urmă, vedem cum se potrivesc în ansamblu. Acum, cea mai de bază dintre aceste perechi este ființa și neființa, alternativele pozitive și negative exprimate în termeni de existență. Și, la fel ca în cazul tuturor opozițiilor polare, părțile acestei opoziții primare se cer una pe cealaltă. Ceea ce „este” derivă din ceea ce „nu este”;

ceea ce „nu este” provine din ceea ce „este”. Ce a venit mai întâi, ființa sau neființa? Ce a venit mai întâi, oul sau găina?

> *1. La început, draga mea, această lume era doar Ființă, una singură, fără o secundă. Pentru a fi siguri, unii oameni spun: „La început, această lume era doar Neființă, una singură, fără o secundă; că din Neființă a fost produsă Ființa”.*
> *2. Dar, cu adevărat, dragul meu, de unde ar putea fi aceasta? a spus el. Cum din Neființă ar putea fi produsă Ființa? Dimpotrivă, la început această lume era doar Ființă, una singură, fără o secundă.*

Acesta este modul în care *Chandogya Upanishad* (c. 700 î.Hr.) a încercat să rezolve problema. Dar, desigur, soluția trebuie să fie în cele din urmă mai profundă decât atât. A alege orice parte a opoziției înseamnă a rămâne în interiorul ei. „Oul a fost primul!” anunță copilul când aude prima dată întrebarea. „Dar cine a depus oul?” Și se cufundă din nou în ultima enigmă.

Singura soluție constă în a ne întreba despre temeiul opoziției polare în sine. Cum ar trebui să numim ceea ce produce atât ființă, cât și neființă? Ce este anterior atât pozitivului, cât și negativului? Astfel, limbajul miturilor creației ajunge dincolo de sine la absolut.

Unele religii caracterizează pământul sfânt al tuturor în termeni aparent pozitivi. Îl numesc Ființă în sine și se grăbesc să califice afirmația spunând că Ființă în sine încorporează atât ființa, cât și neființa. „*Domnul dă și Domnul ia; lăudat să fie Domnul*!” Atât viața, cât și moartea, existența și nonexistența, sunt controlate de o astfel de putere. Și, după cum spune *Rig-Veda*, „*Nici Ființă, nici Neființă nu era acolo atunci.... Doar Cel Unul respira, fără vânt, prin propria sa energie*”.

Cu toate acestea, alte religii favorizează partea negativă a polarității și proclamă, de fapt, că Ne-ființa este sursa tuturor ființelor și neființelor. Maori din Noua Zeelandă cântă:

> *Din nimic nașterea*
> *Din nimic creșterea*
> *Din nimic abundența*
> *Puterea de a crește*
> *Respirația vie....*

Deoarece ambele soluții se pretează în mod evident la neînțelegeri, multe religii încearcă să transcendă atât caracterizările pozitive, cât și pe cele negative, descriind realitatea originară drept Haos divin. În această fiertură primordială, toate distincțiile sunt neclare, dar încă potențial prezente; un astfel de Haos este potențialitatea și nu actualitatea ființei. Acesta nu trebuie confundat cu tipul de haos care este doar negativ, distrugătorul ordinii. Mai degrabă, acesta este tipul fericit de haos din care pot fi create atât ordinea, cât și dezordinea. Este ca lutul brut, înainte ca o parte din lut să fi fost transformat în oale, iar restul să fi fost aruncat ca fiind inutil. Într-un sens, Haosul este în cele din urmă pozitiv: el este totul, întregul, totalitatea Ființei, în sensul că nu există nimic altceva în afară de el. În celălalt sens, la fel de valabil, este în cele din urmă negativ: este Nimic (no-thing), în sensul că nu are distincții interne. Solid și lichid, spirit și materie, bine și rău, lumină și întuneric - toate opozițiile prin care există realitatea nu sunt încă delimitate.

Creația are loc atunci când o parte, dacă nu chiar totul, din acest haos se unește și formează diviziuni interne, precum masa internă a unei celule care se împarte în nucleu și materie. Partea care este formată și astfel distinsă de restul masei neformate acționează apoi asupra acesteia pentru a produce alte distincții și astfel creează lumea. Care este realitatea absolută aici? Haosul însuși? Sau copilul haosului care acționează asupra sa? Ambele. Ele sunt una. La un moment dat, miturile se îndepărtează de mister și afirmă unitatea esențială și de nezdruncinat a creatorului și a creației. În cele din urmă, ele insistă asupra interdependenței dintre ființă și neființă, iar unitatea transcendentă inexplicabilă a celor două este cea pe care o recunosc în uimire și respect ca fiind absolută și o numesc Sfântă.

Toate miturile creației care analizează natura ființei și a neființei la acest nivel cel mai profund ajung la această concluzie. Cu toate acestea, alții, mai puțin ambițioși în teoretizarea lor, evită problema prin simplul fapt că încep cu una sau cealaltă parte a acestei opoziții polare. „Ființa a fost prima", spun ei, și nu se întreabă niciodată de unde a venit; sau, cu aceeași forță, spun «Neființa a fost prima», și nu se gândesc de unde a evoluat Neființa. În unele versiuni ale mitului lui Ptah din Memphis (1400 î.Hr.), de exemplu, zeii (puterile ființei) se nasc din apele haosului (non-ființa fertilă). Înseamnă oare că neființa este anterioară ființei? Nu, pentru că alte versiuni ale aceluiași mit îi descriu pe zei dând naștere acestor ape. Uneori începi cu găina și alteori cu oul. În majoritatea cazurilor, ambele sunt deja prezente și distinse. În întreaga lume, miturile creației exprimă și dramatizează această proclamare religioasă primară a realității absolute în forma sa dublă de a fi și a nu fi. Zeii eterni de toate felurile se înalță peste haosul la fel de etern al neantului și disting în el toate forțele și realitățile lumii: lumina este separată de întuneric, cerul de pământ, apa de pământ, binele de rău, masculinul de feminin, materia de spirit, viața de moarte, ființa de neant. Și astfel se stabilește lumea „realității", lumea noastră a opozițiilor, a schimbării și a dezvoltării.

Nu toate religiile descriu această natură esențială a realității plasând această problemă în timp și vorbind în consecință despre un început, un moment al creației. Jinasena (c. 900 d. Hr.), un mare învățător *jain*, respinge acest model în întregime și afirmă că nu a existat niciodată o creație:

Unii oameni nebuni declară că un Creator a făcut lumea.
Doctrina conform căreia lumea a fost creată este nepotrivită și ar trebui respinsă.
Dacă Dumnezeu a creat lumea, unde era El înainte de creație?
Cum ar fi putut Dumnezeu să facă lumea fără nicio materie primă? Dacă spui că a făcut aceasta
întâi, și apoi lumea, vă confruntați cu o regresie fără sfârșit....
Să știți că lumea este necreată, așa cum este timpul însuși, fără început și fără sfârșit.
Și se bazează pe principii, viață și restul.
Necreată și indestructibilă, ea dăinuie sub constrângerea propriei sale naturi.

Și budismul, la fel ca unele teorii cosmologice actuale din știință, insistă asupra faptului că universul se extinde și se contractă, se dizolvă în neființă și redevine ființă într-un ritm etern.

Deși ar putea părea că o astfel de respingere a ideii de creație ar diferenția radical miturile jainismului și budismului de cele ale altor religii, de fapt nu este așa. Desigur, majoritatea miturilor își temporalizează afirmațiile și vorbesc despre realitatea absolută ca fiind prima, dar o astfel de legătură nu este necesară. Miturile creației nu sunt interesate de „incognoscibil" doar pentru că *este primul*; ele sunt interesate de el pentru că *este întotdeauna*.

Aceasta sună deosebit de complicat, dar, de fapt, este destul de simplă și obișnuită. Gândește-te cum, atunci când devii prieten apropiat cu cineva, vă povestiți reciproc despre trecutul vostru. Spuneți totul despre părinții voștri, copilăria voastră, unde ați crescut, cine erau cei mai buni prieteni ai voștri, cum ați reușit și cum ați eșuat, ce vă plăcea să faceți și de ce vă era frică. De ce spuneți toate astea? Pentru a oferi fapte istorice? Nu, nu trecutul, ci prezentul este interesant. Scopul acestor povești este de a dezvălui cine ești cu adevărat acum, de a arăta cât de profund (în poveste, cât de "demult") te simți despre roșii gătite sau câini sau Harry sau înălțimi. Este la fel și cu miturile despre trecutul lumii. Astfel de mituri de creație sunt, de fapt, revelații ale esențelor, ale realităților care nu au fost doar adevărate odată, ci sunt la fel de adevărate acum și întotdeauna. Jainii și budiștii reușesc să dezvăluie aceste esențe fără să vorbească despre o limită temporală pentru creație, fără să localizeze realitatea primară la începutul timpului. Ceea ce este atemporal, ceea ce este etern, este întotdeauna real. Fie că o localizează la "început" sau nu, miturile creației proclamă o realitate absolută care este atât transcendentă, cât și imanentă - adevărată etern și adevărată în momentul de față. Cu siguranță, atunci când miturile descriu ce a fost înainte de orice, ele vorbesc în mod specific despre latura transcendentă a acelui absolut, acelui "Sfânt". Merg chiar mai departe de atât: inventează zei. Adică, vorbesc despre ceea ce nu se poate cunoaște în termeni de ceea ce se cunoaște.

Pentru a comunica înțelegerea lor a Sfântului, realitatea nelimitată care stă la baza tuturor ființelor și neființelor și care este, prin definiție, absolută, religiile folosesc singurele cuvinte pe care le avem - cuvinte relative. Cei care pun accentul pe aspectul pozitiv sau manifest al Sfântului îl numesc Dumnezeu și susțin că este etern (absolut), autocreat (independent), creator (activ și nu reactiv), omniprezent (fără limite în lumea fizică), omniscient (fără limite în lumea mentală) și omnipotent (fără limite în ceea ce privește energia și forța). Ceea ce este cel mai important de observat aici este că astfel de zei sunt considerați, atât cât este posibil, în limitele acestor termeni relativi, ca fiind anteriori majorității opozițiilor polare; ei sunt fără rezerve. „EU SUNT CINE SUNT", îi spune un astfel de zeu lui Moise. Dar, pe măsură ce aceste tipuri de descrieri evoluează treptat, Dumnezeu capătă alte atribute și mai limitative. În cele din urmă, temeiul ființei este descris ca fiind uman - este antropomorfizat - pentru a dramatiza în mod adecvat diferitele sale relații cu lumea creată: este prezentat ca bărbat („tatăl" nostru) sau femeie („mama" noastră), după cum pare adecvat; este foarte, foarte bătrân (o expresie a eternității sale) sau foarte tânăr (o expresie a vitalității și potenței sale); și este foarte înțelept (un ecou al omniscienței), mare (omnipotent), înalt (superior) și așa mai departe.

Un astfel de zeu poate fi, de asemenea, unul sau doi sau mai mulți (iar aceste distincții pot fi interne zeului, ca în cazul trinității creștinismului, sau pot fi externe, ca în religiile politeiste), în funcție de aspectele realității absolute pe care mitul dorește să le proclame. Dinka din Africa venerează nenumărate zeități și totuși afirmă că „divinitatea este una". Ceea ce vor ei să spună este pur și simplu că există o putere divină, o realitate absolută, percepută în multe aspecte diferite; precum lumina refractată în multe culori, totul este o chestiune de percepție. Exprimăm un paradox similar atunci când vorbim despre puterea legii sub care funcționează democrația: există o singură putere, însă aceasta este exprimată în mod diferit și în cantități diferite de către președinte, guvernatori, primari și cetățeni. Atunci când o astfel de înțelegere este exprimată religios, se consideră că zeii au doar o realitate dependentă; ei „există" doar în măsura în care oamenii îi recunosc ca fiind simboluri ale realității absolute. Acel Sfânt în sine, însă, există prin definiție și nu doar ca idee sau simbol, ci ca singura realitate absolută.

De obicei, oamenii înțeleg greșit acest punct esențial și iau la propriu toate aceste descrieri relative ale realității absolute. Ei se gândesc la „Dumnezeu", de exemplu, ca fiind bărbat, bătrân și fioros, limitând astfel ceea ce este nelimitabil și uitând absolutul său. Din cauza acestei tendințe spre idolatrie, unele religii evită toate caracterizările relative ale Sfântului și subliniază aspectul său negativ și nemanifestat. Ele refuză antropomorfismul și neagă orice asociere a Sfântului cu o ființă sau un lucru. „Nu asta, nu aia" susțin miturile acestor religii. După cum scrie Lao Tzu (c. 600 î.Hr.):

Există un lucru confuz format
Născut înainte de cer și pământ
Tăcut și gol
Stă singur și nu se schimbă,
Se învârte și nu obosește.
Este capabil să fie mama lumii.
Nu-i știu numele
Așa că o numesc „calea".
Calea care poate fi spusă
Nu este calea constantă
Numele care poate fi numit
Nu este numele constant....

Și miturile din întreaga lume se fac ecoul percepției sale. Fața ascunsă a lui Dumnezeu a incașilor; numele de nedescris al lui Dumnezeu al evreilor; ideea exprimată pretutindeni că Dumnezeu este nevăzut, un „spirit" - chiar și religiile care caracterizează Sfântul în termeni relativi continuă să încerce să evidențieze inadecvarea fundamentală, limitele înșelătoare ale descrierilor lor.

Fie că o fac pozitiv sau negativ, miturile creației proclamă mai sincer decât orice alt tip de mit realitatea absolută pe care religiile o recunosc. Dar speculația despre Sfânt nu este singura lor intenție. Ele nu numai că iau în considerare temeiul ființei, ci descriu și relația acestei realități absolute cu toate realitățile relative, relația dintre infinit și incognoscibil și finit și cunoscut. Ele anunță că absolutul pătrunde în fiecare instanță a ființei, în fiecare lucru. „*Nu poți ucide timpul fără să rănești eternitatea*”, după cum declara Thoreau. Religiile își dau seama că infinitul nu este doar fundamentul condiției de finitudine, ci, prin el, fundamentul a tot ceea ce este finit. Astfel, Sfântul este aici și pretutindeni; este acum și întotdeauna; este baza acestui lucru și a acelui lucru, a ta și a mea, precum și a ființei însăși. Sfântul este atât imanent, cât și transcendent. Acesta este unul dintre mesajele centrale ale miturilor creației.

Religiile susțin prin miturile lor că toate lucrurile care sunt - toate lucrurile care există și au ființă - au parte de Sfânt, la fel cum toate lucrurile frumoase au parte de frumusețe. Miturile arată cum o astfel de realitate eternă și absolută este legată de noi în lumea noastră foarte relativă și schimbătoare și afirmă că există un mod în care fiecare persoană și lucru poate fi considerat absolut, având demnitate (valoare absolută, neschimbabilă) și nu doar valoare (valoare relativă, schimbabilă).

Suntem atât de obișnuiți să ne gândim la noi înșine „relativ” - în raport cu ceilalți și cu societățile în care trăim - încât această idee poate părea puțin străină la început. În mod obișnuit, ne caracterizăm după funcție - părinte, copil, student, profesor și așa mai departe - și fiecare dintre aceste funcții este reală într-un mod relativ; adică, fiecare dintre aceste descrieri este adevărată în măsura în care sunt îndeplinite anumite criterii. Pentru a fi părinte, trebuie să ai un copil; pentru a fi copil, trebuie să ai un părinte. În mod similar, profesorii au nevoie de studenți și viceversa. Alte caracterizări relative sunt la fel de dependente și temporale. Trebuie să existe oameni mai scunzi pentru ca tu să fii „înalt”, oameni de culoare pentru ca tu să fii „alb”, bărbați pentru ca tu să fii „femeie”, oameni bogați pentru ca tu să fii „sărac”, străini pentru ca tu să fii „național”. Pentru ca oricare dintre acești termeni să aibă sens, trebuie să existe și omologii lor. În sine, izolați, acești termeni sunt lipsiți de sens; ei nu au o valabilitate absolută. Iar oamenii care se definesc doar în astfel de moduri relative rămân cu atribuirea unei valori doar relative și dependente. Ei pot chiar să pună un preț pe aceasta și o fac frecvent prin încheierea de polițe de asigurare: dacă un părinte moare, 100 000 de dolari vor plăti pentru un înlocuitor.

Dar, prin mit și ritual, religia susține că nu este chiar așa. Ea susține că în toate aceste moduri și aspecte relative ale ființei se dezvăluie un aspect absolut, o dimensiune care este unică, independentă și cu valabilitate eternă. Aceasta este ceea ce religiile înțeleg atunci când afirmă că oamenii sunt „sacri”, că au demnitate, precum și valoare. Religiile văd că oamenii nu sunt doar relativ valoroși ca părinți și copii, ci că sunt absolut valoroși ca ei înșiși; părinții tăi ar fi putut avea un alt copil, dar niciodată un alt tu.

Această dimensiune absolută a sinelui este adesea denumită și numită suflet (sau *jiva*, sau *ka*, sau alt termen). Problemele apar doar atunci când uităm natura sa formală și ajungem să ne gândim la el ca la ceva material, ca la un lucru, ceva ce avem în plus față de celelalte organe fizice. După ce am înțeles greșit sufletul în acest mod (la fel cum adesea îl înțelegem greșit pe Dumnezeu), devenim dezamăgiți când nu îl putem găsi și îl respingem ca pe o iluzie, o altă fraudă comisă de religie. Dar sufletul nu este un lucru; este o dimensiune a profunzimii unui lucru. La fel ca justețea în decizia unui judecător sau frumusețea într-o pictură, sufletul este o calitate a absolutului revelată în ceva relativ. Iar miturile susțin că, înțeleși în profunzime, oamenii sunt conectați la sfințenia lumii în așa fel încât dezvăluie o dimensiune a sfințeniei în ei înșiși, o dimensiune a profunzimii care este absolută.

Am văzut cum miturile trebuie să vorbească despre aspectele transcendente și imanente ale necunoscutului în termeni de cunoscut pentru a putea vorbi despre ele, dar nu am văzut cu adevărat cât de departe merg în acest sens. Miturile nu sunt doar declarații statice; ele nu sunt doar imagini care ar putea fi semnificative pentru cei deja convinși, dar care ar fi lipsite de sens pentru cei neiluminat. Mai degrabă, acestea sunt povești întregi, drame plasate în lumea familiară a timpului și

spațiului, care încearcă să dezvăluie, prin detaliile și particularitățile lor comune, adevăruri care sunt neobișnuite și universale.

Ceea ce este cel mai evident atunci când le citiți este că miturile folosesc simboluri pentru a-și exprima adevărurile. Acest lucru nu este atât de ciudat în sine: toate limbajele folosesc simboluri. Atunci când rostiți cuvântul *prieten* și îl aplicați persoanei care vă este cea mai apropiată, utilizați un simbol. Sunetul prieten și literele pe care le formați atunci când îl scrieți sunt toate simboluri; ele nu sunt prietenul dvs. însuși, ci sunt reprezentative pentru el. Utilizarea cu succes a unor astfel de simboluri necesită un anumit tip de consimțământ din partea altor persoane. Aceștia trebuie să știe despre ce vorbiți; trebuie să înțeleagă atât persoana la care vă referiți, cât și valoarea pe care i-o atribuiți, altfel simbolul este lipsit de sens. La cel mai simplu nivel, prietenul nu înseamnă nimic pentru oamenii care nu înțeleg engleza; mai profund, nu înseamnă nimic pentru oamenii incapabili să iubească, să împărtășească cu tine experiența de a prețui o persoană în acest fel.

Dar simbolurile nu sunt întotdeauna atât de ușor de înțeles. Ele pot fi legate de referenții lor în moduri foarte complexe. Pe baza experienței comune și a istoriei comune, construim o gamă largă de asociații conceptuale pe care le folosim pentru a îmbogăți limbajul și a sugera relații mai implicate între lucruri. În cele din urmă, percepem similitudini subiacente în structurile acestor relații și creăm metafore pentru a le exprima. Justiția, de exemplu, este „oarbă” deoarece, asemenea unei persoane care nu vede, nu este impresionată de factorii superficiali de bogăție și de clasă; ea își stabilește concluziile exclusiv pe baza ponderii argumentelor aduse în fața sa. Metaforele de acest gen necesită, de asemenea, un anumit nivel de consimțământ din partea ascultătorilor. Fără aceasta, ele sunt luate literal și interpretate greșit. Auzită greșit, chiar și o metaforă atât de comună precum „justiția este oarbă” ne face să credem că vorbitorul crede că justiția este o creatură vie cu ochi care nu văd.

Astfel de neînțelegeri par evidente și stupide atunci când înțelegi metafora, însă tocmai pentru că oamenii nu înțeleg atât de des, există atât de multă confuzie cu privire la mituri. Pentru că, atunci când le citești, ai de-a face mai ales cu materiale din alte culturi și din alte timpuri, materiale aparținând unor oameni cu care nu împărtășești nicio istorie sau perspectivă comună, este ușor să confunzi metaforele miturilor cu afirmații literale. Acest lucru este valabil mai ales dacă adoptați o mentalitate parohială și definiți sofisticarea relativă a tuturor culturilor prin criterii recunoscute doar de propria cultură. Oamenii care consideră tehnologia singurul indicator al înțelepciunii unei societăți, de exemplu, cred adesea că cei care o au sunt „avansați” (inteligenți, raționali și sofisticați), în timp ce cei care nu o au sunt „primitivi” (proști, iraționali și inocenți). Rareori li se întâmplă să se gândească la faptul că acest standard de judecată poate să nu fie universal și că alte culturi non-tehnologice se pot preocupa mai mult de scopurile vieții decât de mijloacele de a le atinge. Este greșit să concluzionăm că unii oameni („sofisticați” ca noi) pot utiliza metaforele în mod creativ, în timp ce alții („primitivi” ca ei) nu pot.

Într-o discuție între Marcel Griaule, un etnolog francez care a înregistrat mitul Dogon inclus în această colecție, și Ogotemmeli, înțeleptul Dogon care l-a relatat, Griaule a devenit curios tocmai cu privire la acest aspect. Cât de sofisticat era Ogotemmeli în utilizarea limbajului și a metaforei? Cât de literal își înțelegea el mitul? Nefiind sigur, Griaule s-a interesat de numărul de animale înghesuite pe treptele unui hambar ceresc despre care Ogotemmeli susținea că a coborât din cer. Griaule a calculat că, având în vedere dimensiunile generale ale hambarului, fiecare treaptă avea mai puțin de un cot adâncime, cu greu suficient de mare pentru a găzdui mai multe animale mari. „*Cum au putut toate aceste animale să găsească loc pe o treaptă lată de un cot și adâncă de un cot?*”, a întrebat el. Iar Ogotemmeli i-a explicat cu atenție: „*Toate acestea trebuie spuse în cuvinte, dar tot ce se află pe treaptă este un simbol, antilope simbolice, vulturi simbolici, hiene simbolice.... Orice număr de simboluri ar putea găsi loc pe o treaptă de un cubi*t”. Și, după cum relatează Griaule, ”pentru cuvântul «simbol» el a folosit o expresie compusă, al cărei sens literal este «cuvânt al acestei lumi inferioare».”

Aceasta nu înseamnă că în toate culturile toți oamenii înțeleg utilizarea sofisticată a simbolurilor, așa cum a făcut-o Ogotemmeli. Există diferite niveluri de înțelegere chiar și în propria noastră cultură. Cei care pun statuete religioase pe bordul mașinilor lor pentru a se proteja împotriva

accidentelor nu înțeleg nimic. Iar cei care presupun un loc fizic numit „rai”, cu porțile perlate intacte, plutind undeva pe cer, au înțeles greșit o redare metaforică a absolutului la fel de sigur ca orice literalist dintr-o altă cultură. Dar nu există niciun motiv pentru a defini ideile prin neînțelegerea lor doar pentru că pot fi și sunt adesea neînțelese. Pentru a înțelege cu adevărat miturile, trebuie să acordați altor culturi din alte timpuri aceeași libertate lingvistică pe care ne-o acordăm noi înșine. Iar pentru a le înțelege sensul, trebuie să vedeți ce fel de asocieri sunt făcute și folosite de mit în metaforele sale.

De exemplu, într-un mit precum „*O altă versiune a creației omului*” a asirienilor (c. 800 î.Hr.), scena inițială, în care Anu, Enlil, Shamash, Ea și Anunnak - toți mari zei - stau în raiul lor și discută despre progresul creației, are puțin sens dacă nu îi recunoști semnificația simbolică. Dacă înțelegeți ce reprezentau aceste zeități pentru asirieni, dacă realizați că Anu simboliza puterea cerului, Enlil pe cea a pământului, Shamash soarele sau focul, Ea apa, iar Anunnaki destinul, începeți să vedeți că asirienii înțelegeau creația ca pe un proces în care aerul, pământul, apa, focul și timpul evoluau împreună. Citind mai departe, veți vedea că oamenii trebuie să fie făcuți din sângele (esența, forța vitală) zeilor uciși (mari concentrații de putere) pentru a-și servi creatorii cu festivaluri și pentru a menține și crește fertilitatea pământului. Aceasta este credința asiriană - o celebrare a forțelor naturale minunate care au creat lumea, o recunoaștere a unei misiuni speciale pentru oameni și o percepție a relației lor esențiale cu forțele care i-au creat. Înțelegerea simbolurilor - văzând ce au însemnat acestea pentru autorii lor - elimină confuzia din lectura noastră a acestora și permite ca ceea ce au fost concepute ca adevăruri atemporale să fie eliberate de expresiile lor limitate și temporale. Sau, pentru a fi mai exacți, printr-o astfel de „traducere”, ajungem să înțelegem aceste adevăruri în expresii mai potrivite propriei noastre percepții limitate, în egală măsură, dar în mod diferit.

Uneori, acest tip de reinterpretare implică percepția faptelor. Din moment ce culturile folosesc faptele, așa cum le înțeleg, pentru a-și construi metaforele și a-și exprima valorile, uneori trebuie să iei în considerare diferențe reale în nivelul de știință disponibil mitologilor. Trebuie să te gândești la ceea ce însemnau "faptele" pentru oamenii care le-au folosit și să găsești "fapte" moderne echivalente pentru a le substitui. Primul mit al *Genezei*, de exemplu, declară că Dumnezeu a făcut universul în șase zile și s-a odihnit în a șaptea. Este dificil de știut dacă autorii ebraici ai acestui text au intenționat această afirmație literal și s-au gândit efectiv la o creație de șase zile ca fiind "faptică" sau dacă sperau doar să o folosească simbolic pentru a reprezenta o cantitate de timp finalizată, o săptămână sacră care se potrivea și, prin urmare, sfințea propria lor săptămână de lucru. (Miturile folosesc de obicei afirmații factuale în acest fel; rareori încearcă să fie științific complete în descrierile lor despre ceea ce a fost creat.) Dar dacă au înțeles afirmația literal în acest caz, atunci pentru a fi înțeleasă astăzi, trebuie revizuită, tradusă în înțelegerea noastră științifică actuală (și încă în schimbare) a cosmologiei, în același mod în care traducem cuvintele însele dintr-o limbă în alta, pentru a le face relevante pentru noii ascultători. Cu siguranță, atunci când facem acest lucru și vorbim despre o creație care durează miliarde de ani, mai degrabă decât șase zile, trebuie să sacrificăm similitudinea structurală dintre timpul lucrării divine a lui Dumnezeu și cea a muncii noastre obișnuite. Dar punctul principal al mitului nu se pierde. Dimpotrivă, devine mai accesibil nouă în situația noastră. A crede că mitul este legat de astfel de "fapte" și a apăra interpretarea lor literală înseamnă a confunda mitul cu știința și a rata esențialul. Mitul caută să proclame valori și să declare semnificații. În măsura în care are nevoie de fapte pentru a face acest lucru, este ajutat de știință. A pune cele două în conflict dezvăluie o profundă neînțelegere a intențiilor ambelor.

Nicăieri nu este mai evidentă nevoia unei astfel de traduceri decât în descrierile miturilor despre modul în care realitatea absolută este legată de cea relativă. Momentul creației în sine este aproape întotdeauna extrem de metaforic. „Dumnezeu a creat lumea” este afirmația generală - dar ce înțeleg miturile prin aceasta? Cum își imaginează ele o astfel de creație? Și cum înțeleg ele relația ulterioară dintre creație și creator?

Rareori miturile sunt atât de directe precum cel al indienilor Hopi, care începe cu Taiowa și spațiul nesfârșit (ființă și neființă) existând împreună:

Prima lume a fost Tokpela [Spațiul fără sfârșit].

Dar mai întâi, spun ei, a existat doar Creatorul, Taiowa. Toate celelalte erau spațiu fără sfârșit. Nu exista nici început și nici sfârșit, nici timp, nici formă, nici viață. Doar un vid incomensurabil care își avea începutul și sfârșitul, timpul, forma și viața în mintea Creatorului Taiowa. Apoi el, infinitul, a conceput finitul. Mai întâi l-a creat pe Sotuknang pentru a-l face manifest, spunându-i: „Te-am creat pe tine, prima putere și instrument ca persoană, pentru a-mi îndeplini planul de viață în spațiul fără sfârșit. Eu sunt unchiul tău. Tu ești nepotul meu. Du-te acum și așează aceste universuri în ordinea potrivită, astfel încât ele să funcționeze armonios unele cu altele, conform planului meu."

Sotuknang a făcut ce i s-a ordonat. Din spațiul nesfârșit, el a adunat ceea ce urma să se manifeste sub formă de substanță solidă, modelând-o în forme.

Ideea că infinitul a conceput finitul se regăsește în majoritatea miturilor, dar ele descriu acest eveniment minunat în moduri diferite. Acele metafore ușor de înțeles vorbesc despre necunoscut în termenii celor mai cunoscute: ele vorbesc despre creație în termeni de procreare. În această schemă, un zeu tată al cerului și o zeiță mamă a pământului - (activ, masculin, „a fi" și pasiv, feminin, „a nu fi") - stau aproape unul de celălalt și, cu ploaia ca agent fertilizator divin, produc ca copii toate forțele și creaturile naturale.

Utilitatea acestei metafore pentru a descrie originea celor mulți din cei doi este demonstrată de faptul că ea este utilizată chiar și atunci când este prevăzut un singur zeu. În aceste cazuri, opozițiile polare (reduse aici la o dualitate masculin-feminin) sunt doar interiorizate în unul. Astfel, atunci când puterea de a fi este caracterizată în mod deschis ca fiind feminină, o zeiță mamă a pământului dă naștere spontan și independent, fără a avea nevoie de un partener. În cazul în care singura zeitate este considerată masculină, fie exteriorizează dualitatea - își imaginează o parteneră și produce creaturile împreună cu ea - fie păstrează dualitatea în interior și folosește aspecte din sine ca „celălalt" feminin. Aceste mituri mențin exact același principiu al distincției dintre un agent director (ființa manifestată) și materia primă a creației (non-ființa nemanifestată), așa cum fac miturile mai abstracte atunci când vorbesc despre Haosul originar ca fiind autodivizibil. Numai că aici, așa personalizate cum sunt ele, miturile sunt mai dramatice și mai implicate. Unele povestesc cum zeul sacrifică o parte din el însuși, tăind o bucată din „corpul" său și modelând-o în lume. Altele îl descriu pe zeu vomitând sau excreționând lumea sau dându-i naștere într-un alt mod. În mitul Aranda din Australia, de exemplu, marele strămoș totemic dă naștere oamenilor prin axilă.

Unele mituri sunt mai apropiate de metafora procreativă și descriu cazuri de masturbare divină. "*Istoria egipteană a creării lumii*" afirmă că zeul Neb-er-tcher conține în sine toată dualitatea - manifest și nemanifest, masculin și feminin, fizic și mental. Aceste aspecte interacționează între ele în timp ce zeul se unește cu mâna sa încleștată, își toarnă sperma în gură și, după ce a fecundat-o în acel pântec de cuvinte și idei, o scuipă ca creație. Ceea ce ni se pare inițial doar o poveste despre masturbare, ciudată de folosit ca model de comportament, devine sacru și revelator cu privire la natura realității doar dacă înțelegem ce s-a vrut să se spună prin aceasta.

Toate miturile care folosesc procrearea ca modalitate de înțelegere a creației subliniază fertilitatea extraordinară, supraabundența puterii de a fi, care îi califică pe zei drept simboluri ale fundamentului absolut al ființei. Aceasta este ceea ce miturile sărbătoresc atunci când vorbesc despre o zeiță mamă a pământului productivă la nesfârșit sau, mai grafic, ca în mitul aborigen al zeilor Djanggawul, despre zeități cu organe genitale enorme. Aceștia arată, de asemenea, cum relația dintre creație și creator, atât de ambiguă și dificil de stabilit cu precizie, poate fi înțeleasă dacă este pusă în termenii relației dintre un copil și părintele său. Cât de puternic este să folosești acest tip de ilustrare metaforică decât să definești abstract relația complexă dintre structura constantă și forma schimbătoare.

Miturile folosesc și alte metafore pentru a descrie creația. Uneori, ele concep dualitatea primară a ființei și a neființei în termenii unei opoziții ordine-haos și îl văd pe zeu ca pe un fel de mare administrator. Adesea identificat ca fiind bun, acest tip de zeu abordează haosul (răul) ca pe o provocare și, asemenea oricăruia dintre noi care încearcă să își pună casa în ordine, începe prin a

stabili principii de bază. Lumina aici, întunericul acolo; solidele în acest loc, lichidele în acela; și astfel ziua și noaptea, pământul și apa, iau naștere. Ocazional, în astfel de mituri, o parte a haosului - nu întregul fructuos care este pre-ordinea, ci partea negativă care este des-ordinea, care amenință să depășească ordinea - este simbolizată ca un monstru teribil, iar dragonul sau șarpele, precum taurul din magazinul de porțelanuri, trebuie ucis sau cel puțin controlat suficient. Peste tot în lume, în *Enuma Elish* a babilonienilor și în cel mai vechi crez al celților, în cărțile Iov și Psalmii din *Vechiul Testament*, în miturile hotentoților din Africa și în cele ale indienilor Mandan și Huron din America de Nord, apărătorii curajoși ai principiilor ființei și ordinii duc o luptă aprigă cu forțele neființei și haosului și, în cele din urmă, le învinge, astfel încât ordinea și viața să poată fi instaurate.

Într-un alt tip de metaforă, miturile reprezintă creația ca o activitate mentală. La fel cum mediul în care trăim este rezultatul viselor și planurilor noastre relative, lumea de aici este înțeleasă ca produsul unei imaginații și inteligențe absolute: este visată, gândită sau vorbită. *Popol Vuh* mayaș (c. 1600 d.Hr.) descrie creația în acești termeni:

> *În întuneric, în noapte, erau doar imobilitatea și tăcerea. Doar Creatorul, Făcătorul, Tepeu, Gucumatz, Străмoșii, erau în apă înconjurați de lumină.... Prin natura lor erau mari înțelepți sau gânditori. În acest fel a existat cerul și, de asemenea, Inima Cerului, care este numele lui Dumnezeu, și astfel El este numit.*
>
> *Apoi a venit cuvântul. Tepeu și Gucumatz au venit împreună în întuneric, în noapte, și Tepeu și Gucumatz au vorbit împreună. Au vorbit, au discutat și au deliberat; au căzut de acord, și-au unit cuvintele și gândurile.*
>
> *Apoi, în timp ce meditau, le-a devenit clar că atunci când se va ivi zorii, omul trebuie să apară. Atunci au planificat crearea, creșterea copacilor și a tufișurilor, nașterea vieții și crearea omului. Astfel a fost aranjat în întuneric și în noapte de către Inima Cerului*.

Miturile de acest gen susțin că zeii sunt infinit de puternici: trebuie doar să poruncească ceva și se realizează: ceea ce gândesc sau spun ei devine o realitate fizică. În acest sens, puterea lor este atât mentală, cât și fizică. (După cum spune *Coranul* despre Allah: *„El este Cel care dă viață și moarte; iar atunci când decretează un lucru, El spune doar: „Fii”, și acesta este*.")

Modul în care cuvintele stabilesc realități devine clar dacă vă amintiți de copilul care învață numele lucrurilor și devine și mai clar dacă vă gândiți cum schimbăm numele oamenilor atunci când se căsătoresc sau se alătură unor ordine religioase sau cum inventăm nume noi pentru țări atunci când le declarăm independența. Creăm identități noi, lucruri noi, dându-le nume noi. Și zeii creează prin numirea omului, femeii, copacului, animalului - acești termeni anunță valori, funcții și identități, precum și stabilirea faptelor de a fi. Și chiar dacă nu au folosit metafora denumirii pentru a descrie crearea întregii lumi a ființei, majoritatea miturilor o aplică încă la crearea unor părți specifice ale ființei. Ele insistă în continuare asupra faptului că numele trebuie atribuite cu mare atenție. Unele subliniază funcția creatoare a numirii prin prezentarea relației dintre puterea de a vorbi și cea de a procrea; ambele sunt considerate atât de sacre încât numai zeul îi poate învăța pe oameni cum să le folosească. În mitul Hopi, de exemplu, o zeiță mai mică (Spider Woman) creează oameni cu toate abilitățile, cu excepția celor două; numai zeul manifest (Sotuknang) îi poate completa:

> *„Așa cum mi-ai poruncit, i-am creat pe acești Primi Oameni. Ei sunt complet și ferm formați; sunt corect colorați; au viață; au mișcare. Dar ei nu pot vorbi. Acesta este lucrul potrivit care le lipsește. Așa că vreau să le oferiți vorbirea. De asemenea, înțelepciunea și puterea de a se reproduce, astfel încât să se poată bucura de viața lor și să-i mulțumească Creatorului.”*

Așa că Sotuknang le-a dat vorbirea, o limbă diferită pentru fiecare culoare, cu respect pentru diferența fiecăruia. El le-a dat înțelepciunea și puterea de a se reproduce și înmulți.

Procreând și vorbind, acționăm precum zeii - creăm lumi de ființă și sens - și, prin urmare,

trebuie să învăţăm cum să facem acest lucru în mod corect, ţinând cont de principiile absolute ale creaţiei.

Multe mituri folosesc o metaforă mai directă şi descriu creaţia în termeni de formare. Aici accentul se pune pe partea fizică a dualităţii minte-materie, iar zeul este descris ca un artist sau un meşter: luând o materie primă nemanifestată, el o modelează într-o formă specifică, o animă şi o instruieşte cu privire la modul adecvat de a fi. În multe mituri ale indienilor eschimoşi şi nord-americani, creatorii aduc puţin noroi de pe fundul apelor haotice şi îl întind pe pământ, iar zeii din întreaga lume folosesc lut sau praf pentru a crea oameni şi animale. Miturile care vorbesc despre creaţie în acest fel gândesc de obicei lumea ca pe o expresie a creatorului. Ceea ce este creat prezintă încă urmele creatorului său; cunoscutul dezvăluie necunoscutul sau, aşa cum spune *Vechiul Testament, "Cerurile vestesc slava lui Dumnezeu şi firmamentul arată lucrarea Lui*".

Una dintre cele mai profunde metafore pe care miturile le folosesc pentru a descrie creaţia implică sacrificiul divin. Aici, absolutul, simbolizat ca un mare Dumnezeu iubitor, moare pentru a deveni lumea relativă. Mitul chinezesc al lui P'an Ku este tipic:

> *Lumea nu a fost niciodată terminată până când P'an Ku nu a murit. Numai moartea sa putea desăvârşi universul: Din craniul său s-a format cupola cerului, iar din carnea sa s-a format pământul câmpurilor; din oasele sale au ieşit stâncile, din sângele său râurile şi mările; din părul său au ieşit toate vegetaţiile. Respiraţia sa a fost vântul, vocea sa a făcut tunetul; ochiul său drept a devenit luna, ochiul său stâng soarele. Din saliva sau sudoarea lui ieşea ploaia. Iar din viermii care îi acopereau trupul a ieşit omenirea*.

În astfel de mituri, opusele polare ale fiinţei şi nefiinţei sunt legate printr-un singur act. Atunci când devine manifest şi dinamic, ca lumea, P'an Ku moare în starea sa nemanifestată şi statică de perfecţiune ca Dumnezeu.

Sacrificiul este o metaforă bogată şi subtilă pentru că nu exprimă doar acest fapt, ci şi o mare parte din ambivalenţa pe care o simţim în înţelegerea creaţiei şi în confruntarea cu viaţa care izvorăşte din ea. Pe de o parte, metafora celebrează gloria darului de a fi. Lumea, la urma urmei, şi toată viaţa din ea este sfinţită prin acest act, sacrificiul: sacru - sfânt, făurit - făcut. Pe de altă parte, miturile care vorbesc despre un astfel de sacrificiu recunosc costul enorm al acestui dar. „Dumnezeu" a murit pentru lume; perfecţiunea statică a absolutului este pierdută în faţa schimbării şi fluxului dinamic al realităţii temporale. Fundamentul fiinţei şi nefiinţei, acea unitate sfântă şi misterioasă, s-a dizolvat în flux. Acum, în lumea creată, experimentăm această unitate doar prin dualitatea ei în opoziţiile polare ale fiinţei şi nefiinţei, vieţii şi morţii şi aşa mai departe.

Toate miturile creaţiei exprimă într-un fel sau altul această ambiguitate. De obicei, ele subliniază diferenţa dintre creator şi creaţie, dintre absolutul care este baza fiinţei şi fiinţele relative (oameni, lucruri, forţe) care depind de acesta. Acum, majoritatea miturilor, după cum am văzut, subliniază faptul că absolutul este încă perceptibil în relativ. Ele arată cum lumea poate fi trăită ca sfântă dacă este înţeleasă corect. Alte mituri, însă, subliniază pierderea perfecţiunii care rezultă din creaţie. Ele prezintă realitatea atemporală, neschimbătoare şi absolută ca fiind pătată de timp, schimbare şi relativitate. Acestea se concentrează pe dificultăţile pe care le implică recunoaşterea absolutului prin relativ şi îşi încurajează adepţii să respingă tot ceea ce este temporal.

Este un pic ca diferenţa dintre optimist şi pesimist: primul se bucură că paharul său este pe jumătate plin, în timp ce al doilea se plânge că al său este pe jumătate gol. Majoritatea sistemelor religioase conţin o parte din acest pesimism, dar puţine sunt atât de deznădăjduite precum gnosticismul, care gândeşte creaţia aproape în întregime în termeni de pierdere a realităţii (absolute) şi a perfecţiunii. Speranţa, în miturile gnostice, ia forma unui mesager din absolut care dezvăluie cum toată fiinţa se află sub limita nefiinţei, cum toată viaţa duce la moarte şi care îşi instruieşte ascultătorii să renunţe la lumea manifestă şi să evadeze înapoi în puritatea nemanifestată. Trebuie să citeşti o mare cantitate de simbolism pentru a înţelege ideea, dar puţine scene de pierdere şi disperare sunt atât de puternice precum cea din mitul creaţiei lui Mani (215-275 d.Hr.), în care Adam (omenirea) realizează brusc cum a rămas prins în relativitate, cum sufletul său etern a fost

prins în capcana materiei temporale a corpului său. Dorind să se întoarcă la perfecţiunea fundamentală a fiinţei şi nefiinţei, la absolutul nemanifestat, el » *a plâns şi s-a tânguit; şi-a bătut cumplit pieptul şi a vorbit: „Vai, vai de făuritorul trupului meu, de cei care mi-au încătuşat sufletul şi de rebelii care m-au înrobit!"* »

În acest moment putem începe să vedem cum miturile constituie structuri de valoare. În primul rând, acestea analizează natura realităţii atât de profund încât îi străpung limitele. Atunci când descriu aceste limite fizic (şi deci spaţial şi temporal), ele vorbesc despre o „creaţie", iar atunci când limitele sunt definite metafizic, miturile proclamă relativitatea realităţii noastre. Ele înţeleg că fiecare lucru care are viaţă şi fiinţă şi totalitatea tuturor acestor lucruri sunt limitate şi condiţionate de opusul lor, moartea, nonexistenţa şi nefiinţa. În timp ce miturile care folosesc modelul fizic ajung să înţeleagă un „creator" ca sursă a creaţiei, miturile care vorbesc metafizic revendică absolutul ca fundament al fiinţei şi nefiinţei. A fi în sine (sau a nu fi în sine), Sfântul, Necunoscutul - aceştia sunt termenii pe care miturile îi folosesc pentru a descrie acest fundament indescriptibil şi absolut.

Recunoscând cât de dificil este să înţelegem toate acestea în mod abstract, miturile folosesc simboluri şi metafore pentru a-şi exprima punctul de vedere în mod concret. Ele temporalizează, personalizează şi dramatizează argumentul, astfel încât oamenii să îl înţeleagă. Ele vorbesc despre lumea noastră relativă ca fiind dependentă de absolut, aşa cum un copil depinde pentru existenţa sa de părintele său sau un cuvânt depinde de vorbitorul său pentru realitate. Prin aceste dramatizări, devine clar că miturile fac, de asemenea, judecăţi de valoare. Imediat puteţi vedea că ele stau cu uimire şi admiraţie în faţa Sfântului. Dacă motivul pentru aceasta nu este încă clar, dacă aceste răspunsuri esenţialmente religioase sunt greu de înţeles din cauza religiozităţii lor, uitaţi de religie şi puneţi-vă în locul creatorilor de mituri care au inventat-o. Gândiţi-vă doar la univers şi la faptul existenţei. Este dificil, deoarece pentru a face acest lucru trebuie să gândiţi dincolo de şi prin toate valorile relative pe care le atribuiţi lucrurilor. Dar gândiţi măreţ, consideraţi-vă pe dumneavoastră şi pământul pe care locuiţi; continentul şi pământul (imaginaţi-vă că realitatea este doar în spaţiu!); şi apoi sistemul solar şi galaxia şi universul. Toată acea realitate! Toată acea materie, energie şi minte! Chiar faptul că există este minunat. Iar religiile merg dincolo de universul schimbării pentru a lua în considerare structurile imuabile care îi stau la bază. Ele descriu un dans cosmic între a fi şi a nu fi: materie colapsând şi dezintegrându-se; sori născându-se sau explodând; ape solidificându-se treptat în pământ sau pământ dizolvându-se în apă; copaci noi crescând din lemnul putrezit al speciei lor; generaţii de oameni purtând şi cedând locul următoarei; şi societăţi, ca grupuri de celule, crescând şi murind pentru altele.

Religiile stau în faţa acestei realităţi şi o consideră minunată. Ele consideră că este minunat că este. Şi, ţinând cont de acest lucru, ele consideră că fiecare parte a realităţii este minunată prin faptul că este, că devine şi încetează să fie în acelaşi mod ca întregul. Acea stea moare, acest copac ia naştere, acel copil se formează. Imaginaţi-vă asta! (Aici este evidentă din nou diferenţa dintre mit ca expresie a religiei şi cosmologie ca expresie a ştiinţei. Deşi vorbesc adesea despre aceleaşi subiecte, miturile se concentrează pe valoare şi semnificaţie, iar ştiinţa pe fapte. Atât religia, cât şi ştiinţa vorbesc despre momente ale creaţiei universale şi particulare; doar religia le declară minunate şi sacre).

În toate acestea, miturile afirmă că Sfântul este absolut real şi că lumea, percepută fără fundament, este doar relativ reală. Dar, susţin ei, dacă înţelegeţi cum lumea este întemeiată pe absolut, cum fluxul etern al fiinţei şi nefiinţei reflectă dinamica internă a Sfântului însuşi, atunci veţi putea vedea dimensiunea absolută a tuturor realităţilor relative. Veţi putea înţelege, de asemenea, în ce fel toate relativităţile au valoare absolută, sunt eterne şi adevărate şi sacre. Iar acest lucru se aplică propriei tale fiinţe şi propriei tale situaţii, aici şi acum.

În multe dintre metaforele pe care miturile le folosesc pentru a exprima natura esenţială a realităţii, este clar că acestea nu recunosc nicio diviziune teribilă între spirit şi materie, minte şi corp. „Creaţia" implică întreaga realitate, atât mentală, cât şi fizică, iar dimensiunea sa absolută nu este limitată la o singură parte. Prin urmare, afirmaţia miturilor conform căreia aveţi o astfel de dimensiune absolută nu se limitează la mintea dumneavoastră sau la un „spirit" confundat cu

mintea. Nu există nicio prezumție aici că mintea este „bună” și corpul „rău”. Desigur, atunci când miturile încearcă să dramatizeze relativitatea unor aspecte ale realității, ele vorbesc adesea despre temporalitatea lucrurilor materiale. Corpurile se schimbă, spun ele, cum te poți gândi la ele ca fiind absolut reale și eterne? Cum puteți lua atât de în serios ceea ce știți că este doar o realitate relativă? Uitați-vă la ceea ce este mai profund decât asta, uitați-vă la ceva constant pe care puteți conta cu adevărat. Dar acest „lucru” pe care vă puteți baza cu adevărat nu este anti-fizic sau antimaterial; este energia primordială, materia brută, nemanifestată, potențialitatea eternă a ființelor specifice și a lucrurilor materiale. Fiecare lucru individual - un copac, de exemplu - ia naștere dintr-o astfel de materie și, în cele din urmă, se descompune înapoi în ea înainte de a se forma în alta.

Ați văzut vreodată un copac în pădure, atât de bătrân și putrezit încât pare o iluzie? Dintr-un anumit unghi, încă mai puteți distinge că este un copac, în timp ce, dintr-un alt unghi, este imposibil de distins de pământul din jurul său. Vedeți momentul în care ființa alunecă înapoi în neființă și, dacă vă uitați mai atent, probabil că veți găsi în acel material bogat și putred și începuturile unui nou copac, un lăstar atât de mic și de fragil, atât de dependent încă de sămânța și pământul său, încât abia poate fi recunoscut ca lăstar. Această naștere a ființei din neființă nu poate fi percepută cu adevărat fără un microscop, dar dacă te uiți la realități mai mari - zile, de exemplu, sau furtuni, sau chiar clădiri - poți observa procesul cu ochiul liber. Când nu mai este noapte? Unde începe ziua? Când o clădire nu mai este doar o grămadă de cărămizi? Care este momentul în care ființa se impune asupra non-ființei?

Plecând mult mai departe de relativitate, miturile creației pun aceeași întrebare întregii realități, nu doar zile, ci lumina însăși, nu doar furtuni, ci vremea, nu doar clădiri, ci universul. Și proclamă crearea întregului la fel de minunată ca și crearea oricărei părți a acestuia.

Dacă persistăm în nevoia de a gândi mintea separat, întrebați-vă cum se formează ideile în conștiință ca idei. Care este momentul în care ele se ridică din inconștiență și, mai adânc încă, din instinct și reflex și din corpul însuși pentru a deveni idei și a crește în teorii și atitudini care, în cele din urmă, la rândul lor, modelează alte materii? Când se naște conștiința din inconștiență? Miturile pun și ele această întrebare și găsesc sursa atât a conștiinței, cât și a inconștienței, alături de cea a materiei, în absolutul sacru, „mintea lui Dumnezeu”. Poporul Maori din Noua Zeelandă cântă:

De la concepție creșterea,
Din creștere gândul,
Din gând, amintirea,
Din amintire, conștiința,
din conștiință, dorința.

Și din dorință, obiectul dorinței: ideea și realitatea lumii.

Dar miturile nu consideră că această distincție este esențială; ele nu se gândesc la mintea neîntemeiată în materie sau la trupul rămas neștiutor și prost, despărțit de spirit. Ele proclamă mai degrabă, în primul rând, unitatea ambelor în ființă și, în al doilea rând, sacralitatea lor comună ca parte a dualității ființă-nu-ființă conținută în unitatea mai mare a Sfântului. Creștinismul, de exemplu, încearcă să sublinieze acest lucru atunci când vorbește despre învierea trupului, precum și a spiritului. Absolutul este o dimensiune a întregii realități, nu doar o parte. Simplul mundan este denigrat în toate religiile, respins pentru relativitatea sa. Dar ceea ce vor ele să spună este doar că nu trebuie să uiți dependența realității noastre și să pretinzi, împotriva tuturor dovezilor de schimbare, că aceasta este constantă și eternă. Lăudarea lumii, înțeleasă corect ca o reflectare a absolutului, este la fel de centrală pentru religie.

Miturile clarifică această distincție între lumesc și lume. Demonstrând modul în care tărâmul temporal al schimbării și fluxului dezvăluie structura și calea atemporalului, miturile încearcă să arate cum tot ceea ce este considerat doar profan și obișnuit în sine este cu adevărat sacru și extraordinar. În esență, ele evidențiază asemănările structurale dintre relativ și absolut și susțin că lucrurile din fiecare tărâm sunt întemeiate pe același model de relații. Această realitate temporală (a) se află față de aceea (b) în aceeași relație în care această realitate eternă (A) se află față de aceea

(B). Un copil (a) este pentru părintele său (b) la fel cum toată realitatea, toată materia (A) este pentru Haos sau pentru Sfânt (B). Un soț (a) se află în aceeași relație cu soția sa (b) așa cum cerul (A) se află față de pământ (B). Aceasta nu înseamnă că miturile intenționează să confunde realitățile relative cu cele absolute. Părintele nu este Sfântul și nici soțul nu este cerul; „a” nu este „A”. O astfel de confuzie este idolatră, anatema religiei autentice.

Ceea ce fac miturile este să afirme că structura absolutului pătrunde în relativ: Sfântul este temeiul ființei. Mai mult, ele susțin că căile absolutului sunt modele adecvate pentru relativ: ele sunt eterne, abundent de puternice și vitale, produc fără sfârșit ființă, existență și viață. Nu numai că aceste căi sunt fundamentul întregii ființe, definiții a ceea ce suntem în esență, dar ele ar trebui înțelese și ca scop al ființei, indicații a ceea ce ar trebui să devenim. Trăiți așa cum trăiește lumea, ne sfătuiesc miturile; fiți așa cum este Dumnezeu.

Această proclamare a Sfântului ca scop al ființei presupune că am pierdut contactul cu el ca fundament. La urma urmei, dacă Sfântul este temeiul ființei, noi suntem deja absoluți. De ce avem nevoie de toată această direcție? Pentru că am uitat-o, am devenit confuzi și copleșiți de realități relative și dependente, ne-am atașat în mod eronat de lumea temporală și creată în aspectele ei lumești. Pe scurt, și în limbaj religios, am „căzut”. Majoritatea religiilor vorbesc despre această „cădere” într-un fel sau altul. Unele o consideră mai puțin centrală pentru condiția umană decât altele și nu o menționează în miturile lor despre creație, așteptând până la mituri ulterioare de cucerire sau aventură pentru a o descrie. Cu toate acestea, ceea ce este interesant este faptul că multe culturi consideră căderea atât de definitorie pentru oameni, încât o discută împreună cu creația.

În Occident, suntem destul de familiarizați cu căderea dramatizată în mitul lui Adam și al Evei. Acolo pare a fi vorba despre dobândirea unei false cunoașteri a contrariilor ca fiind reale. Dualitatea dintre bine și rău, opoziția lor polară, devine centrul atenției și orice noțiune a sacralității unificatoare a Ființei în sine este pierdută. Explicații similare pentru cădere sunt date și în alte tradiții. Miturile africane, care, mai mult decât oricare altele, subliniază această pierdere a absolutului, vorbesc despre cădere ca despre rezultatul diferențierii omului de restul naturii. El se ridică deasupra animalelor și din armonia lumii naturale pentru a-și impune propria ordine temporală și în esență malefică. Astfel, el uită armonia ordinii divine și, după cum spun miturile în mod simbolic, îl alungă pe Dumnezeu de pe pământ.

Unele mituri temporalizează căderea de la absolut și vorbesc despre diferite vârste ale omului, care coboară în putere și virtute până când ajung în situația actuală. Cele cinci vârste ale omului ale lui Hesiod, mitul celor patru lumi al indienilor Hopi și Legile lui Manu din India sunt doar trei exemple ale acestei teme universale. Alte mituri imaginează un fel de ierarhie spațială, cu relativul de jos pe pământ și absolutul de sus în cer (un simbol minunat de potrivit, având în vedere că cerul este deopotrivă transcendent și imanent și este, de asemenea, domeniul soarelui, lunii și stelelor, ale căror mișcări regulate îi impresionează atât de mult pe oameni). În acest caz, cele două sunt conectate printr-un *axis mundi*, un stâlp uriaș, o frânghie sau un pilon care se întinde de la un tărâm la celălalt. După cădere, acest *axis mundi* este distrus, iar traficul dintre lumi se oprește. Acum, toate încercările de a ajunge în domeniul absolut, precum Turnul Babel din *Vechiul Testament* sau, în mitul eschimos al creației, eforturile slabe ale Corbului de a zbura în sus, sunt zădărnicite.

Ceea ce se întâmplă ca urmare a acestei căderi este zdrobitor: oamenii se percep pe ei înșiși doar ca fiind relativi, dependenți și condiționați - ca ființe aflate sub amenințarea constantă a neființei și a lipsei de sens care rezultă din aceasta. Ei sunt izolați de orice recunoaștere a lor ca participanți la Sfânt, care transcende opoziția creată între a fi și a nu fi. Și lumea este înțeleasă în mod similar. Dezrădăcinată din pământul său absolut, lumea își așteaptă distrugerea așa cum societățile așteaptă revoluția și indivizii moartea. Totul este lipsit de sens și vid și în esență ireal. „Dumnezeu”, conform expresiei curente, «este mort».

Miturile încearcă să corecteze această percepție greșită. Ele servesc drept răspuns la „cădere” și își îndeamnă adepții să se ridice din nou pe un teren mai solid, pe absolutul care a fost și este întotdeauna prezent, pe care l-au uitat temporar. Și nu doar indivizii sunt cei pe care miturile

încearcă să îi sfințească, ci întreaga realitate - fizică, socială și culturală. Acest lucru este evidențiat de un alt mit care vorbește despre creație în termeni de sacrificiu. În acest imn din *Rig-Veda* (c. 1200 î.Hr.), un sfert din haosul sfânt moare pentru a nu fi static și se naște ca lume dinamică și manifestă a ființei:

Din acest sacrificiu complet oferit
S-au născut Rig- și Sama-Veda;
Din aceasta s-au născut metrii,
Din aceasta s-a născut Yajur-Veda....
Brahmanul a fost gura lui,
Brațele au fost făcute prințul,
Coapsele i-au făcut pe oamenii de rând,
Și din picioarele lui s-a născut șerbul.
Din mintea lui s-a născut luna,
Și din ochiul său soarele,
Din gura lui Indra și focul,
Și din respirația lui s-a născut vântul.
Din buricul lui a răsărit atmosfera,
Din capul său a evoluat cerul,
Din picioarele sale pământul, iar din urechea sa
Punctele cardinale ale busolei:
Așa au făurit ei aceste lumi...
Cu sacrificii zeii
Au făcut jertfă pentru jertfă.

Toate clasele sociale (preoți brahmani, prinți războinici, oameni de rând și șerbi); toate forțele și puterile naturii, dintre care unele sunt divinizate; și toată cultura și religia, simbolizate de cărțile sacre ale *Vedelor* - lumea în toate aspectele sale se naște din acest mare sacrificiu. Toate părțile sale sunt în esență sfinte și toate prezintă aceeași structură ca absolutul însuși.

În Programul Templului Babilonian, legătura dintre domnia temporală a regelui și cea absolută a zeului Marduk este la fel de clară. Aflat în aceeași relație cu regatul său ca Marduk cu natura, regele își reafirmă înțelegerea de sine în acest context și proclamă din nou că domeniul său de stat va fi condus pe baza principiilor absolute evidente în natură. În mod similar, într-un alt mit babilonian („*Când Anu a creat cerurile*”), este subliniată asemănarea structurală a templului cu universul. Aici, zeii cerului și ai apei modelează pământul și omul și apoi creează toate zeitățile inferioare ale tâmplăriei, fierăriei, gravurii și altele asemenea, la fel cum oamenii care construiesc templul îl construiesc și folosesc meșteșugari echivalenți, temporali. Miturile din întreaga lume reformulează această percepție, zeii și eroii de tot felul coborând în timp și spațiu pentru a-i instrui pe oameni în calea ființei adecvate, absolute: „*Mergeți în acest fel! Vorbește în acest fel! Înmulțiți-vă în acest fel! Organizați-vă în acest fel! Fiți așa!*” De la miturile babiloniene până la cele ale eschimoșilor Chuckchi, zeii arată că modalitățile adecvate de a fi personal și social sunt aceleași cu cele ale naturii. Așa cum diferitele aspecte ale naturii relaționează între ele în mod armonios și fructuos, la fel ar trebui să facă și aspectele societății și aspectele sinelui. După cum anunță Lao Tzu în *Tao Te Ching* (c. 600 î.Hr.?):

Omul se modelează pe pământ,
Pământul pe cer,
Cerul pe cale,
și calea, pe ceea ce este în mod natural așa.

Dacă miturile în sine nu fac clară această proclamare a unui model absolut prezent în toate aspectele relativității, acest lucru este adesea evident în utilizarea lor în ritualuri. Ritualul este

cealaltă jumătate a declarației mitice: atunci când miturile vorbesc doar despre realitatea absolută, ritualurile o fundamentează în relativă. Mitul Bushman al lui Cagn, de exemplu, descrie numeroasele aventuri ale acestui personaj ambiguu: povestește cum a ordonat lumea, a ucis monștrii haosului, a murit și a renăscut miraculos. Până acum, tot ceea ce este dezvăluit este înțelegerea boșimanilor despre acea mare forță a ființei care a adus ordinea din haos și a creat astfel lumea. Pentru a înțelege cum un astfel de punct de vedere filosofic este relevant pentru oamenii obișnuiți care trăiesc într-o lume obișnuită, devine foarte important să recunoaștem că acest mit a fost povestit în timpul riturilor de inițiere ale tinerilor. O metaforă existențială vie, o metaforă a cărnii a fost stabilită prin această utilizare a mitului. Tinerii care îl ascultau ajungeau să se perceapă pe ei înșiși în același mod ca și Cagn: și ei trebuiau să moară pentru tinerețea lor și să renască ca membri responsabili ai grupului aparent etern: și ei trebuiau să ucidă monștrii haosului oriunde îi întâlneau și să stabilească o ordine semnificativă.

Sau luați în considerare utilizarea rituală a „Outbursters", mitul creației al Yami, un popor indonezian care trăiește pe insula Batel-Tobago, în largul coastei Formosa. Mitul descrie crearea insulelor și a oamenilor și povestește cum primii oameni au învățat să construiască canoe rezistente și să devină mari pescari. În fiecare an, cu ocazia Festivalului Peștelui Zburător, Yami cheamă peștii așa cum o făceau strămoșii lor divini, repetându-și cântecul:

Din Ipaptok, locul izbucnirii omului,
Primul a coborât în câmpia mării.
El a îndeplinit ritualul de chemare a peștilor;
Torța a fost aprinsă, iar peștii
Au fost orbiți de flăcări.

Repetând mitul creației în acest moment, aprinzându-și torțele și chemând peștii și cântând cântecul eroilor culturii lor, Yami nu încearcă doar să influențeze magic zeii și să câștige favoruri. Mai degrabă, ei fac aceste lucruri pentru a putea acționa ei înșiși ca eroi. Ei le fac astfel încât să fie conștienți că sunt legați formal (prin repetarea unor acte similare și asumarea unor roluri similare) și material (prin istorie, prin generații) de eroii lor primordiali. Ei îndeplinesc ritualul și povestesc mitul pentru a-și putea aminti de propria lor eternitate realizată în acest moment, întotdeauna și acum, în această noapte în care peștii sunt orbiți de flăcări.

Scopul acestor mituri rituale este uneori perceput greșit ca o încercare de a scăpa de moment, de a refuza istoria și de a pretinde că existența temporală este la fel de atemporală ca dimensiunea statică a absolutului, „tărâmul zeilor". Cât de plăcut este să visezi la ceruri și zeități când lumea „reală" a politicii și economiei este atât de dureros de imperfectă și de schimbătoare! Și, desigur, unii oameni din toate culturile folosesc religia în mod abuziv ca o astfel de evadare. Dar nu acesta este scopul religiei; nu aceasta este intenția miturilor. Dimpotrivă, oameni precum Yami sau Bushmen (sau evreii când repetă povestea Paștelui, sau creștinii când spun povestea Paștelui) nu încearcă să scape de temporal, ci îl iau în serios, încercând să îl înțeleagă în profunzimea sa ca expresie a eternității. Ei încearcă să întemeieze momentul în timpul însuși și să înțeleagă modul în care imanența prezentului exprimă realitatea transcendentă dintotdeauna.

Comparând un număr mare și o mare varietate de mituri ale creației, devine clar că originile despre care acestea vorbesc sunt importante nu doar pentru valoarea lor istorică și prototipică, ci și pentru valoarea lor religioasă și arhetipică. Diferența este subtilă, dar crucială. Prototipurile sunt acte sau evenimente care se petrec în timp și care sunt eficiente prin istorie. Ele sunt atât de formative încât schimbă viața oamenilor și continuă să influențeze generațiile următoare. Atunci când actele implicate în acestea se repetă, acest lucru se datorează faptului că au fost eficiente odată și oamenii speră că vor fi din nou la fel. Iar atunci când aniversările lor sunt sărbătorite, este pentru că, în nostalgie, oamenii își amintesc și onorează ceea ce le-a schimbat condiția. Prototipurile sunt relevante doar pentru moștenitorii direcți ai lumii pe care au influențat-o. Arhetipurile, pe de altă parte, au aplicare universală. Și, indiferent dacă au avut sau nu loc în timp, nu istoricitatea lor, ci atemporalitatea lor este ceea ce oamenii apreciază. Arhetipurile dezvăluie și definesc forma, arătând

cum un adevăr de moment are aceeaşi structură şi semnificaţie ca unul absolut şi etern. Prototipurile au fost adevărate cândva şi pot fi încă adevărate; arhetipurile sunt adevărate întotdeauna.

Această distincţie este esenţială pentru religie. După cum am văzut în examinarea creaţiei în sine, miturile vorbesc adesea despre arhetipuri în termeni de prototipuri. Ele descriu natura absolută a realităţii ca fiind prima şi cea originală. Dar, pentru a înţelege punctul lor de vedere, trebuie să vă daţi seama că prin „primul" ei înţeleg „întotdeauna". Adam este relevant pentru noi deoarece el reprezintă omul esenţial (un arhetip), nu doar primul om (prototip). Prin urmare, „păcatul său originar" este al nostru; este inerent condiţiei umane. Nu moştenim acest păcat doar de-a lungul timpului, genetic, ca un fel de înclinaţie de a contracta o boală sau de a cânta la pian. Mai degrabă, îl moştenim în măsura în care ne moştenim umanitatea; îl moştenim prin formă. În mod similar, evreii sărbătoresc Paştele nu doar pentru că descrie actul prototipic de eliberare al cărui beneficiu îl moştenesc din punct de vedere istoric ca oameni liberi; din punct de vedere religios, sărbătoresc Paştele pentru că simbolizează eliberarea arhetipică a tuturor oamenilor (acum şi atunci; întotdeauna) de sclavie (faţă de egipteni sau faţă de un asupritor sub orice formă).

În timp ce miturile creaţiei vorbesc adesea despre evenimente ca prototipuri, interesul lor real constă în recunoaşterea lor ca arhetipuri. Acest lucru este valabil atât pentru „originea" statului sau a individului, cât şi pentru „crearea" lumii. Miturile vorbesc despre limite temporale pentru că acestea reprezintă un mod simplu, deşi ocolit, de a stabili definiţii. Limitele sunt doar definiţii puse în mod negativ. A spune că te-ai născut şi că vei muri este un mod de a defini temporalitatea şi dependenţa vieţii care se întinde între ele. Acest mod oarecum înşelător de a defini prin limite este folosit chiar şi de religiile „istorice" ale Occidentului; chiar şi acestea sunt interesate de evenimentele istorice în primul rând pentru adevărurile lor atemporale. Iisus, susţin creştinii, se ridică din mormânt şi îşi transcende relativitatea întotdeauna, acum ca şi la primul Paşte. Iar Allah, pentru islam, creează în mod minunat lumina în fiecare zi, nu doar în prima zi a creaţiei.

Începuturile arhetipale descrise în miturile creaţiei sunt absolute şi esenţiale. Adevărurile lor sunt întotdeauna valabile. Suntem atât de obişnuiţi să gândim istoric şi liniar, plasând trecutul „acolo în spate", încât această noţiune ne este oarecum greu să o înţelegem imediat. Dar nu este de nepătruns dacă vă gândiţi la timp în mod ciclic, repetându-se ca anotimpurile, mai degrabă decât progresiv, mărşăluind de-a lungul unei linii imaginare. De asemenea, este mai uşor de înţeles dacă vă imaginaţi trecutul ca fiind „adânc în interior", în miez, ca primul inel de vârstă al creşterii unui copac.

Încercarea miturilor creaţiei de a reflecta şi de a exprima recunoaşterea noastră a unor astfel de esenţe pare uneori să genereze o istorie greşită, rescrieri ulterioare a ceea ce a fost „de fapt". Declaraţia de Independenţă, pentru a folosi un mit actual, susţine că am fost înzestraţi de creatorul nostru cu anumite drepturi inalienabile, probabil de la început. Dar când s-a întâmplat acest lucru? Au înţeles primele fiinţe umane caracterul absolut al „drepturilor" lor în a şasea zi? Mai târziu, în epoca *Vechiului Testament*? Au fost ele recunoscute în Evul Mediu sau chiar în Europa din care au fugit autorii *Declaraţiei*? Bineînţeles că nu, dar proclamarea acestor drepturi este formulată în astfel de termeni istorici doar pentru a da putere declaraţiei mitice. Natura „faptică" a unei astfel de istorii mitice nu este în discuţie. Ceea ce s-a întâmplat este că o judecată pozitivă privind condiţia umană a libertăţii personale, percepută ca fiind esenţială şi absolută, a fost exprimată mitologic ca fiind stabilită la început, în atemporalitate. O judecată de valoare făcută în secolul al XVIII-lea este înţeleasă ca fiind absolut adevărată; transferată într-o structură temporală, aceasta este exprimată ca fiind întotdeauna adevărată - prin urmare, adevărată de la început.

Astfel de revoluţii mitologice sunt destul de frecvente. Indienii Assiniboine, de exemplu, susţin că, la început, caii au fost creaţi împreună cu oamenii de către zeul-lup Inktonmi. Faptul că aceste populaţii ale câmpiilor americane au dobândit cai în număr real abia în secolul al XVIII-lea şi că asocierea lor cu aceştia este, prin urmare, relativ recentă, poate face ca această afirmaţie să fie o „istorie" proastă, dar este totuşi un mit bun: reflectă în mod adecvat înţelegerea de sine a indienilor Assiniboine ca călăreţi; afirmă identitatea lor esenţială în prezent ca călăreţi. Greşeala nu este în mit, ci în încercarea noastră de a-l citi ca istorie.

Este deosebit de important să ne amintim pericolele acestei confuzii a mitului cu istoria atunci când citim mituri de tranziție, mituri care descriu în mod deschis modul în care vechile atitudini față de realitate au fost abandonate în favoarea celor noi. Astfel de mituri folosesc evenimente istorice pentru a-și expune punctul de vedere, dar ele însele nu sunt „istorice". Mitul creației apașilor Chiricahua, de exemplu, reflectă cu tristețe cucerirea lor de către oamenii albi și religia creștină impusă de aceștia; mai important, exprimă înțelegerea lor a unei astfel de cuceriri ca fiind esențială pentru ființa lor ca indieni:

> *Erau mulți oameni pe pământ. Ei nu-L cunoșteau pe Dumnezeu. Ei se rugau la Gaye [zeii care locuiesc în munți], Fulger și Vânt. Ei nu știau despre Dumnezeul cel viu. Așa că oceanul a început să crească și a acoperit pământul. Acești oameni din timpurile străvechi au fost înecați. Doar câțiva au fost salvați....*
>
> *După ce apa a scăzut, un arc și o săgeată și un pistol au fost puse în fața a doi bărbați. Omul care a avut prima alegere a luat arma și a devenit omul alb. Celălalt a trebuit să ia arcul și a devenit indian. Dacă al doilea om ar fi luat arma, ar fi devenit alb, spun ei*.

Unele mituri reflectă astfel de schimbări istorice în mod ascuns. Atunci când un grup de oameni cucerește un altul, mitul lor de creație dezvăluie adesea noua lor percepție a absolutului în cucerirea în sine. Acesta arată cum această cucerire dezvăluie un model absolut prin descrierea unor triumfuri similare în domeniul divin. Înghețate în momentul tranziției, aceste mituri povestesc despre marile bătălii dintre zeii bătrâni și degenerați ai poporului cucerit și zeitățile tinere și energice ale cuceritorilor. Marea epopee babiloniană, *Enuma Elish*, de exemplu, descrie războiul dintre zeii sumerieni (Anu, puterea cerului; Enlil, cea a pământului; Apsu, cea a oceanului etc.) și tânăra zeitate locală triumfătoare a Babiloniei, Marduk, și adepții săi. Și așa cum Marduk ucide monștrii haosului și instaurează o ordine măreață și plină de sens, o ordine care pătrunde în natură și cultură, la fel au făcut și babilonienii care l-au onorat.

Mituri similare apar peste tot în lume: *Teogonia* lui Hesiod și mitul olimpian al creației dezvăluie victoria zeilor cerești masculini ai arienilor invadatori asupra zeițelor pământului fertile și feminine ale pelasgilor și cretanilor; cel mai timpuriu crez al celților și cosmologiile maori relatează ambele despre rebeliunea reușită a fiilor divini împotriva părinților lor primordiali și reflectă triumful noilor culturi asupra celor indigene; iar mitul melanezian al lui Qat din Insulele Banks se face probabil ecoul unor revolte sociale similare în portretul său al creatorului de succes (zeul cuceritorilor) și al fratelui său fără minte (zeul celor cuceriți). Faptul că aceste mituri ale tranziției sunt valabile și pentru înțelegerea propriei noastre creșteri personale (victoria finală a fiecărui copil asupra părinților săi, cucerirea progresivă a fiecărei generații asupra celei anterioare) contribuie și mai mult la utilitatea lor ca mod de a percepe lumea. Dar ceea ce este important este că, indiferent dacă contextul este social sau personal, se dezvăluie o dimensiune absolută a realității relative. Miturile se schimbă pentru că percepția oamenilor asupra acestui absolut se schimbă.

Din exterior, astfel de mituri pot părea proiecții, încercări din partea credincioșilor de a-și justifica situația actuală prin anunțarea sancționării acesteia de către zei. Dar dacă analizați miturile mai profund, veți descoperi că ele nu sunt proiecții, ci revelații. Ca expresii religioase, ele pornesc de la realitatea absolută a Sfântului și arată cum acesta pătrunde în toate realitățile relative - această societate, cea pe care a suplinit-o și cea care o va răsturna în cele din urmă - *statu-quo-urile* și revoluțiile. După ce s-au concentrat asupra unei manifestări particulare a Sfântului, ei nu vor să spună că aceasta este singura. Din nou, aceasta este idolatrie, o confuzie între un simbol al Sfântului și Sfântul însuși.

Miturile creației încearcă să dezvăluie dimensiunea absolută a lumii relative. Ele proclamă Sfântul ca fundament al ființei și, luând în considerare experiența umană de înstrăinare de acest fundament, îl proclamă și ca scop al întregii ființe. Ei îi încurajează pe oameni să se înțeleagă pe ei înșiși, fizic, mental și spiritual, în contextul fluxului ciclic al ființei și neființei și, în cele din urmă, în uniunea absolută a celor două.

Într-o perioadă în care vechile mituri sunt respinse și „credința” este atacată, aceste mituri se ridică deasupra dogmatismului și instituționalismului care afectează toate religiile consacrate pentru a servi drept mărturie a preocupării lor comune. În timp ce arată provincialitatea fiecărei religii, ele demonstrează universalitatea religiei. Și exprimă în mod viu ideea religioasă fundamentală că, în timp ce lumea este lipsită de sens, lumea este plină de sens: oamenii, culturile lor și natura însăși sunt toate revelații ale Sfântului, ocazii în care absolutul transcendent se manifestă imanent. Miturile sunt încă valabile, deoarece ele arată cum viața este un simbol care trebuie trăit.

UNU: MITURI AFRICANE

BUSHMAN

Cagn ordonează lumea

Boșimanii din Africa de Sud sunt înrudiți cu pigmeii și hotentoții prin statura lor mică, limbile complexe și mitologia bogată. Ca vânători nomazi, grupurile lor sociale erau în mod necesar mici, ceea ce îi făcea vulnerabili în fața coloniștilor albi și bantu care s-au mutat pe teritoriul lor la sud de râul Zambezi. Cei care au supraviețuit cu cultura lor intactă s-au mutat în regiunile deșertice mai îndepărtate din Namibia, Africa de Sud și sudul Angolei.

Boșimanii cred nu numai într-un zeu creator bun (Kaang, Khu sau Thora, în funcție de trib), ci și într-o zeitate malefică (Gauna sau Gawa, zeul morților și al spiritelor rele), sursa tuturor problemelor din lume. Unii cercetători au susținut, totuși, că acești zei înalți reflectă influența Bantu. Toți sunt de acord că principala caracteristică a religiei boșimanilor este credința în spiritele animalelor, dintre care cel mai important (Cagn) este eroul acestui mit.

Uneori confundat cu Kaang, așa cum se întâmplă aici, Cagn este un creator cel mult superficial. Interesul său real se află pe pământ, unde domnește ca mare magician și organizator. Ordonând lumea, bucurându-se de aventuri nesfârșite și chiar ucigând monștri, Cagn însuși moare în cele din urmă și renaște - un eveniment sacru a cărui poveste este repetată în timpul inițierii tinerilor pentru ca aceștia să moară în tinerețe și să fie reconstituiți într-un mod similar.

Cagn a fost prima ființă; el a dat ordine și a făcut ca toate lucrurile să apară și să fie făcute, soarele, luna, stelele, vântul, munții și animalele. Numele soției sale era Coti. A avut doi fii; cel mai mare a fost șef și se numea Cogaz; numele celui de-al doilea era Gewi.... În acea vreme, el făcea toate animalele și lucrurile, le făcea potrivite pentru uzul oamenilor, făcea lațuri și arme. El a făcut atunci potârnichea și șoarecele vărgat, și a făcut vântul pentru ca vânatul să miroasă în susul vântului - așa că ei încă mai aleargă în susul vântului....

Fiica lui Cagn s-a supărat pentru că tatăl său o certase și a fugit să se distrugă aruncându-se printre șerpi (*qabu*). Șerpii erau și ei oameni, iar șeful lor s-a căsătorit cu ea, și au mâncat carne de șarpe, dar ei i-au dat să mănânce carne de *eland*, pentru că copilul lui Cagn nu trebuie să mănânce niciun lucru rău. Cagn obișnuia să știe lucruri îndepărtate, și și-a trimis fiul Cogaz să o aducă înapoi, așa că Cogaz a plecat cu tinerii lui, iar Cagn i-a împrumutat dintele său ca să-l facă puternic. Când șerpii l-au văzut pe Cogaz apropiindu-se cu grupul său, s-au înfuriat și au început să-și ascundă capetele, dar șeful lor a spus: „*Nu trebuie să vă supărați, ei vin la copilul lor*”, așa că șerpii au plecat la vânătoare, iar sora lui i-a dat carne, și i-au spus să-i spună soțului ei că au venit să o ia și ea a pregătit mâncare pentru drum și au plecat cu ea a doua zi dimineață, și s-au pregătit legând stuf în jurul membrelor și corpurilor lor, și trei șerpi i-au urmat. Aceștia au încercat să-i muște, dar au mușcat doar stuful; au încercat să-i lovească cu hățuri, dar au lovit doar stuf, și au încercat să arunce nisip la ei pentru a provoca vânt să-i împingă în apă, neștiind că avea dintele lui Cagn, și au eșuat. Copiii de acasă, tinerii cu șeful șerpilor, știau că atunci când acei șerpi se vor întoarce, vor umple țara cu apă. Așa că au început să construiască o scenă înaltă cu stâlpi de salcie, iar șerpoaicele și-au luat soții la întoarcere și i-au aruncat în apă, și apa a crescut în jurul munților, dar șeful și tinerii lui au fost salvați pe scena înaltă; și Cagn l-a trimis pe Cogaz să vină și să nu mai fie șerpi, și le-a spus să se culce, și i-a lovit cu bățul său, și pe măsură ce lovea pe fiecare, corpul unei persoane ieșea, și pielea unui șarpe era lăsată pe pământ, și a stropit pieile cu *canna*, și șerpii au încetat să mai fie șerpi, și au devenit oamenii lui...

Cagn l-a trimis pe Cogaz să taie bețe pentru a face arcuri. Când Cogaz a ajuns la tufiș, babuinii (*cogn*) l-au prins. Au chemat toți ceilalți babuini să-l asculte și l-au întrebat cine l-a trimis

acolo. El a spus că tatăl său l-a trimis să taie bețe pentru a face arcuri. Așa că au spus: *„Tatăl tău se crede mai deștept decât noi, vrea arcurile acelea să ne ucidă, așa că te vom ucide pe tine”* și l-au omorât pe Cogaz, l-au legat în vârful unui copac și au dansat în jurul copacului cântând (un cântec de babuini netraductibil), cu un refren care spunea: *„Cagn se crede deștept*”. Cagn dormea când Cogaz a fost ucis, dar când s-a trezit i-a spus lui Coti să-i dea farmecele sale, și le-a pus pe nas și a spus că babuinii l-au spânzurat pe Cogaz. Așa că s-a dus unde erau babuinii și, când l-au văzut apropiindu-se, și-au schimbat cântecul pentru a omite cuvintele despre Cagn, dar o fetiță babuin a spus: *„Nu cântați așa; cântați cum cântați mai înainte*”. Și Cagn a spus: *„Cântați cum dorește fetița*”, și au cântat și au dansat ca mai înainte. Și Cagn a spus: *„Acesta este cântecul pe care l-am auzit, asta am vrut, continuați să dansați până mă întorc*”; și s-a dus și a adus un sac plin cu țăruși și a mers în spatele fiecăruia dintre ei, în timp ce dansau și făceau mult praf, și a înfipt un țăruș în spatele fiecăruia, i-a dat o lovitură și i-a trimis la munți să trăiască cu rădăcini, gândaci și scorpii, ca pedeapsă. Înainte de asta, babuinii erau oameni, dar de atunci au cozi și cozile lor atârnă strâmb. Apoi Cagn l-a coborât pe Cogaz și i-a dat *canna* și l-a făcut să trăiască din nou.

Cagn a găsit un vultur care lua miere de pe o prăpastie și i-a spus: *„Prietene, dă-mi și mie*”, iar vulturul i-a răspuns: *„Așteaptă puțin*”, a luat un fagure și l-a pus jos, apoi s-a întors și a mai luat și i-a spus lui Cagn să ia restul, iar el s-a urcat și a lins doar ce a rămas pe stâncă, iar când a încercat să coboare a constatat că nu poate. La un moment dat, s-a gândit la farmecele sale, a luat câteva de la cingătoare și le-a făcut să meargă la Cogaz pentru a-i cere sfatul; iar Cogaz i-a transmis, prin intermediul farmecelor, că trebuie să facă apa să curgă pe stâncă, iar el va reuși să coboare; și așa a făcut, iar când a coborât, a coborât în pământ și a ieșit din nou, și a făcut asta de trei ori, iar a treia oară a ajuns lângă vultur, sub forma unui elan uriaș; iar vulturul a spus: „Ce elan mare!” și s-a dus să-l omoare, iar acesta a aruncat un *assegai*, care l-a trecut pe partea dreaptă, apoi altul, care l-a ratat, pe stânga, și un al treilea, care i-a trecut printre picioare, iar vulturul l-a călcat în picioare și imediat a căzut grindină și a amețit vulturul, iar Cagn l-a omorât și a dus o parte din miere acasă la Cogaz și i-a spus că a omorât vulturul care se purtase perfid cu el, iar Cogaz a spus: *„Vei păți rău într-o zi din cauza acestor lupte. ”*

Și Cagn a găsit o femeie numită Cgorioinsi, care mănâncă bărbați, și ea făcuse un foc mare și dansa în jurul lui, și obișnuia să-i apuce pe bărbați și să-i arunce în foc, iar Cagn a început să coacă rădăcini la foc și, în cele din urmă, a venit și l-a aruncat în foc, dar el a alunecat pe partea cealaltă și a continuat să coacă și să-și mănânce rădăcinile, și ea l-a aruncat din nou și din nou, și el a spus doar *„Stai puțin până termin rădăcinile și-ți voi arăta ce sunt*”. Și când a terminat, a aruncat-o în foc ca pedeapsă pentru că ucidea oameni. Apoi, Cagn s-a întors la munte, unde lăsase o parte din mierea pe care o luase de la vultur, și și-a lăsat bețele acolo, și a coborât la râu, și acolo era o persoană în râu numită Quuisi, care stătea acolo de mult timp, ceva prinzându-l de picior și ținându-l acolo din iarnă, și el i-a cerut lui Cagn să vină să-l ajute, iar Cagn a mers să-l ajute și și-a băgat mâna în apă pentru a-i slăbi piciorul, iar lucrul i-a dat drumul piciorului omului și a apucat brațul lui Cagn. Și omul a fugit, poticnindu-se, afară din apă, căci piciorul i se înțepenise de la statul atât de mult timp, și a strigat: *„Acum vei fi ținut acolo până în iarnă*”, și a mers la miere și a aruncat bețele lui Cagn; și Cagn a început să se gândească la farmecele sale și a trimis să ceară sfatul lui Cogaz prin farmecele sale, și Cogaz a trimis vorbă și i-a spus să lase o bucată din haina sa în apă lângă mână, și a făcut-o, și lucrul i-a dat drumul mâinii și a apucat haina lui, și el a tăiat capătul hainei sale și a fugit și și-a adunat bețele și l-a urmărit pe om și l-a ucis și a dus mierea la Cogaz.

Spinii (*dobbletjes*) erau oameni - se numesc Cagn-cagn - erau pitici, iar Cagn i-a găsit luptându-se între ei și s-a dus să-i despartă, dar toți s-au întors împotriva lui și l-au ucis, iar furnicile mușcătoare i-au ajutat și l-au mâncat pe Cagn; dar, după un timp, ei și piticii i-au adunat oasele, le-au pus laolaltă și i-au legat capul, iar aceștia s-au dus acasă împiedicându-se, iar Cogaz l-a vindecat și l-a făcut bine din nou, și l-a întrebat ce s-a întâmplat cu el, iar el i-a spus; iar Cogaz i-a dat sfaturi și putere, spunându-i cum să se lupte cu ei, că trebuie să facă prefăcătorii și să lovească parcă în picioarele lor, iar apoi să-i lovească în cap, iar el s-a dus și i-a ucis pe mulți, iar pe restul i-a alungat în munți.

(J. M. Orpen. „A Glimpse into the Mythology of the Maluti Bushmen”.

The Cape Monthly Magazine, 1874. Retipărit în Folklore, 1919, pp. 143-152).

HOTTENTOT

Ființa supremă

Hotentoții au fost primul popor autohton care s-a întâlnit cu coloniștii olandezi care au emigrat pe teritoriul lor în jurul anului 1650. Scăpați de teritoriul lor de pe coasta Capului Bunei Speranțe, înrobiți și uciși, hotentoții au fost aproape distruși. În prezent, rămășițele acestui popor trăiesc în principal în Namibia și în partea de nord-vest a Africii de Sud. La fel ca boșimanii, hotentoții vorbesc un dialect khoisan al limbilor „clic”: „clicurile”, sunete implosive analoage consoanelor, sunt marcate de linii verticale duble în acest text. La fel ca boșimanii și în religie, hotentoții postulează o ordine dualistă în care Tsui || goab („genunchiul rănit”) triumfă în cele din urmă asupra maleficului || Gaunab, stăpânul „cerului întunecat” și al morților. Având în vedere relația lui || Gaunab cu zeul suprem al poporului vecin Damara, prezența sa aici poate reflecta o lungă istorie de războaie tribale, precum și o viziune dual asupra lumii.

Deși în general i se atribuie creația, Tsui || goab este complet antropomorfizat și face parte din lume. De fapt, el este portretizat aici ca primul strămoș, miraculos prin puterea sa de regenerare, dar încă vulnerabil și evoluând mai mult ca o creatură decât ca un creator.

Tsui-||goab a fost un mare șef puternic al Khoikhoi; de fapt, el a fost primul Khoikhoib, de la care toate triburile Khoikhoi și-au luat originea. Dar Tsui || goab nu era numele său original. Acest Tsui || goab a pornit la război cu un alt șef, || Gaunab, deoarece acesta din urmă ucidea mereu un număr mare de oameni ai lui Tsui || goab. În această luptă, însă, Tsui || goab a fost în mod repetat înfrânt de || Gaunab, dar în fiecare bătălie primul devenea mai puternic; și în cele din urmă a fost atât de puternic și de mare încât l-a distrus ușor pe || Gaunab, dându-i o lovitură în spatele urechii. În timp ce || Gaunab expira, și-a lovit inamicul la genunchi. Din acea zi, cuceritorul lui || Gaunab a primit numele Tsui- || goab, "genunchi dureros" sau "genunchi rănit". De atunci, nu mai putea merge corect, pentru că era șchiop. Putea face lucruri minunate, pe care niciun alt om nu le putea face, pentru că era foarte înțelept. Putea spune ce se va întâmpla în viitor. A murit de mai multe ori și de mai multe ori a înviat. Și ori de câte ori se întorcea la noi, aveam mari ospățuri și bucurii. Lapte era adus de la fiecare kraal, și vaci grase și oi grase erau sacrificate. Tsui || goab dădea fiecărui om o mulțime de vite și oi, pentru că era foarte bogat. Dă ploaie, face norii, trăiește în nori și face ca vacile și oile noastre să fie roditoare. Tsui || goab trăiește într-un rai frumos, iar || Gaunab trăiește într-un rai întunecat, complet separat de raiului lui Tsui || goab.

(Theodor*e Hahn. Tsui || Goab, Ființa Supremă a Khoi-Khoi. Londra: (f*ără editor) 1881, p. 61).

BAROTSE

Dumnezeu se retrage la cer

În timp ce Vechiul Testament și alte texte vechi din Orientul Apropiat descriu separarea dintre Dumnezeu și om în termenii expulzării omului din paradis, miturile africane exprimă adesea același punct de vedere în termenii abandonării lumii de către Dumnezeu. Se presupune că diferențele climatice și geografice explică cele metaforice.

Poporul Barotse (sau Lozi) din Zambia povestește despre un început armonios și sacru, când creatorul Nyambi trăia pe pământ cu soția sa și făcea toate lucrurile. Din cauza fărădelegii omului, care a ucis alte creaturi, Nyambi l-a alungat mai întâi din tărâmul său sacru; mai târziu, și-a iertat creatura rătăcitoare și i-a oferit pământ pentru a-l cultiva, dar Kamonu a revenit la vechile sale obiceiuri. În cele din urmă, deznădăjduit, Nyambi s-a retras din lume.

În afară de afirmarea caracterului adecvat al agriculturii ca ocupație în armonie cu modul sacru al lumii și de descrierea perturbării acestei armonii cauzate de vânătoare, mitul descrie clar natura umană ca fiind ambițioasă și agresivă, în contradicție cu voința lui Dumnezeu. Kamonu este mai inteligent, dar mai puțin sensibil decât alții, după cum reiese din încercarea sa finală de a-și reface legătura cu Nyambi. După ce a provocat ruptura, el încearcă să o repare prin construirea unui mare turn spre cer (un axis mundi similar cu Turnul Babel), dar eșecul său arată natura irevocabilă a rupturii. Despărțit de creatorul său, el îl poate saluta acum doar ca pe un soare.

Vizitat pentru prima dată de David Livingstone în 1851, Barotseland a devenit parte a unui protectorat britanic patruzeci de ani mai târziu și o provincie a Rhodesiei de Nord atunci când aceasta a fost formată în 1911. În 1964, țara - numită acum Zambia - și-a câștigat independența.

La început, Nyambi a făcut toate lucrurile. A făcut animale, pești, păsări. Pe vremea aceea trăia pe pământ cu soția sa, Nasilele. Una dintre creaturile lui Nyambi era diferită de toate celelalte. Numele lui era Kamonu. Kamonu îl imita pe Nyambi în tot ceea ce făcea Nyambi. Când Nyambi lucra în lemn, Kamonu lucra în lemn; când Nyambi forja fierul, Kamonu forja fierul.

După o vreme, Nyambi a început să se teamă de Kamonu.

Apoi, într-o zi, Kamonu a forjat o suliță și a ucis o antilopă masculină, și a continuat să ucidă. Nyambi a devenit foarte furios din cauza asta.

„*Omule, te porți urât*”, i-a spus el lui Kamonu. „*Aceștia sunt frații tăi. Nu-i ucide*”.

Nyambi l-a alungat pe Kamonu în alt ținut. Dar după o vreme Kamonu s-a întors. Nyambi i-a permis să rămână și i-a dat o grădină să o cultive.

S-a întâmplat ca, noaptea, niște bivoli să intre în grădina lui Kamonu, iar el i-a omorât cu sulița; după aceea, niște elani, iar el a omorât unul. După ceva timp, câinele lui Kamonu a murit; apoi i s-a spart oala; apoi i-a murit copilul. Când Kamonu s-a dus la Nyambi să-i spună ce s-a întâmplat, a găsit câinele și oala și copilul la Nyambi.

Atunci Kamonu i-a spus lui Nyambi: „*Dă-mi un medicament ca să-mi pot păstra lucrurile*”. Dar Nyambi a refuzat să îi dea medicamentul. După aceasta, Nyambi s-a întâlnit cu cei doi sfetnici ai săi și a spus: „*Cum vom trăi din moment ce Kamonu cunoaște prea bine drumul până aici?*”

Nyambi a încercat prin diferite mijloace să fugă de Kamonu. S-a mutat împreună cu curtea sa pe o insulă de peste râu. Dar Kamonu a făcut o plută din trestii și a trecut pe insula lui Nyambi. Apoi Nyambi a îngrămădit un munte uriaș și s-a dus să locuiască pe vârful lui. Totuși, Nyambi nu putea scăpa de oameni. Kamonu a găsit calea spre el. Între timp, oamenii se înmulțeau și se răspândeau pe tot pământul.

În cele din urmă, Nyambi a trimis păsări să caute un loc pentru Litoma, orașul zeului. Dar păsările nu au reușit să găsească un loc. Nyambi a cerut sfatul unui ghicitor. Ghicitorul a spus: „*Viața ta depinde de Spider*”. Spider s-a dus și a găsit o locuință pentru Nyambi și curtea sa în cer. Apoi Păianjenul a țesut un fir de la pământ până la cer și Nyambi s-a urcat pe fir. Apoi ghicitorul l-a sfătuit pe Nyambi să-i scoată ochii Păianjenului, astfel încât acesta să nu mai poată vedea niciodată drumul spre cer, iar Nyambi a făcut acest lucru.

După ce Nyambi a dispărut pe cer, Kamonu a adunat câțiva oameni în jurul său și a spus: „*Să construim un turn înalt și să urcăm până la Nyambi*”. Au tăiat copaci și au pus buștean peste buștean, din ce în ce mai sus spre cer. Dar greutatea a fost prea mare și turnul s-a prăbușit. Așa că Kamonu nu a mai găsit niciodată drumul spre casa lui Nyambi.

Dar în fiecare dimineață, când apărea soarele, Kamonu îl saluta, spunând: „*Iată-l pe regele nostru. El a venit*.” Și toți ceilalți oameni îl salutau strigând și bătând din palme. La momentul lunii noi, oamenii o cheamă pe Nasilele, soția lui Nyambi.

(*Susan Feldman (ed.). African Myths and Tales. New York: Dell Publishing, 1963, pp. 36-37. Adaptat din E. W. Smith. African Ideas of God. Londra: Edinburgh House Press, 1950*).

YAO

Cameleonul găsește

Yao trăiesc pe malul lacului Nyasa, în nordul Mozambicului. Spre deosebire de multe alte triburi Bantu, care prevăd o origine cerească pentru oameni, tribul Yao afirmă că aceștia au apărut din pământ (născuți dintr-o gaură în pământ) sau, cum este cazul aici, din apă. Totuși, Yao sunt de acord cu alți africani în ceea ce privește estimarea caracterului uman. „Progresele” popoarelor în ceea ce privește controlul asupra mediului înconjurător, capacitatea lor de a vâna cu succes și de a face focuri, sunt văzute, din perspectiva restului naturii și a creatorului ei, ca fiind distructive și crude. După ce au încălcat armonia sacră a lumii, oamenii îl forțează pe Dumnezeu să se retragă la cer.

La început nu existau oameni. Doar Mulungu și animalele pașnice erau pe lume.

Într-o zi, Cameleonul stătea și țesea o capcană pentru pești și, când a terminat, a pus-o în râu. Dimineața a scos capcana și era plină de pești, pe care i-a luat acasă și i-a mâncat.

A pus din nou capcana. Dimineața a scos-o și era goală: niciun pește. „Ghinion”, a spus el, și a întins capcana din nou.

În dimineața următoare, când a scos capcana, a găsit în ea un omuleț și o femeie. Nu mai văzuse niciodată astfel de creaturi.

„*Ce pot fi?*” a spus el. „*Astăzi văd necunoscutul*”. Și a ridicat capcana și a dus cele două creaturi la Mulungu.

„*Tată*”, a spus Cameleonul, «*vezi ce am adus*».

Mulungu s-a uitat. „*Scoate-i din capcană*”, a spus el. „*Pune-i pe pământ și vor crește*.”

Cameleonul a făcut asta. Și bărbatul și femeia au crescut. Au crescut până au devenit la fel de înalți precum sunt astăzi bărbații și femeile.

Toate animalele se uitau să vadă ce vor face oamenii. Ei au făcut focul. Au frecat două bețe împreună într-un mod special și astfel au făcut foc. Focul s-a aprins în tufișuri și a năvălit prin pădure, iar animalele au trebuit să fugă pentru a scăpa de flăcări.

Oamenii au prins un bivol, l-au ucis, l-au prăjit în foc și l-au mâncat. Apoi, a doua zi, au făcut același lucru. În fiecare zi aprindeau focuri, omorau câte un animal și îl mâncau.

„*Ard totul!*” a spus Mulungu. „*Îmi ucid oamenii!*” Toate fiarele au fugit în pădure cât mai departe de oameni. Cameleonul s-a dus în copacii înalți. „*Eu plec!*” a spus Mulungu.

L-a strigat pe Păianjen. „*Cum te cațeri pe înălțimi?*”, a spus el.

„*Foarte simplu*”, a spus Păianjenul. Și Păianjenul a țesut o frânghie pentru Mulungu, iar Mulungu a urcat pe frânghie și s-a dus să trăiască în cer.

Astfel, zeii au fost alungați de pe fața pământului de cruzimea oamenilor.

(*Maria Leach. The Beginning. New York: Funk and Wagnalls, 1956, pp. 143-144. -Returnat după materialul din Duff Macdonald. Afhcana: The Heart of Heathen Africa. Vol. I. Londra: (fără editor) 1882, pp. 295 ff*).

SWAHILI

Crearea lumii și a omului

Islamul a pătruns în Africa de Est dinspre Marea Roşie şi Oceanul Indian şi a câştigat convertiți în rândul nomazilor hamiți pe o bază tribală. Cu toate acestea, în interiorul continentului, la sud de Somali, islamul nu a început să se răspândească până în jurul anului 1850 și apoi a făcut-o mult mai lent, pe o bază individuală. Deşi nu a afectat majoritatea popoarelor Bantu, islamul a atras multe grupuri vorbitoare de limba swahili de-a lungul coastei Kenyei şi Tanzaniei. A apărut o cultură swahili bazată pe învățăturile islamice, care în cele din urmă a încorporat shirazi (locuitori ai insulelor Zanzibar şi Pemba), afro-arabi, descendenți ai sclavilor (aduşi la islam prin comerțul arab cu sclavi) şi muncitori detribalizați din interior.

Aceste mituri swahili ale creației sunt complet islamice. Primul descrie crearea lucrurilor sfinte (sufletul lui Mahomed, raiul şi iadul, îngerii, legile lui Dumnezeu şi trâmbița sa apocaliptică etc.). Deşi Dumnezeu a fost prezent înainte de timp, se pare că aici „există" şi noțiunea de neființă. Din acest „neant" Dumnezeu şi-a modelat creațiile.

Al doilea mit îl descrie pe Dumnezeu ordonând universul, separând elementele opuse (lumină şi întuneric, pământ şi mare) şi făcându-le să dea naştere unor creaturi. Ultimul mit descrie crearea omului de către Dumnezeu: deşi îngerii erau îngrijorați, Dumnezeu l-a făcut pe Adam un amestec de lumină şi întuneric, spirit şi materie, pentru a-i fi slujitor şi pentru a conduce lumea creată.

1

Înainte de începutul timpurilor a existat Dumnezeu. El nu s-a născut şi nici nu va muri vreodată. Dacă El doreşte un lucru, îi spune doar: „*Fii*!" şi el există.

Astfel, Dumnezeu a spus: „*Să fie lumină!*" Şi a fost lumină. Dumnezeu a luat un pumn din această lumină şi ea a strălucit în mâna Sa. Apoi El a spus: „*Sunt mulțumit de tine, lumina mea, voi face din tine profetul meu, te voi modela în sufletul lui Mohammed*".

După ce a creat sufletul profetului Mohammed (Dumnezeu să se roage pentru el şi să-i dea pace), l-a iubit atât de mult încât a decis să creeze omenirea pentru a-l putea trimite pe Mohammed ca mesager al Său pentru a aduce cuvântul Său pe Pământ. Cuvântul său urma să învețe popoarele pământului distincția dintre Bine şi Rău, iar în cele din urmă Dumnezeu urma să judece toate sufletele şi să îi răsplătească pe cei care au ales să îl urmeze pe Mesagerul Bun şi să îi respingă pe ceilalți.

Cu cunoaşterea Sa infinită, Dumnezeu a prevăzut toate evenimentele care urmau să se întâmple în secolele următoare, până în ultima zi. Cu puterea Sa nelimitată, Dumnezeu a început să creeze toate lucrurile de care avea nevoie pentru un scop pe care numai El îl cunoştea.

Mai întâi, El a creat Tronul şi Covorul pe care să stea El însuşi la Judecata de Apoi. Tronul are patru picioare susținute de patru fiare puternice. Covorul care îl acoperă are toate culorile minunate ale curcubeului şi se întinde de-a lungul cerului până la granițele spațiului. Sub Tron există cel mai încântător loc din Univers: sufletele cărora li se permite să locuiască la umbra Covorului se vor bucura pentru totdeauna. Lumina strălucitoare a Prezenței Divine este uşor filtrată de voalurile multicolore din care este compus Covorul.

Al treilea lucru creat de Dumnezeu a fost Tableta bine conservată. Este o tăbliță atât de mare încât poate conține o descriere completă şi detaliată a tuturor evenimentelor care au loc vreodată, oriunde în trecut şi în viitor. Tableta are un suflet al ei şi este unul dintre cei mai credincioşi slujitori ai lui Dumnezeu. Ea poartă toată înțelepciunea Sa şi toate poruncile Sale pentru totdeauna şi în vecii vecilor. Ea este numită Mama Cărților, deoarece toate cărțile sacre ale omenirii în care Dumnezeu a dezvăluit o parte din adevărul Său conțin doar fragmente din conținutul ei. Secretele Universului, în măsura în care au fost vreodată reprezentate prin simboluri, sunt înscrise pe suprafața ei, în caractere pe care numai El le poate citi.

Cu tableta, El a creat stiloul pentru a scrie poruncile Sale. Stiloul este la fel de lung ca distanța dintre Cer și Pământ. Are un cap gânditor și o personalitate și, de îndată ce a luat ființă, Dumnezeu i-a ordonat: „*Scrie*!” Stiloul a întrebat: „*Ce să scriu, Domnul meu?*” Dumnezeu a spus: „*Destinul*”. Din acel moment, Stiloul a fost ocupat să scrie pe Tabletă toate faptele oamenilor.

Desigur, dacă îi face plăcere lui Dumnezeu să se răzgândească, El o face. Dacă El proiectează un viitor diferit de cel prevăzut în planurile anterioare, scrisul va dispărea de pe Tabletă, iar Stiloul va înregistra noi fapte.

Al cincilea lucru creat de Dumnezeu a fost Trompeta și, împreună cu ea, arhanghelul Serafili [Asrafel]. Îngerul ține Trompeta la gură, așteptând răbdător în aceeași poziție, secol după secol, până când îi place lui Dumnezeu să încheie istoria. Atunci El va da semnalul, iar Serafili va sufla prima suflare. Trompeta are o voce atât de puternică încât, la primul ei sunet, munții se vor prăbuși, stelele se vor prăbuși și va începe Judecata de Apoi.

Al șaselea lucru pe care l-a creat Dumnezeu a fost Grădina Deliciilor, care era destinată sufletelor bune. Acolo vor locui în vecii vecilor, uitând de suferințele vieții lor pe pământ. În ea există izvoare de apă limpede, râuri de lapte și miere, flori parfumate și copaci ale căror ramuri se apleacă grele cu fructe. Fructele sunt moi, dulci și suculente și de îndată ce unul cade, unul nou crește pe aceeași ramură în cel mai scurt timp. Cine nu ar da tot ce are pentru a fi acolo? Cine nu ar îndura o scurtă perioadă de viață pe pământ pentru a locui în acea grădină pentru eternitate?

Al șaptelea lucru pe care Dumnezeu l-a creat, prevăzând în înțelepciunea Sa că multe suflete nu vor urma bunul Mesager, a fost Focul. Trosnind, acesta a răsărit din cel mai adânc fund al umbrelor, în cea mai îndepărtată groapă a spațiului. Mirosul rău și fumul sunt esența sa, tunetul răgușit vocea sa. „*Domnul meu*”, striga Focul, ”unde sunt sufletele păcătoșilor, vreau să le văd suferind!” Cine nu s-ar ruga zi și noapte ca sufletul său să poată evita această tortură eternă.

Dumnezeu a continuat și a continuat să creeze, scoțând lucruri din neființă, pentru că Dumnezeu nu are nevoie de odihnă; nici somnul, nici adormirea nu-L cuprind.

Dumnezeu a creat acum îngerii, o miriadă de voci care Îi vestesc lauda. El i-a creat din lumină pură; mințile lor sunt lucide ca lumina însăși, inimile lor sunt pure ca aerul dimineții. Gândul păcatului nu le trece niciodată prin minte, nu clocesc planuri rele în sânul lor. Ei sunt la fel de sinceri ca lumina care este elementul lor și care strălucește mereu prin trupurile lor. Acesta este motivul pentru care sunt slujitori devotați ai Domnului lor, iar ideea de neascultare nu poate apărea în inimile lor. Aripile lor sunt albe strălucitoare și moi; ele tremură de frica lui Dumnezeu.

Primul dintre arhangheli este Jiburili [Gabriel], a cărui sarcină este să ducă Cuvântul lui Dumnezeu profeților Săi. De aceea, Jiburili este numit și Spiritul demn de încredere.

Tradiția spune că Mahomed, în timpul vieții sale pe pământ, i-a cerut lui Jiburili: „*Arată-mi forma ta adevărată*”. Jiburili l-a avertizat că acest lucru ar fi periculos, dar Mohammed a insistat. Atunci Jiburili s-a arătat și iată că umplea întregul orizont, iar numeroasele sale aripi foșneau prin ceruri de la est la vest. Profetul a leșinat de frică și a căzut. Jiburili l-a ridicat și i-a spus: „*Nu te teme, eu sunt fratele tău Jiburili*”.

Când Dumnezeu a condamnat orașele lui Lot, l-a trimis pe Jiburili să le distrugă. În acest scop, Jiburili a desfășurat două aripi negre speciale care vrăjesc pierzania ori de câte ori apar. Cu aceste aripi, el a smuls cele două orașe din pământ ca niște broaște otrăvitoare, le-a ridicat atât de sus încât locuitorii cerului își puteau auzi cocoșii cântând, iar apoi le-a aruncat în Foc.

Mikaili [Mihail] este al doilea arhanghel. El se ocupă de subzistența tuturor creaturilor de pe pământ. Mii de îngeri servesc sub comanda sa și sunt ocupați zi și noapte. Ei asigură tuturor ființelor vii toate lucrurile de care au nevoie, conform decretului lui Dumnezeu. Unii vor primi din belșug, alții pot muri de foame, și numai El știe motivul. Nicio ființă muritoare nu trebuie să se teamă că nu va primi ceea ce i se cuvine. Ceea ce Dumnezeu i-a destinat va veni la el: aer să respire, apă să bea, hrană să mănânce, parteneri cu care să procreeze. Nu trebuie să căutăm aceste lucruri; ele vor fi aduse la noi. Suntem cu toții ca niște cerșetori care stau la ușa Domnului și se roagă ca El să ne arunce zilnic câteva monede.

Serafili [Asrafel], îngerul Trompetei, a fost deja menționat. Sarcina lui este pur și simplu să aștepte semnalul sfârșitului.

Zeraili [Azrael] este îngerul morţii, răpitorul de suflete, care aduce fiecărei creaturi ultimul mesaj. El se supune numai lui Dumnezeu, porunceşte regilor şi califilor, jinilor şi giganţilor, iar toţi îl urmează cu umilinţă în necunoscut.

Maliki este gardianul Focului în care sunt pedepsite sufletele păcătoase, ipocriţii şi păgânii. Chipul său este teribil de văzut; el este creat din norii incandescenţi ai mâniei lui Dumnezeu.

Ridhuani este gardianul Paradisului. El deschide cele şapte porţi ale acestuia ori de câte ori Dumnezeu îi ordonă astfel, astfel încât o mie de mirosuri plăcute se răspândesc pe pământ. În rai trăiesc mulţi alţi îngeri, mai mulţi decât putem şti. Există un înger cu o mie de capete: fiecare cap are o mie de guri şi fiecare gură proclamă gloria lui Dumnezeu într-o limbă diferită.

Există un înger a cărui jumătate stângă este foc, iar jumătatea dreaptă zăpadă; zăpada nu stinge focul, nici focul nu topeşte zăpada, pentru că aşa vrea Dumnezeu. La ordinul Lui, două elemente opuse pot exista unul lângă altul; şi El poate face ca duşmanii să se întâlnească.

Există, de asemenea, un cocoş în cer: picioarele sale sunt pe cel mai de jos nivel al Paradisului, dar capul său este deasupra celui de-al şaptelea nivel. Funcţia sa este de a cânta la momentul precis pe care Dumnezeu l-a destinat pentru *salat-asububi*, rugăciunea din zori. În fiecare dimineaţă, înainte de răsăritul soarelui, el cântă vesel, agitându-şi aripile, şi toţi îngerii din cer se adună imediat pentru rugăciunea de dimineaţă. Veselia lui Kuku-likuu poate fi auzită pe pământ de toţi cocoşii, atât în ferme, cât şi în tufişuri, şi toţi o repetă, încurajându-se reciproc. Acesta este un semn pentru bărbaţi să se ridice din pat şi să se pregătească pentru prima rugăciune a zilei.

2

Când a venit momentul lui Dumnezeu, El a început să creeze lumea materială. El a întins cerul de zi şi cerul de noapte ca un cort imens sau ca nişte covoare pline de semne şi simboluri misterioase. În cerul nopţii, El a aşezat stelele fixe ca nişte lămpi cu flăcări nemişcate. Altele se mişcă de-a lungul cerului, fiecare urmând o cale pe care numai El o cunoaşte. Luna călătoreşte şi ea de-a lungul cerului nocturn, schimbându-şi forma după cum doreşte El. În cerul zilei, de un albastru strălucitor, El a plasat soarele strălucitor şi i-a ordonat să răsară în est, să călătorească de-a lungul cerului şi să apună în vest. El a creat norii şi i-a pictat în diferite culori, pentru a naviga ca nişte corăbii de-a lungul cerului diurn; spre seară, El îi face să strălucească în roşu. Unele sunt întunecate şi încărcate cu ploaie, pe care o va revărsa peste pământurile pe care doreşte să le facă roditoare.

El a construit Universul în şapte ceruri, al şaptelea fiind cel mai de jos nivel al Paradisului. Fiecare cer are propria sa planetă, cea mai mică fiind luna. Al doilea cer este condus de Mercur, al treilea de Venus, al patrulea de Marte, al cincilea de Jupiter, al şaselea de Saturn şi al şaptelea de Soare. Gardienii acestor ceruri sunt sufletele a opt profeţi ai lui Dumnezeu. Ei sunt Adam în primul cer, Isa [Iisus] şi vărul său Yahya [Ioan Botezătorul], împreună în al doilea, Yusufu [Iosif] în al treilea, Idirisi [Enoh] în al patrulea, Haruni [Aaron] în al cincilea şi Musa [Moise] în al şaselea. Abraham este gardianul celui de-al şaptelea cer; postul său este lângă zidul Moscheii Celeste unde 70 000 de îngeri vin să se roage în fiecare zi - şi nu sunt niciodată aceiaşi.

Vizavi de cerurile înalte, se află iadurile adânci, şapte straturi, fiecare mai teribil decât cel de deasupra sa, fiecare destinat unui anumit tip de păcătos. În iadul cel mai adânc, cel mai îndepărtat de Creatorul lor, vor locui necredincioşii, care vor fi torturaţi acolo veşnic.

Apoi Dumnezeu a întins Pământul, ca un covor pe care oamenii să stea în timpul mesei lor. Căci Pământul este plin de hrană pentru toate creaturile Domnului. El a făcut ca unele părţi să fie nisipuri sterpe, dar oriunde a vrut a făcut să răsară iarbă pentru animalele cu copite, copaci pentru maimuţe şi vegetaţie roditoare cu produse colorate, o plăcere pentru limbă.

El a despărţit pământul de mare, creând oceanul incomensurabil pe de o parte şi zidurile înalte ale continentelor pe de altă parte. A îngrămădit stâncile pentru a le transforma în munţi ameninţători, apoi a poruncit pârâurilor să le coboare în torente de cristal.

A semănat insulele, pentru ca acestea să fie buchete colorate care cresc din ocean şi o plăcere pentru navigatori. El a poruncit ca bălţile liniştite să reflecte cerul albastru şi ca râurile puternice să se întindă peste mlaştini.

El a dat o voce vântului, astfel încât acesta să poată şopti şi să poată răcni în timp ce se deplasează peste ţări. El împinge norii în toate direcţiile şi poartă păsările pe spatele său puternic. Suflă corăbiile până la destinaţie şi stârneşte frenezia valurilor.

Apoi El a spus Pământului să fie plin de insecte şi iată că o sută de mii de feluri s-au târât prin nisip şi au zburat în aer pe aripi diafane. Fluturii zboară şi gândacii se târăsc; toate au simbolurile Creatorului lor scrise pe spate. Apoi El a eliberat roiuri de păsări care au zburat bucuroase în aer. Unele s-au aşezat pe ramuri pentru a-şi lăuda Creatorul cu cântece în limbi necunoscute. Altele şi-au construit cuiburi, iar El a fost singurul lor Învăţător.

Apoi El a spus oceanului să fie plin de peşti de diferite forme, şi aşa s-a întâmplat. Numai El ştie câte sunt - şi toate au culori diferite. Apoi El le-a spus şopârlelor să existe şi ele s-au supus, bucurându-se de soarele Său, iar broaştele croitoare care Îl laudă pe Domnul în propria lor limbă. Numai El ştie câte sunt şi câte ouă trebuie să depună.

Apoi, Creatorul Milostiv a chemat la existenţă animalele grele, iar acestea au făcut-o, lăudându-L prin muget şi behăit. El a creat fiarele carnivore cu gheare şi pe cele urlătoare care mănâncă hoituri. El a creat girafa liniştită şi bivolul irascibil, turmele de antilope şi măgarii vărgaţi, hipopotamul riveran şi elefantul gigantic.

Numai El ştie câte specii există; El cunoaşte culoarea fiecărei pene, ascuţimea fiecărui dinte. El a creat turmele de vaci docile, cu urcioarele lor umflate pline de lapte, şi cămilele cu picioare puternice care călătoresc fără sete. El a decis durata de viaţă a fluturelui şi a aprins lumina strălucitoare a muştelor de foc. El a hotărât legea creaţiei Sale: peştii mici vor fi mâncaţi de cei mari, iar aceştia vor fi înghiţiţi la rândul lor de peşti şi mai mari. Vulturii vor coborî din cer pentru a culege oasele celor care mor. El face frunze verzi pentru capre; El face ca porumbelul să nu fie conştient de picajul rapid al şoimului. El dă cadavrele viermilor şi larvelor; apoi dă viermii găinilor şi găina neştiutoare vulturului *bateleur*, care zboară cu ea în cerul fără stâlpi.

El a făcut ca toate creaturile sale să crească şi să se înmulţească. Tulpini proaspete de iarbă verde răsar după fiecare incendiu de tufiş; mango roşiatic şi neted creşte în fiecare an între frunzele verde închis ale copacului mamă.

În fiecare anotimp ploios, furnicile albe ies la iveală, foşnind în miriadele lor ca primele ploi torenţiale. Furnicile negre mărşăluiesc pe propriile lor drumuri, clocindu-şi puii în grămezile lor. Care este animalul care nu are copii? Puii de babuin se agaţă de sânii mamelor lor, girafa cu picioare lungi îşi suge mama. Ce este acolo de care El a uitat? Toate aceste miracole nu sunt pentru voi semne ale înţelepciunii Sale infinite, ale puterii Sale imense?

3

Dumnezeu a făcut ca noaptea să acopere ziua, şi astfel alternanţa lor marchează evoluţia timpului.

Într-o zi, El şi-a adunat îngerii. Toţi au apărut în faţa Tronului Său, îndeplinind rugăciunea rituală de dimineaţă. Apoi Domnul a vorbit: Mi-a plăcut să decid că voi crea o fiinţă - cu creier ca şi voi, dar substanţa sa va fi lut. Îl voi modela din pământ şi va trăi pe pământ. Va creşte vite şi va lucra câmpurile. Va învăţa să navigheze pe oceanul periculos şi să-mi prindă peştii de argint în plase. El va lua în stăpânire toate creaturile Mele de pe pământ şi le va conduce, urmând legile Mele. El va fi slujitorul Meu; copiii lui se vor răspândi pe faţa pământului, la fel de numeroşi ca furnicile, şi vor lucra şi Mă vor adora.

Îngerilor li se permite să îşi exprime sentimentele, iar cel mai puternic este cel de îngrijorare. Cu mintea lor lucidă, ei prevăd ce se va întâmpla. Ei înşişi sunt făcuţi din substanţa luminii pure. Transparenţa lor îi face oneşti: nu au feţe solide în spatele cărora se poate ascunde răul. Ei sunt puri şi fără păcat. Inteligenţa lor înaltă le face să perceapă suferinţele altor creaturi şi dorinţele Stăpânului lor. Astfel, ei sunt devotaţi închinării şi serviciului, ajutării şi alinării celorlalţi. Puritatea lor le conferă, de asemenea, altruism: creierele lor diafane nu generează egoism, nu se pot gândi la nimic de dorit; nicio dorinţă nu se umflă în sufletele lor fără păcat.

Dar cum va fi omul? Trupul său va fi umflat şi plin de pofte, ca cel al câinilor şi al porcilor; la fel ca ei, va dori să procreeze şi să se înmulţească, să lupte şi să ucidă. El nu va fi transparent ca

razele soarelui dimineața, ci va fi cețos ca norii de ploaie întunecați. În afară de lăcomie și cruzime, în el vor exista prostie și necinste. Creierul de lut va fi întârziat și turgescent. Gândirea sa va fi mai degrabă senzuală decât sensibilă, reticentă în a accepta necesarul, lentă la serviciu, predispusă la mândrie. El își va ascunde ura și pofta în spatele unui craniu de piatră. Cel mai rău dintre toate, își va satisface simțurile în loc să cânte imnuri pentru a-și lăuda Creatorul.

Gândirea sa implicată nu va rezolva problemele, ci va duce la complicații pe care lipsa sa de onestitate va încerca să le ascundă în loc să le simplifice: gândirea directă este rodul onestității. Lăcomia sa îl va face să fure fructe și femele din grădina vecinului său, iar gelozia îi va înflăcăra mintea. Își va căuta gloria cucerind porțiuni din pământul lui Dumnezeu și îi va face plăcere să ucidă, ca un vultur. Îngerii inteligenți puteau vedea deja nori negri de fum atârnând deasupra pământului: focul feroce al războiului.

Dar Domnul lor i-a liniștit: nu vă temeți, Eu vreau ceea ce vreau, Eu știu ceea ce știu. Am un scop pe care îl voi îndeplini după mii de ani. Atunci veți vedea motivul pentru care a fost creat omul.

Îngerii nu au mai spus nimic, ci au intonat imnuri pentru a lăuda înțelepciunea Sa.

Apoi Dumnezeu a luat niște lut gras, cenușiu și solid, și l-a frământat în formă de om. Adam [„pământul”] era gata; îi lipsea un singur lucru: viața. Dumnezeu a pronunțat cuvântul, iar acesta a venit la Adam. Viața s-a răspândit prin trupul lui, intrând prin gura lui. Viața a pulsat prin venele lui Adam, adăugând culoare pielii sale. Sângele i-a ajuns la mâini și la picioare și le-a pregătit pentru mișcare. Căldura i-a străbătut mușchii și primele scântei de gândire s-au aprins în creierul său întunecat. Adam s-a cutremurat; pleoapele i-au tremurat și apoi s-au deschis, ca capacul unui cufăr plin cu bijuterii. Îngerii și-au ținut respirația când l-au văzut pe acest băiat chipeș deschizându-și ochii de cristal pentru a primi lumina soarelui. Adam și-a deschis gura, a tras aer în piept, limba i s-a mișcat, iar vocea i-a răsunat, proclamând măreția Creatorului său: „*Al-Hamdu Lillahi r-Rahmani r-Rahim!*”

Îngerii au fost foarte uimiți să vadă această creatură de lut vorbind inteligent și devotat. Ei au admirat această frumoasă nouă creație și toți s-au supus Domnului lor când Acesta le-a poruncit să se prosterneze în fața lui Adam și să i se închine. Cu excepția unuia.

(Jan Knappert. Mituri și legende ale swahiliților. Nairobi: Heinemann Educational Press, 1970, pp. 14-24).

BUSHONGO

Bumba vomită lumea

Bushongo sau Bakuba, un popor bantu din regiunea fluviului Congo din Zair, descrie creația în termeni generativi. De-a lungul haosului întunecat și apos, fără pereche, Bumba a vomitat puterile lumii. Asemănările structurale dintre această metaforă și cele mai comune metafore ale nașterii (gură-pântece; vomă-baby; durerea nașterii în ambele cazuri) sunt clare și servesc la sublinierea fertilității extraordinare a lui Bumba.

Bumba a vomitat mai întâi soarele, a cărui căldură a determinat retragerea apelor primordiale și formarea pământului. Apoi a vomitat nouă creaturi prototipice, fiecare dintre acestea creând altele de același fel. Doar fulgerul s-a dovedit obstrucționist și a trebuit să fie alungat de pe pământ. În cele din urmă, Bumba a creat oameni, dintre care unul era alb ca și el (semnificând lumină sau puritate? influența creștinismului și a dominației europene?) și, în rolul eroului culturii, i-a învățat să facă focul.

Uimirea în fața puterii și frumuseții naturii, deseori ascunsă în nuanțele pesimiste ale miturilor africane mai preocupate de păcatele omului, este exprimată aici simplu în binecuvântarea lui Bumba: „Priviți aceste minuni. Ele vă aparțin”.

Regatul Bushongo a fost cel mai vechi și mai avansat dintre regatele Bantu din zona Congo. Tradiția sa orală urmărește aproximativ 120 de conducători de la fondarea sa în secolul al V-lea d.Hr.

La început, în întuneric, nu era nimic altceva decât apă. Și Bumba era singur.

Într-o zi, Bumba a avut dureri groaznice. A vomitat și s-a încordat și a vomitat soarele. După aceea, lumina s-a răspândit peste tot. Căldura soarelui a uscat apa până când marginile negre ale lumii au început să se vadă. Se puteau vedea bancuri de nisip și recife negre. Dar nu existau ființe vii.

Bumba a vomitat luna și apoi stelele, iar după aceea noaptea a avut și ea lumina ei.

Bumba avea încă dureri. A strâns din nou și au ieșit nouă ființe vii: leopardul numit Koy Bumba și Pongo Bumba, vulturul cu creastă, crocodilul, Ganda Bumba, și un peștișor numit Yo; apoi, bătrânul Kono Bumba, broasca țestoasă, și Tsetse, fulgerul, iute, mortal, frumos ca leopardul, apoi heronul alb, Nyanyi Bumba, de asemenea un gândac, și capra numită Budi.

Ultimii dintre toți au ieșit oamenii. Erau mulți bărbați, dar numai unul era alb ca Bumba. Numele lui era Loko Yima.

Creaturile însele au creat apoi toate creaturile. Heronul a creat toate păsările cerului, cu excepția zmeului. El nu a creat zmeul. Crocodilul a creat șerpii și iguana. Capra a produs toate animalele cu coarne. Yo, peștele cel mic, a dat naștere tuturor peștilor din toate mările și apele. Gândacul a creat insectele.

Șerpii, la rândul lor, au făcut lăcuste, iar iguana a făcut creaturile fără coarne.

Apoi, cei trei fii ai lui Bumba au spus că vor termina lumea. Primul, Nyonye Ngana, a făcut furnicile albe; dar el nu a fost la înălțimea sarcinii și a murit din cauza ei. Furnicile, însă, recunoscătoare pentru viață și ființă, au plecat în căutarea pământului negru în adâncurile lumii și au acoperit nisipurile sterpe pentru a-și îngropa și onora creatorul.

Chonganda, al doilea fiu, a dat naștere unei minunate plante vii din care au răsărit toți copacii, ierburile, florile și plantele din lume. Al treilea fiu, Chedi Bumba, a vrut ceva diferit, dar, cu toate încercările sale, a creat doar pasărea numită zmeu.

Dintre toate creaturile, Tsetse, fulgerul, a fost singura care a creat probleme. A creat atât de multe probleme încât Bumba a urmărit-o până în cer. Apoi omenirea a rămas fără foc până când Bumba le-a arătat oamenilor cum să scoată focul din copaci. „Există foc în fiecare copac”, le-a spus el, și le-a arătat cum să facă trapa de foc și să-l elibereze. Uneori, și astăzi, Tsetse mai sare jos și lovește pământul și provoacă pagube.

Când, în sfârșit, opera de creație a fost terminată, Bumba a mers prin satele liniștite și le-a spus oamenilor: *„Priviți aceste minuni. Ele vă aparțin*”. Astfel, de la Bumba, Creatorul, Primul Strămoș, au apărut toate minunile pe care le vedem, le ținem în mână și le folosim, și toată frăția dintre animale și oameni.

(*Maria Leach. The Beginning. New York: Funk and Wagnalls, 1956, pp. 145-147. - Tradus și adaptat după materialul din E. Torday și T. A. Joyce. Les Boshongo, Annales du Musee de Congo Beige, Ethnographie Anthropologie, Serie 4, t. 2. Bruxelles, 1910, pp. 20ff*).

BULU

Cum a creat Zambe omul, cimpanzeul și gorila

Efectele opresiunii și colonialismului sunt evidente în acest mit al poporului Bulu din Camerun. Cu un zeu bun, singura explicație pentru suferința pe care au experimentat-o era eroarea umană. Prin urmare, atunci când Zambe, fiul zeului suprem Mebe'e („Cel care poartă lumea”), a creat oameni, cimpanzei și gorile, toți, cu excepția omului alb, i-au refuzat darurile sacre și au fost pedepsiți în consecință. Într-o altă versiune povestită de

poporul Fan, omul negru se molipsește de malaria albului și, în cele din urmă, zace muribund pe coasta Africii, tânjind după fosta sa relație cu zeul.

Când acest mit a fost cules în 1912, Camerun se afla sub control german. Ocupate de francezi și britanici în timpul Primului Război Mondial, acestea au devenit în cele din urmă mandate și teritorii fiduciare. În 1961, demersurile pentru independență au fost finalizate când regiunea britanică a fost unită cu cea franceză pentru a deveni Republica Federală Camerun.

Unii oameni au crezut că Zambe, fiul lui Mebe'e, a creat omul Zambe, cimpanzeul Zambe, gorila Zambe și elefantul Zambe. Un om era negru, iar celălalt alb. El le-a dat, în plus, foc, coțofene, sape, topoare și apă. După aceea, au stârnit focul; iar când a venit omul alb și s-a așezat lângă foc, când s-a uitat în foc, i-a intrat fumul în ochi, așa că i-au dat lacrimile. De aceea s-a ridicat și s-a îndepărtat de foc. Singurul lucru pe care îl prețuia omul alb era cartea pe care o ținea în mână. Cimpanzeul a văzut un ciorchine de fructe de *mvut* care se coceau pe un copac aflat în marginea unui luminiș; așa că a aruncat tot ce avea și s-a dus și a mâncat fructele copacului *mvut*. El și gorila Zambe au procedat în acest fel.

Omul negru a aprins focul în jurul buturugii în picioare a unui copac *adum*, dar a neglijat cartea.

Elefantul avea și el destule lucruri, dar nu-și amintea nici unul dintre ele.

Când Zambe, fiul lui Mebe'e, a venit, i-a adunat și i-a întrebat: „*Toate lucrurile pe care le-am lăsat în posesia voastră, unde sunt*?” Cimpanzeul a răspuns și a zis: „Lucrurile mele le-am lăsat acolo unde am mâncat fructul copacului *mvut*”. Așa că el i-a spus: „Du-te și adu-le!”. Când, însă, cimpanzeul a ajuns la locul unde le lăsase, nu a găsit acolo niciunul dintre ele. De aceea, Zambe, fiul lui Mebe'e, s-a supărat pe el și i-a spus: „Ești un prost”. Și-a scufundat mâinile într-un bazin cu apă și a presărat păr pe tot corpul cimpanzeului; i-a dat și dinți mari în gură și i-a spus, în plus: „Vei trăi întotdeauna în păduri”. La fel i-a spus și gorilei: „Tu și cimpanzeul veți fi la fel”.

După aceasta, l-a întrebat și pe omul negru: „Unde ți-e cartea?” Iar acesta i-a răspuns: „Am aruncat-o”. Prin urmare, Zambe i-a spus: „Vei rămâne fără cunoștințe, pentru că ai aruncat cartea”. Mai mult, Zambe, fiul lui Mebe'e, i-a spus: „Vei merge la un bărbat și îi vei cere o soție în schimbul unor bunuri, vei munci și pentru el”. De asemenea, i-a spus din nou negrului: „Vei avea mereu grijă de foc, pentru că acesta este singurul lucru de care te-ai îngrijit în mod special”. Apoi Zambe i-a spus bărbatului alb. „*În toate zilele care vor veni nu vei pune niciodată cartea deoparte, pentru că ai avut grijă de cartea pe care ți-am dat-o. De aceea vei fi un om înțelegător, pentru că te-ai îngrijit de un lucru real*.” De asemenea, i-a mai spus: „Întotdeauna vei trăi fără foc, pentru că ți-a păsat foarte puțin de foc”.

Așa se face că cimpanzeii, gorilele și elefanții s-au dus în pădure să trăiască; și ei mereu plâng și urlă, pentru că Zambe, fiul lui Mebe'e, le-a dat un blestem pentru că nu au păstrat lucrurile pe care le-a dat să le păstreze.

Prin urmare, acum ne dăm seama că oamenii albi sunt oameni înțelegători, dar oamenii negri sunt ignoranți; în plus, și oamenii negri merg și îi servesc; oamenii negri se încălzesc și ei la foc.

[*Adolf N. Krug. „Povești Bulu din Kamerun, Africa de Vest”.*
Journal of American Folklore, 25, 1912-1913, pp. 111-112.
(New York: G. E. Stechert, pentru Societatea Americană de Folclor)].

NGOMBE

Disputele dintre oameni și modul în care a fost populat Pământul

Trăind în pădurile dense din Zair, Ngombe îl venerează pe Akongo, „Inexplicabilul”, „Cel care face ca toate lucrurile să fie”. În acest prim fragment din mitul Ngombe, armonia sacră a începutului este distrusă de încăierarea oamenilor. „Creația” ca atare reprezintă astfel o evoluție.

În mod similar, al doilea mit descrie o origine paradisiacă pentru toți, dar în acest caz femeia este de vină. Alungată din paradis, ea coboară pe pământ cu copiii ei și îi încurajează în incest. O altă femeie, fiica ei, cade apoi pradă vrăjitoriei lui Ebenga, puterea malefică a lumii terestre, și se stabilește natura ambiguă a vieții. La fel ca mitul Grădinii Edenului din Vechiul Testament, această poveste Ngombe a căderii nu reușește să explice originea răului. Dacă Akongo este deopotrivă bun și puternic, de unde a apărut Ebenga?

I

Akongo nu a fost întotdeauna așa cum este acum. La început, creatorul trăia printre oameni, dar oamenii erau certăreți. Într-o zi au avut o ceartă mare și Akongo i-a lăsat singuri. A plecat și s-a ascuns în pădure și nimeni nu l-a mai văzut de atunci. Oamenii de astăzi nu pot spune cum este el.

II

La început nu existau oameni pe pământ. Oamenii trăiau în cer cu Akongo și erau fericiți. Dar era o femeie pe nume Mbokomu care îi deranja pe toți.

Într-o zi, Akongo a pus-o pe femeie într-un coș cu fiul și fiica ei, niște manioc, porumb și trestie de zahăr și a coborât coșul pe pământ.

Familia a plantat o grădină pe pământ și grădina a înflorit prin grija lor.

Într-o zi, mama i-a spus fiului ei: „Când vom muri, nu va mai fi nimeni care să îngrijească grădina”.

„Asta nu se poate evita”, a răspuns fiul.

„Trebuie să ai copii”, a spus mama.

„Cum?”, a întrebat fiul. „Suntem singurii oameni de aici. Unde să găsesc o soție?”

„Sora ta este o femeie”, a răspuns mama lui. „Ia-o și fă copii cu ea”. Dar fiul a dat înapoi de la sugestia mamei sale. Mama a insistat, totuși. „Asta, sau să mori fără copii, fără ca nimeni să ne continue munca. Nu poți avea copii decât de la sora ta, așa că du-te și ia-o”.

În cele din urmă, fiul a cedat și s-a dus la sora sa. Sora i-a cedat de bunăvoie și a rămas însărcinată.

Într-o zi, sora a întâlnit o creatură care arăta ca un bărbat, cu excepția faptului că era complet acoperită de păr. I-a fost frică, dar creatura i-a vorbit atât de frumos încât, după o vreme, au devenit prieteni. Într-o zi, sora a luat briciul soțului ei și a ieșit să caute omul păros. Când l-a găsit, l-a făcut să se întindă și l-a bărbierit. Acum arăta ca un bărbat. Numele lui era Ebenga, adică începător.

Ebenga a vrăjit-o pe femeie, astfel încât atunci când s-a născut copilul ei, acesta a adus vrăjitoria pe lume. Copilul a crescut sub vraja lui Ebenga. El a practicat vrăjitoria și a adus răul și tristețea oamenilor.

În decursul timpului, fratele și sora au avut alți copii. Astfel, pământul a fost populat. Dar răul și vrăjitoria au continuat până în prezent.

Cerul este susținut de două creaturi, Libanja și Songo. Libanja susține cerul în est cu un stâlp enorm, iar Songo în vest. Când vor obosi, cerul va cădea și oamenii se vor transforma în șopârle.

(Susan Feldman (ed.). African Myths and Tales. New York: Dell Publishing, 1963, pp. 37 39. -Adaptat din materialul din E. W. Smith. African Ideas of God. Londra: Edinburgh House Press, 1950).

NANDI

Când Dumnezeu a venit pe Pământ

Ca și alte culturi nilotice, Nandi au o mitologie stratificată care reflectă fuziunea popoarelor hamitice și paleo-negritice. Nandi au găsit vânători Dorobo atunci când au intrat în Kenya; ei credeau că Dorobo sunt atât de primordiali încât în unele mituri îi prezentau ca fiind progenitorii rasei umane. (Unul dintre aceste mituri povestește cum primul Dorobo a născut copii prin genunchii săi).

Această poveste afirmă, de asemenea, primatul Dorobo. Împreună cu elefantul și tunetul, Dorobo locuiau deja pe pământ atunci când Dumnezeu (soarele, Asista) a venit să pregătească ordinea lucrurilor. Și ca în multe alte mituri africane, "progresul" primilor oameni este denigrat aici. Atunci când oamenii se opun celorlalte creaturi, armonia inițială a naturii este distrusă și răul pătrunde în lume.

Când Dumnezeu a venit pe pământ pentru a pregăti ordinea actuală a lucrurilor, a găsit acolo trei ființe, tunetul, un elefant și un Dorobo, care trăiau împreună.

Într-o zi, tunetul a remarcat: „Ce fel de creatură este acest om? Dacă dorește să se întoarcă de pe o parte pe alta când doarme, este capabil să facă acest lucru. Dacă eu doresc să mă întorc, trebuie mai întâi să mă ridic."

Elefantul a spus: „La fel este și cu mine; înainte de a mă putea întoarce dintr-o parte în alta, trebuie să mă ridic".

Tunetul a declarat că se teme de om și a spus că va fugi și se va duce în ceruri. La aceasta, elefantul a râs și l-a întrebat de ce fuge, pentru că omul, la urma urmei, era doar o creatură mică.

„Dar el este rău", a răspuns tunetul, «se poate întoarce când doarme»; și cu asta a fugit și s-a dus în ceruri, unde a rămas de atunci.

Omul care a văzut tunetul plecând a fost mulțumit și a spus „Persoana de care îmi era frică a fugit. Nu mă deranjează elefantul". S-a dus apoi în pădure și a făcut niște otravă în care a înmuiat o săgeată și, după ce a tăiat un arc, s-a întors la *kraal* și a împușcat elefantul.

Elefantul a plâns și și-a ridicat trompa spre cer, strigând către tunet să îl ia în sus.

Tunetul a refuzat, însă, și a spus: „Nu te voi lua, pentru că atunci când te-am avertizat că omul este rău, ai râs și ai spus că este mic".

Elefantul a strigat din nou și a implorat să fie dus în cer, deoarece era pe punctul de a muri.

Dar tunetul i-a răspuns doar: „Mori de unul singur".

Elefantul a murit, iar omul a devenit mare în toate țările.

(*A. C. Hollis. The Nandi, Their Language and Folklore. Oxford, Anglia: Clarendon Press, 1909, pp. 111-114*).

DOGON

Primele cuvinte

Poporul agricol din Mali și Volta Superioară, Dogonii erau considerați chiar de vecinii lor ca fiind atât de primitivi, încât nu aveau practic niciun fel de credințe religioase sofisticate. Prin urmare, cu o surprindere considerabilă, Marcel Griaule, un etnolog francez care a lucrat printre Dogoni ani de zile, a auzit în cele din urmă cosmologia lor uimitor de complexă și profundă de la înțeleptul Ogotemmeli, care fusese delegat să o dezvăluie. Deși doar o mică parte din întreaga mitologie este povestită aici, aceasta servește pentru a demonstra sistemul bogat de corespondențe dintre ordinea naturală, domeniul social și viața personală. Similaritățile structurale abundă în măsura în care individul, deși este doar o

parte a întregului pe un plan, este reprezentativ pentru acesta pe un altul. Prin acțiunile sale, el afectează astfel aceeași ordine cosmică pe care o afișează, făcându-și viața sacră pe mai multe niveluri simultan. Dogonii prevăd creația în mai multe etape, fiecare culminând cu un „cuvânt" sacru sau revelație. Prima este natura, un limbaj simplu, dar elocvent, exprimat prin sunetele ierbii care acoperă goliciunea pământului. A doua, o încercare de a răscumpăra omenirea, se referă la ordinea socială și este simbolizată prin țesut. Acest cuvânt i-a făcut pe oameni să-și părăsească peșterile și să trăiască unii cu alții în comunitate. A treia revelație include două lucruri: (1) hambarul sacru, paradigmatic nu numai pentru hambarele pământești, ci și pentru ordinea mondială a creației pe plan cosmic și sistemul digestiv al indivizilor la nivel personal; și (2) tamburul, o metodă principală de comunicare și simbol al limbajului verbal și al culturii.

Aceste cuvinte sacre sunt produsul diferitelor etape ale dezvoltării sacre: crearea pământului de către zeul Amma; încercarea sa frustrată de a se împerechea cu el și profanarea sa ulterioară prin viol incestuos; nașterea perfectă a gemenilor Nummo, creaturi divine de apă și lumină care purifică pământul și ordonează crearea celor opt strămoși; expulzarea strămoșilor din cer și ordonarea domeniilor naturale și sociale ale pământului. În tot acest timp, principiul opoziției polare este menținut și prețuit. Numai prin clarificarea acestor opoziții rezultă interrelaționarea și crearea ulterioară.

De un interes deosebit în această privință este noțiunea de suflete dublu-sexate. Toți copiii sunt atât bărbați, cât și femei, până când o orientare sexuală este încurajată prin îndepărtarea fizică a celeilalte prin circumcizie sau ritualuri de excizie. Sexul recesiv rămâne ca o imagine din umbră, o percepție nu foarte diferită de cea a lui Jung despre ***anima*** *și* ***animus****. Numai după astfel de ritualuri tânărul sau tânăra este pregătit(ă) sexual și psihologic pentru o uniune fructuoasă*.

Ogotemmeli, așezându-se pe pragul său, a zgâriat cutia lui rigidă de tabac din piele și a pus un praf galben pe limbă. „Tutunul", a spus el, „facilitează gândirea corectă." Zicând acestea, s-a apucat să analizeze sistemul mondial, căci era esențial să înceapă cu zorii tuturor lucrurilor. El a respins ca un detaliu fără interes relatarea populară despre cum cele paisprezece sisteme solare au fost formate din plăci circulare plate de pământ una peste alta. El era pregătit să vorbească doar despre sistemul solar funcțional; a fost de acord să ia în considerare stelele, deși acestea au jucat doar un rol secundar. „Este perfect adevărat", a spus el, „că, în cursul timpului, femeile au coborât stelele pentru a le da copiilor lor. Copiii au pus fusuri prin ele și le-au făcut să se învârtă ca niște vârfuri în flăcări pentru a-și arăta cum se rotește lumea. Dar asta a fost doar un joc." Stelele proveneau din pelete de pământ aruncate în spațiu de Zeul Amma, singurul Dumnezeu. El a creat soarele și luna printr-un proces mai complicat, care nu a fost primul cunoscut de om, ci este prima invenție atestată a lui Dumnezeu: arta olăritului. Soarele este, într-un sens, un vas ridicat o dată pentru totdeauna la incandescență și înconjurat de o spirală de cupru roșu cu opt spire. Luna are aceeași formă, dar cuprul său este alb. A fost încălzită doar un sfert o dată. Ogotemmeli a spus că va explica mai târziu mișcările acestor corpuri. Deocamdată, era preocupat doar să indice liniile principale ale designului și de acolo să treacă la actorii săi. El era dornic, totuși, să dea o idee despre dimensiunea soarelui. „Unii", a spus el, "cred că este la fel de mare ca acest cantonament, ceea ce ar însemna treizeci de coți. Dar este cu adevărat mai mare. Suprafața sa este mai mare decât întregul Canton Sanga."

Și după o oarecare ezitare, a adăugat: „Este poate chiar mai mare decât atât". A refuzat să insiste asupra dimensiunilor lunii, nici nu a spus vreodată nimic despre ele. Funcția lunii nu era importantă și avea să vorbească despre ea mai târziu. A spus însă că, în timp ce africanii erau creaturi de lumină emanând din plinătatea soarelui, europenii erau creaturi ale luminii lunii: de unde aspectul lor imatur. A scuipat tutunul în timp ce vorbea. Ogotemmeli nu avea nimic împotriva europenilor. Nici măcar nu-i părea rău de ei. I-a lăsat în voia sorții lor în țările nordului. Dumnezeu Amma, se pare, a luat o bucată de lut, a strâns-o în mână și a aruncat-o de la el, așa cum făcuse cu stelele. Lutul s-a întins și a căzut pe nord, care este partea de sus, și de acolo s-a întins spre sud, care

este partea de jos, a lumii, deşi întreaga mişcare era orizontală. Pământul stă întins, dar nordul este în partea de sus. Se extinde spre est şi vest cu membre separate ca un făt în pântece. Este un corp, adică un lucru cu membre care se ramifică dintr-o masă centrală. Acest corp, întins, cu faţa în sus, într-o linie de la nord la sud, este feminin. Organul său sexual este un muşuroi de furnici, iar clitorisul său un muşuroi de termite. Amma, fiind singur şi dorind să aibă raporturi sexuale cu această creatură, s-a apropiat de ea. Aceasta a fost ocazia primei încălcări a ordinii universului. Ogotemmeli a încetat să vorbească. Cu mâinile încrucişate deasupra capului, a încercat să distingă diferitele sunete care veneau din curţi şi de pe acoperişuri. Ajunsese la punctul de origine a necazurilor şi a gafei primordiale a lui Dumnezeu. „Dacă m-ar auzi, aş fi amendat cu un bou!”

La apropierea lui Dumnezeu, muşuroiul de termite s-a ridicat, blocând trecerea şi afişându-şi masculinitatea. Era la fel de puternic ca organul străinului şi actul sexual nu putea avea loc. Dar Dumnezeu este atotputernic. El a tăiat muşuroiul de termite şi a avut relaţii sexuale cu pământul excizat. Dar incidentul iniţial era menit să afecteze cursul lucrurilor pentru totdeauna; din această uniune defectuoasă s-a născut, în loc de gemenii intenţionaţi, o singură fiinţă, *Thos aureus* sau şacalul, simbolul dificultăţilor lui Dumnezeu. Vocea lui Ogotemmeli a scăzut din ce în ce mai mult. Nu mai era vorba ca urechile femeilor să asculte ce spunea; alte timpane non-materiale ar putea vibra la discursul său important. Europeanul şi asistentul său african, sergentul Koguem, se aplecau spre bătrân ca şi cum ar complota cele mai alarmante comploturi. Dar, când a ajuns la actele binefăcătoare ale lui Dumnezeu, vocea lui Ogotemmeli şi-a reluat tonul normal. Dumnezeu a mai avut relaţii sexuale cu soţia sa-pământ, şi de data aceasta fără incidente de niciun fel, excizia membrului ofensator îndepărtând cauza tulburării anterioare. Apa, care este sămânţa divină, a putut astfel să intre în pântecul pământului, iar ciclul reproductiv normal a dus la naşterea gemenilor. Astfel au fost formate două fiinţe. Dumnezeu le-a creat ca apa. Erau verzi la culoare, jumătate fiinţe umane şi jumătate şerpi. De la cap până la şolduri erau umane: dedesubt erau şerpi. Ochii lor roşii erau larg deschişi ca ochii umani, iar limbile lor erau bifurcate ca limbile reptilelor. Braţele lor erau flexibile şi fără articulaţii. Corpurile lor erau verzi şi netede peste tot, strălucind ca suprafaţa apei şi acoperite cu fire de păr scurte şi verzi, un semn prevestitor al vegetaţiei şi germinaţiei.

Aceste spirite, numite Nummo, erau astfel două produse omogene ale lui Dumnezeu, de esenţă divină ca şi el, concepute fără incidente nedorite şi dezvoltate normal în pântecele pământului. Destinul lor i-a dus în Cer, unde au primit instrucţiunile tatălui lor. Nu că Dumnezeu ar fi trebuit să-i înveţe vorbirea, acea necesitate indispensabilă a tuturor fiinţelor, aşa cum este şi a sistemului mondial; Perechea s-a născut perfectă şi completă; aveau opt membre, iar numărul lor era opt, care este simbolul vorbirii. De asemenea, erau de esenţa lui Dumnezeu, deoarece erau făcuţi din sămânţa lui, care este deodată pământul, forma şi substanţa forţei vitale a lumii, din care derivă mişcarea şi persistenţa fiinţei create. Această forţă este apa, iar Perechea este prezentă în toată apa: ei sunt apa, apa mărilor, a coastelor, a torenţilor, a furtunilor şi a lingurilor cu care bem. Ogotemmeli folosea termenii "Apă" şi "Nummo" fără discriminare. "Fără Nummo", spunea el, "nu era posibil nici măcar să se creeze pământul, căci pământul era lut modelat şi din apă (adică din Nummo) îşi derivă viaţa." "Ce viaţă există pe pământ?" a întrebat europeanul. "Forţa vitală a pământului este apa. Dumnezeu a modelat pământul cu apă. Sângele, de asemenea, l-a făcut din apă. Chiar şi într-o piatră există această forţă, căci există umezeală în toate." "Dar dacă Nummo este apă, produce şi cupru. Când cerul este înnorat, razele soarelui pot fi văzute materializându-se pe orizontul ceţos. Aceste raze, excretate de spirite, sunt de cupru şi sunt lumină. Sunt şi apă, deoarece susţin umiditatea pământului pe măsură ce se ridică. Perechea excretă lumină, deoarece sunt şi lumină." În timp ce vorbea, Ogotemmeli căuta ceva în praf. În cele din urmă, a adunat un număr de pietricele. Cu o mişcare rapidă, le-a aruncat în curte peste capetele celor doi interlocutori ai săi, care nu au avut timp să se aplece. Pietrele au căzut chiar acolo unde cocoşul lui Hogon cântase cu câteva secunde mai înainte. "Cocoşul ăla este un deranj. Face imposibilă orice conversaţie." Pasărea a început să cânte din nou de cealaltă parte a zidului, aşa că Ogotemmeli l-a trimis pe Koguem să arunce o bucată de lemn la el. Când Koguem s-a întors, a întrebat dacă cocoşul era acum în afara limitelor cartierului Tabda. "Este pe câmpul lui Hogon", a spus Koguem. "Am pus patru copii să-l păzească." "Bine!" a spus Ogotemmeli cu un mic râs. "Să profite la maximum de ce i-a mai rămas

din viaţă! Mi se spune că va fi mâncat la următoarea Sărbătoare a Gemenilor." S-a întors la subiectul spiritelor Nummo, sau (aşa cum spunea mai des, la singular) a lui Nummo, căci această pereche de gemeni, a explicat el, reprezenta unitatea perfectă, ideală. Nummo, privind de sus din Cer, şi-au văzut mama, pământul, goală şi mută, ca o consecinţă, fără îndoială, a incidentului iniţial în relaţiile ei cu Dumnezeul Amma. Era necesar să se pună capăt acestei stări de dezordine. Nummo a coborât aşadar pe pământ, aducând cu ei fibre smulse din plante deja create în regiunile cereşti. Au luat zece buchete din aceste fibre, corespunzătoare numărului degetelor lor, şi au făcut două şuviţe din ele, una pentru faţă şi una pentru spate. Până în ziua de azi, bărbaţii mascaţi încă poartă aceste apendice atârnând până la picioare în cârlionţi groşi.

Dar scopul acestor veşminte nu era doar modestia. Ea manifesta pe pământ primul act în ordonarea universului şi revelaţia semnului helicoidal sub forma unei linii ondulate frânte. Căci fibrele cădeau în spire, simbol al tornadelor, al meandrelor torenţilor, al vârtejurilor şi rotaţiilor, al mişcării ondulate a reptilelor. Ele amintesc, de asemenea, spiralele octuple ale soarelui, care absoarbe umezeala. Ele însele erau un canal de umezeală, impregnate fiind de prospeţimea plantelor cereşti. Ele erau pline de esenţa lui Nummo: erau Nummo în mişcare, aşa cum se vede în linia ondulată, care poate fi prelungită la infinit. Când Nummo vorbeşte, ceea ce iese din gura lui este un vapor cald care transmite şi constituie ea însăşi vorbirea. Aceşti vapori, ca toată apa, are sunet, se stinge într-o linie helicoidală. Franjurii încolăciţi ai fustei erau, prin urmare, vehiculul ales pentru cuvintele pe care Spiritul dorea să le dezvăluie pământului. El şi-a înzestrat mâinile cu putere magică ridicându-le la buze în timp ce împletea fusta, astfel încât umezeala cuvintelor sale s-a transmis în împletiturile umede, iar revelaţia spirituală s-a întrupat în instrucţiunile tehnice. În aceste fibre pline de apă şi cuvinte, plasate peste organele genitale ale mamei sale, Nummo este astfel întotdeauna prezent. Astfel îmbrăcat, pământul avea o limbă, prima limbă a acestei lumi şi cea mai primitivă din toate timpurile. Sintaxa sa era elementară, verbele sale puţine şi vocabularul său fără eleganţă. Cuvintele erau sunete respirate abia diferenţiate unele de altele, dar totuşi vehicule. Aşa cum era, acest discurs slab definit a fost suficient pentru marile opere ale începutului tuturor lucrurilor. În mijlocul unui cuvânt, Ogotemmeli a scos un strigăt puternic ca răspuns la strigătul vânătorului pe care discretul Akundyo, preot al femeilor care mureau la naştere şi al copiilor născuţi morţi, îl strigase prin golul din perete. Akundyo a scuipat mai întâi într-o parte, ochii lui fiind aţintiţi asupra grupului de bărbaţi. Purta o bonetă frigiană roşie care îi acoperea urechile, cu un punct ridicat ca un *uraeus* pe puntea nasului, în moda cunoscută sub numele de "vântul bate". Oasele obrajilor erau proeminente, iar dinţii străluceau. El a rostit o salutare formală la care bătrânul a răspuns imediat, iar schimbul de politeţi a devenit din ce în ce mai emfatic. "Blestemul lui Dumnezeu", a exclamat Ogotemmeli, "pe oricine din Lower Ogol care nu vă iubeşte!" Cu o emoţie crescândă, Akundyo s-a străduit să depăşească vigoarea imprecării. "Fie ca blestemul lui Dumnezeu să se abată asupra mea", a spus în cele din urmă bărbatul orb, "dacă nu vă iubesc!" Cei patru bărbaţi au respirat din nou. Ei au schimbat comentarii umoristice despre sărăcia vânatului din valea I. În cele din urmă, Akundyo şi-a luat rămas bun de la ei, afirmând în argoul francez al unui soldat nativ că merge să "caute porcul spinos", un animal foarte apreciat de aceşti oameni. Conversaţia a revenit la subiectul vorbirii. Funcţia sa era organizarea şi, prin urmare, era bună; cu toate acestea, de la început a dezlănţuit dezordinea.

Aceasta s-a întâmplat pentru că şacalul, fiul lui Dumnezeu înşelat şi înşelător, a dorit să posede vorbirea şi a pus mâna pe fibrele în care era întrupată limba, adică pe fusta mamei sale. Mama sa, pământul, a rezistat acestei acţiuni incestuoase. S-a îngropat în propriul său pântece, adică în muşuroi, deghizată într-o furnică. Dar şacalul a urmat-o. Nu exista, trebuie explicat, nicio altă femeie în lume pe care ar fi putut-o dori. Gaura pe care pământul a făcut-o în muşuroi nu a fost niciodată suficient de adâncă şi, în cele din urmă, a trebuit să admită înfrângerea. Aceasta prefigura luptele chiar şi între bărbaţi şi femei, care, cu toate acestea, se termină întotdeauna cu victoria bărbatului. Actul incestuos a fost de mare importanţă. În primul rând, l-a înzestrat pe şacal cu darul vorbirii, astfel încât de atunci a putut dezvălui ghicitorilor planurile lui Dumnezeu. De asemenea, a fost cauza curgerii sângelui menstrual, care a pătat fibrele. Defecarea rezultată a pământului a fost incompatibilă cu domnia lui Dumnezeu. Dumnezeu a respins acea soţie şi a decis să creeze fiinţe vii

direct. Modelând un pântece în argilă umedă, l-a aşezat pe pământ şi l-a acoperit cu o peletă aruncată în spaţiu din cer. A făcut un organ masculin în acelaşi fel şi, după ce l-a pus la pământ, a aruncat o sferă care s-a lipit de el. Cele două bucăţi s-au format imediat organic; viaţa lor a început să se dezvolte. Membrele s-au separat de miezul central, au apărut corpuri şi o pereche umană a apărut din bucăţile de pământ. În acest moment, Perechea Nummo a apărut pe scenă cu scopul de a acţiona în continuare. Nummo a prevăzut că regula originală a naşterilor gemene era obligată să dispară şi că ar putea rezulta erori comparabile cu cele ale şacalului, a cărui naştere a fost singură. Căci din cauza stării sale solitare, primul fiu al lui Dumnezeu a acţionat aşa cum a făcut-o. "Şacalul a fost singur de la naştere", a spus Ogotemmeli, "şi din cauza asta a făcut mai multe lucruri decât se poate spune." Spiritul a tras două contururi pe pământ, unul peste celălalt, unul masculin şi celălalt feminin. Bărbatul s-a întins pe aceste două umbre ale sale şi le-a luat pe ambele pentru sine. Acelaşi lucru s-a făcut pentru femeie. Astfel, s-a întâmplat că fiecare fiinţă umană de la început a fost înzestrată cu două suflete de sex diferit, sau mai degrabă cu două principii corespunzătoare a două persoane distincte. În bărbat, sufletul feminin se afla în prepuţ; în femeie, sufletul masculin era în clitoris. Dar preştiinţa lui Nummo i-a dezvăluit, fără îndoială, dezavantajele acestei soluţii de compromis. Viaţa omului nu era capabilă să susţină ambele fiinţe: fiecare persoană ar fi trebuit să se contopească în sexul pentru care părea cel mai potrivit. Nummo a circumcis, în consecinţă, bărbatul, îndepărtând astfel de la el toată feminitatea prepuţului său. Prepuţul, cu toate acestea, s-a transformat într-un animal care nu este „nici şarpe, nici insectă, ci este clasificat cu şerpii.” Acest animal se numeşte **nay**. Se spune că este un fel de şopârlă, neagră şi albă ca pânza care acoperă morţii. Numele său înseamnă, de asemenea, „patru”, numărul feminin, „Soarele”, care este o fiinţă feminină. **Nay** simboliza durerea circumciziei şi necesitatea ca bărbatul să sufere în sexul său ca şi femeia.

Bărbatul avea apoi relaţii sexuale cu femeia, care mai târziu a născut primii doi copii dintr-o serie de opt, care aveau să devină strămoşii poporului Dogon. În momentul naşterii, durerea parturiţiei era concentrată în clitorisul femeii, care era extirpat de o mână invizibilă, se desprindea şi o părăsea, fiind schimbat în forma unui scorpion. Punga şi înţepătura simbolizau organul: veninul era apa şi sângele durerii.

Europeanul, întorcându-se prin lanul de mei, se întreabă ce înseamnă toate aceste acţiuni şi contraacţiuni, toate aceste mişcări bruşte în gândirea mitului.

Iată, reflecta el, un Dumnezeu Creator care îşi strică prima creaţie; restaurarea se face prin extirparea pământului şi apoi prin naşterea unei perechi de spirite, fiinţe inventive care construiesc lumea şi îi aduc primele cuvinte rostite; un act incestuos distruge ordinea creată şi pune în pericol principiul naşterilor gemene. Ordinea este restabilită prin crearea unei perechi de fiinţe umane, iar naşterile gemene sunt înlocuite de sufletele duale. (Dar de ce, se întreabă el, naşteri gemene?)

Sufletul dual este un pericol; un bărbat trebuie să fie bărbat, iar o femeie femeie. Circumcizia şi excizia sunt din nou remediul. (Dar de ce nuiaua? De ce scorpionul?)

Răspunsurile la aceste întrebări urmau să vină mai târziu şi să îşi ocupe locul în structura masivă a doctrinei, pe care bătrânul orb o făcea să iasă puţin câte puţin din negura timpului.

Deasupra capetelor europeanului şi ale lui Koguem, mănunchiurile întunecate de mei se detaşau de cerul plumburiu. Treceau printr-un câmp de spice grele, erecte rigid şi nemişcate de briză. Când recolta este înapoiată şi subţire, spicele sunt uşoare şi se mişcă la cea mai mică adiere de vânt. Culturile subţiri sunt, prin urmare, pline de sunet. O cultură abundentă, pe de altă parte, este îngreunată de vânt şi se apleacă în tăcere.

Oricine intra în curte îi dădea peste cap aranjamentele. Era atât de înghesuit încât zmeii, cei mai vicleni dintre toţi acrobaţii aerului, nu puteau ajunge la păsări. Într-o piatră scobită se aflau rămăşiţele sau, mai degrabă, drojdiile unei beri de mei, pe care păsările de curte, cocoşi, găini şi pui, o beau cu plăcere. La fel şi un câine cu dungi galbene şi albe, cu coada ridicată ca un sabie etiopiană. Când uşa s-a trântit, toate aceste creaturi s-au dispersat, lăsând curtea oamenilor.

Ogotemmeli, aşezat în pragul uşii sale, a început să enumere cei opt strămoşi originali născuţi din cuplul creat de Dumnezeu. Cei patru mai în vârstă erau bărbaţi: ceilalţi patru erau femei.

Dar, printr-o dispensă specială, permisă doar lor, au putut să se fecundeze singuri, fiind duali și bisexuali. Din ei descind cele opt familii Dogon.

Căci umanitatea se organiza în aceste condiții improvizate. Calamitatea permanentă a nașterilor unice a fost ușor atenuată prin acordarea sufletului dublu, pe care Nummo îl trasa pe sol lângă femeile care nășteau. Sufletele duble erau implantate în copilul nou-născut ținându-l de coapse deasupra locului desenelor, cu mâinile și picioarele atingând solul. Mai târziu, sufletul superfluu a fost eliminat prin circumcizie, iar omenirea a șchiopătat spre destinul său obscur.

Setea divină de perfecțiune nu s-a stins însă, iar Nummo Pair, care îi luau treptat locul lui Dumnezeu, tatăl lor, aveau în minte proiecte de răscumpărare. Dar, pentru a îmbunătăți condițiile umane, reformele și instruirea trebuiau realizate la nivel uman. Nummo se temeau de efectul terifiant al contactului dintre creaturi de carne și sânge, pe de o parte, și ființe pur spirituale, pe de altă parte. Trebuiau să existe acțiuni care să poată fi înțelese, care să aibă loc în cadrul beneficiarilor și în propriul lor mediu. Oamenii după regenerare trebuie să fie atrași de ideal așa cum un țăran este atras de un teren agricol bogat.

În consecință, Nummo au coborât pe pământ și au intrat în furnicar, adică în partea sexuală a cărei problemă erau ei înșiși. Astfel, ei au putut, printre altele, să-și apere mama de eventualele încercări ale bătrânului lor, șacalul incestuos. În același timp, prin prezența lor umedă, luminoasă și articulată, ele curățau acel corp care era pentru totdeauna murdar în ochii lui Dumnezeu, dar care era totuși capabil să dobândească într-o oarecare măsură puritatea necesară pentru activitățile vieții.

În furnicar, masculul Nummo a luat locul elementului masculin, care fusese eliminat prin excizia clitorisului termitei, în timp ce femela Nummo a luat locul elementului feminin, iar uterul ei a devenit parte din uterul pământului.

Perechea putea trece apoi la lucrarea de regenerare, pe care intenționa să o realizeze în acord cu Dumnezeu și în locul lui Dumnezeu.

”Nummo în locul lui Amma”, spunea Ogotemmeli, «lucra lucrarea lui Amma».

În acele începuturi obscure ale evoluției lumii, oamenii nu cunoșteau moartea, iar cei opt strămoși, urmași ai primului cuplu uman, trăiau la nesfârșit.

Aceștia au avut opt linii separate de descendenți, fiecare dintre ele fiind auto-propagatoare, deoarece fiecare era atât bărbat, cât și femeie. Cei patru bărbați și cele patru femei erau cupluri datorită părților lor inferioare, adică a părților lor sexuale. Cei patru bărbați erau bărbat și femeie, iar cele patru femei erau femeie și bărbat. În cazul bărbaților, bărbatul, iar în cazul femelelor, femeia, a jucat rolul dominant. Ei s-au cuplat și au rămas însărcinați, fiecare în sine, și astfel și-au produs urmașii.

Dar, cu timpul, un instinct obscur l-a condus pe cel mai în vârstă dintre ei spre furnicarul care fusese ocupat de Nummo. Își purta pe cap, ca podoabă de cap și pentru a se proteja de soare, castronul de lemn pe care îl folosea pentru mâncare. Își punea cele două picioare în deschizătura furnicarului, adică a pântecelui pământului, și se afunda încet ca pentru o parturiție *a tergo*.

Tot el a intrat astfel în pământ, iar capul însuși a dispărut. Dar a lăsat pe pământ, ca dovadă a trecerii sale în acea lume, castronul care se agățase de marginile deschizăturii. Tot ceea ce a rămas pe mușuroi a fost castronul rotund de lemn, care purta încă urmele mâncării și amprentele digitale ale proprietarului dispărut, simbol al corpului său și al naturii sale umane, așa cum, în lumea animală, este pielea pe care o reptilă a pierdut-o.

Eliberat de condiția sa terestră, strămoșul a fost luat în grijă de Parul regenerator. Bărbatul Nummo l-a condus în adâncurile pământului, unde, în apele pântecelui partenerei sale, el s-a încolăcit ca un fetus și s-a micșorat până la forma germinală, dobândind calitatea apei, sămânța zeului și esența celor două Spirite.

Și tot acest proces a fost lucrarea Cuvântului. Bărbatul cu vocea sa a însoțit femeia Nummo care vorbea cu ea însăși și cu propriul ei sex. Cuvântul vorbit intra în ea și se înfășura în jurul pântecelui ei într-o spirală de opt spire. Așa cum banda elicoidală de *coperă* din jurul soarelui îi dă acestuia mișcarea sa zilnică, tot așa spirala Cuvântului a dat pântecelui mișcarea sa regenerativă.

Astfel desăvârșit prin apă și cuvinte, noul Spirit a fost expulzat și s-a înălțat la Cer.

Toți cei opt strămoși în succesiune au trebuit să treacă prin acest proces de transformare; dar, când a venit rândul celui de-al șaptelea strămoș, schimbarea a fost ocazia unui eveniment notabil.

Trebuie amintit că al șaptelea dintr-o serie reprezintă perfecțiunea. Deși egal în calitate cu ceilalți, el este suma elementului feminin, care este patru, și a elementului masculin, care este trei. El este astfel completarea seriei perfecte, simbol al uniunii totale dintre masculin și feminin, adică al unității.

Acestui ansamblu omogen îi aparține în special stăpânirea cuvintelor, adică a limbajului; iar apariția pe pământ a unui astfel de om nu putea decât să fie preludiul unor evoluții revoluționare cu caracter benefic.

În pântecele pământului, el a devenit, ca și ceilalți, apă și spirit, iar dezvoltarea sa, ca și a lor, a urmat ritmul cuvintelor rostite de cei doi Nummo transformatori.

„Cuvintele pe care femela Nummo le rostea pentru sine", a explicat Ogotemmeli, "se transformau într-o spirală și intrau în partea ei sexuală. Bărbatul Nummo a ajutat-o.

Acestea sunt cuvintele pe care cel de-al șaptelea strămoș le-a învățat în interiorul pântecelui".

Ceilalți posedau deopotrivă cunoașterea acestor cuvinte în virtutea experiențelor lor în același loc; însă nu ajunseseră să le stăpânească și nici nu le fusese dat să le dezvolte utilizarea. Prin urmare, ceea ce primise cel de-al șaptelea strămoș era cunoașterea perfectă a unui Cuvânt - al doilea Cuvânt auzit pe Pământ, mai clar decât primul și nu rezervat, ca primul, unor rețete particulare, ci destinat întregii omeniri. Astfel, el a fost capabil să realizeze progresul lumii. În special, el a permis omenirii să aibă întâietate asupra fiului rău al lui Dumnezeu, șacalul. Acesta din urmă, este adevărat, poseda încă cunoștințe despre primul Cuvânt și, prin urmare, putea încă să dezvăluie ghicitorilor anumite scopuri cerești; însă, în ordinea viitoare a lucrurilor, el urma să fie doar un întârziat în procesul de revelație.

Puternicul al doilea Cuvânt a dezvoltat puterile noului său posesor. Treptat, el a ajuns să considere regenerarea sa în pântecele pământului ca fiind echivalentă cu capturarea și ocuparea acelui pântece și, încetul cu încetul, a luat în posesie întregul organism, folosindu-l așa cum îi convenea pentru scopul activităților sale. Buzele sale au început să se contopească cu marginile mușuroiului de furnici, care s-au lărgit și au devenit o gură. Dinții ascuțiți și-au făcut apariția, șapte pentru fiecare buză, apoi zece, numărul degetelor, mai târziu patruzeci și în cele din urmă optzeci, adică zece pentru fiecare strămoș.

Aceste numere indicau viitoarele rate de creștere ale familiilor; apariția dinților era un semn că se apropia timpul pentru o nouă instruire.

Dar și aici s-au făcut simțite scrupulele Spiritelor. Cel de-al șaptelea strămoș nu s-a adresat direct oamenilor, ci furnicii, avatar al pământului și nativă a localității, pentru a-i da instrucțiuni.

La răsăritul soarelui, în ziua stabilită, cel de-al șaptelea strămoș Spirit a scuipat optzeci de fire de bumbac, pe care le-a distribuit între dinții săi de sus, care acționau ca dinții unei trestii de țesător. În acest fel, el a creat firele neuniforme ale urzelii. Același lucru îl făcea și cu dinții inferiori pentru a obține firele uniforme. Prin deschiderea și închiderea fălcilor, Spiritul făcea ca firele de urzeală să facă mișcările necesare la țesut. Întreaga sa față a luat parte la această lucrare, pintenii din nas servind drept bloc, în timp ce pintenul din buza inferioară era suveica.

În timp ce firele se încrucișau și se descrucișau, cele două vârfuri ale limbii bifurcate a Duhului împingeau firul țesăturii încoace și încolo, iar pânza lua formă din gura sa în suflarea celui de-al doilea Cuvânt revelat.

Căci Duhul vorbea în timp ce lucrarea continua. Așa cum a făcut Nummo în prima revelație, el și-a împărtășit Cuvântul prin intermediul unui proces tehnic, astfel încât toți oamenii să poată înțelege. Procedând astfel, el a arătat identitatea dintre acțiunile materiale și forțele spirituale sau, mai degrabă, necesitatea cooperării lor.

Cuvintele pe care Duhul le rostea umpleau toate interstițiile materialului: erau țesute în fire și făceau parte integrantă din țesătură. Ele erau țesătura, iar țesătura era Cuvântul. Acesta este motivul pentru care materialul țesut se numește **soy**, ceea ce înseamnă „Este cuvântul rostit". **Soy**

mai înseamnă și „șapte”, pentru că Spiritul care vorbea în timp ce țesea era al șaptelea din seria strămoșilor.

În timp ce se lucra, furnica venea și pleca pe marginea deschiderii în suflarea Spiritului, auzind și amintindu-și cuvintele acestuia. Noua instrucțiune, pe care a primit-o astfel, a transmis-o oamenilor care trăiau în acele regiuni și care au urmărit deja transformarea sexului pământului.

Până în momentul coborârii strămoșilor în furnicar, oamenii trăiseră în gropi săpate în solul nivelat, precum vizuinile animalelor. Când atenția le-a fost atrasă de bolurile pe care strămoșii le-au lăsat în urma lor, au început să observe forma furnicarului, pe care o considerau mult mai bună decât găurile lor. Au copiat în consecință forma furnicarului, creând pasaje și încăperi ca adăposturi împotriva ploii și au început să depoziteze produsele culturilor pentru hrană.

Progresau astfel către un mod de viață mai puțin primitiv; și, când au observat creșterea dinților în jurul deschizăturii, i-au imitat și pe aceștia ca mijloc de protecție împotriva animalelor sălbatice. Ei au modelat dinți mari din lut, i-au uscat și i-au așezat în jurul intrărilor locuințelor lor.

Prin urmare, în momentul celei de-a doua instrucțiuni, oamenii trăiau în vizuini care erau deja, într-un fel, o prefigurare a locului revelației și a pântecelui în care fiecare dintre ei urma să coboare la momentul potrivit pentru a fi regenerat. În plus, furnicarul uman, cu ocupanții săi și camerele sale de depozitare a cerealelor, era o imagine rudimentară a sistemului care, mult mai târziu, urma să coboare la ei din cer sub forma unui minunat hambar.

Aceste contururi vagi ale lucrurilor viitoare îi predispuneau pe oameni să ia sfaturi de la furnică. Aceasta din urmă, după ceea ce văzuse făcând Spiritul, făcuse o rezervă de fibre de bumbac. Le-a transformat în fire și, în văzul oamenilor, le-a tras între dinții de la intrarea în furnicar, așa cum făcuse Spiritul. Pe măsură ce urzeala ieșea la suprafață, oamenii treceau firul de bătătură, aruncându-l în dreapta și în stânga în funcție de mișcările de deschidere și închidere ale fălcilor, iar pânza rezultată era înfășurată în jurul unei bucăți de lemn, precursoarea grinzii.

Furnica a dezvăluit în același timp cuvintele pe care le auzise, iar omul le-a repetat. Astfel a fost recreat de buzele umane conceptul de viață în mișcare, de transpunere a forțelor, de eficacitate a suflării Spiritului, pe care îl crease cel de-al șaptelea strămoș; și astfel împletirea urzelii și a țesăturii a cuprins aceleași cuvinte, noua instrucțiune care a devenit moștenirea omenirii și a fost transmisă din generație în generație de țesătoare, în acompaniamentul bătăii din palmă a navetei și al scârțâitului blocului, pe care ei îl numesc „scârțâitul Cuvântului”.

Toate aceste operațiuni se desfășurau la lumina zilei, pentru că filarea și țesutul sunt munci pentru timpul zilei. A lucra noaptea ar însemna a țese pânze de tăcere și întuneric.

Ogotemmeli nu avea o idee foarte clară despre ceea ce s-a întâmplat în Cer după transformarea celor opt strămoși în Nummo. Este adevărat că cei opt, după ce au părăsit Pământul, după ce și-au încheiat muncile, au ajuns în regiunea cerească unde domneau cei mai în vârstă Pair, care îi transformaseră. De asemenea, este adevărat că acești bătrâni aveau întâietate asupra celorlalți și nu au omis să le impună imediat o formă de organizare și reguli de viață.

Dar niciodată nu a fost foarte clar de ce această lume celestă a fost tulburată până la dezintegrare, sau de ce aceste tulburări au dus la o reorganizare a lumii terestre, care nu avea nimic de-a face cu disputele celeste. Cert este că, în cele din urmă, cei opt au coborât din nou pe pământ într-un vast aparat de simboluri, în care era inclus un al treilea și definitiv Cuvânt necesar funcționării lumii moderne.

Tot ceea ce s-a putut afla de la Ogotemmeli, printr-o răbdătoare atenție la cuvintele sale, a fost răspunsul evaziv:

„Spiritele nu cad din Cer decât la mânie sau pentru că sunt expulzate”.

Era evident că el era conștient de complexitatea infinită a ideii de Dumnezeu sau de Spiritele care îi luau locul și era reticent în a o explica. Cu toate acestea, o schiță, ușoară, dar totuși adecvată, a acestei perioade obscure a fost obținută în cele din urmă.

Perechea Nummo i-a primit pe cei opt transformați în Rai. Dar, deși toți erau de aceeași esență, Perechea avea drepturile generației mai în vârstă în raport cu noii veniți, cărora le impunea o

organizare cu o rețea de reguli, dintre care cea mai oneroasă era cea care îi separa unii de alții și le interzicea să se viziteze.

Adevărul era că, la fel ca societăţile umane în care numărul este o sursă de probleme, societatea celestă s-ar fi îndreptat spre dezordine, dacă toți membrii ei s-ar fi adunat împreună.

Deşi această regulă era siguranţa lor, noua generație de Nummo, totuși, a procedat la încălcarea ei și astfel și-a răsturnat destinul; și iată cum s-a ajuns aici.

Dumnezeu le dăduse celor opt o colecţie de opt cereale diferite destinate hranei lor, iar primul strămoș era responsabil pentru acestea. Dintre cele opt, ultima era *Digitaria*, care fusese respinsă public de primul strămoș atunci când îi fusese dată, sub pretextul că era atât de mică și atât de greu de preparat. El a mers până acolo încât a jurat că nu o va mânca niciodată.

Totuşi, a venit o perioadă critică în care toate cerealele erau aproape epuizate, cu excepția ultimei. Primul și al doilea strămoș, care, întâmplător, încălcaseră deja regula separării, s-au întâlnit pentru a mânca acest ultim aliment. Acțiunea lor a fost cea mai mare încălcare a ordinii, confirmând astfel prima lor abatere prin încălcarea credinței. Cei doi strămoși au devenit astfel necurați - adică de o esență incompatibilă cu viața în lumea cerească. Ei au hotărât să părăsească acea regiune, unde se simțeau străini, iar ceilalți șase strămoși s-au alăturat lor și au luat aceeași decizie. În plus, și-au propus să ia cu ei, la plecare, tot ceea ce ar putea fi de folos oamenilor cărora urmau să li se alăture. Atunci, primul strămoș, fără îndoială cu aprobarea și poate cu ajutorul lui Dumnezeu, a început să facă pregătirile pentru propria plecare.

El a luat un coș împletit, cu o deschidere circulară și o bază pătrată, în care să transporte pământul și argila băltită necesare pentru construirea unui sistem mondial, al cărui consilier urma să fie. Acest coș i-a servit drept model pentru o structură din coșuri de dimensiuni considerabile, pe care a construit-o cu susul în jos, ca să spunem așa, cu deschiderea de douăzeci de coți în diametru, pe pământ, baza pătrată, cu laturile lungi de opt coți, formând un acoperiș plat, iar înălțimea era de zece coți. Acest cadru a fost acoperit cu lut băltit făcut din pământul din cer, iar în grosimea lutului, pornind din centrul fiecărei laturi a pătratului, a făcut scări de zece trepte, fiecare orientată spre unul dintre punctele cardinale. La a șasea treaptă a scării din nord a pus o ușă care dădea acces la interior, în care se aflau opt camere dispuse pe două etaje.

Semnificația simbolică a acestei structuri era următoarea:

Baza circulară reprezenta soarele.

Acoperișul pătrat reprezenta cerul.

Un cerc în centrul acoperișului reprezenta luna.

Urcarea fiecărei trepte fiind feminină, iar urcarea fiecărei trepte masculină, cele patru scări de zece trepte împreună prefigurau cele opt zeci de familii, descendente ale celor opt strămoși.

Fiecare scară conținea un tip de creatură și era asociată cu o constelație, după cum urmează:

Scara de nord, asociată cu Pleiadele, era pentru oameni și pești; Scara de sud, asociată cu Centura lui Orion, era pentru animalele domestice. Scara de est, asociată cu Venus, era pentru păsări.

Scara de vest, asociată cu așa-numita „stea cu coada lungă”, era pentru animalele sălbatice, legume și insecte.

De fapt, imaginea sistemului nu era ușor sau imediat înțeleasă din relatarea lui Ogotemmeli.

„Când strămoșul a coborât din Rai”, a spus el la început, «stătea pe o bucată pătrată de Rai, o bucată nu foarte mare, cam de mărimea unei saltele de dormit, sau poate puțin mai mare».

„Cum putea el să stea pe această bucată de Rai?”

„Era o bucată de pământ ceresc.”

„O bucată groasă?”

„Da! La fel de groasă ca o casă. Avea zece coți înălțime și scări pe fiecare parte, orientate spre cele patru puncte cardinale.”

Orbul își ridicase capul, care era aproape întotdeauna aplecat spre pământ. Cum să explice el aceste forme geometrice, aceste trepte, aceste măsuri exacte? Europeanul începuse prin a se gândi că era vorba de o prismă înaltă flancată de patru scări care formau o cruce. Revenea mereu la

această concepție pentru a o clarifica, în timp ce celălalt, bâjbâind răbdător în întunericul care îl învăluia, căuta detalii noi.

În cele din urmă, chipul său răvășit se frânse într-un fel de zâmbet: găsise ceea ce dorea. Ajungând în interiorul casei sale și stând aproape întins pe spate, a căutat printre o serie de obiecte care scârțâiau sau sunau a gol când răzuiau pământul sub mâna sa. Doar genunchii lui subțiri și picioarele lui mai erau vizibile în deschizătura ușii; restul dispăreau în umbrele din interior. Fațada casei arăta ca o față mare cu gura închisă pe două tibii subțiri.

După multe sforțări, un obiect a ieșit din adâncuri și a apărut încadrat în ușă. Era un coș împletit, negru de praful și funinginea din interior, cu o deschidere rotundă și o bază pătrată, zdrobit și rupt, un spectacol mizerabil.

Lucrul a fost așezat în fața ușii, pierzând mai multe fire în acest proces, în timp ce întregul corp al orbului a reapărut, mâna lui ținând încă ferm coșul.

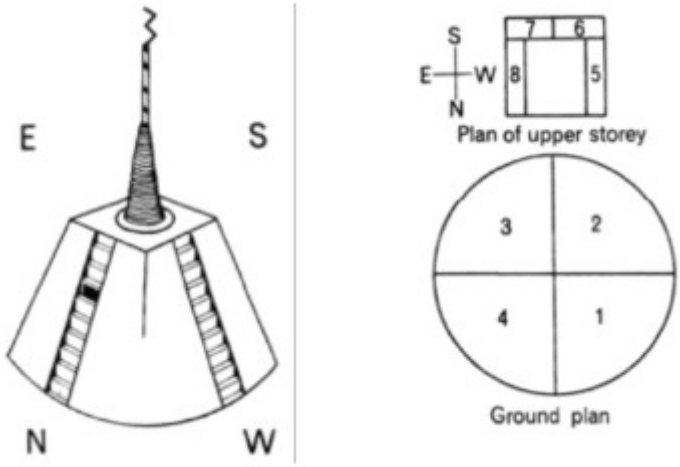

Sistemul lumii: plan

„Singura sa utilitate acum este de a pune pui înăuntru”, a spus el.

Își trecu încet mâinile peste rămășițele lui bătătorite și continuă să explice sistemul lumii.

Coșul a fost pus deoparte, cu o oarecare jenă; întors la locul de mister din spatele lui Ogotemmeli, nimeni nu a mai făcut niciodată aluzie la el. Expunerea acestei ruine la lumina zilei fusese, într-un fel, o sfidare a vanității lumești; dar își atinsese scopul. Totul era acum clar și geometria divină era definită. A fost posibil să se înceapă cu enumerarea detaliată a ființelor postate în cele patru puncte cardinale ale structurii.

Scara de vest era ocupată de animale sălbatice. De la scara de sus până la cea de jos era cedată antilopelor, hienelor, pisicilor (două trepte pentru acestea), reptilelor și saurienelor, maimuțelor, gazelelor, marmotelor, leului și elefantului.

După cea de-a șasea treaptă veneau copacii de la baobab la *Lannea acida*, iar pe fiecare dintre ei se aflau insectele care se găsesc în mod obișnuit acolo astăzi.

Pe scara de sud erau animalele domestice, începând cu păsările, apoi oile, caprele, vitele, caii, câinii și pisicile.

Pe treptele a opta și a noua se aflau chelonienii, țestoasele uriașe, care astăzi, în fiecare familie, țin locul capilor de familie, în absența acestora, și țestoasele mici, care sunt omorâte lent în sacrificiile regionale de purificare.

Pe treapta a zecea se aflau șoarecii și șobolanii (de casă și de câmp).

Scara de est era ocupată de păsări. Pe prima treaptă se aflau păsările de pradă mai mari și ciocârliile; pe a doua erau struții și berzele; pe a treia, micile bustarde și lăcustele; pe a patra, vulturii. Apoi veneau păsările de pradă mai mici, iar apoi heringii. Pe treapta a șaptea se aflau porumbeii; pe a opta, turturelele; pe a noua, rațele; și, în cele din urmă, marele bustard, alb și negru. Scara de nord era cea a oamenilor și a peștilor.

Aceasta prezenta în mod evident complicații, deoarece Ogotemmeli a trebuit să o parcurgă de mai multe ori înainte de a putea da o explicație satisfăcătoare.

El credea cu siguranță că bărbații erau Bozo, locuitorii originari ai Nigerului și considerați încă de toate popoarele din curbura Nigerului ca fiind singurii pescari adevărați. Dar pozițiile lor diferite cu privire la diferitele etape l-au stânjenit pe Ogotemmeli și abia la a doua sa referire la subiect, la sfârșitul zilei, a ajuns la o versiune finală, probabil după consultarea unui alt bătrân.

Pe fiecare dintre primele două trepte se afla un bărbat Bozo cu un pește atașat de buric și atârnat între picioare. Pentru Ogotemmeli, această prindere la buric avea o semnificație pe care europeanul nu o putea înțelege. Ombilicul bărbatului era prins între aripioarele peștelui: cu alte cuvinte, peștele era destul de departe de burta bărbatului. Pe de altă parte, Ogotemmeli considera că numele pe care Dogon îl dădea Bozo indica faptul că peștele era în curs de a trece în corpul bărbatului.

Acest nume *sologonon* sau *sologónon*, din care derivă Sorko, un alt nume pentru Bozo, înseamnă de fapt „care nu a trecut complet”. Prin urmare, s-ar aplica în primul rând peștelui, dar în cele din urmă Bozo-ului însuși, cei doi (adică bărbatul și peștele) fiind frați gemeni, după cum indică legătura ombilicală.

Pe fiecare dintre următoarele două trepte se afla o femeie Bozo, de asemenea legată de un pește. Pe a cincea treaptă se afla o femeie Bozo care stătea singură.

Ultimele cinci trepte erau goale.

O întrebare i-a venit în minte europeanului: „Doar o parte dintre animale și legume se aflau pe clădire; unde erau restul?”

„Fiecare dintre cei menționați era ca un fel de șef de dosar. Toate celelalte de felul său erau în spatele lui. Antilopa de pe prima treaptă a scării de vest este walbanu, antilopa roșie. După el vin antilopele albe, negre și ka. La fel și pe prima treaptă a scării de sud, unde se află păsările de curte, în spate se află bibilica, potârnichea și pasărea de stâncă.”

„Cum ar putea toate aceste animale să găsească loc pe o treaptă adâncă de un cot și înaltă de un cot?”

Europeanul calculase că, în funcție de înclinarea pereților, treapta fiecărei trepte trebuie să aibă o adâncime de șase zecimi de cot. Dar, din politețe, nu făcuse nicio mențiune despre acest fapt, pentru a nu părea că examinează prea îndeaproape chestiunile cerești.

„Toate acestea trebuiau spuse în cuvinte”, a spus Ogotemmeli, «dar tot ce se află pe trepte este un simbol, antilope simbolice, vulturi simbolici, hiene simbolice». A făcut o pauză și a adăugat: „Pe o treaptă de un *cubit* ar putea găsi loc orice număr de simboluri”.

Pentru cuvântul „simbol”, el a folosit o expresie compusă, al cărei sens literal este „cuvânt din această lume (inferioară)”.

Ogotemmeli, după ce a descris structura ca fiind un hambar, a continuat să explice designul acesteia.

„Întregul lucru”, a spus el, «cu scările sale se numește Hambarul Maestrului Pământului Pur». Este împărțit în opt compartimente, patru jos și patru sus. Ușa se deschide spre nord pe cea de-a șasea scară. Aceasta este ca și cum ar fi gura, iar hambarul este burta, adică interiorul, lumii.”

Având în vedere că această structură a stabilit modelul grânarelor din zilele noastre, europeanul a dorit să vadă mai de aproape aranjamentul sistemului și i-a șoptit asistentului său Koguem că ar trebui să vadă una dintre aceste construcții.

De fapt, aproape jumătate din circumferința curții era înconjurată de hambare, în număr de aproximativ o jumătate de duzină. Dar să-ți bagi capul într-un hambar înseamnă să invadezi intimitatea familiei, să pătrunzi în secretele ei. A cerceta alimentele, semințele și spicele de grâu care zac în întuneric, înseamnă a măsura resursele prezente și a te amesteca în asigurarea nevoilor viitoare.

Koguem i-a explicat asta bătrânului, sugerând o vizită la o casă goală pe care o observase în Dyamini-Kuradondo, un sat aparținând unei alte familii: dar poate, a spus el, ar putea găsi un specimen mai aproape.

Ogotemmeli reflecta. Evident că se gândea, în orbirea sa, la posibilele hambare ruinate din localitate. La capătul listei sale apăreau, fără îndoială, propriile sale hambare, pentru că arăta spre două dintre ele în curtea din spate.

Cel mai îndepărtat dintre ele era o ruină; acolo obișnuia Koguem să arunce cu pietre de zeci de ori pe zi în copiii care veneau să asculte cu urechile atente pentru a prinde secretele despre care se vorbea. Celălalt hambar era în stare bună, gol, dar închis. Era nevoie de o pereche de sape pentru a-l deschide, căci ușa era fixată parcă în fălcile unei menghine. Ogotemmeli aștepta în prag, cu mâinile încrucișate ca întotdeauna deasupra capului. Din când în când, Koguem raporta progresul lucrării. Când ușa a cedat în cele din urmă, europeanul s-a așezat în deschizătura din care venea mirosul de cereale vechi.

Cele patru compartimente inferioare ale unui hambar dogon sunt separate de doi pereți despărțitori care se intersectează, a căror îmbinare formează o adâncitură în pământ, în formă de cupă, suficient de mare pentru a adăposti un borcan rotund. Acest vas, care conține cereale sau obiecte de valoare, este centrul întregii clădiri. Ușa se deschide deasupra acestor compartimente și este suficient de largă pentru a permite trecerea unui corp uman.

Deasupra ușii se află etajul superior care cuprinde alte patru compartimente, dintre care două în linie de-a lungul peretelui din spate și celelalte două de-a lungul pereților laterali. Acestea formează un fel de cornișă pe cele trei laturi, lăsând spațiul liber la intrare, astfel încât, dacă un om stătea ghemuit pe partea superioară a compartimentelor inferioare, umerii săi ar fi la nivelul balconului.

În hambarul ceresc aceste compartimente aveau o ordine numerotată. Primul era la dreapta intrării, la etajul inferior; al doilea era cel din dreapta, în spate, și așa mai departe în jurul clădirii. Al cincilea se afla la etajul superior, pe dreapta, și așa mai departe până la al optulea, care era la stânga, la etajul superior.

Fiecare dintre aceste compartimente conținea una dintre cele opt semințe date de Dumnezeu celor opt strămoși, în următoarea ordine: mei mic, mei alb, mei negru, mei femeie, fasole, sorcovă, orez și *Digitaria*. Cu fiecare dintre aceste semințe se aflau toate soiurile aceleiași specii.

Dar cele opt compartimente nu erau doar recipiente pentru semințele care urmau să fie introduse în uzul uman. Ele reprezentau, de asemenea, cele opt organe principale ale Spiritului apei, care sunt comparabile cu organele oamenilor, cu adaosul guturaiului, deoarece Spiritul are viteza păsărilor.

Aceste organe erau dispuse în următoarea ordine: stomac, plămâni, inimă, ficat mic, splină, intestine, ficat mare, vezică biliară.

Un vas rotund în centru simboliza pântecele; un al doilea vas mai mic îl închidea pe primul; acesta conținea ulei de *Lannea acida* și reprezenta fătul. Deasupra acestuia se afla din nou un borcan și mai mic care conținea parfum, iar deasupra acestuia din urmă se afla o cupă dublă.

Toate cele opt organe erau ținute în loc de pereții exteriori și de pereții despărțitori interiori care simbolizau scheletul. Cei patru stâlpi care se terminau în colțurile acoperișului pătrat erau brațele și picioarele. Astfel, hambarul era ca o femeie, întinsă pe spate (reprezentând soarele), cu brațele și picioarele ridicate și susținând acoperișul (reprezentând cerul). Cele două picioare erau pe partea de nord, iar ușa de la a șasea treaptă marca părțile sexuale.

Hambarul și tot ceea ce conținea era așadar o imagine a sistemului mondial al noii ordini, iar modul în care funcționa acest sistem era reprezentat de funcționarea organelor interne. Aceste organe absorbeau hrana simbolică care trecea prin canalele obișnuite ale digestiei și ale circulației sângelui. Din compartimentele 1 și 2 (stomac și pântece), hrana simbolică trecea în compartimentul 6 (intestine) și de acolo în toate celelalte sub formă de sânge și, în cele din urmă, de respirație, sfârșind în ficat și vezica biliară. Respirația este un abur, o formă de apă, care întreține și este într-adevăr principiul vieții.

În timp ce Ogotemmeli vorbea, hambarul părăsit părea să prindă viață, iar apusul soarelui care lumina vestul dincolo de defileu îi sporea iluzia. Pereții clădirii s-au colorat în roz și au aruncat sclipiri de lumină pe suprafețele de gresie și pe paiele din grămada de gunoi. Pe acoperiș, un buchet de *flori purpurii* ieșea în evidență ca un foc. Se apropia momentul în care toți pereții vestici ai

Ogolului de Sus și de Jos aveau să fie în flăcări. Toată suprafața vizibilă a hambarului participa la această manifestare prodigioasă de lumină, în timp ce în interiorul întunecat minunile trecutului prindeau din nou viață.

Ogotemmeli, cu capul plecat și mâinile pe ceafă, se pierdea în istoria trecută a cerurilor. În cele din urmă, el a ajuns la stratul final de simboluri care arătau universul comprimat între pereții grânarului primordial, ca un corp plin de viață și care absoarbe hrana.

„*Ceea ce este mâncat*”, spunea el, ”*este lumina soarelui. Ceea ce este excretat este noaptea întunecată. Suflul de viață este norii, iar sângele este ploaia care cade peste lume*”.

(Marcel; Griaule. Conversații cu Ogotemmeli.
Oxford: Oxford University Press, 1975, pp. 16-40).

MANDE

Creația

> *Opoziția polară este, de asemenea, subliniată în acest mit povestit de popoarele vorbitoare de mande din Mali. Prima încercare a lui Dumnezeu de a crea o singură sămânță s-a soldat cu un eșec; ulterior, el a făcut totul echilibrat și îngemănat. Cele opt semințe și cele două perechi de gemeni arhetipici din „oul lui Dumnezeu” sau „oul lumii” conțineau în cele din urmă toate forțele care au dat naștere oamenilor, lumii și naturii. Răul a rezultat din perturbarea acestui echilibru atent stabilit: separându-se prematur de geamănul său, Pemba a încălcat ordinea sacră și a comis în cele din urmă incest, plantând semințe în pântecele mamei sale, pământul. Doar după ce celălalt geamăn masculin primordial, Faro, a ispășit această infracțiune, fertilitatea a fost restaurată în lume.*
>
> *Activitățile strămoșilor și călătoria lui Faro implică o origine comună pentru multe dintre popoarele din regiune. Pe de o parte, faptul că modelele religioase și sociale pe care le-au stabilit sunt încă eficiente în rândul acestor grupuri poate confirma acest lucru. Pe de altă parte, poate reflecta controlul politic obținut ulterior de Mande asupra vecinilor lor. În orice caz, mitul validează multe dintre practicile lor și dezvăluie un sistem de corespondențe între planurile natural, social și personal, care face sacre toate aspectele vieții*.

Dumnezeu, Mangala, a creat mai întâi sămânța de **balaza** (*Acacia albida*), care a fost însă un eșec. Așa că a abandonat-o pentru a crea soiuri gemene de semințe de *eleusine, fani berere* și *fani ba*; astfel, după cum spun Keita, el „*a făcut oul lumii în două părți gemene care urmau să procreeze*”. Dumnezeu a creat apoi alte șase semințe și a asociat acestui grup de opt semințe cele patru elemente și „punctele cardinale” pentru a marca organizarea lumii și expansiunea ei. Astfel, existau: în vest (klebi): *fani berere* și *fani ba*; în est (koro): *sano* și *keninge*; în nord (Kanaga): *so* și *kende*; în sud (worodugu): *kabaro* și *malo*. În cele din urmă, totul a fost înfășurat într-o sămânță de hibiscus.

Semințele sunt astfel concepute ca gemeni de sex opus în „oul lui Dumnezeu”, care mai este numit și „oul lumii” sau „placenta lumii”. Ele sunt adesea reprezentate în desene ca o floare deschisă cu patru petale care sunt uneori numite și cele patru „clavicule” ale lui Dumnezeu.

În același ou, conform mitului, se aflau în plus două perechi de gemeni, fiecare formată dintr-un bărbat și o femeie, arhetipuri ale viitorilor bărbați. Unul dintre masculi, Pemba, dorind să domine creația, a ieșit prematur, înainte ca gestația să fie completă, rupându-și o bucată din placentă. El a coborât prin spațiul gol; bucata de placentă a devenit pământ, dar acesta era uscat și sterp și el nu putea face nimic cu el. Văzând acest lucru, el s-a întors în cer și a încercat să își reia locul în placentă și să își găsească geamănul. Nu a reușit, pentru că Dumnezeu transformase partea rămasă din placenta sa în soare. Astfel, Pemba a furat apoi de pe una dintre claviculele lui Dumnezeu cele opt semințe masculine pe care le-a dus jos într-un flacon de *calabash* (bara).

El a semănat aceste semințe în bucata de placentă care a devenit pământ. În acest prim câmp, pe care Keita îl localizează lângă Bounan (un sat nu departe de lacul Debo), doar *fani berere* - una dintre semințele eleusine - a germinat în sângele placentei; celelalte semințe au murit din lipsă de apă. Din cauza furtului lui Pemba și a actului său incestuos (pentru că Pemba pusese sămânța în propria placentă, adică în pântecele mamei sale), pământul a devenit impur, iar sămânța de eleusină a devenit roșie, așa cum este astăzi.

Celălalt geamăn de sex masculin, Faro, a luat, în timp ce se afla în cer, forma a doi pești *mannogo gemeni*, care sunt reprezentați astăzi în râul Niger de *mannogo ble* și *mannogo fi*. Primul reprezenta forța și viața sa, al doilea trupul său. Pentru a ispăși păcatul lui Pemba și a purifica pământul, Faro a fost sacrificat în cer, iar trupul său a fost tăiat în șaizeci de bucăți care au fost împrăștiate în spațiu. Acestea au căzut pe pământ unde au devenit copaci, simboluri ale învierii vegetale. Dumnezeu l-a readus apoi pe Faro la viață în cer și, dându-i formă umană, l-a trimis pe pământ pe o arcă făcută din placenta sa celestă.

Arca s-a oprit pe muntele numit Kouroula, în zona numită *kele koroni* „spațiul antic", care se află între Kri și Kri Koro. Această zonă a primit apoi numele de Mande, pe care locuitorii îl traduc prin „fiul persoanei" (**ma**) sau mai explicit „fiul mannogoului", „persoana" fiind Faro, a cărui primă formă corporală a fost cea a unui pește silurian. Locul este numit și „muntele care înconjoară lumea"; se spune că „Faro a ieșit din acest munte, și-a luat viața din cerul înnorat al Mandei".

În locul unde s-a oprit arca, lângă Kri, exista o peșteră numită *kaba koro* sau, mai frecvent, **ka**. Lângă această peșteră a apărut o adâncitură în pământ care a devenit primul bazin, *ko koro* sau *ko ba*. Pe arcă se afla Faro, readus la viață, precum și cei opt strămoși originari ai oamenilor, creați din placenta lui Faro, adică patru perechi de gemeni de sex masculin și feminin numiți *mogo si segi*. Bărbații dintre acești gemeni erau numiți: *Kanisimbo* („din pântecele lui Ka"), *Kani yogo simbo* („din același pântec al lui Ka"), Simboumba Tangnagati („partea mare rămasă din pântecul care a preluat comanda"), Nounou (de la *nono*, lapte). În arcă se aflau, de asemenea, toate animalele și plantele care urmau să se înmulțească pe pământ.

Primele ființe umane, ca și Faro însuși, aveau o forță vitală comună (*nyama*) și forțe spirituale complementare **ni** și **dya**, fiecare dintre acestea având o formă masculină și una feminină. De asemenea, în claviculele lor erau depuse simbolurile celor opt semințe create de Dumnezeu. Ieșind din arcă, ei au privit, pentru prima dată, răsăritul soarelui.

Strămoșul bardului, Sourakata, a coborât apoi din cer la Kri Koro ținând în mâini craniul lui Faro sacrificat. Acest craniu a devenit prima tobă. El a cântat la ea o singură dată pentru a cere, în zadar, ploaie. Ke a pus apoi toba într-o peșteră. Strămoșul fierar a coborât apoi la Kri, în timp ce Mousso Koroni Koundye, femeia geamănă a lui Pemba, a coborât „pe vânt" la Bounan.

Când a văzut seceta care domnea, fierarul a lovit o piatră cu ciocanul său pentru a cere ploaie, iar apa a coborât din cer, umplând golul *ko koro* cu apă purificatoare și fertilizatoare. Au coborât apoi doi pești: *mannogo ble* și *mannogo fi*, manifestări ale lui Faro. *Mannogo fi* este arhetipul omului care urma să fie „fiul" lui Faro; *mannogo ble* îl reprezintă pe Faro însuși, iar pe pământ și în apă urma să fie intermediarul dintre el și omenire. Acesta este motivul pentru care, pentru mande, acest pește a devenit tabu-ul de bază al unui mare număr de oameni, inclusiv Keita.

*

Revelarea cuvântului și construirea primului sanctuar. Simboumba Tangnagati, unul dintre gemenii de sex masculin, care a intrat în bazin odată cu prima cădere de ploaie, a primit de la Faro primele treizeci de cuvinte și cele opt semințe feminine din clavicula lui Dumnezeu. Acum, ieșind din apă, Simboumba a spus: „**nko** (eu vorbesc)". Pentru a planta semințele pe care le primise, Simboumba Tangnagati a părăsit zona bazinului și, chiar în acea zi, la apusul soarelui, a construit un sanctuar pe un deal de lângă Kri Koro. Această clădire, numită *lu daga bio* (sala casei de sus), se afla pe vârful unui deal; era considerată „oul lumii" și era consacrată *mannago ble*. Era construită din pământ negru provenit din balta inițială, iar acoperișul său era făcut dintr-un bambus provenit din același loc, care reprezenta părul lui Faro. Acoperișul avea șase margini care simbolizau barba *mannago ble*, vorbirea lui Faro și vărsarea apei; în interiorul clădirii, Simboumba Tangnagati a desenat semnul *mannogo ble*.

De la ușa sanctuarului, Simboumba Tangnagati, care urma să fie responsabil cu semințele, ploaia și vorbirea, le-a spus oamenilor primele treizeci de cuvinte în timp ce semințele erau încă în sanctuar. El a vorbit toată noaptea, încetând doar când a văzut soarele și Sirius răsărind în același timp. Acest soare era ceea ce rămăsese din placenta lui Pemba, în timp ce Sirius, *sigi dolo*, era imaginea placentei lui Faro. În timpul acestui discurs nocturn, bardul prezent purta un toiag, simbol al învierii lui Faro, făcut din lemn de *nogonogo* care crescuse în primul bazin.

În noaptea următoare, *mannogo ble*, ieșind din bazinul Kri unde fusese ascuns printre orez, a intrat în sanctuar. A doua zi, Simboumba Tangnagati a pus semințele pe capul *mannogo ble*-ului, într-un loc unde existau semne. Apoi a început să plouă torențial pe dealul unde se afla *bioul*. *Mannogo ble* a părăsit apoi sanctuarul și s-a întors la bazinul Kri. Apoi ploaia, aducând pământ de pe deal, l-a împrăștiat în apropierea bazinului.

Primul strămoș uman, Kanisimbo, a semănat acum în acest pământ câteva dintre semințele pe care Simboumba Tangnagati le pusese în *bio*. Acest prim câmp a fost numit *kanisimbo foro*. Era dreptunghiular ca arca și orientat în direcția est-vest. Kanisimbo îi marca limitele cu frânghia din fibre de *nogonogo* de care fusese suspendată arca în timpul coborârii sale pe pământ. Câmpul avea optzeci de „coți” lungime și șaizeci de „coți” lățime. Acești „coți” delimitau lucrarea și reprezentau, de asemenea, lungimea antebrațului unui om. Kanisimbo i-a dat apoi frânghia lui Simboumba, care a folosit-o pentru a lega acoperișul sanctuarului.

În mijlocul câmpului, Kanisimbo a construit un altar format din trei pietre verticale care o susțineau pe a patra. La est a semănat *fani berere*, la vest, *fani ba*, la nord, *mei mic sano*, la sud, orez *malo*, iar în centru, porumb *kaba*.

În cele din urmă, semințele de hibiscus, *da*, au fost semănate în jurul câmpului.

După prima furtună care a urmat construirii biotecii, două stele au început să se învârtă în jurul lui Sirius (*sigi dolo*). Acestea reprezentau cele două coborâri ale semințelor: cea numită *no dolo* simboliza semințele masculine ale lui Pemba, iar cea de-a doua, numită *dyi dolo*, semințele feminine ale lui Faro.

*

Construirea celui de-al doilea sanctuar. În această perioadă, Mousso Koroni Koundye, femeia geamănă a lui Pemba, a părăsit Kri și a fugit la Bounan. Acolo a cultivat semințe impure de *fani berere* și le-a mâncat împreună cu Pemba. Faro a mers după ea și a făcut-o să se întoarcă la Kri, unde a dus înapoi o parte din recoltă. Între Bounan și Kri, însă, ea a aruncat semințe de-a lungul drumului, „semănând noaptea și cultivând ziua”. Animalele sălbatice trimise de Faro au încercat cu mai mult sau mai puțin succes să o oprească.

În Kri, Mousso Koroni, de frică, a ascuns timp de șapte ani *fani berere* adus de la Bounan. Apoi, într-o noapte fără lună (*kalo laba*), l-a semănat „când soarele era în sud”. Ea a tot încercat „să prindă soarele”, care era făcut din restul placentei ei și a lui Pemba. Semănând când soarele era în sud, în momentul în care părea că va „cădea”, ea a crezut că „îi va usca câmpul dacă Faro va încerca să îl inunde”. Dar luna când a răsărit a dezvăluit ce făcuse ea. Balta kokoro s-a revărsat, s-a vărsat pe deal și i-a inundat câmpul, iar *mannogo ble* a înghițit semințele. A semănat o parte din ele pe același loc și a transformat restul în icre de pește.

Oamenii au coborât apoi să secere câmpul pe care Mousso Koroni îl semănase și astfel, recuperând semințele, au fost martorii victoriei lui Faro. Ei au construit mai întâi un al doilea *bio Mande*, care era o copie exactă a celui original. Pentru a-i găsi locul potrivit, Simboumba Tangnagati, cel de-al treilea strămoș, și-a luat propriile semințe într-un flacon (*bara*) și a urmat calea pe care o făcuse apa atunci când ieșise din bazin. *Mannogo ble* i-a arătat drumul. Locul în care apa se oprise în câmpul lui Mousso Koroni se afla între Kaba și Kela și acest loc a devenit primul loc al lui Faro (*faro tyn*). Al doilea *biot* a fost construit în apropierea acestuia, la apus, după ce ploaia căzuse. A fost dedicată *mannogo fi*.

În interiorul acestui al doilea sanctuar, făcut tot din pământul din baltă, Simboumba Tangnagati a desenat semnul *mannogo ble*, inclusiv toate semnele pe care le avea pe cap, și apoi semnul *mannogo fi*. Acoperișul de bambus avea șase margini reprezentând barba *mannogo fi*.

Cele două stele care se învârteau în jurul *sigi dolo-no dolo* și *dyi dolo-* erau simbolizate de două bile de pământ din baltă, uscate și atârnate de acoperișul sanctuarului; alte semne reprezentau Sirius, soarele, luna și trecerea de la primul la al doilea sanctuar; fiecare cuvânt era asociat cu o stea și avea, de asemenea, semnul său.

În apropierea sanctuarului a fost săpată o fântână (*kolo*) pentru Faro și pentru *mannogo* care se crede că intră în ea ori de câte ori acoperișul este reparat. A scoate apă din fântână și a o turna pe câmpurile semănate se numește „a lua mannogo-ul și a-l pune în câmp”. În jurul celui de-al doilea sanctuar a fost făcut un câmp de *fani berere* pentru a-l înlocui pe cel făcut de Mousso Koroni. Ulterior, acesta a fost transformat într-un câmp de porumb, porumbul (*kaba*) fiind o sămânță de bază pentru Keita. În timp ce frații săi s-au întors pe deal, Simboumba Tangnagati, al treilea strămoș, s-a stabilit la poalele dealului și a preluat comanda „din cauza cuvântului”.

Primul sat a fost așezat la cele patru puncte cardinale în jurul câmpului central care conținea sanctuarul și a fost numit Kaba, amintind astfel că centrul său era un câmp de porumb, *kaba*. Kaba este, de asemenea, numele locului unde Faro a coborât pe pământ în munții Kouroula și, în alte contexte, înseamnă „cer noros”.

*

Călătoria lui Faro. Faro a călătorit acum spre est pentru a inunda toate locurile în care Mousso Koroni lăsase semințe de eleusină și a ajuns în cele din urmă la Bounan și a inundat câmpul lui Pemba. El a reușit să recupereze toate semințele care fuseseră furate, pentru că a trimis *mannogo ble* peste tot să mănânce semințele și a fost urmat de toți ceilalți pești.

Astfel, râul Niger, care s-a format din această serie de inundații, reprezintă corpul lui Faro; și se spune că „Faro zace cu fața în jos în Niger”. Capul său este lacul Debo, brațul său drept este Bani, în timp ce corpul său este chiar Nigerul. Bani și Niger se mai numesc *bala*, care este masculin, și *bogolo*, care este feminin; râul, de la izvorul său până la Sama, este piciorul lui Faro, iar Sama însuși este organul său genital. Dar pe malul opus Faro, care era androgin (sau geamăn), lua sexul opus; astfel, între Tamani și Sama, din bărbat pe malul drept devenea femeie pe malul stâng. De-a lungul râului, o serie de *faro tyn* marchează locurile în care s-a oprit: locul în care a înecat semințele lui Mousso Koroni pe care le mâncase *mannogo ble*; locul în care și-a lăsat semințele în formă de pește silurian pentru viitoarea naștere a bărbaților. Căci se spune că Faro este unic și omniprezent, și procreator.

Astfel, deasupra Koulikoro, Faro însuși este responsabil de cursul râului; sub Koulikoro, unul dintre descendenții săi este gardianul fiecărui loc marcat de cei zece *faro tyn*. Conform Keita, după cum vom vedea, următoarele locuri sunt legate și participă la mitul și ritualul lui Faro: douăzeci și două de *faro tyn* principale între Kaba și Akka legate direct de Faro: se presupune că acestea reprezintă cele douăzeci și două de părți ale corpului său; douăzeci și două de la Koulikoro la Mopti, care sunt legate de a doua generație, adică de copiii lui Faro; douăzeci și două de la Mopti la Akka legate de a treia generație, adică de nepoții lui Faro. A patra generație este asociată cu bălțile, fântânile și cursurile de apă.

Aceste patru generații sunt, de asemenea, asociate cu cei patru strămoși care au coborât pe arcă. Prima generație s-a stabilit în toate locurile în care Mousso Koroni și-a semănat semințele; a doua s-a stabilit acolo unde mannogo „a săpat pentru a o împiedica pe Mousso Koroni să semene mai multe semințe”; a treia a trăit în locurile în care porumbul (*kaba*) a fost semănat pentru a marca „extinderea Mande până la Akka”.

De fiecare dintre aceste locuri de pe râu este legat un animal sălbatic despre care se crede fie că a împiedicat semănatul lui Mousso Koroni, fie că a protejat câmpul ritual al Faro; mai târziu, aceste animale au devenit tabuurile totemice (**tne** sau **tana**) ale diferitelor neamuri de Mande.

Fiecare dintre *faro tyn* are un nume special, legat de răspândirea apei și de expansiunea lui Faro pe pământ: la Kaba, *senebo*, „ieșirea din cultivare”, adică câmpurile de *fani berere* recuperate de la Mousso Koroni, în care au fost semănate semințele de pe dealurile Kouroula; la Kourouba, *kandyi*, „apa Ka”, adică apa și ploaia pe care Faro le-a adus pe pământ; la Dangassa, *senebo*, „ieșirea din cultivare”, adică câmpul de *fani ba*, una dintre cele două semințe de eleusine care a fost păstrată pură și care nu a fost niciodată mâncată de Pemba; această sămânță provenea tot de pe

dealuri. Astfel, cultivarea celor două semințe eleusine originale este reprezentată separat de primele trei *faro tyn*. Pemba a fost primul care a semănat, cultivat și mâncat *fani berere*; mai târziu, după sosirea lui Faro, oamenii au făcut același lucru cu *fani ba*. *Kandyi faro tyn*, situat între primul și al treilea, este un semn al venirii apei și al activităților lui Faro, deoarece „oamenii cultivă acum ambele tipuri de eleusine datorită apei lui Faro”.

La Samayana, deasupra Bamako, *faro tyn* este numit *sirakuru*, „drumul chivotului”. Aici Faro și-a schimbat direcția; în cer mergea drept, dar pe pământ mergea într-un mod sinuos, ca un curs de apă, iar acest lucru purifică și regenerează solul; la Bamako se numește *sutadunu*, „toba cadavrului”: apa învolburată vuiește și zgomotul ei reprezintă ritmul tobei lui Faro, *faro dundun*, care este cântată la nunți și înmormântări. Vârtejul apei se referă la dezvăluirea celui de-al doilea cuvânt de către Faro oamenilor, care a avut loc mai departe de-a lungul râului; la Kayo, Faro a săpat o gaură adâncă în stânci, demonstrându-și astfel puterea; la Koulikoro, *faro tyn* este situat lângă o stâncă ascuțită care se aruncă în râu. Faro și-a așezat acolo primul copil pentru a păzi drumul în timp ce el se muta pe celălalt mal și devenea femeie; la Mignon, care înseamnă „răbdător”, Faro s-a odihnit după ce a săpat groapa. El a făcut râul „mai lat ca un drum larg”. Forța vitală (*nyama*) a lui Faro se află în Nyamina; la Tamani, „sufletul tobei”, el a dat oamenilor al doilea cuvânt, care era simbolul fecundității pentru că se înmulțește ca o naștere; la Sama, care înseamnă „delegatul”, el a trimis un „delegat al cuvântului”.

La Dyafarable, care înseamnă „a despărți dya”, *dya* lui Faro s-a separat de corpul și de **ni**-ul său pentru a-și lua locul în râul Dyaka. Toate *dya* umane locuiesc acolo împreună cu a lui. **Tyn**-ul lui Faro este numit *gangare*, „călăreț”, iar Faro poate fi văzut pe el sub forma unui cal alb. În cele din urmă, Faro a ajuns la Bounan, unde l-a învins pe Pemba și i-a ordonat *mannogo ble* să mănânce semințele de pe câmpul său. Apoi, „întinzând râul ca un covor (*debe*)”, care a dat numele lacului Debo, Faro și *mannogo ble* s-au oprit în Akka. Akka simbolizează „claviculele lui Faro”; cuvântul vine de la *hake* „limită” și semnifică și sfârșitul călătoriilor lui Faro.

Se mai spune că „locul unde s-a oprit arca lui Faro este situat între Akka și Baka”, deoarece distanța dintre aceste locuri reprezintă lungimea arcei care a venit „cu râul” din Kaba.

La capătul lacului Debo se află trei coline, Gourao, Mamari și Gambe; ele reprezintă, pe de o parte, cele trei semințe principale: *fani berere*, *fani ba* și *kaba* și, pe de altă parte, cei trei strămoși care au rămas în Kaba și colinele Kri care îi simbolizează în *mande*.

Conform Keita, Bozo sunt descendenții primilor oameni care l-au urmat pe Faro de-a lungul râului și au ocupat malurile. Ei sunt *dya* lui Faro. Se spune că ei au fost primii care au cultivat și recoltat *fani ba* semănat de Faro și *mannogo ble* din câmpul adus de la Pemba.

*

Revelația celui de-al doilea cuvânt. Al doilea cuvânt, revelat de Faro lui Simboumba Tangnagati, i-a fost predat omenirii de către acesta după victoria lui Faro și extinderea puterii sale pe pământ. Această revelație a avut loc la locul de pe râu care reprezintă organele sale genitale. Faro fiind în esență procreator, acest loc este legat de sămânța sa și de nașterea omenirii. Cei patru strămoși bărbați care au coborât în arca s-au căsătorit prin schimbul gemenilor lor doi câte doi. Pentru a transmite cuvântul, Simboumba Tangnagati a decis să sacrifice în sanctuarul de pe deal (*lu daga bio*) primii gemeni de sex mixt născuți din aceste căsătorii. El i-a cerut bardului să facă un tambur-braț (*tana*) cu pielea gemenilor. Copacul *gwele*, din care a sculptat tamburul, a crescut pe deal și simboliza singurul picior al lui Faro. Făcând un tambur dublu din el însemna împărțirea acestui singur membru în două picioare ca cele ale oamenilor și, de asemenea, amintea de călătoria lui Faro pe pământ cu apa. *Tama*, numele tamburului, provine de la **ta** (a pleca) și se referă la această călătorie. De asemenea, acesta este motivul pentru care bardul, din momentul în care cuvântul a fost revelat, trebuie, așa cum spun Mande, să continue să meargă până ajunge la Akka, „să-l urmeze pe Faro și să mărturisească distanța pe care a parcurs-o”. Cele două piei de tambur au dat sunete complementare masculine și feminine, iar sacrificiul a fost făcut pentru a-i cere lui Faro nașterea de gemeni în fiecare linie. Pentru a merge de la Kaba la Tamani, unde a fost oferit sacrificiul, oamenii au fost conduși de *mannogo ble* care a intrat în sanctuar cu apa în creștere. Astfel, el le-a arătat oamenilor calea, mergând înaintea lor. Au mers spre est, de-a lungul malului

drept al râului; ziua au mers în direcţia soarelui răsare, noaptea, spre Sirius, care, la acea vreme, răsărea la est imediat ce soarele apunea. Pentru revelaţia cuvântului la Tamani, Simboumba Tangnagati a purtat seminţele din sanctuarul de pe deal pentru ca el să poată „vorbi despre ele”. Aceste seminţe trebuiau să se multiplice, aşa cum se multiplică cuvintele, în zona fertilă a organelor genitale ale lui Faro. La fiecare *faro tyn* care marca activităţile lui Faro şi rolul pe care l-a jucat în furnizarea de seminţe şi procreaţie, gemenii au fost sacrificaţi pentru ca naşterile gemelare să fie frecvente. Când au văzut, ca la prima ocazie la intrarea în altar, Sirius ridicându-se împreună cu soarele, primii oameni s-au oprit la locul fecundităţii lui Faro. Apoi, li s-a alăturat Mousso Koroni Koundye, au traversat râul pe pietre; bardul a rămas singur pe malul drept. Simboumba Tangnagati a cântat la clopotele de fier forjat (*simbo*), imaginea gurii lui Faro, şi a rostit cincizeci de cuvinte. Acesta, bardul Sourakata, le-a repetat pe malul opus al râului, în timp ce a cântat la tambur *tama* pe ambele părţi masculine şi feminine ale instrumentului. Cele cincizeci de cuvinte au proclamat propagarea fiinţelor umane pe tot pământul şi originea comună a tuturor liniilor din Mande; despre ele se spune: „oamenii negri aparţin rasei de *mei* şi ar trebui să posede cu toţii aceeaşi cunoaştere”. Locul unde stătea bardul şi-a dat numele satului Tamani. Pe malul opus, locul unde stăteau bărbaţii a fost numit Do, „secret”; acolo nu este decât un mic deal gol şi nimic care să amintească de oprirea oamenilor, deoarece trebuia păstrat secret de Mousso Koroni, care încă căuta să ajungă la Risius şi la soare: „Mousso Koroni nu trebuie să poată găsi niciodată locul.” Oamenii, urmaţi de Mousso Koroni, s-au întors apoi la Kri de-a lungul malului stâng; Nounou singur a continuat dincolo de Kri şi de-a lungul aceluiaşi mal spre Sama, unde a traversat râul condus de *mannogo ble* şi s-a oprit la locul actualului Segou Koro.

Între timp, bardul şi-a continuat drumul de-a lungul malului drept al râului, mergând spre est până la Akka, *mannogo ble* mergând înaintea lui pentru a-i arăta drumul. La Akka, bardul a dat toba sa *tama* bozoilor, care au fost primii care au ajuns acolo.

Bardul lăsase la Ka capul lui Faro care îi fusese dat în cer după sacrificiu, dar adusese toba la Akka. Aşadar, Akka este capul lui Faro înviat din morţi. Cele două piei ale tobei amintesc de cele două zone geografice, Kaba şi Akka, iar partea centrală îngustă a tobei reprezintă râul însuşi şi, prin urmare, călătoria lui Faro. Cele treizeci de funii cu care este legată reprezintă primele treizeci de cuvinte şi, de asemenea, cele treizeci de neamuri. Pe drumul de întoarcere, bardul a venit la Ka aducând *simbo* care seamănă cu „capul lui Faro viu”. Acesta a fost pus deoparte în aceeaşi peşteră, împreună cu craniul care devenise prima tobă.

Călătoria lui Sourakata, simbol al călătoriei continue a genealogiştilor de astăzi şi al revelaţiei cuvântului al cărui vestitori au fost de atunci, a dat râului unul dintre numele sale actuale: anume *dyali ba*, „marele bard”. Numele se referă atât la Faro, proprietarul cuvântului, cât şi la primul bard care a fost „purtătorul de cuvânt” al lui Faro. În timp ce se afla în Akka, bardul a văzut arca şi, la întoarcerea acasă, a sculptat o harpă din lemn de *dogora* sau *dura* şi i-a dat forma unei arce; cele patru corzi ale harpei simbolizau cele patru puncte cardinale.

*

Partea lui Nounou. Nounou, al patrulea strămoş uman, care era vânător şi om de medicină, a fost condus de un *mannogo ble* peste râul de la Sama şi l-a urmat "pentru a poseda ambele maluri şi a vedea dacă discursul bardului putea fi extins". A purtat cu el cele trei sanctuare ale sale de medicină. Deodată, a ajuns la un deal numit *kulubana*, care a blocat drumul şi l-a împiedicat să ocupe întreaga regiune. Acesta a fost într-un loc numit acum Segou Koro, unde s-a stabilit. Mousso Koroni, încă încercând să găsească semînţele pe care le pierduse şi să-l înfrunte pe Faro, s-a alăturat lui Nounou, "lăsând urme oriunde mergea". Urmând sfaturile ei perfide, a încercat să treacă peste deal şi, în acest scop, a făcut ca *mannogo ble* să fie prins, pentru a-l putea sacrifica şi a obţine propriul său câmp *sano*, cu opt parcele, pe dealul de la Segou Koro. Nounou a murit din cauza asta; pentru că a comis sacrilegiu ucigând *mannogo ble*. A fost înmormântat în casa sa din Segou Sorokimo. Antilopa, *doge*, pe care Faro o trimisese să vegheze sanctuarele, a purtat forţa vitală a lui Nounou în coarne şi a fugit de la Segou Koro la Mande, împreună cu sufletele lui Nounou care reînviaseră. Folosind sanctuarele şi copacii care creşteau pe câmp şi deveniseră medicamente de bază, Nounou s-a transformat într-un şarpe şi s-a ascuns în peştera Ka de pe dealurile Kouroula din

Mande. *Dage*-ul şi *mannogo*-ul au devenit tabu pentru descendenţii săi, care au fost numiţi Kouloubali (sau Koulibali), un nume care, conform etimologiei populare, aminteşte de numele dealului. Mousso Koroni, lăsată singură, a plecat la rătăcit, cerşind şi "lăsând urme în toate câmpurile pe care a încercat să le cultive". Înfometată şi mizerabilă, "a mers în cele din urmă spre est şi nu a mai fost văzută niciodată". Cei trei strămoşi care au rămas în Mande, când a venit vremea să moară, au dispărut sub sanctuarul de lemn construit în câmpul iniţial şi au devenit, de asemenea, şerpi (*mina*). Astăzi, în peştera Ka din Kri trăiesc patru şerpi mitici care reprezintă cei patru strămoşi.

Din descendenţii strămoşilor de pe arcă s-au înmulţit fiinţele umane. Au existat mai întâi cele cinci generaţii mitice din ale căror presupuse căsătorii derivă un sistem complex de alianţe matrimoniale. A cincea dintre aceste generaţii era formată din patruzeci şi patru de descendenţi, dintre care douăzeci şi doi de bărbaţi reprezentau simbolic cele douăzeci şi două de *faro tyn;* se spune că aceştia sunt mai mulţi strămoşi ai tuturor neamurilor care se consideră „provenite din Mande".

(Germaine Dieterlen. „Mitul creaţiei Mande".
Africa, 1957, 17 (2), 124-138. Londra: Oxford University Press).

KRACHI

Separarea lui Dumnezeu de om

Acest fragment dintr-o poveste a poporului Krachi din Togo prevede o unitate primordială între cer şi pământ, între zeu şi om. Din cauza lipsei de respect a oamenilor, zeul Wulbari s-a retras în cele din urmă de pe pământ şi s-a ridicat la cer „unde îl poţi admira, dar nu poţi ajunge la el".

La începutul zilelor, Wulbari şi omul trăiau aproape unul de altul, iar Wulbari se afla deasupra Mamei Pământ, Asase Ya. Astfel s-a întâmplat că, deoarece exista atât de puţin spaţiu în care să se poată mişca, omul a deranjat divinitatea, care, dezgustată, a plecat şi s-a ridicat până în locul actual, unde poate fi admirată, dar nu poate ajunge la ea.

Era supărat din mai multe motive. O femeie în vârstă, în timp ce îşi făcea *fufu* în afara colibei sale, continua să îl lovească pe Wulbari cu pisălogul ei. Acest lucru îl durea şi, pentru că ea persista, el a fost nevoit să urce mai sus, în afara razei ei de acţiune. În plus, fumul de la focurile de gătit îi intra în ochi, astfel că era nevoit să meargă mai departe. Potrivit altora, totuşi, Wulbari, fiind atât de aproape de oameni, făcea un fel de prosop convenabil, iar oamenii obişnuiau să îşi şteargă degetele murdare pe el. Acest lucru îl enerva, firește. Totuşi, aceasta nu a fost o supărare atât de gravă precum cea care l-a determinat pe Noi, Wulbari al poporului Kassena, să se îndepărteze de la îndemâna oamenilor. El a făcut acest lucru pentru că o bătrână, dornică să facă o supă bună, obişnuia să taie câte o bucăţică din el la fiecare masă, iar Noi, fiind îndureraţi de acest tratament, am mers mai sus.

(Raul Radin (ed.). African Folktales. Princeton, N.J.:
Princeton University Press, Bollingen Paperback, 1970, p. 28
-Retold from material in A. W. Cardinall. Tales Told in Togolan. Londra: 1931).

FON

Marii zei

Descendenţi ai poporului Adja, primii locuitori ai Dahomey, care au întemeiat un regat pe coastă în secolul al XII-lea d.Hr., Fon au obţinut supremaţia în secolul al XVI-lea.

Au fost cuceriți în 1738 de Yoruba, cărora le-au plătit tribut anual timp de aproximativ două sute de ani, până când regele Gezo s-a răzvrătit și a obținut independența. Francezii au negociat un pact comercial cu regele în 1851, dar mai târziu, considerându-i pe succesorii lui Gezo mai dificil de tratat, au intervenit militar și au anexat regiunea. Dahomey a fost încorporat în Africa de Vest franceză în 1904 și a obținut independența în 1960.

Deşi Fon vorbesc de obicei despre Mawu (lună, femeie) şi Lisa (soare, bărbat) ca fiind supremi, acest mit vorbește despre un zeu mai mare, hermafroditul Nana-Buluku, care i-a născut și apoi s-a retras din lume. Există un singur centru de cult pentru Nanu-Buluku; situat în Dune, un mic sat la nord-vest de Abomey, acesta primește jumătate din anumite ofrande aduse lui Mawu și Lisa în lăcașurile de cult din întreaga țară - tribut adus de adoratorii copiilor divini părintelui lor sfânt.

Lumea a fost creată de un singur zeu, care este în acelaşi timp şi bărbat şi femeie. Acest creator nu este nici Mawu, nici Liza, ci este numit Nana-Buluku. În timp, Nana-Buluku a dat naştere unor gemeni, care au fost numiți Mawu și Lisa și cărora, în cele din urmă, le-a fost cedată stăpânirea asupra tărâmului astfel creat. Mawu, femeia, a primit comanda nopții; Lisa, bărbatul, a primit comanda zilei. Mawu, prin urmare, este luna și locuiește în vest, în timp ce Lisa, care este soarele, locuiește în est. În momentul în care le-au fost atribuite domeniile respective, nu se născuse încă niciun copil din această pereche, deşi noaptea bărbatul obişnuia să dea „întâlnire” femeii, iar în cele din urmă aceasta îi dădea urmași. Acesta este motivul pentru care, atunci când are loc o eclipsă de lună, se spune că cuplul ceresc face dragoste; când are loc o eclipsă de soare, se crede că Mawu are relații sexuale cu Lisa.

(Melville J. Herskovits. Dahomey. Vol. 2.
New York: J.J. Augustin, 1958, p. 101).

DOI. MITURILE DIN ORIENTUL APROPIAT

MITURILE EGIPTENE ANTICE

Teologie din Memphis

La începutul perioadei istorice în Egipt (c. 3000 î.Hr.), faraonul Menes a unit Egiptul de Sus cu Egiptul de Jos și a construit o nouă capitală la Memphis. Orașe mai vechi, precum Heliopolis, se aflau în apropiere și erau încă importante din punct de vedere politic și religios ca centre de cult. Prin urmare, era sarcina teologilor memfiți să demonstreze superioritatea și prioritatea noului lor cult. Acest mit din prima dinastie încearcă să facă acest lucru prin celebrarea lui Ptah, o zeitate Memfită locală și până atunci zeu doar al destinului, ca zeu creator suprem. Atum, zeul din Heliopolis și vechiul zeu creator, este redus în putere și imaginat ca fiind copilul și funcționarul lui Ptah.

*Mitul descrie creația generativă în termeni verbali sau mentali: în timp ce Atum, semiandroginul, a creat lumea prin masturbare (degetele sale fiind agentul conducător, iar sperma sa constituind materia primă a creației), Ptah realizează același scop verbal (inima sa fiind agentul conducător, iar gura sa constituind materia primă a cuvintelor). După ce a creat toți zeii - mai ales Enneada celor nouă zeități principale ale panteonului heliopolitan - Ptah a creat **ka**-spirite (suflete) și a pus astfel bazele unei ordini etice. În plus, el a stabilit ordinea religioasă prin determinarea formei și funcțiilor zeilor, a sanctuarelor lor și a ofrandelor corespunzătoare.*

La sfârșitul mitului, se încearcă asimilarea zeității Osiris, din ce în ce mai populară, în cultul memfit, afirmându-se că acesta s-a înecat și a fost îngropat în oraș.

Utilizarea rituală a mitului este evidențiată nu numai de lauda inițială a lui Horus (un aspect al lui Ptah personificat de faraon în activitățile de cult), ci și de indicațiile scenice incluse pentru interpreții ritualului: „Cuvinte rostite [de] Geb [către] Seth”.

(1) **Să Trăiască Horus**: Cine Prosperă cele Două Țări; cele Două Zeițe: Care Prosperă cele Două Țări, Horus de Aur: Care Prosperă cele Două Țări; Regele Egiptului de Sus și de Jos: Nefer-ka-Re, Fiul lui Re: Sha-[ba-ka], iubit de Ptah-South-of-His-Wall, trăind ca Re pentru totdeauna. Majestatea Sa a copiat din nou acest text în Casa tatălui său *Ptah-în-sudul zidului său*. Acum Majestatea Sa a găsit (acest text) ca fiind (ceva) pe care strămoșii l-au făcut, dar care a fost mâncat de viermi. Era necunoscută de la început până la sfârșit. Atunci [majestatea sa] a copiat-o din nou, (astfel încât) să fie mai bună decât era înainte, pentru ca numele său să dăinuie și amintirea sa să fie făcută să dureze în Casa tatălui său *Ptah-în-sudul zidului său* în cursul eternității, prin ceea ce Fiul lui Re: [Sha-ba-ka] a făcut pentru tatăl său Ptah-tenen, astfel încât să i se poată da viață pentru totdeauna....

(7) Enneadele s-au adunat la el, iar el i-a judecat pe Horus și Seth. El i-a împiedicat să se certe (în continuare) și l-a făcut pe Seth rege al Egiptului de Sus în țara Egiptului de Sus, în locul unde s-a (născut), Su. Apoi Geb l-a făcut pe Horus rege al Egiptului de Jos în țara Egiptului de Jos, în locul unde tatăl său [adică Osiris] a fost înecat, Pezshet-Tawi. Astfel, Horus a stat într-un (singur) loc, iar Seth a stat într-un (alt) loc, și s-au împăcat în legătură cu cele Două Pământuri....

(10) Cuvinte rostite (de) Geb (către) Seth: „Du-te în locul în care te-ai născut”. Seth - Egiptul de Sus.

Cuvinte rostite (de) Geb (către) Horus: „Du-te în locul în care tatăl tău a fost înecat”. Horus - Egiptul de Jos.

Cuvinte rostite (de) Geb (către) Horus și Seth: „Eu v-am judecat”. Egiptul de Jos și Egiptul de Sus.

(Dar apoi s-a făcut) rău în inima lui Geb că partea lui Horus era (doar) egală cu partea lui Seth. Aşa că Geb i-a dat (întreaga) moştenire lui Horus, adică fiului fiului său, primului său fiu.... (Astfel) Horus a stat peste (întregul) pământ. Astfel, acest pământ a fost unit, proclamat cu marele nume: „Tatenen [un alt nume pentru Ptah] Sudul Zidului Său, Domnul Eternității". Cele două Mari Vrăjitoare au crescut pe capul său. Aşa s-a întâmplat că Horus a apărut ca Rege al Egiptului de Sus şi al Egiptului de Jos, care a unit cele Două Țări în Zidul Numelui, în locul în care cele Două Țări sunt unite.

(15c) S-a întâmplat că trestia şi papirusul au fost puse la marea uşă dublă a Casei lui Ptah. Aceasta înseamnă Horus şi Seth, care au fost reconciliaţi şi uniți, astfel încât s-au asociat şi cearta lor a încetat în locul în care au ajuns, fiind uniți în Casa lui Ptah' „Balanța celor Două Ținuturi", în care Egiptul de Sus şi Egiptul de Jos au fost cântărite...._

(48) Zeii care au apărut ca Ptah:-

Ptah care este pe Marele Tron...;
Ptah-Nun, tatăl care l-a [născut] pe Atum;
Ptah-Naunet, mama care l-a născut pe Atum;
Ptah cel Mare, care este inima şi limba Enneadei;
[Ptah]... care a dat naştere zeilor;...

(53) A apărut ca inimă şi a apărut ca limbă (ceva) în forma lui Atum. Puternicul Cel Mare este Ptah, care a transmis [viața tuturor zeilor], precum şi (ka-urilor) lor, prin această inimă, prin care Horus a devenit Ptah, şi prin această limbă, prin care Thoth a devenit Ptah.

(Astfel) s-a întâmplat ca inima şi limba să câştige controlul asupra [fiecărui] (alt) membru al corpului, învățând că el [adică Ptah] este în fiecare corp şi în fiecare gură a tuturor zeilor, a tuturor oamenilor, a [tuturor] vitelor, a tuturor târâtoarelor şi a (tot) ceea ce trăieşte, gândind şi comandând tot ceea ce doreşte.

(55) Enunțul său este înaintea lui în (forma) dinților şi buzelor. Acesta este (echivalentul) semenului şi mâinilor lui Atum. În timp ce Enneada lui Atum a luat ființă prin sperma şi degetele sale, Enneada (lui Ptah) este însă dinții şi buzele din această gură, care a pronunțat numele a tot, din care au ieşit Shu şi Tefnut şi care a fost creatorul Enneadei.

Vederea ochilor, auzul urechilor şi mirosul aerului prin nas, ele raportează inimii. Aceasta este cea care face să apară orice (concept) desăvârşit, iar limba este cea care anunță ceea ce gândeşte inima.

Astfel s-au format toți zeii şi Enneada sa a fost completată. Într-adevăr, toată ordinea divină a luat naştere cu adevărat prin ceea ce inima a gândit şi limba a poruncit. Astfel, spiritele **ka** au fost create şi spiritele **hemsut** au fost numite, cele care fac toate proviziile şi toate alimentele, prin această vorbire. (Astfel a fost dată dreptate celui care face ceea ce este plăcut, (şi nedreptate celui care face ceea ce nu este plăcut). Astfel, viața a fost dată celui care are pace şi moartea a fost dată celui care are păcat. Astfel au fost făcute toate lucrările şi toate meşteşugurile, acțiunea brațelor, mişcarea picioarelor şi activitatea fiecărui membru, în conformitate cu (această) poruncă pe care inima a gândit-o, care a ieşit prin limbă şi care dă valoare la toate.

(Astfel) s-a întâmplat că s-a spus despre Ptah: „Cel care a făcut totul şi a adus zeii la existență". El este într-adevăr Ta-tenen, cel care a născut zeii, pentru că totul a ieşit din el, hrană şi provizii, ofrandele zeilor şi orice lucru bun. Astfel s-a descoperit şi s-a înțeles că puterea lui este mai mare decât (cea a celorlalți) zei. Şi astfel Ptah a fost mulțumit, după ce a făcut totul, precum şi toată ordinea divină. El i-a format pe zei, a făcut oraşe, a întemeiat *nomes*, i-a pus pe zei în sanctuarele lor,

(60) a stabilit ofrandele lor, le-a întemeiat sanctuarele, le-a făcut trupurile ca acelea (cu care) inimile lor erau satisfăcute. Astfel, zeii au intrat în trupurile lor din orice (fel de) lemn, din orice (fel

de) piatră, din orice (fel de) lut, sau din orice lucru care ar putea creşte pe el, în care au luat formă. Astfel, toţi zeii, precum şi **ka**-urile lor s-au adunat la el, mulţumiţi şi asociaţi cu Domnul celor Două Ţări.

Marele Scaun, care bucură inima zeilor, care se află în Casa lui Ptah, stăpâna întregii vieţi, este Grânarul Zeului, prin care se pregăteşte hrana celor Două Ţări, datorită faptului că Osiris s-a înecat în apa sa, în timp ce Isis şi Nephthys priveau. Ele l-au văzut şi s-au întristat de el. Horus le-a poruncit în repetate rânduri lui Isis şi Nephthys să se ţină de Osiris şi să împiedice înecarea lui.

(63) Ele şi-au întors (capetele) la timp. Aşa că l-au adus la mal. El a intrat pe portalurile misterioase în gloria stăpânilor eternităţii, pe urmele celui care străluceşte la orizont, pe căile lui Re în Marele Scaun. El s-a alăturat curţii şi s-a asociat cu zeii lui Ta-tenen Ptah, stăpânul anilor.

Astfel, Osiris a ajuns să fie în ţară, în „Casa Suveranului”, în partea de nord a acestei ţări, la care ajunsese. Fiul său Horus a apărut ca rege al Egiptului de Sus şi a apărut ca rege al Egiptului de Jos, în îmbrăţişarea tatălui său Osiris, împreună cu zeii care erau în faţa lui şi care erau în spatele lui.

(John A. Wilson (trad.). „Texte, mituri şi poveşti mortuare egiptene”.
În James B. Pritchard (ed.).
Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1950, pp. 4-6).

Istoria creării zeilor și a lumii

Unul dintre primele centre de cult din Egipt, Heliopolis a produs o cosmologie care îl prevedea pe Atum („cel complet”) ridicându-se din haosul acvatic primitiv şi creând lumea. Pe vremea Textelor Piramidale (c. 2400 î.Hr.), Atum a devenit strâns identificat cu zeul soare Re (sau Ra, aşa cum este scris în această traducere), iar ieşirea sa din apă a fost asociată cu răsăritul soarelui şi cu risipirea întunericului haotic.

În această „Carte a cunoaşterii evoluţiilor lui Re”, Neb-er-tcher (Domnul-limită şi una dintre formele zeului soare) apare din ape (Nu) sub aspectul lui Khepera („cel care vine la existenţă”). Nici cerul, nici pământul, nici plantele, nici animalele nu existau atunci, iar Khepera era singur. Devenind conştient de intenţia sa, zeul „a pus o temelie în Maa” (în ceea ce este drept şi adevărat; adică, conform unui plan atent şi just). Apoi, pentru a crea toate lucrurile, el s-a masturbat în mod semiandrogin (sau „a avut o uniune cu mâna sa încleştată şi s-a unit într-o îmbrăţişare cu umbra sa” [elementul său feminin]) şi şi-a turnat sămânţa în gură (care funcţionează aici ca un fel de uter). Astfel fertilizat, el l-a scuipat pe fiul său Shu (zeul aerului şi principiul vieţii) şi pe râsul său Tefnut (zeiţa umidităţii şi principiul ordinii lumii). Vorbind prin intermediul „tatălui” său, Khepera remarcă faptul că în „perioade duble de henti” (tehnic, 120 de ani, dar folosit aici la figurat pentru a însemna o perioadă lungă de timp) un zeu devenise trei.

Atum (sau Re sau Khepera sau Neb-er-tcher - toate numele se referă la acelaşi zeu în acest context) avea la început un singur ochi, iar această capacitate de a vedea şi judeca era descrisă ca fiind oarecum independentă de el. Când marele zeu a plâns de bucurie unindu-se cu cele două părţi ale sale create, Shu şi Tefnut, ochiul său s-a înfuriat aflând că a fost înlocuit de altul. Pentru a-l linişti, Neb-er-tcher i l-a pus în frunte şi i-a dat puterea de a domni peste întreaga creaţie.

A urmat o explozie de creativitate. Din lacrimile lui Neb-er-tcher fuseseră deja făcuţi bărbaţi şi femei, iar acum el a apărut sub formă de plante şi animale. Urmaşii săi, Shu şi Tefnut (aerul şi umezeala), au dat naştere lui Seb şi Nut (pământul şi cerul), iar aceştia, la rândul lor, au produs cei patru zei: Osiris, Horus, Set (Seth) şi Isis.

[E. A. Wallis Budge. Zeii egiptenilor. Vol. 1.
New York: Dover, 1969, pp. 308-313. (Publicat iniţial în 1904)].

Mitul lui Ptah din Memphis

Alexandru cel Mare a cucerit Egiptul în 332 î.Hr. și, la moartea sa, unul dintre generalii săi a fondat dinastia ptolemeică. Acest papirus prost conservat datează din acea perioadă, deși cel mai probabil este o refacere a unui document din dinastia a XVIII-a (1550-1350 î.Hr.).

Ptah a fost un zeu creator important al cărui cult a luat naștere la Memphis în epoca predinastică târzie. Aici este reprezentat ca stabilind colina primordială (și astfel primatul religios) din Memphis și creând cei opt zei din Ogdoadă: Nun și Naunet (apă), Heh și Heket (eternitate), Kek și Keket (întuneric) și Niu și Nit (sau Amun și Amaunet, aer). Astfel personificate, aceste forțe naturale erau înfățișate cu chipuri de șarpe (femeie) și broască (bărbat), ca și cum ar fi fost native apelor și noroiului originar. În acest mit, se afirmă că Ogdoada a apărut din apele primordiale; în alte versiuni, ei sunt creditați cu crearea sa.

Ptah s-a trezit în Apele Primare...
Și-a căutat un loc pentru piciorul său.
[Zeul și-a căutat un loc pentru piciorul său în] Apele Primare
pentru că îmbătrânise.
[...El a găsit], că un loc era în [această țară Acolo] a ieșit [el] din Apele Primare ...
El a venit la Heliopolis.
.....
.....
[Acolo] a spus (el) „Țara” ca nume al Memfisului,
.....
El a dorit (el însuși) [dumnezei, pentru... (și) a face să existe lumină și au venit în existența celor Opt.]
El [le-a dat] patru dintre ei un cap de șarpe.
[patru dintre ei capul unei broaște, și le-a dat nume:
Nun și Naunet, Heh și] Hehet, Kek [și Keket, Niu și Nit.
...]
....
[...
Așa au luat ființă în Ape] „Amun și Amaunet”, cum i-a numit el altă dată.
...
Ei au fost uniți cu aceia (cei Opt), pentru a completa zece nume.

(W. Ericksen și S. Scott. Fragmente memphitischer Theologie in demotische Schrift (Pap. de-mot. Berlin 13603). Wiesbaden: Akademie der Wissenshaften and der Literatur in Mainz, 1954. citat în S. G. F. Brandon. Creation Legends of the Ancient Near East. Londra: Hodder and Stoughton, 1963, pp. 54-55).

Respingerea dragonului și creația

Atunci când Re, discul solar, cobora sub orizont în fiecare seară și ieșea triumfător în cealaltă parte a lumii dimineața, se credea că el trebuia să traverseze „cerul de jos” în cursul nopții. Această călătorie era plină de pericole, deoarece dragonul întunericului și al haosului, Apophis, îl aștepta în lumea subterană pentru a-l captura și distruge. Respingerea lui Apophis și ridicarea victorioasă a lui Re în fiecare zi este subiectul acestui mit, care provine probabil din Teba.

O parte esențială a ritualului templului era reprezentarea dramatică a acestui conflict divin. Realizând ritualul și întruchipând mitul, participanții își dezvăluiau lor înșiși și celorlalți dimensiunea absolută a situației lor particulare. În timp ce acționau în templu,

Re și Apophis luptau în lumea subterană și, prin analogie, în timp ce marile forțe ale haosului erau zădărnicite de zeu în acest proces, manifestările mai mici ale dezordinii erau depășite de acestea.

Acest mit special este un extras dintr-un grup de texte „Începutul cărții despre răsturnarea lui Apophis, dușmanul lui Re și dușmanul regelui Win-nofer - viață, prosperitate, sănătate! - justificate, efectuate în cursul fiecărei zile în templul lui Amon-Re, Domnul Tronurilor celor Două Țări, care prezidează Karnak". Este special printre texte prin descrierea amplă a creației.

Deși papirusul datează din jurul anului 310 î.Hr., materialul său este mult mai vechi. La fel ca miturile cu două mii de ani înainte, acesta îl imaginează pe zeul singur în Nun (apele primordiale) creând alte zeități prin masturbare. Importanța conceptualizării este însă foarte explicită: „Am creat (în concept) orice formă atunci când eram singur, înainte de a scuipa ceea ce era Shu... .și Tefnut... .și înainte de a apărea (orice) altul care să poată acționa cu mine". În plus, mitul este foarte clar cu privire la identitatea lui Re cu Ființa: „Când am luat ființă, ființa (însăși) a luat ființă, iar toate ființele au luat ființă după ce am luat ființă".

După ce Re i-a creat pe Shu (aerul) și Tefnut (umezeala), tatăl său Nun (haosul acvatic) i-a crescut, iar ochiul său (aspectul său de judecător, de observator) a avut grijă de ei. Shu și Tefnut i-au dat naștere lui Geb (pământul) și Nut (cerul), iar aceștia, la rândul lor, i-au dat naștere lui Osiris, Horus Khenti-en-irti, Seth, Isis, Nephthys și multitudinii de emanații divine. Toți au fost creați pentru a ajuta la stabilirea ființei și la respingerea forței haotice a dragonului, Apophis.

Cartea de cunoaștere a creațiilor lui Re şi de răsturnare a lui Apophis. Cuvintele care trebuie rostite.

Domnul Atotputernic a spus, după ce a luat ființă:

„Eu sunt cel care a venit la ființă ca Khepri. Când am venit la ființă, ființa (însăși) a venit la ființă, și toate ființele au venit la ființă după ce am venit la ființă. Multe au fost ființele care au ieșit din gura mea, înainte ca cerul să fi luat ființă, înainte ca pământul să fi luat ființă, înainte ca pământul și târâtoarele să fi fost create în acest loc. Am adunat (unele) dintre ele în Nun ca pe niște obosiți, înainte de a putea găsi un loc în care să stau. Mi s-a părut (avantajos) în inima mea; am plănuit cu fața mea; și am făcut (în concept) fiecare formă când eram singur, înainte de a scuipa ceea ce era Shu, înainte de a scuipa ceea ce era Tefnut, și înainte de a apărea (oricare) altul care să poată acționa împreună cu mine.

„Am plănuit în inima mea și au apărut o multitudine de forme de ființe, forme de copii și forme ale copiilor lor. Eu am fost cel care a copulat cu pumnul meu, m-am masturbat cu mâna mea. Apoi am scuipat cu propria mea gură: Am scuipat ceea ce era Shu, și am scuipat ceea ce era Tefnut. Tatăl meu Nun a fost cel care i-a crescut, iar Ochiul meu i-a urmărit de la vârstele când erau departe de mine.

„După ce am luat ființă ca unic zeu, au existat trei zei în afară de mine. Eu am luat ființă în acest pământ, în timp ce Shu și Tefnut se bucurau în Nun, în care se aflau. Ei au adus la mine Ochiul meu cu ei. După ce mi-am reunit membrele, am plâns după ele. Așa au apărut oamenii din lacrimile care au ieșit din Ochiul meu. Acesta s-a mâniat pe mine, după ce s-a întors și a constatat că făcusem altul în locul lui, înlocuindu-l cu Ochiul Glorios, pe care îl făcusem eu. Apoi i-am avansat locul pe capul meu și, după ce a condus acest întreg ținut, furia sa a căzut până la rădăcini, pentru că am înlocuit ceea ce îi fusese luat. Am ieșit din rădăcini și am creat toate târâtoarele și tot ce trăiește printre ele. Apoi Shu și Tefnut i-au născut pe Geb și Nut. Apoi Geb și Nut i-au născut pe Osiris, Horus Khenti-en-irti, Seth, Isis și Nephthys din trup, unul după altul; și ei și-au adus mulțimile în acest pământ.

„Când (acești zei) bogați în magie vorbeau, era (chiar) spiritul magiei, pentru că li s-a ordonat să-mi anihileze dușmanii prin farmecele eficiente ale vorbirii lor, iar eu i-am trimis pe aceștia care au luat naștere din corpul meu pentru a răsturna acel dușman malefic.

„El este unul căzut în flăcări, Apophis cu un cuţit pe cap. El nu poate vedea, iar numele său nu (mai) este în acest pământ. Am poruncit ca un blestem să fie aruncat asupra lui; i-am mistuit oasele; i-am anihilat sufletul în cursul fiecărei zile; i-am tăiat vertebrele de la gât, retezat cu un cuţit care i-a ciopârţit carnea şi i-a străpuns ascunzătoarea.... I-am luat inima de la locul ei, scaunul lui şi mormântul lui. L-am făcut inexistent: numele lui nu este; copiii lui nu sunt; el nu este şi familia lui nu este; el nu este şi uşa lui falsă nu este; el nu este şi moştenitorii lui nu sunt. Oul lui nu va dăinui, nici sămânţa lui nu se va împleti - şi viceversa. Sufletul său, cadavrul său, starea sa de glorie, umbra sa şi magia sa nu sunt. Oasele lui nu sunt, iar pielea lui nu este. El este căzut şi răsturnat....

„...Vezi tu, O Re! Ascultă, O Re! Iată, am alungat duşmanul tău; l-am şters cu picioarele mele; l-am scuipat. Re este triumfător peste tine-[variantă de lectură: peste fiecare duşman al său căzut].... Alungă-l, consumă-l, arde-l pe fiecare duşman al faraonului - viaţă, prosperitate, sănătate!-, fie el mort sau viu...."

„(Astfel) vei fi în sanctuarul tău, vei călători în baraca de seară, te vei odihni în baraca de dimineaţă, vei traversa cele două ceruri ale tale în pace, vei fi puternic, vei trăi, vei fi sănătos, vei face ca stările tale de glorie să dureze, vei alunga orice duşman al tău prin porunca ta; pentru că aceştia au făcut rău faraonului - viaţă, prosperitate, sănătate! -cu toate cuvintele rele: toţi oamenii, toţi plebeii, toţi oamenii, toată omenirea şi aşa mai departe, răsăritenii din toate deşerturile şi toţi duşmanii faraonului -viaţă, prosperitate, sănătate! -, morţi sau vii, pe care i-am alungat şi anihilat. Te-ai dizolvat, căzut, Apophis. Re este triumfător asupra ta, Apophis -[*se va repeta de patru ori*]. Faraon - viaţă, prosperitate, sănătate! este triumfător asupra duşmanilor săi - [*a se repeta de patru ori*]."

Această vrajă trebuie recitată peste Apophis desenat pe o foaie nouă de papirus de culoare verde şi pus în interiorul unei cutii pe care este pus numele său, el fiind legat şi hulit şi pus pe foc în fiecare zi, şters cu piciorul tău stâng şi scuipat de patru ori în cursul fiecărei zile. Să spui în timp ce îl pui pe foc: „Re triumfă asupra ta, Apophis!" - de patru ori, şi «Horus triumfă asupra duşmanului său!» - de patru ori, şi «Faraon - viaţă, prosperitate, sănătate! - triumfă asupra duşmanilor săi!» - de patru ori.

După ce ai scris numele tuturor bărbaţilor şi femeilor care urmează să fie înfrânţi, de care inima ta se teme, adică toţi duşmanii faraonului - viaţă, prosperitate, sănătate! -, morţi sau vii, precum şi numele taţilor lor, numele mamelor lor şi numele copiilor (lor), în interiorul cutiei, acestea trebuie să fie făcute din ceară şi puse pe foc după numele lui Apophis şi arse în momentul în care Re se arată. Astfel să faci prima dată la înălţarea soarelui şi (din nou) când Re apune în vest, când lumina soarelui fuge de pe munte. Aceste lucruri sunt în adevăr mai avantajoase pentru tine decât orice (altă) procedură. Îi va merge bine celui care le face pe pământ sau în necropolă.

[*John A. Wilson (trad.). „Egyptian Mortuary Texts, Myths and Tales". În James B. Pritchard (ed.). Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1950, pp. 6-7*].

Incantaţie din mitul Lotusului Primordial

O variantă a cosmologiei hermopolitane descrie originea lui Re dintr-un lotus primordial care a plutit din apele haotice ale Nun. În acest text liturgic din perioada ptolemeică (300-100 î.Hr.), ochiul lui Re este acel lotus, creat de cei opt mari zei ai Ogdoadului. (Ogdoada hermopolitană era formată din Nun şi Naunet [apă], Huh şi Hauket [nefiinţă], Kuk şi Kauket [întuneric] şi Amun şi Amaunet [nevăzutul sau aerul] - cele patru elemente creatoare de bază).

Deschizându-şi ochii, Re a separat ziua de noapte şi apoi a produs zeii mai mici din gura sa (prin scuipat? vorbire?) şi omenirea din ochii săi (din lacrimi?). Toate lucrurile îşi au sursa în acest copil de lotus, zeul soare Re.

Primiți acest zeu (care este) în inima bucății sale de apă, care a țâșnit din trupul vostru (o, voi Opt!). Marele lotus, ieșit din Marele Bazin, care a inaugurat lumina, în Primul Timp.... Voi îi priviți lumina, îi respirați parfumul, nările vă sunt pline de ea. Este fiul tău, care s-a produs pe sine ca un prunc, luminând pământul cu cei doi ochi ai săi.... Îți aduc lotusul, venit din ținutul mlăștinos, ochiul lui Re în persoană în ținutul său mlăștinos, cel care a însumat în sine Strămoșii; cel care i-a creat pe Foștii Zei și a făcut tot ceea ce există în acest pământ.... Deschizându-și cei doi ochi, el a luminat cele Două Țări, el a separat noaptea de zi. Zeii au ieșit din gura sa și omenirea din ochii săi. Toate lucrurile au luat naștere din el, copilul (care strălucește) în lotus și ale cărui raze fac ca toate ființele să trăiască.

[*J. Yoyotte cu J. Sauneron. „La naissance du monde selon PEgypte ancienne”. Sources Orientales, 1, Paris, 1959. - Citat în S. G. F. Brandon. Creation Legends of the Ancient Near East London: Hodder and Stoughton, 1963. p. 51*].

MITURILE SUMERIENE, BABILONIENE ȘI ASIRIENE

Enuma Elish

Enuma Elish *- probabil cel mai faimos dintre textele vechi din Orientul Apropiat - este principala sursă de informații privind cosmologia babiloniană. Cu toate acestea, poemul epic nu a fost scris în primul rând ca o relatare a originilor. Mai degrabă, scopul său a fost de a-l lăuda pe Marduk, zeul principal al Babilonului, de a explica ascensiunea sa de la o zeitate mare, dar locală, la șefia întregului panteon și de a onora Babilonul însuși ca cel mai preeminent oraș. Relatarea creației este folosită ca fundal pentru adevărata poveste a luptelor divine și a instaurării supremației lui Marduk.*

Epopeea creației*, așa cum este adesea numită, își trage numele propriu din primele cuvinte ale versului său introductiv: „Enuma elish la nabu shamanu...” - literal: „Când deasupra cerul nu fusese [încă] numit....” Ea începe cu Apsu (oceanul) și Tiamat (apele primordiale) stând inerte împreună și producând în cele din urmă forțele naturale divine: Lahmu și Lahamu (nămolul și mâlul), Anshar și Kishar (orizonturile cerului și pământului), Ami (cerul, principiul autorității) și Nudimmud (sau Ea, apele pământului, principiul înțelepciunii). Pe măsură ce urmașii au crescut, au început să ordoneze lumea haotică și au devenit rebeli. Apsu și Tiamat, resemnați și furioși, au încercat să se reafirme. Au apelat la Mummu (ceața norilor, principiul entropiei) și împreună au conspirat pentru a-i ucide pe tinerii zei pe care îi născuseră. Planul a eșuat însă, Tiamat retrăgându-se din grijă maternă, iar înțeleptul Ea (apa pământului) l-a ucis pe Apsu (oceanul) cu arta și viclenia sa (deoarece se presupune că apele erau reținute în scopul irigațiilor în prima etapă a civilizației mesopotamiene) și l-a închis pe Mummu (ceața, entropia). Mai târziu, împreună cu soția sa Damkina, Ea a dat naștere magnificului său fiu Marduk.*

De aici, mitul prezintă ascensiunea dramatică a lui Marduk la putere. Când Tiamat a creat monștri și s-a căsătorit cu șeful lor, Kingu, în încercarea de a-i ucide pe tinerii zei, Marduk a fost chemat să o controleze. În schimbul eforturilor sale, el a cerut și a primit recunoașterea zeilor ca fiind cel suprem. Încoronat și sărbătorit, Marduk a ieșit, a ucis-o pe Tiamat, apoi a ordonat haosul fixând locul stelelor, stabilind rolurile zeilor, separând cerul și pământul și, în cele din urmă, stabilind Babilonul ca reședință a sa. Kingu, răzvrătit, a fost ucis aproape după aceea, iar din sângele său, înțeleptul Ea a creat omenirea pentru a îndeplini ordinele zeilor. Mitul se încheie cu elogii elaborate ale lui Marduk și cu recitarea celor cincizeci de nume ale sale.

Deși ***Enuma Elish*** *a fost descoperită în ruinele bibliotecii regelui Ashurbanipal (668-626 î.Hr.) de la Ninive, ea datează probabil dintr-o perioadă mult mai timpurie, când Babilonul a ajuns la supremație politică, iar zeitatea sa Marduk a devenit un zeu național. Aceste evenimente au avut loc în timpul primei dinastii babiloniene (2057-1758 î.Hr.) și mai*

ales în timpul domniei puternicului rege Hammurabi (1900 î.Hr.). Însă o mare parte din material este chiar mai vechi de atât, datând de la predecesorii babilonienilor în regiune, sumerienii. Multe dintre numele din ***Enuma Elish*** *sunt sumeriene, iar unele, precum Apsu, Anu şi Enlil, sunt zei sumerieni. În timp ce o mare parte din mitologia babiloniană pare a fi derivată din cea sumeriană, este imposibil să fim exacţi cu privire la* ***Enuma Elish****, deoarece nu a fost descoperit niciun prototip sumerian*.

Enuma Elish *a fost scrisă pentru a fi recitată şi reprezentată anual în a patra zi a festivalului de Anul Nou în faţa unei statui a lui Marduk. Prin interpretarea rituală a mitului, nu doar cosmosul era recreat simbolic, ci şi ordinea lumii era reconfirmată. Regele îngenunchea în faţa marelui preot al lui Marduk şi se supunea (şi statul pe care îl reprezenta) umilinţei în faţa zeului şi a puterii sale. Rededicându-se în acest fel, lumea era restabilită, contractul divin reînnoit şi legătura dintre absolut şi relativ, etern şi temporal restabilită*.

1. Când nu era cer,
nici pământ, nici înălţime, nici adâncime, nici nume,
când Apsu era singură, apa dulce, cea dintâi născătoare; şi Tiamat
apa amară, şi acea întoarcere în pântece, Mummu ei,
când nu existau zei -

Când dulcele şi amarul
se amestecau, nicio trestie nu era împletită, nicio trestie
apa era tulbure,
zeii erau fără nume, fără natură, fără viitor, atunci
din Apsu şi Tiamat
în ape au fost creaţi zeii, în ape a precipitat nămolul,

Lahmu şi Lahamu,
au fost numiţi; ei nu erau încă bătrâni,
nu erau încă înalţi când Anshar şi Kishar i-au depăşit pe amândoi,
liniile cerului şi ale pământului se întindeau acolo unde orizonturile se întâlneau pentru a separa norul de nămol.

Zile peste zile, ani peste ani au trecut până la Anu, cerul gol,
moştenitor şi suplinitor,
primul fiu al tatălui său, în propria sa natură
l-a născut pe Nudimmud-Ea,
intelectul, înţelepciunea, mai larg decât orizontul cerului,
cel mai puternic din toate neamurile.

Discordia a izbucnit între zei, deşi erau fraţi, războindu-se şi zăngănind în pântecele lui Tiamat, cerul s-a cutremurat, s-a zvârcolit de valul dansului; Apsu nu a putut reduce la tăcere zarva, comportamentul lor era rău, autoritar şi mândru.

Dar Tiamat încă zăcea inertă până când Apsu, tatăl zeilor, a urlat după acel servitor care îi întuneca judecata, Mummu al său.

„Dragă sfătuitorule, vino cu mine la Tiamat”.

S-au dus şi, în faţa lui Tiamat, s-au aşezat şi au vorbit împreună despre zeii tineri, primii lor copii; Apsu a spus,

„Manierele lor mă revoltă, zi şi noapte fără remuşcare suferim. Voinţa mea este să îi distrug, pe toţi cei de felul lor, vom avea în sfârşit pace şi vom dormi din nou”.

Când Tiamat a auzit, a fost înţepată, s-a zvârcolit în pustietate singuratică, inima ei a lucrat în pasiune secretă, Tiamat a spus,

„De ce trebuie să distrugem copiii pe care i-am făcut? Dacă căile lor sunt supărătoare, să aşteptăm puţin”.

Atunci Mummu l-a sfătuit pe Apsu, iar el a vorbit cu răutate,

„Tată, distruge-i în plină răzvrătire, vei avea linişte ziua şi noaptea vei dormi”.

Când Apsu a auzit că zarurile au fost aruncate împotriva copiilor săi, faţa lui s-a aprins de plăcerea răului; dar pe Mummu l-a îmbrăţişat, s-a agăţat de gâtul lui, l-a aşezat pe genunchi şi l-a sărutat.

Decizia a fost cunoscută de toţi copiii lor; confuzia i-a cuprins şi, după aceea, o mare tăcere, pentru că erau nedumeriţi.

Zeul care este sursa înţelepciunii, inteligenţa luminoasă care percepe şi planifică, Nudimmud-Ea, a văzut prin ea, a sunat bobina haosului şi împotriva ei a conceput artificiul universului.

El a rostit cuvântul care a fermecat apele, acesta a căzut asupra lui Apsu, el a adormit, apele dulci au adormit, Apsu a adormit, Mummu a fost învins, Apsu a rămas înecat, destrămat.

Atunci Ea şi-a smuls haina de glorie în flăcări şi i-a luat coroana, şi-a pus pe el aureola de rege. După ce l-a legat pe Apsu, Ea l-a ucis, iar pe Mummu, sfetnicul întunecat, l-a dus de nas şi l-a închis.

Ea îşi învinsese duşmanii şi îi călcase în picioare. Acum, că triumful său era împlinit, în pace adâncă se odihnea, în palatul său sfânt Ea dormea. Peste abis, peste depărtare, şi-a construit casa şi sanctuarul şi acolo a locuit magnific cu soţia sa Damkina.

În acea încăpere, în punctul de decizie unde ceea ce va urma este predeterminat, a fost conceput el, cel mai sagace, cel dintru început cel mai absolut în acţiune.

În adâncul abisului el a fost conceput, Marduk a fost făcut în inima Apsu, Marduk a fost creat în inima sfântului Apsu. Ea l-a născut şi Damkina l-a născut, tată şi mamă; el a supt papilele zeiţelor, de la doicii săi s-a hrănit cu teribilismul care îl umplea.

Trupul său era frumos; când îşi ridica ochii, se aprindeau lumini mari; pasul său era maiestuos; el a fost conducătorul de la început.

Când Ea, care l-a născut, l-a văzut, a exultat, a fost radiant, cu inima uşoară, pentru că a văzut că era perfect şi şi-a multiplicat divinitatea, cel care trebuie să fie primul şi să stea cel mai sus. Membrele lui erau imaculate, făptura un mister înfricoşător, de neînţeles; cu patru ochi pentru o vedere fără limite şi patru urechi care auzeau totul; când buzele lui se mişcau, o limbă de foc izbucnea. Membre titanice, stând atât de sus încât îl depăşea pe cel mai înalt zeu; era puternic şi purta gloria celor zece, iar fulgerele lor jucau în jurul lui. „Fiul meu, fiul meu, fiul soarelui şi al soarelui cerului!”

Apoi Anu a născut vânturi şi le-a adus din cele patru părţi, pentru a fi avangarda şi pentru a comanda rândurile; şi a adus tornada, un val sălbatic pentru a o îngrijora pe Tiamat.

Dar acum ceilalţi zei nu mai aveau odihnă, chinuiţi de furtuni, ei au conspirat în inimile lor secrete şi i-au adus lui Tiamat problema complotului lor. Mamei lor i-au spus: „Când l-au ucis pe Apsu, tu nu te-ai mişcat, nu i-ai adus niciun ajutor soţului tău. Acum Anu a chemat din cele patru colţuri această urâciune a vânturilor să se dezlănţuie în măruntaiele tale, iar noi nu ne putem odihni de durere; Adu-ţi aminte de Apsu în inima ta, soţul tău, adu-ţi aminte de Mummu care a fost învins; acum eşti singură şi te zbaţi în pustiu, iar noi ţi-am pierdut dragostea, ne dor ochii şi tânjim după somn. Trezeşte-te, mama noastră! Răsplăteşte-i şi fă-i să se golească ca vântul”.

Tiamat a aprobat, a spus ea: „Aprob acest sfat: vom face monştri, iar monştrii şi zeii împotriva zeilor vor mărşălui împreună în luptă”.

Împreună au îmbrâncit rândurile pentru a mărşălui cu Tiamat, zi şi noapte complotau furibund, hohotele mârâiau, gata de luptă, în timp ce Bătrâna Vrăjitoare, prima mamă, dădea naştere unui nou pui.

Ea a dezlănţuit raza irezistibilă, ea a născut şerpi enormi cu colţi tăioşi, plini de venin în loc de sânge, dragoni răcnitori purtându-şi gloria ca nişte zei. (Oricine vede acest lucru primeşte şocul morţii, pentru că atunci când ridică aceste trupuri, nu le mai întorc niciodată).

Ea a făcut viermele
Dragonul
Femeia Monstru
Marele Leu
Câinele Nebun
Omul Scorpion
Furtuna Urlătoare
Kulili
Kusariqu

Nu exista milă în armele lor, nu se dădeau înapoi de la luptă, pentru că legea ei era obligatorie, irevocabilă.

Ea a creat unsprezece astfel de monştri, dar l-a luat dintre zei pe muncitorul neîndemânatic Kingu, unul din prima generaţie, pentru a-i fi căpitan, conducător de război, conducător de adunare, ordonând proviziile, conducând duba la luptă, comandant suprem al Războaielor.

Toate acestea i le-a dat atunci când a ridicat Compania lor, spunându-i: „Acum este în mâinile tale, vraja mea îi va ţine legaţi, ei trebuie să se supună voinţei mele. Tu eşti supremul, unicul meu soţ, cuvântul tău va stăpâni hoarda rebelă".

Ea i-a dat Tablele Destinului şi i le-a fixat pe piept: „Acum şi pentru totdeauna cuvântul tău este irevocabil, hotărârile tale vor dura! Ele vor stinge focul şi buzduganul îşi va pierde puterea".

Când Kingu a primit autoritatea, care îi aparţinuse înainte lui Anu, în natura lor diferită au confirmat puiul de monştri.

2. Când munca ei de creaţie s-a încheiat, Tiamat a început pregătirile de război împotriva copiilor ei. Acesta a fost răul pe care ea l-a făcut pentru a-l răsplăti pe Apsu, aceasta a fost vestea rea care a ajuns la Ea.

Când a aflat cum stau lucrurile, a fost uimit, a stat într-o tăcere neagră până când furia s-a dezlănţuit; apoi şi-a amintit de zeii din faţa lui. El s-a dus la Anshar, tatăl tatălui său, şi i-a povestit cum complota Tiamat: „Ea ne detestă, tată, mama noastră Tiamat a ridicat acea Companie, ea răbufneşte în tulburări şi toţi i s-au alăturat, toţi acei zei pe care i-ai născut. Împreună se înghesuie în rânduri să mărşăluiască cu Tiamat, zi şi noapte complotează cu furie, răcnesc mârâind, gata de luptă, în timp ce Bătrâna Vrăjitoare, prima mamă, dă naştere unui nou pui. Ea a dezlănţuit raza irezistibilă, a născut şerpi enormi cu colţi tăioşi, plini de venin în loc de sânge, dragoni răcnitori purtându-şi gloria ca nişte zei. (Oricine vede acest lucru primeşte şocul morţii, pentru că atunci când ridică aceste trupuri, nu le mai întorc niciodată).

„Ea a făcut viermele,
Dragonul
Femeia Monstru
Marele Leu
Câinele Nebun
Omul Scorpion
Furtuna Urlătoare
Kulili
Kusariqu"

„Nu există milă în armele lor, ei nu se dau înapoi de la luptă pentru că legea ei este obligatorie, irevocabilă.

Ea a creat unsprezece astfel de monştri, dar i-a luat dintre zei pe muncitorii neîndemânatici Kingu, unul din prima generaţie, pentru a-i fi căpitan, conducător de război, conducător de adunare, ordonând proviziile, conducând duba la luptă, comandant suprem al Războaielor.

Toate acestea ea i le-a dat când a ridicat Compania lor, a spus ea,

„Acum este în mâinile tale, vraja mea îi va ține legați, ei trebuie să se supună voinței mele. Tu ești supremul, unicul meu soț, cuvântul tău va stăpâni hoarda rebelă”.

Ea i-a dat Tablele Destinului și le-a fixat pe pieptul lui,

„Acum și pentru totdeauna cuvântul tău este irevocabil, hotărârile tale vor dura! Ele vor stinge focul și buzduganul legănat își va pierde din putere”.

Astfel, Kingu a primit autoritatea care aparținea înainte lui Anu, ei au confirmat în diferitele lor naturi puiul de monștri.

Când Anshar a auzit cum se ridică furtuna Tiamat, s-a lovit la inghinali, și-a mușcat buza, neliniștit, posomorât și bolnav la inimă, și-a acoperit gura pentru a-și înăbuși gemetele.

În cele din urmă a vorbit, îndemnând-o pe Ea la luptă,

„Odată ai făcut un laț de cuvinte, acum du-te și încearcă-l. L-ai ucis pe Mummu, l-ai ucis pe Apsu; ucide-l pe Kingu care mărșăluiește în fața lui Tiamat!”

Sfătuitorul sagace al tuturor zeilor, Nudimmud-Ea, a răspuns Anshar.... [pauză de opt rânduri parțial reconstituită]

„O voi întâlni pe Tiamat și îi voi liniști spiritul, când inima ei se va revărsa, ea îmi va auzi cuvintele, iar dacă nu pe ale mele, atunci pe ale tale le poate potoli apele.”

Nudimmud a luat-o pe drumul cel mai scurt, a mers pe calea directă către Tiamat; dar când i-a văzut întreaga strategie, nu a putut să o înfrunte, ci s-a întors încremenit. Așa că Anshar l-a chemat pe fiul său Anu,

„Acesta este adevăratul erou, un atac irezistibil, un zeu puternic. Du-te, înfruntă-o pe Tiamat și calmează-i spiritul; atunci când inima ei se va revărsa, ea te va asculta, dar dacă ea rămâne neconciliată, cuvântul meu poate potoli apele”.

Anu s-a supus ordinului tatălui său, a luat-o pe drumul cel mai scurt, a mers pe drumul direct spre Tiamat; dar când s-a apropiat atât de mult încât i-a văzut întreaga strategie, nu a putut să o înfrunte, s-a întors chircit la tatăl său Anshar.

El a vorbit ca și cum ar fi văzut-o încă pe Tiamat,

„Mâinile mele sunt prea slabe, nu o pot cuceri”.

Anshar a rămas mut; se holba la pământ și părul i se încâlcea. El a scuturat din cap spre Ea, toți Anunnaki, oastea de zei adunați în acel loc au rămas fără limbă; stăteau cu gurile închise pentru că se gândeau,

„Ce alt zeu poate să-i facă război lui Tiamat? Nimeni altcineva nu o poate înfrunta și să se întoarcă”.

Atunci Domnul, tatăl zeilor, Anshar, s-a ridicat maiestuos în picioare. După ce s-a gândit la toate, a vorbit cu Anunnaki,

„Care dintre noi este impetuos în luptă? Eroul Marduk! Numai el este suficient de puternic pentru a ne răzbuna”.

Atunci Ea l-a chemat pe Marduk într-un loc secret și i-a dat un sfat subtil din adâncul minții sale,

„Tu ești fiul drag care îmi încălzește inima, Marduk. Când îl vezi pe Anshar, mergi direct la el, așa cum ai merge în luptă. Ridică-te când vorbești și, când te va vedea, se va liniști”.

Domnul Marduk a exultat, a înaintat și a stat în fața lui Anshar. Când Anshar l-a văzut, inima i s-a umflat de bucurie, l-a sărutat pe buze și s-a scuturat de disperare.

„Anshar, rupe-ți tăcerea, lasă-ți cuvintele să răsune pentru că eu voi realiza ceea ce îți dorești cel mai mult în inima ta. Ce erou ți-a impus lupta? Doar o femelă, doar Tiamat zboară spre tine cu toate artificiile ei. În curând vei călări gâtul lui Tiamat.”

„Fiul meu, fiul meu înțelept, zăpăcește-o pe Tiamat cu cuvinte încărcate, du-te acum repede, furtuna este carul tău, nu te vor abate niciodată de la Tiamat, dar după ce ai terminat cu ea, apoi întoarce-te”.

Stăpânul a exultat, cu duhuri de curse i-a spus tatălui zeilor,

„Creator al zeilor care le hotărăște destinul, dacă trebuie să fiu răzbunătorul vostru, învingând-o pe Tiamat, salvându-vă viața,

„convoacă Adunarea, dă-mi întâietate față de toți ceilalți; și când te vei așeza să-ți dai decretele, așează-te vesel în Ubshukinna, Sala Sinodului; acum și pentru totdeauna, cuvântul meu să fie lege; Eu, nu voi, voi decide natura lumii, lucrurile viitoare. Decretele mele nu vor fi niciodată modificate, niciodată anulate, dar creația mea durează până la marginile lumii.”

3. Cuvinte au izbucnit de pe buzele lui Anshar; el i-a spus consilierului său Kaka,

„Tu ești sfătuitorul în care inima mea își găsește fericirea, cel care judecă cu adevărat și convinge corect: du-te la Lahmu și Lahamu, te trimit în sedimentele primordiale, cheamă laolaltă generațiile zeilor.

Lasă-i să vorbească, lasă-i să se așeze la un banchet împreună, vor mânca ospățul și vor bea licoarea nou-deschisă și apoi toți vor confirma în destinul său pe răzbunătorul Marduk! Kaka, pleacă, stai în fața lor și repetă ce spun eu”.

„Sunt trimis aici de fiul vostru Anshar, sunt însărcinat să vă spun gândurile lui secrete,

„Ea ne detestă, mama noastră Tiamat a ridicat acea Companie, ea răbufnește în tulburări și toți i s-au alăturat, toți acei zei pe care i-ai născut,

„Împreună își înghesuie rândurile să mărșăluiască cu Tiamat, zi și noapte complotează cu furie, hohotele răcnesc, gata de luptă, în timp ce Bătrâna Vrăjitoare, prima mamă, dă naștere unui nou pui.

„Ea a dezlănțuit raza irezistibilă, a născut șerpi enormi cu colți tăioși, plini de venin în loc de sânge, dragoni răcnitori purtându-și gloria precum zeii. (Oricine vede acest lucru primește șocul morții, pentru că atunci când ridică aceste trupuri, nu le mai întorc niciodată).

„Ea a făcut viermele,
Dragonul
Femeia Monstru
Marele Leu
Câinele Nebun
Omul Scorpion
Furtuna Urlătoare
Kulili
Kusariqu”

Nu există milă în armele lor, ei nu se dau înapoi de la luptă pentru că legea ei este obligatorie, irevocabilă.

Ea a creat unsprezece monștri, dar l-a luat dintre zei pe muncitorul neîndemânatic Kingu, unul din prima generație, pentru a-i fi căpitan, conducător de război, conducător de adunare, ordonând aprovizionarea, conducând duba la luptă, comandant suprem al Războaielor.

Toate acestea i le-a dat când a înființat Compania lor, îi spusese ea,

„Acum este în mâinile tale, vraja mea îi va ține legați, ei trebuie să se supună voinței mele. Tu ești supremul, unicul meu soț, cuvântul tău va stăpâni hoarda rebelă”.

Ea i-a dat Tablele Destinului și le-a fixat pe pieptul lui,

„Acum și pentru totdeauna cuvântul tău este irevocabil, hotărârile tale vor dura! Ele vor stinge focul și buzduganul legănat își va pierde din putere”.

Astfel, Kingu a primit autoritatea care îi aparținea înainte lui Anu, ei au confirmat în diferitele lor naturi puii de monștri.

L-am trimis pe Anu, dar el nu a putut să o înfrunte, Nudimmud a zburat înapoi îngrozit, apoi s-a ridicat Marduk, un zeu înțelept, unul din neamul vostru, inima lui l-a îndemnat să pornească și să o înfrunte pe Tiamat, dar mai întâi a spus asta,

„Creator al zeilor care le decide destinul, dacă trebuie să fiu răzbunătorul vostru, învingând-o pe Tiamat, salvându-vă viețile, Convocați Adunarea, dați-mi întâietate față de toți ceilalți; și când vă așezați să vă dați decretele, cu bucurie, stați în Ubshukinna, Sala Sinodului, acum și pentru totdeauna lăsați cuvântul meu să fie lege; Eu, nu tu, va decide natura lumii, lucrurile care vor veni.

Decretele mele nu vor fi niciodată modificate, niciodată anulate, dar creaţia mea durează până la marginile lumii”.

„Vino curând şi confirmă destinul lui Marduk şi cu atât mai repede va pleca să-l întâlnească pe Marele Adversar”.

A plecat şi a luat drumul spre Lahmu şi Lahamu, aplecându-se a sărutat sedimentele primordiale, s-a închinat la pământ la picioarele lor şi a transmis mesajul vechilor zei,

„Am fost trimis aici de fiul vostru Anu, sunt însărcinat să vă spun gândurile lui secrete. Ea ne detestă, mama noastră Tiamat a ridicat acea Companie, ea răbufneşte în turbulenţe şi toţi i s-au alăturat, toţi acei zei pe care i-ai născut. Împreună, ei îmbrâncesc rândurile pentru a mărşălui alături de Tiamat, zi şi noapte complotează furibund, hoarda mârâie, gata de luptă, în timp ce Bătrâna Vrăjitoare, prima mamă, dă naştere unui nou pui. Ea a dezlănţuit raza irezistibilă, a generat şerpi enormi cu colţi tăioşi, plini de venin în loc de sânge, dragoni răcnitori purtându-şi gloria ca nişte zei. (Oricine vede acest lucru primeşte şocul morţii, pentru că atunci când ridică aceste trupuri, nu le mai întorc niciodată).

„Ea a făcut viermele,
Dragonul
Femeia Monstru
Marele Leu
Câinele Nebun
Omul Scorpion
Furtuna Urlătoare
Kulili
Kusariqu”

Nu există milă în armele lor, ei nu se dau înapoi de la luptă pentru că legea ei este obligatorie, irevocabilă. Ea a creat unsprezece astfel de monştri, dar l-a luat dintre zei pe muncitorul neîndemânatic Kingu, unul din prima generaţie, pentru a-i fi căpitan, conducător de război, conducător de adunare, ordonând proviziile, conducând duba la luptă, comandant suprem al războaielor.

Toate acestea ea i le-a dat când a ridicat Compania lor, a spus ea,

„Acum este în mâinile tale, vraja mea îi va ţine legaţi, ei trebuie să se supună voinţei mele. Tu eşti soţul meu suprem, cuvântul tău va stăpâni hoarda rebelă”.

I-a dat Mesele Destinului şi le-a fixat pe pieptul lui,

„Acum şi pentru totdeauna cuvântul tău este irevocabil, hotărârile tale vor dura! Ele vor stinge focul şi buzduganul legănat îşi va pierde din putere”.

Astfel, Kingu a primit autoritatea care îi aparţinea înainte lui Anu, ei au confirmat în diferitele lor naturi puii de monştri.

L-am trimis pe Anu, dar el nu a putut să o înfrunte, Nudimmud a zburat înapoi îngrozit, apoi s-a ridicat Marduk, un zeu înţelept, unul din neamul vostru, inima lui l-a îndemnat să pornească şi să o înfrunte pe Tiamat, dar mai întâi a spus asta,

"Creatorul zeilor care le decide destinul, dacă trebuie să fiu răzbunătorul vostru, învingând-o pe Tiamat, salvându-vă vieţile, Convocaţi Adunarea, daţi-mi întâietate faţă de toţi ceilalţi; şi când vă aşezaţi să vă daţi decretele, cu bucurie, staţi în Ubshukinna, Sala Sinodului, acum şi pentru totdeauna lăsaţi cuvântul meu să fie lege; Eu, nu tu, vei decide natura lumii, lucrurile care vor veni. Decretele mele nu vor fi niciodată modificate, niciodată anulate, dar creaţia mea dăinuie până la marginile lumii. Veniţi curând şi confirmaţi destinul lui Marduk şi cu atât mai repede va pleca să-l întâlnească pe Marele Adversar.”

Când Lahmu şi Lahamu au auzit asta, au mormăit împreună, toţi zeii au gemut de durere,

„Ce decizie ciudată şi teribilă, bobina lui Tiamat este prea adâncă pentru ca noi să o putem pătrunde.” Apoi s-au pregătit de călătorie, toţi zeii care determină natura lumii şi a lucrurilor viitoare au venit în Anshar, au umplut Ubshukinna, s-au salutat cu un sărut.

În Sala Sinodului s-au auzit vocile strămoşeşti, s-au aşezat la banchet, au mâncat ospăţul, au băut licoarea nou trasă, iar tuburile prin care sugeau picurau cu vin îmbătător.

Sufletele lor se dilatau, trupurile lor deveneau grele şi somnoroase; şi aceasta era starea zeilor când au stabilit soarta lui Marduk.

4. I-au aşezat un tron lui Marduk şi el s-a aşezat în faţa strămoşilor săi pentru a primi guvernarea.

„Un zeu este mai mare decât toţi zeii mari,
o faimă mai frumoasă, cuvântul de comandă,
cuvântul din cer, o, Marduk,
mai mare decât toţi zeii mari, onoarea şi faima,
voinţa lui Anu, marea comandă,
cuvântul nealterat şi etern!
Acolo unde există acţiune, primul care acţionează,
acolo unde există guvernare, primul care guvernează;
să glorifici pe unii, să umileşti pe alţii, acesta este darul zeului.
Adevărul voinţa absolută, nemărginită;
care zeu îndrăzneşte să-l pună la îndoială?
În locurile lor frumoase un loc
este păstrat pentru tine, Marduk, răzbunătorul nostru”.

„Te-am chemat aici pentru a primi sceptrul, pentru a te face rege al întregului univers. Când te aşezi în Sinod, tu eşti arbitrul; în luptă, arma ta zdrobeşte pe duşman.

Doamne, salvează viaţa oricărui zeu care se întoarce la Tine; dar în ceea ce-l priveşte pe cel care a apucat răul, de la acela să se scurgă viaţa lui”.

Ei au conjurat atunci un fel de apariţie şi au făcut-o să apară în faţa lui şi i-au spus lui Marduk, fiul întâi născut,

„Doamne, cuvântul tău printre zei arbitrează, distruge, creează: atunci vorbeşte şi această apariţie va dispărea. Vorbeşte din nou, din nou va apărea”.

El a vorbit şi apariţia a dispărut. A vorbit din nou şi a apărut din nou. Când zeii i-au dovedit cuvântul, l-au binecuvântat şi au strigat: „Marduk este rege!”

L-au îmbrăcat în haine de rege, sceptrul şi tronul i le-au dat, iar arme de război inegalabile ca scut împotriva adversarului,

„Pleacă. Taie-i viaţa lui Tiamat şi fie ca vânturile să-i ducă sângele până la capetele secrete ale lumii”.

Vechii zei i-au stabilit lui Bel ce ar trebui să fie şi ce ar trebui să facă, cucerind mereu, reuşind mereu; Atunci Marduk a făcut un arc şi l-a încordat ca să fie propria lui armă, a pus săgeata pe coarda arcului, în mâna dreaptă a apucat buzduganul şi l-a ridicat, arcul şi tolba atârnau lângă el, fulgerele jucau în faţa lui, el era cu totul o incandescenţă.

El a întins o plasă, un laţ pentru Tiamat; vânturile din cartierele lor au ţinut-o, vântul de sud, de nord, de est, de vest, şi nicio parte din Tiamat nu a putut scăpa.

Cu plasa, darul lui Anu, ţinută lângă el, el însuşi a ridicat Imhullu, vântul atroce, furtuna, vârtejul de vânt, uraganul, vântul celor patru şi vântul celor şapte, vântul tumultos cel mai rău dintre toate.

Toate cele şapte vânturi au fost create şi eliberate pentru a sălbătici măruntaiele lui Tiamat, ele se înălţau în spatele lui. Apoi tornada Abuba ultimul său mare aliat, semnalul pentru asalt, s-a ridicat.

A urcat în furtună, în carul său teribil, cu frâiele prinse pe o parte, a înhăitat patru în mână echipa îngrozitoare, cu dinţi ascuţiţi şi otrăviţi, Ucigaşul, Nemilosul, Călăul, Graba, ei cunoşteau artele jafului, abilităţile uciderii.

A postat în dreapta sa Bătăușul, cel mai bun în luptă corp la corp; în stânga sa Furia de luptă care îi spulberă pe cei mai curajoși, lăsați în această armură, o teroare săltăreață, o aureolă înfiorătoare; cu un cuvânt magic strâns între buze, o plantă vindecătoare apăsată în palmă, acest lord a lovit.

S-a îndreptat spre sunetul în creștere al furiei lui Tiamat, și toți zeii în afară de el, tații zeilor s-au strâns în jurul lui, iar lordul s-a apropiat de Tiamat.

El a privit-o scrutând Adâncul, a sunat planul lui Kingu, consortul ei; dar de îndată ce Kingu l-a văzut, el a șovăit, s-a tulburat, iar zeii prietenoși care umpleau rândurile alături de el - când l-au văzut pe eroul curajos, ochii li s-au înceţoşat brusc.

Dar Tiamat, fără să-și întoarcă gâtul, a răcnit, scuipând sfidare din buze amare: „Parvenitule, te crezi prea mare? Se fugăresc ei acum din găurile lor la tine?”

Atunci stăpânul a ridicat uraganul, arma cea mare, și-a aruncat cuvintele asupra furiei terorizante,

„De ce te ridici, mândria ta se înalță, inima ta se îndreaptă spre facțiune, astfel încât fiii îşi resping tații? Mamă a tuturor, de ce a trebuit să fii mamă de război? Tu l-ai făcut pe acest nepriceput soțul tău, Kingu! I-ai dat rangul, nu dreptul lui, de Anu. Ai abuzat de zeii strămoșilor mei, cu amară răutate l-ai amenințat pe Anshar, regele tuturor zeilor. Ați adunat forțele pentru luptă, ați pregătit armele de război. Ridică-te singur și ne vom lupta, tu și cu mine singuri în luptă.”

Când Tiamat l-a auzit, minţile i s-au împrăştiat, a fost posedată și a țipat în gura mare, picioarele i-au tremurat de la coapsă în jos, a bolborosit vrăji, a mormăit blesteme, în timp ce zeii războiului îşi ascuțeau armele.

Apoi s-au întâlnit: Marduk, cel mai deștept dintre zei, și Tiamat s-au luptat singuri.

Stăpânul și-a aruncat plasa pentru a o încurca pe Tiamat, iar vântul tumultos care o urmărea, Imhullu, a venit din spate și i-a bătut în față. Când gura s-a deschis ca să-l sugă, el l-a împins pe Imhullu înăuntru, astfel încât gura nu se mai închidea, ci vântul se dezlănțuia prin pântecele ei: cadavrul îi exploda, tumultos, ea se deschidea - și acum el a tras săgeata care a despicat pântecele, care a străpuns mațele și a tăiat pântecele.

Acum că Domnul o cucerise pe Tiamat, el i-a curmat viața, a aruncat-o la pământ și a încălecat carcasa; conducătorul a fost ucis, Tiamat era moartă, roata ei a fost spulberată, banda ei dispersată.

Zeii care mărșăluiseră alături de ea tremurau acum de groază și, pentru a-și salva viețile, dacă puteau, întorceau spatele pericolului. Dar erau înconjurați, ținuți într-un cerc strâns, și nu aveau nicio cale de scăpare.

Le-a zdrobit armele și i-a aruncat în plasă; s-au trezit în interiorul lațului, au plâns în gropi și s-au ascuns în colțuri suferind mânia lui Dumnezeu.

Când s-au împotrivit, el i-a pus în lanțuri pe cei unsprezece monștri, odraslele profane ale lui Tiamat, și tot armamentul lor ucigaș. Trupa demonică care mărșăluia în fața ei a fost călcată în picioare;

Dar pe Kingu uzurpatorul, șeful lor, l-a legat și l-a făcut zeu al morții. El a luat Tablele Destinului, uzurpate fără drept, și le-a sigilat cu pecetea sa pentru a le purta pe pieptul său.

Când a fost împlinit, adversarul învins, dușmanul trufaș umilit; când triumful lui Anshar a fost împlinit asupra dușmanului și voința lui Nudimmud a fost îndeplinită, atunci curajosul Marduk a strâns funiile prizonierilor.

S-a întors spre locul în care Tiamat zăcea legată, i-a încălecat picioarele și i-a zdrobit craniul (căci buzduganul era nemilos), i-a secționat arterele și sângele a curs pe vântul din nord până la marginile necunoscute ale lumii.

Când zeii au văzut toate acestea, au râs în hohote și i-au trimis daruri. I-au trimis omagiile lor recunoscătoare.

Stăpânul s-a odihnit; a privit trupul imens, gândindu-se cum să-l folosească, ce să creeze din carcasa moartă. L-a despicat ca pe o cochilie; cu jumătatea superioară a construit arcul de cer, a tras în jos bara și a pus un ceas pe ape, astfel încât acestea să nu scape niciodată.

A traversat cerul pentru a cerceta distanţa infinită; s-a aşezat deasupra lui Apsu, acel Apsu construit de Nudimmud peste vechiul abis pe care acum îl cerceta, măsurând în afară şi marcând înăuntru.

El a întins imensitatea firmamentului, a făcut din Esharra, Marele Palat, imaginea sa terestră, iar Anu, Enlil şi Ea aveau fiecare postul lor corect.

5. El a proiectat pentru Marii Zei poziţii vizibile pe cer, le-a dat un aspect înstelat ca constelaţii; a măsurat anul, i-a dat un început şi un sfârşit şi fiecărei luni din cele douăsprezece trei stele răsărite.

După ce a marcat limitele anului, le-a dat pe Nebiru, polul universului, pentru a-şi menţine cursul, ca să nu se rătăcească niciodată prin cer. Pentru anotimpurile lui Ea şi Enlil el a trasat o paralelă.

Prin coastele ei a deschis porţi la est şi la vest şi le-a dat zăvoare puternice la dreapta şi la stânga; şi sus în pântecele lui Tiamat a stabilit zenitul.

I-a dat lunii strălucirea unei bijuterii, i-a dat toată noaptea, pentru a marca zilele, pentru a supraveghea noaptea în fiecare lună cercul unei lumini în creştere şi descreştere.

„Lună nouă, când răsari pe lume, şase zile coarnele tale sunt semilună, până la semicerc în a şaptea, cerând încă fază după fază, vei împărţi luna de la plin la plin.

Apoi apune, o lumină gibboasă care eşuează, până când jos la orizont soarele te copleşeşte, apropiindu-se umbra lui se întinde peste tine, apoi întunericul lunii - la treizeci de zile a doua zi a ciclului începe din nou şi urmează până la capăt pentru totdeauna şi pentru totdeauna.

„Aceasta este emblema voastră şi drumul pe care îl urmaţi, iar când închideţi soarele, vorbiţi amândoi cu judecată dreaptă necoruptă... ...[aici lipsesc câteva rânduri]”.

După ce Marduk a trimis luna, a luat soarele şi l-a pus să încheie ciclul de la acesta la următorul An Nou.... I-a dat Poarta de Est, iar capetele nopţii cu ziua, i le-a dat lui Shamash.

Apoi Marduk a considerat-o pe Tiamat. A scremut spume din marea amară, a îngrămădit norii, spume de umezeală şi vânt şi ploaie răcoroasă, scuipatul lui Tiamat.

Cu propriile sale mâini, din ceaţa aburindă, a împrăştiat norii. A apăsat cu putere pe izvoarele de apă, îngrămădind munţi peste ele, deschizând izvoare care să curgă: Eufrat şi Tigru au ieşit din ochii ei, dar el i-a închis nările şi le-a reţinut izvorul.

El a îngrămădit munţi uriaşi pe papilele ei şi prin ei a făcut găuri de apă pentru a canaliza izvoarele adânci; şi sus deasupra i-a arcuit coada, blocată în roata cerului; groapa era sub picioarele lui, între ele era crucea, punctul de sprijin al cerului. Acum pământul avea temelii şi cerul mantia sa. Când lucrarea lui Dumnezeu a fost terminată, când a modelat totul şi a terminat, atunci pe pământ a întemeiat temple şi le-a predat lui Ea.

Dar Tablele Destinului luate de la Kingu le-a întors ca un prim salut lui Anu; iar pe zeii care îşi agăţaseră armele înfrânţi, pe care îi împrăştiase, acum încătuşaţi, i-a condus în prezenţa sa, tatăl zeilor.

Cu armele de război rupte, el i-a legat la picior pe cei unsprezece, creaţia monstruoasă a lui Tiamat. Le-a făcut chipuri tuturor şi acum ele stau la poarta abisului, Poarta Apsu; a spus el,

„Aceasta este pentru amintire, pentru că Tiamat nu va fi uitată”.

Toate generaţiile Marilor Zei când l-au văzut au fost pline de bucurie, împreună cu Lahmu şi Lahamu; inimile lor au tresăltat când au venit să-l întâlnească.

Regele Anshar l-a întâmpinat cu ceremonii, Anu şi Enlil au venit cu daruri; dar când mama sa Damkina i-a trimis darul ei, atunci el a strălucit, o incandescenţă i-a luminat faţa.

I-a încredinţat servitorului ei, Usmu, care a adus salutul, conducerea casei secrete a lui Apsu; l-a făcut gardian al sanctuarelor din Eridu.

Toţi zeii cereşti erau acolo, toţi Igigi au căzut prosternaţi în faţa lui, toţi cei care erau acolo dintre Anunnaki i-au sărutat picioarele. Întregul ordin a venit împreună să se închine.

Au stat în faţa lui, s-au înclinat jos şi au strigat: „El este într-adevăr rege!”

Când toţi zeii din generaţiile lor s-au îmbătat de farmecul bărbăţiei lui Marduk, când i-au văzut hainele stricate de praful bătăliei, atunci au făcut actul lor de supunere....

S-a scăldat și a îmbrăcat haine curate, pentru că era regele lor.... O slavă era în jurul capului său; în mâna dreaptă ținea buzduganul de război, în stânga apuca sceptrul păcii, arcul era purtat pe spate; el ținea plasa, iar slava sa atingea abisul....

El a urcat pe tronul înălțat în templu. Damkina și Ea și toți Marii Zei, toți Igigi au strigat,

«În trecut, Marduk însemna doar „fiul iubit", dar acum el este într-adevăr rege, așa este!»

Ei au strigat împreună,

„Mare Stăpân al Universului! acesta este numele lui, în el ne încredem".

Când a fost gata, când l-au făcut pe Marduk regele lor, au pronunțat pace și fericire pentru el,

„Asupra caselor noastre veghezi neîncetat și tot ce dorești de la noi, se va face."

Marduk s-a gândit și a început să le vorbească zeilor adunați în prezența sa. Iată ce a spus el,

„Pe vremuri locuiați în golul de deasupra abisului, dar eu am făcut Pământul ca oglindă a Cerului, am consolidat solul pentru fundații și acolo îmi voi construi orașul, casa mea iubită.

O incintă sfântă va fi stabilită cu săli sacre pentru prezența regelui. Când veți urca din adâncuri pentru a vă alătura Sinodului, veți găsi găzduire și veți dormi noaptea.

Când alții din ceruri vor coborî la Adunare, și voi veți găsi cazare și veți dormi noaptea. Acesta va fi Babilonul, casa zeilor. Maeștrii tuturor meșteșugurilor îl vor construi conform planului meu."

Când zeii mai în vârstă au auzit acest discurs, au mai avut o întrebare de pus: „Cine va face legea peste aceste lucruri pe care mâinile tale le-au format? Peste tot acest pământ pe care l-ați făcut, cine va judeca?

Ai dat Babilonului tău un nume norocos, să fie casa noastră pentru totdeauna! Lasă-i pe zeii căzuți zi de zi să ne slujească; și în timp ce noi aplicăm voința ta, nimeni altcineva să nu ne uzurpe funcția noastră."

Marduk, cuceritorul lui Tiamat, era bucuros; târgul era bun; el a continuat să-și rostească cuvintele arogante explicând totul zeilor,

„Ei vor îndeplini acest serviciu, zi după zi, iar voi veți aplica voința mea ca lege".

Atunci zeii s-au închinat în fața lui, iar către el din nou, către regele întregului univers au strigat cu voce tare,

„Acest mare stăpân a fost cândva fiul nostru, acum este regele nostru. L-am invocat o dată pentru însăși viața, el care este stăpânul, flacăra de lumină, sceptrul păcii și al războiului buzdugan.

Ea să fie arhitectul lui și să traseze planul excelent, zidarii lui suntem noi!"

6. Acum că Marduk a auzit ce spun zeii, el este mișcat de dorința de a crea o operă de artă desăvârșită. El i-a spus lui Ea gândul profund din inima sa.

„Sânge la sânge
mă alătur,
sânge la os
eu formez
un lucru original,
numele său este Omul,
omul aborigen
este al meu în formare.

Toate ocupațiile sale
sunt servicii credincioase,
zeii care au căzut au odihnă,
le voi modifica subtil operațiunile,
companii împărțite
în mod egal binecuvântate."

Ea a răspuns cu cuvinte atent alese, completând planul pentru confortul zeilor. El i-a spus lui Marduk: „Fie ca cineva dintre rude să fie luat; doar unul trebuie să moară pentru noua creaţie. Aduceţi zeii împreună în Marea Adunare; acolo să moară vinovatul, ca să poată trăi ceilalţi.” Marduk i-a chemat pe Marii Zei la Sinod; el a prezidat cu curtoazie, a dat instrucţiuni şi toţi au ascultat cu atenţie gravă. Regele le vorbeşte zeilor rebeli: „Declaraţi sub jurământ dacă vreodată aţi spus adevărul, cine a instigat rebeliunea? Cine a stârnit-o pe Tiamat? Cine a condus lupta? Fie ca instigatorul războiului să fie predat; vina şi răsplata sunt asupra lui şi pacea va fi a voastră pentru totdeauna.”

Marii Zei i-au răspuns Domnului Universului, regele şi consilierul zeilor: „Kingu a fost cel care a instigat rebeliunea, el a stârnit acea mare de amărăciune şi a condus lupta pentru ea.” L-au declarat vinovat, l-au legat şi l-au ţinut la picioarele lui Ea, i-au tăiat arterele şi din trupul lui au creat omul; şi Ea i-a impus sclavie. Când s-a terminat, când Ea, înţelept, a creat omul şi povara omului, acest lucru era peste înţelegere, această minune a subtilităţii concepută de Marduk şi executată de Nudimmud.

Apoi Marduk, ca rege, a împărţit zeii: o ceată jos şi alta sus, trei sute sus pentru veghetorii cerului, veghetorii legii lui Anu; de cinci ori şaizeci pentru pământ, şase sute de zei între pământ şi cer. Când legea universală a fost stabilită şi zeii şi-au primit chemarea, atunci Anunnaki, cei căzuţi odinioară, şi-au deschis gura să vorbească cu Marduk:

„Acum că ne-ai eliberat şi ne-ai iertat munca, cum vom face o răsplată pentru asta? Să construim un templu şi să-l numim Hanul-Odihnei-de-Noapte. „Acolo vom dormi în sezonul anului, la Marea Sărbătoare când formăm Adunarea; vom construi altare pentru el, vom construi Parakku, Sanctuarul.”

Când Marduk a auzit asta, faţa lui a strălucit ca ziua: „Turnul Babel, va fi construit după dorinţa voastră; cărămizile vor fi aşezate în forme şi îl veţi numi Parakku, Sanctuarul.”

Zeii Anunnaki au luat uneltele, un an întreg au aşezat cărămizi în forme; până în al doilea an au ridicat capul Esagilei, se ridica, templul pământesc, simbolul cerului infinit. În interior erau locuinţe pentru Marduk şi Enlil şi Ea. Maiestuos şi-a luat locul în prezenţa lor, unde capul ziguratului privea în jos spre picioare. Când acea clădire a fost terminată, Anunnaki şi-au construit capele; apoi toţi au venit împreună şi Marduk a pregătit banchetul.

«Aceasta este Babilonul,
„oraşul drag al lui Dumnezeu”,
casa voastră iubită!
Lungimea şi lăţimea sunt ale voastre,
stăpâniţi-o, bucuraţi-vă de ea,
este a voastră».

Când toţi zeii s-au aşezat la masă, a fost vin, ospăţ şi râsete; iar după banchetul din frumoasa Esagila, ei au oficiat liturghia din care universul îşi primeşte structura, ocultul este clarificat, iar prin univers zeilor le sunt atribuite locurile lor.

Când cei cincizeci de mari zei s-au aşezat la masă cu cei şapte care proiectează natura imuabilă a lucrurilor, ei au ridicat trei sute la cer. Tot atunci Enlil a ridicat arcul lui Marduk şi l-a aşezat în faţa lor.

El a ridicat şi plasa; ei au lăudat lucrarea, acum că au văzut complexitatea plasei şi frumuseţea arcului.

Anu a ridicat arcul şi l-a sărutat, spunând în faţa tuturor zeilor: „Aceasta este fiica mea”.

Şi aceasta a fost denumirea arcului

„Unu este pentru lemnul lung,
doi pentru arcul de ploaie,
trei este pentru arcul înstelat care străluceşte deasupra.”

Iar Arcul Stelar era un zeu printre zei.

După ce Anu a pronunțat triplul destin al arcului, el a ridicat tronul regelui și l-a așezat pe Marduk deasupra, în Adunarea zeilor.

Între ei au rostit o afurisire, cu ulei și cu apă, înțepându-și gâturile, pentru a-și suporta soarta sub pedeapsa cu moartea.

I-au ratificat autoritatea de Rege al Regilor, Domn al Domnilor Universului. Anshar l-a lăudat, l-a numit Asarluhi, numele care este primul, cel mai înalt nume.

„Vom aștepta și vom asculta, ne vom apleca și ne vom închina
numelui său! Cuvântul său este ultimul apel
scrierea lui va alerga de la zenit până la groapă.
Toată gloria fiului, răzbunătorul nostru!
Imperiul său nu are sfârșit, păstor al oamenilor,
le-a făcut creaturile sale până la sfârșitul timpului,
ei trebuie să-și amintească.
El va porunci hecatombe, pentru zei, ei vor recomanda hrana, pentru părinți, și vor prețui sanctuarul
unde mirosul de tămâie și șoapta liturghiei
răsună pe pământ obiceiurile cerului.
Oamenii cu capul negru îl vor adora pe pământ,
cei supuși îșI vor aminti de zeul lor,
la cuvântul lui se vor închina zeiței.
Să nu lipsească ofrandele de mâncare
pentru zeu și zeiță, la porunca lui.
Să le slujească zeilor, la porunca lui,
să le lucreze pământurile, să le construiască casele.
Oamenii cu capul negru să slujească zeilor pe pământ
fără iertare; iar noi,
în mulțimea numelor sale
el este zeul nostru.
Să-l salutăm în numele lui,
să îl salutăm prin cele cincizeci de nume ale sale,
un singur zeu”.

IMNUL CELOR CINCIZECI DE NUME ALE LUI MARDUK

Marduk este Unul,
el este Fiul Soarelui,
el este cel dintâi, explozia soarelui.
Pășuni și bălți, și izlazuri pline,
torente de ploaie care au lovit inamicul.
Cel mai strălucitor,
Fiul Soarelui,
zeii umblă mereu în flacăra luminii sale,
El l-a creat pe om un lucru viu
muncitor pentru totdeauna, iar zeii merg liberi,
să facă și să rupă
să iubească și să salveze,
lui Marduk toată puterea și lauda!

Marukka este doi
ciocănind întreaga creație
pentru a ușura necazurile zeilor.

Marutukku este Trei,
laudele sale sunt auzite din toate părţile,
copilul înarmat care apără pământul.

Barashakushu este al patrulea,
care a stat la nevoie pentru a înfrâna pământul,
spiritul său se apleacă, inima sa este iubire.

Lugaldimmerankia este al cincilea,
Rege al Cosmosului!
Peste univers el este aclamat
de acea Mare Companie pe care mânia lui a ruşinat-o
Atotputernicul Dumnezeu!

Nari este Şase, Eliberatorul,
el este conştiinţa noastră, pentru o dată
în necazul nostru, el ne-a adus pace
şi un paradis sigur;
Anunnaki, Igigi, din groapă
şi în cer,
auzind acest nume se cutremură în secret.

Asaruludu este Şapte,
Marele Magician, acest titlu a venit de la Anu;
în vreme de primejdie, bunul lor conducător,
prin duelul mortal, el le-a adus odihnă.

Namtillaku este Opt,
în umbra morţii a descoperit viaţa;
a fost ca şi cum ei ar fi fost făcuţi
toţi noi; conjuraţi din moarte la cuvântul său până când
până când nebunii se supun voinţei sale.

Namru este Nouă, zeii merg pe jos
în cuptorul frumuseţii sale.

Vocile zilelor vechi au vorbit: Lahmu, Lahamu, Anshar au vorbit, fiecare dintre ei a rostit trei nume; ei au spus copiilor,

„Trei nume are de la fiecare dintre noi, trei nume are nevoie de la voi”.

Ca odinioară la Sinodul din Ubshukinna, la locul hotărârii, tinerii zei au vorbit cu nerăbdare împreună.

„El este eroul, fiul nostru, răzbunătorul nostru, vom lăuda numele apărătorului nostru”.

S-au aşezat împreună pentru a-i contura destinul şi toţi i-au cântat numele în Sanctuar.

Asaru: cultivă cele semănate,
conduce apa prin canale mici pentru
perioada de însămânţare, pentru înverzire
şi recoltarea grâului.

Asarualim, zeii în frică şi speranţă
la Consiliu se întorc la el.
El este lupta, **Asarualim Nunna**,

lumina gloriei tatălui său;
el este legea lui Anu și Enlil și Ea,
el este plinătatea și abundența,
zeii se îngrașă din belșugul său.

Tutu este viața reînnoită
care îndulcește sanctuarul; dacă mânia
să trezească din nou compania lor
el îi învață să repete farmecul
care îi adoarme,
el nu are egal în această Adunare.

Ziukkinna trăiește în fiecare zeu,
el a făcut din ceruri fericirea lor,
el îi ține în fericirea lor;
sub nori, oamenii plictisiți
își amintesc de el,
căci acesta este **Ziku**, miezul vieții,
suflarea dulce a harului,
abundența, bunăvoința, bogăția de necrezut
care schimbă foametea în abundență;
i-am respirat dulceața
în extremitatea noastră.
Vom vorbi despre cel puternic,
vom cânta cântecul gloriei sale.

Agaku, dragostea și mânia,
cu cuvinte vii a înviat morții,
a compătimit zeii căzuți,
a iertat munca adversarului.
Pentru ușurarea voastră a făcut omenirea, cuvintele lui
durează, el este bun, el are puterea de viață,
este în gura oamenilor cu capul negru care își amintesc de el.
Dar și acesta este **Tuku**,
ei murmură anatemele lui
care a copleșit răul
cu cuvinte misterioase.
Ca **Shazu** el a făcut inima,
el vede măduva,
niciun păcătos nu-i scapă din vedere.
El a format Adunarea și și-a răspândit protecția,
el supraveghează justiția și supune rebeliunea,
el a dezrădăcinat răutatea;
oriunde merge, greșeala și dreptatea sunt separate.
Ca unul care citește în inimă și acesta
este **Zisi**, un nume care a liniștit hoarda rebelă,
din trupul zeilor bătrâni
a alungat frica înghețată, eliberându-și părinții,
căci **Suhrim** este raza care i-a stins,
trupa abjectă care se strâmbă în fața lui,
planurile lor împiedicate și zburând în vânt.
Bucurați-vă, zeilor, bucurați-vă!

El este **Suhgurim** care poate distruge,
dar este un tribunal deschis pentru a asculta toate cauzele;
zei vechi creați noi, dușmanul șters
și pentru copiii copiilor
nu rămâne nimic din ei
sau ceea ce au făcut; doar numele său
răspunde chemării lumii.
Zahrim, distrugătorul, trăiește!
Inechitatea este moartă, el a descoperit
dușmanul; când zeii au fugit
el i-a adus acasă, fiecare
la ai lui, și sub acest nume este cunoscut.
Zahgurim, salvatorul distrugător,
titlu teribil, dușmanul său a căzut
ca pe câmpul de luptă.
Enbilulu, sănătate pentru zei și bogăție!
Le-a strigat numele, a chemat
pentru hecatombele prăjite în flăcări,
el a planificat pășunile,
a afundat fântâni și a eliberat apele.
El este **Epadun** care adună umezeala
din cer și din pământ pentru a spăla brazdele,
udând pământul arabil cu ecluze
cu baraje și diguri în irigații.
Enbilulu este imitat ca **Gegal**,
în livezile zeilor
el supraveghează canalele, el umple
cămara cu susan, emmer,
cereale abundente.
Și el este **Hegal**,
îngrămădește bogăție pentru toți oamenii,
în lume trimite ploaie dulce și verdeață...
Ca **Sirsir**, el a prins carcasa,
l-a luat pe Chaos încolăcit în lațul său,
și a îngrămădit pe munții ei.
Supraveghetor al lumii și păstor credincios,
unde fruntea lui e încruntată,
ca un șuvoi de păr porumbul se ridică;
unde vastul ocean se ridică în furie,
el o saltă ca un pod
aruncat peste locul unde s-a dus duelul.
I se mai spune și **Malah**, și multe altele;
marea acră este schiful lui care-i cârmuiește corabia.
O grămadă de cereale este **Gil**, orz și susan
împărțit pentru binele țării.
Acesta este **Gilma**, focul nestins
care temperează eternitatea locuinței lor,
și care, pentru siguranța lor, este încorsetat ca un cerc care ține butoiul.
Aceasta este **Agilma**,
care din valurile sfâșietoare creează
deasupra apelor nori
pentru a păzi cerul neschimbat.

Zulum taie în lut,
alocă hectarele, acordă zeciuielile.
Acest **Mummu** este cuvântul creator,
viața universului.
Gishnumunab, sămânța, a creat
rasele de oameni din colțurile lumii.
Din rămășițele rătăcirii lui Tiamat,
din materia zeilor căzuți, el a creat omenirea.
El este **Lugalabdubur**
care a venit ca rege să înfrunte Haosul,
forțele ei se prăbușesc în fața lui pentru că el este ferm,
fundațiile sunt ferme în toate direcțiile.
Papalguenna, Domnul Lorzilor,
cel mai sublim zeu, el îşi conduce frații.
Lugaldurmah, la buricul lumii
unde cerul şi pământul sunt ținute
de cordon; unde se adună zeii cei mari,
măreția lui este mai mare decât a tuturor.

Aranunna, Consilierul, împreună cu tatăl său Ea,
fără egal în felul său suveran, a creat zeii.
Dumuduku este muntele luminos,
Dumuduku, prezența în templu,
la locul de decizie unde nimic nu se decide
decât cu el.
Lugallanna, el este puternic
cu încărcătura cerului,
remarcabil printre zei
chiar mai mult decât Anshar care l-a chemat,
a chemat unul dintre toți.
Lugalugga, regele morții!
I-a luat la criză, în vârtej;
intelectul cuprinzător, mintea întinsă pe deplin.
Irkingu, în furia bătăliei, l-a luat pe nepriceput;
el a creat legea şi legea conduce acum creația.
Kinma, sfătuitor şi conducător,
numele lui stârnește teroare în zei,
răgetul tornadei.
Esizkur, acolo sus el stă
în capela de rugăciune, la Marele Festival,
când vin toți zeii, se dau cadouri, se impun îndatoriri.
Dacă nu este el, nimic nu este creat subtil sau frumos,
dar când a vrut el, omul a fost creat în cartiere fără el,
zeii nu şi-ar fi cunoscut ceasul.
El este **Gibil**, cuptorul în care vârful
este temperat; fulgerele au făurit armele de război împotriva lui Tiamat;
zeii nu vor suna niciodată
întinderile minții sale.
Numele lui este şi **Addu**,
vremea umedă şi furtuna binevenită,
zgomotul blând al tunetului
plutind peste pământ.

După furtună, norii se sparg
la cuvântul lui, şi sub cer
toţi oamenii îşi primesc zilnic pâinea de la el.
Asharu îi conduce pe zeii Soartei;
pe toţi ceilalţi zei îi păzeşte.
Ca **Nebiru**, el a proiectat stelele
în orbita lor, zeii rătăcitori se supun
legilor de trecere.
Nebiru, în centrul liniştit,
este zeul pe care îl adoră;
despre cel înstelat se spune
„Cel care odinioară străbătea neobosit firmamentul
este acum nodul universului,
iar toţi ceilalţi zei ţin cursul spre el;
el va împăuna zeii ca o turmă şi o va cuceri pe Tiamat.
Fie ca viaţa ei să fie îngustă şi scurtă,
să se îndepărteze în viitor departe de omenire,
până când timpul va lipsi pentru totdeauna”.

Pentru că a modelat materia şi a creat eterul, Enlil, tatăl său, l-a numit **Bfi Matati**, Domnul acestei lumi. Cu propriul său nume l-a semnat când zeii cerului au încheiat imnul.

Acum şi Ea auzind s-a bucurat,
„Marii zei l-au glorificat pe fiul meu, el este Ea, numit după numele meu, el îmi va executa voinţa şi îmi va conduce ritualurile”. Hansha!

Cu cincizeci de nume l-au proclamat zeii. Hansha!

Cu cincizeci l-au numit, cel care este primul şi merge cel mai departe!

Epilog

Amintiţi-vă titlurile lui Marduk! Conducătorii le vor recita, înţelepţii şi savanţii le vor dezbate, din tată în fiu le vor repeta, chiar şi ciobanii şi păstorii le vor auzi.

Oamenii să se bucure de Marduk! Prinţul zeilor. Omul şi pământul vor prospera, pentru că domnia lui este puternică, porunca lui este fermă, niciunul dintre zei nu-i poate schimba voinţa; acolo unde ochii lui s-au fixat, ei nu se clatină.

Nu există zeu care să-i suporte mânia, intelectul său este vast şi bunăvoinţa sa; pe păcătoşi şi pe astfel de gunoaie îi va arunca în aer în prezenţa sa; nu şi pe învăţătorul înţelept ale cărui cuvinte le ascultăm; el le-a scris, le-a păstrat pentru vremurile viitoare.

Lăsaţi-l pe Igigi care şi-a construit locuinţa, lăsaţi zeii să vorbească: acesta a fost cântecul lui Marduk care a învins-o pe Tiamat şi a obţinut suveranitatea.

(*N. K. Sandars. Poezii ale Raiului şi Iadului din Mesopotamia antică. Baltimore, Md: Penguin Books, 1971, pp. 73-111*).

Crearea omului de către zeiţa mamă

În aceste mituri babiloniene vechi (1750-1550 î.Hr.) şi asiriene (c. 100 î.Hr.), Ninhursag (sau Nintu, zeiţa pământului) creează omenirea (Lullu, sălbaticul, primul om) din lut şi o animă cu sângele unui zeu ucis. Metaforele creaţiei plastice şi generative sunt amestecate aici: Ninhursag îl modelează pe om şi îi dă naştere.

Instrucţiunile rituale constituie o parte substanţială a acestui text şi arată că mitul făcea iniţial parte dintr-o incantaţie de naştere. Această utilizare rituală subliniază faptul că naşterea sfântă a întregii omeniri se repetă în timp prin naşterea fiecărui individ. „Aşa cum Cel purtător naşte,/ Fie ca mama copilului să nască prin [ea] însăşi.”

Text babilonian vechi [avers; coloana anterioară și partea de sus a coloanei actuale au fost distruse]

„Ceea ce este mic va creşte până la abundenţă;
Povara creației o va purta omul!”
Pe zeiță o numeau, [...], [ma]mă,
Cea mai folositoare dintre zei, înțeleapta Mami:
„Tu ești pântecele-mamă,
Cea care creează omenirea.
Creează, deci Lullu şi lasă-l să poarte jugul!
Jugul îl va purta,...[...];
Povara creației omul va purta!”
. [.]. și-a deschis gura,
Spunând către marii zei:
„Cu mine se face tot ceea ce este potrivit;
Cu a lui... să apară Lullu!
Cel care va fi [...] din toate [...],
Să fie format din lut, să fie animat cu sânge!”
Enki și-a deschis gura,
Spunând marilor zei:
„Pe ... .și [...] ale lunii
Purificării pământului...!
Lasă-i să ucidă un zeu,
Și zeii să fie purificați în judecată
Cu carnea lui şi cu sângele lui
Să amestece Ninhursag lutul.
Dumnezeu și om
Vor [...] în ea,... în lut!
Până-n veșnicie [...] vom auzi”.
[*restul aversului prea fragmentar pentru traducere*]
[*revers*]
[...] pieptul ei,
[...] barba,
[...] obrazul bărbatului.
[...] și ridicarea
[...] ambilor ochi, ai soției şi ai soțului ei.
[Paisprezece pântece]-mame au fost adunate
[în fața] lui Nintu.
[La ti]mp de lună nouă
[La Casa] sorților au fost chemați votanții.
[Enkidu..] a venit și
[A îngenuncheat, deschizând pântecele.
[...]... și fericită era înfățișarea lui.
[...și-a îndoit] genunchii [..],
[..] a făcut o deschidere,
Ea a dat naștere,
Rugați-vă.
Modelează o cărămidă de lut într-un miez,
Fă... piatră în mijlocul [...];
Să se bucure cel necăjit în casa celei în travaliu!
În timp ce Cel ce poartă naște,
Fie ca mama copilului să nască de la sine!
[*restul prea fragmentar pentru traducere*]

Versiunea asiriană [*începutul mutilat*]

[...ei i-au lovit picioarele,
[Spunând: „Creatoarea omenirii] noi te numim;
[Stăpâna tuturor zeilor să-ți fie numele!”
[S-au dus] la Casa Destinului,
[Nin]igiku-Ea (și) înțeleapta Mama.
[Paisprezece mame] s-au adunat
Să calce pe [lu]t în fața ei.
[...] spune Ea, în timp ce recită incantația.
Stând în fața ei, Ea o face să recite incantația.
[Mama a recitat] incantația; când a terminat incantația [ei],
[...] a tras din lutul ei.
[A smuls paisprezece buc]ăți; a pus șapte bucăți în dreapta,
[Șapte bucăți în stânga; între ele a pus o cărămidă.
[E]a era îngenuncheată pe rogojină; i-a deschis buricul;
[...a che]mat nevestele înțelepte.
(Din cele) [șapte] și șapte pântece-mame, șapte au născut bărbați,
[șapte] au adus pe lume femele.
Pântecele-mamă, creatoarea destinului,
În perechi ea i-a completat,
În perechi ea a completat înaintea ei.
Formele oamenilor formele Mami.
În casa femeii purtătoare în travaliu,
Șapte zile va zăcea cărămida.
...din casa lui Mah, înțeleptul Mami.
Cei supărați se vor bucura în casa celei în travaliu.
Așa cum naște cea care poartă,
Fie ca mama copilului să nască de una singură.
[*Restul distrus*]

«*E. A. Speiser (trad.). „Mituri și epopei akkadiene”. În James B. Pritchard (ed.). Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1950, pp. 99-100*».

Când Anu a creat cerurile

Acest mit babilonian făcea parte dintr-o incantație care însoțea reconstrucția templului. Ca parte a ceremoniei, s-au adus ofrande, s-au cântat imnuri și s-a recitat această poveste a creației. Având în vedere importanța templului ca univers microcosmic, o casă simbolică a zeilor la scară umană, modelată pe adevărata lor casă universală, era necesar să se sacralizeze ritual procesul de construcție și să se acționeze așa cum au acționat zeii atunci când au creat lumea.

Acest mit se dedică direct procesului sacru de construcție a templului. Începe prin a-l descrie pe Anu (zeul cerului) ca fiind creatorul cerurilor și pe Nudimmud (sau Ea, zeul apelor) ca fiind constructorul Apsu (abisul apelor primordiale) și creatorul oamenilor. După aceste introduceri, partea principală a mitului descrie originea mai multor zeități minore (și a elementelor naturale pe care le reprezentau) care erau necesare în construcția templelor: zeii tâmplarilor, fierarilor și constructorilor (Arazu); aurarilor, gravorilor și minerilor (Ninkurra); cerealelor (Lakar); ofrandelor și vinului (Siris); și, în sfârșit, zeul Kusiga

(marele preot al zeilor). În plus, Ea a creat un rege pentru a întreține templele (așa cum Anu întreținea lumea).

Implicația generală este că lumea a fost creată pentru ca zeii să poată fi găzduiți și lăudați în mod corespunzător.

Când Anu a creat cerurile, (Și) Nudimmud a construit Apsu, locuința sa, Ea a tăiat lutul din Apsu,
A creat zeul de cărămidă pentru restaurarea [templelor];
El a creat trestia și pădurea pentru lucrarea de construire a [templelor];
El a creat zeul tâmplarului, zeul fierarului și Arazu, pentru a finaliza
lucrarea de [construcție];
El a creat munții și mările pentru toate tipurile de. [...]
El a creat zeul aurarului, zeul Ninagal, zeul gravorului, și
zeul Ninkurra, pentru lucrările de [...],
și marile lor bogății pentru ofrande . [...];
El a creat Ashnan, Lahar, Siris, Ningizzida, Ninsar, [....],
Pentru a oferi ofrande regulate abundente];
El a creat Umunmutamku (și) Umunmutamnak, pentru a menține ofrandele....];
El l-a creat pe zeul Kusiga, marele preot al marilor zei, pentru îndeplinirea riturilor
(și) ce[remoniilor(?)];
L-a creat pe rege, ca întreținător al [templelor(?)];
[El a creat] omenirea pentru slujirea zeilor (?)].
[*restul distrus*]

(*Alexander Heidel. The Babylonian Genesis. Chicago: University of Chicago Press, 1942, pp. 53-54*).

Viermele și durerea de dinți

Asirienii recunoșteau importanța originilor în determinarea surselor și limitelor puterii unui inamic și astfel, în această incantație (c. 1000 î.Hr.), care însoțea vindecarea durerilor de dinți, ei au urmărit istoria cauzei durerii - viermele ofensator. Atunci când înțelegeau proveniența și locul acestuia în ordinea universală, cântăreții puteau apela la zeii corespunzători pentru ameliorare. Această cântare este completată de remedii pentru tratament - amestecuri de bere și ulei de calitate superioară.

Cosmologia de aici îl include pe Anu (zeul cerului) ca creator originar și pe Shamash (zeul soarelui) și Ea (zeul apei) ca atribuitori de funcții.

După ce Anu a creat cerul, (Și) cerul a creat pământul,
(Și) pământul a creat râurile,
(Și) râurile au creat canalele,
(Și) canalele au creat mlaștina,
(Și) mlaștina a creat viermele,
Viermele a mers înaintea lui Shamash, plângând,
Lacrimile lui curgând în fața lui Ea.
„Ce-mi vei da pentru hrana mea,
Ce-mi vei da de băut?”
„Îți voi da smochin uscat
(Și) caisa.”
„Ce sunt acestea pentru mine? Smochinul uscat
Și caisa!

Ridică-mă şi printre dinţi
Şi gingii lăsaţi-mă să locuiesc!
Sângele dinţilor îl voi suge,
Şi din gingii voi mânca
Rădăcinile dinţilor(?)!”
Fixează acul şi prinde piciorul!
Pentru că ai spus aceasta, vierme!
Fie ca Ea să te lovească cu puterea
mâinii Sale!

Incantaţie împotriva durerii de dinţi.

Tratamentul ei: Berea de gradul doi... şi uleiul se amestecă împreună;
incantaţia să o reciţi de trei ori (şi) pe dintele său să pui (medicamentul).

(*Alexander Heidel. Geneza babiloniană.*
Chicago: University of Chicago Press, 1942, pp. 60-61).

O altă versiune a creării omului

Această versiune mai completă a relatării asiriene a creării omului (c. 800 î.Hr.) a fost utilizată în ceremoniile pentru iniţiaţii religioşi. Ea îi înfăţişează pe Anu (zeul cerului), Enlil (zeul furtunilor şi al pământului), Shamash (zeul soarelui), Ea (zeul apei) - aer, pământ, foc şi apă - şi pe Anunnaki (marii zei ai cerului) stând în sanctuarul lor exaltat şi discutând despre progresul creaţiei. Cerul şi pământul au fost create, iar cursurile de apă au fost stabilite. Ce mai rămâne de făcut? Anunnaki, fixatorii destinului în cer şi pe pământ, sugerează crearea omului pentru a spori abundenţa şi a celebra festivaluri. Şi, la fel ca în miturile babiloniene, materia primă folosită pentru această creaţie este sângele zeităţilor ucise.

Cu această moştenire divină, Ulligara („întemeietorul bogăţiei”) şi Zalgarra („întemeietorul abundenţei”) sunt create şi însărcinate cu menţinerea şi creşterea fertilităţii pământului şi a creaturilor sale. Zi şi noapte, ei trebuie să „celebreze festivalul zeilor” şi să îi înveţe pe alţii despre acest mister al originii lor.

[avers]
Când atât cerul cât şi pământul au fost complet terminate, (Şi) mama zeiţelor a fost adusă în fiinţă;
Când pământul fusese adus pe lume (şi) pământul fusese modelat;
Când destinele cerului şi ale pământului au fost fixate;
(Când) şanţului şi canalului li s-a dat cursul lor corect;
(Şi) malurile Tigrului şi Eufratului au fost stabilite,
(Atunci) Anu, Enlil, Shamash, (şi) Ea,
Marii zei,
S-au aşezat (cu) Anunnaki, marii zei,
În sanctuarul înălţat
Şi au povestit între ei ceea ce a fost creat.
„Acum că destinele cerului şi ale pământului au fost fixate;
Şanţului şi canalului li s-a dat cursul lor corect;
Malurile Tigrului şi Eufratului
au fost stabilite;
Ce (altceva) vom face?
Ce (altceva) vom crea?
O, Anunnaki, voi mari zei,
Ce (altceva) vom face?

Ce (altceva) vom crea?”
Marii zei care au fost prezenți,
Anunnaki, care fixează destinele,
Ambele (grupuri) dintre ei, i-au răspuns lui Enlil:
„În Uzumua, legătura dintre cer și pământ,
Să-i ucidem pe zeii Lamga.
Cu sângele lor să creăm omenirea;
Slujirea zeilor să fie partea lor,
Pentru toate timpurile
Pentru a stabili șanțul de hotar,
Pentru a pune lopata și coșul în mâinile lor
Pentru locuința marilor zei,
Care se cuvine să fie un sanctuar înălțat,
Pentru a delimita câmpul de câmp;
Pentru toate timpurile
Pentru a stabili șanțul de hotar,
Pentru a da șanțului cursul său corect,
Pentru a stabili granița,
Pentru a uda cele patru regiuni ale pământului,
Pentru a crește plantele, ...[....].”

[revers]
Pentru a stabili granița,
Pentru a umple (?) hambarul, [Distrus]
Pentru a face câmpul lui Anunnaki să producă,
Pentru a crește abundența în țară,
Pentru a celebra festivalul zeilor,
Pentru a turna apă rece
Pentru marea casă a zeilor, care este potrivită pentru a fi un sanctuar înălțat,
Ulligarra (și) Zalgarra Ei și-au spus numele.
(Ca Ulligarra și Zalgarra să) crească boii, oile, vitele, peștii și păsările,
belșug în țară,
Enul (și) Ereshul
au decretat cu gurile lor sfinte.
Aruru, doamna zeilor, care este potrivită pentru domnie,
a rânduit pentru ei destine mărețe:
Muncitorul calificat să producă pentru muncitorul calificat (și) muncitorul necalificat pentru muncitorul necalificat,
Răsărind printre ei ca grâul din pământ,
Un lucru care, (ca) steaua (stelele) cerului, nu se va schimba în veci.
Ziua și noaptea
Pentru a sărbători festivalul zeilor,
(Aceste) destine puternice,
Printre ei au fost Anu, Enlil, Ea și Ninmah,
Marii zei, au decretat (pentru ei).
În locul unde omenirea a fost creată,
Acolo Nisaba a fost ferm stabilită.
Cei înțelepți să învețe misterul celor înțelepți.

(*Alexander Heidel. Geneza babiloniană.*
Chicago: University of Chicago Press, 1942, pp. 56-60).

Povestea creației din Eridu

Acest mit din perioada neo-babiloniană (c. 60 î.Hr.) a fost găsit în ruinele din Sippar (Abu Habba din zilele noastre), dar provine probabil din Eridu, la gura Golfului Persic. Acolo, nămolul de la Eufrat se adăuga continuu pământului și, probabil, a dat naștere acestei explicații a originii pământului.

Înainte ca vreun oraș să fi fost construit sau ca vreunul dintre templele lor mărețe (Ekur la Nippur, Eanna la Erech sau Esagila la Eridu) să fi fost construit, toate pământurile erau mări. Marele zeu Marduk a construit o ramă de stuf peste ape și a turnat pământ în ea pentru a crea un început de pământ solid. Împreună cu zeița Aruru, el a creat omenirea, apoi animalele (fiarele lui Sumugan, zeul vitelor și al vegetației) și plantele și a așezat Tigrul și Eufratul pe cursurile lor. În cele din urmă, el a construit marile orașe din Mesopotamia și templele lor.

Această relatare a creației făcea parte dintr-o incantație folosită pentru a purifica Ezida, templul lui Nabu de la Borsippa.

Nici o casă sfântă, nici o casă a zeilor, nu fusese (încă) făcută într-un loc sfânt;
Nici o trestie nu a răsărit, nici un copac nu a fost creat;
Nici o cărămidă nu a fost pusă, nici o matriță nu a fost construită;
Nici o casă nu a fost făcută, nici un oraș nu a fost construit;
Nici un oraș nu a fost făcut, nici o ființă vie nu a fost pusă (în el);
Nippur nu a fost făcut, Ekur nu a fost construit;
Erech nu a fost făcut, Eanna nu a fost construită;
Apsu nu a fost făcut, Eridu nu a fost construit;
Nici o casă sfântă, nici o casă pentru zei, locuința lor, nu fusese făcută;
Toate pământurile erau mare;
Izvorul care este în mare a fost o țeavă de apă.
Atunci a fost făcut Eridu, a fost construită Esagila.
Esagila, a cărei temelie Lugaldukuga a pus-o în interiorul Apsu-
Babilonul a fost fă[cut], Esagila a fost finalizată;
Pe zeii Anunnaki i-a creat la un moment dat.
Orașul sfânt, locuința plăcerii inimii lor, ei l-au numit (pe el) solemn.
Marduk a construit un cadru de stuf pe fața apelor;
A creat murdăria și a turnat-o pe lângă cadrul de trestie.
Pentru a-i așeza pe zei în locuința plăcerii inimii (lor),
El a creat omenirea.
Zeița Aruru a creat împreună cu el sămânța omenirii.
El a creat fiarele câmpului (și) viețuitoarele câmpului;
El a creat Tigrul și Eufratul și le-a așezat (la) locul (lor);
numele lor le-a proclamat în mod corespunzător.
El a creat iarba, iarba de mlaștină, trestia și pădurea;
El a creat ierburile verzi ale câmpului;
pământurile, mlaștinile, trestiile de trestie,
vaca (și) puii ei, vițelul; oaia (și) puii ei, oile din turmă;
livezile și pădurile;
Capra, caprele de munte....
Domnul Marduk a îngrămădit un baraj la marginea mării;
[....] o mlaștină pe care a transformat-o în pământ uscat.
[....] el a făcut să fie;
[....] el a creat, copacul pe care l-a creat;
[....] în (acel) loc el a creat;
[A pus cărămizi,] a construit matrița;
[Casa pe care a construit-o,] orașul pe care l-a construit;

[Orașul pe care l-a făcut,] creatură(e) vie a pus (în el);
[Nippur a construit,] Ekur a construit;
[Erech el a construit, Eann]a el a construit.

(*Alexander Heidel. Geneza babiloniană.*
Chicago: University of Chicago Press, 1942, pp. 50-52).

Din relatarea lui Berossus a Genezei babiloniene

Berossus a fost un preot al lui Bel Marduk (Domnul Marduk) din Babilon, care a scris o istorie a Babiloniei în jurul anului 250 î.Hr. Deşi scrierile sale s-au pierdut, ele au fost consemnate de Alexandru Polihistor în secolul I î.Hr. şi, la rândul lor, au fost notate de istoricul bisericesc Eusebiu din Cezareea, a cărui lucrare, la rândul ei, a fost inclusă în relatarea călugărului Synkellos, din care obţinem următoarea explicaţie.

Berossus imaginează un timp în care totul era un haos întunecat şi umed, condus de zeiţa mării Omorka (asemănătoare cu Tiamat primordială). Acolo au apărut creaturi ciudate - animale cu trăsături umane şi mamifere cu membre de reptilă - ca şi cum, în potenţialitatea brută a locului, creaţia se desfăşura fără direcţie. Bel a oferit această direcţie: el a împărţit Omorka în două părţi şi a făcut una cer şi cealaltă pământ. După ce a distrus toate creaturile întunericului prin acest act, el le-a ordonat zeilor să îşi taie propriul cap, să amestece sângele acestuia cu pământul şi astfel să facă oameni şi animale capabile să trăiască în lumea ordonată.

El spune că a existat o perioadă în care totul era întuneric şi apă, în care au apărut creaturi ciudate şi cu forme deosebite; că s-au născut oameni cu două aripi, unii chiar cu patru aripi şi două feţe; (unii) având un singur corp, dar două capete, unul de bărbat, celălalt de femeie, având în acelaşi timp organe genitale masculine şi feminine; şi că existau şi alte fiinţe umane cu picioare şi coarne de capră; că unele aveau picioare de cal ; că alţii aveau membrele unui cal în spate, dar în faţă erau făcuţi ca oamenii, asemănându-se cu hipocentaurii; că, în acelaşi fel, acolo se înmulţeau tauri cu capete de oameni; şi câini cu patru corpuri şi cozi de peşte; şi cai cu capete de câini; şi oameni şi alte creaturi cu capete şi corpuri de cai şi cozi de peşti; şi alte creaturi cu forme ale tuturor speciilor de animale; că, pe lângă acestea, existau peşti, şi reptile, şi şerpi, şi alte creaturi minunate, care aveau înfăţişări derivate unele de la altele; că dintre acestea sunt aşezate înfăţişări derivate unele de la altele; că dintre acestea sunt aşezate imagini în templul lui Bel; (şi) că peste toate aceste (creaturi) domnea o femeie numită Omorka. În caldeeană, aceasta este **thamte**, care în greacă înseamnă „marea”, dar în valoare numerică este egală cu „luna”.

El spune că, toate lucrurile fiind în această stare, Bel a venit şi a despicat femeia în două; şi că dintr-o jumătate a ei a format pământul, iar din cealaltă jumătate cerul; şi că a distrus creaturile din interiorul ei; dar că aceasta era o descriere alegorică a naturii; pentru că, în timp ce întregul univers era format din umezeală şi astfel de creaturi vii se născuseră în el, Bel, care este identificat cu Zeus, a împărţit întunericul în două, a separat cerul de pământ şi a redus universul la ordine; dar că fiinţele vii, neputând suporta puterea luminii, au pierit; că acest Bel, văzând că pământul era pustiu şi nu dădea roade, a poruncit unuia dintre zei să-i taie capul (şi a poruncit şi celorlalţi zei) să amestece sângele care curgea cu pământul şi să formeze oameni şi animale capabile să suporte aerul; că acest Bel a format şi stelele, soarele, luna şi cele cinci planete. Aceste lucruri, potrivit lui Alexander Polyhistor, Berossus le-a povestit în prima sa carte: că acest zeu şi-a tăiat propriul cap şi că ceilalţi zei au amestecat sângele care a curs cu pământul şi au format oamenii; că din această cauză ei sunt raţionali şi au parte de înţelegerea divină.

(Enciclopedia Britannica. Vol 3 (ed. 14). Londra şi New York: 1929, p. 460.
- Citat în Alexander Heidel. The Babylonian Genesis.
Chicago: University of Chicago Press, 1942, pp. 66-67).

MITURILE DIN VECHIUL ȘI NOUL TESTAMENT

Geneza 1-2:3

Primele cinci cărți ale Vechiului Testament – Tora sau Pentateuhul – au fost compilate și editate de-a lungul a cinci secole de către patru grupuri principale de autori, iar cercetătorii Bibliei au lucrat din greu pentru a determina care grupuri au scris fiecare pasaj. Fiecare dintre cele patru tradiții principale are anumite caracteristici notabile, iar prima relatare a creației din Geneza 1-2:3 poartă majoritatea semnelor școlii „P" sau preoțești: printre altele, o utilizare a lui Elohim - termenul generic ebraic pentru „ființă divină" - atunci când se referă la Dumnezeu; un mare interes pentru listele genealogice sau de altă natură (adesea folosite pentru a trasa linia precisă prin care a fost realizat scopul lui Dumnezeu); un punct de vedere centrat pe Dumnezeu, cuplat cu puțin interes pentru personalitățile umane; și o platitudine generală a tonului și austeritate a prozei.

Datarea tradiției preoțești este dificilă, deoarece se pare că au existat multe grupuri separate de autori care au lucrat în cadrul acesteia. Majoritatea cercetătorilor plasează tradiția după exilul babilonian (cca. 400 î.Hr.), dar alții consideră că este un proces lung care se întinde din perioada post-exilică până în vremurile pre-israelite.

Prima carte a Vechiului Testament a fost numită Geneza de către traducătorii greci din secolul al III-lea î.Hr. care au realizat versiunea Septuaginta a Bibliei; numele său ebraic propriu era Bereshit („La început..."), referindu-se la cuvintele sale de deschidere în același mod ca și epopeea creației din Mesopotamia!!, Enuma Elish, este numită după primele sale cuvinte. Paralelele dintre prima relatare a creației din Geneză și epopeea mesopotamiană nu se limitează la procesul lor de denumire. Nu numai că există asemănări marcante în detalii specifice, dar și ordinea evenimentelor creației este aceeași, ceea ce îi face pe mulți să presupună o dependență a relatării din Vechiul Testament de cea din Enuma Elish sau de documente babiloniene similare. (Vârstele relative ale documentelor și civilizațiile lor exclud dependența Enuma Elish de Geneză.)

Diferențele dintre cele două mituri sunt, de asemenea, clar evidente. Cel mai important, în timp ce Enuma Elish este o poveste despre mulți zei care se luptă între ei pentru supremație prin procesul creației, relatarea din Vechiul Testament proclamă pur și simplu că Elohim a creat lumea și toate creaturile ei.

Când Dumnezeu a pornit să creeze universul, totul se afla într-un haos întunecat și apos. Din acesta, Dumnezeu a creat ziua și noaptea, cerul, pământul și vegetația, soarele, luna și stelele, reptilele și păsările, animalele și oamenii, chemându-i la existență. În plus, a poruncit creaturilor pământului, făcându-i pe oameni supraveghetorii săi și le-a poruncit: „Fiți roditori și înmulțiți-vă; umpleți pământul și supuneți-l; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului și peste orice viețuitoare care se mișcă pe pământ."

(1:1) La început, Dumnezeu a creat cerurile și pământul. (2) Pământul era fără formă și gol, și întuneric era peste fața adâncului; și Duhul lui Dumnezeu Se mișca peste fața apelor.
(3) Și Dumnezeu a zis: „Să fie lumină!" Și a fost lumină. (4) Dumnezeu a văzut că lumina era bună și Dumnezeu a despărțit lumina de întuneric. (5) Dumnezeu a numit lumina Zi, iar întunericul l-a numit Noapte. Și a fost seară și a fost dimineață: o zi.
(6) Dumnezeu a zis: „Să fie o întindere între ape și ea să despartă apele de ape." (7) Dumnezeu a făcut întinderea și a despărțit apele care erau sub întindere de apele care erau deasupra întinderii. Și așa a fost. (8) Dumnezeu a numit întinderea Cer. Și a fost seară și a fost dimineață: a doua zi.
(9) Dumnezeu a zis: „Să se strângă apele care sunt sub ceruri la un loc și să se arate uscatul!" Și așa a fost. (10) Dumnezeu a numit uscatul Pământ, iar apele care s-au strâns le-a numit Mări. Dumnezeu a văzut că era bine. (11) Dumnezeu a zis: „Să dea pământul verdeață, iarbă care să facă rod după soiul ei, cu sămânța lor, pe pământ." Și așa a fost. (12) Pământul a dat verdeață, iarbă care să facă rod după soiul ei, cu sămânța lor, și pomi care să facă rod după soiul lor. Dumnezeu a văzut că era bine. (13) Și a fost seară și a fost dimineață: a treia zi.

(14) Dumnezeu a zis: „Să fie lumini pe întinderea cerului, ca să despartă ziua de noapte; „şi să slujească de semne pentru anotimpuri, pentru zile şi pentru ani, (15) şi să slujească de lumini pe întinderea cerului, ca să lumineze pământul.” Şi aşa a fost. (16) Dumnezeu a făcut cele două mari lumini: lumina cea mare ca să stăpânească ziua şi lumina cea mică ca să stăpânească noaptea; a făcut şi stelele. (17) Dumnezeu le-a aşezat pe întinderea cerului, ca să lumineze pământul, (18) ca să stăpânească ziua şi noaptea şi să despartă lumina de întuneric. Dumnezeu a văzut că era bine. (19) Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a patra.
(20) Dumnezeu a zis: „Să scoată apele roiuri de vieţuitoare şi păsări să zboare deasupra pământului, sub întinderea cerului.” (21) Dumnezeu a creat marii monştri marini şi toate vieţuitoarele care se mişcă şi de care mişună apele, după soiul lor, şi toate păsările înaripate după soiul lor. Dumnezeu a văzut că era bine. (22) Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: „Fiţi roditori!” „Înmulţiţi-vă şi umpleţi apele mărilor şi păsările să se înmulţească pe pământ.” (23) Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a cincea.
(24) Dumnezeu a zis: „Să scoată pământul fiinţe vii după soiul lor: vite, târâtoare şi fiare pământeşti după soiul lor.” Şi aşa a fost. (25) Dumnezeu a făcut fiarele pământului după soiul lor, vitele după soiul lor şi toate vietăţile care se târăsc pe pământ după soiul lor. Dumnezeu a văzut că era bine.
(26) Dumnezeu a zis atunci: „Să facem om după chipul Nostru, după asemănarea Noastră; el să stăpânească peste peştii mării, peste păsările cerului, peste vite, peste tot pământul şi peste orice târâtoare care se mişcă pe pământ.” (27) Dumnezeu l-a creat pe om după chipul Său, l-a creat după chipul lui Dumnezeu; i-a creat parte bărbătească şi parte femeiască. (28) Dumnezeu i-a binecuvântat şi le-a zis: „Fiţi roditori, înmulţiţi-vă şi umpleţi pământul şi supuneţi-l; stăpâniţi peste peştii mării, peste păsările cerului şi peste orice vieţuitoare care se mişcă pe pământ.” (29) Dumnezeu a zis apoi: „Iată, v-am dat orice iarbă care face sămânţă şi care este pe faţa întregului pământ şi orice pom care are rodul său cu sămânţă; le veţi avea ca hrană. (30) Şi tuturor fiarelor pământului, tuturor păsărilor cerului şi tuturor vieţuitoarelor care se mişcă pe pământ, care au suflare de viaţă, le-am dat orice iarbă verde ca hrană.” Şi aşa a fost. (31) Dumnezeu a văzut tot ce făcuse şi iată că era foarte bun. Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a şasea. (2:1) Astfel au fost sfârşite cerurile şi pământul şi toată oştirea lor. (2) În ziua a şaptea, Dumnezeu Şi-a sfârşit lucrarea pe care o făcuse şi S-a odihnit în ziua a şaptea de toată lucrarea Sa pe care o făcuse. (3) Dumnezeu a binecuvântat ziua a şaptea şi a sfinţit-o, pentru că în ea S-a odihnit Dumnezeu de toată lucrarea Sa pe care o făcuse la creaţie.

—*Sfânta Biblie*. Versiunea Standard Revizuită.
Londra: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1952.

Geneza 2:4—23

A doua relatare a creaţiei din Vechiul Testament urmează imediat după prima şi oferă o viziune foarte diferită asupra începutului. Prezintă multe trăsături caracteristice tradiţiei de autori „J”, fiind atribuită acestui nume de către cercetătorii Bibliei. „J” foloseşte apelativul personal „Iehova” (sau „Yahweh”, aşa cum a ajuns să fie transliterat pentru numele lui Dumnezeu) şi este cel mai viu scriitor dintre cei patru autori principali ai Pentateuhului. Stilul său este vioi, îndrăzneţ şi concis. Şi în timp ce alte tradiţii, cum ar fi cea „E” sau elohistă, tind să-L înfăţişeze pe Dumnezeu ca fiind îndepărtat, umplând distanţa dintre el şi om cu intermediari precum îngeri sau chiar vise, „J” îşi imaginează relaţia dintre om şi Dumnezeu ca fiind foarte apropiată, aproape informală. Spre deosebire de autorii preoţi ai primei relatări a creaţiei, „J” este orientată spre oameni: nu numai că indivizii sunt arătaţi în toată complexitatea lor, cu reacţiile lor bogate în emoţie şi intens spontane, dar Dumnezeu este în mare parte antropomorfizat. Rafinamentul lui „J” în analiza motivaţiei umane, respectul său pentru libertatea umană, atât cu punctele forte, cât

și cu punctele slabe ale acesteia, și talentul său de a dezvălui dramatismul situațiilor sunt toate prezente în această relatare a creației.

În timp ce tradiția „P” a fost presupusă a fi opera unuia sau mai multor grupuri de indivizi, toate caracteristicile lui „J” indică o singură autoritate. Se crede că „J” a scris probabil în secolul al X-lea (sau al IX-lea) î.Hr.

Diferența de focalizare dintre prima și a doua relatare a creației este clară de la bun început: în timp ce subiectul primei relatări era crearea universului de către Dumnezeu, aici este vorba despre crearea omului. În ziua în care a făcut cerul și pământul, Dumnezeu a modelat un om, pe Adam, din țărână ('adama) și i-a suflat viață. Și Dumnezeu a plantat o grădină în Eden (cuvântul sumerian pentru „câmpie” sau „stepă”) în Est, unde se unesc cele patru râuri Pișon, Gihon, Tigru și Eufrat - probabil la vârful Golfului Persic, o zonă cunoscută pentru solul său fertil, îmbogățit cu nămol. Și a așezat pomul vieții și pomul cunoașterii binelui și răului în mijlocul grădinii.

Dumnezeu a interzis, de asemenea, omului să mănânce din pomul cunoașterii binelui și răului, căci fără cunoașterea acestuia, Adam era într-adevăr nevinovat. El nu era conștient nici măcar de propria sa bunătate și de puritatea legăturii sale cu Dumnezeu. Obținerea acestei cunoașteri l-a făcut conștient de sine ca fiind relativ și separat de Dumnezeu și ca fiind capabil să aleagă între bine și rău, dualități ale lumii relative. În cele din urmă, acea cunoaștere i-a dezvăluit propria sa natură de creaturalitate și mortalitate, iar mitul articulează acest lucru ca refuzul lui Dumnezeu de a-l lăsa să mănânce din pomul vieții.

Pentru a-i oferi lui Adam ajutoare, Dumnezeu a modelat mai întâi din pământ toate animalele și păsările și l-a pus pe Adam să le dea un nume (dându-le astfel funcții și scop). În cele din urmă, Dumnezeu a făcut o femeie pentru Adam din propria coastă, iar Adam a fost mulțumit: „Aceasta este în sfârșit os din oasele mele și carne din carnea mea.”

(2:4) În ziua în care Domnul Dumnezeu a făcut pământul și cerurile, (5) când încă nu era nicio plantă de pe câmp pe pământ și nicio iarbă de pe câmp nu răsărise încă, pentru că Domnul Dumnezeu nu făcuse să plouă pe pământ și nu era niciun om ca să lucreze pământul, (6) ci un abur se ridica din pământ și uda toată fața pământului, (7) atunci Domnul Dumnezeu l-a făcut pe om din țărână din pământ, i-a suflat în nări suflare de viață și omul a devenit un suflet viu. (8) Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, la răsărit, și a pus acolo pe omul pe care îl zidise. (9) Domnul Dumnezeu a făcut să răsară din pământ tot felul de pomi plăcuți la vedere și buni de mâncat, pomul vieții în mijlocul grădinii și pomul cunoașterii binelui și răului.
(10) Un râu ieșea din Eden ca să ude grădina și de acolo se despărțea și se făcea în patru pâraie. (11) Numele primului este Pișon; Este cel care înconjoară toată țara Havila, unde este aur; (12) și aurul acelei țări este bun; acolo se află bedeliu și piatră de onix. (13) Numele celui de-al doilea râu este Ghihon; este cel care înconjoară toată țara Cuș. (14) Și numele celui de-al treilea râu este Tigru, care curge la răsărit de Asiria. Și al patrulea râu este Eufratul.
(15) Domnul Dumnezeu a luat pe om și l-a pus în grădina Edenului ca să o lucreze și să o păzească. (16) Domnul Dumnezeu i-a poruncit omului, zicând: „Poți mânca după bunul plac din toți pomii din grădină; (17) dar din pomul cunoașterii binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri.”
(18) Domnul Dumnezeu a zis atunci: „Dacă nu este bine ca omul să fie singur, îi voi face un ajutor potrivit lui.” (19) Domnul Dumnezeu a făcut din pământ toate fiarele câmpului și toate păsările cerului și le-a adus la om, ca să vadă cum le va numi; și orice nume ar fi dat omul fiecărei fiare vii, acela îi va fi. (20) Omul a dat nume tuturor vitelor, păsărilor cerului și tuturor fiarelor câmpului; dar pentru om nu s-a găsit un ajutor potrivit lui. (21) Domnul Dumnezeu a adus un somn adânc peste om și, pe când dormea, a luat una din coastele lui și i-a astupat locul cu carne. (22) Din coasta pe care o luase Domnul Dumnezeu din om, a făcut-o femeie și a adus-o la om. (23) Omul a zis:

„Aceasta este os din oasele mele şi carne din carnea mea; se va numi Femeie, pentru că a fost luată din om.”

— *Sfânta Biblie*. Versiunea Standard Revizuită.
Londra: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1952.

Psalmul 33:6-15

Psalmii din Vechiul Testament au fost folosiți în cultul public în Israel, probabil în perioada monarhiei dinaintea exilului babilonian (586 î.Hr.). Forma lor poetică şi multe dintre temele lor au fost împrumutate din culturile mai vechi din Orientul Apropiat, dar psalmii individuali au fost adaptați și modificați de evrei pentru a se potrivi circumstanțelor specifice de-a lungul secolelor. Prin urmare, datarea specifică și determinarea autorului sunt, în majoritatea cazurilor, imposibile.

Deşi tema particulară a Psalmului 33 - crearea universului de către Dumnezeu prin cuvântul său - era relativ comună în gândirea egipteană şi chiar babiloniană, ea este subliniată aici într-un mod nou: cuvântul divin însuşi a creat lumea. ”El a vorbit şi s-a făcut; el a poruncit şi a ieşit în evidenţă.”

Și, după ce Yahweh a creat cerurile și a adunat marea, el s-a implicat în orânduirea vieții politice și în judecarea creaturilor sale. Desigur, nu se poate face aici o separare semnificativă între viața politică și cea religioasă. Implicarea lui Dumnezeu în „politică” este un semn al naturii sale religioase, dar trebuie, de asemenea, să ne amintim că atât Israelul, cât și statele vecine erau teocrații, întemeiate și înțelese religios. Conceptul de a fi poporul „ales” este aproape universal și pare să transmită un sentiment de apropiere de propriul zeu, mai degrabă decât exclusivitate. Oamenii sunt „aleşi” în măsura în care se simt în relație directă cu creatorul lor.

(33.6) Prin cuvântul Domnului au fost făcute cerurile şi toată oştirea lor prin suflarea gurii Lui.
(7) El a adunat apele mării ca într-un burduf şi a pus adâncurile în cămări.
(8) Tot pământul să se teamă de Domnul! Toți locuitorii lumii să se teamă de El!
(9) Căci El a vorbit şi s-a făcut; El a poruncit şi s-a împlinit!
(10) Domnul zădărniceşte planul neamurilor, El zădărniceşte planurile popoarelor.
(11) Planul Domnului dăinuie pe vecie şi gândurile inimii Lui din neam în neam.
(12) Fericit este neamul al cărui Dumnezeu este Domnul, poporul pe care L-a ales ca moştenire!
(13) Domnul priveşte din ceruri, vede pe toți fiii oamenilor;
(14) Din locul unde şade pe tronul său, El priveşte spre toți locuitorii pământului,
(15) El, care le-a plăsmuit inimile tuturor şi le observă toate faptele.

— *Sfânta Biblie*. Versiunea Standard Revizuită.
Londra: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1952.

Psalmul 104

Psalmul 104 este tipic pentru psalmii de tip „imn”, prin faptul că include o chemare la închinare, o explicație a motivului închinării şi o declarație suplimentară de laudă. A fost folosit în multe situații cultice, de la sacrificii la festivaluri şi închinare zilnică.

Psalmii de jale, unde accentul se pune pe condiția umană, imnurile sunt complet centrate pe Dumnezeu - atât de mult încât nu este lăudat pentru relația sa cu oamenii şi nici pentru darurile sale, ci pentru ceea ce este şi face independent de ei. În acest caz, Dumnezeu este lăudat pentru că este creatorul lumii.

El este imaginat întinzând cerurile ca un cort peste apele haotice și îmblânzind vânturile și focurile. Cel mai important, el a controlat marea primordială, fixându-i limitele astfel încât pământul să poată apărea. După ce a îndeplinit aceste acte fundamentale de creare și ordonare, Dumnezeu a oferit creaturilor hrană (apă și hrană chiar și pentru animalele sălbatice), timp (noapte și zi) și, în cele din urmă, viață.

(104:1) Binecuvântează pe Domnul, suflete al meu! Doamne Dumnezeul meu, Tu ești foarte mare!
Te-ai îmbrăcat cu cinste și măreție,
(2) Tu Te acoperi cu lumină ca cu o haină, Tu ai întins cerurile ca un cort,
(3) Tu ți-ai pus grinzile cămărilor Tale peste ape, Tu faci norii carul Tău,
Tu râzi pe aripile vântului,
(4) Tu faci vânturile mesagerii Tăi și focul și flacăra slujitorii Tăi.
(5) Tu ai pus pământul pe temeliile lui, ca să nu se clatine niciodată.
(6) L-ai acoperit cu adâncul ca cu o haină; apele au stat deasupra munților.
(7) La mustrarea Ta, au fugit; la vuietul tunetului Tău, au luat-o la fugă.
(8) Munții s-au înălțat, văile s-au coborât în locul pe care li l-ai hotărât.
(9) Tu ai pus un hotar pe care nu-l vor trece, ca să nu mai acopere pământul.

(10) Tu faci să țâșnească izvoare în văi, ele curg printre dealuri,
(11) ele dau apă tuturor fiarelor câmpului; măgarii sălbatici își potolesc setea.
(12) Păsările cerului își au locuința la ei, ele cântă printre ramuri.
(13) Din locuința Ta cea înaltă, Tu uzi munții, și pământul se satură de rodul muncii Tale.

(14) Tu faci să crească iarba pentru vite și plante pentru ca omul să le cultive,
ca să scoată hrană din pământ,
(15) și vin ca să veselească inima omului, untdelemn ca să-i lumineze fața,
și pâine ca să întărească inima omului.
(16) Copacii Domnului sunt udați din belșug, cedrii Libanului pe care i-a sădit El.
(17) În ei își fac păsările cuiburile, barza își are casa în brazi.
(18) Munții înalți sunt caprele sălbatice, iar stâncile sunt un refugiu pentru vizuini.
(19) Tu ai făcut luna ca să marcheze anotimpurile; soarele își știe vremea să apună.
(20) Tu faci întuneric și se face noapte, când toate fiarele pădurii se târăsc.
(21) Leii tineri răcnesc după prada lor, căutând hrana de la Dumnezeu.
(22) Când răsare soarele, ei fug și se culcă în vizuinile lor.
(23) Omul iese la munca lui și la munca lui până seara.

(24) Doamne, cât de multe sunt lucrările Tale! Le-ai făcut pe toate cu înțelepciune;
pământul este plin de făpturile Tale.
(25) Acolo este marea, mare și lată, care mișună de lucruri nenumărate, ființe vii, mici și mari.
(26) Acolo merg corăbiile,
și Leviatanul, pe care l-ai făcut să se joace în ea.
(27) Toate acestea se uită la Tine,
ca să le dai hrana lor în două anotimpuri.
(28) Când le dai, ele o adună;
când Îți deschizi mâna, se satură de bunătate.
(29) Când Îți ascunzi fața, se îngrozesc; când le iei suflarea,
se întorc în țărâna lor.
(30) Când trimiți Tu Duhul Tău, ei sunt creați; și Tu înnoiești fața pământului.

(31) Slava Domnului să dăinuie în veci, Domnul să se bucure de lucrările Sale,
(32) El privește pământul și acesta se cutremură, El atinge munții și ei fumegă!
(33) Voi cânta Domnului cât voi trăi;

Îi voi cânta laude Dumnezeului meu cât voi fi.
(34) Cugetarea mea să-I fie plăcută, căci mă bucur în Domnul.
(35) Să fie nimiciți păcătoșii de pe pământ și să nu mai fie cei răi! Binecuvântează pe Domnul, suflete al meu! Lăudă pe Domnul!

—*Sfânta Biblie*. Versiunea Standard Revizuită.
Londra: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1952.

Din Cartea lui Iov

Atât autorul, cât și datarea Cărții lui Iov sunt puse sub semnul întrebării. Parțial, acesta este rezultatul structurii haotice a cărții, în care există nu doar două secțiuni de bază (începutul și sfârșitul prozei, care par să provină din surse mai vechi din Orientul Apropiat; și secțiunea poetică din mijloc, originară din Israel), ci și dovezi ale unui număr mare de reinterpretări. Multe discursuri sunt confuze, personajele adoptând poziții contrare în diferite puncte ale textului; altele par incomplete sau adăugate distinct.

În general, se acceptă faptul că autorul a fost un evreu foarte experimentat și cu multe cunoștințe, familiarizat cu miturile mesopotamiene și egiptene, care a adaptat unul dintre acestea ca decor pentru povestea sa poetică. Și, deși data compoziției sale este departe de a fi certă, 600-200 î.Hr. pare o perioadă probabilă, având în vedere rolul proeminent jucat de Satana (demonstrând probabil o influență persană din secolul al VI-lea sau al V-lea î.Hr.) și o punere sub semnul întrebării a prezenței și preocupării lui Dumnezeu (comună după exilul babilonian).

Oricine ar fi fost, autorul lui Iov a fost o persoană cu un mare talent artistic și sentiment religios. Discursurile rostite de Dumnezeu către Iov, din care Iov 38 face parte, se numără printre cele mai puternice din literatura Vechiului Testament. După ce Iov a cerut o audiere la Domnul pentru a-l întreba despre modul în care a tratat un slujitor vrednic, Dumnezeu apare. În loc să răspundă acuzațiilor de maltratare, Dumnezeu pune la îndoială dreptul lui Iov de a-l judeca. În acest mare discurs, Dumnezeu se proclamă fundamentul existenței, creatorul universului din care Iov este doar o parte dependentă. Pe măsură ce un mister al naturii este revelat lui Iov, un altul se dezvăluie în spatele lui, iar Dumnezeu se oprește iar și iar pentru a-l batjocori pe Iov cu ignoranța și neputința sa.

Deși acest discurs al lui Dumnezeu nu este în niciun caz un răspuns direct la situația dificilă a unui om bun chinuit inutil, revelația creației este cel puțin un răspuns indirect. Nu numai că reprezintă o comunicare de la Dumnezeu către om și, prin urmare, demonstrează prezența și grija Sa, dar exprimă și (prin chiar ignorarea acuzațiilor lui Iov) natura secundară a problemelor binelui și răului în comparație cu natura primară a problemei existenței. „Cum”-ul lumii se înclină aici cel mai clar în fața faptului că există. „Bunătatea” lui Dumnezeu este derivată din puterea sa creatoare, din ființa sa. Și, deși cititorii moderni, susținând primatul dreptății asupra ființei, sunt adesea nemulțumiți de acest răspuns, Iov nu este. Înțelegând eroarea prezumției sale, el „se topește” și se pocăiește în țărână și cenușă.

(38:1) Atunci Domnul i-a răspuns lui Iov din vârtej:
(2) „Cine este acesta care întunecă sfaturile prin cuvinte fără pricepere?
(3) Încinge-ți coapsele ca un om,
te voi întreba și-mi vei spune.

(4) „Unde erai tu când am pus temeliile pământului? Spune-mi, dacă ai pricepere.
(5) Cine i-a hotărât măsurătorile? Cu siguranță știi! Sau cine a întins frânghia peste el?
(6) Pe ce au fost înfipte temeliile lui sau cine i-a pus capul unghiular,
(7) când stelele dimineții cântau împreună și toți fiii lui Dumnezeu strigau de bucurie?

(8) „Sau cine a închis marea cu uși,
când a țâșnit din pântece?
(9) când am făcut norii veșmântul ei și negura ei în scutece,
(10) când i-am dat hotare, i-am pus zăvoare și uși,
(11) și am zis: «Până aici vei veni și nu mai departe și aici se vor opri valurile tale mândre»?”

(12) „Ai poruncit tu dimineții de la începutul zilelor tale și ai făcut zorilor să-și cunoască locul,
(13) ca să apuce marginile pământului și cei răi să fie scuturați din el?
(14) Se schimbă ca lutul sub pecete și se vopsește ca o haină.
(15) Lumina celor răi este ținută și brațul lor ridicat este zdrobit.
(16) „Ai intrat tu în izvoarele mării sau ai umblat în adâncurile adâncului?
(17) Ți s-au descoperit oare porțile morții sau ai văzut tu porțile întunericului adânc?
(18) Ai înțeles tu întinderea pământului? Spune, dacă știi toate acestea.

(19) „Unde este calea spre locuința luminii și unde este locul întunericului,
(20) ca să o duci în ținutul ei
și să poți deosebi cărările spre casa ei?
(21) Știi, căci te-ai născut atunci și numărul zilelor tale este mare!
(22) „Ai intrat tu în cămările de zăpadă sau ai văzut cămările de grindină,
(23) pe care le-am păstrat pentru vremea necazului, pentru ziua bătăliei și a războiului?
(24) Care este calea spre locul unde se împrăștie lumina sau unde vântul de est este împrăștiat pe pământ?

(25) „Cine a despărțit un canal ploii și o cale fulgerului,
(26) ca să aducă ploaie într-un pământ fără oameni, într-un pustiu fără oameni,
(27) ca să sature pământul pustiu și părăsit și să facă pământul să dea iarbă?
(28) Are ploaia un tată?
Sau cine a zămislit picăturile de rouă?
(29) Din pântecele cui a ieșit gheața și cine a născut bruma cerului?

(30) Apele se întăresc ca piatra și fața adâncului este înghețată.
(31) „Poți tu lega lanțurile Pleiadelor sau dezlega funiile Orionului?
(32) Poți tu să conduci stâncile la vremea lor sau poți tu să călăuzești Ursa cu puii ei?
(33) Cunoști tu rânduielile cerurilor? Poți tu să le întărești stăpânirea pe pământ?
(34) Poți tu să-ți înalți glasul până la nori, ca să te acopere un potop de ape?
(35) Poți tu să trimiți fulgere, ca să vină și să-ți spună: «Iată-ne!»?

(36) Cine a pus înțelepciunea în nori sau a dat pricepere cețurilor?
(37) Cine poate număra norii după înțelepciune? Sau cine poate înclina burdufurile cerurilor,
(38) când praful se adună într-o masă și bulgării se desprind între ei?
(39) „Poți tu să vânezi prada leului sau să saturi pofta leilor tineri,
(40) când stau ghemuiți în bârloagele lor sau stau la pândă în ascunzișul lor?
(41) Cine pregătește corbului prada lui, când puii lui strigă către Dumnezeu și rătăcesc din lipsă de hrană?

(42:1) Atunci Iov a răspuns Domnului:
(2) „Știu că Tu poți face totul și că niciun plan al Tău nu poate fi zădărnicit.
(3) «Cine este acesta care ascunde planuri fără cunoștință?»
De aceea am spus ce nu înțelegeam, lucruri prea minunate pentru mine, pe care nu le știam.
(4) «Ascultă,
și voi vorbi; te voi întreba și Tu îmi vei spune.»
(5) Auzisem de tine cu urechea, dar acum ochiul meu te vede;

(6) de aceea mă disprețuiesc pe mine însumi și mă trezesc în praf și cenușă.”

— *Sfânta Biblie*. Versiunea Standard Revizuită.
Londra: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1952

Din Proverbe

Cartea Proverbelor din Vechiul Testament este o colecție de materiale educaționale scrise în versuri ușor de memorat pentru instruirea copiilor de la curte și a claselor superioare. „Literatura de înțelepciune” pe care o conține nu se concentrează pe speculații metafizice, ci pe sfaturi pragmatice, utilitare. La fel ca „înțelepciunea” Egiptului și Mesopotamiei, de care a fost puternic influențată, Proverbele au un ton remarcabil universalist și sunt marcate în plus de o viziune destul de simplistă asupra acțiunii divine și a caracterului uman și de o viziune conservatoare asupra afacerilor politice. A fost împrumutată atât de direct din alte surse antice din Orientul Apropiat, încât Proverbele nu încearcă, în afară de a-l numi pe Dumnezeu Yahweh, să integreze sfaturile lor într-un context sociopolitic și religios specific ebraic. Nu acesta este cazul în vremea apocrifelor noncanonice ulterioare, când „înțelepciunea” devenise o față esențială a tradiției ebraice.

Deși autorul Proverbelor este atribuit în mod convențional lui Solomon, deoarece curtea sa a introdus această formă de literatură în Israel, cărțile propriu-zise au fost scrise de-a lungul secolelor de către învățători sau „înțelepți” ai curții. În forma sa actuală, Proverbele nu au fost adunate decât după exilul babilonian (586 î.Hr.) și poate nu până în secolul al IV-lea î.Hr. Deși anumite secțiuni ale cărții pot fi mult mai vechi, primele nouă capitole, care formează un fel de introducere generală la întreg, provin probabil din secolul al IV-lea.

Având în vedere caracterul pragmatic al majorității „literaturii despre înțelepciune”, nu este surprinzător faptul că sunt incluse foarte puține speculații de natură teologică. Capitolul 8:22-31 este o excepție notabilă. Aici, Înțelepciunea, personificată ca o zeiță, proclamă că a fost prezentă alături de Dumnezeu când lumea a fost creată: „Domnul m-a creat ca începutul lucrărilor Sale, înainte de tot ce a făcut, de mult timp” și de-a lungul eforturilor sale creatoare - în timp ce pregătea cerurile, îmblânzea mările și crea pământul - ea era acolo.

Deși aparent mai degrabă poetică decât metafizică ca importanță, această descriere a Înțelepciunii ca o zeiță de statură mare și tovarășă a Dumnezeului creator a fost cea mai semnificativă în dezvoltarea ulterioară a unei doctrine a Logosului găsită în Noul Testament.

(8:22) Domnul m-a creat la începutul lucrării Sale, la începutul faptelor Sale din vechime.
(23) Cu veacuri în urmă am fost întemeiat,
la început, înainte de începutul pământului.
(24) Când nu erau adâncuri, am fost născut, când nu erau izvoare care să mărească apa.
(25) Înainte să fi fost întocmiți munții, înainte de dealuri, am fost născut;
(26) înainte ca El să fi făcut pământul cu câmpiile lui și cele dintâi țărâne ale lumii.
(27) Când a întemeiat cerurile, eu eram acolo, când a trasat un cerc pe fața adâncului,
(28) când a întărit norii sus, când a întemeiat izvoarele adâncului,
(29) când a pus hotarul mării,
știam că apele nu pot încălca porunca Lui,
(30) când a pus temeliile pământului, atunci am fost lângă El ca un meșter;
Și eram desfătarea Lui în fiecare zi, bucurându-mă întotdeauna înaintea Lui,
(31) bucurându-mă de lumea locuită de El și desfătându-mă în fiii oamenilor.

— *Sfânta Biblie*. Versiunea Standard Revizuită.
Londra: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1952.

Din Evanghelia după Ioan

Ultima dintre evanghelii a fost scrisă în Asia, cel mai probabil la Efes, după expulzarea credincioșilor creștini evrei din sinagogi în jurul anului 90 d.Hr. Identitatea autorului este destul de îndoielnică: unii susțin că este Ioan, fiul lui Zebedei și unul dintre apostolii lui Isus; alții citează atât anexa, cât și lucrările editoriale evidente din text, argumentând în favoarea unui alt scriitor necunoscut. În orice caz, se presupune originea evreiască și educația greacă a autorului, iar scopul său în scrierea evangheliei este clar: „ca să credeți că Isus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu și, crezând, să aveți viață în Numele Lui”.

Evanghelia începe cu afirmația că „La început era Cuvântul și Cuvântul era cu Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu”, reflectând nu numai Geneza 1:1, unde Dumnezeu creează universul prin poruncă, printr-un cuvânt, ci și literatura de înțelepciune ulterioară, care personifica înțelepciunea și o imagina ca o entitate distinctă, dar înrudită, prezentă alături de Dumnezeu la creație. Cuvântul lui Ioan este, de asemenea, asociat cu Logosul, termenul grecesc care înseamnă mintea creatoare a lui Dumnezeu. În acest caz, Cuvântul este atât separat de Dumnezeu, cât și identic cu el – un aspect al divinității. Personificat ca „el”, Cuvântul este agentul creației prin care au fost făcute toate lucrurile. Și este identificat atât cu viața fizică și lumina care au apărut la început, cât și cu viața spirituală și lumina care au fost revelate atunci când Cuvântul s-a transformat în trup ca Isus Hristos.

(1:1) La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Dumnezeu era Cuvântul. (2) El era
la început cu Dumnezeu; (3) toate lucrurile au fost făcute prin El și nimic din ce a fost făcut n-a fost
făcut fără El. (4) În El era viața și viața era lumina oamenilor. (5) Lumina luminează în întuneric și
întunericul n-a biruit-o.

(6) Un om trimis de Dumnezeu, al cărui nume era Ioan. (7) El a venit să mărturisească despre
lumină, pentru ca toți să creadă prin El. (8) El nu era lumina, ci a venit să mărturisească despre
lumină.

(9) Lumina cea adevărată, care luminează pe orice om, venind în lume. (10) El era în lume și lumea
a fost făcută prin El, dar lumea nu L-a cunoscut. (11) A venit la El însuși, și ai Lui nu L-au primit.
(12) Dar tuturor celor ce L-au primit, adică celor ce cred în Numele Lui, le-a dat putere să se facă
copii ai lui Dumnezeu.

(13) care s-au născut nu din sânge, nici din voia firii, nici din voia omului, ci din Dumnezeu.
(14) Și Cuvântul S-a făcut trup și a locuit printre noi, plin de har și de adevăr; și noi am privit slava
Lui, o slavă ca a singurului Fiu din Tatăl. (15) (Ioan a mărturisit despre El și a strigat: „Acesta este
Acela despre care am zis: «Cel ce vine după mine este înaintea mea, pentru că era înaintea mea.»”)
(16) Și din plinătatea Lui noi toți am primit har după har. (17) Căci Legea a fost dată prin Moise,
harul și adevărul au venit prin Isus Hristos. (18) Nimeni n-a văzut pe Dumnezeu; singurul Fiu, care
este în sânul Tatălui, L-a făcut cunoscut.

— *Sfânta Biblie*. Versiunea Standard Revizuită.
Londra: Thomas Nelson and Sons, Ltd., 1952.

MITURI ZOROASTRIENE

Din Exegeza Bunei Religii

Deşi Avesta sau cartea sacră a zoroastrismului a fost organizată în forma sa actuală în timpul domniei lui Shahpur al II-lea (309-380 d.Hr.), o mare parte din materialul său este mult mai vechi. Se crede că însuşi Zarathustra (născut în jurul anului 590 î.Hr.) a scris o secţiune a acesteia, o colecţie de şaptesprezece imnuri numite Gatha. Din păcate, având în vedere compoziţia lor într-o formă antică a limbii aveste, traducerea lor nu este sigură.

Această exegeză (analiză şi comentariu, cca. 350 d.Hr.) a Avestei descrie creaţia în termeni fizici abstracţi ca un fel de naştere a materiei din „formă" pură. La început, exista doar lumină nesfârşită. Fără graniţe externe, ea este Unul, pur şi fără altceva. Dar în interiorul ei există o dublă componentă: o creaţie ideală care conţine Spiritul Puterii Cuvântului şi o creaţie materială cu nucleul său de Spirit al Puterii Naturii. După ce cele două spirite au fost unite prin voinţa creatorului (Lumina concepută ca un întreg şi personalizată?), lumea materială a evoluat.

În prima sa etapă, materia era o masă haotică. Apoi, concepţia (sau golirea) şi formarea (sau expansiunea) au produs primul corp, primul lucru cu atât materie, cât şi formă. Acest corp s-a unit apoi cu Spiritul Puterii Cuvântului pentru a forma firmamentul (sau, în termeni mai filosofici, Roata Schimbării). Firmamentul conţinea soarele, luna şi stelele ca nişte embrioni în interiorul său, iar aceste mari corpuri naturale erau forţele conducătoare din lumea fizică. Toată această activitate a produs „devenire" (exprimată în aerul fierbinte şi umed), care a pus elementele în mişcare, a dezvăluit calităţile fizice primare şi, în cele din urmă, a dus la „aşezarea devenirii" sau la formarea fiinţelor vii.

Deşi textul acestui comentariu s-ar putea aplica la fel de bine, în ceea ce priveşte etapele sale de dezvoltare, imnurilor sacre antice sau unei cosmologii ştiinţifice moderne, tonul este revelator şi religios, deoarece proclamă caracterul creator al formei şi materiei „obişnuite", puterea Cuvântului Sfânt şi capacitatea de a percepe acel Spirit, supranaturalul, în şi prin natural.

Referitor la apariţia originală a creaţiei materiale, din Exegeza Bunei Religii.

Iată ce se dezvăluie cu privire la instrumentul pe care Creatorul l-a modelat din Lumina Nesfârşită şi în care a făcut ca creaţia să fie conţinută. Numele său *avestan* este Forma Nesfârşită şi este dublu. Pe de o parte, conţine creaţia „ideală"; pe de altă parte, creaţia materială. În creaţia „ideală" era conţinut Spiritul Puterii Cuvântului; iar în creaţia materială era conţinut Spiritul Puterii Naturii şi s-a aşezat (în ea). Instrumentul care conţine creaţia ideală a fost desăvârşit, iar zeii spirituali (ideali) ai Cuvântului au fost separaţi de acesta, fiecare pentru propria sa funcţie, pentru a îndeplini acele activităţi necesare creaţiei care se afla în interiorul instrumentului. Şi în interiorul instrumentului care conţine creaţia materială, minunatul Spirit al Puterii Naturii a fost unit cu regatul Spiritului Puterii Cuvântului prin voinţa Creatorului.

Mai în detaliu, aceasta este ceea ce se dezvăluie cu privire la natura lumii materiale. Prima a fost etapa, al cărei nume avestan este masa şi care în limbajul lumii se numeşte... masă sau conglomeraţie. Din etapa care se numeşte masă şi conglomeraţie (a continuat) a urmat etapa, al cărei nume avestan este *concepţie* şi, de asemenea, golire şi care în limbajul oamenilor se numeşte noul fenomen(?) şi, de asemenea... este o afecţiune(??) în masă şi a fost inserată în ea. Din stadiul numit *concepţie*, golire, *noul fenomen* (?) şi... (a continuat) stadiul al cărui nume *avestan* este *formare* şi care în limbajul oamenilor se numeşte expansiune. Este ca o afecţiune(??) în stadiul (fost) şi a fost inserat în acel stadiu. Din stadiul al cărui nume este formare şi expansiune (a continuat) primul corp s-a unit cu Spiritul Puterii Cuvântului; iar numele său avestan este *Roata* şi are şi numele de *Spahr* (*Ewasa*) şi în limbajul oamenilor se numeşte *firmament* (*spihr*). În el, asemenea embrionilor, se află luminătorii, Soarele, Luna şi stelele, toate de aceeaşi origine. Ele

controlează toată creaţia de sub ele şi sunt ele însele cele mai înalte fenomene naturale. Din *Roată* a pornit devenirea, fierbinţeala şi umezeala din care este compus aerul: acestea sunt legate de Cuvântul spiritual şi împărtăşesc puterea sa: (şi din el au pornit şi) elementele care sunt sământa semințelor creaţiilor materiale şi care sunt mişcarea devenirii. Elementele sunt numite forma devenirii calităţilor primare. Din mişcarea devenirii (a procedat) la aşezarea devenirii, a fiinţelor vii, care includ vitele materiale şi oamenii, căci acestea sunt forma şi chipul materiei.

— R. C. Zaehner. *Zurvan: O dilemă zoroastriană*.
Oxford, Anglia: Clarendon Press, 1955, pp. 373-374.

Vorbind despre lume

> *După moartea lui Zarathustra (cca. secolul al VI-lea î.Hr.), zoroastrismul a fost schimbat probabil de magi, preoţi mediani care au venit mai târziu la credinţă. Aceştia au încorporat anumite zeităţi precum Mithra, zeul soarelui indo-iranian, şi Anahitam, zeiţa fertilităţii, şi au absorbit astralismul în cult. În plus, cele două spirite primordiale ale mitului creaţiei lui Zarathustra au evoluat în Ohrmazd (adică Ahura Mazdah), spiritul binelui, şi Ahriman, principiul răului. În mare parte sub această formă, zoroastrismul a devenit religia consacrată a Iranului şi a durat până la cucerirea islamică din secolul al VII-lea d.Hr.*
>
> *O variantă zurvanită a zoroastrianismului din care provine acest mit a concurat cu această formă mai tradiţională a religiei. Zurvan, zeul timpului, a fost o zeitate antică; există referinţe la numele său încă din secolul al XII-lea î.Hr. Dovezi ale adoptării sale în cultul iranian apar în formele ulterioare ale Videvat („Legea împotriva Demonilor”), unde Zurvan apare în două forme: ca Timp Infinit (Zurvan aharana) şi ca „Timpul Lungii Dominiuni” sau timp finit (Zurvan deregho-chvadhata). Există o paralelă evidentă aici cu Gatha-urile anterioare, în care lumina era concepută într-un mod similar, ca absolută şi nemanifestată pe de o parte şi relativă şi manifestă pe de altă parte.*
>
> *În acest comentariu islamic asupra cosmologiei zoroastriene (din al doilea Ulema i Islam, versetele. 6-20), Timpul este înţeles ca creatorul etern nemărginit. Timpul a creat focul şi apa şi, amestecându-le pe cele două, a produs Ohrmazd (bunătatea). Originea lui Ahriman (răul) nu este explicată aici, dar imediat ce a fost văzut de Ohrmazd, cei doi zei au pornit să se lupte prin creaţie.*
>
> *Ohrmazd a creat timpul finit - Timpul Lungii Dominiuni (12.000 de ani) - din Timpul Infinit şi l-a umplut cu cer şi stele pentru a marca în cele din urmă trecerea sa. Copleşit de dreptatea lui Ohrmazd, Ahriman a fost inactiv în primii 3.000 de ani ai creaţiei. În următorul sfert al „Lungii Dominiuni”, Ohrmazd a creat cerul, apa, pământul, plantele, Taurul şi Gayomart (omul primordial), şi în final pe Adam şi Eva. După ce a terminat, Răul a venit în lume şi a poluat-o cu demonii săi de Mizerie, Întuneric şi Duhoare. Forţele binelui l-au capturat în cele din urmă şi l-au legat în iad sub pază.*

(6) Mai întâi voi vorbi despre lume şi voi discuta dacă a existat (dintotdeauna) sau dacă a fost creată. Dacă s-ar spune că a existat (dintotdeauna), această opinie este de nesuportat: lucrurile cresc mereu în lume şi apoi scad din nou [şi cresc], scad şi apoi cresc din nou. Mai mult, tot ceea ce este susceptibil de a se naşte şi de a dispărea şi este efectul unei cauze nu este propriu lui Dumnezeu. Astfel, se stabileşte că lumea nu a existat (dintotdeauna) şi că a fost creată. Mai mult, un lucru creat implică în mod necesar un Creator. (7) Acum trebuie ştiut că în religia Pahlavi, la care aderă zoroastrienii, se spune că lumea a fost creată. După ce spunem că lumea a fost creată, trebuie să spunem în continuare cine a creat-o şi când, cum şi de ce a creat-o.

(8) În religia lui Zoroastru este dezvăluit astfel: Cu excepţia Timpului, toate celelalte lucruri sunt create. Timpul este creatorul: şi Timpul nu are limită, nici sus, nici jos. A fost dintotdeauna şi va fi pentru totdeauna. Nicio persoană sensibilă nu va spune de unde a venit Timpul. În ciuda întregii

grandori care îl înconjura, nu exista nimeni care să-l numească creator; căci nu adusese naştere creaţiei. (9) Apoi a creat focul şi apa; şi când le-a adus laolaltă, Ohrmazd a luat fiinţă, şi simultan Timpul a devenit Creator şi Domn în ceea ce priveşte creaţia pe care o adusese în naştere. (10) Ohrmazd era strălucitor, pur, cu miros dulce şi binefăcător şi avea putere asupra tuturor lucrurilor bune. Apoi, privind în jos, l-a văzut pe Ahriman la nouăzeci şi şase de mii de *parasangi* distanţă, negru, murdar, împuţit şi malefic; şi i s-a părut înfricoşător lui Ohrmazd, căci era un duşman înfricoşător. (11) Şi când Ohrmazd a văzut acest duşman, s-a gândit astfel: „Trebuie să distrug complet acest duşman”, şi s-a gândit cu ce şi câte instrumente îl putea distruge. (12) Atunci Ohrmazd a început opera creaţiei. Orice a făcut Ohrmazd, a făcut-o cu ajutorul Timpului; Căci toată excelenţa de care avea nevoie Ohrmazd fusese (deja) creată. Şi Ohrmazd a manifestat Timpul Lungii Dominiuni, care are măsura de douăsprezece mii de ani, şi în cadrul lui a ataşat firmamentul, artizanul (şi cerul). (13) Şi fiecare dintre cele douăsprezece semne ale Zodiacului care sunt legate de firmament, l-a desemnat pentru o mie de ani. Timp de trei mii de ani a fost făcută creaţia spirituală; iar Berbecul, Taurul şi Gemenii au domnit fiecare timp de o mie de ani. (14) Apoi Ahriman (cu ajutorul Timpului) s-a întors spre înălţimi pentru a se putea lupta cu Ohrmazd: a văzut o armată adunată şi aşezată în rânduri şi s-a repezit înapoi în iad. Din mizeria, întunericul şi duhoarea care erau în el, a ridicat o armată. Acest lucru a fost posibil pentru el. În această privinţă s-au spus multe. Înţelesul acestui lucru este că atunci când (a văzut că) era cu mâinile goale, s-a repezit înapoi în iad. (15) Din cauza dreptăţii pe care a văzut-o în Ohrmazd timp de trei mii de ani, el nu s-a putut mişca, astfel încât în timpul acestor mii de ani a fost realizată creaţia materială. Controlul lumii a trecut la Rac, Leu şi Fecioară. În această privinţă s-au spus multe.
(16) Voi spune câteva cuvinte despre acest subiect. În crearea lumii materiale, el a manifestat mai întâi cerul, iar măsura acestuia era de douăzeci şi patru (mii) pe douăzeci şi patru de mii de *parasangi*, iar vârful său ajungea la Garooman - După patruzeci şi cinci de zile, el a făcut să apară apa (din cer): după şaizeci de zile, pământul a apărut din apă: după şaptezeci şi cinci de zile, el a manifestat plante, mari şi mici: după treizeci de zile au apărut Taurul şi Gayomart: şi după optzeci de zile, Adam şi Eva şi-au făcut apariţia. (17) Când cei trei mii de ani pe care i-am menţionat (au trecut) şi Omul, lumea materială şi celelalte creaturi pe care le-am menţionat au venit în existenţă, blestematul Ahriman s-a mişcat din nou: şi (Timpul a făcut ca Ahriman) să sape o gaură în cer, munţi şi pământ, s-a năpustit în lumea materială şi a pângărit tot ce se afla în ea cu răutatea şi impuritatea sa. (18) Deoarece nu poseda nimic spiritual, s-a luptat timp de nouăzeci de zile şi nopţi în lumea materială; Şi firmamentul s-a rupt, iar fiinţele spirituale au venit în ajutorul lumii materiale. (19) Şi i-au apucat pe cei şapte demoni cei mai răi şi i-au adus pe firmament şi i-au legat cu legături nevăzute (spirituale, *minu*). Şi Ahriman l-a chinuit pe Gayomart cu o mie de chinuri până când a murit. Şi din el au luat fiinţă anumite lucruri. Despre asta s-a spus mult. Şi din Taur au luat fiinţă anumite lucruri şi animale. Despre asta s-a spus mult. (20) Apoi l-au apucat pe Ahriman şi l-au dus în iad chiar prin gaura prin care intrase în lume; şi l-au legat cu legături nevăzute. Doi îngeri, chiar Ardibihist, Amahraspand, şi Varhram, zeul, l-au păzit.

— R. C. Zaehner. *Zurvan: O dilemă zoroastriană*.
Oxford, Anglia: Clarendon Press, 1955, pp. 409-411.

Despre amestecul dintre Spiritul Darnic și Spiritul Distructiv

În acest mit zoroastrian din primul capitol al Selecţiilor lui Zatspram, Zurvan (zeul antic al timpului), Ohrmazd (principiul binelui) şi Ahriman (principiul Răului) sunt cu toţii activi.

Ca protecţie împotriva Minciunii Spiritului Distructiv, Ohrmazd a modelat mai întâi creaţia ideală - formele incoruptibile ale cerului, apei, pământului, plantelor, vitelor, omului şi focului - şi, cu ajutorul lui Zurvan, a reuşit să stabilească limitele temporale pentru conflictul care urma. În prima jumătate a timpului manifest (6.000 de ani), Ohrmazd a reuşit să evite o confruntare folosind legea religioasă şi rugăciunile. În următorii 3.000 de ani,

după ce a făcut ca creația ideală să fie manifestă și materială, el a păstrat totul pur, reținând mișcarea și, prin urmare, schimbarea. Dar, întrucât scopul creației era de a permite răului să se exprime și, prin urmare, să fie învins de bine, Ohrmazd i-a cerut lui Zurvan să pună mișcare și să anime lumea. Ahriman a intrat apoi în univers și l-a tras în jos, în tărâmul său întunecat și malefic, astfel încât doar vârful cerului a rămas aproape de lumina binelui. Conform zoroastrismului, bătălia ulterioară dintre cele două mari principii se desfășoară acum, în timp, pe pământ.

(1) Așa este revelat în Religie: lumina era sus și întunericul jos; iar între cele două era Vidul. (2) Ohrmazd în lumină și Ahriman în întuneric. Ohrmazd știa de existența lui Ahriman și de venirea lui în luptă: Ahriman nu știa de existența și lumina lui Ohrmazd. (3) În întunericul sumbru, el a rătăcit spre partea de jos: apoi, grăbindu-se, a venit și a văzut un punct de lumină și, pentru că era dintr-o substanță diferită de a lui, s-a străduit să-l atingă, iar dorința lui pentru el a crescut atât de puternic încât (era la fel de mare ca dorința lui) pentru întuneric. (4) Când a ajuns la graniță, Ohrmazd, dorind să-l țină pe Ahriman departe de regatul său, a înaintat să se alăture luptei. Prin cuvântul pur al Legii, l-a doborât și l-a aruncat înapoi în întuneric. Ca protecție împotriva Minciunii, el a modelat în înălțimi cerul, apa, pământul, plantele, vitele, omul și focul „ideale” - toate în formă ideală. Timp de trei mii de ani l-a ținut în loc. (5) Și Ahriman pregătea arme în întuneric.

La sfârșitul a trei mii de ani, s-a întors la graniță și a spus amenințător: „Te voi lovi, îți voi lovi creaturile. Ai de gând să creezi o creație, o, tu, care ești Spiritul Darnic? Cu adevărat, o voi distruge complet.” (6) Ohrmazd a răspuns (și a spus): „Nu poți, o, Minciună, să realizezi totul.”

(7) Din nou, Ahriman a amenințat (spunând): „Voi aduce toată existența corporală să te urască și să mă iubească.”

(8) Ohrmazd, în înțelepciunea sa spirituală, a văzut că ceea ce amenințase Ahriman putea face, dacă timpul conflictului nu era limitat. (9) L-a implorat pe Timp să-l ajute, căci a văzut că prin niciun intermediar aparținând luminii (Ahriman) nu va înceta. Timpul este un bun ajutor și un ordonator drept al ambelor: este nevoie de el. (10) (Ohrmazd) a făcut-o în trei perioade, fiecare perioadă de câte trei mii de ani. (11) Ahriman a încetat.

(12) Ohrmazd a văzut că, dacă Ahriman nu era înconjurat, se va întoarce la propriul său principiu de întuneric oricând va dori și va pregăti mai multe arme, iar conflictul va fi fără sfârșit. După ce a stabilit timpul, a cântat *Ahunvar.* (13) Și în *Ahunvar* i-a arătat trei lucruri. (14) În primul rând, fiecare lucru drept este voința lui Ohrmazd: (15) și din aceasta este clar că, din moment ce dreptatea este voința lui Ohrmazd, evident că există lucruri care nu sunt conform voinței lui Ohrmazd - și acestea pot fi doar orice își are rădăcina în *Vay,* care este de o substanță diferită. (16) În al doilea rând, cel care îndeplinește voința lui Ohrmazd, recompensa și răsplata sunt ale lui; iar cel care nu îndeplinește voința lui Ohrmazd, pedeapsa și răzbunarea sunt ale lui. (17) Aceasta arată recompensa celor virtuoși și pedeapsa păcătoșilor și, prin urmare, raiul și iadul. (18) În al treilea rând, arată că suveranitatea lui Ohrmazd îl face prosper pe cel care ține necazul de la săraci. (19) Aceasta arată că bogații trebuie să-i ajute pe cei nevoiași: așa cum învățații îi învață pe ignoranți, tot așa bogații ar trebui să dea cu generozitate o mână de ajutor săracilor; căci creaturile lui Ohrmazd sunt în conflict și se luptă unele cu altele.

(20) Căci reabilitarea finală va fi efectuată prin aceste trei lucruri. (21) În primul rând, ortodoxia, adică credința în două principii, în acest fel și în felul în care Ohrmazd este complet bun și lipsit de rău și voința sa este complet sfântă; și că Ahriman este complet rău și lipsit de bine. (22) În al doilea rând, speranța de recompensă și răsplată pentru cei virtuoși și teama de pedeapsă și răsplată pentru păcătoși, care se străduiesc după virtute și evită viciul. (23) În al treilea rând, creaturile ar trebui să se ajute reciproc: căci din ajutorul reciproc vine solidaritatea, din solidaritate victoria asupra inamicului, iar aceasta este reabilitarea finală.

(24) Prin acest cuvânt (Ahriman) a fost doborât și a căzut înapoi în întuneric.

(25) (Apoi) Ohrmazd a proiectat creația în formă trupească pe planul material, mai întâi cerul, în al doilea rând apa, în al treilea rând pământul, în al patrulea rând plantele, în al cincilea rând vitele, în al șaselea rând omul: iar focul a pătruns toate cele șase elemente, iar perioada pentru care a fost

inserat în fiecare element a durat, se spune, cât o clipire a ochilor. (26) Timp de trei mii de ani, creația a fost trupească și nemișcată. Soarele, Luna și stelele stăteau nemișcate în înălțimi și nu se mișcau.
(27) La sfârșitul acestei perioade, Ohrmazd s-a gândit: „Ce folos avem de la creația noastră dacă ea nu se mișcă, nu merge și nu zboară?” Și cu ajutorul firmamentului și al lui Zurvan, el a modelat creația. (28) Zurvan a avut puterea de a pune în mișcare creația lui Ohrmazd fără a da mișcare creației lui Ahriman, căci cele două principii erau dăunătoare unul altuia și se opuneau reciproc.
(29) Meditând asupra finalului, el (Zurvan) i-a dat lui Ahriman o unealtă (făurită) din însăși substanța întunericului, amestecată cu puterea lui Zurvan, ca un tratat, asemănător cărbunelui (?), negru și cenușiu. (30) Și în timp ce i-o înmâna, el a spus: „Prin intermediul acestor arme, *Az* (concupiscența) va devora ce este al tău și ea însăși va muri de foame, dacă la sfârșitul a nouă mii de ani nu vei îndeplini ceea ce ai amenințat, să termini tratatul, să termini Timpul.”
(31) Între timp, Ahriman, împreună cu puterile sale, s-a dus la stația stelelor. (32) Fundul cerului era la stația stelelor: de acolo l-a târât în Vid, care se află între principiile luminii și întunericului și este câmpul de luptă unde ambele se mișcă. (33) Și întunericul pe care îl avea cu el l-a adus pe cer; și a târât cerul în jos, în întuneric, astfel încât în interiorul acoperișului cerului doar o treime putea ajunge deasupra regiunii stelelor.

— R. C. Zaehner. *Zurvan: O dilemă zoroastriană*.
Oxford, Anglia: Clarendon Press, 1955, pp. 341-343.

Răspunsul Spiritului Înțelepciunii

Influența astrologiei în zoroastrismul ulterior, împreună cu recunoașterea Timpului (Zurvan) ca o putere independentă, este cel mai evidentă în acest schimb mitic dintre un om înțelept și Spiritul Înțelepciunii (din capitolul opt al Menok i Xrat).

Cu binecuvântarea Timpului, Ohrmazd (principiul binelui) a modelat lumea materială, ființele spirituale (Amahraspands) și Spiritul Înțelepciunii din propria sa esență de lumină. Și, într-un mod viu descris, Ahriman (principiul răului) a comis sodomie asupra propriei persoane și astfel „a dat naștere demonilor, minciunilor și altor avorturi”. Dacă procreația este metafora comună pentru creația divină, având în vedere utilitatea sa ca modalitate de a descrie originea a ceva din nimic, această analogie a auto-sodomiei este o modalitate captivantă de a sublinia egocentrismul și lipsa de creativitate esențială a actului „creativ” al Răului.

Numerologia devine importantă mai târziu în mit, deoarece șapte - numărul planetelor și al zilelor săptămânii, și aici un simbol al răului - este contrastat cu doisprezece - numărul semnelor zodiacale, lunile din an, miile de ani în timpul finit și simbolul binelui. Îmbinarea completă a celor două în toate sferele reflectă în mod corespunzător amestecul de bine și rău găsit în viață - o condiție care va exista până când Ohriman va fi învins, iar creația se va dizolva înapoi în bunătatea infinită a lui Ohrmazd.

(1) Înțeleptul l-a întrebat pe Duhul Înțelepciunii (spunând): „Cum și în ce fel a creat Ohrmazd această creație? (2) Și cum și în ce fel i-a modelat și creat pe Amahraspanzi și pe Duhul Înțelepciunii? (3) Cum a dat naștere blestematul Ahriman demonilor, minciunilor și altor avorturi? (4) Și cum vin toate lucrurile bune și rele la omenire și la alte creaturi? (5) Și poate fi schimbat ceea ce este destinat sau nu?” (6) Spiritul Înțelepciunii a răspuns (și a spus): „Creatorul Ohrmazd a modelat această creație și Amahraspands și Spiritul Înțelepciunii din propria sa lumină cu binecuvântarea Zurvanului Infinit: (7) căci Zurvanul Infinit este neîmbătrânitor, nemuritor, fără durere, necorupt și neputrezitor, liber de agresiune și, pentru totdeauna, nimeni nu-l poate viola și nici priva de suveranitatea sa în sfera sa proprie.

(8) Și blestematul Ahriman a dat naștere demonilor și minciunilor și celorlalte avorturi comițând sodomie asupra propriei persoane. (9) Și timp de nouă mii de ani a făcut un tratat cu Ohrmazd prin Timp infinit și până când acesta nu va fi finalizat, nimeni nu-l poate schimba sau face diferit. (10) Și când se vor scurge complet nouă mii de ani, Ahriman va fi făcut neputincios; și *Sros* cel Binecuvântat va lovi *Esm* (Mânia); și *Mihr*, Zurvanul Infinit și Geniul Legii (dreptății sau ordinii) care nu mint pe nimeni, iar Soarta și Soarta divină îi vor lovi pe toți." creația lui Ahriman și, în final, demonul *Az* de asemenea: (11) și toată creația lui Ohrmazd va fi din nou liberă de agresiune, așa cum a fost modelată și creată la început.

(12) Toată bunăstarea și adversitatea care vin la om și la alte creaturi vin prin intermediul celor Șapte și Doisprezece. (13) Cele douăsprezece semne ale Zodiacului, așa cum spune Religia, sunt cei doisprezece comandanți de partea lui Ohrmazd; iar cele șapte planete se spune că sunt cei șapte comandanți de partea lui Ahriman. (14) Și cele șapte planete asupresc toată creația și o predau morții și oricărui fel de rău: căci cele douăsprezece semne ale Zodiacului și cele șapte planete conduc soarta lumii și o direcționează.

(15) Ohrmazd dorește bunăstarea și nu este niciodată susceptibil la rău și nici nu i se potrivește. Și Ahriman dorește răul și nu se gândește niciodată la nimic bun și nici nu este susceptibil la el. (16) Uneori, când vrea, Ohrmazd poate schimba creația lui Ahriman; și alteori, când vrea, Ahriman „poate schimba crearea lui Ohrmazd; dar o poate schimba doar în așa fel încât, în final, Ohrmazd să nu sufere nicio pierdere; căci victoria finală îi aparține lui Ohrmazd. (17) Căci este revelat că Ohrmazd i-a creat pe *Yam*, *Freton* și *Kayos* nemuritori, dar Ahriman a schimbat acest lucru în modul cunoscut. Și lui Ahriman i se părea că *Bevarasp* (Dahak), *Frasyak* și *Alexander* erau nemuritori: și Ohrmazd a schimbat acest lucru pentru acest profit mai mare, așa cum este revelat."

— R. C. Zaehner. *Zurvan: O dilemă zoroastriană*.
Oxford, Anglia: Clarendon Press, 1955, pp. 368-369.

MITURI GNOSTICE

De la Poimandresul lui Hermes Trismegistus

Popular în întreaga lume greco-romană, gnosticismul a fost o mișcare religioasă compusă din multe secte diverse, majoritatea independente unele de altele, dar totuși având anumite idei în comun. Toate presupuneau un dualism cosmologic fundamental, precum cel al zoroastrismului, și toate nu numai că postulau existența eternă a spiritelor bune și rele, dar le identificau și pe primele cu lumina, mintea și spiritul, iar pe cele din urmă cu întunericul și materialitatea. Lumea era în general văzută ca creația unui zeu inferior (sau a unuia rău) și ca tărâmul în care particulele de lumină erau prinse în materia malefică. Iluzia era comună aici și, prin urmare, "gnoza" sau cunoașterea salvatoare era necesară pentru a educa sufletele cu privire la adevărata lor origine și la posibilitatea de a scăpa înapoi în forma pură. Deși originea gnosticismului este oarecum incertă (chiar dacă are paralele evidente cu orfismul și alte culte orientale), influențele sale asupra creștinismului timpuriu sunt atât evidente, cât și puternice. Scrierile lui Hermes Trismegistus („cel de trei ori mare", unul dintre titlurile lui Thoth aplicate lui Hermes, în credința greșită că el și Thoth erau unul și același lucru), în mare parte gnostice, își au originea în Egiptul elenistic în secolul al II-lea d.Hr. În prima carte, Poimandres (păstorul oamenilor) apare și dezvăluie natura lumii (transformată din Voința lui Dumnezeu), Demiurgul (produs de Nous, Mintea lui Dumnezeu) și omul (născut de Nous, asemenea lui).

Căderea omului în tărâmul naturii fără minte a rezultat din dragostea sa pentru reflexia divină în apele pământului. Unic printre creaturi, el are o identitate dual: „Căci,

deşi este nemuritor şi are putere asupra tuturor lucrurilor, el suferă soarta mortalităţii”. Caracterul tragic al acestei amestecări de lumină şi întuneric, de spirit şi materie devine mai clar pe măsură ce sufletele prinse în capcană se luptă să se înalţe din lumea materială şi să se reunească cu divinitatea.

(1) Odată, când meditasem asupra lucrurilor care sunt şi mintea mea era puternic înălţată, în timp ce simţurile mele trupeşti erau înfrânate... mi s-a părut că văd o prezenţă de o măreţie incomensurabilă care mi-a strigat numele şi mi-a spus: „Ce vrei să auzi şi să vezi şi să înveţi şi să înţelegi în gând?”
(2) Am spus: „Cine eşti?” „Eu sunt”, a spus el, ”Poimandres, *Nous*-ul Puterii Absolute. Ştiu ce îţi doreşti şi sunt cu tine peste tot.” (3) Am spus: „Doresc să fiu învăţat despre lucrurile care sunt şi să le înţeleg natura şi să-L cunosc pe Dumnezeu...” Şi el a răspuns: „Ţine cu tărie în mintea ta ceea ce vrei să înveţi şi te voi învăţa.”
(4) Cu aceste cuvinte, el şi-a schimbat forma şi, dintr-o dată, totul s-a deschis în faţa mea într-o clipă şi am contemplat o privelişte nemărginită, totul a devenit Lumină, senină şi veselă. Şi m-am îndrăgostit de privelişte. Şi după o vreme, a apărut un Întuneric purtat în jos..., îngrozitor şi plin de ură, încolăcit întortocheat, asemănător unui şarpe. Apoi am văzut acest întuneric transformându-se într-o natură umedă, agitată în mod indescriptibil şi scoţând fum ca dintr-un foc şi scoţând un fel de sunet de nedescris, trist. Apoi un răget [sau strigăt] a ieşit din el nearticulat, comparabil cu glasul unui foc. (5) Din Lumină, un Cuvânt sfânt [logos] a venit peste natură şi foc neamestecat a sărit din natura umedă în sus, spre înălţime; era uşor şi ascuţit şi activ în acelaşi timp; iar aerul, fiind uşor, a urmat suflarea de foc, ridicându-se până la focul din pământ şi apă, astfel încât părea suspendat de acesta; dar pământul şi apa au rămas la locul lor, amestecate, astfel încât pământul nu era perceptibil separat de apă; şi erau menţinute în mişcare audibilă prin suflarea Cuvântului care era purtată peste ele.
(6) Atunci Poimandres mi-a spus: ”...Acea lumină sunt Eu, *Nous*, Dumnezeul tău, care eram înainte de natura umedă care a apărut din Întuneric. Iar Cuvântul luminos care a ieşit din *Nous* este Fiul lui Dumnezeu... Prin aceasta să înţelegi: ceea ce vezi şi auzi în tine este Cuvântul Domnului, dar *Nous* [nous-ul tău?] este Dumnezeu Tatăl: ele nu sunt separate unul de celălalt, căci Viaţa este unirea acestora... Acum, fixează-ţi mintea asupra Luminii şi învaţă să o cunoşti.”
(7) După ce a spus acestea, m-a privit lung şi intens, aşa că am tremurat la aspectul lui; apoi, când a ridicat privirea, am văzut în mintea mea Lumina constând în nenumărate Puteri şi devenind un Cosmos nemărginit, iar focul conţinut de o putere puternică şi sub controlul ei ferm păstrându-şi locul...
(8) El îmi vorbeşte din nou: „Ai văzut în Minte forma arhetipală, principiul care precede începutul infinit”.... ”De unde atunci”, întreb eu, ”au apărut elementele naturii?” La care el răspunde: „Din Voinţa lui Dumnezeu, care, primind în sine Cuvântul şi privind frumosul [arhetipal] Cosmos, l-a imitat, modelându-se într-un cosmos [sau: ordonându-se] conform propriilor sale elemente şi urmaşilor săi, adică sufletelor.”
(9) Dar divinul *Nous*, fiind androgin, existând ca Viaţă şi Lumină, a născut printr-un cuvânt un alt *Nous*, Demiurgul, care, în calitate de zeu peste foc şi suflare, a modelat şapte Guvernatori, care înconjoară cu cercurile lor lumea sensibilă, iar guvernarea lor se numeşte *Heimarmene* [Destin].
(10) Imediat, Cuvântul lui Dumnezeu a sărit din elementele purtate de jos în sus, în partea pură a creaţiei fizice [sfera demiurgică] şi s-a unit cu *Nous*-Demiurgul, căci el era din aceeaşi substanţă. Şi astfel, elementele inferioare ale Naturii au rămas fără raţiune, astfel încât acum erau doar Materie.
(11) Şi împreună cu Cuvântul, *Nous*-Demiurgul, înconjurând cercurile şi învârtindu-le cu o viteză asurzitoare, şi-a pus creaţiile în cerc într-o revoluţie nesfârşită, căci începe acolo unde se termină. Şi această rotaţie a sferelor, conform voinţei *Nous*-ului [-Demiurgului], a produs din elementele inferioare animale iraţionale, căci acele elemente nu reţinuseră Cuvântul — [aerul, apă, pământ — ultimele două acum separate — fiecare producând propriile animale: androgine, aşa cum se va vedea mai târziu.]
(12) Acum, *Nous*-ul, Tatăl tuturor, fiind Viaţă şi Lumină, l-a născut pe Omul asemenea lui, de care s-a îndrăgostit ca propriul său copil, căci era foarte frumos, deoarece purta chipul Tatălui; căci într-

adevăr, chiar şi Dumnezeu s-a îndrăgostit de propria sa formă şi i-a predat toate lucrările sale. (13) Şi Omul, privind creaţia pe care Demiurgul o făurise în foc [sferele cereşti], a dorit să creeze şi el însuşi şi i s-a permis de către Tată. Când a intrat în sfera demiurgică, unde urma să aibă autoritate deplină, a privit lucrările fratelui său, iar ele [cei şapte Guvernatori] s-au îndrăgostit de el şi fiecare i-a dat o parte în propriul său tărâm. După ce a ajuns să le cunoască esenţa şi a primit o parte din natura lor, a dorit atunci să străpungă circumferinţa cercurilor şi să învingă [?] puterea celui care stăpâneşte peste foc. (14) Şi el [Omul] care avea putere deplină asupra lumii lucrurilor muritoare şi asupra animalelor iraţionale s-a aplecat prin Armonie. şi, după ce a străpuns bolta, a arătat Naturii inferioare frumoasa formă a lui Dumnezeu. Când l-a privit pe cel care avea în sine o frumuseţe inepuizabilă şi toate forţele Guvernatorilor combinate cu forma lui Dumnezeu, a zâmbit îndrăgostită; căci văzuse reflexia acestei forme minunate a Omului în apă şi umbra ei pe pământ. Şi el, văzându-şi asemănarea prezentă în ea, reflectată în apă, a iubit-o şi a dorit să locuiască în ea. De îndată, dorinţa a devenit realitate şi a ajuns să locuiască în forma lipsită de raţiune. Şi Natura, primindu-l în sine pe iubit, l-a îmbrăţişat pe deplin şi s-au amestecat: căci erau înflăcăraţi de iubire. (15) Şi acesta este motivul pentru care singurul dintre toate animalele de pe pământ omul este dublu, muritor prin trup, nemuritor prin Omul esenţial. Căci, deşi este nemuritor şi are putere asupra tuturor lucrurilor, el suferă soarta mortalităţii, fiind supus *Heimarmenei*; deşi era deasupra Armoniei, a devenit un sclav în interiorul Armoniei; deşi era androgin, fiind emis de Tatăl androgin şi neadormit de la cel neadormit, unul, el este cucerit de dragoste şi somn.

Întrucât Omul, acum amestecat cu Natura, ”avea în sine natura armoniei celor Şapte”, Natura a născut şapte bărbaţi androgini, corespunzătoare naturilor celor şapte Guvernatori. Trecem peste detaliile contribuţiilor respective ale elementelor pământ, apă, foc şi eter la constituţia acestor creaturi. Cât despre contribuţia Omului ca parte a amestecului generator, el s-a transformat „din Viaţă şi Lumină în suflet şi minte (*nous*), în suflet din Viaţă şi în minte din Lumină”. (17) Această condiţie a creaţiei a durat până la sfârşitul unei ere mondiale. Noua eră mondială a fost iniţiată prin separarea tuturor creaturilor androgine, animale şi oameni deopotrivă, în bărbat şi femeie.

[*Şi aici apare singura instanţă în care autorul îşi arată familiaritatea cu Vechiul Testament grecesc într-un fel de citat direct: pe modelul Gen. 1:22, 28, Dumnezeu îndeamnă noua creaţie bisexuală: „Fiţi roditori şi înmulţiţi-vă”, apoi continuă într-un sens cu totul diferit]*:

„şi [omul] înzestrat cu minte va recunoaşte că este nemuritor şi că cauza morţii este iubirea” (adică, în cele din urmă, iubirea care l-a atras pe Omul Primordial în natură). (18) Cel care a ajuns să se cunoască astfel pe sine a ajuns la binele suprem; cel, însă, care a preţuit trupul născut din eroarea iubirii, rămâne în întuneric, greşind, suferind în simţurile sale distribuţiile morţii. Care este atunci păcatul acelor ignoranţi, că ar trebui să fie lipsiţi de nemurire? Prima cauză a corpului individual este întunericul odios, din care a provenit natura umedă, din care a fost constituit trupul lumii sensibile, din care moartea îşi trage hrana. Astfel, cei care iubesc trupul sunt de fapt în moarte şi merită moartea. Pe de altă parte, cel care se cunoaşte pe sine ştie că Tatăl tuturor lucrurilor este alcătuit din Lumină şi Viaţă, prin urmare, în mod similar, Omul Primordial a ieşit din el şi, prin aceasta, se cunoaşte a fi din Lumină şi Viaţă şi, prin această cunoaştere, se va întoarce la Viaţă. Cei cunoscători, plini de iubire pentru Tată, înainte de a-şi preda trupul morţii, detestă simţurile, ale căror efecte le cunosc; iar Poimandres-Nous îi ajută în acest sens acţionând ca un paznic la porţi şi blocând intrarea influenţelor malefice ale corpului. Cei necunoscători sunt lăsaţi pradă tuturor pasiunilor malefice, a căror nesăţioşenie este chinul lor, sporind întotdeauna flacăra care îi consumă.

[*Ultima parte a instrucţiunii (24-26) este dedicată ascensiunii sufletului după moarte. Mai întâi, la dizolvarea corpului material, cedezi demonului natura ta senzorială (?) acum ineficientă, iar simţurile trupeşti se întorc fiecare la sursa sa dintre elemente.*]

(25) Și după aceea, omul se înalță prin Armonie, iar primei zone îi cedează puterea de a crește și de a descrește, iar celei de-a doua mașinațiunile vicleniei malefice, acum lipsite de putere, iar celei de-a treia înșelăciunea concupiscenței, acum lipsit de putere, iar celui de-al patrulea – aroganța stăpânirii, lipsită de [sau: acum incapabilă să-și îndeplinească] ambiția, iar celui de-al cincilea – îndrăzneala necuviincioasă și imprudența faptelor impulsive, iar celei de-a șasea poftele malefice ale bogăției, acum lipsite de putere, iar celei de-a șaptea zone minciuna care te prinde în capcană. (26) Și apoi, lipsit de efectele Armoniei, el intră în natura *Ogdoasului* [adică a opta sferă, cea a stelelor fixe], acum în posesia propriei puteri, și împreună cu cei deja acolo Îl înalță pe Tatăl; iar cei prezenți se bucură alături de el la vederea lui, iar devenind asemenea tovarășilor săi, el aude și anumite puteri dincolo de a opta sferă slăvind pe Dumnezeu cu o voce dulce. Și apoi, în procesiune, se ridică spre Tatăl și se predau Puterilor și, devenind ele însele Puteri, intră în Dumnezeire. Acesta este scopul bun al celor care au atins gnoza: să devină Dumnezeu.

Hans Jonas. *Religia gnostică*.
Boston: Beacon Press. 1958. pp. 148-153.

Creația conform lui Mani

Fondatorul celei mai populare forme de gnosticism, Mani s-a născut în Seleucia-Ctesiphon în jurul anului 215 d.Hr. și, până când a fost jupuit de viu de către regele sasanid Bahrain I aproximativ șaizeci de ani mai târziu, a predicat o religie care combina teologiile lui Buddha, Iisus și Zoroastru. Cel din urmă a fost cel mai influent în ceea ce privește cosmologia lui Mani, după cum se poate observa din dualismul radical al acestui mit.

Creația este înțeleasă aici doar în termenii luptei continue dintre bine și rău. După înfrângerea inițială a Omului Primordial și a ajutoarelor sale de către forțele întunericului, lumina și elementele bune, prinse în capcană, au încercat să scape. Misiunile de salvare ale Spiritului Viu și ale Mesagerului au avut doar un succes parțial, deși acesta din urmă a pus lumea în mișcare astfel încât materia să se dezintegreze în cele din urmă și lumina să fie eliberată. Realizând că singura sa speranță de a păstra lumina stătea în creșterea cantității de materie, Regele Întunericului i-a creat pe Adam și Eva și i-a încurajat să procreeze. Pentru a contracara această mișcare, Tatăl Măreției l-a trimis pe Iisus să-i reveleze lui Adam cunoașterea mântuitoare (gnoza) despre adevărata origine și identitate. Mitul se încheie cu lamentația lui Adam asupra înstrăinării sale de lumină — o lamentație care caracterizează dorința de eliberare de relativitate și materialitate, centrală în dualismul maniheist.

Înainte de apariția cerului și a pământului și a tot ceea ce se află în ele, existau două naturi, una bună și cealaltă rea. Ambele sunt separate una de cealaltă. Principiul bun locuiește în tărâmul Luminii și este numit „Tatăl Măreției”. În afara lui locuiau cele cinci *Sh'kina* ale sale: Inteligența, Cunoașterea, Gândirea, Deliberarea, Hotărârea. Principiul răului este numit „Regele Întunericului” și locuiește în țara sa a Întunericului, înconjurat de cei cinci Eoni (sau „Lumi”) ale sale: Eonii Fumului, Focului, Vântului, Apei și Întunericului. Lumea Luminii se învecinează cu cea a Întunericului, fără un zid despărțitor între cele două.

Întunericul era divizat împotriva lui însuși — copacul împotriva fructelor sale și fructele împotriva copacului. Conflictul și amărăciunea țin de natura părților sale; liniștea blândă este străină celor care sunt plini de orice răutate, și fiecare distruge ceea ce îi este aproape.

Totuși, tocmai tumultul lor le-a dat ocazia să se ridice către lumile Luminii. Căci, într-adevăr, acești membri ai pomului morții nici măcar nu se cunoșteau între ei la început. Fiecare avea doar propria minte, fiecare nu cunoștea decât propria voce și vedea doar ceea ce era în fața ochilor săi. Abia când unul dintre ei a țipat, l-au auzit și s-au întors impetuos spre sunet.

Astfel, înfierbântați și incitați unii de alții, s-au luptat și s-au devorat reciproc, fără să înceteze să se împingă cu înverșunare, până când, în cele din urmă, au zărit Lumina. Căci în cursul războiului au ajuns, unii urmăriți și alții urmărind, la granițele Luminii, și când au zărit Lumina – o privelişte minunată și glorioasă, cu mult superioară lor – le-a plăcut și s-au minunat de ea; și s-au adunat – toată Materia Întunericului – și s-au sfătuit cum s-ar putea amesteca cu Lumina. Dar, din cauza tulburării minților lor, nu au reușit să perceapă că Dumnezeul puternic și atotputernic locuia acolo. Și s-au străduit să se înalțe spre înălțime, pentru că niciodată nu le-a venit cunoașterea Binelui și a Divinității. Astfel, fără înțelegere, au aruncat o privire nebună asupra ei din pofta pentru spectacolul acestor lumi binecuvântate și au crezut că ar putea deveni a lor. Și purtați de pasiunea dinlăuntrul lor, au dorit acum cu toată puterea lor să lupte împotriva ei pentru a o aduce sub puterea lor și a amesteca cu Lumina propria lor Întunecime. Au unit întreaga *Hyle* întunecată și dăunătoare și, cu forțele lor nenumărate, s-au ridicat toți împreună și, din dorința de a fi mai buni, au deschis atacul. Au atacat ca un singur trup, parcă fără să-și cunoască adversarul, pentru că nu auziseră niciodată de Divinitate.

În timp ce Regele Întunericului plănuia să se înalțe spre locul Luminii, frica s-a răspândit printre cele cinci *Sh'kina*. Atunci Tatăl Măreției s-a gândit și a spus:

„Dintre acești Eoni ai mei, cele cinci Sh'kina,
nu voi trimite pe niciunul la luptă,
căci i-am creat pentru pace și fericire.
Eu însumi voi merge în locul lor
și voi purta război împotriva dușmanului.”

Tatăl Măreției a chemat-o pe Mama Vieții, iar Mama Vieții l-a chemat pe Omul Primordial, iar Omul Primordial și-a chemat cei cinci Fii, asemenea unui om care își încinge armura pentru luptă. Tatăl i-a încredințat lupta împotriva Întunericului. Iar Omul Primordial s-a înarmat cu cele cinci elemente, iar aceștia sunt cei cinci zei: adierea ușoară, vântul, lumina, apa și focul. El le-a făcut armura sa...

[*trecem peste descrierea detaliată a modului în care s-a îmbrăcat cu aceste elemente unul câte unul, luând în cele din urmă focul ca scut și lance*]

și s-a aruncat rapid din Paradisuri în jos până când a ajuns la granița zonei adiacente câmpului de luptă. Înaintea lui a avansat un înger, care a răspândit lumina în fața Omului Primordial.

Și Arhidemonul și-a luat cele cinci elemente, și anume fumul, focul mistuitor, întunericul, vântul arzător și ceața, s-a înarmat cu ele și a mers să-l întâmpine pe Omul Primordial. Când Regele Întunericului a zărit lumina Omului Primordial, s-a gândit și a spus: „Ceea ce căutam departe, am găsit aproape.” După ce s-au luptat îndelung unul cu altul, Arhidemonul l-a învins pe Omul Primordial. Atunci, Omul Primordial s-a dat pe sine și pe cei cinci Fii ai săi ca hrană celor cinci Fii ai Întunericului, așa cum un om care are un dușman amestecă o otravă mortală într-o prăjitură și i-o dă.

Arhidemonul i-a devorat o parte din lumină [și anume, pe cei cinci fii ai săi] și, în același timp, l-a înconjurat cu neamul și elementele sale. Deoarece Fiii Întunericului îi devoraseră, cei cinci zei luminoși au fost lipsiți de înțelegere, iar prin otravă Fiii Întunericului au ajuns ca un om mușcat de un câine turbat sau de un șarpe. Și cele cinci părți ale Luminii s-au amestecat cu cele cinci părți ale Întunericului.

Omul Primordial și-a recăpătat cunoștința și a adresat de șapte ori o rugăciune Tatălui Măreției. Tatăl i-a auzit rugăciunea și l-a chemat, ca a doua creație, pe Prietenul Luminilor, iar Prietenul Luminilor l-a chemat pe Marele Arhitect, iar Marele Arhitect l-a chemat pe Spiritul Viu. Iar Spiritul Viu și-a chemat cei cinci fii [*câte unul din fiecare dintre cele cinci naturi spirituale ale lui Dumnezeu; trecem peste numele lor*]. Și s-au îndreptat spre Țara Întunericului și, de la graniță, au privit în jos, în abisul Iadului adânc, și l-au găsit pe Omul Primordial înghițit de Întuneric, pe el

și pe cei cinci fii ai săi. Atunci Spiritul Viu a strigat cu voce tare; și vocea Spiritului Viu a devenit ca o sabie ascuțită și a dezvăluit forma Omului Primordial. Și i-a vorbit:

„Pace ție, cel bun printre cei răi,
cel luminos printre întuneric,
Dumnezeu care locuiești printre fiarele mâniei,
care nu-ți cunosc cinstea.”

Atunci Omul Primordial i-a răspuns și a zis:

„Vino pentru pacea celui care a murit,
vino, o, comoară a seninătății și a păcii!”

și i-a mai zis:
„Cum se simt Părinții noștri, Fiii Luminii, în cetatea lor?”

Iar Chemarea i-a zis: „Ei sunt bine.” Și Chemarea și Răspunsul s-au unit și s-au înălțat către Mama Vieții și către Duhul Viu. Spiritul Viu l-a îmbrăcat pe Chemare, iar Mama Vieții l-a îmbrăcat pe Răspuns, fiul ei iubit. Omul Primordial a fost eliberat de substanțele infernale de către Spiritul Viu, care a coborât și i-a întins mâna dreaptă, iar urcând, el a devenit din nou un Dumnezeu. Dar Sufletul l-a lăsat în urmă [căci aceste părți ale Luminii erau prea amestecate cu cele ale Întunericului].

Spiritul Viu și anturajul său de zei au separat „amestecul” de masa principală a Întunericului. Apoi, Regele Luminii i-a poruncit să creeze lumea actuală și să o construiască din aceste părți amestecate, pentru a elibera acele părți de Lumină de părțile întunecate. În acest scop, Arhonții care încorporaseră Lumina (și astfel deveniseră slăbiți) sunt învinși, iar din pielea și carcasele lor sunt create cerul și pământul. Deși se spune că Arhonții sunt legați de firmament (încă fixați de pielea lor întinsă care formează cerurile?), și deși, pe de altă parte, se spune că pământul și munții au fost formați din carnea și oasele lor, secvența arată clar că, prin toate acestea, nici ei nu și-au pierdut viața demonică, nici Întunericul în general nu și-a pierdut puterea de a acționa.

El a răspândit toate puterile abisului în zece ceruri și opt pământuri, le-a închis în această lume [cosmos], a făcut-o o închisoare pentru toate puterile Întunericului.

El a împrăștiat toate puterile abisului peste cele zece ceruri și cele opt pământuri, le-a închis în această lume [cosmos], transformând-o într-o închisoare pentru toate puterile Întunericului. Este, de asemenea, un loc de purificare pentru Sufletul care a fost înghițit de ele.

Atunci s-au ridicat în rugăciune Mama Vieții, Omul Primordial și Spiritul Viu, și l-au implorat pe Tatăl Măreției: „Creează un nou zeu și poruncește-i să meargă și să vadă temnița Demonilor, să stabilească revoluția anuală și escorta protectoare pentru soare și lună, să fie eliberator și salvator pentru acea luminozitate a zeilor care, de la începutul tuturor lucrurilor, a fost înfrântă de Ahriman, de Demoni [etc.], și pe care ei o țin captivă chiar și acum, precum și pentru acea luminozitate care este reținută în tărâmurile cosmice ale cerului și pământului și suferă acolo, și să pregătească pentru vânt, apă și foc o cale și un drum către Cel Preaînalt.” Și Tatăl Măreției i-a ascultat și a chemat ca a treia creație pe Mesager. Mesagerul a chemat cele Douăsprezece Fecioare (după numele lor, virtuți personificate și proprietăți divine) și, împreună cu ele, a înființat un mecanism de douăsprezece găleți. Mesagerul se îndreaptă spre corăbiile Luminii, care până acum au fost staționare, le pune în mișcare și începe revoluția sferelor. Această revoluție devine vehiculul procesului cosmic de mântuire, distinct de cel pus în aplicare prin mințile oamenilor, deoarece funcționează ca un mecanism pentru separarea și transportul în sus al Luminii captive în natură.

Mai întâi, însă, Mesagerul încearcă o cale mai scurtă: pe măsură ce corăbiile înaintau și ajungeau în mijlocul cerurilor, Mesagerul și-a dezvăluit formele, cea masculină și cea feminină, și a devenit vizibil pentru toți Arhonții, copiii Întunericului, atât cei de sex masculin, cât și cei de sex feminin. Și la vederea Mesagerului, care era frumos în formele sale, toți Arhonții s-au aprins de

poftă pentru el, cei masculini pentru înfățișarea sa feminină, iar cele feminine pentru înfățișarea sa masculină. Și în pofta lor au început să elibereze Lumina celor Cinci Zei Luminoși pe care o devoraseră ..... Lumina care se scurge este primită de îngerii Luminii, purificată și încărcată pe „nave" pentru a fi transportată în tărâmul ei natal. Dar trucul dubios al Mesagerului are un succes cu două tăișuri, căci împreună cu Lumina și în aceeași cantitate, substanța Întunecată („păcatul") scapă și ea de la Arhonți și, amestecată cu Lumina, încearcă și ea să intre în corăbiile Mesagerului. Realizând acest lucru, Mesagerul își ascunde din nou formele și, pe cât posibil, separă amestecul ejaculat. În timp ce părțile mai pure se ridică în sus, părțile contaminate, adică cele prea strâns combinate cu „păcatul", cad pe pământ, iar acolo această substanță amestecată formează lumea vegetală.

Astfel, toate plantele, cerealele, ierburile, precum și toate rădăcinile și copacii sunt creaturi ale Întunericului, nu ale lui Dumnezeu, iar în aceste forme și tipuri de lucruri Divinitatea este ținută în lanțuri. O origine la fel de mizerabilă, ba chiar mai mult, este atribuită lumii animale, care provine din avorturile fiicelor Întunericului la vederea Mesagerului și care, la rândul său, ține închisă substanța Luminii.

Scurtă revelare a formelor Mesagerului, pe lângă faptul că duce la aceste noi forme de închisoare a Luminii, inspiră și Întunericului ideea unui mijloc ultim și cel mai eficient de a-și păstra prada amenințată, și anume, prin legarea acesteia în forma cea mai potrivită pentru ea. Această formă îi este sugerată chiar de forma divină pe care a văzut-o. Anticipând pierderea eventuală a întregii Lumini prin efectul continuu de separare al revoluțiilor cerești; cuprins de ambiția de a crea din sine ceva egal cu acea viziune; socotind că prin acest mijloc va concepe cea mai sigură închisoare pentru forța străină; și, în sfârșit, dorind să aibă în lumea sa un substitut pentru figura divină altfel de neatins, peste care să domnească și prin care să fie uneori eliberat de compania odioasă a semenilor săi, Regele Întunericului îi creează pe Adam și Eva după chipul formei glorioase și revarsă în ei toată Lumina rămasă la dispoziția sa.

Crearea Evei a avut un scop special. Ea este mai profund supusă demonilor, devenind astfel instrumentul lor împotriva lui Adam; ei i-au insuflat din concupiscența lor pentru a-l seduce pe Adam — o seducție nu doar către pofta carnală, ci, prin aceasta, către reproducere, cel mai formidabil instrument din strategia lui Satan.

Căci nu numai că ar prelungi pe termen nelimitat captivitatea Luminii, ci, prin multiplicare, ar dispersa Lumina într-o asemenea măsură încât ar face infinit mai dificilă opera mântuirii, a cărei singură cale este trezirea fiecărui suflet în parte. Așadar, pentru Întuneric, totul s-a concentrat asupra seducției lui Adam, în timp ce pentru ființele cerești, asupra trezirii lui la timp pentru a preveni seducția sa.

Când cei cinci îngeri au văzut Lumina lui Dumnezeu în starea ei de pătare, i-au implorat pe Mesagerul Veștii Bune, pe Mama Luminii și pe Duhul Viu să trimită pe cineva acestei creaturi primordiale pentru a-l elibera și a-l mântui, pentru a-i descoperi cunoașterea și dreptatea și pentru a-l elibera de diavoli. Așa că l-au trimis pe Iisus.

Iisus cel Luminos s-a apropiat de Adam cel nevinovat. L-a trezit din somnul morții, pentru ca el să poată fi eliberat de mulțimea de demoni. Și așa cum un om drept găsește un om posedat de un demon puternic și îl calmează prin puterea sa – așa a fost Adam, pentru că acel Prieten l-a găsit scufundat în somnul cel mai adânc, l-a trezit, l-a făcut să se miște, l-a scuturat până s-a trezit, a alungat de lângă el Demonul seducător și a îndepărtat-o pe puternica Arhonă [aici feminină] de lângă el, legând-o în lanțuri. Și Adam s-a examinat pe sine și a descoperit cine era. Iisus i-a arătat pe Părinții din înalturi și pe Sine însuși aruncat în toate lucrurile, în ghearele panterelor și elefanților, devorat de cei care devorează, consumat de cei care consumă, mâncat de câini, amestecat și legat în tot ceea ce este, întemnițat în duhoarea întunericului. L-a ridicat și l-a făcut să mănânce din pomul vieții. Atunci Adam a plâns și s-a lamentat: și-a ridicat vocea teribil, ca un leu care răcnește, și-a sfâșiat [haina], și-a lovit pieptul și a vorbit:

„Vai, vai de cel ce mi-a modelat trupul, de cei care mi-au încătușat sufletul și de rebelii care m-au înrobit!”

— Hans Jonas. *Religia gnostică*.
Boston: Beacon Press, 1958, pp. 86-87, 210, 213-214, 216-218, 221-222, 224-229.

MITURI ALE ISLAMULUI

Coranul, Sura XLI — Clarificarea

Doctrina islamică ortodoxă susține că Coranul (de la qara'a, a citi sau a recita) este cuvântul etern al lui Dumnezeu, scris pe o tablă în ceruri și dictat printr-o revelație lui Mahomed (570-632 d.Hr.) de către arhanghelul Gabriel. Perspectiva sa teocentrică este evidentă pe tot parcursul textului. Nu numai că fiecare secțiune, sau „Sura”, cu o singură excepție, începe cu „În numele lui Dumnezeu, Cel Milostiv, Cel Îndurător”, dar scopul principal al tuturor acestora este de a-L proclama pe Allah ca fiind singurul Dumnezeu adevărat și de a chema oamenii să-L venereze.

Mohammed a găsit puțin sprijin pentru învățăturile sale printre triburile din Mecca, orașul său natal, și, în cele din urmă, a emigrat spre nord, la Medina, unde a fost întâmpinat de adepți. Importanța acestei călătorii (Hijra) este subliniată de faptul că a fost aleasă ca început al erei musulmane (622 d.Hr., sau anul 1 în calendarul islamic). Dar luptele împotriva necredinței nu s-au încheiat aici. De-a lungul vieții sale, Mahomed a lucrat pentru a-i uni pe arabi în credința față de singurul Dumnezeu, Allah.

În această sura, el își proclamă revelația către necredincioși, întrebându-i cum pot să nu creadă în cel care a creat pământul în două zile, l-a ordonat și l-a binecuvântat și a distribuit hrană pe el în încă patru zile, a făcut cele șapte ceruri din fum amorf în alte două zile și le-a dotat cu lumini și îngeri păzitori. Sura susține că un zeu atât de mare nu ar trebui confundat cu divinități inferioare, derivate.

HA. Mim. O revelație din partea Celui Milostiv, Cel Îndurător! O Carte ale cărei versete (semne) sunt CLARE – un Coran în limba arabă, pentru oamenii înțelepți;

Vestitor de vești bune și purtător de avertismente! Dar cei mai mulți dintre ei se îndepărtează și nu ascultă:

Și ei spun: „Inimile noastre sunt ferite de învățături, iar urechile noastre sunt surde, și între noi și tine se află un văl. Fă cum crezi tu că este bine: noi, cu adevărat, vom face cum credem noi că este bine.”

Spune: „Eu sunt doar un om ca voi. Mi s-a revelat că Dumnezeul vostru este un singur Dumnezeu: mergeți, așadar, direct la El și implorați-I iertarea. Și vai de cei care asociază alți dumnezei cu Dumnezeu;

Care nu plătesc milostenia obligatorie și nu cred în viața de apoi!”

Dar cei care cred și fac fapte bune vor primi o răsplată desăvârșită.

Spune: „Oare nu credeți în Cel care a creat pământul în două zile? Și-I atribuiți Lui egali? El este Domnul lumilor!”

El a așezat pe pământ munții statornici care se înalță deasupra lui; El l-a binecuvântat și a împrăștiat pe el hrană pentru nevoile tuturor, în patru zile.

Apoi S-a îndreptat spre cer, care atunci nu era decât fum; și i-a spus lui și pământului: „Veniți, fie din ascultare, fie împotriva voinței voastre!” Și amândoi au răspuns: „Venim ascultători.”

Și El a făcut din ele șapte ceruri în două zile, și în fiecare cer a făcut cunoscută menirea sa: Și am dotat cerul de jos cu lumini și îngeri păzitori. Aceasta este dispoziția Celui Atotputernic, Cel Atotştiutor.

— J. M. Rodwell (trad.). *Coranul*.
Londra: J. M. Dent, 1909, pp. 192-193

Coranul. Sura XVI — Albina

În Sura XVI, există o altă avertizare cu privire la riscurile asociate venerării zeilor falși care „nu creează nimic, ci sunt ei înșiși creați”. Mahomed (570-632 d.Hr.) îndeamnă oamenii să-L laude pe Allah, adevăratul Dumnezeu, care a creat lumea pentru a-Și revela adevărul, a făcut omul dintr-un germen umed și a ordonat universul în beneficiul său.

În numele lui Dumnezeu, Cel Milostiv, Cel Îndurător.

Soarta hotărâtă de Dumnezeu se va împlini. Așadar, nu o grăbiți. Slavă Lui! Fie ca El să fie înălțat deasupra zeilor pe care oamenii îi asociază cu El!

Din propria Sa voință, El va trimite îngerii împreună cu Duhul asupra cui dorește dintre robii Săi, poruncindu-le: „Avertizați-i că nu există alt Dumnezeu în afară de Mine; de aceea, temeți-vă de Mine.”

El a creat Cerurile și Pământul pentru a-Și arăta adevărul; fie El înălțat deasupra zeilor pe care ei îi asociază cu El!

El a creat omul dintr-un germen umed; totuși, iată, omul este un cârcotaș deschis.

Și vitele! El le-a creat pentru voi: în ele aveți haine călduroase și folosuri profitabile; și din ele mâncați:

Și ele vă priesc bine când le aduceți acasă și când le duceți la pășune:

Și ele vă poartă povara spre ținuturi pe care nu le-ați putea atinge decât cu greutate sufletească: cu adevărat, Domnul vostru este plin de bunătate și milostiv:

Și El v-a dat cai, catâri și măgari, ca să-i călăriți și ca podoabă pentru voi; și a creat lucruri despre care nu aveți cunoştință.

Lui Dumnezeu îi revine să vă arate „Calea”. Unii se abat de la ea; dar, dacă ar fi vrut, v-ar fi călăuzit pe toți pe calea cea dreaptă.

El este Cel care trimite ploaia din cer; din ea vă adăpați; și din ea provin plantele cu care vă paşteți.

Prin ea face să încolțească pentru voi grâul, măslinele, palmierii și strugurii, precum și tot felul de fructe; cu adevărat, în aceasta sunt semne pentru cei care meditează.

Și El v-a supus noaptea și ziua; soarele, luna și stelele vă sunt supuse, din porunca Lui; cu adevărat, în aceasta se află semne pentru cei care înțeleg:

Și toate nuanțele variate pe care El le-a creat pentru voi pe pământ: cu adevărat, în aceasta se află semne pentru cei care își amintesc.

Și El este Cel care v-a supus marea, ca să mâncați din peștele ei proaspăt și să scoateți din ea podoabe pe care să le purtați – vedeți corăbiile brăzdând valurile ei – și ca să căutați darurile Lui și să-I mulțumiți.

Și El a așezat munți de neclintit pe pământ, ca să nu se miște odată cu voi; și râuri și căi pentru călăuzirea voastră.

Și repere. Și prin stele sunt călăuziți oamenii.

Oare Cel care a creat va fi ca cel care nu a creat? Nu veți reflecta?

Și dacă ați vrea să numărați binefacerile lui Dumnezeu, nu le-ați putea număra. Da! Dumnezeu este cu adevărat Milostiv, Îndurător!

Și Dumnezeu știe ce ascundeți și ce scoateți la lumină,

În timp ce zeii pe care îi invocă în afară de Dumnezeu nu creează nimic, ci sunt ei înşişi creaţi:

Sunt morţi, fără viaţă! Şi nu ştiu când vor fi înviaţi! Dumnezeul vostru este singurul Dumnezeu.

— J. M. Rodwell (trad.). *Coranul*.
Londra: J. M. Dent, 1909, pp. 200-201.

Din Coran

Ordinea pasajelor din Coran, cu excepţia primului, este stabilită în funcţie de lungime, de la cel mai lung la cel mai scurt. Iar surele în sine nu sunt, în general, unităţi omogene; adesea schimbă brusc subiectul sau includ aspecte fără legătură între ele. În niciuna nu există o poveste continuă a creaţiei; niciodată accentul nu este pus exclusiv pe probleme cosmologice. Mai degrabă, creaţia este menţionată în mai multe locuri ca un semn al măreţiei lui Dumnezeu şi ca dovadă a faptului că El merită să fie venerat.

În aceste scurte selecţii din cinci sure diferite, se fac câteva observaţii despre acel act divin iniţial. Sura XL: 66-70 susţine că Dumnezeu a făcut cerul şi pământul şi a creat omenirea din ţărână prin porunca „Fie!”. Iar Sura VII: 52-57 subliniază ordonarea universului de către Dumnezeu: El a făcut cerurile şi pământul în şase zile şi a ordonat toate elementele lor în mod corespunzător.

Sura LXV: 12 clarifică structura universului cu cele şapte ceruri şi cele şapte pământuri prin care Dumnezeu se revelează continuu, astfel încât oamenii să fie credincioşi. Al patrulea pasaj (din Sura XLII: 28) reiterează noţiunea că creaţia serveşte ca un semn pentru credincioşi, iar al cincilea (din Sura II: 109-111) subliniază din nou puterea creatoare a poruncii lui Dumnezeu.

Dumnezeu este Cel care v-a dat pământul ca temelie sigură, a zidit cerul deasupra lui, v-a creat, v-a dat forme frumoase şi vă hrăneşte cu lucruri bune. Acesta este Dumnezeu, Domnul vostru. Binecuvântat fie Dumnezeu, Domnul lumilor!

El este Cel Viu. Nu există alt Dumnezeu în afară de El. Aduceţi-I, aşadar, rugăciuni şi închinaţi-vă numai Lui. Lăudat fie Dumnezeu, Domnul Lumilor!

Spune: „Cu adevărat, mi s-a interzis să mă închin la ceea ce voi invocaţi în afară de Dumnezeu, după ce mi-au venit semne clare de la Domnul meu, şi mi s-a poruncit să mă supun Domnului Lumilor.

El este Cel care v-a creat din ţărână, apoi din sămânţa vieţii, apoi din sânge gros, apoi v-a adus pe lume ca prunci; apoi v-a lăsat să ajungeţi la puterea deplină, apoi să îmbătrâniţi (dar unii dintre voi mor mai întâi) şi să ajungeţi la termenul hotărât. Şi aceasta pentru ca voi să înţelegeţi.

El este Cel care dă viaţă şi moarte; şi când hotărăşte ceva, El spune doar: „Fie!”, şi aşa se face.

[Sura XL, *Credinciosul*: 66-70]

Domnul vostru este Dumnezeu, Cel care, în şase zile, a creat Cerurile şi Pământul, apoi S-a aşezat pe tron: El aruncă vălul nopţii peste zi, iar aceasta o urmăreşte cu repeziciune; şi El a creat soarele, luna şi stelele, supuse legilor prin porunca Sa: Oare nu este a Lui întreaga creaţie şi împărăţia ei? Binecuvântat fie Dumnezeu, Domnul Lumilor!

Invocă-L pe Domnul tău cu smerenie şi în taină, căci El nu-i iubeşte pe cei care calcă legea. Şi nu faceţi dezordine pe pământ după ce acesta a fost bine ordonat; şi invocaţi-L cu teamă şi dorinţă arzătoare: Cu adevărat, mila lui Dumnezeu este aproape de cei drepţi.

Și El este Cel care trimite vânturile ca vestitori ai milostivirii Sale, până când ele aduc norii încărcați, pe care îi conducem spre un pământ mort și trimitem apă asupra lui, prin care facem să crească tot felul de fructe. — Astfel vom învia morții. Poate că veți reflecta.

Într-un pământ roditor, plantele încolțesc din belșug prin voia Domnului său, iar în cel sterp, ele încolțesc doar cu greu. Astfel diversificăm semnele noastre pentru cei recunoscători.

[Sura VII, *Al Araf*: 52-57]

Dumnezeu este Cel care a creat șapte ceruri și tot atâtea pământuri. Porunca Divină coboară prin toate acestea, pentru ca voi să știți că Dumnezeu are putere asupra tuturor lucrurilor și că Dumnezeu, prin cunoașterea Sa, cuprinde toate lucrurile!

[Sura LXV, *Divorțul*: 12]

Printre semnele Sale se numără crearea Cerurilor și a Pământului, precum și a creaturilor pe care le-a împrăștiat peste ambele; și, pentru adunarea lor împreună când va dori, El este atotputernic.

[Sura XLII, *Sfatul*: 28]

Răsăritul și Apusul sunt ale lui Dumnezeu; de aceea, în orice direcție v-ați întoarce, acolo este fața lui Dumnezeu; cu adevărat, Dumnezeu este imens și știe totul.

Și ei spun: „Dumnezeu are un fiu.” Nu! Lăudat fie El! Ci – a Lui este tot ce se află în ceruri și pe pământ! Toate Îi sunt supuse,

Singurul Creator al cerurilor și al pământului! Și când hotărăște ceva, El doar îi spune: „Fii!”, și este.

[Sura II, *Vaca*: 109-111]

— J. M. Rodwell (trad.). Coranul.
Londra: J. M. Dent, 1909, pp. 245, 299, 431, 273, 350.

TREI. MITURI EUROPENE

MITURI GRECEȘTI ȘI ROMANE ANTICE

Mitul creației pelasgiene

Pelasgienii au pătruns în Peninsula Greacă din Asia Mică în jurul anului 3500 î.Hr., aducând cu ei figurinele feminine omniprezente ale cultului zeiței-mamă din Orientul Apropiat antic. În afară de faptul că dețineau aceste statuete și de practica lor de a îngropa morții împreună cu artefacte (ceea ce sugerează credința într-un fel de viață de apoi), se știu puține lucruri directe despre religia lor. Robert Graves a construit acest mit pe baza mai multor aluzii fragmentare la cosmologia pelasgă din texte ulterioare.

Deși multe dintre temele de aici sunt similare cu cele din miturile Orientului Apropiat — creatorul care se ridică din Haos la început, oul creației depus pe apele primordiale, stabilirea ordinii prin crearea puterilor planetare care controlează — trăsăturile sale cele mai distincte sunt primatul zeiței-mamă Eurynome („cea care rătăcește departe”) și rebeliunea zeității-șarpe Ophion, fiul și soțul ei.

Păcatul primordial al lui Ophion, acela al unei creaturi derivate care își atribuie meritul pentru creația însăși, își găsește ecoul în mai multe mituri din întreaga lume. În acest caz, evenimentele cauzate de un astfel de orgoliu capătă caracterul unui război sexual, pe măsură ce zeița-mamă-soție îi zdrobește capul falic al soțului-fiu și îl alungă în lumea subterană.

De-a lungul mitului, Haosul apare sub diverse forme, ca o forță activă și abia stăpânită. Nu numai că este descris ca sursa Zeiței Tuturor Lucrurilor și ca oceanul, locul de odihnă al oului ei universal, dar este și personificat ca vântul (cel care dă naștere, dar nu este el însuși creat), transformat în șarpele fertilizator și, în cele din urmă, simbolizat prin peșterile întunecate și asemănătoare unui pântece ale lumii subterane. După ce a controlat provizoriu aceste forțe haotice, Eurynome îl creează pe Pelasgus, strămoșul poporului pelasg, care îi învață pe toți ceilalți rudimentele vieții civilizate.

La început, Eurynome, Zeița Tuturor Lucrurilor, s-a ridicat goală din Haos, dar nu a găsit nimic solid pe care să-și odihnească picioarele și, prin urmare, a despărțit marea de cer, dansând singură pe valurile sale. A dansat spre sud, iar vântul care s-a pus în mișcare în urma ei părea ceva nou și separat, cu care să înceapă o lucrare de creație. Învârtindu-se, a prins acest vânt de nord, l-a frecat între mâini și iată! marele șarpe Ophion. Eurynome a dansat pentru a se încălzi, din ce în ce mai sălbatic, până când Ophion, cuprins de poftă, s-a încolăcit în jurul acelor membre divine și a fost îndemnat să se împerecheze cu ea. Acum, Vântul de Nord, care este numit și Boreas, fertilizează; de aceea iepele își întorc adesea părțile posterioare spre vânt și nasc mânji fără ajutorul unui armăsar. Așa că Eurynome a rămas, de asemenea, însărcinată.

Apoi a luat chipul unei porumbel, care clocea pe valuri, și, la momentul potrivit, a depus Oul Universal. La porunca ei, Ophion s-a încolăcit de șapte ori în jurul acestui ou, până când acesta a eclozat și s-a despicat în două. Din el au ieșit toate lucrurile care există, copiii ei: soarele, luna, planetele, stelele, pământul cu munții și râurile sale, copacii, plantele și ființele vii.

Eurynome și Ophion și-au făcut căminul pe Muntele Olimp, unde el a supărat-o pretinzând că este creatorul Universului. Imediat, ea i-a zdrobit capul cu călcâiul, i-a scos dinții cu piciorul și l-a alungat în peșterile întunecate de sub pământ.

Apoi, zeița a creat cele șapte puteri planetare, punând o titanidă și un titan peste fiecare. Theia și Hyperion pentru Soare; Phoebe și Atlas pentru Lună; Dione și Crius pentru planeta Marte; Metis și Coeus pentru planeta Mercur; Themis și Eurymedon pentru planeta Jupiter; Tethys și Oceanus pentru Venus; Rhea și Cronus pentru planeta Saturn. Dar primul om a fost Pelasgus, strămoșul celorlalți, pe care i-a învățat să-și construiască colibe și să se hrănească cu ghinde,

precum și să-și coasă tunici din piele de porc, așa cum le poartă încă oamenii săraci din Eubeea și Focida.

—Robert Graves. *Mituri grecești*. Vol. 1.
Baltimore, Md.: Penguin Books, 1955, p. 27.

Hesiod: Din Teogonia

Hesiod a trăit în Boetia, pe continentul grecesc, în a doua jumătate a secolului al VIII-lea î.Hr., iar Teogonia sa consemnează, într-un stil dur și plin de viață, evoluția zeilor și instaurarea ordinii sacre și universale a Olimpului, culminând cu triumful final a lui Zeus.

Cel mai frapant aspect în acest mit este modul violent și haotic în care forțele divine se luptă între ele: uciderea copiilor, incestul, castrarea, distrugerea și trădarea abundă. Zeii luptă într-un stil grandios și primitiv, iar doar Zeus iese la iveală ca fiind înțelept și drept. Deși aceasta este în primul rând o poveste despre succesiunea divină și ordinea finală, puterile creative ale zeilor sunt subliniate pe tot parcursul poveștii. La început, Haosul, Pământul, Tartarul (lumea de dincolo) și Erosul (dragostea) apar spontan și, numai în prima generație, Haosul a produs Noaptea și Erebosul (o altă parte a lumii de dincolo), care împreună au născut Ziua și Spațiul; Pământul a născut Cerul și Marea de unul singur și apoi, odată cu Cerul, i-a produs pe Titani. Aceștia și alți copii ai Pământului și ai Nopții, nesfârșit fertili, au produs generațiile zeilor care au luptat împreună.

Haos a fost la-nceput. Pământul cu largile-i coapse,
Casă temeinică dată nemuritorilor care
Au stăpînire pe culmea Olimpului plin de troiene.
Tartarul întunecat, sub pământul cu drumuri întinse.
Eros apoi, printre zeii nemuritori, cel mai gingaş
Îmblânzitor, ce supune pe oameni şi zei deopotrivă,
Gîndul în piept amăgind şi voia cea înţeleaptă.
Noaptea cea neagră şi-Erebos apoi se iscară din Haos,
Ziua, Eterul venit-au pe lume născute din Noaptea,
Roadă prinzând din iubirea cu întunecatul Ereb.
Ceea, slăvită, născu mai întâi asemenea sieşi
Cerul cu stele-mpânzit, de jur împrejur s-o cuprindă,
Zeilor celor ferice în veci lăcaş să le fie.
Munţii înalţi a născut şi grotele-adânci, hărăzite
Nimfelor, zâne ce-n peşteri de munţi îşi fac locuinţa,
Fără-a rodi din iubire născut-a marea cea stearpă,
Marea vrăjmaşă ce-şi umflă unda-n vâltoarea furtunii.
Iar, din unirea cu Cerul, născu pe-nspumatul Oceanos
Coios şi Crios, Iapet, Hiperion, zeul luminii,
Theia şi Rheia, apoi Temis şi Mnemosyne,
Febe cu-aleasă cunună şi Tethys cea iubitoare
Şi după toţi, cel din urmă, pe Cronos cu gînduri ascunse
Cel mai temut din copiii şi care urâtu-şi-a Tatăl.
Şi pe Ciclopi zămislit-a cu inima neînfricată
Brontos, Steropos şi Argus cel plin de-ndrăzneală în cuget
Care-au făcut şi au dat lui Zeus fulger şi trăsnet
Şi întru totul erau cu zeii puternici asemeni,
Însă aveau doar un ochi înfipt în mijlocul frunţii,
Numele lor de Ciclopi era o poreclă, căci ochiul

Singur din mijlocul frunţii era cu cercul asemeni.
Plini de putere erau şi-ndemânatici la treabă
Şi-alţii asemeni născuta Geea unită cu Cerul
Mari, îndrăzneţi şi puternici, mi-e groază să spun al lor nume
Cottos, Gyes, Briareu, feciori cu statură semeaţă
Din ai lor umeri creşteau o sută de braţe ne-nfrânte,
Cincizeci de capete-avea, pe trupu-i vînjos, fiecare,
Fără de margini părea statura lor şi vigoarea,
Zdraveni la trup, fiecare cu înfricoşată putere.
Astfel de fii se născură din Ceru-nstelat şi din Geea,
Fii de temut care-au fost urâţi de crudul lor Tată
Încă din ceasul dintâi, căci după naştere, grabnic,
Fără să-i lase să vadă lumina cea strălucitoare,
Tatăl cel crud şi-i vâra în grote ascunse în bezne
Ceru-nstelat şi rânjea făcându-şi treaba mârşavă,

Geea, întinsul pământ, gemea strâmtorat în adâncuri.
Crudă, vicleană ispravă puse pământul la cale.
Alb-sclipitorul oţel întâi născoci, iar dintr-însul
Seceră mare făcând, spre dragii săi fii glăsuit-a,
Ca să le dea cutezanţă, cu inima îndurerată :
„Voi care-mi sunteţi copii, făcuţi cu un tată nevrednic,
Dacă voiţi ascultare să-mi daţi, am plăti mişelia
Tatălui vostru, ce primul făcut-a sălbatice fapte".

Astfel vorbi şi la toţi, le strânse groaza gâtlejul.
Nimeni nu scoate o şoaptă, doar Cronos cu gânduri ascunse
Plin de curaj se ridică şi mamei aşa îi răspunde :
„Mamă, plini-voi isprava, nu-mi pasă de-un tată nevrednic
El fiind acela ce primul făcut-a o faptă mârşavă".

Astfel vorbi şi pământul tresaltă-n genunile sale,
Cursa vicleană-l învaţă, în sânu-i adânc îl ascunde
Pândă l-îndeamnă să facă şi secera-i pune în mină
Marele Cer se arată, cu el aducând neagra noapte
Ars de iubire-nveleşte pământul întins, pretutindeni,
Dar, din culcuşu-i de pândă, mâna cea stânga ridică
Fiul. În dreapta ţinea custura la dinţi ascuţită,
Mare şi grea, iar cu stânga organul ceresc îl înşfacă
Secera repede-l taie, apoi îndărăt îl aruncă,
Plin de avânt, ci din mână nu-l lasă să-i scape zadarnic,
Căci picături rubinii cădeau şi pe toate le-nghite
Geea ; când anii trecând, sorocu-şi încheie Erinii
Pline de forţă născut-a, pe marii Giganţi, cu armură
Strălucitoare ce-n mâini cumpănesc ascuţitele lăncii
Nimfele-apoi ce-s numite pe-ntinsul pământ meliene.
Iar mădularul cel sfînt, atunci retezat cu oţelul,
De pe pământ, fiind zvârlit, departe, pe-a apei viitoare,
Valuri l-au dus îndelungă vreme, purtându-l pe creste.
Spumă-alburie fierbea în jurul cereştii mlădiţe.
Mândră fecioară se-ncheagă din spuma dusă de ape.
Ea a plutit mai întâi spre ţărmul cel sfînt al Citerei,

Iar de acolo plecat-a spre Ciprul cuprins între ape.
Unde-şi aşază lăcaşul răsar rădăcinile vieţii
Sub ai ei paşi şi-i numită, de oameni şi zei, Afrodita.
Afrogeneea zeiţa, Citereea-n dalbă cunună,
Căci e născută din spumă, iar Citereea-i numită,
Malul pietros al Citerei fiind primul ce-atinse zeiţa.
Ciprogeneea, căci fost-a născută aproape de Cipru,
Philomedeea, căci fu din sfânt mădular zămislită.
Eros şi Dorul fierbinte zburat-au degrab' către dînsa
Cînd s-a ivit surâzând în ginta nemuritoare.
Parte avu de putere, fiind de ursită aleasă,
Printre nemuritori şi printre vremelnicii oameni.
Astfel i-au fost hărăzite caldul surâs feciorelnic,
Farmecul dulce, viclean, dar plin de ispită-al femeii.
Nemărginitul Uranos blesteme rosti cu mânie.

Celor ce el zămislit-a şi nume le-a dat de Titani
Căci năzuit-au spre fapte şi crime nesăbuite
Deci, ispăşirea veni-va, răsplata nelegiuirii.
Noaptea apoi zămislit-a Soarta cea crudă şi Moartea.
Kere cea neagră, şi Somnul născut-a şi-a Viselor mladă
Noaptea zeiţa cea sumbră, ce n-a fost rodită de nimeni
Momos — dojenitorul şi Oizus cea îndurerată.
Hesperidele-asemeni, ce peste Ocean, depărtate,
Merii de aur grijesc şi roadele care le poartă.
Parcele răzbunătoare şi Kerele-s fiicele Nopţii
Cloto, Lachesis, Atropos, stăpânele firului soartei
Care la toţi muritorii bine ori rău le împarte,
Şi deopotrivă abat, fără să cruţe, osânda
Şi peste nemuritori, şi peste vremelnicii oameni.
Ele nu-şi află odihnă mâniei primejdioase
Până nu-şi află osânda oricare fărădelege.
Crâncena noapte de-asemeni a zămislit pe Nemesis,
Chin muritorilor oameni, înşelăciunea şi Dorul,
Vrajba cu sufletul crâncen şi Bătrâneţea sleită
Vrajba cumplită născut-a, la rându-i, a Trudei povară
Foamea, Uitarea, Durerea de lacrimi izvorâtoare,
Învălmăşeli, Bătălii, Crima şi Nelegiuirea,
Vorbele înşelătoare, Discordii, Gâlcevi, Anarhia,
Legea nedreaptă, Dezastrul ce merge cu ea împreună,
Arkos apoi, ce izbeşte din plin pe nevrednicii oameni
Care, de voie, în pricini nedrepte, îl iau mărturie.
....
Apoi Noaptea mortală a născut-o pe Nemesis,
acea durere pentru zei și oameni, și apoi a născut Înșelăciunea și Iubirea,
Bătrânețea tristă și Cearta puternică.
Și Cearta plină de ură a născut Munca jalnică,
Uitarea și Foametea, Durerile lacrimogene,
Bătăliile și Luptele, Crimele, Uciderile de oameni,
Certurile și Minciunile și Poveștile și Disputele,
Și Fărădelegile și Ruina, ambele aliate,
Și Jurământul, care aduce cea mai mare durere oamenilor de pe pământ

Când cineva jură strâmb, știind asta.

Iar Rhea, forțată de Cronos, i-a născut
Cei mai strălucitori copii: Hestia,
Demeter, Hera cu sandale de aur, puternicul
Hades, care își are lăcașul sub pământ,
Zeul cu inima nemiloasă, și pe cel
Care bubuie cu putere și zguduie pământul,
Și pe grijuliul Zeus, tatăl zeilor și al oamenilor,
Al cărui tunet face să tremure întregul pământ. Apoi,
Pe măsură ce fiecare copil ieșea din pântecele sfânt
Și se așeza pe genunchii mamei sale, fiecare
Era prins de puternicul Kronos și înghițit.
El avea în minte ca niciun fiu mândru al Cerului
Să nu dețină rangul regal printre zei
În afară de el însuși. Căci aflase de la Pământ
Și de la Cerul înstelat, că destinul său
Era să fie învins, oricât de mare ar fi fost,
De unul dintre propriii săi fii, și prin planurile
Puternicului Zeus. De aceea nu și-a lăsat niciodată
Garda jos, ci a stat la pândă și și-a înghițit
Copiii. Rhea a suferit o durere fără sfârșit;
Dar când era pe punctul de a-l naște pe Zeus,
Tatăl zeilor și al oamenilor, ea a implorat Pământul
Și pe Cerul înstelat, părinții ei, să găsească
Un plan pentru a ascunde nașterea fiului ei drag
Și să aducă Furia asupra lui Kronos, pentru
Felul în care își tratase tatăl și fiii
Pe care puternicul și vicleanul Kronos îi înghițise.
Au ascultat-o pe fiica lor și au fost de acord, apoi i-au povestit
Tot ce soarta urma să-i aducă regelui
Kronos și fiului său cu inima puternică.
Au trimis-o în ținutul fertil al Cretei,
La Lyctus, când era pe punctul de a-l naște
Pe cel mai mic dintre copiii ei, marele Zeus. Și în vasta Creta,
Marele Pământ a primit copilul de la ea, ca să-l crească
Și să-l îngrijească. Și el l-a purtat, cu viteză,
Prin noaptea neagră, și a ajuns mai întâi la Lyctus.
L-a luat în brațe și l-a ascuns, adânc
Sub pământul sfânt, într-o peșteră vastă,
Pe Muntele Aegeum, acoperit de păduri dese. Apoi,
Marelui stăpân, fiului Cerului, fostului
Rege al zeilor, i-a înmânat, solemn,
Înfășurat în scutece, o piatră uriașă.
El a apucat-o cu mâinile și a împins-o în jos
În pântecele său, nebunule! El nu știa
Că fiul său, nu o piatră, a fost lăsat în urmă, nevătămat
Și neînvins, care îl va cuceri
Cu violență și forță, și îl va alunga
Din toate onorurile sale, și va domni peste zei.
Puterea și membrele glorioase ale tânărului stăpân
au crescut repede, iar anii au trecut,

iar Pământul l-a păcălit pe marele și vicleanul Cronos
cu cuvinte șirete, sfătuindu-l să-și aducă înapoi urmașii.
(Fiul său, prin viclenie și putere, l-a învins.)
Și mai întâi a vomitat piatra, pe care o înghițise ultima.
La sfântul Pytho, Zeus a așezat piatra pe pământul cu căi largi,
sub Parnassus, într-o crăpătură, ca să fie un semn în zilele viitoare,
pentru ca oamenii să se minuneze.

.....

De pe înaltul munte Othrys au venit stăpânii titani
Și de pe Olimp, cei care ne dăruiesc totul,
Pe care i-a născut blonda Rhea, după ce s-a culcat
Cu Kronos; aveau mânie în inimile lor
Și s-au luptat neîncetat timp de zece ani întregi,
Fără răgaz și fără sfârșit pentru aspru conflict
De niciuna dintre părți; soarta războiului
Era echilibrată între cei doi.
Dar când fiii lui Ouranos au primit,
Așa cum se cuvine, nectar și ambrozie, pe care
Zeii înșiși le consumă, spiritele lor s-au înălțat
Mândre în piepturile lor. Și atunci tatăl zeilor
Și al oamenilor le-a vorbit: „Ascultați-mă, fii glorioși
Ai lui Ouranos și Gaia, în timp ce vorbesc
Așa cum îmi dictează inima. De mulți ani
Fiii lui Kronos și zeii titani
Au fost în război, luptând pentru victorie
Și putere. Veniți acum, arătați-mi marea voastră putere,
Mâinile voastre de neînvins, într-un război dureros
Împotriva titanilor, și nu uitați
Bunătatea și bunăvoința noastră, cum prin planurile noastre
Vă întoarceți, după ce ați suferit, la lumină
Din întunericul sumbru și din lanțurile dureroase.”
El a vorbit, iar Kottos, cel fără prihană, i-a răspuns:
„Nu este nevoie să ne spui ceea ce știm deja.
Știm că mintea și gândurile tale sunt excelente
Și că îi ferești pe zei de răul rece.
„O, Doamne și Fiu al lui Cronos, ne-am întors
Din întunericul sumbru și din lanțurile crude
Datorită înțelepciunii Tale; găsim
Un sfârșit neașteptat al suferinței.
Acum, cu mintea hotărâtă și inimile pline de ardoare,
Îți vom apăra puterea în războiul cumplit
Împotriva titanilor, pe câmpul de luptă.”

El a vorbit, iar toți zeii, dătătorii de daruri,
L-au ovaționat și au tânjit după luptă
Chiar mai mult decât înainte. Și în acea zi
S-au alăturat într-o bătălie plină de ură, toți,
Atât bărbați, cât și femei, zeii titani și cei
Pe care Cronos i-a zămislit și cei pe care Zeus i-a adus
La lumină din Erebos, de sub pământ,

Ciudați, puternici, a căror putere era imensă,
Fiecare cu o sută de brațe, zburând încoace și încolo,
Și fiecare avea cincizeci de capete așezate pe
Umerii săi, deasupra mulțimii aglomerate de brațe.
Ei s-au opus titanilor în crâncena
Bătălie, cu stânci uriașe în mâinile lor puternice,
În timp ce, de partea lor, titanii își întăreau cu ardoare
Rândurile, și amândoi au dat dovadă deodată
De cele mai mari eforturi pe care mâinile lor le puteau face;
Marea fără margini urla teribil în jur,
Marele pământ se cutremura, iar cerul vast gemea,
Zguduit; și înaltul Olimp era tulburat
Până la rădăcini, când nemuritorii au atacat.
Tremurul puternic provocat de pașii lor a ajuns
Până în întunecatul Tartar, iar sunetele pătrunzătoare
Ale bătăliei îngrozitoare și ale săgeților lor puternice.
Au aruncat proiectilele lor rănitoare, iar vocea
Ambelor părți, strigând, a ajuns până la cerul înstelat,
Iar când s-au întâlnit, zgomotul lor a fost mare.

Atunci Zeus nu-și mai stăpâni furia, căci acum
inima i se umpluse de mânie, și-și arătă
toată puterea. Coborî din ceruri
și de pe Olimp, fulgerând pe măsură ce cobora,
fără încetare; din mâna lui puternică
săgețile zburau neîncetat, aducând tunete
și fulgere, în timp ce flacăra sfântă
se învârtea dens în jur. Pământul fertil,
Ars, răcnea, pădurea mută plângea
Și trosnea în foc; întregul pământ clocotea,
La fel și valurile oceanului, și marea stearpă.
Suflul fierbinte a ajuns la titanii născuți din pământ; flacăra,
De nedescris, s-a ridicat spre cer;
Strălucirea orbitoare a fulgerului
Și a luminii a orbit pe toți, oricât de puternici ar fi fost;
Căldura îngrozitoare a ajuns până la Haos. Pentru ureche
Sună, pentru ochi părea ca și cum
Cerul vast s-ar fi prăbușit peste Pământ:
Căci un astfel de zgomot de prăbușire s-ar fi putut ridica
Dacă ea ar fi căzut, aruncată jos de căderea lui.
Exact o astfel de prăbușire puternică s-a ridicat de la zei
Întâlnindu-se în luptă. Vânturile urlătoare au adus
Furtună de praf și cutremur, și săgețile lui Zeus,
Fulger și tunet și fulgerul aprins,
Și au purtat strigătele și urletele de luptă în armatele, și un zgomot îngrozitor
De bătălie hidoasă a răsunat, și faptele lor
Au fost puternice, dar soarta războiului s-a schimbat:
Până în acel moment, ei au ținut-o continuu, în lupta lungă și grea.

.....

După ce Zeus i-a alungat pe titani din ceruri,

Vastul Pământ a iubit-o pe Tartara și a născut un copil,
ultimul ei, prin voia Afroditei cea de Aur:
pe Tifon, zeul puternic, ale cărui mâini erau puternice și picioarele neobosite.
Pe umerii lui creșteau o sută de capete șerpuitoare,
capete ciudate de dragon, cu limbi negre care țâșneau afară.
Ochii lui aruncau fulgere de foc sub sprâncenele acelor capete,
iar focul izbucnea din fiecare cap când se uita în jur.
Din acele capete ciudate se auzeau voci uimitoare,
tot felul de voci: uneori vorbire pe care zeii o înțelegeau, alteori mugete,
ca ale unui taur dezlănțuit, înfuriat și mândru, alteori ca ale unui leu nemilos;
apoi, uneori, lătratul cățeluşilor, minunat de auzit;
iar alteori șuiera, iar munții înalți răsunau sub el.

Cu siguranță, în acea zi s-ar fi putut întâmpla ceva de neîndreptat:
ar fi putut ajunge să domnească
peste zei și oameni, dacă nu ar fi fost
tatăl zeilor și al oamenilor, care a sesizat repede
pericolul; dar el a tunat cu putere
și cu furie, iar pământul a răsunat îngrozitor,
cerul vast de deasupra, marea și cursurile Oceanului
și Tartarul au răsunat. Pe măsură ce stăpânul
se ridica, puternicul Olimp s-a cutremurat sub
picioarele nemuritoare, iar Pământul a scos un geamăt.
Marea purpurie a fost cuprinsă de căldura ambelor,
A tunetului și a fulgerului, și a focului
Pe care monstrul îl purta: uraganul arzător
Și fulgerul aprins. Întregul pământ a fiert,
La fel și cerul și marea. Valurile mari se dezlănțuiră
De-a lungul țărmului, la porunca nemuritorului,
Și se ridicară cutremure nesfârşite. Hades, stăpânul
Morților de jos, tremură de frică,
Iar titanii, cei care trăiesc cu Cronos, jos
Sub Tartar, se cutremurară la zgomotul nesfârșit
Și la bătălia înspăimântătoare.
Zeus și-a adunat puterile, apucându-și armele, fulgerul, trăsnetul aprins,
și tunetul, a sărit jos de pe Olimp,
a lovit și a ars capetele înfiorătoare ale monstrului îngrozitor.
L-a biciuit și l-a stăpânit, și l-a aruncat jos, mutilat, iar marele Pământ a gemut.
O flacără a țâșnit din stăpânul lovit de fulger, când a fost lovit, pe versantul muntos zimțat.
Marele pământ a fost pârjolit pe o suprafață întinsă de explozia îngrozitoare
Și s-a topit, așa cum se topește staniul când oamenii îl încălzesc cu pricepere
În creuzetele adânci Din fier, care este cel mai puternic dintre toate lucrurile,
Dar poate fi învins de focul aprins
În adâncurile munților, în pământul sfânt,
Și se topește sub mâinile iscusite ale lui Hefaistos:
Astfel s-a topit pământul în strălucirea aprinsă a focului.
Și, plin de mânie în sufletul său, Zeus l-a aruncat jos
(În Tartar. Și de la Tifon provin)
Vânturile sălbatice, purtătoare de ploaie — nu Boreas
Nici Notos, nici strălucitorul Zefir, căci aceștia
Provin de la zei și aduc alinare omenirii —
Ci altele, rafale nesăbuite, suflă peste mare;

Unele se abat asupra mării învăluite în ceaţă şi aduc
Necazuri oamenilor; ca nişte furtuni cumplite
Se dezlănţuie; fiecare suflă la vremea potrivită, împrăştiind corăbiile
Şi ucigând marinarii. Oamenii care le întâlnesc
Pe mare nu au nicio apărare împotriva puterii lor.
Şi uneori, peste pământul vast şi înflorit,
Ele spulberă câmpurile încântătoare ale oamenilor născuţi din pământ
Şi umplu ţara cu praf şi zgomot îngrozitor.
Dar când zeii binecuvântaţi şi-au îndeplinit lucrarea
Şi au înăbuşit cu forţa pretenţia titanilor
La onoare, au împlinit planurile Pământului şi l-au îndemnat
pe Zeus, cel cu privirea departe, zeul Olimpului, să domnească
şi să fie regele nemuritorilor. Astfel,
el a acordat rang şi privilegii fiecăruia.

— Hesiod. *Teogonia: Lucrări şi zile*. Şi *Teogonis*. *Elegii*.
Dorothy Wender (trad.). Baltimore, Md.: Penguin Books, 1973, pp. 622-65.

Hesiod: Cele cinci epoci ale omenirii

Deşi este în mare parte o mustrare extinsă adresată fratelui său mai mic, Perses, lucrarea „Lucrări şi zile” conţine şi unele elemente mitologice ilustrative. În această secţiune, Hesiod descrie decăderea treptată a omului de la o fiinţă măreaţă şi bună la creatura îngustă la minte şi cu viaţă scurtă care populează în prezent pământul.

Iniţial perfectă, prima rasă de aur s-a transformat în a doua, cea de argint, formată din „copii” proşti, orientaţi spre lună şi mamă. Pentru păcatele lor, Zeus i-a ascuns în lumea subterană şi a creat în locul lor rasa de bronz a războinicilor, care erau muritori şi violenţi, dar totuşi glorioşi prin forţa şi puterea lor. A patra rasă de eroi, regii micenieni, s-a dovedit mai acceptabilă pentru zei şi unii au atins nemurirea, dar ultima şi actuala rasă de oameni este o adunătură fără ruşine, condamnată la un destin dur şi teribil.

În spatele acestor descrieri ale epocilor omului se află credinţa lui Hesiod în puterile supreme şi creatoare ale zeităţilor olimpiene, conduse de Cronos în prima şi a doua epocă şi de Zeus după aceea.

Zeii, care locuiesc pe Muntele Olimp, au creat mai întâi
O rasă de oameni muritori din aur;
Aceştia trăiau sub domnia lui Cronos, regele cerului,
Şi, asemenea zeilor, trăiau cu inima fericită,
Fără să fie atinşi de muncă sau de tristeţe. Bătrâneţea urâtă
Nu se arăta niciodată, ci, mereu plini de vigoare,
Departe de orice rău, se ospătau fericiţi.
Moartea venea la ei ca somnul, şi toate lucrurile bune
Le aparţineau; fără zgârcenie, pământul fertil
Îşi dădea roadele fără să i se ceară. Fericiţi să fie
În pace, trăiau cu toate nevoile satisfăcute,
[Bogaţi în turmele lor, dragi zeilor binecuvântaţi.]

Şi apoi această rasă a fost ascunsă în pământ.
Dar ei trăiesc în continuare ca spirite ale pământului,
Sfinţi şi buni, păzitori care alungă răul,
Dătători de bogăţie: acest drept regal le aparţine.

Zeii, care locuiesc pe Muntele Olimp, au creat apoi
O rasă de oameni mai mici, de argint:
Diferită de cea de aur, atât ca statură, cât şi ca minte.
Un copil a fost crescut acasă o sută de ani
Şi s-a jucat, ca un copil uriaş, lângă mama sa.
Când au crescut şi au ajuns la maturitate, au trăit
Vieţi scurte şi chinuitoare, din pricină a nebuniei, căci
Nu se puteau stăpâni, ci, nesăbuiţi,
Se răneau unii pe alţii şi îi părăseau pe zei;
Nu aduceau jertfe, cum trebuie să facă toate triburile, ci lăsau
Altarele sfinte goale. Şi, mâniat, Zeus,
Fiul lui Cronos, a ascuns această rasă,
Căci ei au dezonorat zeii Olimpului.

Pământul a ascuns apoi această a doua rasă,
iar ei sunt numiţi spiritele lumii subterane,
inferioare celor de aur, dar totuşi cinstite.
Şi Zeus, tatăl, a creat o rasă de bronz,
Născută din frasin, mai rea decât rasa de argint,
Dar ciudată şi plină de putere.
Şi ei iubeau Gemetele şi violenţa războiului;
nu mâncau Pâine; inimile lor erau tari ca piatra;
erau Oameni teribili; puterea lor era mare, braţele
Şi umerii şi membrele lor invincibile.
Armele lor erau din bronz, casele lor din bronz;
uneltele lor erau din bronz: fierul negru nu era cunoscut.
Au murit de mâna lor şi, fără nume, s-au dus în casa rece a lui Hades.
Deşi erau mari soldaţi, au fost capturaţi de
Moartea neagră şi au părăsit strălucirea soarelui.

Dar când această rasă a fost acoperită de pământ,
fiul lui Cronos a creat o alta, a patra,
Pe pământul roditor, mai dreaptă şi mai bună,
O rasă de eroi asemenea zeilor, care sunt numiţi
Semizei - rasa dinaintea noastră.
Războaie nelegiuite şi bătălii cumplite i-au ruinat pe unii;
Unii au căutat turmele lui Oedip şi au murit
În ţara lui Cadmus, la Teba cu şapte porţi;
Şi alţii, care au traversat marea deschisă în corăbii,
De dragul Elenei celei blonde, au fost ucişi la Troia.
Aceşti oameni au fost acoperiţi de moarte,
dar Zeus, fiul lui Cronos, le-a dat celorlalţi viaţă
Şi case separate de muritori, la marginea Pământului.
Şi acolo trăiesc o viaţă fără griji, lângă
Oceanul învolburat, pe Insulele Fericite.
De trei ori pe an, pământul înflorit şi fertil
Le aduce fructe cu miere, celor fericiţi.
[Şi Cronos este regele lor, departe de zei,
Căci Zeus l-a eliberat din legături, iar aceştia,
rasa eroilor, îşi merită pe deplin faima.]

Zeus cel văzător a creat apoi o altă rasă,

A cincea, care trăiește acum pe pământul fertil.
Aș vrea să nu fiu din această rasă,
să fi murit mai devreme sau să nu mă fi născut încă.
Aceasta este rasa fierului. Acum, ziua,
Oamenii muncesc și se întristează neîncetat;
noaptea, Se ostenesc și mor.
Zeii vor da poveri aspre, dar vor amesteca și ceva bun;
Zeus va distruge această rasă de oameni muritori,
Când se vor naște copii cu părul încărunțit.

Tatăl nu va avea nicio legătură comună cu fiul,
Nici oaspetele nu va avea gazdă, nici prietenul nu va avea prieten;
Iubirea frățească din zilele trecute va dispărea.
Oamenii își vor dezonora părinții, care îmbătrânesc
Prea repede, și vor învinovăți și critica
Cu cuvinte crude. Jalnici și fără de Dumnezeu, ei
Refuzând să răsplătească educația lor,
Își vor înșela părinții în vârstă cu ce li se cuvine.
Oamenii vor distruge orașele altor oameni.
Cei drepți, cei buni, omul care își ține cuvântul
Vor fi disprețuiți, dar oamenii îi vor lăuda pe cei răi
Și insolenți. Puterea va fi dreaptă, iar rușinea
Va înceta să mai existe. Oamenii vor face rău
Celor mai buni oameni rostind cuvinte strâmbe
Și adăugând jurăminte mincinoase; și peste tot
Cu vocea aspră și fețele posomorâte și iubind răul,
Invidia va merge alături de omul nenorocit.
În cele din urmă, spre Olimp, de pe Pământul cu poteci largi,
Ascunzându-și frumusețea în haine albe,
Să se alăture zeilor, abandonând omenirea,
Vor merge spiritele Dreptății și Rușinii.
Și vor rămâne doar necazuri grele pentru oameni și
nicio apărare împotriva nedreptăților noastre.

—Hesiod. *Teogonia: Munci și zile*. Și *Teoginis. Elegii*.
Dorothy Wenger (trad.). Baltimore, Md.: Penguin Books. 1973, pp. 622-65.

Mitul creației orfice

Orfismul a apărut în secolele VII sau VI î.Hr. și, spre deosebire de religia olimpiană a lui Homer, era preocupat în primul rând de destinul sufletului individual, un sine interior, esențial și nemuritor. Conceptul naturii duale a omului - sufletul său pur prins într-un corp material - i-a condus pe orfici la ritualuri de purificare și inițiere în care adepții erau ajutați să se elibereze de corpurile lor și de încarnările succesive.

Paralele cu religia iraniană, cu accentul pus pe Zurvan, zeul timpului, sunt evidențiate în această versiune a mitului orfic, unde timpul creează oul universal din care izvorăște Phanes-Dionysus. Creatorul androgin îl creează mai întâi pe Nyx (Noaptea) și apoi, împreună cu ea, îi naște pe Gea (Pământ), Uranus (Cerul) și Cronos.

La început, timpul a creat oul de argint al cosmosului. Din acest ou a izbucnit Phanes-Dionysus. Pentru ei (orfici) el a fost primul zeu care a apărut, primul născut, de unde a devenit

devreme cunoscut sub numele de Protogonos. Era bisexual şi purta în el seminţele tuturor zeilor şi oamenilor. De asemenea, el a fost creatorul cerului şi al pământului, al soarelui, al stelelor şi al locuinţei zeilor. Al şaselea imn orfic, datat cu siguranţă în epoca creştină, dar păstrând elemente vechi, îl reprezenta în hexametri epici:

O, cel întâi născut puternic, ascultă-mi rugăciunea,
Dublu, născut din ou şi rătăcitor prin aer;
Călăreţ de tauri, glorificându-te cu aripile tale aurii,
Din care izvorăşte neamul zeilor şi al muritorilor.
Ericapaeus, putere celebră,
Inefabilă, ocultă, floare atot-strălucitoare.
E a ta din cețurile întunecate să purifici vederea,
Splendore atot-răspânditoare, lumină pură şi sfântă;
De aceea, Phanes, numită gloria cerului,
Pe aripi fluturânde prin lume zbori.

Phanes a creat-o mai întâi pe fiica sa Nyx, Noaptea; în calitatea sa bisexuală, el a fost tatăl şi mama ei în acelaşi timp. Cu Nyx, care singura a avut privilegiul să-l vadă, Phanes, la intervale mari de timp, i-a născut pe Gaea, Uranus şi Cronos, care după Uranus a devenit stăpânul lumii.

— Walter Will (trad. fragmentelor 21, 21a şi 168).
„*Misterele orfice şi spiritul grecesc*.” Orphicorum Fragmenta.
Berlin: 1922, - Citat în Joseph Campbell (ed.).
Misterele. Lucrări din anuarele Eranos. Vol. 2.
New York: Pantheon Books, 1955, p. 73.

Ovidiu: Din Metamorfoze

În compendiul de mitologie al lui Ovidiu (43 î.Hr. - 18 d.Hr.), Haosul este descris ca fiind fără formă şi discordant, elementele sale indistincte şi amestecate. Tot ce se află în el există doar potenţial. Pământul, de exemplu, există acolo, ”dar pământ pe care niciun om nu ar putea sta”. Şi toate elementele şi forţele, polarităţi opuse prin a căror tensiune este înţeleasă lumea, se luptă între ele într-un mod necontrolat.

Identitatea marelui organizator al acestei mase haotice este oarecum incertă. ”Dumnezeu sau Natura mai blândă” pare inexplicabilă: dacă este un zeu, originea sa este necunoscută, iar dacă este Natura, metoda prin care s-a manifestat din Haos într-o putere distinctă este neclară. Dar odată ce această ispravă este realizată, forţa divină foloseşte tot materialul haotic pentru a crea lumea. Cerul, aerul, apa şi pământul sunt separate unele de altele, forţele naturale sunt puse în funcţiune şi fiecare regiune a universului este umplută cu locuitorii săi potriviţi. În cele din urmă, omul se naşte - fie după chipul lui Dumnezeu, fie din pământul însuşi - unic printre creaturi prin capacitatea sa de a reflecta asupra lumii sacre.

Înainte ca oceanul, pământul sau cerul să existe,
Natura era complet la fel, o lipsă de formă,
Haosul aşa-numit, totul viclenie şi materie grunjoasă,
Nimic altceva decât masă, inertă, în a cărei confuzie
se luptau atomi discordanţi: nu exista soare
Să lumineze universul; nu exista lună
Cu semiluni subţiri şi argintii care se umpleau încet;
Niciun pământ nu atârna în echilibru în aerul înconjurător;
Nicio mare nu se întindea departe de-a lungul marginii ţărmului.

Pământ, desigur, exista, şi aer, şi ocean,
Dar pământ pe care niciun om nu putea sta,
şi apă în care niciun om nu putea înota,
aer niciun om nu putea respira,
Aer fără lumină, substanţă mereu schimbătoare,
Veşnic în război: într-un singur corp
Căldura se lupta cu frigul, umezeala se lupta cu uscatul, durul
Se lupta cu moalele, lucrurile cu greutate se luptau cu lucrurile fără greutate.

Până când Dumnezeu, sau Natura mai blândă,
A rezolvat orice dispută şi a separat
Cerul de pământ, apa de uscat, aerul nostru
De stratosfera înaltă, o eliberare
Aşa lucrurile au evoluat şi, din confuzia oarbă,
fiecare şi-a găsit locul, legat într-o ordine eternă.
Forţa focului, acel element fără greutate,
A sărit şi a revendicat cel mai înalt loc în cer;
Sub el, aerul; şi sub ele pământul
S-a scufundat cu proporţiile sale mai grosiere; iar apa,
Cea mai joasă dintre toate, a susţinut, în sus pământul.

Oricare ar fi fost zeul care din haos
A adus ordine în univers şi i-a dat
Diviziune, subdiviziune, el a modelat pământul,
La început, într-un glob mare,
Uniform pe toate părţile şi a poruncit apelor
Să se întindă şi să se ridice, sub vânturile puternice,
Înconjurând pământul; el a adăugat iazuri şi mlaştini,
A întins malurile canalelor râurilor, iar apele
Hrănesc pământul sau curg spre mare, iar acel mare potop
Spălă ţărmurile, nu malurile. El a făcut câmpiile
Să se întindă larg, văile să se aşeze şi pădurea
Să fie îmbrăcată în frunze; el a făcut munţii stâncoşi
Să se ridice la înălţime maximă şi, precum bolta Cerului
Are două zone, stânga şi dreapta şi una între ele
Mai fierbinţi decât acestea, Domnul Creaţiei
A marcat pe pământ acelaşi design şi model.
Zona toridă prea fierbinte pentru ca oamenii să trăiască în ea,
Nordul şi sudul prea reci, dar la mijloc
Climă, temperatură şi anotimp variabile.
Mai presus de toate, aerul, mai uşor decât pământul,
Mai uşor decât apa, mai greu decât focul,
Se înalţă şi se întinde; acolo se adună ceaţa şi norii,
Şi tunetele înfricoşătoare, fulgerele şi vânturile reci,
Dar acestea, prin ordinul Creatorului, nu deţineau
Niciun stat general; chiar şi aşa,
Aceşti fraţi se ceartă şi se ceartă;
deşi fiecare are propriul său cartier,
totuşi, ei aproape că sfâşie universul.
Eurus este monarhul ţărilor zorilor, tărâmurile Arabiei,
Crestele persane sub razele dimineţii.
Zephyrus stăpâneşte vestul care străluceşte la apus,

Boreas, care îi face pe oameni să tremure, stăpânește nordul,
Auster cald guvernează sudul înceţoşat,
Şi peste toate prezidează eterul imponderabil,
Pur fără pată de pământ.
Aceste graniţe date,
Iată, stelele, ascunse de mult timp sub întuneric,
Au străpuns şi au strălucit, peste tot cerul împodobit,
Casa lor pentru totdeauna, iar zeii au locuit acolo,
Şi peştilor strălucitori li s-au dat valurile pentru locuinţă
Şi animalelor pământul, iar păsărilor aerul mişcător.

Dar era nevoie de altceva, o fiinţă liniară,
Mai capabilă de minte, un înţelept, un conducător,
Aşa că Omul s-a născut, poate, după chipul lui Dumnezeu,
Sau Pământul, poate, atât de recent separat
De vechiul foc al Cerului, încă mai păstra
O sămânţă a forţei cereşti care i-a modelat
pe Zei din lut viu şi apă curgătoare.
Toate celelalte animale privesc în jos;
Omul, Singur, drept, îşi poate ridica faţa spre Cer.

— Ovidiu. *Metamorfoze*. Rolfe Humphries (trad.).
Bloomington Indiana University Press, 1973, pp. 3-5.

MITURI NORD-EUROPENE

Cel mai vechi (dedus) crez al celților

> *Celții au ieșit din Renania ca un grup distinct în jurul anului 500-100 î.Hr. și s-au răspândit în Europa, în Insulele Britanice și în Irlanda. Deoarece nu aveau o limbă scrisă proprie, informațiile despre miturile lor provin din descoperiri arheologice, comentarii romane și literatura seculară ulterioară. Multe dintre lucrurile care se pot deduce despre credințele lor religioase seamănă cu atitudinile arienilor războinici care au intrat în India și pe continentul grec. Acest mit al creației reconstituit, în special, nu este diferit de Teogonia lui Hesiod, cu revoluțiile sale succesive ale fiilor divini împotriva taților lor.*
>
> *La început, Cerul și Pământul erau atât de aproape unul de celălalt încât copiii lor, zeii strălucitori și Titanii întunecați, erau înghesuiți. Pentru a ameliora situația, un Titan îndrăzneț și-a mutilat și ucis tatăl; împreună cu frații săi, a creat apoi firmamentul din craniul zeului ucis și mările din sângele său.*
>
> *Identitatea fiului Titan este una complexă: dătător de viață și lumină, pe de o parte, este și stăpânul lumii de dincolo, rege al întunericului și al morții. Acest personaj asemănător lui Janus este o figură centrală în cultul celtic, la fel ca și puternicii eroi semidivini care mai târziu obțin beneficii pentru umanitate de la zeii naturii ostili*.

La început, Pământul şi Cerul erau mari giganţi ai lumii şi erau părinţii a numeroşi urmaşi; dar Cerul în acele zile se întindea peste Pământ, iar copiii lor înghesuiţi între ei erau nefericiţi şi fără lumină, la fel ca şi mama lor. Aşa că ea şi ei au sfătuit împotriva Cerului, iar unul dintre fiii săi, care era mai îndrăzneţ decât ceilalţi, a întreprins în mod ruşinos să mutileze Cerul; ba chiar, el şi fraţii săi nu şi-au oprit mâinile până când nu l-au tăiat pe gigantul lumii, tatăl lor, în multe bucăţi. Din craniul lui au făcut firmamentul, iar vărsarea sângelui din trupul său a provocat un mare potop, care, pe măsură ce s-a aşezat în scobiturile pământului, a format marea.

Unii dintre copiii Pământului şi ai Cerului s-au născut fiinţe strălucitoare sau zei, care iubeau mai ales lumina şi aerul superior; iar unii erau Giganţi sau Titani, care aveau o nuanţă mai închisă şi mai sumbră. Aceştia din urmă urau zeii, iar zeii îi urau pe ei. Fiul îndrăzneţ al Pământului care a început mutilarea gigantului lumii a fost unul dintre Titani şi a devenit regele lor; Dar zeii nu au vrut ca el să domnească peste ei şi peste lăcaşul lor, aşa că a fost alungat de pe tronul său de fiul său cel mic, care s-a născut zeu. Regele, învins în luptă, a navigat spre alte părţi ale regatului său; şi după multe rătăciri pe mare, a fost în cele din urmă primit în ţara fericiţilor plecaţi, de unde s-a crezut ulterior că binecuvântează munca fermierului şi că ajută omul în alte moduri.

Când a avut loc marele potop provocat de distrugerea gigantului lumii, toţi oamenii s-au înecat, cu excepţia unei singure perechi salvate într-o corabie. Cel care a construit şi deţinut corabia nu era un om, nici zeii nu-l recunoşteau ca fiind unul dintre ei; ci era un Gigant sau un Titan care era binevoitor faţă de rasă; şi după ce i-a debarcat în siguranţă unde urmau să locuiască, s-a dus în acelaşi loc ca şi regele detronat. Căci era din rudele sale, cu excepţia cazului în care trebuie urmaţi cei care au crezut că cei doi sunt una şi aceeaşi persoană, iar acea persoană nu este alta decât conducătorul celor plecaţi, zeul tuturor începuturilor şi al tuturor sfârşiturilor. Privit prin intermediul acestuia din urmă, el părea a fi demonul întunericului, al ororii şi al morţii, adăugând mereu la numărul victimelor sale; dar prin primul era văzut ca primul tată şi marele părinte al tuturor; aşa că era întotdeauna o chestiune de evlavie să socoteşti întunericul înaintea luminii, noaptea înaintea zilei şi iarna înaintea verii.

Noul rege al zeilor avea o fire strălucitoare; aşa că l-au numit Strălucitor, Zi şi Tată Cer. Era un războinic puternic; dar a avut duşmani teribili, care l-au obligat să ia parte la multe lupte cumplite. Când lupta vara, triumfa întotdeauna, dar a avut o descurcare proastă în luptele de iarnă. Odată a fost grav rănit şi nu şi-ar fi recuperat niciodată puterea şi forma de odinioară dacă nu ar fi primit ajutorul oportun al unui om care era o lipitoare vicleană; iar cu o altă ocazie, el şi ceilalţi zei ar fi fost asaltaţi dacă nu ar fi avut grijă să obţină ajutorul eroului solar. Acesta din urmă nu era un zeu, ci tânărul fiu al unui muritor. Cu toate acestea, nu exista niciun suliţar care să-l egaleze, iar tatăl său era atât de înţelept şi viclean încât i-a forţat pe zei să trateze omenirea mult mai bine decât obişnuiau să o facă înainte. Căci lucrurile bune dăruite omului erau adesea disprețuite de zei şi, mai ales, de proprietarii bogăţiilor lumii de jos şi ai ţării morţilor fericiţi. Îl urau pe acest muritor, atât de bun cu rasa sa, şi îl făceau să îndure dureri şi torturi de nedescris; dar el reuşea întotdeauna în cele din urmă în tot ceea ce îşi propunea, ca atunci când, de exemplu, îi înşela de câinele care urma să fie prietenul şi slujitorul vânătorului; precum şi de celelalte animale pe care le fura de la ei ca fiind probabil de folos rudelor sale. Din aceeaşi ţară de jos a obţinut, de asemenea, prin viclenie şi falsitate, băutura tare care urma să înveselească omul, să-i dea visele poeţilor şi viziunile profeţilor. Aceste şi alte binecuvântări, prea multe pentru a le numi pe rând, l-au făcut foarte faimos şi iubit, mai mult în unele ţări decât chiar regele zeilor însuşi.

— John Rhys. *Lectures on the Origin and Growth of Religion as Illustrated by Celtic Heathendom*. Ediţia a 2-a. Londra: Williams and Norgate, 1862, pp. 669-672.

Din Ghicirea Vala

În acest rezumat cosmologic din Edda poetică a lui Snorri Sturluson (cca. 1200), preoteasa primordială (Vala) povestește istoria zeilor și a lumii. Când Ymir, gigantul de gheață, trăia „de mult timp în urmă”, nu exista decât „un gol rânjitor și iarbă nicăieri”. Fiii lui Borr - generația lui Odin - au construit Pământul de Mijloc și au ordonat universul, timpurile și anotimpurile sale.

Zeii erau fericiți și productivi în curțile lor până când Soarta a intrat în lume. „Fecioarele înfricoșătoare din Jotunheim (casa giganților)” trăiau la rădăcinile lui Yggdrasil, frasinul lumii, care se întindea prin Asgard (casa zeilor), Utgard (țara giganților și elfilor) și Niflheim (tărâmul lui Hel, zeița morții) și susținea structura universală. Puterea

acestei Morți de a „stabili legi”, de a „alege viața” și de a „vesti soarta fiilor oamenilor” a fost un principiu central al religiei scandinave și, așa cum se întâmplă de obicei atunci când se pune accentul pe soartă, a condus la un interes pentru divinație și auguri.

Primul bărbat și prima femeie au fost creați din trunchiuri de frasin și ulm pe care zeii cerului (ruda Aesir) Odin, Honir și Lodur le-au găsit pe plajă. Din același material care a format esența structurii lumii, zeii i-au creat pe oameni cu viață și spirit.

Te aud întrebând toate familiile sfinte,
de viță înaltă și de viță umilă, fii ai lui Heimdal!
Și tu, Odin, care mă poruncești să rostesc
cele mai vechi veşti ale oamenilor la care mă gândesc!
Îmi amintesc că de odinioară s-au născut Jotunii,
cei care m-au crescut odinioară:
îmi amintesc de nouă lumi, nouă în Arbore,
evlaviosul Arbore al Destinului care izvorăște sub Pământ.
A fost cel mai vechi timp când trăia Ymir;
atunci nu era nisip, nici mare, nici valuri răcoroase,
nici Pământul nu a fost găsit vreodată, nici Cerul sus,
era Căscatul Adâncurilor și nicăieri iarbă:
Înainte ca fiii zeului să fi înălțat câmpia lumii și
să fi făurit Midgarth, gloriosul Pământ.
Soarele strălucea dinspre sud, pe pietrele goale ale lumii -
atunci Pământul era acoperit de ierburi verzi.

Soarele, tovarășul Lunii, dinspre sud
își arunca mâna dreaptă în jurul marginii cerului.
Soarele nu știa încă unde își avea reședința;
nici stelele unde își aveau locul;
nici Luna ce ar fi putut deține vreodată.

Apoi toate Puterile s-au dus la tronurile lor de condamnare -
cei mai sfinți zei - și peste aceasta au ținut sfat:
Nopții și Lunii Noi le-au dat nume:
au numit Dimineața și au numit Miezul Zilei,
După-amiaza, Seara - pentru a număra anii.

S-au adunat zeii pe Câmpurile Muncii;
și-au așezat pe înalte curți și temple;
au întemeiat forje, au făurit comori bogate,
au ciocănit cleşti și au făurit unelte.

Se jucau la mese la curte, erau veseli, —
le lipsea puțin din aur. —
Până când au ieşit trei din neamul uriașilor,
toate fecioare înfricoșătoare, din Jotunheim.

Apoi toate Puterile s-au dus la tronurile lor ale osândei, -
cei mai sfinți zei, - și asupra acestora au ținut sfat:
pe cine să facă stăpân al piticilor din sângele lui Ymir
și din membrele sale întunecate.

Băutorul de mied a fost atunci făcut cel mai înalt,

dar Durin al doilea dintre toți piticii;
și din pământ aceste două ființe în formă de om,
așa cum a poruncit Durin.

Lună Nouă, Lună în Descreștere, Atothoți, Dallier,
Nord și Sud și Est și Vest.
Cadavru, Morții, Niping, Damn, Bifur,
Bafur, Bombur, Nori, Ann și Onar, Ai, Lupul-mied.

Vigg și Elful-baghetei, Elful-vântului, Thrainn,
Thekk și Thorin, Thror, Vit și Lit,
Nyr și Regin, Sfatul-nou, Sfatul-înțelept,
acum i-am numărat corect pe pitici.

Fill, Kili, Fundin, Nali, Heptifili, Hannar,
Sviur, Frar, Hornbori, Frxg și Loni,
Aurvang, Jari, Scutul-de-Stejar.

E timpul să numărăm în pajiștea cântecului lui Dallier
toți piticii din rasa lui Lofar, —
care de la pragul pământului, Câmpiile Umidității,
au căutat sub tărâmurile nisipoase.

Au fost Draupnir și Dolgthrasir, Har și Haugspori,
Hlevang, Gloin, Dori, Ori, Duf, Andvari, Skirfir, Virfir, Skafid, Ai.

Elf și Yngvi, Scutul-de-Stejar, Fjalar și Frost, Fin și Ginar.
Așa se va povesti de-a lungul timpului despre linia care s-a născut din rasa lui Lofar.

Apoi au venit trei zei din neamul Aesir,
puternici și binecuvântați, spre casa lor.
Au găsit pe țărmul mării, lipsiți de putere,
cu soarta nețesută, un frasin și un ulm.
Spirit nu aveau și minte nu o posedau -
sânge, nici voce, nici înfățișare frumoasă.
Spiritul l-a dat pe Odin, iar mintea l-a dat pe Honir,
sângele l-a dat pe Lodur și înfățișarea frumoasă.

Un frasin pe care îl cunosc stând în picioare,
se numește Yggdrasil, un copac înalt presărat
cu picături strălucitoare; de acolo vin rouă care cade în văi;
stă mereu verde peste fântâna Ciudatului.

Acolo sunt Fecioarele, toate știind,
trei în sala care stă lângă Copac.
Una se numește „Ciudat”, a doua „Ființă” -
care gravează pe table - dar a treia „Va”.
Ele stabilesc legi, ele aleg viața, ele vestesc soarta fiilor oamenilor.

— Olive Bray (ed. și trad.). *Edda Bătrână sau Poetică*.
Poeme mitologice. Partea I. Seria de traduceri a Clubului Vikingilor, vol. 2.
Londra: Clubul Vikingilor, 1908, pp. 277-283.

Kalevala: Naşterea lui Vainamoinen

Popoarele fino-ugrice din Occident (finlandezii, laponii şi maghiarii) au intrat sub influenţa creştinilor atât de devreme încât se ştiu relativ puţine lucruri despre credinţele şi practicile lor religioase indigene. Epopeea naţională finlandeză - Kalevala - conţine însă material tradiţional. Deşi a fost compilată de Elias Lonnrot în 1835, majoritatea celor cincizeci de „cântece" ale sale sunt mult mai vechi.

În acest mit, la început existau doar apele haotice (ceea ce se formează, dar nu se formează în sine) şi agentul creaţiei, frumoasa turcoaică. Pentru a oferi un loc uscat pentru un cuib, un punct de soliditate în mările schimbătoare, Mama Apelor şi-a ridicat genunchiul din ocean, iar turcoaica a depus şapte ouă pe el. Numai prin imersiunea lor în apele primordiale bucăţile acelor ouă sunt transformate în elemente ale universului.

Scurt a fost timpul care a trecut după aceea;
Abia trecuse o clipă.
Până când o frumoasă pasăre teal a zburat,
plutind uşor deasupra apei,
căutând un loc unde să se odihnească.
Căutând o casă în care să locuiască.
Spre est a zburat, spre vest a zburat,
A zburat spre nord-vest şi spre sud,
Dar locul pe care l-a căutat nu l-a găsit,
Niciun loc, oricât de steril,
Unde să-şi poată stabili cuibul
sau un loc de odihnă să găsească.
Apoi a plutit, mişcându-se încet,
şi a cugetat şi a reflectat:
„Dacă îmi voi întemeia cuibul în vânt
Sau dacă l-aş odihni pe valuri,
atunci vânturile îl vor răsturna,
sau valurile îl vor lua de la mine."
Atunci Mama Apelor,
Mama Apei, fecioară aeriană,
Din valuri şi-a ridicat genunchiul,
Şi-a ridicat umărul din valuri,
Ca pasărea teal să-şi poată stabili cuibul
şi să găsească o locuinţă liniştită.
Apoi, pasărea-verzuie, pasărea atât de frumoasă,
plutea încet şi privea în jur,
şi văzu genunchiul ridicat
Din valurile albastre ale oceanului,
şi i se păru că vede un moviliţă,
Proaspăt verde cu verdeaţă primăvăratică.
Acolo a zburat şi a plutit încet,
Uşor pe genunchi aterizând,
Şi cuibul şi-a întemeiat acolo,
Şi şi-a depus ouăle toate aurii,
Şase ouă de aur le-a depus în el,
Şi un al şaptelea l-a depus din fier.
Peste ouăle sale, stătea stătea clocind,
Şi genunchiul s-a încălzit sub ea;
Şi a stat într-o zi, a doua,
A clocit şi în a treia zi;

Apoi Mama Apelor,
Mama Apei, fecioară aeriană,
A simţit căldura şi a simţit că se încălzeşte,
Până când a crezut că genunchiul îi arde
şi că toate venele i se topesc.
Apoi şi-a smucit genunchiul cu iuţeală,
Şi membrele ei, tremurând convulsive,
A rostogolit ouăle în apă,
În jos, printre valurile oceanului,
Şi în aşchii s-au spart,
Şi în fragmente s-au sfărâmat.
În nămol nu au fost irosite,
Nici fragmentele în apă,
Ci o schimbare minunată s-a produs asupra lor,
Şi fragmentele toate au devenit frumoase.
Din fragmentul inferior al oului crăpat,
S-a ridicat bolta înaltă a cerului,
Din gălbenuş, partea superioară,
Acum a devenit strălucirea strălucitoare a soarelui;
Din albuş, partea superioară,
S-a ridicat luna care străluceşte atât de puternic;
Ceea ce era în ou era pătat,
Acum au devenit stelele din cer,
Ceea ce era în ou era negricios,
În aer, precum pluteau norişorii.

—W. F. Kirby (trad.). Kalevala: Ţara Eroilor. Vol. 1.
Londra: J. M. Dent, 1907, pp. 5-7.

PATRU. MITURI ALE INDIEI

MITURI HINDUSE

Rig-Veda X. xc: Sacrificiul Omului Primordial

Prima dintre cărțile sacre ale hinduismului, Rig-Veda ("Cunoașterea Regală") este o colecție de 1.028 de imnuri compuse de arienii războinici care au venit în India din zonele muntoase iraniene în jurul anilor 2000-1000 î.Hr. Teologia primelor „cărți" ale Rig-Vedei este similară cu cea găsită în miturile altor popoare indo-europene, în măsura în care este fundamental politeistă și orientată spre natură. Există însă o diferență majoră: în timp ce politeismul altor grupuri indo-europene a evoluat treptat într-un fel de monoteism modificat, cu o zeitate în fruntea panteonului, vedismul a ridicat în schimb fiecare zeitate (deseori creditată cu atributele celorlalte) într-o poziție de supremație în contextul unui anumit imn. Identitățile individuale ale zeilor au devenit astfel estompate, iar în locul lor a apărut conceptul unui principiu divin exprimat în multe forme. În a zecea și ultima carte a Rig-Veda, numele zeităților sunt pur funcționale.

Cele patru Vede (imnurile Rig-Veda către zei; Sama-Veda, în principal versete din Rig-Veda aranjate în scopuri liturgice; Yajur-Veda, propoziții și versete sacrificiale; și Atharva-Veda, vrăji și incantații magice) au fost compuse între anii 2000 și 900 î.Hr. pentru a fi folosite în ritualurile sacrificiale, unde erau recitate de preoții oficianți.

În acest mit din a zecea carte, importanța sacrificiului ca eveniment creativ este subliniată, deoarece Parusha (Omul Primordial) este sacrificat pentru a deveni lumea. Trei sferturi din el rămân nemanifeste și absolute, în timp ce lumea materială, creaturile sale și clasele sociale sunt toate modelate din partea manifestă a corpului său imens.

Gura lui devine preotul brahman, brațele lui prințul, coapsele lui poporul de rând, iar picioarele lui șerbii. În cele din urmă, se explică faptul că prin acest mare sacrificiu zeii au adus sacrificii principiului sacrificiului în sine; adică, au făcut lumea sfântă (sacer, "sfântă"; facere, "a face") creând-o din procesul dăruirii sacre în sine. Prin distrugerea unui corp într-o singură formă, realizată într-un spirit de ofrandă, a avut loc cea mai mare creație dintre toate formele. În recunoașterea acestui fapt și în speranța de a imita evenimentul și, astfel, de a-i restabili sacralitatea, s-au născut riturile religioase.

O mie de capete aveau Omul [primordial],
O mie de ochi, o mie de picioare:
Cuprinzând pământul din toate părțile,
El îl depășea cu zece degete [respirație].
[Acel] Om este acest întreg univers,—
Ceea ce a fost și ce va fi,
Stăpânul nemuririi
Pe care îl depășește mâncând mâncare.

Aceasta este măsura acestei măreții,
Dar și mai mare este Omul [primordial]:
Toate ființele formează un sfert din el,
Trei sferturi sunt nemuritorii în ceruri.
Cu trei sferturi Omul s-a ridicat în sus,
Un sfert din el a venit din nou [jos] aici:
Din acesta s-a răspândit în toate direcțiile,
În tot ce mănâncă și nu mănâncă.
Din el s-a născut Viraj,
Din Viraj Omul din nou:

Odată născut,— înapoi, înainte,
El a ajuns dincolo de pământ.
Când cu Omul ca ofrandă a lor
Zeii au săvârșit sacrificiul,
Primăvara a fost untul topit,
Vara combustibilul și toamna ofranda.
L-au presărat pe rădăcina sacrificială, —
Omul [Primordial], născut la început:
Cu el [victima lor], zeii, Sadhya-ii,
clarvăzătorii au efectuat sacrificiul.

Din acest sacrificiu oferit complet,
ghee-ul închegat a fost adunat:
Din acesta a modelat animale și păsări,
Creaturi ale pădurilor și creaturi ale satului.

Din acest sacrificiu oferit complet,
s-au născut Rig- și Sama-Vede;
Din acesta s-au născut metrii,
Din acesta s-a născut Yajur-Veda,
Din acesta s-au născut caii,
toate creaturile care au dinți în ambele maxilare:
Din acesta s-au născut vitele,
Din acesta au apărut caprele și oile.

Când l-au împărțit pe Omul [primordial],
În câte părți l-au împărțit?
Care era gura lui?
Cum erau brațele lui?
Cum se numesc coapsele lui?
Cum erau picioarele lui?

Brahmanul era gura lui,
Din brațe s-au format Prințul,
Din coapsele lui oamenii de rând,
Și din picioarele lui s-a născut șerbii.

Din mintea lui s-a născut luna,
Și din ochiul său soarele,
Din gura lui Indra și focul,
Din suflarea lui s-a născut vântul.

Din buricul său s-a ridicat atmosfera,
Din capul său s-a evoluat cerul,
Din picioarele sale pământul și
din urechea sa punctele cardinale ale busolei:
Așa au născut aceste lumi.

Șapte au fost bețele sale care înconjurau,
De trei ori șapte au fost făcute bețele sale de combustibil,
Când zeii, săvârșind sacrificii,
Omul a Legat, bestia [sacrificială].

Cu sacrificiu, zeii au făcut sacrificii pentru sacrificiu:
Acestea au fost primele rituri religioase,
Spre firmament aceste puteri s-au înălţat
Unde locuiesc vechii zei Sadhya.

— R. C. Zaehner (trad.). *Hindu Scriptures*.
Londra: J. M. Dent, 1966, pp. 8

Rig-Veda X. cxxi: Prajapati (Embrionul de Aur)

Într-un alt imn din a zecea carte a Rig-Vedei (cca. 1200 î.Hr.), unificarea puterii divine într-o singură zeitate denumită funcțional este clar evidentă. Prajapati (Embrionul de Aur) este imaginat ca forța vitală a tuturor zeilor.

Originea lui Prajapati este oarecum neclară. Pe de o parte, el se naște din apele primordiale care „S-au mișcat, au conceput totul ca un embrion, dând naștere focului”. Ca un astfel de embrion de foc, Prajapati are o relație strânsă cu forțele creatoare haotice, prin faptul că formează alte lucruri, dar nu este format el însuși; iar conexiunea sa sacrificială este bine stabilită de această imagine. Dar Prajapati este și propriul său tată, în sensul că „a privit apele... cu putere” și astfel le-a făcut să aducă jertfa care este el însuși. Odată evoluat, el a creat universul, a hirotonit și a susținut puterile naturii și ale zeilor.

Utilizarea ritualică a mitului este clară din natura sa repetitivă și din apelul său ritmic: „Ce zeu să venerăm cu această ofrandă?”

La început, Embrionul de Aur
[S-a agitat și] a evoluat:
Odată născut, el a fost unicul Domn al [fiecărei] ființe;
Cerul și pământul le-a susţinut...
Ce zeu vom venera cu ofranda?
Dătător de viață (atman), dătător de putere,
A cărui poruncă toți [trebuie] să se supună,
Ale cărui [porunci] zeii [să se supună],
A cărui umbră este nemurirea,
A cărui [umbră] moarte...
Ce zeu vom venera cu ofranda?
Care, prin puterea sa, a fost întotdeauna Unicul
Rege al tot ceea ce respiră și clipește,
Care conduce toate creaturile care au două picioare sau patru...
Ce zeu vom venera cu ofranda?
Prin a cărui putere vârfurile înzăpezite,
Prin a cărui putere, spun ei, marea cu Rasa,
[pârâul care înconjoară pământul],
Prin a cărui [putere] direcțiile cardinale,
Care sunt brațele sale, [există]...
Ce zeu vom venera cu ofranda?
Prin care cerul și pământul puternice sunt ținute la locul lor,
Prin care soarele primește un sprijin ferm,
Prin care firmamentul, prin care eterul (rajas)
este măsurat în atmosferă...
Ce zeu vom venera cu această ofrandă?

Către care armatele adverse, întărite de ajutorul său,

Privesc în sus, deşi tremurând în inimile lor,
Prin care soarele răsărit îşi revarsă lumina...
Ce zeu vom venera cu această ofrandă?

Când apele puternice s-au mişcat, au conceput
Totul Ca un embrion, dând naştere focului,
Atunci a evoluat el, Unica forţă vitală (asu) a zeilor...
Ce zeu vom venera cu ofranda?

Cine a privit apele, [a privit la ele] cu putere,
Pe măsură ce au conceput înţelegerea, a adus jertfa;
Cine, dintre zei, a fost Unicul Dumnezeu de sus...
Ce zeu vom venera cu ofranda?

Fie ca el să nu ne facă rău, părinte al pământului,
Care a generat cerul, căci adevărul este legea sa,
Care a dat naştere apelor - strălucitoare, puternice...
Ce zeu vom venera cu ofranda?

Prajapati! Nimeni altul decât tine nu a înţeles
Toate aceste [creaturi] aduse la naştere.
Oricare ar fi dorinţele noastre în a oferi ofranda către tine,
fie ca aceasta să fie a noastră!
Fie ca noi să fim stăpâni ai bogăţiilor!

— R. C. Zaehner (trad.). *Scripturile hinduse*.
Londra: J. M. Dent, 1966, pp. 10-11.

Rig-Veda X, cxxix: La început

Acest imn din Rig-Veda (cca. 1200 î.Hr.) este unul dintre cele mai profunde şi sofisticate mituri ale creaţiei - profund în chestionarea nu numai a originii lumii, ci şi a materialităţii în sine, nu numai a zeilor, ci şi a Fiinţei-Însăşi, şi sofisticat atât prin recunoaşterea limitelor limbajului şi raţionalităţii în abordarea acestei probleme, cât şi prin toleranţa sa faţă de alte răspunsuri posibile.

Mitul afirmă că lumea nu a apărut din fiinţă sau nefiinţă. Deoarece cele două sunt concepute ca fiind opuse polare, ele sunt înţelese ca necesitând una pe cealaltă pentru definiţie, implicându-se reciproc pentru identitate. Sursa care a dat naştere fiecăreia trebuie, prin urmare, să fie anterioară amândurora. Dar limbajul eşuează aici; nu există cuvinte pentru o astfel de condiţie, aşa că Veda recurge inevitabil la terminologia negativă „nici asta, nici aia", refuzând să fixeze şi să limiteze ceea ce este prin definiţie dincolo de categorizare. Absurdităţile lingvistice demonstrează în continuare dificultăţile inerente acestei sarcini de explicare dincolo de limitele sale: doar Cel ireductibil şi indefinibil respira, fără vânt; deasupra era impulsul, dedesubt era energia. Din această configuraţie de puteri, lumea şi zeii ei au evoluat în cele din urmă.

Dar „Cine ştie cu adevărat? Cine poate declara?" Această recunoaştere finală a umilinţei în faţa necunoscutului este unică în cosmologii. Făcând-o, Veda recunoaşte că gândirea conceptuală, care este derivată din fiinţă, este insuficientă pentru sarcina de a portretiza originea fiinţei. „Cine ştie de unde a apărut această emanaţie?" Poate că Dumnezeu ştie, dar din moment ce Dumnezeu este prima creaţie, auto-evoluată, poate că nici măcar el nu ştie.

Când nici Ființa, nici Neființa nu existau.
Nici atmosferă, nici firmament, nici ceea ce este dincolo.
Ce cuprindea? Unde? Sub protecția cui?
Ce era apa, adâncul, de nepătruns?
Nici moartea, nici nemurirea nu erau atunci,
Nici semn de noapte sau zi.
Acel Unu respira, fără vânt, prin propria sa energie:
Nimic altceva nu exista atunci.
La început era întunericul învăluit în întuneric;
Totul era doar apă nemanifestată.
Orice era, Unu, venind în ființă,
Ascuns de Vid, A fost generat de puterea căldurii.
La început, acesta [Unul] a evoluat,
A devenit dorință, prima sămânță a minții.
Văzători înțelepți, căutând în inimile lor,
Au găsit legătura Ființei în Neființă.
Coarda lor era întinsă transversal:
Exista un jos? Exista un sus?
Existau aruncători de semințe și puteri;
Dedesubt era energie, deasupra era impuls.
Cine știe cu adevărat? Cine poate declara aici?
De unde s-a născut, de unde este această emanație.
Prin emanația acesteia, zeii
Abia mai târziu [au apărut].
Cine știe atunci de unde a apărut?

De unde a apărut această emanație,
Fie că [Dumnezeu] a dispus-o sau nu, -
Numai cel care este supraveghetorul ei în cel mai înalt cer știe.
[El știe], sau poate că nu știe!

— R. C. Zaehner (trad.). *Hindu Scriptures*.
Londra: J. M. Dent, 1966, pp. 11-12.

Brahmanas: Crearea dintr-un ou

Brahmanele (cca. 1000 î.Hr. și mai târziu), instrucțiuni în proză privind ritualul sacrificial, au fost compuse după Rig-Veda și anexate la aceasta pentru a fi utilizate de către preoții oficianți. Satapatha-Brahmana (Brahmana celor 100 de discursuri) din care este preluat acest mit este suficient de târzie pentru a include Brhadaranyaka Upanishad, o speculație filosofică asupra semnificației doctrinelor vedice.

Aici, zeul creator Prajapati este produs sub forma unui ou de aur. În loc ca oul să fie depus pe apele primordiale de către o pasăre sau un zeu, așa cum se făcea în miturile finlandeze și grecești, în acest caz este produs de ape însele. Puterea creatoare a căldurii este încă recunoscută ca un element important: în Kalevala, aceasta era generată de pasărea care cuibărea; aici rezultă din agitarea apelor.

Sunt prezente și paralele suplimentare cu miturile iraniene (și orfice): perioada de gestație a lui Prajapati este de un an, iar durata sa de viață este de o mie de ani - fapte care sugerează legătura timpului cu ființa și identitatea zeului creator cu timpul. (Dacă paralela ar fi realizată, Prajapati ar putea fi văzut ca echivalentul timpului finit sau manifest; poziția Timpului infinit în mitologia iraniană ar fi asumată aici de apele haotice.)

O legătură între mitologia indiană şi iraniană este evidenţiată aici în sens invers. Asura sau fiinţele malefice pe care Prajapati le creează prin respiraţie descendentă există ca Ahura, zeul Bunătăţii, în Iran; iar deva-urile iraniene sau fiinţele malefice sunt divinităţi bune atunci când apar în religia indiană.

Cu adevărat, la început acest (univers) era apă, nimic altceva decât o mare de apă. Apele doreau: „Cum putem fi reproduse?" Au trudit şi au îndeplinit devoţiuni fervente, iar când s-au încălzit, s-a produs un ou de aur. Anul, într-adevăr, nu exista atunci: acest ou de aur a plutit cât timp a durat un an.

Într-un an, un bărbat, acest Prajapati, a fost produs de acolo; şi astfel o femeie, o vacă sau o iapă nasc în decursul unui an; căci Prajapati s-a născut într-un an. El a spart acest ou de aur. Atunci, într-adevăr, nu a existat niciun loc de odihnă: doar acest ou de aur, purtându-l, a plutit cât timp a durat un an.

La sfârşitul unui an, a încercat să vorbească. A spus „**bhuh**": acest (cuvânt) a devenit acest pământ; - „**bhuvah**": acesta a devenit acest aer; - "**svah**": acesta a devenit cerul acela. Prin urmare, un copil încearcă să vorbească la sfârşitul unui an, căci la sfârşitul unui an, Prajapati a încercat să vorbească.

Când vorbea pentru prima dată, Prajapati rostea (cuvinte) dintr-o singură silabă şi din două silabe; de unde un copil, când vorbeşte pentru prima dată, rosteşte (cuvinte) dintr-o singură silabă şi din două silabe.

Aceste (trei cuvinte sunt formate din) cinci silabe: el le-a făcut să fie cele cinci anotimpuri şi astfel există aceste cinci anotimpuri. La sfârşitul (primului) an, Prajapati s-a ridicat pentru a sta în picioare pe aceste lumi astfel produse; de unde un copil încearcă să se ridice la sfârşitul unui an, căci la sfârşitul unui an, Prajapati s-a ridicat.

S-a născut cu o viaţă de o mie de ani: aşa cum s-ar putea vedea în depărtare ţărmul opus, aşa a privit el ţărmul opus (sfârşitul) propriei sale vieţi.

Dorind să aibă urmaşi, a continuat să cânte laude şi să trudească. Şi-a pus puterea reproducerii în sine. Prin (suflarea) gurii sale i-a creat pe zei: zeii au fost creaţi la intrarea pe cer; şi aceasta este divinitatea zeilor (*deva*) că au fost creaţi la intrarea pe cer (*div*). După ce i-a creat, a existat, ca să zic, lumină pentru el; şi aceasta este, de asemenea, divinitatea zeilor că, după ce i-a creat, a existat, ca să zic, lumină (*diva*) pentru el.

Şi prin respiraţia descendentă i-a creat pe Asuri: au fost creaţi la intrarea pe acest pământ. După ce i-a creat, a existat, ca să zic, întuneric pentru el.

El ştia: „Cu adevărat, mi-am creat răul, deoarece, după ce i-a creat, a ajuns să existe, ca să zic, întuneric pentru mine." Chiar şi atunci i-a lovit cu răul şi, din această cauză, au fost învinşi; de unde oamenii spun: „Nu este adevărat ceea ce se spune despre (lupta dintre) zei şi Asuri, parţial în poveste şi parţial în legendă; căci chiar atunci Prajapati i-a lovit cu răul şi, din această cauză, au fost învinşi."

Prin urmare, cu referire la aceasta, Rishi a spus: „Nici măcar o zi nu ai luptat şi nici nu ai vreun duşman, O, Maghavan: iluzie este ceea ce spun ei despre bătăliile tale; nu ai luptat cu niciun duşman nici astăzi, nici înainte."

Acum, ce lumină naturală, ca să zic aşa, a existat pentru el, la crearea zeilor, din asta a creat ziua; şi ce întuneric, ca să zic aşa, a existat pentru el, la crearea Asurilor, din asta a creat noaptea: acestea sunt aceste două, ziua şi noaptea.

Prajapati şi-a zis: „Într-adevăr, am obţinut totul (*sarva*) pe ascuns (*tsar*) cei care au creat aceste zeităţi": aceasta a devenit „*sarvatsara*", căci „*sarvatsara*", fără îndoială, este acelaşi lucru cu „*samvatsara* (anul)". Şi, într-adevăr, oricine cunoaşte astfel că „*samvatsara*" este acelaşi lucru cu „*sarvatsara*", nu este învins de niciun rău care, prin artă magică, se furişează asupra lui (*tsar*); şi oricine cunoaşte astfel că „*samvatsara*" este acelaşi lucru cu „*sarvatsara*", învinge pe oricine practică arta magică.

Prajapati şi-a zis: „Cu adevărat, mi-am creat aici o contrapartidă a mea, şi anume anul"; de unde spun ei: „Prajapati este anul"; căci l-a creat ca să fie o contrapartidă a sa: întrucât „*samvatsara*

(anul)", precum și „Prajapati", constă din patru silabe, prin urmare (anul) este o contrapartidă a sa.

Acum, acestea sunt zeitățile care au fost create din Prajapati - Agni, Indra, Soma și Parameshthin Prajapatya.

Ele s-au născut cu o viață de o mie de ani: așa cum cineva ar vedea în depărtare țărmul opus, așa au privit ei țărmul opus al propriei lor vieți.

— Julius Eggeling (trad.). „*Satapatha-Brahmana, XI, i, 6.*"
Cărți sacre ale Orientului. Vol. 44. Max Müller (ed.).
Oxford, Anglia: Clarendon Press, 1900, pp. 12-15.

Din Chandogya Upanishad

Upanișadele sunt instrucțiuni filozofice – literalmente „sesiuni" sau „a sta lângă" – în care înțelepții care trăiesc în pădure au expus natura teoriilor vedice. Ca atare, ele formează ultima parte a literaturii vedice. Cele treisprezece Upanișade principale au fost compuse între anii 800-400 î.Hr., iar cercetătorii consideră Chandogya ca fiind una dintre cele mai vechi (cca. 700 î.Hr.).

Problema originii ființei și a relației sale cu neființa, abordată în Rig-Veda X, cxxix, este reluată aici în două moduri diferite. Primul pasaj (III, 19) folosește imaginile Brahmanilor pentru a argumenta că neființa s-a dezvoltat precum apele haotice în oul universului. Al doilea (VI, 2) contestă această teorie, întrebând cum ar fi putut fi derivată ființa din neființă. Concluzionează că ființa trebuie să fi fost prezentă la început și că a creat lumea dorind replicarea și producând astfel apă și căldură.

(III. 19) La început, această lume era doar neființă. Exista. S-a dezvoltat. S-a transformat într-un ou. A depus timp de un an. S-a despicat. Una dintre cele două părți ale cojii de ou a devenit argint, cealaltă aur.

Ceea ce a fost din argint este acest pământ. Ceea ce a fost din aur este cerul. Ceea ce a fost membrana exterioară sunt munții. Ceea ce a fost membrana interioară sunt norul și ceața. Ceea ce au fost venele sunt râurile. Ceea ce era fluidul din interior este oceanul.

Acum, ceea ce s-a născut din el este soarele acela. Când s-a născut, strigăte și urale, toate ființele și toate dorințele s-au ridicat spre el. Prin urmare, la răsăritul său și la fiecare întoarcere a sa, strigăte și urale, toate ființele și toate dorințele s-au ridicat spre el.

Cel care, cunoscând acest lucru, venerează soarele ca *Brahma* - perspectiva este că strigăte plăcute vor veni la el și îl vor încânta - da, îl vor încânta!

(VI, 2) La început, dragul meu, această lume era doar Ființă, una singură, fără o secundă. Desigur, unii oameni spun: „La început, această lume era doar Neființă, una singură, fără o secundă; din Neființă a fost produsă Ființa."

Dar într-adevăr, dragul meu, de unde ar putea fi aceasta?, a spus el. Cum din Neființă ar putea fi produsă Ființa? Dimpotrivă, dragul meu, la început, această lume era doar Ființă, una singură, fără o secundă.

S-a gândit: „Aș vrea să fiu mulți! Lăsați-mă să mă procreez!" A emanat căldură. Căldura s-a gândit: „Aș vrea să fiu mulți! Lăsați-mă să mă procreez!" A emanat apă. Prin urmare, ori de câte ori o persoană se întristează sau transpiră din cauza căldurii, atunci se produce apă [adică fie lacrimi, fie transpirație].

Acea apă s-a gândit: „Aș vrea să fiu mulți! Lăsați-mă să mă procreez!" A emanat hrană. Prin urmare, ori de câte ori plouă, atunci există hrană din belșug. Deci, mâncarea pentru consum este produsă doar din apă.

— Robert Ernest Hume (ed. și trad.). *Cele treisprezece Upanișade principale*.
Londra: Oxford University Press, 1971. pp. 214-215, 241

Din Kena Upanishad

Kena Upanishad (800-400 î.Hr.) este o altă dintre cele treisprezece Upanișade principale și canonice. Ca și celelalte, este o instrucțiune filosofică despre teme vedice, în special în acest caz despre natura creatorului Brahman.

Utilizarea multor abordări diferite ale problemelor religioase este tipică vedismului. În timp ce a doua parte în proză a acestei Upanishade îl înfățișează pe Brahman în termeni extrem de antropomorfici și îl laudă ca fiind suprem printre zei, prima secțiune de versuri inclusă aici este mult mai abstractă și filozofică. Aceasta avertizează împotriva idolatriei și susține că Brahman „nu este ceea ce oamenii de aici adoră". Mai degrabă, îl definește pe Brahman ca fiind cauza, nu obiectul, simțurilor. Brahman este temeiul existenței și al gândirii: „Ceea ce nu poate fi gândit cu mintea, ci [este] ceea ce permite mintea să gândească". Dincolo atât de cunoscut, cât și de necunoscut, Brahman nu poate fi obiectivat. Astfel, deși misterul său poate fi înțeles, nu poate fi niciodată înțeles.

Cine trimite mintea să rătăcească departe? Cine împinge primul viața să-și pornească în călătoria ei? Cine ne îndeamnă să rostim aceste cuvinte? Cine este Spiritul din spatele ochiului și al urechii?

Este urechea urechii, ochiul ochiului și cuvântul cuvintelor, mintea minții și viața vieții. Cei care urmează înțelepciunea trec dincolo și, părăsind această lume, devin nemuritori.

Acolo nu merge ochiul, nici cuvintele, nici mintea. Nu știm, nu putem înțelege cum poate fi explicat: el este deasupra cunoscutului și este deasupra necunoscutului. Așa am auzit de la înțelepții antici care ne-au explicat adevărul.

Ce nu poate fi spus cu cuvinte, ci ceea ce este rostit cu cuvintele: Să știți că numai acesta este Brahman, Spiritul; și nu ceea ce oamenii de aici adoră.

Ce nu poate fi gândit cu mintea, ci ceea ce este folosit de minte pentru a gândi: Să știți că numai acesta este Brahman, Spiritul; și nu ceea ce oamenii de aici adoră.

Ce nu poate fi văzut cu ochiul, ci ceea ce este folosit de ochi pentru a vedea: Să știți că numai acesta este Brahman, Spiritul; și nu ceea ce oamenii de aici adoră.

Ceea ce nu poate fi auzit cu urechea, ci ceea ce poate fi auzit de ureche: Să știți că numai acesta este Brahman, Spiritul; și nu ceea ce oamenii de aici adoră.

Ceea ce nu poate fi inspirat cu respirația, ci ceea ce este inspirat prin respirație: Să știți că numai acesta este Brahman, Spiritul; și nu ceea ce oamenii de aici adoră.

— Juan Mascaro (trad.). *Upanișadele*.
Baltimore, Md.: Penguin Books, 1965, pp. 51-54.

Din Legile lui Manu

Mitologia hindusă susține că ființa și timpul iau naștere odată cu Brahma, creatorul. Brahma trăiește 100 de ani divini, iar fiecare zi a vieții sale este reprezentată de o kalpa, o perioadă de 4.320 de milioane de ani pământeni. Kalpa, la rândul său, au paisprezece vârste, fiecare guvernată de propriul său Manu, un tată al rasei umane. Acum trăim în a șaptea epocă, iar Manu este Manu Vaivasvata. Se crede că lui Manu i-au fost date Vedele pentru a putea construi un sistem de legi hinduse și din acest motiv îi este atribuită cea mai importantă carte de legi.

Cărțile de legi semicanonice fac parte din Smirti sau Tradiția „Umană" (spre deosebire de Vede, Shruti sau Tradiția „Divină"). Bazate în principal pe Vede, acestea au căutat să prezinte o filozofie cuprinzătoare a vieții și a organizării sociale.

În acest pasaj din Cartea de Legi a lui Manu (cca. 200-100 î.Hr.), este menținută tema oului de aur depus în ape. Însă în acest caz, Brahman (Cel Existător prin Sine Însuși)

creează atât apele haotice, cât și oul (sămânța sa) din interiorul lor; acum manifestat, el se naște din ou ca Brahman. Ca atare, el este simultan Narayana (fiul spiritului primordial), Purusha (omul primordial) și Brahma (forma masculină a lui Brahman; zeul creator). Toată această complexitate servește la demonstrarea misterului că Brahman este atât cauza, cât și rezultatul propriei sale creații - atât creator, cât și creatură, tată și fiu; și, în al doilea rând, că el este unul singur, deși cunoscut sub nume diferite. După ce a trăit în ou timp de un an, Brahman creează universul din el prin gândul său.

El (adică Cel Existător prin Sine), dorind să producă ființe de multe feluri din propriul său corp, mai întâi cu un gând a creat apele și și-a pus sămânța în ele. Acea (sămânță) a devenit un ou de aur, egal în strălucire cu soarele; în (ou) el însuși s-a născut ca Brahman, strămoșul întregii lumi. Apele sunt numite *narah* (căci) apele sunt, într-adevăr, urmașii lui Nara; deoarece au fost prima sa reședință, de aceea este numit *Narayana*. Din această cauză, care este indescifrabilă, eternă și atât reală, cât și ireală, a fost produs acel bărbat (Purusha) care este faimos în această lume (sub denumirea de) *Brahma*. Divinul a locuit în acel ou timp de un an întreg, apoi el însuși, prin gândul său (doar), l-a împărțit în două jumătăți; și din aceste două jumătăți a format cerul și pământul, între ele sfera din mijloc, cele opt puncte ale orizontului și locuința eternă a apelor.

— G. Buhler (trad.). *Legile lui Manu. Cărți sacre ale Orientului*. Vol. 25.
În Max Mülner (ed.). Oxford, Anglia: Clarendon Press, 1886, p. 5.

Din Vishnu Purana

Puranele sau „Poveștile antice" fac parte din tradiția Smirti sau „umană" din canonul hindus. Sunt atribuite în mod obișnuit lui Vyasa, legendarul autor al marii epopei Mahabharata și au fost scrise după anul 300 d.Hr., deși conțin materiale mai vechi. Puranele tratează în general probleme teologice și cosmologice ridicate în Upanișade și noțiuni hinduse despre timp. Datorită popularității lor, aceste cărți i-au introdus pe mulți în idei care până atunci fuseseră cunoscute doar de clasa preoțească.

Distincția dintre aparență și realitate este una complexă și tulburătoare, iar acest mit încearcă să o simplifice. Brahman este imaginat atât ca creator, cât și ca esență a lumii. În realitatea iluminată, totul este unul, Brahman. În aparența obiectivă, însă, lucrurile sunt disparate, iar Brahma (forma masculină a lui Brahman) este creatorul lor. Ca atare, el își asumă forma unui mistreț, ridică pământul de pe fundul mărilor primordiale cu colții săi și ordonează universul. Revenind la realitatea sacră, pasajul afirmă identitatea lui Brahman cu misterioasa putere sacră a sacrificiului: „Tu ești persoana sacrificiului... gura ta este altarul... numele tău este toate imnurile Vedelor."

Maitreya: Spune-mi, măreț înțelept, cum, la începutul (prezentei) *Kalpa*, Narayana, care este numit Brahma, a creat toate lucrurile existente.
Parasara: În ce fel divinul Brahma, care este una cu Narayana, a creat urmașii și este numit deci stăpânul urmașilor (Prajapati), domnul zeu, veți auzi.

La sfârșitul trecutului (al lui Padma) *Kalpa*, divinul Brahma, înzestrat cu calitatea bunătății, s-a trezit din noaptea sa de somn și a privit universul gol. El, supremul Narayana, incomprehensibilul, suveranul tuturor creaturilor, învestit cu forma lui Brahma, zeul fără început, creatorul tuturor lucrurilor; despre care, în ceea ce privește numele său Narayana, zeul care are forma lui Brahma, originea nepieritoare a lumii, se repetă acest verset: „Apele sunt numite Nara, deoarece au fost urmașii lui Nara (spiritul suprem); și, deoarece, în ele, a avut loc primul său progres (*Ayana*) (în caracterul lui Brahma), el este numit deci Narayan (cel al cărui loc de mișcare erau apele)." El, stăpânul, concluzionând că în ape se afla pământul și dorind să-l ridice, a creat o altă formă în acest scop; și, așa cum, în *Kalpa* precedentă, a luat forma unui pește sau a unei broaște

țestoase, tot așa, în aceasta, a luat figura unui mistreț. Adoptând o formă compusă din sacrificiile *Vedelor*, pentru conservarea întregului pământ, sufletul etern, suprem și universal, marele strămoș al ființelor create, elogiat de Sanaka și de ceilalți sfinți care locuiesc în sfera oamenilor sfinți (Janaloka); el, susținătorul ființei spirituale și materiale, s-a aruncat în ocean. Zeița Pământ, privindu-l astfel coborând în regiunile subterane, s-a închinat în adorație devotată și l-a glorificat astfel pe zeu: —

Prithivi (Pământ): Bucură-te ție, care ești toate creaturile; ție, deținătorul buzduganului și al scoicii: înalță-mă acum din acest loc, așa cum m-ai înălțat în zilele de demult. Din Tine am izvorât; din Tine constau eu; așa cum sunt cerurile și toate celelalte lucruri existente. Bucură-te ție, spirit al spiritului suprem; ție, suflet al sufletului; ție, care ești materie discretă și indiscretă; care ești una cu elementele și cu timpul. Tu ești creatorul tuturor lucrurilor, păstrătorul și distrugătorul lor, în formele, O, doamne, ale lui Brahma, Vishnu și Rudra, în anotimpurile creației, duratei și dizolvării. Când ai devorat toate lucrurile, te odihnești pe oceanul care mătură lumea, meditat asupra lui, O, Govinda, de către înțelepți. Nimeni nu-ți cunoaște adevărata natură; iar zeii te adoră doar în formele pe care ți-a plăcut să le asumi. Cei care doresc eliberarea finală te venerează ca pe Brahma suprem; și cine nu-l adoră pe Vasudeva va obține Eliberarea? Orice poate fi înțeles de minte, orice poate fi perceput de simțuri, orice poate fi discernut de intelect, totul nu este decât o formă a Ta. Eu sunt din Tine, susținut de Tine; Tu ești creatorul meu și la Tine mă refugiez: de aceea, în acest univers, Madhavi (mireasa lui Madhava din Vishnu) este denumirea mea. Triumf esenței oricărei înțelepciuni, către neschimbător, nepieritor: triumf către etern; către indiscret, către esența lucrurilor discrete: către Cel care este atât cauză, cât și efect; care este universul; stăpânul fără păcat al sacrificiului; triumf. Tu ești sacrificiul; tu ești ofranda; tu ești Omkara mistic; tu ești focurile sacrificiale; tu ești *Vedele* și științele lor dependente; tu ești, Hari, obiectul oricărei închinări. Soarele, stelele, planetele, întreaga lume; tot ceea ce este fără formă sau are formă; tot ceea ce este vizibil sau invizibil; totul. Purushottama, pe care le-am spus sau le-am lăsat nespuse; toate acestea, Supreme, tu ești. Trăiască ție, iar și iar! Trăiască! Trăiască tuturor!

Parasara: Susținătorul de bun augur al lumii, fiind astfel intonat de pământ, a emis un sunet jos și murmurat, asemenea intonării *Sama Vedei*; iar mistrețul puternic, ai cărui ochi erau ca lotusul și al cărui corp, vast precum muntele Nila, era de culoarea închisă a frunzelor de lotus, a ridicat pe colții săi largi pământul din regiunile cele mai joase. În timp ce și-a ridicat capul, apele care se revărsau de pe fruntea sa i-au purificat pe marii înțelepți, Sanandana și alții, care locuiau în sfera sfinților. Prin adânciturile făcute de copitele sale, apele s-au revărsat în lumile inferioare cu un zgomot asurzitor. Înaintea suflării sale, locuitorii pioși din Janaloka au fost împrăștiați; iar Muni au căutat adăpost printre perii de pe corpul scriptural al mistrețului, tremurând în timp ce se ridica, susținând pământul și picurând de umezeală. Apoi, marii înțelepți, Sanandana și ceilalți, care locuiau continuu în sfera sfinților, au fost inspirați de încântare; și, suflând încet, lăudau pe susținătorul pământului cu privirea severă.

Yoginii: Triumf, stăpânul stăpânilor suprem; Kesava, suveranul pământului, mânuitorul buzduganului, scoicii, discului și sabiei: cauza producției, distrugerii și existenței. TU EȘTI, o, zeu: nu există altă condiție supremă în afară de Tine. Tu, stăpâne, ești persoana sacrificiului: căci picioarele tale sunt *Vedele*, colții tăi sunt țărușul de care este legată victima; în dinții tăi sunt ofrandele; gura ta este altarul; limba ta este focul; iar firele de păr de pe corpul tău sunt iarba de sacrificiu. Ochii tăi, O, atotputernice, sunt ziua și noaptea; capul tău este sediul tuturor, locul lui Brahma; numele tău sunt toate imnurile *Vedelor*; nările tale sunt toate ofrandele: O, tu, al cărui bot este polonicul ofrandei; a cărui voce profundă este intonarea *Sama Vedelor*; al cărui corp este sala sacrificiului; ale cărui articulații sunt diferitele ceremonii; și ale cărui urechi au proprietățile atât ale riturilor voluntare, cât și ale celor obligatorii; Tu, care ești etern, care ai dimensiunea unui munte, fii favorabil. Te recunoaștem pe tine, care ai străbătut lumea, O, formă universală, a fi începutul, continuarea și distrugerea tuturor lucrurilor: tu ești zeul suprem. Ai milă de noi, O, stăpân al

ființelor conștiente și inconștiente. Globul pământului este văzut așezat pe vârful colților tăi, ca și cum te-ai fi jucat în mijlocul unui lac unde plutește lotusul și ai fi luat frunzele acoperite de pământ. Spațiul dintre cer și pământ este ocupat de corpul tău, O, tu, al gloriei inegalabile, strălucitor de puterea de a pătrunde universul, O, stăpâne, spre beneficiul tuturor. Tu ești scopul tuturor: nu există nimeni altul decât tine, suveran al lumii: aceasta este puterea ta, prin care toate lucrurile, fixe sau mobile, sunt pătrunse. Această formă, care este acum privită, este forma ta, ca fiind una în esență cu înțelepciunea. Cei care au practicat devoțiunea concep în mod eronat natura lumii. Cei ignoranți, care nu percep că acest univers este de natura înțelepciunii și îl judecă doar ca pe un obiect al percepției, se pierd în oceanul ignoranței spirituale. Dar cei care cunosc adevărata înțelepciune și ale căror minți sunt pure, privesc întreaga lume ca una cu cunoașterea divină, ca una cu tine, O, Dumnezeule. Fii favorabil, o, spirit universal: înalță acest pământ, pentru locuința ființelor create. Zeitate insondabilă, ai cărei ochi sunt ca niște lotuși, dă-ne fericire. O, Doamne, ești înzestrat cu calitatea bunătății: înalță, Govinda, acest pământ, pentru binele general. Dă-ne fericire, O, cu ochi de lotus. Fie ca această activitate a ta în creație să fie benefică pământului. Salutări ție. Dă-ne fericire, O, cu ochi de lotus.

Parasara: Ființa supremă astfel elogiată, susținând pământul, l-a ridicat repede și l-a așezat pe vârful oceanului, unde plutește ca o navă puternică și, de la suprafața sa extinsă, nu cântă sub ape. Apoi, după ce a nivelat pământul, marea zeitate eternă l-a împărțit în porțiuni, prin munți. Cel care nu vrea niciodată a creat în zadar, prin puterea sa irezistibilă, acei munți din nou pe pământ, care fuseseră mistuiți la distrugerea lumii. După ce a împărțit apoi pământul în șapte mari porțiuni sau continente, așa cum era înainte, a construit, în mod similar, cele patru sfere (inferioare), pământul, cerul, raiul și sfera înțelepților (*Maharloka*). Astfel, Heri, zeul cu patru fețe, învestit cu calitatea activității și luând forma lui Brahma, a realizat creația. Dar el (Brahma) este doar cauza instrumentală a lucrurilor care urmează să fie create; lucrurile care sunt capabile de a fi create apar din natură ca o cauză materială comună. Cu excepția unei singure cauze instrumentale, nu este nevoie de nicio altă cauză; Căci substanța (imperceptibilă) devine substanță perceptibilă în funcție de puterile cu care este înzestrată inițial.

— H.H. Wilson. *Vishnu Purana*. Vol. 1.
Londra: Kegan Paul, Trench, Trubner, 1864, pp. 55-57.

UN MIT JAINIST

Jinasena: Nu există Creator.

> *O tradiție foarte străveche, jainismul a fost refondat de Mahavira („marele erou”) în a doua jumătate a secolului al VI-lea î.Hr. Mahavira a fost considerat de adepții săi ca fiind al douăzeci și patrulea dintr-o serie de Tirthamkara („cel care face un vad” peste râul existenței). Parsva, al douăzeci și treilea Tirthamkara, a trăit probabil în secolul al IX-lea sau al VIII-lea î.Hr., dar există îndoieli cu privire la istoricitatea celor douăzeci și doi de predecesori ai săi.*
>
> *Jainismul (din jina, ”învingător”) respinge atât scriptura, cât și revelația divină și, deși admite o ierarhie a zeilor care locuiesc în diverse ceruri, îi consideră inferiori Tirthamkara și, prin urmare, le neagă relevanța și divinitatea autentică; din acest motiv, jainismul este de obicei considerat ateu. În esență, scopul jainismului este de a elibera sufletul înnăscut imaterial de materia karmică care i se acumulează prin implicarea și atașamentul față de lume. Ascetismul, atât intern, cât și extern, este metoda adoptată în acest scop, iar dacă este complet, jiva (sufletul) individual este eliberat din ciclul renașterii, trecând la o stare de inactivitate izolată, eternă și omniscientă.*

Jainiștii susțin că niciun zeu nu a creat universul, că acesta este de fapt necreat și indestructibil, menținut și schimbător conform principiilor naturale. Această selecție din Mahapurana (Marea Legendă) a fost scrisă de învățătorul Jinasena în secolul al IX-lea d.Hr. și este modelată pe pasajele și discursurile filosofice din Puranele hinduse.

Unii oameni nebuni declară că Creatorul a făcut lumea.
Doctrina conform căreia lumea a fost creată este neinspirată și ar trebui respinsă.
Dacă Dumnezeu a creat lumea, unde era El înainte de creație?
Dacă spui că era transcendent atunci și nu avea nevoie de sprijin, unde este El acum?
Nicio ființă singulară nu a avut abilitatea de a crea această lume -
Căci cum poate un zeu imaterial să creeze ceea ce este material?
Cum ar fi putut Dumnezeu să creeze lumea fără nicio materie primă?
Dacă spui că a făcut mai întâi asta și apoi lumea, te confrunți cu o regresie fără sfârșit.
Dacă declari că această materie primă a apărut în mod natural, cazi într-o altă eroare,
Căci întregul univers ar fi putut fi astfel propriul său creator și ar fi putut apărea la fel de natural.
Dacă Dumnezeu a creat lumea printr-un act al propriei Sale voințe, fără nicio materie primă,
Atunci este doar voința Lui și nimic altceva - și cine va crede aceste prostii?
Dacă El este vreodată perfect și complet, cum ar fi putut voința de a crea să apară în El?
Dacă, pe de altă parte, nu este perfect, nu ar putea crea universul, așa cum nu ar putea-o face un olar.
Dacă este fără formă, fără acțiune și atotcuprinzător, cum ar fi putut crea lumea? Un astfel de suflet, lipsit de orice modalitate, nu ar avea nicio dorință de a crea nimic.
Dacă este perfect, nu aspiră la cele trei scopuri ale omului. Deci, ce avantaj ar obține creând universul?
Dacă spui că a creat fără scop, pentru că așa a fost în natura lui, atunci Dumnezeu este inutil.
Dacă a creat într-un fel de sport, a fost sportul unui copil prost, ceea ce a dus la necazuri.
Dacă a creat din cauza karmei ființelor întrupate [dobândită într-o creație anterioară], El nu este Domnul Atotputernic, ci este subordonat altcuiva....
Dacă din dragoste pentru ființele vii și din nevoia lor a creat lumea, de ce nu a făcut creația complet fericită, lipsită de nenorocire?
Dacă ar fi transcendent, nu ar crea, căci ar fi liber; Nici dacă ar fi implicat în transmigrație, căci atunci nu ar fi atotputernic.
Astfel, doctrina conform căreia lumea a fost creată de Dumnezeu nu are niciun sens.
Și Dumnezeu comite un mare păcat ucigând copiii pe care El însuși i-a creat.
Dacă spui că ucide doar pentru a distruge ființele malefice, de ce a creat astfel de ființe în primul rând?...
Oamenii buni ar trebui să combată pe cel care crede în creația divină, înnebunit de o doctrină malefică.
Să știi că lumea este necreată, așa cum este timpul însuși, fără început și sfârșit, și se bazează pe principii, viață și restul.
Necreată și indestructibilă, ea dăinuie sub constrângerea propriei naturi, împărțită în trei secțiuni - iadul, pământul și cerul.

— W. Theodore de Bary (ed.). *Surse ale tradiției indiene*. Vol. 1
New York: Columbia University Press, 1966, pp. 76-78.

UN MIT BUDIST

Buddha: Cum a evoluat lumea

Siddhartha Gautama, Buddha sau „iluminatul”, a trăit în secolul al VI-lea î.Hr. (cca.

566-486 î.Hr.) și a predicat o doctrină salvificatoare numită Calea de Mijloc. Analizând condiția umană și cauzele acesteia, budismul postulează un mijloc prin care oamenii se pot „trezi" la absolut și pot scăpa de ciclul altfel inevitabil al renașterii, suferinței și mortalității – soarta lor în lumea relativă.

Buddha era în esență neinteresat de chestiunea originii universului, declarând: „De neconceput, O, călugări, este această Samsara [roata renașterii]; nu trebuie descoperit niciun început al ființelor." Mai mult, el a respins orice idee de zeu creator personal, susținând că lumea trece prin perioade succesive de expansiune și contracție, neafectată de activitățile zeilor.

În acest extras din a treia carte a Digha Niyaka (3.28 și următoarele) - parte a Culegerii de Discursuri a Canonului budist Theravada, Buddha argumentează împotriva învățăturilor brahmanilor hinduși. El își imaginează ființe care se ridică în Lumea Strălucirii sau coboară în această lume a materiei, în funcție de greutatea karmei lor dobândite și crezând în mod eronat, pe măsură ce intră într-o lume sau alta, că sunt creatorii ei. Prin această ilustrare, el afirmă inexactitatea cosmologiei hinduse.

Există unii călugări și brahmani care declară, ca doctrină primită de la învățătorii lor, că începutul tuturor lucrurilor a fost opera zeului Brahma. M-am dus și i-am întrebat dacă este adevărat că susțin o astfel de doctrină, iar ei au răspuns că este; dar când le-am cerut să explice cum începutul lucrurilor a fost opera zeului Brahma, nu au putut răspunde și mi-au returnat întrebarea. Apoi le-am explicat astfel:

„Vine un moment, prieteni, mai devreme sau mai târziu... când lumea se dizolvă și ființele renasc în mare parte în Lumea Strălucirii. Acolo locuiesc, făcuți din materia minții, hrănindu-se cu bucurie, strălucind în propria lor lumină, zburând prin spațiul din mijloc, fermi în fericirea lor pentru o lungă, lungă perioadă de timp.

Acum vine un moment când această lume începe să evolueze și apoi apare Lumea lui Brahma, dar este goală. Și o ființă, fie pentru că durata sa alocată a trecut, fie pentru că meritul său s-a epuizat, își părăsește corpul în Lumea Strălucirii și se naște în Lumea goală a lui Brahma, unde locuiește mult, mult timp. Acum, pentru că a fost singur atât de mult timp, începe să simtă nemulțumire și dor și își dorește ca alte ființe să vină și să trăiască cu el. Și într-adevăr, curând alte ființe își părăsesc corpurile din Lumea Strălucirii și vin să-i țină companie în Lumea lui Brahma.

Atunci ființa care s-a născut prima acolo gândește: «Eu sunt Brahma, puternicul Brahma, Cuceritorul, Cel Necucerit, Cel Atotvăzător, Domnul, Făcătorul, Creatorul, Șeful Suprem, Dispunătorul, Controlorul, Tatăl a tot ceea ce este sau va fi. Am creat toate aceste ființe, căci mi-am dorit doar ca ele să existe și au venit aici!» Și celelalte ființe... gândesc la fel, pentru că el s-a născut primul și ele mai târziu. Și ființa care s-a născut prima a trăit mai mult și a fost mai frumoasă și mai puternică decât celelalte.

Și s-ar putea foarte bine ca o ființă să-și părăsească trupul acolo și să renască în această lume. Ar putea atunci să renunțe la casa sa pentru viața fără adăpost [de ascet]; și în ardoarea, strădania, concentrarea, seriozitatea și ascuțimea gândirii sale, ar putea atinge un astfel de stadiu de meditație încât, cu mintea adunată, să-și amintească de nașterea sa anterioară, dar nu și de ceea ce a fost înainte. Astfel, el ar putea gândi: «Am fost creați de Brahma, etern, ferm, veșnic și neschimbat, care va rămâne așa pentru totdeauna, în timp ce noi, cei care am fost creați de Domnul Brahma... suntem trecători, instabili, de scurtă durată și destinați să dispară.»

Așa se naște doctrina voastră tradițională conform căreia începutul lucrurilor a fost opera zeului Brahma."

— W. Theodore de Bary. *Sources of Indian Tradition*. Vol. 1.
New York: Columbia University Press, 1966, pp. 127-128.

MITURI TRIBALE

DHAMMAI

Înainte să existe Pământ sau Cer, O treime din vasta populaţie a Indiei aparţine triburilor indigene care trăiesc în afara sistemului social şi religios al hinduismului. Unul dintre aceste grupuri, Dhammai, provine de la graniţa de nord-est a ţării, în apropiere de Birmania şi Tibet.

În mitul lor al creaţiei, Dhammai proclamă sacralitatea fundamentală a pământului şi a creaturilor sale, amintind generaţiile zeilor. Într-o evoluţie uimitoare, Shuzanghu şi Zumiang-Nui concep zeii pământului şi ai cerului, care, după ce sunt salvaţi de viermele primordial al haosului, produc la rândul lor munţi divini. Munţii dau naştere broaştelor şi, în cele din urmă, în a cincea generaţie, fiinţelor umane încă animale şi păroase.

La început nu exista nici pământ, nici cer, Shuzanghu şi soţia sa, Zumiang-Nui, locuiau deasupra. Într-o zi, Shuzanghu i-a spus soţiei sale: „Cât timp trebuie să trăim fără un loc unde să ne odihnim picioarele?" Zumiang-Nui a spus: „Ce pot să-ţi spun? Tu trăieşti mereu separat de mine şi nu mă iubeşti. Dar dacă mă iubeşti cu adevărat şi vei rămâne cu mine, îţi voi spune ce să faci." Aşa că Shuzanghu s-a dus la soţia sa şi ea a rămas însărcinată.

La timpul potrivit, Zumiang-Nui a născut o fetiţă, Subbu-Khai-Thung, care este Pământul, şi un băieţel, Jongsuli-Young-Jongbu, care este Cerul. Dar nu era loc pentru ei. Aşa că au căzut jos, acolo unde locuiau Phangnalomang Viermele şi soţia sa, iar Viermele i-a înghiţit pe amândoi.

Zumiang-Nui a încercat să-şi găsească copiii şi l-a întrebat pe soţul ei: „Ce s-a întâmplat cu ei? Unde s-au dus?" Dar el nu i-a putut spune. Atunci ea a spus: „Data viitoare când voi avea un copil, fă un loc liber şi plat care îl pot ţine în siguranţă şi pune capcane de jur împrejur." Shuzanghu a făcut un astfel de loc şi când soţia sa a născut următorul copil, a existat un loc unde să stea. Şi acum, când Phangnalomang a venit să devoreze copilul, a fost prins într-una dintre capcane. Shuzanghu l-a găsit acolo şi i-a despicat corpul. Cei doi copii erau încă în burta lui, iar partea inferioară a corpului său a devenit Pământul, iar cea superioară Cerul.

Acum Pământul şi Cerul trăiau împreună. Cerul s-a dus la soţia sa, Pământul, iar ea a născut un fiu, Sujang-Gnoi-Rise, şi o fiică, Jibbi-Jang-Sangne. Aceştia erau zei, dar aveau forma unor munţi. După ce s-au născut, Pământul şi Cerul s-au separat, iar în timp ce se despărţeau, Pământul a dat naştere altor doi copii, un băiat, Lujjuphu, şi o fată pe nume Jassuju, care aveau formă de broaşte. S-au împerecheat şi din ei s-au născut un băiat şi o fată în formă umană, Abugupham-Bumo şi Anoi-Diggan-Juje. Erau oameni, dar erau acoperiţi cu păr. S-au căsătorit şi, în timp, au avut trei fii, Lubukhanlung, Sangso-Dungso şi Kimbu-Sangtung.

— Verrier Elwin. *Mituri ale frontierei de nord-est a Indiei*.
Calcutta: Sree Saraswaty Press, 1958, pp. 13-14.

MINYONG

Separarea Pământului de Cer

În acest mit al creaţiei Minyong, un grup tribal din nord-estul Indiei, este dramatizată problema universală a supravieţuirii copiilor sub greutatea apăsătoare a tatălui. Ca şi în Teogonia lui Hesiod şi în Copiii Cerului şi ai Pământului, a polinezienilor, accentul se pune aici pe noii zei mai tineri: aceştia conspiră şi, în cele din urmă, îl alungă pe tată, doar pentru a produce haos în perioada de tranziţie. După maşinaţiuni prelungite, creaturile din tărâmul de mijloc, puternicii Wiyus, oameni şi animale, aranjează în sfârşit lucrurile într-o ordine suficientă pentru a permite viaţa şi lumina.

Sedi este pământul; Melo este Cerul. Pământul este o femeie, Cerul este un bărbat. Aceşti doi s-au căsătorit, iar când s-au reunit, Wiyus, oameni şi animale, au ţinut un Kebang pentru a se gândi cum s-ar putea salva de la a fi zdrobiţi între ei. Sedi-Diyor, unul dintre cei mai mari dintre Wiyus, l-a prins de Cer şi l-a bătut, astfel încât a fugit departe în ceruri, lăsând Pământul în urmă. În timp ce el pleca, Pământul a născut două fiice. Dar era atât de tristă că şi-a pierdut soţul, încât nu suporta să le privească. Prin urmare, Sedi-Diyor a găsit o femeie care să le alăpteze.

Când fetiţele au fost suficient de mari pentru a merge, lumina a început să strălucească pentru ele, iar zi de zi lumina devenea mai puternică. După un timp, doica a murit, iar Sedi-Diyor a îngropat-o în pământ. Copiii au plâns pentru ea ca pentru mama lor: au plâns atât de mult încât au murit, iar lumina pe care o dădeau a murit odată cu ei.

Acum era din nou întuneric, iar Wiyus, oamenii şi animalele se temeau. Wiyus-ii credeau că doica trebuie să fi furat ceva de la copii şi că tocmai asta îi făcuse să plângă atât de mult. Aşa că i-au dezgropat trupul ca să vadă ce era. Au descoperit că putrezise, cu excepţia ochilor. Au văzut ochii mari şi strălucitori în întuneric, iar propria lor reflexie se oglindea în ei. Au crezut că văd copiii morţi în ochi. I-au dus la un pârâu şi i-au spălat în apă timp de cinci zile şi cinci nopţi, făcându-i să strălucească mai puternic. Dar nu au putut îndepărta din ochi imaginile care îi priveau înapoi.

Wyus-ii au trimis după un tâmplar, iar acesta le-a tăiat ochii cu mare grijă şi a îndepărtat reflexiile, care s-au transformat în copii vii. Au numit-o pe una dintre fete Sedi-Irkong-Bomong, iar pe cealaltă Sedi-Irkong-Bong. Nu i-au lăsat să iasă din casă. Într-o zi însă, când crescuseră mari, fata cea mare, Bomong, s-a îmbrăcat în haine viu colorate şi cu multe podoabe şi a plecat în toată frumuseţea ei să rătăcească prin lume. Când a ieşit din casă, era lumină peste tot în jurul ei şi s-a făcut zi. A traversat dealurile şi nu s-a mai întors.

După mult timp, sora ei, Bong, s-a dus să o caute, urmărind calea paşilor ei. Dar când a ieşit, era atât de multă lumină încât a făcut ca pietrele să se spargă, copacii să se ofilească şi oamenii să leşine de căldură.

Wiyus, oameni şi animale au mai ţinut un Kebang şi au decis că singurul lucru de făcut era să omoare una dintre surori. Le-a fost frică să o facă şi s-au certat mult timp, dar în cele din urmă broasca s-a dus să se aşeze lângă cărare şi a aşteptat, cu arcul în mână, ca fata să vină. Când Bong a venit strălucind şi frumoasă, a împuşcat-o cu câte o săgeată în fiecare parte şi a murit. Atunci nu a mai fost atât de cald, lumina nu a mai fost atât de orbitoare. Copacii şi-au reînviat şi oamenii şi-au văzut din nou de treabă.

Dar trupul fetei zăcea acolo unde căzuse. Apoi a venit Kirte, un Wiyu în formă de şobolan; a târât cadavrul în spate până la Bomong. Pe măsură ce mergea, a căzut şi de atunci picioarele şobolanului au rămas strâmbe. Dar s-a ridicat şi a dus trupul la un râu pe unde trebuia să treacă Bomong. I-a arătat trupul surorii ei, iar ea a plâns de durere şi de teamă că ea însăşi va fi ucisă, a luat-o pe o cale pe care nimeni nu o ştia şi s-a aşezat, punându-şi o piatră mare pe cap. Odată cu umbra pietrei, lumea s-a întunecat.

Atunci, Wiyu, oameni şi animale s-au speriat şi au plecat să caute lumina. Multă vreme nu au găsit nimic. Apoi, Nginu-Botte a prins un şobolan, o pasăre sălbatică şi un cocoş şi i-a trimis să-l găsească pe Bomong. Cocoşul a mers primul, dar părţile sale erau atât de grele încât nu putea merge. S-a întâlnit cu Banjibanman şi i-a povestit despre problema sa, iar acesta i-a tăiat organul şi l-a aruncat. Testiculele i-au intrat în corp. De aceea, cocoşul nu are părţi în afara corpului său.

Organul cocoşului s-a transformat în râme.

Cocoşul a mers mai departe şi, în cele din urmă, a găsit-o pe Bomong şi a implorat-o să se întoarcă. „Nu”, a spus ea, ”mi-au ucis sora şi mă vor ucide. Spune-le că voi veni doar dacă o vor face pe sora mea să trăiască.” Cocoşul s-a întors şi i-a povestit lui Nginu-Botte ce spusese fata. A găsit un tâmplar care a modelat corpul lui Bong, făcându-l mic şi dându-i viaţă. Când Bomong a auzit că sora ei era din nou în viaţă, a aruncat piatra de pe cap şi s-a ridicat. Ziua s-a întors şi, pe măsură ce lumina s-a aprins, cocoşul a strigat „Kokoko-kokoko”; pasărea sălbatică a cântat „Pengo-pengo”; şobolanul a piţigăiat „Taktak-taktak”. Căci erau bucuroşi de lumină şi căldură.

— Verrier Elwin. *Mituri ale frontierei de nord-est a Indiei*.

Calcutta: Sree Saraswaty Press, 1958, pp. 48-50.

CINCI. MITURI ALE CHINEI ȘI JAPONIEI

MITURI ALE CHINEI

Creația din haos

Deși gândirea cosmologică chineză antică tindea să fie foarte abstractă și filosofică, preferând tratatele în locul mitului pentru exprimarea sa, au existat totuși mai multe legende timpurii ale creației. Una dintre acestea îl privește pe Huang-lao („Împăratul Galben"), un zeu al panteonului taoist și împărat mitic al centrului lumii sacre. Huang-lao este menționat încă din anul 200 î.Hr.; până în anul 200 d.Hr., el devenise zeitatea principală a sectei Turbanului Galben - ghidul și învățătorul lor divin.

În acest mit repovestit, la început exista doar haos (sau „nimicul"); din el au evoluat lumina, cerul și pământul și au adus la lumină toate lucrurile („cele zece mii de creații"). Inerente în ele erau yang și yin, principii esențiale ale existenței care pătrund în gândirea taoistă. Deși amintesc de laturile însorite (yang) și întunecate (yin) ale unui mal, yang și yin reprezintă o opoziție mult mai profundă în gândirea chineză. Yang este principiul strălucirii, activității și forței; simbolurile sale cele mai evidente sunt cerul, masculinul, elementele înalte, dure, puternice. Yin, pe de altă parte, este principiul întunericului, pasivității și slăbiciunii și este cel mai adesea asociat cu pământul, femininul și cu ceea ce este josnic, moale și liniștit. Yin și yang sunt, așadar, opuse polare, reprezentând granițele respective ale întregului, înrudite și dependente unul de celălalt. Prin interacțiunea lor, toate lucrurile devin realitate și pot fi înțelese.

Yin și yang se amestecă aici pentru a produce cele cinci elemente (lemn, foc, pământ, metal și apă) și, în cele din urmă, un om divin. Din lumina primordială a universului, o rază coboară spre pământ (formând un axis mundi, un pol central către cer) și apare un zeu auriu. Această întruchipare a luminii divine îl numește pe Huang-lao și îl instruiește în căile lumii, explicându-i în cele din urmă structura sa fundamentală și omniprezentă: totul - microcosmic și macrocosmic - este construit pe aceleași principii; individul are în sine aceleași forțe și elemente ca și universul. „În acest fel, totul corespunde marelui în mic și micului în mare."

La început a fost haos. Din el a ieșit lumină pură și a construit cerul. Însă, întunericul greu s-a mișcat și a format pământul din sine. Cerul și pământul au adus la lumină cele zece mii de creații, începutul având creștere și spor, și ele toate iau cerul și pământul ca model. Rădăcinile lui *Yang* și *Yin* - principiul masculin și feminin - au început, de asemenea, în cer și pământ.

Yang și *Yin* s-au amestecat, cele cinci elemente s-au separat de ele și s-a format un om. În timp ce privea în jur, a perceput cum soarele apunea într-o ceață roșie în vest, iar în est a văzut luna argintie urcând, învăluită în ceața palidă, iar toate stelele înconjurau o stea mare care se afla în mijlocul lumii. Din acest model iluminator, o rază strălucitoare a căzut pe pământ și, stând în fața acestui om uimit, a apărut cineva ca el, dar diferit, era complet auriu la culoare. Cel de Culoare Aurie s-a închinat bărbatului și l-a onorat. L-a învățat cum să facă o haină din iarbă pentru a-și acoperi corpul gol. I-a dat un nume, "Huang-lao" (Bătrânul Galben), și i-a arătat cum să se hrănească din rădăcinile plantelor. I-a explicat călătoria stelelor, drumul de un an al soarelui și al lunii.

Huang-lao a întrebat despre începutul tuturor lucrurilor, despre forma cerului și a pământului. Forma Strălucitoare de Aur a răspuns:

„La început, din cer și din pământ a fost produs ceea ce este echivalentul sângelui care curge prin arterele omului. Pământul a născut foc care produce respirația în om. Vântul și norii, ploaia și zăpada se răspândesc între apă și foc. Când *Yin* și *Yang* își diminuează sau își cresc puterea, se produc căldura și frigul. Soarele și luna își schimbă lumina. Aceasta produce, de asemenea,

expirarea anului şi cele cinci opuse ale cerului: est, sud, vest, nord şi punctul de mijloc. Astfel, cerul şi pământul produc forma omului. *Yang* dăruieşte şi *Yin* primeşte."

Huang-lao a pus mai multe întrebări cu privire la natura a ceea ce este dincolo de pământ, iar Cel de Culoare Aurie a răspuns:

„În mijlocul pământului creşte o stâncă uriaşă care se întinde spre cer şi susţine acolo o sferă puternică. La poalele acestui munte curge o sursă care se împarte în zece mii de râuri şi pâraie, iar toate aceste ape se varsă în cele opt mări. Lumea este înconjurată de opt poli. Marele pământ, însă, se află în mijlocul mării lumii, în care se găsesc patru insule. Astfel, apa curge în jurul tuturor laturilor marelui pământ, aşa cum carnea suculentă înconjoară sămânţa fructului, aşa cum albuşul înconjoară gălbenuşul unui ou. În acest fel, totul corespunde cu marele în mic şi cu micul în mare. Soarele şi luna, însă, înconjoară pământul într-o mişcare nesfârşită şi dau lumină părţii superioare şi inferioare a pământului prin strălucirea lor."

Povestea continuă de aici, spunând despre popularea pământului şi trece de acolo la eroul divin, P'an-Ku, care ordonează lumea şi îi învaţă pe oameni multe lucruri şi în cele din urmă dispare. Când o face, suferinţa apare pe pământ.

— Claus W. Krieg. *Mituri şi legende chinezeşti*.
Zurich: Fritz und Wasmuth, 1946, pp. 7-8.
— Citat în Charles Long. *Alpha: Mituri ale creaţiei*.
New York: George Braziller, 1963, pp. 126-128.

Patru versiuni ale mitului lui P'an Ku

Din secolul al III-lea până în secolul al VI-lea d.Hr., în special în sudul Chinei, un mit popular al creaţiei s-a centrat în jurul imensei puteri generative şi fertilităţii zeului P'an Ku. Deşi în prima dintre cele patru versiuni ale acestui mit se susţine că P'an Ku a apărut din „nimic", acel vid era într-adevăr unul bogat. Având în vedere fecunditatea sa, se presupune că a fost conceput ca o masă indistinctă - ca Haos sau „nimic", potenţialitatea întregii materii - mai degrabă decât ca absenţa sau negarea materiei. Creaţia are loc prin dezvoltarea unor forme din ce în ce mai distincte din acest Haos original: mai întâi „ceva" evoluează din „nimic"; în interiorul a ceva, puterile creative fundamentale, masculine şi feminine, sunt delimitate; şi în final se naşte zeul creator P'an Ku, un copil al Haosului.

O variantă a acestui mit prevede o legătură la fel de strânsă între P'an Ku şi Haos. În acest caz, începutul este înfăţişat ca un ou cosmic - un principiu al fertilităţii, sau al integrităţii şi dualităţii - din care izvorăşte creatorul. Ca substanţă a oului, Haosul este din nou baza esenţială a creaţiei, formând aici materia primă în care se dezvoltă P'an Ku embrionar şi substanţa din care face lucrurile fundamentale ale universului.

Cele două variante de final ale mitului îl arată pe P'an Ku creând lumea prin sacrificiu de sine. În primul, craniul său, la fel ca partea superioară a cojii oului, devine cupola cerului, iar corpul său devine elementele pământului. Viermii de pe corpul său sunt transformaţi în oameni care sunt astfel încă hrăniţi de fiinţa sa. (În a doua variantă, mai locală, corpul lui P'an Ku formează cei cinci munţi sacri ai Chinei.)

Identitatea lumii cu corpul sacrificat al unui zeu este un concept puternic. Prin intermediul său, desigur, se stabileşte sacralitatea lumii, dar există o noţiune implicită de sacrificiu şi pierdere imensă, sfârşitul irevocabil al epocii de aur când exista zeul creator.

I. La început nu era nimic. Timpul a trecut şi nimicul a devenit ceva. Timpul a trecut şi ceva s-a împărţit în două: cei doi erau bărbat şi femeie. Aceştia doi au produs încă doi, iar aceştia doi au produs P'an Ku, prima fiinţă, Marele Om, Creatorul.

II. Mai întâi a fost marele ou cosmic. În interiorul oului era Haosul, iar plutind în Haos era P'an Ku, Nedezvoltatul, Embrionul divin. Şi P'an Ku a izbucnit din ou, de patru ori mai mare decât orice om de astăzi, cu o teslă în mână (sau un ciocan şi o daltă) cu care a modelat lumea. Două coarne mari i-au crescut din cap (capul cu coarne este întotdeauna simbolul puterii supranaturale în China); doi colţi lungi i-au crescut din maxilarul superior şi era acoperit cu păr.

P'an Ku s-a apucat imediat de treabă, cu putere, să pună lumea în ordine. A dăltuit pământul şi cerul. A îngrămădit munţii pe pământ şi a săpat văile adânci şi a făcut cursuri pentru râuri. Sus, deasupra, plutesc soarele, luna şi stelele pe cer, acolo unde P'an Ku le-a aşezat; jos se rostogolesc cele patru mări. El a învăţat omenirea să construiască bărci şi i-a arătat cum să construiască poduri peste râuri şi le-a spus secretele pietrelor preţioase.

III. Lumea nu a fost niciodată terminată până la moartea lui P'an Ku. Doar moartea lui a putut desăvârşi universul: din craniul său a fost modelată cupola cerului, iar din carnea lui s-a format solul câmpurilor; din oasele lui au venit stâncile, din sângele său râurile şi mările; din părul său a venit toată vegetaţia. Respiraţia lui era vântul; vocea lui făcea tunet; ochiul său drept a devenit luna, ochiul său stâng, soarele. Din saliva sau transpiraţia lui a venit ploaia. Şi din viermii care îi acopereau corpul a ieşit omenirea.

IV. Când P'an ku a plâns, lacrimile sale s-au transformat în Fluviul Galben, iar când a murit, corpul său a format cei cinci munţi sacri ai Chinei. Muntele T'ai, în est, se ridica din capul său; Muntele Sung, în centru, din corpul său; Muntele Heng din nord se ridica din braţul său drept, Muntele Heng din sud din stângul său; Muntele Hua din vest creştea din picioarele sale.

Se spune că imaginea lui P'an Ku poate fi văzută şi astăzi într-o peşteră preţuită de tribul Miao din Munţii Kuangsi şi că, alături de imaginea lui P'an Ku, există şi imagini ale celor trei mari suverani care l-au urmat: Domnul Cerului, Domnul Pământului şi Domnul Omului.

— Maria Leach. *Începutul*.
New York: Funk şi Wagnalls, 1956, pp. 224-226.
— Repovestit după materialul din D.A. Mackensie. *Mituri din China şi Japonia*.
Londra: 1923, 260 şi urm., 247 şi urm.

Lao Tzu: Din Tao Te Ching

Gândirea cosmologică chineză a luat mai frecvent forma meditaţiilor filozofice decât cea a mitului, dar, aşa cum se poate observa în aceste fragmente din Tao Te Ching de Lao Tzu, chiar şi filosofia a fost evocatoare şi poetică. Alături de Analectele lui Confucius, Tao Te Ching a fost cea mai influentă carte din istoria Chinei antice. Deşi se adresa în primul rând conduitei corecte a conducătorilor, a inclus în mod necesar afirmaţii cosmologice, deoarece presupunea că „Omul se modelează pe pământ,/ Pământul pe cer,/ Cerul pe cale,/ Şi calea pe ceea ce este natural.”

Lao Tzu (cca. 600 î.Hr.?) a fost o figură semilegendară (se presupune că este contemporanul mai în vârstă al lui Confucius) şi cel mai mare dintre înţelepţii taoişti. El a propovăduit un fel de quietism sau non-acţiune care era, de fapt, acţiune în conformitate cu natura. Lao Tzu a subliniat unitatea şi eternitatea Tao („calea” vieţii), exprimarea sa prin opoziţiile polare yin şi yang (feminin şi masculin, pământ şi cer) şi derivarea şi dezvoltarea tuturor creaturilor şi lucrurilor din această dualitate profundă şi o unitate şi mai profundă („Calea naşte pe unu; unul naşte pe doi; doi naşte pe trei; trei naşte miriadele de creaturi”).

Tao-ul esenţial este „nimic” în sensul că nu este „nimic” - este fără distincţii exterioare. Este fără nume nu numai pentru că nu are formă în sine, ci şi pentru că este sursa tuturor celorlalte forme; este subiectul neobiectivabil. ”Această esenţă este întru totul autentică”; este fundamentul întregii fiinţe şi forma tuturor fiinţelor. Unitatea Tao este vizibilă dacă înţelepţii percep unitatea în ei înşişi, dacă se debarasează de ego şi de

dorinţele care îl decurg. Odată cu egoul şi dorinţele, separarea înţeleptului şi unicitatea tuturor lucrurilor sunt inteligibile ca manifestări ale Tao. ”Aceste lucruri sunt la fel”, susţine Lao Tzu. Unitate şi multiplicitate, unitate şi diversitate - ele diferă în nume pe măsură ce ies la iveală, ”misterul misterelor - poarta multiplelor secrete”.

Calea care poate fi spusă nu este calea constantă;
Numele care poate fi numit nu este numele constant.
Cel fără nume a fost începutul cerului şi al pământului;
Cel numit a fost mama miriadelor de creaturi.
Prin urmare, scapă întotdeauna de dorinţe pentru a-i observa miriadele de secrete;
Dar permite-ţi întotdeauna să ai dorinţe pentru a-i observa manifestările.
Acestea două sunt la fel
Dar diferă în nume pe măsură ce ies la iveală.
Fiind aceleaşi, ele sunt numite mistere.
Mister peste mister -
Poarta multiplelor secrete. (I,1)

Calea este pentru totdeauna fără nume....
Numai atunci când este tăiată există nume.
De îndată ce există nume
Ar trebui să ştim că este timpul să ne oprim. (I, 32)

Calea se ascunde în faptul că este fără nume. (II, 41)

Calea naşte pe Unu; Unu naşte pe Doi; Doi naşte pe Trei; Trei naşte miriadele de creaturi.
Miriadele de creaturi poartă pe spate *yin*-ul şi îmbrăţişează în braţe *yang*-ul şi sunt amestecul forţelor generative ale celor doi. (II, 42)

În vechime, acestea au ajuns să posede Unu-l:
Cerul, în virtutea Unului, este limpede:
Pământul, în virtutea Unului, este aşezat;
Zeii, în virtutea Unului, îşi au potenţele;
Valea, în virtutea Unului, este plină;
Miriadele de creaturi, în virtutea Unului, sunt vii;
Lorzii şi prinţii, în virtutea Unului, devin conducători în imperiu.

Unu-l este cel care face ca aceste lucruri să fie ceea ce sunt.
Fără ceea ce îl face limpede, cerul s-ar putea despica;
Fără ceea ce îl face aşezat, pământul s-ar putea scufunda;
Fără ceea ce le dă potenţe, zeii s-ar putea epuiza;
Fără ceea ce o face plină, valea s-ar putea seca;
Fără ceea ce le ţine în viaţă, miriadele de creaturi ar putea pieri;
Fără ceea ce le face conducători, lorzii şi prinţii ar putea cădea.
Prin urmare, superiorul trebuie să aibă inferiorul ca rădăcină;
Înaltul trebuie să aibă josul ca bază...
Întoarcerea este modul în care se mişcă calea;
Slăbiciunea este mijlocul pe care îl foloseşte calea.
Miriadele de creaturi din lume se nasc din Ceva şi ceva din Nimic. (II, 39)

Ceea ce nu poate fi văzut se numeşte evanescent;
Ceea ce nu poate fi auzit se numeşte rarefiat;
Ceea ce nu poate fi atins se numeşte minuscul.

Aceste trei nu pot fi pătrunse
Şi astfel sunt confundate şi privite ca unul.
Partea sa superioară nu este orbitoare;
Partea sa inferioară nu este obscură.
Abia vizibilă, nu poate fi numită
Şi se întoarce la ceea ce este fără substanţă.
Aceasta se numeşte forma care nu are formă,
Imaginea care este fără substanţă.
Aceasta se numeşte indistinctă şi umbroasă.
Du-te la ea şi nu-i vei vedea capul;
Urmăreşte-o şi nu-i vei vedea spatele.
Ţine-te strâns de calea antichităţii
Pentru a păstra controlul asupra tărâmului de astăzi.
Capacitatea de a cunoaşte începutul antichităţii
Se numeşte firul care străbate calea. (I, 14)

Ca lucru, calea este Umbroasă, indistinctă.
Indistinctă şi umbroasă,
Totuşi, în interiorul ei se află o imagine;
Umbroasă şi indistinctă,
Totuşi, în interiorul ei se află o substanţă.
Întunecată şi întunecată,
Totuşi, în interiorul ei se află o esenţă.
Această esenţă este destul de autentică
Şi în interiorul ei se află ceva ce poate fi testat. (I, 21)

Calea este goală, dar folosirea nu o va seca.
Adâncă, este ca strămoşul miriadelor de creaturi.
Tociţi ascuţimea;
Desfaceţi nodurile;
Înmuiaţi strălucirea;
Lăsaţi roţile voastre să se mişte doar pe şanţuri vechi.
Întunecat vizibil, pare doar că ar fi acolo.
Nu ştiu al cui fiu este.
Îl imaginează pe strămoşul lui Dumnezeu. (I, 4)

Spiritul văii nu moare niciodată.
Aceasta se numeşte femeia misterioasă.
Poarta femeii misterioase
Se numeşte rădăcina cerului şi a pământului.
Întunecare vizibilă, pare că ar fi acolo,
Totuşi, folosirea nu o va seca niciodată. (I, 6)

Cerul şi pământul sunt durabile.
Motivul pentru care cerul şi pământul pot fi durabile
este că nu îşi dau singure viaţă.
Prin urmare, ele pot fi longevive.
Prin urmare, înţeleptul îşi pune persoana pe ultimul loc
şi aceasta vine pe primul loc,
o tratează ca fiind străină lui însuşi şi este păstrată.

Nu este oare pentru că este lipsit de gânduri despre sine

că este capabil să-şi îndeplinească scopurile private? (I, 7)

Există un lucru format confuz,
Născut înainte de cer şi pământ.
Tăcut şi gol
Stă singur şi nu se schimbă,
Se învârte şi nu oboseşte.
Este capabil să fie mama lumii.
Nu-i ştiu numele
Aşa că îl numesc „calea”.
Îi dau numele improvizat de „mare”.
Fiind mare, este descris în continuare ca retrăgându-se,
Retrăgându-se, este descris ca îndepărtat,
Fiind departe, este descris ca întorcându-se înapoi.
Prin urmare, calea este mare;
cerul este mare;
pământul este mare;
şi regele este, de asemenea, mare.
În tărâm există patru lucruri măreţe,
iar regele este considerat unul singur.
Omul se modelează după pământ,
Pământul după cer, Cerul după cale,
Şi calea după ceea ce este natural. (I, 25)

— Lao Tzu. *Tao Te Ching*. (D. C. Lau, trad.)
Baltimore, Md.: Penguin Books, 1963,
pp. 57, 91, 102, 103, 100, 70, 78, 60, 62, 63, 82.

Huai-Nan Tzu: Crearea Universului

Perioada Han (206 î.Hr. - 220 d.Hr.) din China a fost una de sincretism în gândirea religioasă şi filosofică. Bazându-se în mare măsură pe consideraţiile etice ale lui Confucius, teoriile politice ale legaliştilor şi doctrinele mistice ale taoiştilor, au apărut „Şcolile Mixte”. Deşi presupunerile conţinute în acest pasaj din Huai-nan Tzu erau în primul rând taoiste, ele au fost totuşi acceptate de confucianişti în încercarea lor de a formula o filozofie completă.

Huai-nan Tzu afirmă, la fel ca Lao Tzu, că fiinţa a apărut din nefiinţă în Marele Început al Haosului. Haosul a produs vidul, iar vidul a produs universul şi materia; astfel, infinitul a conceput finitul. Tipurile de materie s-au separat precum gălbenuşul şi albuşul unui ou pentru a deveni cer şi pământ şi, în cele din urmă, principiile masculin şi feminin. Şi acestea s-au amestecat apoi şi au devenit anotimpuri şi miriade de creaturi. Yin în forma sa concentrată a devenit apă, iar yang, în mod similar, a devenit foc.

Dincolo sau sub toate se află unitatea esenţială a creatorului, ”Nimicul”, căreia toate creaturile îi datorează fiinţa.

Înainte ca cerul şi pământul să prindă formă, totul era vag şi amorf. De aceea a fost numit Marele Început. Marele Început a produs vidul, iar vidul a produs universul. Universul a produs forţă materială care avea limite. Ceea ce era clar şi uşor s-a ridicat pentru a deveni rai, în timp ce ceea ce era greu şi tulbure s-a solidificat pentru a deveni pământ. A fost foarte uşor pentru materialul pur şi fin să se unească, dar extrem de dificil pentru materialul greu şi tulbure să se solidifice. Prin urmare, raiul a fost finalizat primul, iar pământul a căpătat formă după aceea.

Esenţele combinate ale cerului şi pământului au devenit *yin* şi *yang*, esenţele concentrate ale *yin* şi *yang* au devenit cele patru anotimpuri, iar esenţa împrăştiată a celor patru anotimpuri a devenit miriadele de creaturi ale lumii. După mult timp, forţa fierbinte a *yang*-ului acumulat a produs focul, iar esenţa forţei focului a devenit soarele; forţa rece a *yin*-ului acumulat a devenit apa, iar esenţa forţei apei a devenit luna. Esenţa forţei excesive a soarelui şi a lunii a devenit stelele şi planetele. Raiul a primit soarele, luna şi stelele, în timp ce pământul a primit apa şi solul. Când cerul şi pământul s-au unit în vid şi totul era simplitate neprelucrată, atunci, fără a fi fost create, lucrurile au luat fiinţă. Aceasta a fost Marea Unicitate. Toate lucrurile au izvorât din această unitate, dar toate au devenit diferite, fiind împărţite în diverse specii de peşti, păsări şi animale... Prin urmare, în timp ce un lucru se mişcă, se numeşte viu, iar când moare se spune că este epuizat. Toate sunt creaturi. Nu sunt creatorul necreat al lucrurilor, căci creatorul lucrurilor nu se află printre lucruri. Dacă examinăm Marele Început al antichităţii, descoperim că omul s-a născut din nefiinţă pentru a-şi asuma formă în fiinţă. Având formă, el este guvernat de lucruri. Dar cel care se poate întoarce la acea formă din care s-a născut şi poate deveni ca şi cum ar fi fără formă este numit „om adevărat”. Omul adevărat este cel care nu s-a separat niciodată de Marea Unicitate.

— Huai-nan Tzu. 3:1a., 14:1a.
— Citat în W. Theodore de Bary şi colab. (eds.).
Sources of Chinese Tradition. Vol. 1.
New York: Columbia University Press, 1964, pp. 192-193.

Kuo Hsiang: Natură și Nonexistență

Chuang Tzu (cca. 369-286 î.Hr.), marele filosof şi mistic taoist, a scris:

Există un început. Există un început care nu este încă un început. Există un început care nu este încă un început care nu este încă un început. Există fiinţă. Există nefiinţă. Există un început care nu este încă ... punct pentru care nu este un punct anume.

Există un început care nu este un început care nu este un punct anume pentru mine.

Există un început care nu este un început care nu este un început care nu este un punct anume pentru mine.

Deodată, există fiinţă şi nefiinţă. Dar între această fiinţă şi nefiinţă, nu ştiu cu adevărat care este fiinţa şi care este nefiinţa. Tocmai am spus ceva. Dar nu ştiu dacă ceea ce am spus a spus cu adevărat ceva sau dacă nu a spus ceva.

Nu există nimic în lume mai mare decât vârful unui fir de păr de toamnă, iar Muntele T'ai este mic. Nimeni nu a trăit mai mult decât un copil mort, iar P'eng-tsu a murit tânăr. Cerul şi pământul s-au născut în acelaşi timp cu mine, iar cele zece mii de lucruri sunt una cu mine.[*] *„Vârful unui fir de păr de toamnă” este un clişeu pentru un lucru mărunt; P'eng-tsu era Matusalemul chinezesc.*

Aproximativ cinci sute de ani mai târziu, după prăbuşirea dinastiei Han şi în perioada de instabilitate socială din cele Trei Regate şi Şase Dinastii (200-589 d.Hr.) care au urmat, în China au avut loc schimbări religioase majore. Confucianismul, care fusese atât de implicat în cultul statului şi atât de dependent de soliditatea statului pentru a-şi desfăşura activitatea erudită necesară, a început să se clatine. În schimb, interesul pentru taoism şi pentru noul budism a crescut şi a înflorit.

Pentru neo-taoişti, scrierile lui Lao Tzu şi Chuang Tzu au devenit sursele de erudiţie şi comentarii, bazele noii gândiri. Astfel, unul dintre cei mai proeminenţi neo-taoişti, Kuo Hsiang (d. 312 d.Hr.), a luat scrierile lui Chuang Tzu ca punct de plecare, iar în acest

* Chuang Tzu, *Scrieri fundamentale* (Button Watson, trad.). New York: Columbia University Press, 1964, p. 38.

comentariu asupra poziţiilor lui Chuang Tzu, el este preocupat în primul rând de caracterul a ceea ce a fost înainte de orice, înainte de început. A derivat fiinţa şi, prin urmare, universul creaturilor şi lucrurilor, al materiei şi minţii, din nefiinţă? A derivat fiinţa din yin şi yang? Sau din natură sau din Tao însuşi? Nu, susţine el; lucrurile pur şi simplu sunt, spontan, natural, şi aşa ar trebui să fim şi noi.

Muzica naturii nu este o entitate care există în afara lucrurilor. Diferitele deschideri, fluierele şi alte asemenea, în combinaţie cu toate fiinţele vii, constituie împreună natura. Întrucât non-existenţa este non-însăşi, asta e tot. Prin aceasta nu se înţelege că există un „1" de produs. „Eul" nu poate produce lucruri şi lucrurile nu pot produce „Eul". "Eul" este auto-existent. Deoarece este aşa prin sine însuşi, îl numim natural. Totul este ceea ce este prin natură, nu prin luarea vreunei acţiuni. Prin urmare, [Chuang Tzu] vorbeşte în termeni de natură. Termenul natură [literalmente Rai] este folosit pentru a explica faptul că lucrurile sunt ceea ce sunt spontan şi nu pentru a se referi la cerul albastru. Dar cineva spune că muzica naturii face ca toate lucrurile să-i slujească sau să-i asculte. Acum, natura nici măcar nu se poate poseda pe sine. Cum poate poseda lucruri? Natura este denumirea generală pentru toate lucrurile.

Nu numai că este imposibil ca nefiinţa să se transforme în fiinţă. De asemenea, este imposibil ca fiinţa să devină nefiinţă. Prin urmare, deşi fiinţa ca substanţă suferă infinite schimbări şi transformări, ea nu poate în niciun caz să devină nefiinţă... Ce a apărut înainte de a exista lucruri? Dacă spun că *yin* şi *yang* au fost primele, atunci, din moment ce *yin* şi *yang* sunt ele însele entităţi, ce a apărut înaintea lor? Să presupunem că spun că natura a apărut prima. Dar natura este doar lucrurile care sunt ele însele. Să presupunem că spun că Tao perfect a apărut prima. Dar Tao perfect este nefiinţa perfectă. Din moment ce este nefiinţă, cum poate apărea înaintea oricărui altceva? Atunci ce a apărut înaintea lui? Trebuie să existe un alt lucru şi aşa mai departe la infinit. Trebuie să înţelegem că lucrurile sunt ceea ce sunt în mod spontan şi nu sunt cauzate de altceva.

Totul este natural şi nu se ştie de ce este aşa. Cu cât lucrurile diferă mai mult în formă corporală, cu atât sunt mai asemănătoare în a fi naturale. .... Cerul şi pământul şi miriadele de lucruri se schimbă şi se transformă în ceva nou în fiecare zi şi astfel progresează în timp. Ce le cauzează? Ele fac acest lucru spontan.... Ceea ce numim lucruri este tot ceea ce sunt prin ele însele; nu s-au cauzat unele pe altele să devină aşa. Să le lăsăm în pace şi principiul existenţei va fi perfect realizat. Cele zece mii de lucruri sunt în zece mii de condiţii diferite şi se mişcă înainte şi înapoi diferit, ca şi cum ar exista un Domn Adevărat care să le facă aşa. Dar dacă căutăm dovezi pentru un astfel de Domn adevărat, nu reuşim să găsim niciunul. Ar trebui să înţelegem că lucrurile sunt toate naturale şi nu cauzate de altceva.

Universul este denumirea generală pentru toate lucrurile. Ele sunt realitatea universului, în timp ce natura este norma lor. A fi natural înseamnă a exista spontan fără a fi nevoie să întreprindeţi nicio acţiune. Prin urmare, fabuloasa pasăre P'eng poate zbura sus, iar prepeliţa poate zbura jos, cedrul poate trăi mult timp, iar ciuperca pentru scurt timp. Sunt capabili să facă acestea nu pentru că întreprind vreo acţiune, ci pentru că sunt naturali.

— Kuo Hsiang. Din *Comentariul la Chuang Tzu*,
Sect. I, 1.8b; Sect. 2. 1:21a 23a; Sect. 22, 7:54b-55b: „Natură şi nonexistenţă".
— Citat în W. Theodore de Bary şi colab. [eds.]. *Sources of Chinese Tradition*. Vol. 1.
New York: Columbia University Press, 1964, pp. 240-243.

Chou Tun-Yi: O explicaţie a diagramei Marelui Ultim.

Principala dezvoltare filosofică a dinastiei Sung (960-1279 d.Hr.) a fost neoconfucianismul, în care gânditorii au încercat să reafirme doctrinele fundamentale ale ordinii şi participării la viaţa lumească (tărâmurile sociale şi politice) ca mijloace de a fi

uniți cu lumea. Deși taoismul și budismul au fost în esență respinse în argumentul lor conform căruia lumea fenomenală era iluzorie și „goală”, multe dintre doctrinele lor au fost totuși adoptate în sistemele neoconfucianiste.

Acest sincretism este evident în special aici, în redefinirea cosmologiei confucianiste de către Chou Tun-Yi (1017-1073 d.Hr.). El începe cu o plecăciune în fața Non-Ultimului (Non-Ființa-Însăși, Nimicul taoiștilor și budiștilor), dar afirmă rapid că este același cu Marele Ultim (Ființa-Însăși, fundamentul existenței) care generează yin-ul, apoi yang-ul, cele cinci forțe materiale (apa, focul, lemnul, metalul și pământul), cerul și pământul și toate miriadele de creaturi. În acest fel, Chou Tun-Yi reușește să asimileze pozițiile taoiste și budiste, argumentând în același timp că sursa este fundamental „ceva” și nu „nimic” și că toate dezvoltările ulterioare din aceasta sunt fundamental reale și nu iluzorii.

Deoarece la acest nivel de abstractizare se admite că caracterizările pozitive și negative ale supremației sunt insuficiente și fals limitative - precum găina și oul, oricare a apărut primul l-a necesitat pe celălalt - poziția lui Chou Tun-Yi este dificil de atacat. După ce a unit Non-Ultimul și Marele Ultim ca două fețe ale aceleiași monede, el continuă să îl declare deplin și real și să îl sfătuiască pe înțelept să-și ordoneze treburile în conformitate cu evoluțiile sale în lumea fenomenală. Folosind cele cinci virtuți, înțeleptul poate trăi o viață fericită și plină de succes.

Non-ultim! Și, de asemenea, Marele Ultim (T'ai-chi). Marele Ultim, prin mișcare, generează *yang*. Când activitatea sa își atinge limita, devine liniștit. Prin liniște, Marele Ultim generează *yin*. Când liniștea își atinge limita, activitatea începe din nou. Astfel, mișcarea și liniștea alternează și devin rădăcina una a celeilalte, dând naștere distincției dintre *yin* și *yang*, iar aceste două moduri sunt astfel stabilite.

Prin transformarea *yang* și uniunea sa cu *yin*, apar cei cinci agenți: apa, focul, lemnul, metalul și pământul. Când aceste cinci forțe materiale (*ch'i*) sunt distribuite în ordine armonioasă, cele patru anotimpuri își urmează cursul.

Cei cinci agenți constituie un sistem de *yin* și *yang*, iar *yin* și *yang* constituie un Mare Ultim. Marele Ultim este fundamental Non-ultim. Cei cinci agenți apar, fiecare cu natura sa specifică.

Când realitatea Non-ultim și esența *yin* și *yang* și cei cinci agenți intră într-o uniune misterioasă, are loc integrarea. Principiul ceresc (*ch'ien*) constituie elementul masculin, iar principiul pământesc (*kyun*) constituie elementul feminin. Interacțiunea acestor două forțe materiale generează și transformă nenumăratele lucruri. Nenumăratele lucruri produc și se reproduc, rezultând o transformare fără sfârșit.

Numai omul este cel care primește [forțele materiale] în cea mai înaltă excelență a lor și, prin urmare, este cel mai inteligent. Apare forma sa corporală, iar spiritul său dezvoltă conștiința. Cele cinci principii morale ale naturii sale (umanitatea, dreptatea, decența, înțelepciunea și buna-credință) sunt trezite de lumea exterioară, reacționează la ea și se angajează în activitate; binele și răul sunt distinse și au loc treburile umane.

Înțeleptul ordonează aceste treburi după principiile Mijlociei, corectitudinii, umanității și dreptății, considerând liniștea factorul conducător. Astfel, el se impune ca standard suprem pentru om. Prin urmare, caracterul înțelepților este „identic cu cel al Cerului și al pământului; strălucirea sa este identică cu cea a soarelui și a lunii; ordinea sa este identică cu cea a celor patru anotimpuri; iar norocul său bun și rău este identic cu cel al spiritelor cerești și pământești”. Gentlemanul cultivă aceste calități morale și se bucură de noroc, în timp ce omul inferior le încalcă și suferă noroc nefericit.

De aceea se spune: „*Yin*-ul și *yang*-ul sunt stabilite drept calea cerului; elementele de putere și slăbiciune drept calea pământului; iar umanitatea și dreptatea drept calea omului”. De asemenea, se spune acolo: „Dacă investigăm ciclul lucrurilor, vom înțelege conceptele de viață și moarte”. Mare este *Cartea Schimbărilor*! Aici rezidă excelența ei!

— Chou Tun-Yi. ”*O explicație a diagramei Marelui Ultim*”.

Din *T'ai-chi-t'u shuo,* în Chou Lien-ch'i chi, I:2a-b.
— Citat în W. Theodore de Bary şi alţii [ed.]. *Surse ale tradiţiei chineze*. Vol. 1.
New York: Columbia University Press, 1964, pp. 458-459.

MITURI ALE JAPONIEI

Din Kojiki

Cea mai veche cronică în limba japoneză este Kojiki, sau „Înregistrări ale Chestiunilor Antice". A fost compilată în anul 712 d.Hr. de către nobilul de curte Futo no Yasumuro, "un ofiţer în Divizia Superioară a Primei Clase de Gradul Cinci şi al celui de-al Cincilea Ordin de Merit" (d. 723) şi include cele mai vechi doctrine ale cultului naturii şi politeismului şintoist nativ, precum şi împrumuturi din gândirea chineză.

Această scurtă secţiune din prefaţă prezintă mitul lung şi complex care urmează în corpul textului: Cerul şi Pământul s-au despărţit, iar Cele Trei Zeităţi (Zeitatea Stăpânul-Centrului-August-al-Cerului, Zeitatea-Minunată-Producătoare-de-August-Înalt şi Zeitatea-Minunată-Producătoare-De-Divin) au fost create. Ca şi în cosmologiile chineze şti, principiile duale yin şi yang - aici „elementele pasive şi active" - au evoluat; Personificate ca Izanami („Femeia-Care-Invită") şi Izanagi („Bărbatul-Care-Invită"), acestea au devenit „strămoşii tuturor lucrurilor".

Evenimentele ulterioare sunt prezentate aici doar pe scurt: „o oglindă a fost atârnată" şi astfel a atras-o pe Zeiţa Soarelui afară din peştera ei; "bijuteriile au fost scuipate" de Susa-no-Wo („Zeitatea Masculină Impetuoasă") după ce le-a obţinut de la sora sa; "o Sută de Regi s-au succedat", probabil în Imperiul Japonez; "o lamă a fost muşcată" de Zeiţa Soarelui; "un şarpe a fost ucis" de Susa-no-Wo după ce a fost evacuat din cer; şi "o Miriadă de Zeităţi au înflorit". Într-adevăr, numărul mare de zei şi caracterul haotic al relaţiilor lor sunt trăsături proeminente ale Kojiki, la fel ca şi asocierea strânsă dintre aceste zeităţi şi elementele naturale. Combinate, aceste trăsături evocă în mod clar relaţia haotică dintre forţele naturii puternice, minunate şi teribile de la început.

Eu, Yasumaro, spun: Acum, când haosul începuse să se condenseze, dar forţa şi forma nu erau încă manifestate şi nu exista nimic numit, nimic făcut, cine putea să-i cunoască forma? Cu toate acestea, Cerul şi Pământul s-au despărţit mai întâi, iar Cele Trei Zeităţi au realizat începutul creaţiei; Esenţele Pasive şi Active s-au dezvoltat apoi, iar Cele Două Spirite [Izanami, creatoarea, şi Izanagi, creatorul] au devenit strămoşii tuturor lucrurilor. De aceea, el [adică Izanagi] a intrat în obscuritate şi a ieşit în lumină, iar Soarele şi Luna au fost revelate prin spălarea ochilor săi; el a plutit mai departe şi s-a cufundat în apa mării, iar Zeităţile Cereşti şi Pământeşti au apărut prin abluţiunile persoanei sale. Aşadar, în întunecimea marelui început, noi, bazându-ne pe învăţătura originală, învăţăm timpul concepţiei pământului şi al naşterii insulelor; în îndepărtarea începutului original, noi, având încredere în înţelepţii de dinainte, percepem era genezei Zeităţilor şi a stabilirii oamenilor. Ştim cu adevărat că o oglindă a fost atârnată, că bijuteriile au fost scuipate şi că apoi o sută de regi s-au succedat unul după altul; că o lamă a fost muşcată şi un şarpe tăiat în bucăţi, astfel încât o miriadă de zeităţi au înflorit. Prin deliberări în Râul Liniştit, Imperiul a fost pacificat; prin discuţii de pe Ţărmul Mic, pământul a fost purificat.

— Yasamuro. *Kojiki, sau Înregistrări ale Chestiunilor Antice*.
(W. G. Aston, trad.) Kobe, Japonia: J. L. Thompson, 1932, pp. 3-6.

Din Nihongi

La fel ca Kojiki, Nihongi, sau „Cronicile Japoniei” (720 d.Hr.), începe cu o istorie a creației și a generațiilor zeilor. Împrumutând din cosmologia chineză (în special din Huai-nan Tzu din perioada Han), Nihongi imaginează un Haos inițial. Creația are loc ca o chestiune de delimitare internă a unor elemente până acum nedistinse: ceea ce este ușor și pur se ridică pentru a forma cerul, iar ceea ce este mai greu coboară pentru a deveni pământ. Cerul a creat de la sine trei zeități între ele (un principiu de conexiune între sferele separate și două tipuri de pământ), iar apoi cerul și pământul împreună au produs patru perechi de zeități. Ultima dintre acestea devine punctul central al mitului. Izanagi („Bărbatul-care-invită”) și Izanami („Femeia-care-invită”) rătăceau pe pământul de dedesubt, încă umed, neformat și neîmpământat - o mocirlă primordială. Acestea au extins în jos „bijuteria-sulița Cerului” (un simbol atât al unui falus, cât și al axis mundi), iar saramura coagulată care emana din vârful său a format o insulă. Pe pământ, își înconjurau polul central (o conexiune sacră între cer și pământ) într-o ceremonie de căsătorie și se împerecheau. Din această uniune a principiilor masculin și feminin au apărut cele opt insule, marea, râurile, munții, copacii și ierburile. În cele din urmă, au produs soarele, luna, o lipitoare, un zeu rău („Cel Impetuos”) și focul. (A patra zeitate, Susa no o, este adesea asociată cu poporul Izumo, iar exilarea sa în mit poate reflecta triumful politic al poporului Yamato asupra acestui grup.)

Deși Izanami a fost arsă de vie de ultimul ei copil (iar natura ei a fost astfel transformată de acel agent al sacrificiului și schimbării), puterile ei de fertilitate sunt încă evidente. În timp ce moare, ea produce zeițele pământului și ale apei; focul și pământul se împerechează apoi și dau naștere la „creșteri tinere”.

Concluzia acestei părți a mitului detaliază căutarea lui Izanagi pentru soția sa în lumea de dincolo, groaza sa de moarte și fuga sa înapoi pe pământ. Purificat în apele puternic regenerative, Izanagi se retrage totuși din creația sa în tărâmul întunericului.

O expresie a șintoismului, Nihongi exprimă bogat cultul acestei religii pentru puterile sacre ale naturii și numeroasele lor personificări divine.

În trecut, Cerul și Pământul nu erau încă separate, iar In și Yo (principiile feminin și masculin) nu erau încă divizate. Ele formau o masă haotică precum un ou, cu limite obscur definite și care conținea germeni.

Partea mai pură și mai clară a fost extrasă subțire și a format Cerul, în timp ce elementul mai greu și mai grosier s-a așezat și a devenit Pământ.

Elementul mai fin a devenit cu ușurință un corp unit, dar consolidarea elementului greu și grosier s-a realizat cu dificultate.

Prin urmare, Cerul a fost format mai întâi, iar Pământul a fost stabilit ulterior.

Ulterior, Ființele Divine au fost produse între ele.

De aceea se spune că atunci când lumea a început să fie creată, solul din care erau alcătuite pământurile plutea într-un mod care putea fi comparat cu plutirea unui pește care se joacă pe suprafața apei.

În acest moment, un anumit lucru a fost produs între Cer și Pământ. Avea forma unui vlăstar de trestie. Acum, acesta s-a transformat într-un Zeu și a fost numit Kuni-toko-tachi no Mikoto [Țara-eternă-a-susținerii-lui-August].

Apoi a fost Kuni no sa-tsuchi no Mikoto [Țara-de-sol-drept-al-Augustului] și apoi Toyo-kumu-nu no Mikoto [Câmpia-bogată-a-formei-a-Augustului] în toate cele trei zeități.

Aceștia erau bărbați puri dezvoltați spontan prin funcționarea principiului Cerului.

Următoarele Zeități care au apărut au fost Uhiji-ni no Mikoto și Suhiji-ni no Mikoto, numite și Uhiji-ne no Mikoto [Pământ de noroi] și Suhiji-ne no Mikoto [Pământ de nisip].

Următoarele Zeități care au apărut au fost Oho-to nochi no Mikoto [Marele-de-după-ușă] și Oho-to mahe no Mikoto [Marele-dinainte-de ușă].

Următorii Zei care au apărut au fost Omo-taru no Mikoto [Cel-care-îi-place-fața] și Kashiko-ne no Mikoto [Îngrozitorul], numiți și Aya-kashiko-ne no Mikoto, Imi kashiki no Mikoto, sau Awo-kashiki-ne no Mikoto, sau Aya-kashiki no Mikoto.

Următoarele Zeități care au apărut au fost Izanagi no Mikoto [Bărbatul-care-invită] și Izanami no Mikoto [Femeia-care-invită].

Acestea formează opt Zeități în total. Fiind formate prin acțiunea reciprocă a principiilor Cereşti și Pământești, au fost făcute bărbat și femeie. De la Kuni no toko-tachi no Mikoto la Izanagi no Mikoto și Izanami no Mikoto sunt numite cele șapte generații ale erei Zeilor. Izanagi no Mikoto și Izanami no Mikoto au stat pe podul plutitor al Cerului și au ținut sfat între ele, spunând: „Nu există oare o țară dedesubt?”

Acolo, au aruncat sulița-bijuterie a Cerului și, bâjbâind cu ea, au găsit oceanul. Saramura care picura din vârful suliței s-a închegat și a devenit o insulă care a primit numele de Ono-goro-jima [Insulă închegată spontan].

Cele două Zeități au coborât atunci și au locuit pe această insulă. Prin urmare, au dorit să devină soț și soție împreună și să creeze țări.

Așa că au făcut din Ono-goro-jima stâlpul centrului țării.

Acum, zeitatea masculină întorcându-se la stânga, iar zeitatea feminină la dreapta, au înconjurat separat stâlpul țării. Când s-au întâlnit pe o parte, zeitatea feminină a vorbit prima și a spus: — „Ce încântător! Am întâlnit un tânăr minunat.” Zeitatea masculină a fost nemulțumită și a spus: — „Sunt bărbat și, pe bună dreptate, ar fi trebuit să vorbesc primul. Cum se face că, dimpotrivă, tu, o femeie, ai fi fost prima care a vorbit? A fost ghinion. Hai să ne întoarcem.” După aceasta, cele două zeități s-au întors și, întâlnindu-se din nou, de data aceasta zeitatea masculină a vorbit prima și a spus: — „Ce încântător! Am întâlnit o fecioară frumoasă.”

Apoi a întrebat-o pe zeitatea feminină, spunând: — „În corpul tău este ceva format?”

Ea a răspuns și a spus: — „În corpul meu există un loc care este sursa feminității.” Zeitatea masculină a spus: — „În corpul meu există din nou un loc care este sursa masculinității. Doresc să unesc acest loc-sursa al corpului meu cu locul-sursa al corpului tău.” Atunci, bărbatul și femeia s-au unit pentru prima dată ca soț și soție.

Acum, când a sosit momentul nașterii, mai întâi insula Ahaji a fost considerată placenta, iar mințile lor nu au găsit nicio plăcere în ea. Prin urmare, a primit numele de Ahaji no Shima [insula care este nesatisfăcătoare].

Apoi a apărut insula Oho-yamato no Toyo-aki-tsu-shima [recolta-bogată-a-insulei].

Apoi au produs insula Iyo no futa-na și apoi insula Tsukushi. Apoi, insulele Oki și Sado s-au născut ca gemeni. Acesta este prototipul nașterilor gemene care au loc uneori în rândul omenirii.

Apoi s-a născut insula Koshi, apoi insula Oho-shima, apoi insula Kibi no ko.

De aici a apărut prima dată denumirea de țară Oho-ya-shima [țara cu opt insule].

Apoi, insulele Tsushima și Iki, cu insulele mici din diferite părți, au fost produse prin coagularea spumei apei sărate.

Au produs apoi marea, apoi râurile și apoi munții. Apoi au produs Ku-ku-no-chi, strămoșul copacilor, și apoi strămoșul ierburilor, Kaya no hime.

După aceasta, Izanagi no Mikoto și Izanami no Mikoto s-au consultat, spunând: — „Noi am produs Marea țară cu opt insule, cu munți, râuri, ierburi și copaci. De ce nu am produce pe cineva care să fie stăpânul universului?” Apoi, împreună, au produs-o pe Zeița Soarelui, care a fost numită Oho-hiru-me no muchi [Marea-amiază-femeie-a-posesorului].

Strălucirea strălucitoare a acestui copil strălucea în toate cele șase colțuri [Nord, Est, Sud, Vest, Sus și Jos]. Prin urmare, cele două Zeități s-au bucurat, spunând: — „Am avut mulți copii, dar niciunul dintre ei nu a fost egal cu acest copil minunat. Nu ar trebui să fie ținut mult timp în această țară, ci ar trebui să-l trimitem de bunăvoie imediat în Rai și să-i încredințăm treburile Raiului.”

În acest moment, Cerul și Pământul nu erau încă departe de ele și, prin urmare, l-au trimis în Rai pe scara Raiului.

Apoi l-au născut pe zeul Lunii.

Strălucirea lui era aproape de cea a Soarelui în splendoare. Acest Zeu urma să fie consoarta Zeiței Soarelui și să ia parte la guvernarea ei. Prin urmare, l-au trimis și pe el în Rai.

Apoi l-au născut pe copilul lipitoare, care nici măcar la vârsta de trei ani nu putea sta în picioare. Prin urmare, l-au așezat în barca Raiului din piatră, lemn de camfor și l-au abandonat vânturilor.

Următorul lor copil a fost Sosa no wo no Mikoto [Cel Impetuos].

Acest zeu avea un temperament feroce și era înclinat spre acte de cruzime. Mai mult, și-a făcut un obicei din a plânge și a se văieta continuu. Așa că a dus mulți dintre oamenii țării la o moarte prematură. Din nou, a făcut ca munții verzi să se ofilească. Prin urmare, cei doi zei, părinții săi, i s-au adresat lui Sosa no wo no Mikoto, spunând: — „Ești extrem de rău și nu este potrivit să domnești peste lume. Cu siguranță trebuie să pleci departe în Țara de Jos" [Hades]. Așa că, în cele din urmă, l-au alungat.

Următorul lor copil a fost Kagu tsuchi [zeul focului].

Izanami no Mikoto a fost arsă de Kagu tsuchi, astfel încât a murit. Când se întindea să moară, a născut Zeița Pământului, Hani-yama-hime, și Zeița Apei, Midzu-ha-no-me. După aceea, Kagu tsuchi a luat-o de soție pe Hani-yama-hime și au avut un copil pe nume Waka-musubi [creștere tânără]. Pe creștetul capului acestei Zeități au apărut viermii de mătase și dudul, iar în buricul ei cele cinci tipuri de cereale.

După aceea, Izanagi no Mikoto a mers după Izanami no Mikoto și a intrat în tărâmul lui Yomi [Hades]. Când a ajuns la ea, au conversat între ei, iar Izanami no Mikoto a spus: „Stăpânul și soțul meu, de ce ai venit atât de târziu? Am mâncat deja din cuptorul lui Yomi. Cu toate acestea, sunt pe cale să mă întind să mă odihnesc. Te rog, nu te uita la mine." Izanagi no Mikoto nu a ascultat-o, ci și-a luat în secret pieptenele cu mulți dinți și, rupându-i dintele cel mai de sus, a făcut din el o torță și s-a uitat la ea. Materie putrezită țâșnise, iar viermii roiau. Acesta este motivul pentru care oamenii din ziua de azi evită să folosească o singură lumină noaptea și, de asemenea, evită să arunce pieptenele noaptea. Izanagi no Mikoto a fost foarte șocată și a spus: „Nu! Am ajuns fără să știu ce ți-am poruncit? Acum sunt rușinată." Așa că a fugit repede înapoi. Atunci Izanami no Mikoto s-a înfuriat și a spus: „De ce nu ai respectat ce ți-am poruncit? Acum sunt rușinată." Așa că le-a trimis pe cele opt Femei Urâte din Yomi să-l urmărească și să-l oprească. Izanagi no Mikoto și-a scos, așadar, sabia și, fluturând-o în spatele lui, a fugit. Apoi și-a luat coafura neagră și a aruncat-o. S-a transformat în struguri, pe care Femeile Urâte, văzându-i, i-au luat și i-au mâncat. După ce au terminat de mâncat, au urmărit-o din nou pe Izanagi no Mikoto. Apoi și-a aruncat pieptenele cu mulți dinți, care s-a transformat imediat în lăstari de bambus. Femelele Urâte le-au tras în sus și le-au mâncat, iar după ce au terminat de mâncat, le-au urmărit din nou. După aceea, Izanami no Mikoto a venit ea însăși și l-a urmărit. În acest moment, Izanagi no Mikoto ajunsese la Pasul Echilibrat al lui Yomi.

Însă, după ce vizitase personal Țara Yomi, își adusese ghinionul. Prin urmare, pentru a spăla pângărirea, a vizitat poarta Aha [o strâmtoare faimoasă pentru mareele sale rapide] și poarta Haya-sufu-na [Nume-repede]. Dar mareea în aceste două porți era extrem de puternică. Așa că s-a întors și s-a îndreptat spre Wodo [poarta mică] din Tachibana. Acolo și-a făcut abluțiunile. În acest moment, intrând în apă, a suflat și a produs Iha-tsu-tsu no Mikoto [Stânca-Bătrânului]; ieșind din apă, a suflat și a produs Oho-nawo-bi no Kami [Marele Remediu al Persoanei]. Intrând a doua oară, a suflat și a produs Sokotsutsu no Mikoto [Bătrânul de Jos]; ieșind, a suflat și a produs Oho-aya-tsu-bi no Kami [Marele Model al Persoanei]. Intrând din nou, a suflat și l-a produs pe Aka-tsutsu no Mikoto [Bătrânul Roșu], iar ieșind a suflat și a produs diversele zeități ale Cerului și Pământului și ale Câmpiei Mării.

După aceasta, Izanagi no Mikoto, misiunea sa divină fiind îndeplinită și cariera sa spirituală fiind pe cale să sufere o schimbare, și-a construit o locuință sumbră pe insula Ahaji, unde a locuit pentru totdeauna în tăcere și ascuns.

—W. G. Aston (trad.). *The Nihongi*.
Londra: George Allen și Unwin, 1956, pp. 1-34.

AINU - La început, lumea era mocirlă.

Ainu sunt poporul aborigen nativ al Japoniei. Subjugați de japonezi în anul 812 d.Hr. și forțați să se retragă în insulele nordice Hokkaido și Sakhalin, cei 16.000 de Ainu rămași sunt vânători și pescari. Nu sunt mongoloizi, ci sunt probabil rămășițe ale unui popor proto-nordic care s-a răspândit odinioară în Asia de Vest. Limba lor nu are legătură cu nicio alta.

Religia Ainu este în general clasificată drept animistă, dar are și multe trăsături dualiste. Un zeu suprem locuiește în cerul cel mai înalt, iar multe zeități mai mici, inclusiv una malefică care a creat moartea și boala, populează regiunile inferioare. Cultul strămoșilor, ispășirea forțelor malefice, credința într-o viață viitoare și judecata în fața lui Dumnezeu, cu zeița focului ca martor principal, sunt caracteristici majore ale religiei.

Căsătoriile mixte cu japonezii au cauzat un declin atât al culturii native, cât și al populației, iar în acest mit al creației, este clară o relație strânsă cu cosmologiile japoneze. Ca și în Nihongi, pământul primordial este noroios și neformat până apare o privighetoare, sacră în Nihongi. pentru instruirea sexuală a lui Izanagi și Izanami, formând locuri uscate lovind noroiul cu aripile sale și împingându-l până devine ferm.

La început, lumea era mocirlă, căci apele și noroiul erau amestecate. Totul era tăcere; nu se auzea niciun sunet. Era frig. Nu erau păsări în aer. Nu exista nicio ființă vie.

În cele din urmă, Creatorul a creat o mică privighetoare și a trimis-o jos din locul său îndepărtat din cer.

„Produce pământul", a spus el.

Pasărea a zburat peste apele negre și mlaștina sumbră. Nu știa ce să facă. Nu știa cum să înceapă.

A fluturat apa cu aripile și a stropit-o ici și colo. A alergat în sus și în jos în mocirlă cu picioarele și a încercat să o calce în picioare până a devenit fermă. A bătut-o cu coada, izbind-o. După mult timp de călcat și dat din coadă, au început să apară câteva locuri uscate în marele ocean care le înconjoară acum - insulele Ainu. Cuvântul Ainu pentru pământ este **moshiri**, pământ plutitor, iar privighetoarea este venerată.

—Povestit în Maria Leach. "*Începutul*."
New York: Funk și Wagnalls, 1956, p. 205.
— Bazat pe materialul din G. Batchelor. "*Ainu și folclorul lor.*"
Londra: 1901, p. 582 și următoarele și în „*Note despre Ainu*."
Tranzacții ale Societății Asiatice din Japonia. Vol. 10. Yokohama: 1882.

ȘASE. MITURI SIBERIENE ȘI ESKIMO

TUNGUS

Dumnezeu triumfă asupra diavolului

Tunguşii (sau Evenki) sunt un grup siberian nativ care numără acum aproximativ 30.000 de persoane. Marea majoritate trăiesc în URSS, în principal în districtul național Evenki, în timp ce restul se află în China. Înainte ca rușii să se mute în Siberia în a doua parte a secolului al XVI-lea și înainte ca sovieticii să stabilească în cele din urmă controlul asupra regiunii, tunguşii practicau o religie șamanică.

În multe mituri siberiene ale creației, cum ar fi acesta, Dumnezeu a creat pământul dând foc oceanului primordial. Folosind o forță creatoare pentru a învinge și a ordona o alta, el a triumfat asupra puterilor haosului și a format pământul.

Odată ajuns pe pământ, Dumnezeu l-a întâlnit pe diavol, Buninka, care avea propriile sale planuri. Buninka a rupt instrumentul muzical cu douăsprezece corzi al lui Dumnezeu (o coardă pentru fiecare lună) și, ca răspuns la această provocare, Dumnezeu a oferit un test al puterii respective. Crearea pinului, punctul central al concursului ulterior, este semnificativă din mai multe motive: la nivel psihosexual, este un simbol falic evident, evocator al fertilității și puterii creative; este, de asemenea, din punct de vedere religios, un axis mundi, o conexiune simbolică între tărâmurile absolut și relative, cer și pământ. În plus, având în vedere proprietățile sale de arbore veșnic verde, pinul simbolizează viața nemuritoare și neschimbătoare. Când copacul diavolului s-a dovedit slab și neîntemeiat în comparație cu cel al lui Dumnezeu, puterea superioară a lui Dumnezeu a fost stabilită.

Dumnezeu a trimis foc în oceanul primordial. În decursul timpului, focul a învins puterea apei și a ars o parte din ocean, astfel încât acesta a devenit destul de dur. Astfel s-au format pământul și marea actuale.

Când Dumnezeu a coborât pe pământ, l-a întâlnit pe diavol, Buninka, care dorea și el să creeze o lume. Astfel a apărut o dispută între Dumnezeu și diavol. Diavolul a vrut să distrugă pământul lui Dumnezeu și a spart instrumentul muzical cu douăsprezece corzi al acestuia din urmă. Atunci Dumnezeu s-a mâniat și a spus: „Dacă poți porunci unui pin să crească din lac, îți voi recunoaşte puterea, dar dacă pot să o fac, trebuie să recunoşti că sunt atotputernic.” Diavolul a fost de acord cu propunerea lui Dumnezeu. Imediat, când Dumnezeu a poruncit, un copac a ieşit din apă și a început să crească, dar pinul diavolului nu a vrut să stea drept, ci s-a clătinat dintr-o parte în alta. Astfel, diavolul a văzut că Dumnezeu era mai puternic decât el.

— Uno Holmberg. Fino-Ugric, *Mitologie Siberiană*.
În MacCulloch (ed.), *Mitologia tuturor raselor.* Vol. 4.
Boston: Marshall Jones, 1927, p. 329.

MONGOLIAN

Un lama a coborât din rai.

Cucerirea simultană a nordului Indiei de către musulmani și a nordului Chinei de către mongoli sub conducerea lui Genghis Khan (11677-1227 d.Hr.) i-a forțat pe budiștii tibetani să se îndepărteze de viața religioasă a Indiei de care fuseseră atașați și să se îndrepte spre mongoli. Munca misionară pe care au făcut-o printre acești oameni chiar și după căderea dinastiei mongole (Yuan) din China este evidentă în acest fragment din mitul creației.

Aici, un lama („superiorul”, idealul budismului tibetan) agită apele primordiale cu o tijă de fier, la fel cum au făcut-o Izanagi şi Izanami în mitul japonez, Nihongi. Influenţat de această conexiune puternică cu sursa puterii creative, haosul se organizează în uscat şi în marea înconjurătoare.

Mongolii, care numără în prezent aproximativ 3.250.000, trăiesc acum în Mongolia, Manciuria de nord şi de vest şi în RSS Autonomă Buriat-Mongolă din URSS.

La început, când încă nu exista pământ, ci apa acoperea totul, un Lama a coborât din Cer şi a început să amestece apa cu o tijă de fier. Prin influența vântului şi a focului astfel provocate, apa de la suprafața din mijlocul oceanului s-a îngroşat şi s-a coagulat, formând uscat.

— Uno Holmberg. Finno-Ugric, Siberian Mythlology.
În MacCulloch (ed.), The Mythology of All Races. Vol. 4.
Boston: Marshall Jones, 1927, pp. 328-329.

BURIAT DIN ALARSK

Când Burhanul a coborât din Rai

Strânşi înrudiţi cu mongolii din punct de vedere lingvistic şi cultural, buriaţii sunt un alt popor indigen din Siberia. Numărând în prezent aproximativ 250.000 de locuitori, aceştia trăiesc în RSS Autonomă Buriată, la nord de Mongolia. Deşi majoritatea buriaţilor sunt astăzi ortodocşi ruşi, o puternică influenţă budistă este evidentă în acest mit al creaţiei mai vechi.

Cu diavolul acţionând ca un scufundător, Dumnezeu împrăştie pământul peste suprafața apei şi porunceşte lumii să se nască. Apoi, într-o dezvoltare puternic dualistă, diavolul este răsplătit pentru serviciul său cu o bucată de pământ pentru el însuşi. Înfigându-şi toiagul în pământul fertil (un act sexual imitativ), el face ca pământul să dea naştere tuturor creaturilor dăunătoare.

Când burhanul (=Buddha) a coborât din Rai pentru a crea pământul, diavolul (Sholmo) a apărut lângă el pentru a-i da sfaturi despre cum să fie făcut pământul din materia pământească şi pietrele de sub apă, oferindu-se în acelaşi timp să aducă materia pământească. Dumnezeu a împrăştiat materia pământească, pe care i-o adusese diavolul, pe suprafața oceanului şi a spus: „Să se nască lumea!”. Ca recompensă pentru efortul său, diavolul a cerşit o parte din pământ, primind suficient pentru a-şi înfige toiagul. Diavolul şi-a împins imediat toiagul în gaură şi din gaură au ieşit tot felul de reptile, şerpi etc. Astfel a creat creaturile dăunătoare ale lumii.

— Uno Holmberg. Finno-Ugric, *Siberian Mythology.*
În MacCulloch (ed.), *The Mythology of All Races*. Vol. 4.
Boston: Marshall Jones, 1927, p. 315.

ALTAIC

Dumnezeu și Primul Om

Popoarele altaice sunt un grup înrudit din punct de vedere lingvistic, care include turci, mongoli şi tungus-manciurieni. Influențele religioase asupra acestor popoare iniţial şamaniste şi nomade provin din budism, islam, religia iraniană, creştinismul nestorian şi maniheism. În acest mit, dualismul nativ sau dezvoltat al acestor crezuri este clar.

Dumnezeu și Diavolul - identificați aici cu „Primul Om”, primul dintre strămoși și, în cele din urmă, conducătorul lumii subterane - acționează împreună pentru a crea pământ din haosul apos. Prin încercarea sa de a-l păcăli pe Dumnezeu și de a păstra o parte din pământ pentru sine, Diavolul creează, fără să vrea, locuri mlăștinoase și neformate.

La început, când nu era decât apă, Dumnezeu și „Primul Om” se mișcau sub forma a două gâște negre peste apele oceanului primordial. Diavolul, însă, nu și-a putut ascunde natura, ci s-a străduit să se ridice mereu mai sus, până când, în cele din urmă, s-a scufundat în adâncuri. Aproape sufocându-se, a fost forțat să-L cheme pe Dumnezeu în ajutor, iar Dumnezeu l-a ridicat din nou în aer cu puterea cuvântului său. Dumnezeu a vorbit atunci: „Să se ridice o piatră din fundul oceanului!” Când Piatra a apărut, „Omul” s-a așezat pe ea, dar Dumnezeu i-a cerut să se scufunde sub apă și să aducă pământ. Omul a adus pământ în mână, iar Dumnezeu l-a împrăștiat pe suprafața apei spunând: „Să prindă lumea formă!” Încă o dată, Dumnezeu i-a cerut Omului să aducă pământ. Dar Omul a decis apoi să ia puțin pentru el și a adus câte o bucățică în fiecare mână. O mână i-a dat-o lui Dumnezeu, dar cealaltă a ascuns-o în gură, intenționând să-și creeze propria lume. Dumnezeu a aruncat pământul pe care i-l adusese diavolul lângă restul de apă, iar lumea a început imediat să se extindă și să devină mai tare, dar odată cu creșterea lumii, bucata de pământ din gura Omului s-a umflat și ea până când acesta era pe punctul de a se sufoca, așa că a fost din nou forțat să ceară ajutorul lui Dumnezeu. Dumnezeu a întrebat: „Care a fost intenția ta? Credeai că poți ascunde pământ de mine în gura ta?” Omul și-a mărturisit acum intențiile secrete și, la cererea lui Dumnezeu, a scuipat pământul din gură. Astfel s-au format locurile mlăștinoase de pe pământ.

— Uno Holmberg. Finno-Ugric, *Siberian Mythology.*
În MacCulloch (ed.), The Mythology of All Races. Vol. 4.
Boston: Marshall Jones, 1927, pp. 317-318.

ESKIMO

Creația

Cei 55.000 de eschimoși care trăiesc în vastele regiuni arctice și subarctice din nord sunt remarcabil de asemănători ca limbă, aspect fizic și religie. Elemente ale acestui mit sunt comune printre eschimoșii din Peninsula Chuckchi din Siberia până în Groenlanda, de unde au migrat până în secolul al XIII-lea d.Hr.; într-adevăr, ultimele secvențe care implică doi frați care se ceartă pentru soare sunt caracteristice și mitologiei fino-ugrice și turco-mongole.

Acest mit a fost relatat de un bătrân unalit din Kigitauik. Deși domeniul său de aplicare este de obicei limitat și nu se concentrează pe crearea universului ca atare, el vorbește despre originea oamenilor și a societății. În special, mitul evocă o legătură între zeul șmecher, Corbul, care călătorește frecvent între cele trei lumi: cerul, pământul și fundul mării, și șamanul, un preot sau vraci fundamental pentru eschimoși și alte religii a cărui funcție este de a media între lumile spiritelor și ale oamenilor. La fel ca și Corbul, șamanul este un străin dincolo de tărâmurile ordonate ale societății naturale și umane. Și, la fel ca șamanul, Corbul are mari puteri sacre; prin viclenia și inteligența sa, își schimbă ușor forma și îi instruiește pe oameni în modul corect de viață.

Acest mit descrie originea oamenilor (născuți dintr-o plantă, ceea ce îl surprinde pe Corb), diferențele dintre popoarele din interiorul țării și cele de pe coastă, cele trei lumi: cerul, pământul și apa și spiritele sacre care le locuiesc pe toate. În final, amintește de conflictul dintre doi frați Corb cu privire la amplasarea corectă a soarelui și, pe măsură ce lumea îmbătrânește și devine mai ordonată, pierderea treptată a puterii sacre. Pe măsură ce fratele Corb se așează în căsătorie și în viața pământească, își pierde capacitatea de a se

înălța de pe pământ în lumea spiritelor. Astfel, se stabilește separarea celor doi, atât de palpabilă acum.

Era pe vremea când nu existau oameni pe câmpia pământului. Timp de patru zile, primul om a zăcut încolăcit în păstaia unui bob de mazăre. În a cincea zi și-a întins picioarele și a spart păstaia, căzând la pământ, unde s-a ridicat în picioare, un bărbat matur. S-a uitat în jur, apoi și-a mișcat mâinile și brațele, gâtul și picioarele și s-a examinat cu curiozitate. Privind înapoi, a văzut păstaia din care căzuse, încă atârnată de viță, cu o gaură în capătul inferior, din care a căzut. Apoi s-a uitat din nou în jur și a văzut că se îndepărta mai mult de locul de plecare și că pământul se mișca în sus și în jos sub picioarele lui și părea foarte moale. După un timp, a simțit o senzație neplăcută în stomac și s-a aplecat să ia niște apă în gură dintr-o mică baltă de la picioarele lui. Apa i-a curs în stomac și s-a simțit mai bine. Când a ridicat din nou privirea, a văzut apropiindu-se, cu o mișcare ondulatorie, un obiect întunecat care a venit chiar în fața lui, când s-a oprit și, stând pe pământ, s-a uitat la el. Acesta era un corb și, de îndată ce s-a oprit, și-a ridicat una dintre aripi, și-a împins ciocul, ca o mască, până în vârful capului și s-a transformat imediat într-un om. Înainte să-și ridice masca, Corbul se holbase la om, iar după ce aceasta a fost ridicată, s-a holbat mai mult ca niciodată, mișcându-se dintr-o parte în alta pentru a avea o vedere mai bună. În cele din urmă, a spus: „Ce ești? De unde ai venit? N-am mai văzut niciodată ceva ca tine.” Apoi Corbul s-a uitat la Om și a fost și mai surprins să constate că această nouă ființă ciudată semăna atât de mult cu el ca formă.

Apoi i-a spus Omului să se îndepărteze câțiva pași și, uimit, a exclamat din nou: „De unde ai venit? N-am mai văzut niciodată ceva ca tine.” La aceasta, Omul a răspuns: „Eu vin din păstaia de mazăre.” Și a arătat spre planta din care provenea. „Ah!”, exclamă Corbul. ”Am făcut vița aceea, dar nu știam că ceva ca tine va ieși vreodată din ea. Vino cu mine pe pământul înalt de acolo; am făcut pământul acesta mai târziu și este încă moale și subțire, dar acolo este mai gros și mai tare.”

În scurt timp, au ajuns la ținutul mai înalt, care era ferm sub picioarele lor. Apoi Corbul l-a întrebat pe Om dacă mâncase ceva. Acesta din urmă a răspuns că înghițise niște substanță moale la una dintre bălți. „Ah!”, a spus Corbul, ”ai băut niște apă. Acum așteaptă-mă aici.”

Apoi și-a tras masca peste față, transformându-se din nou într-o pasăre și a zburat departe spre cer, unde a dispărut. Omul a așteptat unde fusese lăsat până în a patra zi, când Corbul s-a întors, aducând patru fructe de pădure în gheare. Ridicându-și masca, Corbul s-a transformat din nou în om și i-a întins două merișoare și două afine de turbă, spunând: „Iată ce am făcut pentru tine să mănânci. De asemenea, îmi doresc să fie din belșug pe pământ. Acum mănâncă-le.” Om a luat fructele de pădure și le-a pus în gură una după alta, iar acestea i-au potolit foamea, care îl făcuse să se simtă inconfortabil. Corbul l-a condus apoi pe Om la un pârâu mic din apropiere și l-a lăsat în timp ce el s-a dus la malul apei și a modelat câteva bucăți de lut în forma unei perechi de oi de munte, pe care le-a ținut în mână, iar când s-au uscat, l-a chemat pe Om să-i arate ce făcuse. Omului i s-au părut foarte frumoase, iar Corbul i-a spus să închidă ochii. De îndată ce ochii Omului s-au închis, Corbul și-a tras masca și și-a fluturat aripile de patru ori peste imagini, când acestea au fost înzestrate cu viață și au sărit ca oi de munte adulte. Corbul și-a ridicat apoi masca și i-a spus Omului să se uite. Când Omul a văzut oaia îndepărtându-se, plină de viață, a strigat de bucurie. Văzând cât de încântat era Omul, Corbul a spus: „Dacă aceste animale sunt numeroase, poate că oamenii își vor dori foarte mult să le aibă.” Iar Omul a spus că crede că da. „Ei bine”, a spus Corbul, ”ar fi mai bine pentru ele să aibă casa lor printre stâncile înalte, astfel încât să nu le poată ucide toată lumea și numai acolo vor fi găsite.”

Apoi Corbul a făcut două animale din lut, pe care le-a înzestrat cu viață ca înainte, dar cum erau uscate doar în anumite locuri când li se dădea viață, au rămas maronii și albe, și astfel au apărut renii îmblânziți cu blană pestriță. Omul i-a considerat foarte frumoși, iar Corbul i-a spus că vor fi foarte rari. În același fel, o pereche de reni sălbatici a fost făcută și li s-a permis să se usuce și să se albească doar pe burtă, apoi li s-a dat viață; în consecință, până în ziua de azi, burta renului sălbatic este singura parte albă din el. Corbul i-a spus Omului că aceste animale vor fi foarte comune și că oamenii vor ucide multe dintre ele.

„Vei fi foarte singur, de unul singur”, a spus Corbul. „Îți voi face un tovarăș.” Apoi s-a dus într-un loc la oarecare distanță de locul unde făcuse animalele și, uitându-se din când în când la Om, a făcut o imagine foarte asemănătoare cu el. Apoi a prins o mulțime de iarbă fină de apă pe ceafă drept păr și, după ce imaginea s-a uscat în mâinile sale, și-a fluturat aripile peste ea ca înainte și o tânără femeie frumoasă s-a ridicat și a stat lângă Om. „Uite”, a strigat Corbul, ”ai un tovarăș”, și i-a condus înapoi la o mică movilă din apropiere.

În acele vremuri nu existau munți departe sau aproape, iar soarele nu înceta niciodată să strălucească puternic; nu cădea niciodată ploaie și nu bătea niciun vânt. Când au ajuns la movilă, Corbul le-a arătat celor doi cum să-și facă un pat în mușchiul uscat și au dormit acolo foarte călduros; Corbul și-a tras masca jos și a dormit aproape sub forma unei păsări. Trezindu-se înaintea celorlalți, Corbul s-a întors la pârâu și a făcut câte o pereche de lipani, lipani și peștișori negri. Când aceștia înotau în apă, l-a chemat pe Om să-i vadă. Când acesta din urmă s-a uitat la ei și a văzut lipanii înotând în susul pârâului cu o mișcare zvârcolitoare, a fost atât de surprins încât a ridicat brusc mâna și peștii au fugit. Corbul i-a arătat apoi lipanii și i-a spus că vor fi găsiți în pâraiele limpezi de munte, în timp ce lipanii vor trăi de-a lungul coastei și că amândoi vor fi buni pentru hrană. Apoi a fost creat șoarecele-ciocan, Corbul spunând că nu va fi bun de mâncat, ci va înviora pământul și îl va împiedica să pară sterp și trist.

În felul acesta, Corbul a continuat timp de câteva zile să creeze păsări, pești și animale, arătându-le Omului și explicându-le întrebuinţările lor.

După aceasta, a zburat spre cer și a lipsit patru zile, când s-a întors, aducând înapoi un somon pentru uzul Omului. Privind în jur, a văzut că bălțile și lacurile erau tăcute și singuratice, așa că a creat multe insecte acvatice pe suprafața lor și din aceeași lut a făcut castorul și bizamul pentru a le frecventa granițele. Apoi, de asemenea, au fost create muște, țânțari și diverse alte insecte terestre și acvatice, explicându-i-se Omului că acestea au fost create pentru a înviora și a înveseli pământul. Pe atunci, țânțarul era ca musca de casă în obiceiurile sale și nu mușca așa cum o face acum.

Omului i s-a arătat bizamul și i s-a spus să-i ia pielea pentru îmbrăcăminte. I s-a spus, de asemenea, că castorii vor trăi de-a lungul râurilor și vor construi case puternice și că trebuie să le urmeze exemplul și, de asemenea, că castorii vor fi foarte vicleni și doar vânătorii buni îi vor putea prinde.

În acel moment, femeia a născut un copil, iar Corbul i-a îndrumat pe Om cum să-l hrănească și să-l îngrijească, spunându-i că va crește și va deveni un om ca el. De îndată ce copilul s-a născut, Corbul și Omul l-au dus la un pârâu, l-au frecat cu lut și apoi s-au întors cu el la locul său de odihnă de pe deal. A doua zi dimineață, copilul alerga de colo colo, smulgând iarbă și alte plante pe care Corbul le făcuse să crească în apropiere; în a treia zi, copilul a devenit un om matur.

După aceasta, Corbul s-a gândit că, dacă nu va crea ceva care să-i facă pe oameni să se teamă, vor distruge tot ce făcuse el pentru a locui pe pământ. Apoi s-a dus la un pârâu din apropiere, unde a format un urs și i-a dat viață, sărind repede într-o parte în timp ce ursul se ridica și se uita cu fior în jur. Omului i s-a spus apoi că ursul va fi foarte fioros și îl va sfâșia dacă îl va deranja. Apoi au fost create diferite tipuri de foci, iar numele și obiceiurile lor i-au fost explicate omului. Corbul l-a învățat și pe Om să facă undițe din piele brută de focă și capcane pentru căprioare, dar l-a avertizat să aștepte până când căprioarele vor fi din belșug înainte de a prinde vreuna dintre ele.

Cu timpul, femeia a rămas însărcinată din nou, iar Corbul a spus că va fi o fată și că trebuie să o frece cu lut imediat ce se va naște și că, după ce va crește mare, va trebui să se căsătorească cu fratele ei. Apoi Corbul s-a dus la locul viței de mazăre, unde a fost găsit primul bărbat. În timp ce el era plecat, s-a născut o fată și cei doi au făcut așa cum li s-a spus, iar a doua zi fata a umblat. În a treia zi, a devenit o femeie matură și s-a căsătorit cu tânărul, așa cum i-a spus Corbul, pentru ca pământul să fie populat mai repede.

Când Corbul a ajuns la vița de mazăre, a găsit alți trei bărbați tocmai căzuseră din păstaia de mazăre care a dat primul. Acești bărbați, la fel ca primii, se uitau în jur cu uimire, iar Corbul i-a condus într-o direcție opusă celei în care îl luase pe primul bărbat, aducându-i apoi pe un pământ ferm aproape de mare. Aici s-au oprit, iar Corbul a rămas cu ei mult timp, învățându-i cum să

trăiască. I-a învățat cum să facă un burghiu de incendiu și un arc dintr-o bucată de lemn uscat și o frânghie, luând lemnul din tufișurile și copacii mici pe care îi făcuse să crească în scorburi și locuri adăpostite de pe coasta dealului. Le-a făcut fiecăruia dintre bărbați câte o soție și a creat, de asemenea, multe plante și păsări care frecventează coasta mării, dar mai puține decât făcuse în țara în care locuia primul om. I-a învățat pe bărbați să facă arcuri și săgeți, sulițe, plase și toate uneltele de vânătoare și cum să le folosească; de asemenea, cum să prindă focile care deveniseră acum abundente în mare. După ce i-a învățat cum să facă caiace, le-a arătat cum să construiască case din bușteni plutiți și tufișuri acoperite cu pământ. Acum, cele trei soții ale ultimilor oameni erau toate însărcinate, iar Corbul s-a întors la primul om, unde a descoperit că copiii erau căsătoriți; apoi i-a povestit Omului despre tot ce făcuse pentru oamenii de pe coasta mării. Privind în jur, i s-a părut că pământul pare gol; Așadar, în timp ce ceilalți dormeau, el a făcut să răsară mesteacăn, molid și plop în locuri joase, apoi i-a trezit pe oameni, care au fost foarte încântați să vadă copacii. După aceasta, au fost învățați cum să facă foc și cum să pună scânteia de iască într-un mănunchi de iarbă uscată și să o fluture până când ardea, apoi să pună lemne uscate peste ea. Li s-a arătat cum să frigă pește pe un băț, cum să facă capcane pentru pești din așternuturi și scoarță de salcie, cum să usuce somonul pentru iarnă și cum să construiască case.

Corbul s-a întors apoi la oamenii de coastă. După ce a plecat, Omul și fiul său s-au dus la mare, iar fiul a prins o focă pe care au încercat să o omoare cu mâinile, dar nu au putut, până când, în cele din urmă, fiul a ucis-o cu o lovitură de pumn. Apoi, tatăl i-a luat pielea doar cu mâinile și a făcut din ea frânghii pe care le-au uscat. Cu aceste frânghii au întins capcane în pădure pentru reni. Când s-au dus să le vadă a doua zi dimineață, au găsit frânghiile mușcate în două și capcanele dispărute, căci pe atunci renii aveau dinți ascuțiți ca și câinii. După ce s-a gândit o vreme, tânărul a făcut o groapă adâncă în poteca cerbilor și a atârnat în ea o piatră grea fixată de capcană, astfel încât, atunci când prindea un cerb, piatra să alunece în gaură, să tragă gâtul cerbului la pământ și să-l țină strâns. A doua zi dimineață, când s-au întors, au găsit un cerb încurcat în capcană. L-au scos, l-au ucis și l-au jupuit, cărând pielea acasă pentru a-și face pat; o parte din carne a fost prăjită la foc și s-a dovedit a fi foarte bună de mâncat. Într-o zi, Omul a ieșit la vânătoare de foci pe țărmul mării. A văzut multe foci, dar în fiecare caz, după ce se strecura cu grijă, acestea se rostogoleau în apă înainte să ajungă la ele, până când rămânea doar una pe stânci; Omul s-a strecurat până la ea mai cu grijă decât înainte, dar și foca a scăpat. Apoi s-a ridicat și pieptul său părea plin de o senzație ciudată, iar apa a început să-i curgă din ochi și pe față. A ridicat mâna și a prins câteva dintre picături pentru a le privi și a descoperit că erau de fapt apă; apoi, fără nicio dorință din partea lui, au început să izbucnească în țipete puternice, iar lacrimile i-au curs pe față în timp ce se îndrepta spre casă. Când fiul său l-a văzut venind, le-a strigat soției și mamei sale să-l vadă pe Omul venind făcând un zgomot atât de ciudat; când a ajuns la ele, au fost și mai surprinse să vadă apă curgându-i pe față. După ce le-a povestit despre dezamăgirea sa, toți au fost loviți de aceeași boală ciudată și au început să se vaite cu el, și în acest fel oamenii au învățat pentru prima dată să plângă. După aceasta, fiul a ucis o altă focă și au făcut mai multe capcane pentru cerbi din pielea ei.

Când cerbul prins de data aceasta a fost adus acasă, Omul le-a spus oamenilor săi să ia un os de atelă din piciorul său din față și să facă o gaură în capătul mare. În acesta au pus niște fire de tendoane de cerb și le-au cusut piei pe corp pentru a se încălzi la venirea iernii; căci Corbul le spusese să facă asta, astfel încât pieile proaspete de cerb să se usuce pe ele. Omul i-a arătat apoi fiului său cum să facă arcuri și săgeți și cum să le învelească pe acestea din urmă cu vârfuri de corn pentru a ucide cerbi; cu ele, fiul și-a ucis primul cerb. După ce a tăiat acest cerb, i-a pus grăsimea pe o perie și apoi a adormit; când s-a trezit, a fost foarte furios să constate că țânțarii îl mâncaseră pe tot. Până atunci, țânțarii nu mușcaseră niciodată oameni, dar Omul i-a certat pentru ceea ce făcuseră și le-a spus: „Nu mai mâncați niciodată carne, ci mâncați oameni”, și de atunci țânțarii au mușcat mereu oameni. Acolo unde locuia primul om se dezvoltase acum un sat mare, căci oamenii făceau totul așa cum le spunea Corbul, și imediat ce se năștea un copil, acesta era frecat cu lut și astfel creștea până la statura sa completă în trei zile. Într-o zi, Corbul s-a întors și s-a așezat lângă Om, iar ei au vorbit despre multe lucruri. Omul l-a întrebat pe Corb despre pământul pe care îl făcuse pe cer. Corbul a spus că făcuse acolo un pământ frumos, după care Omul a cerut să fie dus să-l vadă. Acest

lucru a fost acceptat şi au pornit spre cer, unde au ajuns în scurt timp. Acolo, Omul s-a trezit într-o ţară frumoasă, cu o climă mult mai bună decât cea de pe pământ; dar oamenii care locuiau acolo erau foarte mici. Capetele lor ajungeau doar la coapsă când stăteau lângă el. Omul s-a uitat în jur în timp ce călătorea şi a văzut multe animale ciudate; de asemenea, că ţara era mult mai frumoasă decât cea pe care o părăsise. Corbul i-a spus că acest pământ, cu oamenii şi animalele sale, era primul pe care îl făcuse.

Oamenii care locuiau aici purtau haine din blană frumos lucrate, lucrate în modele ornamentale, aşa cum se poartă acum pe pământ; căci Omul, la întoarcerea sa, le-a arătat oamenilor săi cum să facă haine în acest fel, iar modelele s-au păstrat de atunci. După un timp, au ajuns la un kashim mare şi au intrat; un om foarte bătrân, primul creat de Corb în ţara cerului, a ieşit de la locul său de onoare din capul camerei, vizavi de uşă, şi i-a întâmpinat, spunându-le oamenilor să aducă mâncare pentru oaspetele din ţinutul inferior, care era prietenul său. Apoi i s-a adus carne fiartă de un fel pe care Omul nu-l mâncase niciodată înainte. Corbul i-a spus că era de la oile de munte şi de la renii îmblânziţi. După ce Omul a mâncat, Corbul l-a condus din nou să-i arate alte lucruri pe care le făcuse şi i-a spus să nu încerce să bea din niciunul dintre lacurile pe care ar putea să le treacă, căci în ele crease animale care l-ar fi prins şi l-ar fi distrus dacă s-ar fi apropiat.

Pe drum, au ajuns la un fund sec de lac în care creştea dens iarbă înaltă. Pe vârfurile acestori ierburi, care nu se îndoia sub greutatea sa, zăcea un animal mare, cu aspect ciudat, cu un cap lung şi şase picioare. Cele două picioare din spate erau neobişnuit de mari; cele din faţă erau scurte, iar o pereche mică se întindea din burtă. Pe tot corpul animalului creştea păr fin şi des, ca cel al şoarecilor, dar era mai lung în jurul picioarelor. Din spatele capului creştea o pereche de coarne groase şi scurte, care se întindeau înainte şi se curbau înapoi la vârfuri. Animalul avea ochi mici şi era de culoare foarte închisă sau negricioasă.

Corbul i-a spus Omului că atunci când oamenii doreau să omoare unul dintre aceste animale, puneau mai întâi buşteni pe pământ sub ele, căci, dacă nu o făceau, animalul s-ar scufunda în pământ când cădea şi s-ar pierde. Pentru a ucide unul dintre ele, era nevoie de mulţi oameni, iar când animalul cădea pe buşteni, alţi buşteni trebuiau aruncaţi peste el şi ţinuţi jos, în timp ce doi bărbaţi luau bâte mari şi îi loveau în craniu între ochi.

Apoi au ajuns la o gaură rotundă pe cer, în jurul marginii căreia creştea un inel de iarbă scurtă, strălucind ca focul. Aceasta, a spus Corbul, era o stea numită Câinele-Lună (i-gha-lum ki-mukh-ti). Vârfurile ierbii care mărgineau gaura dispăruseră, iar Corbul a spus că mama lui luase puţină, iar el luase restul pentru a face primul foc de pe pământ. A adăugat că încercase să facă puţină iarbă din acelaşi tip pe pământ, dar nu a putut.

Omului i s-a spus acum să închidă ochii şi că va fi dus într-un alt loc. Corbul l-a luat pe aripile sale şi, coborând prin gaura stelară, au plutit în jos mult timp, până când în cele din urmă au intrat în ceva ce părea să li se opună cursului. În cele din urmă s-au oprit, iar Corbul a spus că stăteau pe fundul mării. Omul respira destul de uşor acolo, iar Corbul i-a spus că aspectul de ceaţă era cauzat de apă. El a spus: „Voi crea aici nişte animale noi; dar voi nu trebuie să umblaţi; trebuie să vă întindeţi şi, dacă obosiţi, vă puteţi întoarce pe cealaltă parte.”

Corbul l-a lăsat apoi pe Om întins pe o parte, unde s-a odihnit mult timp; în cele din urmă s-a trezit, dar s-a simţit foarte obosit, aşa că a încercat să se întoarcă, dar nu a putut. Atunci Omul s-a gândit: „Aş vrea să mă pot întoarce”; şi într-o clipă s-a întors fără efort. În timp ce făcea asta, a fost surprins să vadă că trupul său se acoperise cu fire de păr lungi şi albe şi că degetele sale se transformaseră în gheare lungi, dar a adormit repede la loc. S-a trezit, s-a întors şi a adormit de trei ori mai mult. Când s-a trezit a patra oară, Corbul s-a oprit lângă el şi a spus: „Te-am transformat într-un urs alb. Cum îţi place?” Omul a încercat să răspundă, dar nu a putut scoate niciun sunet până când Corbul nu şi-a fluturat aripa magică deasupra lui, când acesta a răspuns că nu-i place, pentru că va trebui să trăiască pe mare în timp ce fiul său va fi pe ţărm şi se va simţi rău. Apoi Corbul a făcut o lovitură cu aripile sale şi pielea de urs a căzut de pe Om şi a rămas goală pe o parte în timp ce el s-a ridicat în forma sa originală. Apoi Corbul a luat una dintre penele cozii sale, a pus-o în interiorul pielii ursului ca spin şi, după ce şi-a fluturat aripa peste ea, a apărut un urs alb. Apoi au plecat mai departe şi, de atunci, urşi albi au fost găsiţi pe marea îngheţată.

Corbul l-a întrebat pe Om de câte ori se întorsese, iar el a răspuns: „patru”. „Asta a fost patru ani”, a spus Corbul, „căci ai dormit acolo doar patru ani”. Merseseră doar puțin mai departe, când au văzut un animal mic, ca o scorpie; acesta era un wi-lu-gho-yuk. Este ca scorpia care trăiește pe uscat, dar aceasta trăiește întotdeauna pe mare, pe gheață. Când vede un om, se năpustește asupra lui și, intrând în vârful cizmei lui, se târăște pe tot corpul lui, după care, dacă acesta rămâne complet liniștit, îl va lăsa nevătămat și omul va deveni un vânător de succes. În cazul în care omul mișcă chiar și un deget în timp ce acest animal este pe el, acesta se îngroapă instantaneu în carnea lui și merge direct la inimă, provocându-i moartea.

Apoi Corbul a creat a-mi-kik-ul, un animal mare, cleios, cu pielea pieloasă, cu patru brațe lungi și larg desfăcute. Acesta este un animal feroce, care trăiește în mare, și care își înfășoară brațele în jurul unui om sau a unui caiac și îl trage sub apă; dacă omul încearcă să scape de el părăsindu-și caiacul și urcând pe gheață, acesta se va strecura sub el, spărgând gheața de sub picioarele sale și chiar urmărindu-l pe țărm, săpând prin pământ la fel de ușor cum înoată în apă, astfel încât nimeni nu poate scăpa de el odată ce îl urmărește.

Dincolo de acesta, au văzut două animale mari, de culoare închisă, în jurul cărora înota unul mai mic. Corbul s-a grăbit înainte și s-a așezat pe capul animalului mai mic, iar acesta s-a liniștit. Când Omul s-a apropiat, Corbul i-a arătat două morse și a spus că animalul pe al cărui cap era purtat era un câine morsă (az-i-wu-gumki-mukh-ti). Acest animal, a spus el, mergea întotdeauna cu turme mari de morse și ucidea oameni. Era lung și destul de subțire, acoperit cu solzi negri, care nu erau prea greu de străpuns de o suliță. Capul și dinții lui semănau oarecum cu cei ai unui câine; avea patru picioare și o coadă lungă și rotundă, acoperită cu solzi ca cei de pe corp; cu o lovitură a acestei cozi putea ucide un om.

Apoi au fost văzute câteva balene și grampus. Corbul i-a spus lui Om că doar vânătorii buni le pot ucide și că atunci când una este ucisă, un sat întreg poate să se ospăteze. Apoi au văzut i-mum ka-bvi-a-ga, sau vulpea de mare, un animal foarte asemănător cu vulpea roșie, cu excepția faptului că trăiește în mare și este atât de feroce încât ucide oameni. Lângă aceasta se aflau doi i-mum isni-kak sau i-mum pikh-tukh-chi, vidra de mare, care este ca vidra de uscat, dar are blana mult mai fină, cu vârf alb, și este foarte rară, doar cei mai buni vânători putând să o captureze. Au trecut pe lângă multe feluri de pești și apoi țărmul s-a ridicat în fața lor, iar deasupra se puteau vedea valurile de pe suprafața apei. „Închide ochii și ține-te strâns de mine”, a spus Corbul. De îndată ce a făcut asta, Om s-a trezit stând pe țărm, lângă casa lui, și a fost foarte uimit să vadă un sat mare unde lăsase doar câteva colibe; soția lui devenise foarte bătrână, iar fiul său era un bătrân. Oamenii l-au văzut și l-au primit înapoi, făcându-l căpetenie; i s-a dat locul de onoare în kashim, unde le-a povestit oamenilor ce văzuse și i-a învățat pe tineri multe lucruri. Sătenii ar fi vrut să-i dea lui Raven un loc lângă bătrân, la locul de onoare, dar el l-a refuzat și a ales un loc alături de oamenii umili, lângă intrare.

După un timp, bătrânul a început să-și dorească să vadă din nou frumosul cer aterizând, dar poporul său a încercat să-l convingă să rămână cu ei. Le-a spus copiilor săi că nu trebuie să se simtă rău din cauza absenței sale și apoi, în compania Corbului, s-a întors în tărâmul cerului. Piticii i-au primit cu brațele deschise și au locuit acolo mult timp, până când sătenii de pe pământ au devenit foarte numeroși și au ucis o mulțime de animale. Acest lucru i-a înfuriat atât de tare pe Om și pe Corb, încât într-o noapte au luat o frânghie lungă și un coș de iarbă cu care au coborât pe pământ. Corbul a prins zece reni, pe care i-a pus în coș împreună cu bătrânul; apoi un capăt al frânghiei a fost legat de coș și Corbul s-a întors la cer, trăgându-l după el. În seara următoare, au luat renii și s-au dus aproape de satul Omului; căprioarelor li s-a spus apoi să dărâme prima casă la care ajungeau și să-i distrugă pe oameni, căci oamenii deveneau prea numeroși. Renii au făcut așa cum li s-a spus și i-au mâncat pe oameni cu dinții lor ascuțiți, ca de lup, după care s-au întors la cer; În noaptea următoare s-au întors și au distrus o altă casă cu locuitorii ei în același mod. Sătenii se speriaseră foarte tare și au acoperit a treia casă cu un amestec de grăsime de căprioară și fructe de pădure. Când renii au încercat să distrugă această casă, și-au umplut gurile cu fructele de pădure grase și acre, ceea ce i-a făcut să fugă, clătinând din cap atât de violent încât toți dinții lungi și

ascuțiți le-au căzut. După aceea, în locul lor au crescut dinți mici, cum au renii acum, iar aceste animale au devenit inofensive.

Omul și Corbul s-au întors la cer după ce renii au fugit, Omul spunând: „Dacă nu se face ceva pentru a împiedica oamenii să ia atâtea animale, vor continua până când vor ucide tot ce ați creat. Este mai bine să le luați soarele, astfel încât să fie în întuneric și să moară."

Corbul a fost de acord, spunând: „Rămâneți aici și eu mă voi duce să iau soarele." Așa că a plecat și, luând soarele, l-a pus în traista lui de piele și l-a dus departe, într-o parte a cerului unde locuiau părinții lui, și s-a făcut foarte întuneric pe pământ. În satul tatălui său, Corbul și-a luat o soție dintre fecioarele locului și a locuit acolo, ținând soarele ascuns cu grijă în sac.

Oamenii de pe pământ s-au speriat foarte tare când soarele a fost luat și au încercat să-l recupereze oferindu-i Corbului daruri bogate, hrană și blănuri, dar fără rezultat. După multe încercări, oamenii l-au implorat pe Corb să le dea lumină pentru scurt timp. Apoi ținea soarele într-o mână timp de două zile, pentru ca oamenii să poată vâna și să obțină hrană, după care soarele era luat și totul se întuneca. După aceasta, trecea mult timp și erau necesare multe ofrande înainte ca el să le dea din nou lumină. Acest lucru s-a repetat de multe ori.

Corbul avea în acest sat un frate mai mare care a început să-i pară rău pentru oamenii pământului și să se gândească la modalități prin care să obțină soarele și să-l aducă înapoi la locul lui. După ce s-a gândit mult timp, s-a prefăcut că moare și a fost pus într-o ladă funerară, așa cum era obiceiul. De îndată ce cei îndoliați au părăsit mormântul său, s-a ridicat și a ieșit la mică distanță de sat, unde și-a ascuns masca și haina de corb într-un copac; apoi s-a dus la izvorul de unde sătenii își luau apa și a așteptat. În scurt timp, soția fratelui său a venit după apă și, după ce și-a umplut găleata, a luat un polonic plin cu apă ca să bea. În timp ce bea, fratele lui Raven, printr-o vrajă magică, s-a transformat într-o frunză mică, căzând în polonic și fiind înghițit odată cu apa. Femeia a tușit și apoi s-a grăbit acasă, unde i-a spus soțului ei că înghițise ceva ciudat în timp ce bea la izvor, la care el nu a acordat prea multă atenție, spunând că probabil era o frunză mică.

Imediat după aceasta, femeia a rămas însărcinată și în câteva zile a născut un băiat, care era foarte vioi și se târa imediat și în câteva zile alerga. Acesta plângea continuu după soare și, cum tatăl îl iubea foarte mult, îi dădea adesea copilului să-l ia ca jucărie, dar avea întotdeauna grijă să-l ia înapoi. De îndată ce băiatul a început să se joace afară, a plâns și a implorat soarele mai mult ca niciodată. După ce a refuzat mult timp, tatăl său l-a lăsat să ia din nou soarele, iar băiatul s-a jucat cu el în casă, apoi, când nimeni nu se uita, l-a dus afară, a alergat repede la copac, și-a pus masca și haina de corb și a zburat departe cu el. Când era departe de cer, l-a auzit pe tatăl său strigându-i: „Nu ascunde soarele. Scoate-l din pungă ca să facă lumină. Nu-l ține mereu întunecat." Căci se temea că fiul său l-ar fi furat ca să-l păstreze pentru el.

Apoi Corbul s-a dus acasă, iar băiatul Corb a zburat spre locul unde îi era locul soarelui. Acolo a smuls învelișul de piele și a pus soarele la loc. Din acest loc a văzut o potecă largă care ducea departe, pe care a urmat-o. Aceasta l-a condus la marginea unei gropi înconjurate de iarbă scurtă, strălucitoare, din care a smuls o parte. Și-a amintit că tatăl său îl chemase să nu-l țină mereu întunecat, ci să-l facă parțial întunecat și parțial luminos. Gândindu-se la asta, a făcut cerul să se învârtă, astfel încât să se miște în jurul pământului, ducând soarele și stelele cu el, făcând astfel ziua și noaptea.

În timp ce stătea aproape de marginea pământului, chiar înainte de răsăritul soarelui, a înfipt în cer un mănunchi din iarba strălucitoare pe care o ținea în mână, și acesta a rămas acolo de atunci, formând strălucitoarea stea de dimineață. Coborând pe pământ, a ajuns în cele din urmă în satul unde locuiau primii oameni. Acolo, bătrânii l-au întâmpinat, iar el le-a spus că Corbul se supărase pe ei și luase soarele, dar că îl pusese la loc el însuși, astfel încât să nu mai fie mișcat niciodată. Printre oamenii care l-au primit s-a numărat și șeful piticilor cerului, care venise cu unii dintre oamenii săi să trăiască pe pământ. Apoi, oamenii l-au întrebat ce s-a întâmplat cu Omul, care se înălțase la cer cu Corbul. Aceasta era prima dată când băiatul Corb auzise de Om și a încercat să zboare la cer pentru a-l vedea, dar a descoperit că se putea ridica doar la mică distanță deasupra pământului. Când a descoperit că nu se putea întoarce la cer, a rătăcit până a ajuns într-un sat unde locuiau copiii celorlalți oameni născuți ultimii din vița de mazăre. Acolo și-a luat o soție și a trăit

mult timp, având mulți copii, toți devenind oameni-corb ca el și putând zbura peste pământ, dar și-au pierdut treptat puterile magice până când, în cele din urmă, au devenit corbi obișnuiți, precum păsările pe care le vedem acum în tundre.

— E. W. Nelson. *Eschimoşii din jurul strâmtorii Bering*.
Al 18-lea raport anual al Biroului de Etnologie Americană.
Washington, D.C.: 1899, pp. 452-462.

CHUCKCHI ESKIMO

Creatorul creează oameni și animale

Aproximativ 1.600 de eschimoşi trăiesc în Peninsula Chuckchi, la vârful nord-estic al Siberiei, limita vestică a teritoriului locuit de eschimoși, care se întinde prin regiunile arctice şi subarctice până în Groenlanda. Re'mkilin, un om Chuckchi de reni, a relatat acest mit al creației în tabăra sa de pe râul Omolon în vara anului 1895. Acesta vorbește despre două ținuturi - Lu'ren și Qe'nieven - casele ancestrale, respectiv, ale ramurilor maritime și renilor Chuckchi.

Deși Corbul este unul dintre principalii creatori în multe mituri ale eschimoșilor, aici este portretizat ca un asistent incompetent al creatorului. Dar, chiar dacă nu reușește să ciugulească cerul spre lumina de deasupra și este pedepsit pentru acest eșec, Corbul este totuși recunoscut ca prima dintre creaturile lui Dumnezeu, cea mai apropiată de creator și, prin urmare, onorat pentru supremația sa.

Majoritatea miturilor eschimoșe presupun existența pământului și, prin urmare, exprimă drama creației prin opoziția dintre întuneric și lumină, mai degrabă decât prin opoziția mai comună dintre lichid și solid. Ordinea se stabilește odată cu ziua, când codobatura ciugulește în sfârșit scoarța cerului.

Restul mitului implică crearea și educarea ființelor umane. Creatorul a coborât pe pământ și a făcut oameni din oase de focă, subliniind dependența continuă a eschimoșilor de aceste mamifere marine. Retrăgându-se în tărâmul său sacru, Creatorul a căutat mesageri demni, capabili să călătorească între cer și pământ. Păsările au fost alegeri evidente, dar Ptarmigan a eșuat; așa că Creatorul a creat vulpile și lupii și i-a trimis pe rând, dar nici aceștia nu și-au îndeplinit scopul. Pentru a pedepsi toate aceste creaturi, Creatorul le-a făcut necrofagi, așa cum făcuse și Corbul - proscriși pentru el și comunitatea umană. În cele din urmă, coborând el însuși pe pământ, i-a instruit pe oameni în sexualitatea lor, făcându-i astfel creatori în sine, și le-a dat foc, hrană și ocupații adecvate.

Ursul creat la sfârșitul mitului amintește de urșii Ainu, sacrificați la festivalurile anuale, astfel încât spiritele lor să poată fi eliberate pentru a păzi satele noaptea. Aici, ursul nu reușește să găsească o sculă de făcut focul, până în momentul în care Creatorul îl găsește, s-a transformat într-un rus (un joc de cuvinte în ce ține de limba ciukci leagă cuvintele pentru „sculă de făcut focul” și „rus”). Autotransformat - adică, existând într-un sistem diferit de cel al Chuckchilor - rusului i se atribuie totuși o funcție socială și economică de către creator.

A fost odată ca niciodată destul de întuneric. Existau doar două ținuturi, Lu'ren și Qe'nievin. Creatorul stătea pe partea de amiază a acestor ținuturi și se gândea cum ar putea face soarele. Așa că l-a creat pe Corb și i-a spus: „Du-te și ciugulește; și cu ciugulitul tău, eliberează zorii.” Corbul a zburat spre est și a ciugulit, dar nu a putut face nimic. Așa că s-a întors la Creator și i-a spus: „Nu pot face nimic.” Creatorul s-a mâniat. L-a prins pe Corb și l-a dat deoparte. „Nu am nevoie de tine. Pleacă. Nu-ți voi da mâncare; du-te și caută-o singur.”

Apoi Creatorul a creat Codobatura, și era o pasăre mare și frumoasă. Codobatura a zburat și a ciugulit și a ciugulit. Și-a epuizat ciocul ciugulind. În cele din urmă a făcut o gaură mică și s-a întors la Creator. Creatorul l-a întrebat: „Cât de departe ai reușit?” „Am reușit să fac o gaură foarte mică.” „Întoarce-te și fă una mai mare”, a spus Creatorul. Așa că Codobatura s-a întors și a ciugulit din nou. În cele din urmă, ciugulind și ciugulind, a făcut o gaură mare. Zorile au țâșnit prin ele și era lumină.

Codobatura îi tocise tot ciocul de la ciugulit. Corpul său era piele și oase și toate penele îi căzuseră. Nu avea aripi cu care să zboare. Codobatura s-a întors pe jos la Creator. Nu era nimic de mâncare pe drum și chiar și oasele lui au devenit fragile și subțiri; a devenit destul de mic și slab. În cele din urmă a ajuns la Creator: „Cum este? Ai îndeplinit sarcina?” „Da, am îndeplinit-o. Există lumină peste pământ.” „Ah, ah.” Creatorul l-a îmbrăcat cu pene noi și i-a făcut ciocul din nou ascuțit. Apoi i-a dat o casă nouă sub o movilă de iarbă și i-a spus: „Locuiește aici și naște copii; „Hrana voastră va fi viermii din pământ.”

După aceea, Creatorul a coborât pe pământ. A împrăștiat oase de focă și le-a spus: „Fiți creaturi umane vii!” Apoi s-a întors. După un timp, s-a gândit: „Cine îmi va aduce vești de pe pământ?” L-a trimis pe Ptarmigan: „Du-te și vizitează pământul și omenirea.” Ptarmigan a mers o scurtă distanță. S-a întors și i-a spus Creatorului: „Oh, este prea departe, nu am putut ajunge acolo.” Creatorul l-a prins pe Ptarmigan și l-a aruncat departe în tufișurile dese de salcie. „Nu te vreau. Trăiește singur în câmp deschis. Nu-ți voi da mâncare. Du-te și găsește-o singur.” După aceea, Creatorul a creat o Bufniță Polară mare. I-a spus Bufniței: „Du-te și vizitează țara lui Lu'ren.” Bufnița a pornit și a venit la Lu'ren. S-a uitat de departe. Patru ființe umane, doi bărbați și două femei, stăteau acolo pe pământ. Nu au îndrăznit să se așeze.

Celălalt ținut, Qe'nievin, era o creastă de munți, destul de lungă și înaltă. Patru oameni erau acolo, făcuți din patru pietre mici. Creatorul s-a gândit și la acest ținut și și-a spus: „Cum voi afla veștile despre Qe'nievin?” A creat pe Vulpea Galbenă și l-a trimis acolo. „Du-te și adu vești de la Qe'nievin.” Vulpea Galbenă s-a dus, dar nu a putut ajunge acolo. Așa că s-a întors și a încercat să-l înșele pe Creator. Vulpea Galbenă a spus: „Nu există un astfel de ținut; nu există oameni; nimic.” Creatorul l-a prins și l-a dat deoparte. „Nu este nevoie de tine. Trăiește în spațiu deschis. Nu-ți voi mai da mâncare. Găsește-o singur.”

Apoi Creatorul a creat o Vulpe Arctică și l-a trimis la fel. „Du-te și adu vești de la Qe'nievin.” Vulpea Arctică a pornit la drum și într-adevăr a ajuns la Qe'nievin. S-a uitat de la mare distanță. Patru bărbați erau acolo stând în picioare. Nu îndrăzneau să se așeze. Vulpea Arctică era îngrozitor de speriată. A fugit înapoi și a venit la Creator gâfâind. „Ei bine acum?” „Ah, oameni, oameni.” Creatorul era foarte furios. L-a prins pe Arctic Fox și l-a aruncat deoparte. „O, ticălosule. De ce ți-e atât de frică? De ce nu mi-ai adus nicio veste? Pleacă. Nu-ți voi mai da mâncare. Trăiește în aer liber. Hrănește-te singur!”

După aceea, s-a gândit din nou: „O, pe cine să trimit să aducă vești de la Qe'nievin?” A smuls niște iarbă uscată de anul trecut și de anul precedent. Din aceasta a făcut un Lup. A spus: „Du-te și vizitează-l pe Qe'nievin. Vezi oamenii care sunt acolo.” Lupul s-a dus și s-a uitat și el de la distanță și i-a văzut pe oameni. Stăteau în picioare, deoarece le era frică să se așeze. Lupul s-a speriat. A fugit și s-a întors la Creator. „Ah, am văzut oameni”, a spus el. „Aveau ochi, sprâncene și păr pe cap. Stăteau în picioare, deoarece le era frică să se așeze. Sunt pe jumătate nebuni, destul de oribili la privit.” Creatorul a replicat: „De ce nu te-ai apropiat mai mult?” „Mi-era frică.” Creatorul l-a prins pe Lup și l-a dat deoparte. „De ce ești atât de plin de frică deșartă? Pleacă. Nu te vreau. Nici nu-ți voi mai da mâncare. Caută-o singur!”

Creatorul și-a pierdut orice răbdare și s-a dus el însuși. A venit la bărbați și l-a apucat pe mascul de umăr. „Șezi!” Apoi a pus femela să se așeze aproape de mascul. Le-a spus amândurora: „Culcă-te”. Apoi, din nou, femeii: „Întoarce-te pe spate, cu fața în sus”. Și ea a făcut-o. „Acum desface-ți picioarele”. Și ea a făcut-o. „Mai larg”. L-a luat pe bărbat și l-a pus peste femeie. Așa că s-au împreunat, s-au înmulțit și au devenit omenire.

Creatorul a făcut reni din nişte crenguţe de salcie. „Aceştia sunt pentru hrana voastră”, a spus el. „Junghiaţi-i şi trăiţi cu ei!” A pregătit haine pentru oamenii maritimi din piele de focă, iar pentru oamenii renilor, din piele de ren. Apoi a făcut un burghiu de foc din lemn de esenţă tare de pin plutit. A produs focul prin găurire. A făcut renii să se înmulţească. S-a născut primul pui de căprioară. Au ucis un ren, au gătit pieptul întreg şi au aruncat în foc nişte grăsime crudă şi nişte seu. Puiul de căprioară de ren şi-a supt mama. După ce bărbatul şi femeia aceea au plecat şi au uitat de scula de făcut focul din fostul lor loc de campare. Au întemeiat o nouă tabără. Femeia a adus nişte combustibil şi a vrut să facă un foc, dar nu avea cu ce să-l aprindă. L-au întrebat pe Creator despre asta. El s-a gândit o vreme; apoi a luat o mână de pământ negru şi l-a creat pe Cel Negru care merge desculţ (Ursul). „Du-te şi adu scula de făcut focul. Vezi ce s-a întâmplat cu el.” Ursul a pornit la drum, dar când a parcurs jumătatea drumului, era atât de obosit încât s-a întins şi a adormit chiar pe cărare. Un Ptarmigan a apărut în zbor şi a bolborosit. Ursul a tresărit şi a fugit înapoi la Creator. „Unde este scula de făcut focul?” „Nu am găsit-o.” Ceva alb şi îngrozitor a apărut în zbor chiar pe drum şi m-a împins înapoi.” Creatorul l-a lovit pe Urs. „Pleacă. Nu este nevoie de tine, dacă măcar un Ptarmigan te sperie.” „„O, somnoros leneş ce eşti, Cel-Ce-Mergi-Greu!” Creatorul a plecat el însuşi şi iată că scula de făcut focul se transformase într-un om. El a spus: „Ce-i atunci? Din moment ce este aşa, fii bărbat, fii rus. Produce ceai şi zahăr, tutun şi sare, fierărie şi calico. Fii bogat. Ia-ţi fierul şi lasă toate triburile să-ţi fie sclavi, dar lasă-i pe reni şi pe oamenii Chuckchee maritimi să aibă un comerţ corect cu tine.”

— Waldemar Borgoras. „*Poveşti Chuckchee*”.
Journal of American Folklore. 1928, p. 41. 297-300. New York:
G. E. Stechert, pentru Societatea Americană de Folclor.

ȘAPTE. MITURI NORD-AMERICANE

JOSHUA

Xowalaci și tovarășul său

La fel ca mulți indieni de pe coasta Pacificului de nord-vest, Joshua trăia la gura unui râu (în acest caz, râul Rogue din sudul Oregonului) unde își puteau acosta în siguranță canoele uriașe și găsi protecție de vecinii aflați în război. Acest mit a fost relatat de Charlie DePoe la începutul anilor 1900.

Failibilitatea creatorului (Xowalaci, "Dătătorul") este o caracteristică remarcabilă a acestui mit. De două ori încearcă să creeze ființe umane și de două ori eșuează, producând câini (mamifere marine și câini) și șerpi (acele simboluri puternice ale fertilității și haosului, dintre care două înconjoară și conțin în cele din urmă lumea ordonată). Numai prin intervenția primului bărbat, tovarășul lui Xowalaci, o femeie este în sfârșit creată din visul său și, din nou, într-un vis se împerechează cu ea și are primul copil.

Alte elemente notabile din acest mit includ o variație a motivului scafandrului pământului (aici creatorul aruncă bulgări de noroi pe fundul apei în loc să se scufunde și să aducă noroiul la suprafață) și prezența unui om misterios și supărător care umblă pe pământul primordial necunoscut și necontrolat.

La început nu exista pământ. Nu era nimic altceva decât cerul, puțină ceață și apă. Apa era nemișcată; nu existau valuri care se spărgeau. O casă de transpirație se afla pe apă și în ea locuiau doi bărbați - Xowalaci (Dătătorul) și tovarășul său. Tovarășul lui Xowalaci avea tutun. De obicei, stătea afară și privea, în timp ce Xowalaci rămânea în casa de transpirație.

Într-o zi, privitorului i s-a părut că se ivește ziua. A intrat și i-a spus lui Xowalaci că a văzut ceva ciudat venind. Curând a apărut ceva care arăta ca pământul, iar pe el creșteau doi copaci. Bărbatul a continuat să privească și a putut curând să distingă că obiectul care se apropia era pământ alb. Apoi oceanul a început să se miște, apropiind pământul. Partea sa estică era întunecată. Partea vestică a continuat să se miște până când a lovit casa de transpirație, unde s-a oprit. A început să se întindă spre nord și spre sud. Pământul era alb ca zăpada. Nu era iarbă pe el. Se extindea ca valurile oceanului. Apoi ceața a început să dispară, iar privitorul a putut privi în depărtare.

A intrat în casa de transpirație și a întrebat: „Xowalaci, ești gata?", iar Xowalaci a spus: „Este pământul solid?" - „Nu chiar", a răspuns bărbatul. Apoi Xowalaci a luat niște tutun și a început să fumeze. A suflat fumul pe pământ, iar pământul a devenit nemișcat. Doar doi copaci creșteau în acel moment - sequoia la sud și frasin la nord. Xowalaci a fumat de cinci ori, în timp ce discuta cu tovarășul său diverse mijloace de a crea lumea și oamenii. Apoi a venit noaptea, iar după aceea a apărut din nou lumina zilei. Patru zile Xowalaci a lucrat; și copacii au început să înmugurească și au căzut ca picăturile de apă pe pământ. Iarba a crescut, iar frunzele au apărut pe copaci. Xowalaci a mers în jurul bucății de pământ care se oprise lângă casa sa de transpirație, poruncind oceanului să se retragă și să se calmeze.

Apoi Xowalaci a făcut cinci turte de noroi. Din prima turtă a făcut o piatră și a aruncat-o în apă, spunându-i să facă zgomot și să se extindă imediat ce atingea fundul. După mult timp, a auzit un zgomot slab și a știut atunci că apa era foarte adâncă. A așteptat ceva timp înainte de a arunca a doua turtă. De data aceasta a auzit zgomotul mai devreme și a știut că uscatul se apropia de suprafață. După ce a aruncat a treia turtă, uscatul ajungea aproape la suprafața apei. Așa că a intrat în casa de transpirație și a deschis un nou sac de tutun. Curând, tovarășul său a strigat de afară: „Se pare că vin valuri!" Xowalaci s-a bucurat, pentru că acum știa că uscatul ieșea la suprafață de pe fundul oceanului. După al șaselea val, apa s-a retras, iar Xowalaci a împrăștiat tutun peste tot. A apărut nisip. Au venit și mai multe valuri, retrăgându-se din ce în ce mai mult spre vest. Astfel au fost create pământul și lumea. La vest, la nord și la sud era apă de maree; La est, pământul era uscat.

Noul pământ era moale și arăta ca nisipul. Xowalaci a păşit pe el şi a spus: „Mă duc să văd dacă a venit marele pământ”; şi pe măsură ce păşea, pământul s-a întărit.

Apoi Xowalaci s-a uitat la nisip şi a văzut urmele unui om. Păreau să fi venit din nord, dispărând în apa din sud. S-a întrebat ce ar putea însemna asta şi a fost foarte îngrijorat. S-a întors la prima sa bucată de pământ şi a spus apei să inunde pământul pe care îl crease din cele cinci turte de noroi. După ceva timp, a ordonat apei să se retragă şi s-a uitat din nou. De data aceasta a văzut urmele venind din vest şi întorcându-se la apa din partea de nord. A fost nedumerit şi a ordonat apei să acopere din nou noul său pământ. De cinci ori a repetat acest proces. În cele din urmă, s-a descurajat şi a spus: „Asta va face probleme în viitor!” şi de atunci au existat întotdeauna probleme în lume.

Atunci Xowalaci a început să se întrebe cum putea să creeze oameni. Mai întâi a luat nişte iarbă, a amestecat-o cu noroi şi a frecat-o în mâini. Apoi a ordonat să apară o casă, i-a dat cele două figurine de noroi tovarăşului său şi i-a spus să le pună în casă. După patru zile au apărut doi câini - un mascul şi o cățea. Au păzit câinii, iar douăsprezece zile mai târziu cățeaua a născut pui. Xowalaci a făcut apoi mâncare pentru câini. Tot felul de câini s-au născut în acea cuib de pui. Toți urlau. După un timp, Xowalaci s-a apucat din nou de treabă. A luat nişte nisip alb din noul pământ şi a făcut două figurine în acelaşi mod ca înainte. I-a dat figurinele tovarăşului său şi a comandat o casă pentru ei. Apoi i-a avertizat pe câini să nu meargă la noua casă, deoarece era destinată noilor oameni. După treisprezece zile, Xowalaci a auzit un şuierat puternic; şi un şarpe mare a ieşit din casă, urmat de un şarpe femelă şi de mulți şerpi mici. Xowalaci s-a simțit prost când a văzut asta şi s-a dus la tovarăşul său, spunându-i că această problemă se datora urmelor care apăruseră pentru prima dată în lume. Curând, țara s-a umplut de şerpi, care, nevăzându-l pe Xowalaci, s-au întrebat cum se întâmplase totul. Lumea era locuită doar de câini şi şerpi. Într-o zi, Xowalaci şi-a dorit să apară trei coşuri, i le-a dat tovarăşului său şi i-a spus să le umple parțial cu apă dulce şi parțial cu apă sărată. Apoi a pus zece dintre cei mai mari şerpi în coşuri, i-a zdrobit şi i-a aruncat în ocean. Doi şerpi răi au scăpat de el; şi toate animalele asemănătoare şerpilor care trăiesc astăzi provin din aceşti şerpi. Xowalaci le-a spus acestor doi şerpi: „Voi doi veți trăi şi veți înconjura lumea ca o curea, astfel încât să nu se rupă!” Apoi a zdrobit cinci câini răi în acelaşi fel, a făcut un şanț mare cu degetul şi i-a aruncat pe câini în şanț. Aceşti câini s-au transformat în monştri ai apei. Toate animalele care îşi ridică capul deasupra apei şi miros, apoi dispar rapid sub apă, provin de la aceşti cinci câini.

Destul de curând, Xowalaci a început să se gândească din nou: „Cum pot să creez oameni? Am eşuat de două ori!” Acum, pentru prima dată, tovarăşul său a vorbit. El a spus: „Lasă-mă să fumez în seara asta şi să văd dacă oamenii nu vor ieşi (din fum)”. Timp de trei zile a fumat, la sfârşitul cărora a apărut o casă din care ieşea fum. Bărbatul i-a spus lui Xowalaci: „Există o casă!” După un timp, o femeie frumoasă a ieşit din casă, cărând un coş cu apă. Atunci Xowalaci s-a bucurat şi a spus: „Acum nu vom mai avea probleme în a crea oameni”. Femeia nu i-a văzut pe Xowalaci şi pe tovarăşul său, în timp ce o priveau. După nouă zile, femeia s-a întristat şi s-a întrebat cine sunt tatăl şi rudele ei. Avea multă mâncare.

Într-o zi, Xowalaci i-a spus tovarăşului său: „Rămâi aici şi ia-o pe această femeie de soție! Vei avea copii şi vei fi tatăl tuturor oamenilor. Părăsesc această lume. Tot ce este pe ea îți va aparține.” Şi bărbatul a răspuns: „E bine; dar, poate, şi eu aş putea avea necazuri.” Atunci Xowalaci l-a întrebat: „Cum vei fi tulburat?” Aşa că bărbatul a spus: „Fă-o pe această femeie să doarmă, ca să pot merge la ea fără să mă vadă.” Femeia a găsit viața în casă foarte uşoară. Ori de câte ori îşi dorea ceva, apărea imediat. Pe la prânz, s-a simțit somnoroasă pentru prima dată. Când a venit noaptea, şi-a pregătit patul şi s-a culcat. De îndată ce a adormit adânc, bărbatul a intrat la ea. Nu şi-a dat seama de asta, ci a visat că un bărbat chipeş era cu ea. Acesta a fost un vis complet nou pentru ea. În zori s-a trezit şi s-a uitat în pătură. Nu era nimeni acolo, deşi era sigură că cineva fusese cu ea. Voia să ştie cine fusese cu ea în noaptea aceea. Aşa că a doua zi seară şi-a pregătit din nou patul, sperând că se va întâmpla acelaşi lucru; dar nimeni nu a venit la ea. Făcea la fel în fiecare noapte, fără ca nimeni să se apropie de ea.

Curând, femeia a rămas însărcinată. Xowalaci şi tovarăşa lui erau încă pe uscat, privind-o; dar ea nu-i putea vedea, pentru că îi erau invizibili. După un timp, s-a născut copilul. Era un băiat. A crescut foarte repede. Tânăra femeie i-a făcut un leagăn. După şase luni, băiatul putea vorbi. Femeia încă voia să ştie cine era tatăl copilului ei. Aşa că, într-o zi, l-a înfăşurat pe copil în pături şi a spus: „Îl voi neglija pe băiat şi îl voi lăsa să plângă şi, poate, va veni tatăl lui. Mă voi duce să văd ţara.” A pornit spre sud, purtând copilul în spate. A călătorit timp de zece ani, fără să vadă pe nimeni şi fără să se uite niciodată la copil. După mult timp, a putut auzi doar un sunet slab venind din spate. Nu a mai rămas nimic din băiat decât piele şi oase. În cele din urmă, s-a oprit la Saloma şi aici, pentru prima dată, a luat copilul de pe spate şi s-a uitat la el. Ochii lui erau adânciţi şi goi; băiatul era doar un schelet. Femeia s-a simţit rău şi a început să plângă. Ea l-a scos pe băiat din leagăn şi s-a dus la râu să se scalde. După ce s-a îmbrăcat, a pipăit inima copilului. Încă bătea! Băiatul urina şi era murdar peste tot. Corpul lui era acoperit de viermi şi se îmbolnăvise de diverse boli. Femeia l-a dus la apă şi i-a spălat corpul. Nu avea lapte cu care să-l hrănească: aşa că a cântat un cântec de leacuri şi laptele i-a venit. I-a dat sânul copilului, dar era prea slab pentru a suge: prin urmare, a trebuit să-l hrănească treptat. Pe măsură ce zilele treceau, băiatul devenea mai puternic. După trei zile, ochii lui se îmbunătăţeau. Apoi s-au întors acasă, unde au găsit multă mâncare. Băiatul s-a transformat curând într-un bărbat puternic şi frumos şi îşi ajuta mama la treabă. Într-o zi, el a întrebat-o: „Mamă, unde este soţul tău?”, iar ea a răspuns: „Am visat doar la soţul meu”. Apoi ea i-a povestit tot ce se întâmplase înainte de a se naşte; iar băiatul a spus: „O! poate că tatăl meu va apărea într-o zi.”

Apoi, Xowalaci i-a spus tovarăşei sale: „Femeia este acasă acum.” În noaptea aceea, femeia şi-a dorit soţul. Visase tot timpul că era un bărbat chipeş şi că băiatul ei arăta exact ca el. La amurg i s-a părut că vine cineva. Inima a început să-i bată. Curând a auzit paşi. Uşa s-a deschis, iar băiatul ei a exclamat: „O, a venit tatăl meu!”. S-a uitat şi l-a văzut pe bărbatul visurilor ei. La început s-a simţit ruşinată şi timidă. Bărbatul i-a povestit tot ce se întâmplase înainte şi a cerut-o de soţie.

Într-o zi, Xowalaci i-a spus bărbatului că întreaga lume fusese creată pentru el. Apoi l-a instruit cum să se comporte în orice moment şi în orice condiţii. De asemenea, l-a îndemnat să aibă mai mulţi copii, iar bărbatul a avut şaisprezece copii. Primul a fost un băiat, apoi a venit o fată, apoi un alt băiat şi aşa mai departe. Jumătate dintre copiii săi s-au dus să locuiască la nord de râul Rogue, în timp ce cealaltă jumătate s-a stabilit la sud de râu. Xowalaci i-a spus bărbatului că de acum înainte va obţine totul dorindu-şi. Apoi a îndreptat lumea, a făcut-o plată şi a aşezat apele. De asemenea, a creat tot felul de animale şi l-a avertizat pe om să nu taie mai mulţi copaci sau să ucidă mai multe animale decât avea nevoie. Şi după ce toate acestea au fost făcute, i-a luat rămas bun şi s-a înălţat la cer, spunând: „Tu, soţia ta şi copiii tăi veţi vorbi limbi diferite. Veţi fi strămoşii tuturor triburilor diferite.”

— L. Ferrand şi L. J. Frachtenberg. „*Mituri Shasta şi Athapascan din Oregon*.”
Journal of American Folklore, 1915, 28, pp. 224-228.

SALINAN

După Potop

Conflictul dintre forţele haosului şi ordine este punctul central al acestui mit indian Saiinan din California. Vulturul, la fel ca Corbul şi Coiotul în miturile înrudite, joacă rolul apărătorului creaţiei. Geloasă pe puterea sa, bătrâna mării (bătrână în primordialitatea sa, feminină în pasivitatea şi lipsa de formă care formează şi apoasă pentru a simboliza natura haosului preexistent) atacă creaţia cu un potop. Prin viclenie şi inventivitate, Vulturul salvează lumea; şi prin puterea sa creativă, purificarea rituală (casa de transpiraţie) şi suflarea vieţii, el modelează oameni din crenguţe de soc şi îi animă.

Bătrâna mării era geloasă pe Vultur și își dorea să fie mai puternică decât el. Așa că a venit spre el cu coșul ei în care căra marea. A turnat continuu apa din coș până când a acoperit tot pământul. Apa s-a ridicat aproape până în vârful Vârfului Santa Lucia, unde erau adunați Vulturul și celelalte animale. Apoi Vulturul i-a spus Pumei: „Împrumută-mi mustățile tale ca să prind coșul cu lațul.” A făcut un las din mustățile Pumei și a legat coșul cu lațul. Apoi marea a încetat să crească și bătrâna a murit.

Atunci Vulturul i-a spus Porumbelului: „Adu niște pământ!” Apoi Vulturul a făcut lumea din noroiul adus de porumbel. Apoi a luat trei bețe de soc și a format din acestea o femeie și doi bărbați. Dar tot nu aveau viață. Toți au intrat în casa de transpirație. Apoi a spus Șoimului de Preerie: „Adu-mi *barsalilo*-ul!” Coiotul s-a dus să-l aducă, dar a adus o încărcătură de lemn diferit. „Nu!” a spus Șoimul de Preerie. „Acesta nu este *barsalilo*-ul meu”, și Coiotul a trebuit să se ducă din nou. Apoi au transpirat cu toții. După ce au transpirat, vulturul a suflat asupra oamenilor din lemn de soc și au trăit. Apoi au făcut un foișor din crengi și au ținut o mare sărbătoare.

— J. A. Mason. „*Limba indienilor Saiinan*.”
Publicații ale Universității din California în Arheologie
și Etnologie Americană, 1918, 14 (1), 105.

WYOT

Originea omului

Dezvoltarea ființelor umane din animale este descrisă în acest mit Wyot din California. La început, Bătrânul-Deasupra (o reprezentare simbolică comună în miturile din Pacificul de Nord-Vest) era nemulțumit de creația sa și plănuia să o distrugă. Oamenii erau prea animalici; erau încă blănoși, iar vorbirea lor era indistinctă. (În miturile înrudite, cauza nemulțumirii lui Dumnezeu este lupta constantă a omului.)

Pentru a evita potopul care se apropia (o revenire la haosul neființei), eroul Condor a împletit un coș și s-a ascuns în el cu sora sa. După distrugerea lumii vechi și purificarea acesteia în ape, Condor și sora sa au apărut, s-au împerecheat și au produs primii oameni potriviți.

Modul în care Dumnezeu este portretizat aici și utilizarea motivului potopului sunt suficient de similare cu mitologia creștină pentru a sugera că acest mit ar fi putut fi afectat de influența misionară.

Primii oameni născuți prost au vorbit. Nu era corect. Erau blănoși. A început să-l audă pe Bătrânul-Deasupra. A început să se gândească la asta: „Cum o să scap de ei?” Cu timpul, a știut. Condor știa ce se va întâmpla. Apa avea să vină. De aceea s-a apucat de țesut. Nimeni nu știa nimic despre el. A trecut mult timp de când coșul a fost terminat. A venit apa. Sora lui a intrat. A început să fie aruncat de valuri. Nu au mai știut nimic. Deodată nu s-a mai mișcat. A crezut că plutea la ancoră. Atunci l-au împins (deschizându-se) la o parte. S-au uitat în jur. Au văzut pământ. Știa că nu mai erau oameni. A început să-i caute. Nu a văzut pe nimeni. A văzut păsări. A văzut porumbei sălbatici, păsări, turturele. A început să zboare. Apoi a văzut ratonul urmând. La sosire, a numit-o soră (rudă). Nu arăta bine. A continuat să meargă. S-a întors. La sosire, i-a vorbit din nou, sora lui. Ei nu i-a plăcut. El a început să studieze despre asta. A decis: „Când mă întorc pe aici, intenționez să-i vorbesc «Soția mea?»”. Ea a râs. Mult timp se gândise la acel cuvânt, la sora lui. S-au căsătorit. Nu la mult timp după ce a rămas însărcinată. S-a născut o persoană, s-a născut un copil. De atunci, oamenii au continuat să se nască. Erau buni, atât de buni erau, au început să vorbească bine. Erau

oameni foarte drăguți. Bătrânul-Mai-Mai-Bătrân știa că erau buni. Îi plăceau. Era mulțumit. De aceea îi plăceau.

— Gladys A. Reichard. ”*Gramatica și textele Wyot.*”
Publicațiile Universității din California în Arheologie
și Etnologie Americană, 1925, 22 (1), p. 175.

MAIDU

La început

Asemenea mitului creației lui Iosua, acest mit californian Maidu are ca creator un ghid și ajutor minunat, Inițiatul Pământului. Coborând din ceruri, strălucind precum soarele, această putere orbitoare aduce ordine în lume, formând pământul și chemând sora sa soare, fratele său lună și stelele până când haosul apos și întunecat al începutului este risipit.

Emergând de la sine, împreună cu Șarpele cu Clopoței, Coyote ia locul Corbului aici ca o zeitate șmecheră; el singur dintre creaturi poate vedea fața Inițiatului Pământului și poate înțelege ce face. Dar, deși este un mediator mare și puternic între tărâmurile sacre și profane, Coyote este ambivalent din punct de vedere moral. La fel ca zeii multor alte culturi, el este anterior binelui și răului. Astfel, în timp ce Inițiatul Pământului plănuiește o lume blândă și ușoară, completă cu un lac de reînnoire pentru bătrâni, Coyote își dorește ca munca, suferința și moartea să fie soarta umană. Într-o secvență comună în mitologia indienilor din câmpie, Coyote provoacă moartea doar pentru ca fiul său să fie prima victimă.

Deși Coyote are o putere imensă, aceasta este în cele din urmă limitată și legată de pământ. Nu poate crea singur: poate da forma oamenilor, dar nu-i poate anima. Nici nu poate învinge moartea și nu se poate alătura primului om și propriului său fiu în casa spiritelor sau în rai. Astfel, structura lumii este stabilită până când Inițiatul Pământean vine din nou și o reface.

La început nu era soare, lună, stele. Totul era întuneric și peste tot era doar apă. O plută a venit plutind pe apă. Venia dinspre nord și în ea se aflau două persoane - Țestoasa și Tatăl-Societăţii-Secrete. Pârâul curgea foarte repede. Apoi, din cer, o frânghie din pene a fost coborâtă și a coborât Inițiatul-Pământului. Când a ajuns la capătul frânghiei, a legat-o de prova plutei și a păşit înăuntru. Fața îi era acoperită și nu a fost văzută niciodată, dar corpul îi strălucea ca soarele. S-a aşezat și mult timp nu a spus nimic.

În cele din urmă, Țestoasa a spus: „De unde vii?”, iar Inițiatul-Pământului a răspuns: „Vin de sus”. Atunci Țestoasa a spus: „Frate, nu poți să-mi faci un pământ uscat și bun, ca să pot ieși cândva din apă?”. Apoi a întrebat altă dată: „Vor mai fi oameni în lume?”. Inițiatul-Pământului s-a gândit puțin, apoi a spus: „Da”. Țestoasa a întrebat: „Cât va mai dura până vei crea oameni?” Inițiata-Pământului a răspuns: „Nu știu. Vrei niște pământ uscat: ei bine, cum voi face rost de pământ din care să-l construiesc?”

Țestoasa a răspuns: „Dacă îmi legi o piatră de brațul stâng, mă voi scufunda după ea.” Inițiatul-Pământului a făcut așa cum i-a cerut Țestoasa și apoi, întinzând mâna, a luat capătul unei frânghii de undeva și l-a legat de Țestoasa. Când Inițiatul-Pământului a ajuns la plută, nu era nicio frânghie acolo: a întins mâna și a găsit una. Țestoasa a spus: „Dacă frânghia nu este suficient de lungă, o voi smuci o dată și trebuie să mă tragi sus; dacă este suficient de lungă, voi smuci de două ori și apoi trebuie să mă tragi repede sus, căci voi avea tot pământul pe care îl pot căra.” Chiar când Țestoasa a căzut peste bordul bărcii, Tatăl-Societății-Secrete a început să strige tare.

Țestoasa plecase mult timp. Lipsise șase ani; și când a ieșit la suprafață, era acoperită de mâzgă verde, atât de mult timp fusese sub apă. Când a ajuns la suprafața apei, singurul pământ pe

care îl avea era foarte puțin sub unghii: restul fusese spălat de apă. Inițiatul Pământului a luat cu mâna dreaptă un cuțit de piatră de sub axila stângă și a răzuit cu grijă pământul de sub unghiile Țestoasei. A pus pământul în palma mâinii și l-a rostogolit până a devenit rotund; era la fel de mare ca o pietricică mică. A așezat-o pe pupa plutei. În scurt timp s-a dus să o vadă: nu crescuse deloc. A treia oară când s-a dus să o vadă, crescuse atât de mult încât putea fi cuprinsă de brațe. A patra oară când s-a uitat, era mare cât lumea, pluta era eșuată și de jur împrejur erau munți cât putea vedea. Pluta a ajuns la mal la Ta'doiko, iar locul poate fi văzut și astăzi. Când pluta a amarat, Țestoasa a spus: „Nu pot sta în întuneric tot timpul. Nu poți face o lumină ca să pot vedea?” Inițiatul-Pământului a răspuns: „Hai să ieșim din plută și apoi vom vedea ce putem face.” Așa că toți trei au ieșit. Apoi Inițiatul-Pământului a spus: „Uită-te în direcția aceea, spre est! O să-i spun surorii mele să urce.” Apoi a început să se lumineze și a început să se facă ziuă; apoi Tatăl-Societății-Secrete a început să strige tare, iar soarele a răsărit. Țestoasa a spus: „Încotro se duce soarele?” Inițiatul-Pământului a răspuns: „Îi voi spune să meargă în direcția asta și să coboare acolo.” După ce soarele a apus, Tatăl-Societății-Secrete a început să plângă și să țipe din nou, și s-a întunecat foarte tare. Inițiatul-Pământului a spus: „Îi voi spune fratelui meu să urce.” Apoi a răsărit luna. Apoi, Inițiatul-Pământului i-a întrebat pe Țestoasă și pe Tatăl-Societății-Secrete: „Vă place?”, iar amândoi au răspuns: „Este foarte bine.” Apoi, Țestoasa a întrebat: „Asta e tot ce veți face pentru noi?”, iar Inițiatul-Pământului a răspuns: „Nu, voi face mai mult.” Apoi a numit stelele pe fiecare pe nume și au ieșit. Când a terminat, Țestoasa a întrebat: „Acum ce să facem?”. Inițiatul-Pământului a răspuns: „Așteptați și vă voi arăta.” Apoi a făcut să crească un copac la Ta'doiko - copacul numit Hu'kimtsa; iar Inițiatul-Pământului, Țestoasa și Tatăl-Societății-Secrete au stat la umbra lui timp de două zile. Copacul era foarte mare și avea doisprezece feluri diferite de ghinde care creșteau pe el.

După ce au stat două zile sub copac, au plecat cu toții să vadă lumea pe care o crease Inițiatul-Pământului. Au pornit la răsăritul soarelui și s-au întors la apus. Inițiatul-Pământului a călătorit atât de repede încât tot ce puteau vedea era o minge de foc sclipind sub pământ și apă. În timp ce erau plecați, Coyote și câinele său, Șarpe cu Clopoței, au ieșit din pământ. Se spune că Coyote putea vedea fața Inițiatului-Pământului. Când Inițiatul- Pământului și ceilalți s-au întors, l-au găsit pe Coyote la Ta'doiko. Toți cinci și-au construit apoi colibe și au locuit acolo la Ta'doiko, dar nimeni nu a putut intra în casa Inițiatului-Pământului. La scurt timp după ce călătorii s-au întors, Inițiatul- Pământului a chemat păsările din aer și a făcut copacii și apoi animalele. A luat niște noroi și din acesta a făcut mai întâi un cerb; după aceea, a făcut toate celelalte animale. Uneori, Țestoasa spunea: „Nu arată bine: nu poți să-l faci altfel?” La ceva timp după aceea, Inițiatul Pământului și Coiotul se aflau la Marysville Buttes. Inițiatul Pământului a spus: „Voi crea oameni.” La mijlocul după-amiezii a început, căci se întorsese în Ta'doiko. A luat pământ roșu închis, l-a amestecat cu apă și a făcut două figuri - una bărbat și una femeie. L-a așezat pe bărbat în partea dreaptă, iar pe femeie în stânga, în interiorul casei sale. Apoi s-a întins și el, pe spate, cu brațele întinse. A zăcut așa și a transpirat toată după-amiaza și noaptea. Dimineața devreme, femeia a început să-l gâdile în coastă. A rămas foarte nemișcat, nu a râs. În scurt timp s-a ridicat, a înfipt o bucată de lemn de smoală în pământ și a izbucnit foc. Cei doi oameni erau foarte albi. Nimeni astăzi nu mai este atât de alb ca ei. Ochii lor erau roz, părul lor era negru, dinții lor străluceau puternic și erau foarte frumoși. Se spune că Inițiatul Pământului nu a terminat mâinile oamenilor, deoarece nu știa cum ar fi cel mai bine să o facă. Coyote i-a văzut pe oameni și a sugerat că ar trebui să aibă mâini ca ale lui. Inițiatul Pământului a spus: „Nu, mâinile lor vor fi ca ale mele”. Apoi i-a terminat. Când Coyote a întrebat de ce mâinile lor trebuiau să fie așa, Inițiatul Pământului a răspuns: „Astfel încât, dacă sunt fugăriți de urși, să se poată cățăra în copaci”. Acest prim bărbat a fost numit Ku'ksu; iar femeia, Femeia Steaua Dimineții.

Când Coyote i-a văzut pe cei doi oameni, l-a întrebat pe Inițiatul Pământului cum i-a făcut. Când i s-a spus, s-a gândit: „Nu e greu. O voi face singur”. A făcut exact așa cum i-a spus Inițiatul Pământului, dar nu s-a putut abține să nu râdă când, dis-de-dimineață, femeia l-a împuns în coaste. Din cauza faptului că nu a stat nemișcat, oamenii au rămas cu ochii de sticlă. Inițiatul Pământului a spus: „V-am spus să nu râdeți”, dar Coyote a declarat că nu. Aceasta a fost prima minciună.

În cele din urmă, au ajuns să existe o mulțime de oameni. Inițiatul Pământului își dorise ca totul să fie confortabil și ușor pentru oameni, astfel încât niciunul dintre ei să nu fie nevoit să muncească. Toate fructele erau ușor de obținut, nimeni nu avea să se îmbolnăvească și să moară vreodată. Pe măsură ce oamenii au crescut numeroși, Inițiatul Pământului nu a mai venit la fel de des ca înainte, venea să-l vadă pe Ku'ksu doar noaptea. Într-o noapte, i-a spus: „Mâine dimineață trebuie să mergi la micul lac de aici. Ia toți oamenii cu tine. Te voi face un om foarte bătrân înainte să ajungi la lac.” Așa că, dimineața, Ku'ksu i-a adunat pe toți oamenii și s-a dus la lac. Când a ajuns acolo, era deja un om foarte bătrân. A căzut în lac și s-a scufundat, dispărând din vedere. Curând, pământul a început să se cutremure, valurile au inundat țărmul și s-a auzit un vuiet puternic sub apă, ca un tunet. În scurt timp, Ku'ksu a ieșit din apă, dar din nou tânăr, exact ca un tânăr. Apoi, Inițiatul Pământului a venit și le-a vorbit oamenilor și a spus: „Dacă faceți ce vă spun, totul va fi bine. Când vreunul dintre voi îmbătrânește, atât de bătrân încât nu mai poate merge, veniți la acest lac sau rugați pe cineva să vă aducă aici. Trebuie atunci să coborâți în apă, așa cum l-ați văzut pe Ku'ksu făcând, și veți ieși din nou tineri.” După ce a spus acestea, a plecat. A plecat noaptea și s-a dus sus.

În tot acest timp, mâncarea fusese ușor de obținut, așa cum își dorise Inițiatul Pământului. Femeile au așezat coșuri noaptea, iar dimineața le-au găsit pline de mâncare, gata de mâncare și călduțe. Într-o zi, a venit Coyote. I-a întrebat pe oameni cum trăiesc, iar ei i-au spus că tot ce trebuie să facă era să mănânce și să doarmă. Coyote a răspuns: „Nu se poate face așa: vă pot arăta ceva mai bun”. Apoi le-a povestit cum el și Inițiatul Pământului avuseseră o discuție înainte ca oamenii să fie creați; cum Inițiatul Pământului își dorea ca totul să fie ușor și că nu ar trebui să existe boli sau moarte, dar cum se gândise că ar fi mai bine ca oamenii să muncească, să se îmbolnăvească și să moară. El a spus: „Vom face o ardere”. Oamenii nu au înțeles ce voia să spună; dar Coyote a spus: „Vă voi arăta. Este mai bine să avem o ardere, pentru că atunci văduvele pot fi libere”. Așa că a luat toate coșurile și lucrurile pe care le aveau oamenii, le-a atârnat pe stâlpi și a pregătit totul. Când totul a fost pregătit, Coyote a spus: „În acest moment trebuie să aveți întotdeauna jocuri.” Așa că a fixat luna în timpul căreia urmau să se joace aceste jocuri.

Coyote le-a spus să înceapă jocurile cu o cursă de alergare și toată lumea s-a pregătit să alerge. Ku'ksu nu a venit însă. A stat singur în coliba sa și era trist, căci știa ce urma să se întâmple. Chiar în acel moment, Șarpele cu Clopoței a venit la Ku'ksu și a spus: „Ce să facem acum? Totul e stricat!” Ku'ksu nu a răspuns, așa că Șarpele cu Clopoței a spus: „Ei bine, voi face ce cred că e mai bine.” Apoi a ieșit și a pornit de-a lungul traseului pe care trebuiau să-l parcurgă concurenții și s-a ascuns, lăsându-și capul ieșind dintr-o gaură. În acest moment, toți concurenții porniseră, printre care și fiul lui Coyote. Era singurul copil al lui Coyote și era foarte rapid. Curând a început să-i depășească pe toți alergătorii și era în frunte. Însă, când a trecut pe lângă locul unde se ascunsese Șarpele cu Clopoței, acesta și-a ridicat capul și l-a mușcat pe băiat de gleznă. Într-un minut, băiatul era mort.

Coiotul dansa în jurul țărușului de casă. Era foarte fericit și țipa la fiul său și îl lăuda. Când Șarpele cu Clopoței l-a mușcat pe băiat și acesta a căzut mort, toată lumea a râs de Coiot și a spus: „Fiul tău a căzut și este atât de rușinat încât nu îndrăznește să se ridice.” Coiotul a spus: „Nu, nu e asta. E mort.” Aceasta a fost prima moarte. Oamenii, însă, nu au înțeles și l-au ridicat pe băiat și l-au dus la Coiot. Atunci Coiotul a început să plângă și toată lumea a făcut la fel. Acestea au fost primele lacrimi. Apoi Coiotul a luat trupul fiului său și l-a dus la lacul despre care le spusese Inițiatul Pământului și a aruncat trupul în el. Dar nu s-a auzit niciun zgomot și nu s-a întâmplat nimic, iar trupul a plutit timp de patru zile la suprafață, ca un buștean. În a cincea zi, Coiotul a luat patru saci cu mărgele și i-a adus lui Ku'ksu, implorându-l să-i readucă fiul la viață. Ku'ksu nu a răspuns. Timp de cinci zile, Coyote a cerșit, apoi Ku'ksu a ieșit din casă aducând toate mărgelele și pieile de urs și chemând toți oamenii să vină să-l vadă. A așezat trupul pe o piele de urs, l-a îmbrăcat și l-a înfășurat cu grijă. Apoi a săpat un mormânt, a pus trupul în el și l-a acoperit. Apoi le-a spus oamenilor: „De acum înainte, iată ce trebuie să faceți. Așa trebuie să faceți până când lumea va fi făcută din nou.”

Cam la un an după aceasta, în primăvară, totul se schimbase. Până atunci, toată lumea vorbea aceeași limbă. Oamenii dădeau o ardere, totul era pregătit pentru ziua următoare, când, noaptea, toată lumea a început brusc să vorbească o limbă diferită. Fiecare bărbat și soția sa, însă,

vorbeau la fel. Inițiatul Pământului venise noaptea la Ku'ksu; și îi povestise totul și îi dăduse instrucțiuni pentru ziua următoare. Așa că, când a venit dimineața, Ku'ksu a chemat toți oamenii laolaltă, căci era capabil să vorbească toate limbile. Le-a spus fiecăruia numele diferitelor animale etc., în limbile lor, i-a învățat cum să gătească și să vâneze, le-a dat toate legile lor și a stabilit ora pentru toate dansurile și festivalurile lor. Apoi a chemat fiecare trib pe nume și i-a trimis în direcții diferite, spunându-le unde trebuiau să locuiască. I-a trimis pe războinici la nord, pe cântăreți la vest, pe flautiști la est și pe dansatori la sud. Așa că toți oamenii au plecat și i-au lăsat pe Ku'ksu și pe soția sa singuri la Ta'doiko. În scurt timp, soția lui a plecat, plecând noaptea și mergând mai întâi la Marysville Buttes.

Ku'ksu a mai rămas puțin, apoi a plecat și el. Și el s-a dus la Buttes, a intrat în casa spiritelor și s-a așezat pe partea de sud. L-a găsit acolo pe fiul lui Coyote, stând pe partea de nord. Ușa era la vest.

Coyote încercase să afle unde se dusese Ku'ksu și unde se dusese propriul său fiu și, în cele din urmă, găsise urmele și le-a urmărit până la casa spiritelor. Aici i-am văzut pe Ku'ksu și pe fiul său, acesta din urmă mâncând hrană spirituală. Coyote voia să intre, dar Ku'ksu a spus: „Nu, așteaptă acolo. Ai exact ce îți doreai, este vina ta. Fiecare om va avea acum tot felul de necazuri și accidente, va trebui să muncească pentru a-și obține hrana și va muri și va fi îngropat. Asta trebuie să continue până când se va termina timpul și Inițiatul Pământului va veni din nou, iar totul va fi transformat. Trebuie să te duci acasă și să le spui tuturor oamenilor că ți-ai văzut fiul, că nu este mort.” Coyote a spus că va merge, dar că îi era foame și voia niște mâncare. Ku'ksu a răspuns: „Nu poți mânca asta. Doar fantomele pot mânca acea mâncare.” Apoi Coyote a plecat și le-a spus tuturor oamenilor: „Mi-am văzut fiul și pe Ku'ksu și mi-a spus să mă sinucid.” Așa că s-a urcat în vârful unui copac înalt, a sărit jos și a fost ucis. Apoi s-a dus la casa spiritelor, crezând că acum poate lua niște mâncare; dar nu era nimeni acolo, absolut nimic, așa că a ieșit și a mers spre vest, unde nu a mai fost văzut niciodată. Fiul lui Ku'ksu și al lui Coyote, însă, se dusese sus.

— Roland B. Dixon. „*Mitul creației Maidu*.”
Bulletin of the American Museum of Natural History, xvii, 39, nr. 1.
— Citat în Stith Thompson (ed.). *Tales of the North American Indians*.
Bloomington: Indiana University Press, 1968 (publicat inițial în 1929), pp. 24-30.

CUPENO

O geantă suspendată în spațiu

Într-un al doilea mit californian, fragmentar - acesta din tribul Cupeno - Coyote are o origine mai elevată. Atât temporal (este una dintre primele creaturi), cât și spațial (iese dintr-o geantă suspendată în spațiu), mitul îl arată ca fiind cel mai apropiat de creator. Chiar și limbajul lui Coyote este special: emanând de la o creatură din tărâmul de mijloc dintre pământ și cer, servește șamanilor din lumea inferioară pentru a-și transcende originea noroioasă și a comunica cu zeii înalți.

Lévi-Strauss și alți structuraliști au folosit personaje precum Coyote pentru a explica funcția miturilor ca o reconciliere a contrariilor. Aceștia subliniază că, deși opoziția principală este cea existentă între sacru și profan (cer și pământ, nemurire și mortalitate, viață și moarte), ea este adesea exprimată la un nivel mai banal ca distincția dintre fermieri (cei care nu ucid ceea ce mănâncă) și vânători (cei care ucid ceea ce mănâncă). Deoarece Coiotul și alți necrofagi (cum ar fi Raven, omologul său mitologic mai nordic) mănâncă carne, dar nu o ucid, ei acționează pentru a reconcilia aceste contrarii și, prin extensie, marile opoziții viață și moarte și cer și pământ.

La început totul era întuneric şi gol. O pungă atârna în spaţiu. În timp, s-a deschis în două jumătăţi. Dintr-o jumătate a ieşit coiotul (*isil*), din cealaltă a ieşit pisica sălbatică (*tukut*).

Imediat au început să se certe despre care era cel mai în vârstă. Coiotul era cel mai în vârstă pentru că a vorbit primul. Oamenii fuseseră creaţi, dar nu puteau vedea. Erau în noroi şi întuneric. Au auzit mai întâi coiotul strigând şi au ştiut că era mai în vârstă. Oamenii nu erau în pungă cu coiotul şi pisica sălbatică. S-au ridicat din noroi şi au început să cânte. Şamanii de astăzi înţeleg coiotul, pentru că oamenii l-au auzit primii.

— E.W. Gifford. ”*Clanuri şi minorităţi din California de Sud.*”
Publicaţii ale Universităţii din California în arheologie
şi etnologie americană, 1918, 14 (2). 192.

OKANAGON

Originea Pământului și a oamenilor

Tribul Okanagon din pădurile nordice (din nord-vestul Statelor Unite şi Columbia Britanică) face parte din subdiviziunea Salishan a familiei de limbi algonquine. Odată vânători şi pescari paleolitici, Okanagonii au dezvoltat o nouă mitologie atunci când s-au orientat către agricultură sub influenţa coloniştilor albi.

Influenţa albilor este recunoscută în acest mit al creaţiei, unde credinţa anterioară în pământ ca mamă divină este obscură şi adaptată unui cadru mai degrabă creştin. Acum, Şeful este cel care a creat pământul şi apoi a modelat oamenii din solul său şi el este cel care a stabilit semnificaţia direcţiilor.

Informatorul Okanagon presupune supremaţia poporului său chiar şi în acest mit în mare parte împrumutat şi concluzionează că indienii sunt cea mai fină dintre rase, cea mai apropiată de culoarea adevărată şi pură a pământului.

Şeful (sau Dumnezeu) a creat şapte lumi, dintre care pământul este cea centrală. Există trei lumi deasupra şi trei dedesubt. Poate că primii preoţi sau albi ne-au spus asta, dar unii dintre noi cred asta şi acum. Când Şeful a creat pământul, l-a întins cu capul spre vest, prin urmare, vestul este capul pământului. Raiul, sau locul morţilor, este în acea direcţie, iar marile râuri curg toate spre vest. Vestul este direcţia pe care o iau sufletele. Unii spun că urmează cursul apelor. Poate că la început pământul era o femeie. Unii indieni spun asta şi afirmă că Şeful i-a întins corpul peste lume (probabil peste apă) şi că ea stătea întinsă cu picioarele spre est şi capul spre vest. El a transformat-o în pământul pe care trăim şi i-a făcut pe primii indieni din carnea ei (care este solul). Astfel, primii indieni au fost creaţi de el din bile de pământ roşu sau noroi şi acesta este motivul pentru care suntem de culoare roşiatică. Alte rase au fost create din sol de diferite culori. Ulterior, unele dintre aceste rase diferite s-au întâlnit în anumite puncte şi s-au amestecat, şi astfel au apărut nuanţele intermediare de culoare. Deoarece pământul roşu este mai înrudit cu aurul şi cuprul decât alte tipuri de pământ, prin urmare, indienii sunt mai apropiaţi de aur şi mai rafinaţi decât alte rase.

— James A. Teit. *Poveşti populare ale triburilor Salishan şi Sahaptin*.
Memorii ale Societăţii Americane de Folclor, 1917, II, 84.
New York: G. E. Stechert, pentru Societatea Americană de Folclor.

SALISHAN - SAHAPTIN

Crearea lumii și a oamenilor

Influența străină este evidentă și în acest mit salishan-sahaptin din Similkameen, dar îmbinarea trăsăturilor iudeo-creștine cu cele ale indienilor nativi este mai subtilă aici decât în mitul din Okanagon. Deși un mare Șef încă face pământul, o face în stilul tipic al scufundătorului pământesc, rostogolindu-l dintr-o singură bilă mică și conectând tărâmurile lumii printr-un axis mundi. Chiar și motivul „Adam și Eva" al creației feminine derivate este modificat aici: primii oameni sunt lupi, rude cu toate animalele, iar prima femeie-lup este făcută din coada omului-lup. Afirmațiile din Vechiul Testament despre creații animale și umane separate și despre superioritatea oamenilor față de toate celelalte creaturi sunt greu de susținut în acest mit indian, unde toate creaturile sunt în cele din urmă înrudite. Deși forma acestui mit poate fi iudeo-creștină, mesajul este încă indian.

Șeful de sus a făcut pământul. La început era mic și l-a lăsat să crească în dimensiune. A continuat să-l mărească și l-a întins până a devenit foarte mare. Apoi l-a acoperit cu un praf alb, care a devenit solul. A creat trei lumi, una deasupra celeilalte, lumea cerului, pământul pe care trăim și lumea de dincolo. Toate sunt conectate printr-un stâlp sau un copac care trece prin mijlocul fiecăreia. Apoi a creat animalele. În cele din urmă a creat un om, care, însă, era și un lup. Din coada acestui om a făcut o femeie. Aceștia au fost primii oameni. Au fost numiți „Tai'en" de către bătrâni, care cunoșteau bine povestea, și au fost strămoșii tuturor indienilor.

— James A. Teit. *Folk-Tales of the Salishan and Sahaptin Tribes*.
Memoirs of the American Folk-Lore Society, 1917, II, 84.
New York: G. E. Stechert, pentru American Folk-Lore Society.

BLOOD

Crearea omului

J. MacLean a consemnat acest mit din Tribul Blood din Confederația Indienilor Blackfoot (inclusiv triburile Piegan, Blackfoot și Blood) din Alberta, Canada, la începutul anilor 1880. Și a descris chiar și atunci dificultățile sale în găsirea unor mituri indiene autentice: „Separarea triburilor, colonizarea rapidă a țării de către albi, moartea multora dintre vechii șefi și spiritul deprimat al oamenilor au afectat serios puritatea folclorului băștinașilor. Următoarele fragmente au fost culese de pe buzele indienilor Blood în timp ce stăteam în colibele lor cu caietele în mână. Nu se putea conta pe membrii mai tineri ai tribului pentru a relata cu acuratețe aceste mituri. Cele pe care le-am dat au fost verificate în mod repetat de membrii în vârstă ai tribului."

Starea dezordonată a lumii de la început este clar dramatizată în acest mit: Napioa, bătrânul creator, a trimis patru creaturi să caute pământ pe fundul apelor, dar doar a patra, broasca țestoasă, s-a întors vreodată. Și după ce a ajuns la un loc solid, a găsit pe el oameni ciudați, cu două capete, rămășițele de neîmblânzit și monstruoase ale haosului. Chiar și atunci când a creat ființele umane, Napioa a avut probleme în a distinge deschiderile sexuale și orale ale femeilor. (Întrucât ambele sunt surse de creație, fizică și verbală, legătura lor aici nu este întâmplătoare.) În cele din urmă, Napioa a creat bărbații și i-a încurajat să-și depășească frica și să aibă relații cu femeile.

Caracterul neliniștit al vieții indienilor Blood și disocierea de rădăcinile lor religioase se reflectă nu numai în tonul general de tristețe și anxietate al mitului, ci și în incertitudinile sale cu privire la originea lui Napioa însuși și a oamenilor albi.

Napioa, Bătrânul, plutea pe un buștean în ape și avea cu el patru animale: Mameo, peștele; Matcekupis, broasca; Maniskeo, șopârla; și Spopeo, țestoasa. I-a trimis în ape în ordinea menționată, ca să vadă ce pot găsi. Primii trei au coborât, dar nu s-au mai întors; țestoasa, însă, s-a

ridicat cu gura plină de noroi. Napioa a luat noroiul din gura țestoasei, l-a rostogolit în golul palmei și în acest fel a făcut pământul, care a căzut în ape și apoi a crescut până la dimensiunea sa actuală.

A existat o singură persoană numită Napioa. El a trăit în lume când oamenii care locuiau cu el aveau două capete. El nu i-a creat pe acești oameni, deși el a creat lumea, iar cum au venit pe pământ nimeni nu știe. Cei din tribul Blood nu știu de unde a venit Napioa. Nu știu dacă a fost indian sau nu. Nu a fost strămoșul indienilor Blackfeet, ci Creatorul rasei indiene. Avea articulații duble. El nu este mort, ci trăiește într-o mare mare în sud. El nu i-a creat pe albi, iar indienii nu știu cine i-a creat.

După ce a creat pământul, a creat mai întâi o femeie. Gura ei era tăiată vertical și, nefiind mulțumit, a închis-o și a remodelat-o în aceeași formă în care a rămas până astăzi. După aceea, a creat mai multe femei, apoi a creat mai mulți bărbați. Bărbații au trăit împreună, dar separați de femei și nu le-au văzut pe femei o vreme. Când bărbații le-au văzut pentru prima dată pe femei, au fost uimiți și oarecum speriați. Napioa le-a spus să ia fiecare câte o femeie, dar le era frică. El i-a încurajat și apoi fiecare și-a luat o soție.

Napioa a creat bivolii. Erau destul de îmblânziți. Le-a dat arcuri și săgeți indienilor și le-a spus să împuște bivolii. Au făcut-o; și, cum bivolii erau îmblânziți, au ucis un număr mare.

— J. MacLean. „*Blackfoot Mythology.*”
Journal of American Folklore. 1883. 6, 166-167.

HURON

Crearea lumii

Confederația Huronă, formată din patru triburi care vorbeau limba Wyandot (din familia Hokan-Siouan), trăia în Ontario și număra aproximativ 20.000 de membri până când războiul lor continuu cu irochezii a atins punctul culminant la sfârșitul anilor 1640. Întăriți de arme de foc, irochezii au atacat în 1648, i-au decimat pe huroni și au distrus Confederația. Rămășițele tribului Huron s-au alăturat altora (Națiunea Tutunului, Națiunea Neutră și indienii Erie), dar au fost în continuare urmăriți de irochezi până când s-au mutat spre vest. (Un mic grup de huroni a fugit în Quebec și, în cele din urmă, li s-a acordat o rezervație la Lorette.) În cele din urmă, huronii care se alăturaseră Națiunii Tutunului s-au stabilit în Ohio și au luptat alături de britanici în Revoluția Americană și în Războiul din 1812. În 1842, s-au mutat în Kansas și, în 1867, în nord-estul Oklahoma, unde locuiesc acum ca cetățeni.

Aceste migrații forțate nu se reflectă în mitul creației huronilor, care este tipic triburilor din pădurile estice. Deși o misiune catolică a fost înființată printre ei în 1642 de către părintele Jean de Brebuff, natura dualistă puternică a acestui mit probabil nu derivă din creștinism. Mai degrabă, pare o dezvoltare a caracteristicilor duble ale majorității eroilor culturali și zeilor șarlatani. În loc ca atât forțele bune, cât și cele rele să fie conținute într-un singur erou, aici acestea sunt exteriorizate și separate în doi indivizi.

La început, când lumea era haotică, toate creaturile erau prezente și primitoare pentru femeia sacră care a căzut din cer. Ei au fost cei care au salvat-o și s-au aruncat pe pământ pentru ca ea să poată ajunge la uscat. (Ca și în unele mituri budiste, broasca țestoasă susține pământul aici; când se mișcă, pământul se va prăbuși.) Deși ucisă de nașterea fiului ei malefic, creativitatea continuă a zeiței căzute este accentuată de transformarea corpului ei în plante esențiale. Puterea ei este reflectată de cea a fiilor ei: după ce a creat toate creaturile bune și rele în domeniile lor separate, geamănul malefic este vizitat de opusul său. Eroul cel bun îi supune pe toți monștrii (tăindu-i la o dimensiune adecvată) și este de acord cu o luptă finală cu fratele său.

Deși sunt antropomorfizați aici, gemenii sunt numiți Minte Bună și Minte Malefică în unele cosmologii hurone. Acest tip de sofisticare este evident chiar și în descrierea luptei lor

din acest mit, unde fiecare înțelege vulnerabilitatea specifică a celuilalt. Când Binele (ființa) câștigă în cele din urmă, Răul (neființa) pleacă spre vest pentru a stabili un tărâm al morților.

La început nu era nimic altceva decât apă, o mare vastă, populată de diverse animale de felul celor care trăiesc în apă și pe apă. S-a întâmplat atunci ca o femeie să cadă din lumea de sus. Se presupune că a fost, dintr-o întâmplare, împinsă în jos de soțul ei printr-o crăpătură în cer. Deși numită femeie, era un personaj divin. Două gârlițe (gâște sălbatice), care zburau peste apă, s-au întâmplat să privească în sus și să o vadă căzând. Pentru a o salva de la înec, s-au grăbit să se așeze sub ea, unindu-și corpurile pentru a forma o pernă pe care să se odihnească. În acest fel, au susținut-o, în timp ce strigau cu voce tare pentru a chema celelalte animale în ajutorul lor. Strigătul gârlițelor se auzea de la mare distanță, iar celelalte creaturi ale mării l-au auzit și s-au adunat pentru a afla cauza chemării. Apoi a venit broasca țestoasă (sau „broasca țestoasă mormăitoare", cum a numit-o Clarke), un animal puternic, care a consimțit să le ușureze pe gârlițe de povara lor. Au așezat-o pe femeie pe spatele broaștei țestoase, însărcinând-o să aibă grijă de ea. Apoi, broasca țestoasă a chemat celelalte animale la un mare consiliu, pentru a decide ce trebuie făcut pentru a păstra viața femeii. Au decis că trebuie să aibă pământ pentru a trăi. Broasca țestoasă le-a poruncit tuturor să se scufunde pe fundul mării și să încerce să scoată niște pământ. Mulți au încercat - castorul, bizamul, scafandrul și alții - dar fără succes. Unii au rămas atât de mult timp sub apă, încât atunci când s-au ridicat erau morți. Broasca țestoasă le-a căutat în gură, dar nu a găsit nicio urmă de pământ. În cele din urmă, broasca râioasă s-a scufundat și, după ce a stat mult timp, s-a ridicat, epuizată și aproape moartă. Căutându-și în gură, broasca țestoasă a găsit în ea niște pământ, pe care i l-a dat femeii. Ea l-a luat și l-a așezat cu grijă în jurul marginii carapacei broaștei țestoase. Când a fost astfel așezată, a devenit începutul uscatului. Pământul a crescut și s-a extins în toate părțile, formând în cele din urmă o țară mare, potrivită pentru vegetație. Totul a fost susținut de broasca țestoasă, care încă susține pământul.

Când femeia a căzut, era însărcinată cu gemeni. Când aceștia au apărut, au dat dovadă de înclinații opuse, unul bun, celălalt rău. Chiar înainte de a se naște, aceleași trăsături s-au manifestat. S-au luptat unul cu celălalt, iar mama lor i-a auzit certându-se. Unul și-a declarat dorința de a se naște în mod obișnuit, în timp ce celălalt a refuzat cu răutate și, străpungând-o pe mama sa, a ucis-o. Ea a fost îngropată, iar din corpul ei au răsărit diversele produse vegetale de care pământul avea nevoie pentru a-l face potrivit pentru locuința omului. Din capul ei a crescut vița de dovleac; din sânii ei porumbul; din membrele ei fasolea și alte legume utile. Între timp, gemenii au crescut, arătând în tot ceea ce făceau înclinațiile lor opuse. Numele celui bun era Tijuskeha, ceea ce înseamnă, spunea Clarke, ceva de genul salvator sau om bun. Fratele rău se numea Tawiskarong, adică cremene sau ca cremenea, probabil în aluzie la natura sa dură și crudă. Nu erau oameni, ci ființe supranaturale, care trebuiau să pregătească lumea să fie locuința oamenilor. Constatând că nu puteau trăi împreună, s-au despărțit, fiecare luându-și propria parte de pământ. Primul lor act a fost să creeze animale de diferite feluri. Fratele cel rău a creat creaturi feroce și monstruoase, potrivite pentru a îngrozi și distruge omenirea - șerpi, pantere, lupi, urși, toți de dimensiuni enorme, și țânțari uriași, "la fel de mari ca niște curcani". Printre altele, a creat o broască râioasă imensă, care a absorbit toată apa dulce de pe pământ. Între timp, fratele cel bun, în domeniul său, crea animale inocente și utile. Printre celelalte, a creat potârnichea. Spre surprinderea sa, pasărea s-a ridicat în aer și a zburat spre teritoriul Tawiskarong. Tijuskeha l-a întrebat unde se duce. Pasărea a răspuns că merge să caute apă, deoarece nu mai era apă în acel ținut și a auzit că există apă în domeniul Tawiskarong. Tijuskeha a început atunci să suspecteze vreo năzbâtie. A urmat cursul pe care îl luase potârnichea și în curând a ajuns în țara fratelui său malefic. Aici a întâlnit șerpii, bestii feroce și insecte enorme pe care le făcuse fratele său și le-a învins. În cele din urmă a ajuns la broasca monstruoasă, pe care a tăiat-o, lăsând apa să curgă. Nu a distrus animalele malefice - poate că nu avea puterea să o facă - dar le-a micșorat în dimensiuni, astfel încât oamenii să le poată stăpâni.

Spiritul mamei sale l-a avertizat în vis să se ferească de fratele său malefic, care ar încerca să-l distrugă prin trădare. În cele din urmă s-au întâlnit și, cum era evident că nu puteau trăi

împreună pe pământ, au hotărât să decidă printr-o luptă formală (un duel, cum l-a numit Clarke) care dintre ei ar rămâne stăpânul lumii. S-a mai convenit ca fiecare să-i dezvăluie celuilalt singura armă prin care putea fi învins. Acest articol extraordinar al acordului lor a fost probabil necesar datorită faptului că, fără o astfel de dezvăluire, lupta ar fi durat pentru totdeauna. Fratele cel bun a declarat că putea fi distrus doar fiind bătut până la moarte cu un sac plin de porumb, fasole sau alt produs de genul pâinii; fratele cel rău a replicat că putea fi ucis doar de cornul unui cerb sau al unui alt animal sălbatic. (În aceste arme pare evident că există o oarecare referire la diferitele caractere sau atribute ale fraților.) Au stabilit un câmp de luptă sau un „chenar", în care urma să aibă loc lupta. Tawiskarong a avut primul sprint sau, cum ar spune dueliștii, primul foc. L-a atacat pe fratele său cu un sac de porumb sau fasole, l-a urmărit pe jos și l-a bătut până când a rămas aproape fără viață și a zăcut ca mort. A reînviat însă (poate cu ajutorul spiritului mamei sale) și, recăpătându-și puterile, l-a urmărit pe rândul său pe fratele său malefic, lovindu-l cu un corn de cerb până l-a ucis. Dar combatantul ucis nu a fost complet distrus. A reapărut după moarte la fratele său și i-a spus că a plecat în vestul îndepărtat și că de atunci încolo toate rasele de oameni, după moarte, vor merge în vest, ca el. „Și", a spus Clarke, "este credința tuturor indienilor păgâni că, după moarte, spiritele lor vor merge în vestul îndepărtat și vor locui acolo."

— Horatio Hale. "*Huron Folklore*."
Journal of American Folklore, 1888, let 175-183.
Boston: Houghton Mifflin, pentru Societatea Americană de Folclor, 1888.
Retipărit de Kraus Publishing, New York, 1963.

MANDAN

Primul Creator și Omul Singuratic

Când triburile indiene nord-americane nu erau distruse de oamenii albi, acestea erau adesea decimate de armele și bolile lor: mandanii erau în cele din urmă victime ale holerei și variolei. Tradiția descrie o origine mai estică, dar până la mijlocul secolului al XVIII-lea locuiau în nouă sate lângă gura de vărsare a râului Heart, în partea de sud a centrului Dakotei de Nord. Suferind grav din cauza atacurilor assiniboine și sioux și în cele din urmă aproape exterminați de variolă, s-au mutat spre vest, de-a lungul statului Missouri, până la râul Knife. Când Lewis și Clarke au vizitat regiunea în 1804, mandanii numărau aproximativ 1.250; până în 1837, după o altă epidemie de variolă și holeră, mai rămăseseră doar 150. Alăturându-se triburilor Hidatsa și, în cele din urmă, triburilor Arikara, s-au mutat spre nord, la Fort Berthold, unde locuiesc acum într-o rezervație.

Povestit de mama lui Arthur Mandan, care l-a consemnat la o misiune catolică la sfârșitul anilor 1920, mitul mandanilor combină multe trăsături indiene și creștine. Într-un mit Arikara, Omul Singuratic s-a născut dintr-o plantă, dar aici el merge peste pământul nou creat alături de Primul Creator. Motivul scufundătorului, nașterea Omului Singuratic și zădărnicirea monștrilor răi și haotici sunt tipic indiene. Chiar și afirmația sa privind legătura dintre corpul său și cedrul, posibil reflectată în crucea lui Hristos, este legată de alte mituri indiene din câmpie: într-un alt mit Arikara, Mama Porumbului a lăsat un cedru pentru a o reprezenta atunci când a plecat de la oameni. Aici este construit cu cercuri, formând un fel de coș de protecție împotriva potopului care urma să vină; și, cu caracteristicile sale de indicator către ceruri și sursă de viață, este un simbol religios perfect al axis mundi. (În jurul acestui cedru, numit Marea Canoe, Mandanii au desfășurat cea mai sacră ceremonie Okipa, în care mari războinici se sacrificau prin dansuri și durere pentru binele lumii și pentru alinarea spiritelor rele.)

Bunătatea totală a Omului Singuratic introduce însă un element destul de creștin în mit. Acest lucru este evident în special în refuzul său de a se căsători, în mustrarea spiritelor

rele și în afirmațiile sale despre creație. (În miturile Arikara înrudite, el luptă cu spiritele rele, dar acestea sunt mai degrabă primordiale, personificări ale haosului recent zădărnicit.)

La început, suprafața pământului era numai apă și era întuneric. Primul Creator și Omul Singuratic mergeau pe suprafața apelor și, în timp ce mergeau, au văzut întâmplător un mic obiect care părea să aibă viață și, după ce au cercetat, au descoperit că era o pasăre mică din familia rațelor - genul care se scufundă foarte mult. - „Ei bine!", au spus ei, "Să întrebăm această creatură de unde își ia existența. Nu vedem niciun fel de hrană pe ape și trebuie să aibă ceva care să o țină în viață." Așa că au întrebat-o, iar ea le-a spus că își găsește hrana în albia apelor. Au rugat-o să le arate o mostră de hrană. Ea le-a spus că ar fi foarte bucuroasă să o facă și imediat s-a scufundat în albia apelor și a ieșit la suprafață cu o mică bilă de nisip. Văzând nisipul, au spus: „Ei bine! Dacă aceasta ține pasărea în viață, trebuie să fie bună și pentru alte creaturi. Să creăm pământ din această substanță și creaturi vii și să facem pământul productiv, astfel încât să poată rodi pentru subzistența creaturilor pe care le vom crea. Să alegem, așadar, direcțiile de unde va începe fiecare." Așadar, Omul Singuratic a ales partea de nord, iar Primul Creator pe cea de sud, și au lăsat un spațiu între ele în apa care este râul Missouri. Apoi, după ce au convenit să compare rezultatele, au început creația.

Primul Creator a creat văi largi, dealuri, pâraie cu pădure, pâraie de munte, izvoare și, ca creaturi, elanul bivol, antilopa cu coadă neagră și cu coadă albă, oaia de munte și toate celelalte creaturi utile omenirii pentru hrană și îmbrăcăminte. El a făcut văile și pâraiele ca adăpost atât pentru animale, cât și pentru omenire. A amplasat lacurile departe unul de celălalt. Omul Singuratic a creat în cea mai mare parte un ținut plat, cu lacuri, pâraie mici și râuri departe unul de celălalt. Animalele pe care le-a creat trăiau, unele dintre ele în apă, cum ar fi castorul, vidra și bizamul.

Altele erau vitele de multe culori, cu coarne lungi și cozi lungi, elani și alte animale.

După ce toate acestea s-au încheiat, s-au întâlnit așa cum s-a convenit pentru a-și compara creațiile. Mai întâi au inspectat ce crease Omul Singuratic, apoi au trecut la ce făcuse Primul Creator, apoi au început să compare rezultatele. Primul Creator a spus: „Lucrurile pe care le-ai creat nu întâmpină aprobarea mea. Pământul este prea plat și nu oferă protecție omului. Uită-te la pământul pe care l-am creat. Conține tot felul de vânat, are dealuri și munți după care omul își poate marca direcția. Pământul tău este atât de plat încât un om se va rătăci ușor, căci nu există dealuri înalte ca semne care să-l îndrume. Uită-te la apele pe care le-am creat - râurile, pâraiele, izvoarele cu apă curgătoare întotdeauna pură și răcoritoare pentru om și animale. Vara izvoarele sunt întotdeauna reci, iarna sunt întotdeauna calde. Lacurile pe care le-ai făcut, majoritatea nu au ieșire și, prin urmare, devin impure. Lucrurile pe care le-am făcut sunt mult mai utile omului. Uită-te la bivoli - toți sunt negri, cu excepția, ici și colo, a câte unuia alb, atât de rar încât este foarte prețuit. Iarna, părul lor crește lung și zburlit pentru a combate frigul; pe vreme caldă își năpârlesc părul pentru a suporta mai confortabil căldura. Dar uită-te la vitele pe care le-ai creat, cu coarne și coadă lungi, de toate culorile și cu păr atât de scurt și neted încât nu pot suporta frigul!" Omul Singuratic a spus: „Aceste lucruri pe care le-am creat le-am considerat cele mai utile omului. Nu le pot schimba prea bine acum, odată ce au fost create. Așadar, haideți să-l facem pe om să folosească mai întâi lucrurile pe care le-ați creat voi până când se epuizează rezervele, iar apoi generațiile viitoare vor folosi acele lucruri pe care le-am creat eu." Așa că s-a convenit între ei și amândoi și-au binecuvântat creația,iar cei doi s-au despărțit.

De-a lungul timpului, Omul Singuratic a privit la creație și a văzut omenirea înmulțindu-se și a fost încântat, dar a văzut și spirite rele care dăunau omenirii și a vrut să trăiască printre oamenii pe care i-a creat și să fie ca unul dintre ei. A căutat printre toate națiunile și popoarele pentru a găsi o fecioară care să-i fie mamă și a descoperit o familie foarte umilă formată dintr-un tată, o mamă și o fiică. Această fecioară a ales-o să-i fie mamă. Așa că, într-o dimineață, când tânăra femeie prăjea porumb și îl mânca, s-a gândit că acesta ar fi momentul potrivit să intre în tânăra femeie. Așa că s-a transformat în porumb, iar tânăra femeie l-a mâncat și a conceput sămânța. De-a lungul timpului, părinții au observat că era însărcinată și au întrebat-o: „Cum se face, fiică, că ești însărcinată când

nu ai cunoscut bărbat? Ne-ai ascuns ceva?" Ea a răspuns: „După cum spui, nu am cunoscut bărbat. Tot ce știu este că atunci când am mâncat porumb prăjit, am crezut că am conceput ceva, apoi nu m-am mai gândit la asta până nu am știut că sunt însărcinată." Așadar, părinții au știut că aceasta trebuie să fie o minune, deoarece copilul nu fusese conceput de niciun bărbat și nu au mai pus-o la îndoială.

În decursul timpului, copilul s-a născut și a crescut ca ceilalți copii, dar a arătat trăsături neobișnuite de puritate și, pe măsură ce a crescut, a disprețuit tot răul și nici măcar nu s-a căsătorit vreodată. Tot ce făcea era pentru a promova binele. Dacă se ivea o ceartă printre oameni, îi liniștea cu cuvinte blânde. Îi iubea pe copii și îl urmau oriunde mergea. În fiecare dimineață se purifica cu tămâie, ceea ce demonstrează că era pur.

Oamenii din locul în care s-a născut erau pe atunci Mandani. Aveau obiceiul de a merge pe o insulă din ocean, la gura unui râu, pentru a aduna *ma-ta-ba-ho*. Pentru călătorie, foloseau o barcă numită *I-di-he* (care înseamnă Auto-Plecare); tot ce trebuiau să facă era să o lovească de o parte și să-i spună să plece și pleca. Această barcă transporta doisprezece persoane și nu mai multe; dacă intrau mai multe în barcă, aducea ghinion. În drum spre insulă erau obișnuiți să întâlnească obstacole periculoase.

Într-o zi, un grup pornea spre insulă pentru a lua niște *ma-ta-ba-ho* și toată lumea a venit la țărm să-i salute și să le ureze mult noroc. Cei doisprezece bărbați s-au urcat în barcă și erau pe punctul de a lovi barca în bord pentru a porni, când Singuraticul a urcat în barcă, spunând că vrea și el să meargă. Bărbații din barcă, precum și cei de pe țărm, au obiectat că le va aduce ghinion, dar el a insistat să-i însoțească și, în cele din urmă, văzând că nu pot scăpa de el, au pornit la drum.

Acum, în drum spre vale, spiritele rele care trăiau în apă ieșeau să le facă rău, dar de fiecare dată când ieșeau la suprafață, Singuraticul îi certa și le spunea să se întoarcă și să nu se mai arate niciodată. Pe măsură ce se apropiau de gura râului, la un moment dat, sălciile de-a lungul malului s-au transformat în tineri care erau de fapt spirite rele și i-au provocat pe bărbații din barcă să iasă la țărm și să se lupte cu ele. Singuraticul a acceptat provocarea. Pe toți cei cu care se lupta îi arunca și îi ucidea, până când luptătorii, văzând că erau bătuți, o luară la fugă. Apoi a certat sălciile, spunând că el le crease pe toate și că nu ar trebui să se mai transforme în spirite rele. Când au ajuns la ocean, s-au confruntat cu un vârtej mare, în care oamenii din barcă au început să arunce bibelouri ca jertfă pentru a-l potoli, dar de fiecare dată când aruncau un bibelou, Singuraticul îl ridica spunând că îl dorea pentru el. Între timp, în ciuda a tot ce puteau face, vârtejul îi absorbea mai aproape. Apoi, oamenii au început să murmure împotriva Singuraticului și să se plângă că le-a adus ghinion și să se lamenteze că urmau să fie absorbiți de vârtej. Apoi, Singuraticul a certat vârtejul spunând: „Nu știi că eu sunt cel care te-a creat? Acum îți poruncesc să stai liniștit." Și imediat apele s-au liniștit. Așa că au continuat călătoria până au ajuns într-o parte a oceanului unde valurile erau agitate. Aici, oamenii au început din nou să ofere jertfe pentru a potoli valurile, dar în ciuda rugăciunilor și ofrandelor lor, valurile au devenit și mai violente. Și de data aceasta, Singuraticul aduna ofrandele, iar oamenii încercau să-l convingă să nu o facă, dar el a continuat - nu s-a oprit niciodată! În acest moment, barca se legăna destul de tare de valuri, iar oamenii au început din nou să murmure și să spună că Singuraticul le cauza moartea. Apoi a certat valurile, spunând: „Pace, liniște", și dintr-o dată marea s-a liniștit și a continuat așa pentru tot restul călătoriei.

Pe insulă erau locuitori sub conducerea unui șef pe nume Ma-na-ge (poate apă de un anumit fel). La sosirea lor, șeful le-a spus locuitorilor satului său să pregătească un ospăț mare pentru vizitatori, la care le va ordona să mănânce toată mâncarea pusă în fața lor și astfel să-i omoare. Omul Singuratic a prevăzut că acest lucru se va întâmpla și, pe drum, a smuls o papură și l-a introdus prin gât în organism. Așa că, după ce ospățul a fost pregătit și toți au fost așezați la rând cu mâncarea pusă în fața lor, le-a spus oamenilor să mănânce fiecare câte puțin din farfurie pe măsură ce trecea de la un om la altul până când ajungea la Omul Singuratic, când golea tot conținutul farfuriei în papură, prin care aceasta trecea în al patrulea strat al pământului. Când toată mâncarea se terminase, Omul Singuratic s-a uitat în jur ca și cum ar fi vrut mai multă și a spus: „Ei bine! Am auzit întotdeauna că acești oameni erau foarte generoși în a hrăni vizitatorii. Dacă asta este tot ce

aveți de oferit, cu greu aș considera-o un ospăț.” Toți oamenii s-au uitat la cei treisprezece bărbați și, când nu au văzut niciun semn de boală, i-au considerat misterioși.

Apoi, Ma-na-ge i-a întrebat pe vizitatori dacă vor să fumeze. Singuraticul a spus: „Cu siguranță! Căci am auzit ce tutun bun aveți.” Acest lucru l-a mulțumit pe Manage, căci s-a gândit că sigur îi va ucide pe bărbați prin efectele tutunului. Așa că a cerut pipa lui, care era mare cât o oală. A umplut pipa, a aprins-o și le-a dat-o bărbaților. Fiecare a tras câteva fumuri până a ajuns la Singuraticul, care, în loc să sufle fumul, l-a tras pe tot în papură până la al patrulea strat al pământului. Așa că, în scurt timp, tot conținutul pipei a fost fumat. Apoi a spus că auzise întotdeauna că Ma-na-ge obișnuia să-și omoare vizitatorii fumând cu ei, dar dacă aceasta era pipa pe care o folosea, nici măcar nu era suficient de mare pentru a-l satisface. Din acel moment, Ma-na-ge l-a urmărit destul de atent.

(Puteți întreba despre femei dacă doriți).

Acum, Singuraticul era deghizat. Șeful le-a cerut apoi vizitatorilor săi sacii pentru a-i umple cu *ma-ta-ba-ho*, atât cât avea fiecare putere să ducă, și fiecare și-a scos sacul. Sacul Singuraticul era un sac mic făcut din două piei de bivol cusute împreună, dar trebuiau să pună în continuare pentru a-l umple. Șeful i-a urmărit destul de atent până atunci și s-a gândit: „Dacă scapă cu încărcătura aceea, trebuie să fie Singuraticul!” Așa că, când sacul s-a umplut, Singuraticul a luat sacul de mâna stângă, l-a aruncat peste umărul drept și a început să plece. Apoi Ma-na-ge a spus: „Singuraticule, crezi că nu te cunoaștem?”, a spus Singuraticul în timp ce se îndepărta: „Poate crezi că sunt Singuraticul!”, a spus Ma-na-ge: „Vom veni să te vizităm în a patra noapte după ce ajungi acasă.” Prin asta se referea la al patrulea an.

Când au ajuns acasă, Singuraticul și-a instruit oamenii cum să îndeplinească ceremoniile în numele său și i-a numit pe oamenii care urmau să le îndeplinească. Le-a spus să curețe un spațiu rotund în centrul satului și să construiască o baricadă rotundă în jurul lui și să ia patru plopi tineri drept cerc. În centrul baricadei trebuiau să pună un cedru și să-l vopsească cu pământ roșu, să ardă tămâie și să ofere jertfe cedrului. Omul Singuratic a spus: „Acest cedru este trupul meu pe care vi-l las ca protecție împotriva oricărui rău, iar această baricadă va fi o protecție împotriva distrugerii apei. Căci, așa cum a spus Ma-na-ge, vin să vă viziteze. Acesta va fi semnul venirii lor. Va fi o ceață densă timp de patru zile și patru nopți, atunci veți ști că vin să vă distrugă. Dar nu este nimic altceva decât apă. Când va veni, nu se va ridica mai sus decât primul cerc de lângă pământ și când nu va mai putea ajunge mai sus, se va prăbuși.”

După ce i-a instruit cu privire la toate ritualurile și ceremoniile pe care trebuiau să le îndeplinească, le-a spus: „Acum vă voi părăsi - mă duc spre sud - la alte popoare - și mă voi întoarce. Dar amintiți-vă întotdeauna că vă las corpul meu.” Și a plecat spre sud. Și după patru ani, Ma-na-ge și-a făcut vizita sub formă de apă și a încercat în toate felurile să distrugă locuitorii satului, dar când nu a reușit să se ridice mai sus decât primul cerc, s-a prăbușit.

— Martha Warren Beckwith. Mandan-Hitatsa Myths and Ceremonies.
Memoirs of the American Folklore Society, 1938, 1-7.
New York: J. J. Augustin, pentru American Folklore Society, 1937.

ASSINIBOINE

Crearea oamenilor și a cailor

Mulți indieni din câmpie povestesc despre un mare zeu al cerului și multe spirite intermediare mai mici (tunet, fulger, soare, lună și stele) care călătoresc prin lumea lor sacră în căutare de vânat până când unul dintre ei cade într-o groapă în haosul pământului de dedesubt și creează lumea. Acestui mit assiniboine îi lipsește prefața: începe cu un potop, o stare de potențialitate haotică, și Inktonmi, ordonatorul care a făcut ca pământul să fie scos din apă și să fie creat pământul.

Crearea cailor este o parte interesantă a mitului. Assiniboine, la fel ca alte triburi, nu au avut cai în număr mare până în secolul al XVIII-lea şi totuşi ei încă atribuie crearea cailor zeului-lup Inktonmi la începutul lumii. Importanţa covârşitoare a cailor pentru cultura assiniboine relativ modernă este astfel exprimată mitologic ca fiind esenţială, originală şi determinată de la început. Ceea ce este esenţial devine „primul" atunci când este temporalizat.

O trăsătură deosebit de fermecătoare a acestui mit este reprezentarea sa a hotărârii: după ce a fost redusă la tăcere şi chiar ucisă de creator într-o ceartă pe durata iernii, broasca îşi exprimă în continuare punctul de vedere prin limbajul corpului.

Tot pământul a fost inundat de apă. Inktonmi a trimis animale să se scufunde după pământ pe fundul mării. Niciun animal nu a reuşit să prindă. În cele din urmă, l-a trimis pe bizam. Acesta a ieşit mort, dar cu pământ în gheare. Inktonmi a văzut pământul, l-a luat şi a făcut pământ din el.

Inktonmi purta o robă din piele de lup. El a spus: „Vor fi tot atâtea luni câte fire de păr sunt pe această piele până când va veni vară." Broasca a spus: „Dacă iarna durează atât de mult, nicio creatură nu va putea trăi. Şapte luni de iarnă vor fi suficiente." A continuat să repete asta, până când Inktonmi s-a înfuriat şi l-a ucis. Broasca totuşi şi-a scos şapte degete de la picioare. În cele din urmă, Inktonmi a consimţit şi a spus că ar trebui să fie şapte luni de iarnă.

Inktonmi a creat apoi oameni şi cai din pământ. Unii dintre triburile Assiniboine şi alte triburi din nord nu aveau cai. Inktonmi le-a spus assiniboine-ilor că ar trebui să fure întotdeauna cai de la alte triburi.

— R. H. Lowie. "Assiniboine."
Documente antropologice ale Muzeului American de Istorie Naturală.
New York, 1909, 4 (1), 1.

CHEROKEE

Cum a fost creată lumea

Cherokee au fost cel mai mare trib din partea de sud-est a Statelor Unite, locuind în regiunile muntoase din Carolina de Nord şi de Sud, Georgia, Alabama şi Tennessee, până când a fost descoperit aur pe pământurile lor şi au fost îndepărtaţi cu forţa de trupele militare în 1838. Câteva mii de cherokee au murit în acel lung marş către Teritoriul Indian (în ceea ce este acum Oklahoma); cei care au supravieţuit au înfiinţat o nouă comunitate cu propriul sistem şcolar public, ziare şi aşa mai departe.

Când De Soto i-a vizitat pe cherokee în 1540, a găsit o societate agricolă stabilită şi avansată. Perlele de râu fumurii pe care le-a primit drept cadou de bun venit făcuseră parte din podoabele asociate cu marile culturi Mound Builder din regiunile Mississippi şi Ohio. Mai multe ritualuri, cum ar fi jocul sacru cu mingea al cherokee, atestă legăturile dintre aceste civilizaţii şi oamenii care au în cele din urmă stabilit imperiul aztec, dar contactul pare să fi fost întrerupt înainte de epoca aztecă. Religia şi miturile acestor culturi din sud-estul Americii au evoluat treptat sub presiunea coloniştilor albi, a bolilor şi a războiului, iar multe dintre figurile lor religioase importante au devenit, precum Br'er Rabbit (cândva o puternică zeitate şmecheră), doar eroii „basmelor pentru copii".

Acest mit cherokee nu are prea multă amprentă asupra culturii specifice sud-estului Americii. El prevede un univers cu trei niveluri ţinut laolaltă de cinci frânghii, formarea pământului de către Gândacul de Apă, care scufundă pământul, şi întărirea acestuia de către Marele Şorecar (similar cu mitul Ainu), poziţionarea corectă a soarelui şi crearea plantelor, animalelor şi oamenilor. Incertitudinea originilor, cel mai uşor de înţeles la un popor brutalizat şi relocat, izolat de pământul şi tradiţiile sale, este evidentă în confuzia mitului cu privire la identitatea creatorului.

Pământul este o insulă mare care plutește într-o mare de apă și este suspendată în fiecare dintre cele patru puncte cardinale de o frânghie care atârnă de bolta cerească, care este din stâncă solidă. Când lumea va îmbătrâni și se va uza, oamenii vor muri, iar frânghiile se vor rupe și vor lăsa pământul să se scufunde în ocean, iar totul va fi din nou apă. Indienii se tem de asta.

Când totul era apă, animalele erau deasupra, în Galun'lati, dincolo de arc; dar era foarte aglomerat și își doreau mai mult spațiu. Se întrebau ce se află sub apă și, în cele din urmă, Dayuni'si, ”Nepotul Castorului”, micul gândac de apă, s-a oferit să meargă să vadă dacă poate învăța. A zburat în toate direcțiile pe suprafața apei, dar nu a putut găsi un loc ferm unde să se odihnească. Apoi s-a scufundat la fund și a ieșit la suprafață cu niște noroi moale, care a început să crească și să se răspândească în toate părțile până când a devenit insula pe care o numim pământ. Ulterior, a fost fixat de cer cu patru frânghii, dar nimeni nu-și amintește cine a făcut asta.

La început, pământul era plat, foarte moale și umed. Animalele erau nerăbdătoare să coboare și au trimis diferite păsări să vadă dacă era încă uscat, dar nu au găsit un loc unde să se așeze și s-au întors la Galun'lati. În cele din urmă, părea că a venit momentul și l-au trimis Vulturul și i-au spus să meargă să se pregătească pentru ei. Acesta era Marele Vultur, tatăl tuturor Vulturilor pe care îi vedem acum. Zbura peste tot pământul, jos, aproape de pământ, și era încă moale. Când a ajuns în ținutul Cherokee, era foarte obosit, iar aripile lui au început să bată și să lovească pământul, iar oriunde loveau pământul era o vale, iar unde se întorceau din nou era un munte. Când animalele de sus au văzut asta, s-au temut că întreaga lume va fi formată din munți, așa că l-au chemat înapoi, dar ținutul Cherokee rămâne plin de munți până în ziua de azi.

Când pământul era uscat și animalele au coborât, era încă întuneric, așa că au luat soarele și l-au așezat într-o cărare pentru a merge în fiecare zi peste insulă de la est la vest, chiar deasupra. Era prea cald în această zonă, iar Tsiska'gili, racul roșu, avea carapacea arsă de un roșu aprins, astfel încât carnea i s-a stricat; iar cherokee-ii nu-l mănâncă. Vrăjitorii au ridicat soarele cu încă o palmă mai sus în aer, dar era tot prea cald. L-au ridicat încă o dată, și încă o dată, până când a ajuns la șapte palme înălțime și chiar sub arcul cerului. Apoi a fost corect și l-au lăsat așa. De aceea, vrăjitorii numesc cel mai înalt loc *Gulkwa'gine Di'gal-un'latiyun*, ”a șaptea înălțime”, deoarece se află la șapte palme deasupra pământului. În fiecare zi, soarele trece pe sub acest arc și se întoarce noaptea pe partea superioară la locul de plecare.

Există o altă lume sub aceasta, și este ca a noastră în toate - animale, plante și oameni - cu excepția faptului că anotimpurile sunt diferite. Pârâurile care coboară din munți sunt cărările prin care ajungem în această lume subterană, iar izvoarele de la capătul lor sunt ușile prin care intrăm în ea, dar pentru a face acest lucru trebuie să postești și să mergi la apă și să ai unul dintre oamenii din subteran drept ghid. Știm că anotimpurile din lumea subterană sunt diferite de ale noastre, deoarece apa din izvoare este întotdeauna mai caldă iarna și mai rece vara decât aerul exterior.

Când animalele și plantele au fost create pentru prima dată - nu știm de către cine - li s-a spus să vegheze și să stea treji timp de șapte nopți, la fel cum tinerii postesc acum și stau treji când se roagă la *medicamentul* lor. Au încercat să facă acest lucru și aproape toți au fost treji în prima noapte, dar în noaptea următoare, câțiva au adormit, iar în a treia noapte au dormit alții, apoi alții, până când, în a șaptea noapte, dintre toate animalele, doar bufnița, pantera și încă unul sau două au mai fost treze. Acestora li s-a dat puterea de a vedea și de a umbla în întuneric și de a prăda păsările și animalele care trebuie să doarmă noaptea. Dintre copaci, doar cedrul, pinul, molidul, ilexul și dafinul au fost treji până la sfârșit, iar lor li s-a dat să fie mereu verzi și să fie cei mai buni pentru leacuri, dar celorlalți li s-a spus: „Pentru că nu ați răbdat până la sfârșit, vă veți pierde părul în fiecare iarnă”.

Oamenii au venit după animale și plante. La început au fost doar un frate și o soră, până când el a lovit-o cu un pește și i-a spus să se înmulțească, și așa s-a și întâmplat. În șapte zile i s-a născut un copil, iar după aceea la fiecare șapte zile altul, și au crescut foarte repede până când a existat pericolul ca lumea să nu-i poată ține. Apoi s-a impus ca o femeie să aibă un singur copil pe an și așa a fost de atunci.

— J. Mooney. *Mituri ale tribului Cherokee*.

Al 19-lea Raport anual al Biroului de Etnologie, Partea 1.
Washington, D.C.: 1897-1898, pp. 239-240.

YUCHI

Crearea Pământului

Împreună cu „Cele Cinci Triburi Civilizate" (Cherokee, Chichasaw, Choctaw, Creek și Seminole) - 60.000 în total - și poporul Yuchi a fost deportat de pe pământurile sale din Georgia în Teritoriul Indian din Oklahoma în 1838. Pe lângă gravitatea reală a marșului în sine, experiența relocării a fost profund sfâșietoare. Yuchi aveau o structură socială matrilineară, dar în Oklahoma atribuirile de pământuri erau făcute bărbaților, mâncarea era raționalizată bărbaților ca și capi ai familiilor lor, alegerea funcționarilor de sex masculin se realiza pe bază teritorială și nu de rudenie, iar moștenirea era determinată pe linie masculină, nu feminină. Treptat, cei din trib care au supraviețuit și-au schimbat modul de a fi și au adoptat o structură patrilineară mai frecventă în rândul albilor și al indienilor locali din câmpie.

Acest mit al creației Yuchi, consemnat la începutul anilor 1900, păstrează încă unele trăsături matrilineare: Soarele este zeificat, așa cum este comun în multe culturi de plantare, dar atunci când este antropomorfizat apare atipic ca o femeie, mama oamenilor care au izvorât dintr-o picătură din sângele ei. Acest mit se distinge, de asemenea, prin recunoașterea puterii dătătoare de viață a haosului nu doar ca sursă a materiei, substanța creației, ci și ca bază pentru medicina vindecătoare. Marele șarpe al fertilității și infinității (este adesea înfățișat înghițindu-și propria coadă, formând astfel un cerc fără sfârșit) este în cele din urmă ucis pe un cedru, de obicei sacru pentru indienii din câmpie, iar marele medicament se găsește acolo.

La început, apele acopereau totul. S-a spus: „Cine va face să apară pământul?"

Lock-chew, Racul, a spus: „Eu voi face să apară pământul."

Așa că s-a dus la fundul apei și a început să amestece noroiul cu coada și mâinile. Apoi a adus noroiul într-un anumit loc și l-a îngrămădit. Proprietarii pământului de pe fundul apei au spus: „Cine ne tulbură pământul?" Au stat de veghe și l-au descoperit pe Rac. Apoi s-au apropiat de el, dar el a amestecat brusc noroiul cu coada, astfel încât să nu-l poată vedea.

Lock-chew și-a continuat munca. A cărat noroi și l-a îngrămădit până când, în cele din urmă, și-a ridicat mâinile în aer și astfel pământul a apărut deasupra apei.

Pământul era moale. S-a spus: „Cine va întinde pământul și îl va face uscat și tare?" Unii au spus: „*Ah-yok*, Șoimul, ar trebui să întindă pământul moale și să-l usuce." Alții au spus: „*Yah-tee*, Vulturul, are aripi mai mari; „El poate întinde pământul și îl poate face uscat și tare."

Yah-tee a întreprins să întindă și să usuce pământul. A zburat deasupra pământului și și-a întins aripile lungi peste el. A navigat peste pământ; l-a întins. După mult timp, s-a săturat să-și întindă aripile. A început să le bată și astfel a creat dealurile și văile, deoarece pământul era încă moale.

„Cine va face lumina?" s-a spus. Era foarte întuneric.

Yohah, Steaua, a spus: „Eu voi face lumina."

Așa s-a convenit. Steaua a strălucit. Era lumină doar lângă el.

„Cine va face mai multă lumină?" s-a spus.

Shar-pah, Luna, a spus: „Eu voi face mai multă lumină." *Shar-pah* a făcut mai multă lumină, dar era încă întuneric.

T-cho, Soarele, a spus: „Veți fi copiii mei, eu sunt mama voastră, eu voi face lumina. Eu voi străluci pentru voi."

Ea s-a dus spre est. Deodată, lumina s-a răspândit peste tot pământul. În timp ce trecea peste pământ, o picătură de sânge a căzut de la ea pe pământ, iar din acest sânge și pământ au izvorât primii oameni, copiii Soarelui, *Ucheii*.

Oamenii doreau să-și găsească *medicamentul*. Un șarpe monstru mare i-a distrus pe oameni. I-au tăiat capul de pe corp. A doua zi, corpul și capul erau împreună. L-au ucis din nou pe monstru. Capul lui a crescut din nou la nivelul corpului său.

Apoi i-au tăiat capul și l-au așezat în vârful unui copac, astfel încât corpul să nu-l poată ajunge. A doua zi dimineață, copacul era mort, iar capul era unit cu corpul. L-au separat din nou și l-au așezat pe un alt copac. Dimineața, copacul era mort, iar capul și corpul erau reunite.

Oamenii au continuat să încerce toți copacii din pădure. În cele din urmă, au așezat capul peste gudron, cedrul, iar dimineața capul era mort. Cedrul era viu, dar acoperit de sânge, care se prelinsese din cap.

Astfel a fost găsit *Marele Medicament*.

Focul se făcea prin găurirea cu un băț a unei buruieni tari.

Oamenii au ales o a doua familie. Fiecare membru al acestei familii avea gravată pe ușa sa o imagine a soarelui.

La început, toate animalele puteau vorbi și se folosea o singură limbă. Toți erau în pace. Căprioara trăia într-o peșteră, supravegheată de un păzitor, iar oamenii erau flămânzi. El a ales o căprioară și a ucis-o. Dar în cele din urmă, căprioarele au fost eliberate și au cutreierat întregul pământ.

Toate animalele au fost eliberate de om și li s-au dat nume, pentru a putea fi cunoscute.

— John R. Swanton. „*Creek Stories*”,
nr. 90. U.S. Bureau of American Ethnology Bulletin 88
(*Mituri și povești ale indienilor din sud-estul Statelor Unite*).
Washington, D.C.: Government Printing Office, 1929, pp. 84-85.

PATRU CREAȚII APAȘE

Strămoșii apașilor au intrat în partea de sud-vest a ceea ce este acum Statele Unite în jurul anului 1000 d.Hr. dinspre nord, urmând turmele de bizoni și alte animale vânate. În momentul contactului cu spaniolii, aceștia se împărțeau încă în subtriburi separate: printre ei, Jicarilla și Lipan locuiau la est de Rio Grande, în timp ce Muntele Alb (un agregat de subtriburi) și Chiricahua s-au mutat spre vest. Organizarea socială a rămas simplă, deoarece condițiile dure ale deșertului impuneau traiul în grupuri mici. Odată cu achiziționarea de cai și arme de foc, conflictul intertribal s-a intensificat și, în cele din urmă, a permis ca raidurile asupra așezărilor vecine să devină un mod de viață. Deși propriul lor nume era Tinde („poporul”), erau numiți apași („inamic”) de către zuni.

Renumiți pentru abilitățile lor de luptă, apașii au rezistat cu succes incursiunilor spaniole și, mai târziu, mexicane și americane până la mijlocul secolului al XIX-lea, când Statele Unite au obținut regiunea și au început migrații la scară largă spre vest prin teritoriile lor. Rezistența puternică a tribului apaș a durat până în 1886, când Geronimo și adepții săi chiricahua s-au predat. Resturile triburilor trăiesc acum în rezervații din Arizona și New Mexico.

CHIRICAHUA APACHE - Când Pământul era nou

După Războiul Indian din 1886, chiricahua au fost scoși din Arizona și închiși mai întâi în Florida, apoi în Alabama și, în final, în Fort Sill, Oklahoma, unde au fost eliberați în 1913. Majoritatea celor rămași s-au alăturat Rezervației Mescalero din New Mexico, unde a fost înregistrat acest mit.

Puternic influențat de aspectele punitive ale doctrinei creştine, mitul amintește de un potop trimis pentru a distruge oamenii care se închinau zeilor indieni - acum falși. Creatorii indienilor au scăpat probabil, dar ceramica și vârfurile de săgeți au fost tot ce a mai rămas din creațiile lor. Când apele s-au retras și oamenii au populat din nou pământul, li s-a oferit o alegere de arme. Faptul că omul alb a luat arma, iar indianul a rămas cu arcul și săgețile semnifică pentru informator turnura nefericită a evenimentelor care au dus la situația sa actuală.

Erau mulți oameni pe pământ. Nu-L cunoșteau pe Dumnezeu. Se rugau la Gahe (zeii care locuiau în munți), la Fulger și la Vânt. Nu știau despre Dumnezeul cel Viu. Așa că oceanul a început să crească și a acoperit pământul. Acești oameni din timpurile străvechi s-au înecat. Doar câțiva au fost salvați.

La sud de Deming, New Mexico, se află un munte înalt, ”Muntele cu Inele Albe”. Era singurul munte care nu era acoperit. Cam o jumătate de milă din el ieșea în evidență. Mi-au arătat locul unde apa s-a oprit. Există un cerc de vopsea albă ca albul în jurul acestui loc. Arată frumos.

Când a venit potopul, curcanul a alergat pe acest munte înaintea lui. Apa l-a urmat și i-a udat coada. De aceea curcanul are vârfurile penelor albe.

Când apa a început să scadă, oamenii, animalele și păsările de pe vârful muntelui au fost salvate și au crescut din nou din acești câțiva. Cred că Femeia Vopsită în Alb și Copilul Apei s-au ridicat [la cer] înainte să se întâmple asta. Nu știu dacă oamenii care au lăsat ceramică și vârfuri de săgeată au fost cei uciși de această inundație.

După ce apa a scăzut, un arc, o săgeată și o armă au fost puse în fața a doi bărbați. Bărbatul care a avut prima opțiune a luat arma și a devenit omul alb. Celălalt a trebuit să ia arcul și a devenit indianul. Dacă al doilea om ar fi primit arma, ar fi fost omul alb, se spune.

— Morris Edward Opler. *Mituri și povești despre indienii apași Chiricahua*.
Memoirs of the American Folklore Society, 1942, 37, 1-2.
New York: The American Folklore Society, 1942.

APAȘII DIN MUNTELE ALB - Pământul este pregătit

Crezând într-un univers plin de putere spirituală, apașii îi recunoșteau pe șamani sau vraci ca fiind oameni capabili să facă legătura dintre dimensiunile sacre și cele profane. Posedând o mare putere și cunoscători ai căilor naturii, șamanii puteau prezice evenimente viitoare, contracara spiritele rele, vindeca bolnavii și își puteau îndruma poporul în chestiuni de conduită corectă. Palmer Valor, un șaman în vârstă de nouăzeci și cinci de ani care a relatat acest mit în 1932, a avertizat că: „Poveștile trebuie spuse noaptea, oricând, de la amurg până în zori. Soarele nu ar trebui să te vadă făcând asta. Ele sunt menite să fie auzite doar în lunile reci, din noiembrie până în februarie. Primăvara, vara și toamna, prea multe pericole sunt prezente - șerpi, insecte veninoase și fulgere. Din acest motiv, oamenii vor aștepta până când astfel de lucruri rele vor dispărea, astfel încât să nu audă vorbindu-se despre ei și să-l pedepsească pe narator sau pe familia sa.” La fel ca explicația sa, mitul lui Valor este plin de respect pentru puterile sacre și ambivalente ale naturii. Atât ei, cât și cele patru „persoane” care i-au comandat sunt descrișI personal și dramatic, reflectând relația strânsă dintre apași și lumea lor.

Tribul Muntelui Alb este format din mai multe grupuri de subtriburi apașe, inclusiv Mimbreno, Mogollon, Pinaleno, Chiricahua și Arivaipa. Cu aproximativ 4.000 de membri, tribul trăiește într-o rezervație din Arizona.

Patru oameni au început să lucreze pământul. Când l-au amenajat, vântul l-a bătut din nou. Era slab ca o bătrână. Au vorbit între ei despre pământ. „Ce să facem cu acest pământ, prieteni? Nu știm ce să facem cu el.” Apoi o persoană a spus: „Trageți-l din patru părți diferite.” Au făcut asta,

iar bucata pe care au scos-o de pe fiecare parte au făcut-o cât un picior. După ce au făcut asta, pământul a rămas nemişcat. Apoi, pe partea de est a pământului, au pus o trestie mare neagră, acoperită cu spini negri de metal. Pe partea de sud a pământului, au pus o trestie mare albastră acoperită cu spini albaştri de metal. Apoi, pe partea de vest a pământului, au pus o trestie mare galbenă acoperită cu spini galbeni de metal. Apoi, pe partea de nord a pământului, au pus o trestie mare albă acoperită cu spini albi de metal.

După ce au făcut asta, pământul era aproape stabil, dar era încă moale şi amestecat cu apă. Se mişca înainte şi înapoi. După ce au lucrat pământul în acest fel, Bătrânul Vânt Negru [vântul din est] a venit în acest loc. S-a aruncat pe pământ. Pământul era acum puternic şi nu se mişca. Apoi, Bătrânul Apă Neagră s-a aruncat pe pământ. Când s-a aruncat pe pământ, au început tunete în cele patru direcţii. Acum pământul era nemişcat şi era ca şi cum s-ar fi născut deja.

Dar pământul tremura. Au vorbit despre asta: „Prietenii mei, ce e în neregulă cu acest pământ? Este frig şi îngheţ. Mai bine îi dăm nişte păr.” Apoi au început să facă păr pe pământ. Au făcut toate aceste ierburi, tufişuri şi copaci să crească pe pământ. Acesta este părul lui.

Dar pământul era încă prea slab. Au început să vorbească despre asta: „Prietenii mei, haideţi să facem oase pentru pământ.” În acest fel au făcut munţi stâncoşi şi stânci ieşind din pământ. Acestea sunt oasele pământului.

Apoi au vorbit din nou despre pământ: „Cum va respira, acest pământ?” Apoi a venit Tunetul Negru în acel loc şi a dat pământului vene. A biciuit pământul cu fulgere şi a făcut ca apa să înceapă să iasă. Din acest motiv, toată apa curge spre vest. În această direcţie, capul pământului se întinde spre est, iar apa lui merge spre vest.

Au făcut soarele astfel încât să călătorească aproape deasupra pământului de la est la vest. Au făcut soarele prea aproape de pământ şi s-a încălzit prea tare. Oamenii care locuiau pe el se târau, pentru că era prea cald. Apoi au vorbit despre asta: „Prietenii mei, am putea la fel de bine să apunem soarele puţin mai departe. Este prea aproape.” Aşa că au mutat soarele puţin mai sus. Dar era tot prea aproape de pământ şi prea cald. Au vorbit din nou despre asta. „Soarele este prea aproape de pământ, aşa că mai bine îl mutăm înapoi.” Apoi l-au mutat puţin mai sus. Acum era în regulă. În ultimul loc în care au apus soarele este exact unde este acum.

Apoi au aşezat luna astfel încât să călătorească aproape deasupra pământului de la est la vest. Luna era prea aproape de pământ şi era ca şi cum ar fi zi pe timp de noapte. Apoi au vorbit despre ea: „Prietenii mei, mai bine mutăm luna înapoi, e ca şi cum ar fi zi.” Aşa că au mutat-o puţin înapoi, dar tot era ca şi cum ar fi zi. Au vorbit din nou despre ea: „Nu e bine aşa, mai bine mutăm luna mai sus.” Aşa că au mutat-o mai sus, dar tot era puţină lumină. Au vorbit din nou despre ea şi au mutat-o puţin mai departe. Acum era exact cum trebuie, şi aşa este luna astăzi. Era noapte.

Aşa au făcut pământul pentru noi. Aşa au fost cultivate toate aceste fructe şi alimente sălbatice pentru noi şi de aceea trebuie să le folosim, pentru că cresc aici.

— Granville Goodwin. *Mituri şi poveşti despre apaşii din Muntele Alb*.
Memoirs of the American Folklore Society, 1939, 33. 1-2.
New York: J. J. Augustin, pentru The American Folklore Society.

LIPAN APACHE - Calea Indianului

Spre deosebire de popoarele Chiricahua şi Munţii Albi, apaşii Lipan îşi imaginează un început haotic în care ar exista, embrioni şi animale, în pântecele pământului. Cu aceeaşi ambivalenţă morală întâlnită la zeii şmecheri din alte mituri amerindiene, primii doi exploratori trimişi de popor i-au trădat şi i-au uitat; doar bursucul s-a întors şi a raportat existenţa pământului.

Forţele combinate a două mari puteri haotice, vântul şi apa, au dezvăluit pământul, dar a fost lăsat în seama a patru „indieni” (unul pentru fiecare direcţie, o totalitate a puterii) să-l ordoneze. Folosind unul ca material terestru şi, astfel, reaccentuând relaţia simbiotică dintre indieni şi pământ, cei trei au format pământul şi l-au făcut locuibil.

„Oamenii” - animale, păsări şi copaci - au ieşit apoi din Mama Pământ într-o grandioasă imitaţie a naşterii şi, călătorind pe suprafaţa ei sub direcţia soarelui şi a lunii (aşa cum făcuseră şi lipanii în migraţiile lor) şi-au stabilit noile cămine. Acest mare marş al familiei naturii, din care fiinţele umane sunt doar o parte, subliniază unitatea esenţială evidentă în viziunea apaşilor asupra lumii.

Lipanii au fost împrăştiaţi şi aproape anihilaţi în ajunul perioadei de rezervaţie din sud-vest.

La început, ei voiau să creeze fiinţe umane. Partea despre asta nu este foarte lungă. Apoi vine partea despre Ucigaşul-de-Duşmani, şi aceasta este mai lungă. Oamenii albi îşi fac voia, iar indienii îşi fac voia. Voi face tot posibilul să explic calea indienilor.

Jos, în lumea de jos, la început, nu era lumină; era doar întuneric. Acolo jos, la bază, erau nişte oameni. Nu ştiau de alte locuri; locuiau acolo.

Au ţinut un consiliu acolo jos. Au discutat dacă există o altă lume. Au decis să trimită pe cineva sus pentru a afla. S-au uitat unul la altul şi au întrebat cine ar trebui trimis.

Unul a spus: „Dar Vântul?”

L-au întrebat. Vântul a fost de acord să meargă.

[Vântul] s-a înălţat. Era un vârtej. A venit pe acest pământ. Nimic altceva decât apa nu acoperea pământul atunci. A dat la o parte apa ca o perdea.

După ce vântul a dat la o parte apa, a apărut uscatul. Apa era toată într-o parte.

Apoi l-au trimis Corbul să cerceteze uscatul. Corbul a văzut peştii morţi care rămăseseră pe uscat. A rămas acolo şi le-a scos ochii peştilor. Nu s-a întors aşa cum promisese.

În acea vreme, pământul era foarte plat. Nu existau munţi pe pământ. Pământul era ca cenuşa sau ca locurile unde există acum alcaliu alb pe suprafaţa pământului.

Corbul nu s-a mai întors niciodată. Oamenii de jos se întrebau ce s-a întâmplat cu el. Voiau veşti. Aşa că l-au trimis pe Castor afară.

Apa scădea acum. În loc să se întoarcă la oamenii lui, Castor s-a ocupat să construiască baraje. A mers de la un pârâu la altul. Oamenii de jos se întrebau ce s-a întâmplat cu el.

Apoi, pentru că castorul nu s-a întors, l-au trimis pe Bursuc. El a fost loial semenilor săi din lumea de jos. A venit sus şi s-a uitat în jur. A văzut că totul era uscat acolo sus. S-a întors şi le-a spus celorlalţi. Apoi au fost toţi fericiţi, căci el era singurul care a făcut o muncă credincioasă.

Apoi au trimis alţi patru oameni după aceea, patru oameni, să privească peste această lume de sus. Aceşti primi patru care au venit pe pământ pentru a o pregăti au fost numiţi cu cuvântul care înseamnă indieni. Nu ştiu alt nume pentru ei. Aceşti patru au ales pe unul din care urmau să fie făcute lucrurile pământului aşa cum îl ştim acum. L-au selectat pe Mirage. L-au aşezat pe Mirage sub forma unei sfere. S-au îndepărtat de Mirage şi s-au uitat. Arăta foarte frumos. Acea sferă de Mirage a devenit o parte a acestui pământ.

Acum au reparat lumea. Aveau de gând să facă dealuri şi munţi. Au făcut un mic fulger. Au făcut mici pârâuri, iar apa a curgând spre ele. Aşa au fost făcute pământul şi munţii, dealurile şi apa. La început totul era plat, dar din Mirage au făcut toate lucrurile pământului.

Acum totul era gata pe pământ. Izvoarele şi canalele au fost făcute. Totul era pregătit pentru oamenii lumii de jos. Apoi, oamenii lumii de jos s-au pregătit să urce. Au venit în lumea de sus. Sunt aici acum.

După ce au ajuns la suprafaţă, s-au mişcat în jurul marginii pământului în sensul acelor de ceasornic. Toţi acei oameni erau animale, păsări, copaci şi tufişuri. Adevăraţii oameni nu erau încă aici. Animalele, păsările, iarba şi copacii erau oameni la acea vreme şi puteau vorbi ca oamenii. Aveau o singură limbă şi toţi se înţelegeau între ei. Aceştia au fost primii oameni. Chiar şi rocile şi plantele care sunt acum pe pământ au fost printre aceşti oameni. Toţi aceştia au fost primii oameni, cei care au fost primii pe acest pământ. Oamenii-animale şi copaci au ieşit primii. Apoi, adevăraţii oameni au ieşit după ei. Diferitele tipuri de animale şi păsări, diferitele ierburi şi copaci - fiecare reprezintă un trib diferit.

Când au pornit de la locul de apariție, primii care s-au oprit au fost oamenii din vest, poate Chiricahua. Pe măsură ce mergeau în sensul acelor de ceasornic, diferiți oameni au coborât. Pe măsură ce se opreau, deveneau triburi diferite și aveau limbi diferite. „Veți fi un popor cutare și cutare și veți vorbi această limbă", li s-a spus. Așa au fost create toate aceste triburi și limbi diferite.

Toate triburile din nord folosesc câinele pe post de cal. În acest moment, au folosit câinele drept cal în timp ce se îndreptau spre nord.

Chiar la sfârșitul călătoriei, familia Tonkawa a ajuns la familia Lipan. Lipan au fost ultimii care au oprit călătoria și și-au găsit o casă.

Acum, toți oamenii erau deja pregătiți.

Când oamenii au ieșit prima dată și mergeau în sensul acelor de ceasornic, au ajuns la un anumit pârâu. Acolo, oamenii-salcie s-au oprit. „Vom rămâne și vom locui aici", au spus ei. De aceea, salcia este atât verde, cât și gri. Reprezintă în același timp tineri și bătrâni.

Apoi, puțin mai târziu, ienupărul cu scoarță de aligator s-a oprit. „Voi locui aici", a spus el. Purta mărgele turcoaz care au devenit fructele lui de pădure.

Mai târziu, un altul dintre oamenii-salcie s-a oprit. Și el avea mărgele turcoaz pe care le poartă și astăzi. Un alt ienupăr s-a oprit apoi. Și-a ales locul și stă acolo purtând turcoaz. Aceste mărgele au devenit fructele lui de pădure.

A mai fost un alt tip de ienupăr care s-a oprit apoi. Purta mărgele roșiatice și acestea s-au transformat în fructele lui de pădure.

Următorul stejar s-a oprit. Purta pietre negre pe cap. Acestea sunt acum ghindele lui. Pe măsură ce mergeau, un alt tip de stejar s-a oprit. Și el purta pietre negre pentru decor.

Următorul era tot un stejar. Și acesta purta pietre negre, care sunt acum ghindele lui. Apoi, un al patrulea stejar a găsit un loc care i-a plăcut. Și el purta pietre negre.

Pe măsură ce mergeau, cireșul american s-a oprit. Acum are fructe de pădure roșii, căci în ziua aceea purta mărgele roșii.

Apoi, un alt copac s-a oprit pe niște dealuri mici, pe partea de est a munților Pecos. Dealurile se întind de la sud la sud-est.

Când se mișcau, nu se opreau să doarmă. Continuau să se miște tot timpul. Totuși, în acest loc au decis să doarmă. Cineva a pus un baston alb peste ei. Apoi s-au dus la culcare. A trecut o noapte. Apoi, oamenii s-au trezit a doua zi și au călătorit din nou. S-au mișcat în sensul acelor de ceasornic.

Luna și soarele au preluat conducerea atunci. Ei erau cu oamenii. Soarele este bărbatul, luna este femeia. Luna o numesc Femeia Schimbătoare.

Aceștia doi au spus: „Vom merge mai departe. Ne vom separa, dar ne vom întâlni."Și când se întâlnesc, are loc o eclipsă. Înainte să-i părăsească pe oameni, au spus: „Nimic nu vă va tulbura pe voi, oameni buni. Tot ce vă așteaptă este bun pentru voi." Soarele și luna au spus: „Vom prelua conducerea acum. Vom continua să mergem. Nu ne vom opri niciodată, indiferent ce se întâmplă aici pe pământ; vom continua mereu să mergem." Luna este Femeia Schimbătoare, iar soarele este Ucigașul de Dușmani. Când a părăsit această lume, s-a întors la soare și este acolo acum.

— Morris Edward Opler. *Mituri și Legende ale Indienilor Apache Lipan*. Memoriile Societății Americane de Folclor. 1940, 34, 13-26, 29, 33-37. New York: J. J. Augustin, pentru Societatea Americană de Folclor, 1940.

JICARILLA APACHE - La început Nimic nu era aici

Asemenea mitului creației Lipan, cel al Jicarilla descrie un început al haosului guvernat de cele trei mari puteri ale sale: Întunericul, Apa și Ciclonul. Modelatori fără formă, ei există în pură potențialitate, în singurătate. Iar Hactcin, forțele divine vitale ale naturii, personificări ale puterii lucrurilor, au format Mama Pământ, lumea de dincolo și Tatăl Cer din haos.

Calitatea onirică a timpului atemporal al începutului este clară aici: Apaşul Jicarilla trăia în pântecele pământului, potențial și umbros. Hactcin Negru - forța divină și veselă a estului - a format mai întâi creaturile, iar apoi animalele, păsările și copacii au apelat la un frate mai mic, un tovarăș, și au adus lucruri speciale (folosite acum în ceremoniile sacre) pentru crearea sa. Apelând la puterile lumii (stând la est, sud și așa mai departe) și planificându-și munca (trasând un contur în polen și așa mai departe), Hactcin Negru și-a format creația și a inspirat-o cu suflarea vieții. Având puterea de a se mișca, de a vorbi, de a râde și de a striga, bărbatul era acum complet, cu excepția soției pe care o crease în propriul său vis. Dreapta, stânga, dreapta, stânga – în pași repetați încă de tinerele fete inițiate (create ca adulte), oamenii mergeau și își celebrau existența alături de toate celelalte creaturi.

LA ÎNCEPUT nimic nu era aici, acolo unde se află lumea acum; nu exista pământ, pământ, nimic altceva decât Întuneric, Apă şi Ciclon. Nu trăiau oameni. Existau doar Hactcin-ii [personificări ale puterilor obiectelor şi forţelor naturale]. Era un loc singuratic. Nu existau peşti, nici fiinţe vii.

Toţi Hactcin-ii erau aici de la început. Ei aveau materialul din care a fost creat totul. Au făcut mai întâi lumea, pământul, lumea de dincolo, apoi au făcut cerul. Au făcut Pământul sub forma unei femei vii şi au numit-o Mamă. Au făcut Cerul sub forma unui bărbat şi l-au numit Tată. El este cu faţa în jos, iar femeia este cu faţa în sus. El este tatăl nostru, iar femeia este mama noastră.

La început, existau tot felul de Hactcin care trăiau în lumea de dincolo, în locul de unde a pornit izvorul. Munţii aveau un Hactcin, diferitele tipuri de fructe aveau fiecare câte unul, totul avea un Hactcin.

Atunci, Jicarilla Apache a locuit sub pământ. Unde erau ei nu era lumină, nimic altceva decât întuneric. Totul era perfect spiritual şi sfânt, exact ca un Hactcin.

Totul era acolo ca într-un vis. Oamenii nu erau reali; nu erau carne şi oase. La început erau ca umbrele lucrurilor.

Cel mai puternic Hactcin de acolo era Hactcinul Negru. Toţi Hactcinii erau deja acolo, dar în întuneric. Hactcinul Negru era liderul. Acolo, înainte de a fi creat orice altceva, Hactcinul Negru a creat toate animalele.

Am locuit mulţi ani acolo. Nu au fost câteva minute sau câteva zile. Dar nu ştim cât timp a durat.

Aşa au fost creaţi animalele şi oamenii pentru prima dată. Hactcinul Negru a încercat mai întâi să facă un animal. L-a făcut cu patru picioare de lut şi i-a pus o coadă. S-a uitat la el. A spus: „Arată destul de ciudat.” Apoi i-a vorbit imaginii de lut: „Lasă-mă să văd cum vei merge cu acele patru picioare.” De aceea, copiilor mici le place întotdeauna să se joace cu imagini de lut. Apoi a început să meargă.

„Destul de bine”, a spus Hactcin Negru. „Cred că te pot folosi într-un mod benefic.”

El a vorbit imaginii. „Nu ai niciun ajutor; eşti complet singur. Cred că voi face să ai şi alte animale din corpul tău.”

Apoi, tot felul de animale au ieşit din acelaşi corp. Hactcin Negru avea puterea; putea face orice.

Acum erau tot felul de animale. Hactcin Negru stătea şi se uita. A râs văzând toate acele tipuri diferite de animale; pur şi simplu nu s-a putut abţine când a văzut acele animale cu toate obiceiurile lor diferite. De aceea oamenii râd astăzi de obiceiurile animalelor. Văd un porc şi râd de el, spunând: „Vezi animalul acela murdar care zace în noroi.” Toate animalele erau acolo, unele cu coarne, precum căprioara şi elanul, altele cu coarne mari, precum oaia de munte. Toate erau prezente. Dar la acea vreme toate acele animale puteau vorbi şi vorbeau limba apaşă Jicarilla.

Apoi, Hactcin Negru și-a întins mâna și a cerut apă să-i vină în mână. O picătură de ploaie i-a căzut în palmă. A amestecat-o cu pământ și s-a transformat în noroi. Apoi a modelat o pasăre din noroi. A făcut capul, corpul, aripile și două picioare.

A vorbit în același fel cu imaginea pe care o făcuse. „Lasă-mă să văd cum vei folosi acele aripi pentru a zbura”, a spus el. Nu știa dacă i-ar plăcea. Apoi, noroiul s-a transformat într-o pasăre. A zburat în jur. Lui Hactcin Negru i-a plăcut. „O, este minunat!”, a spus el. S-a bucurat să vadă diferența dintre aceasta și cele cu patru picioare.

„Cred că ai nevoie de tovarăși și de cineva care să te ajute. Singur nu vei fi niciodată mulțumit. Din corpul tău vor ieși alții cu aripi.”

Când Hactcin a spus asta, pasărea s-a simțit singură. A zburat spre est, sud, vest și nord și s-a întors spunând: „Nu găsesc pe nimeni care să mă ajute.” Hactcin a luat pasărea și a învârtit-o rapid în sensul acelor de ceasornic. Pasărea a amețit și, așa cum se întâmplă cu cineva când amețește, această pasăre a văzut multe imagini în jur. A văzut tot felul de păsări acolo: vulturi, șoimi și păsări mici. Cu greu i-a venit să creadă ce vede, dar când s-a întors, erau cu adevărat tot felul de păsări acolo. Și pentru că Hactcin Negru a întors pasărea și a amețit-o, păsările se învârt acum în cerc când se ridică în aer.

Toate păsările diferite erau acum acolo. Păsărilor le place aerul, locuiesc sus și rareori se așează pe pământ, deoarece acea picătură de apă care a devenit noroiul din care a fost făcută prima pasăre a căzut din cer.

Apoi păsările au venit la Hactcin Negru. „Ce vom mânca? Unde vom locui? Unde ne vom odihni?”, au întrebat ele.

Le-a trimis pe toate în direcții diferite. „Găsiți locul care vă place cel mai mult și spuneți-mi despre el”, a spus el.

Păsările au zburat în toate direcțiile. Toate s-au întors. Fiecare a povestit despre locul care i-a plăcut. „Este în regulă”, le-a spus Hactcin Negru fiecăruia dintre ei. „Puteți avea acel loc drept casă.”

Apoi au întrebat despre mâncare. Hactcin Negru și-a ridicat mâna spre est, sud, vest și nord, pe rând, și pentru că avea atât de multă putere, tot felul de semințe i-au căzut în mână. A împrăștiat semințele în fața lor. Păsările urmau să le culeagă.

Și acele animale i-au vorbit lui Hactcin Negru. Fiecare a venit să-i vorbească. I-au pus multe întrebări. Fiecare l-a întrebat ce ar trebui să mănânce și unde ar trebui să meargă să locuiască, și întrebări de acest gen.

Hactcin le-a vorbit. Le-a împărțit toate alimentele. Calului, oii și vacii le-a dat iarbă. „Asta veți mânca”, a spus el. Unora le-a dat tufișuri, altora ace de pin. Unora le-a spus să mănânce anumite tipuri de frunze, dar nu și iarbă.

„Acum vă puteți răspândi în toată țara”, le-a spus el. „Duceți-vă la locurile voastre desemnate și apoi întoarceți-vă și spuneți-mi unde vreți să stați toată viața voastră.”

I-a trimis pe unii la munți, pe alții în deșert și pe alții la câmpie. De aceea găsești animalele acum în locuri diferite. Animalele au ieșit și și-au ales locurile atunci. Așadar, găsești ursul în munți și alte animale în diferite tipuri de ținuturi.

Hactcin a spus: „Este bine. Pare bine să vă văd în locurile pe care le-ați ales.” Așa că toate animalele au fost puse deoparte.

Păsările au încercat să o facă, dar semințele s-au transformat în viermi, lăcuste și toate insectele. Hactcin încerca să le tachineze. La început nu au putut să le prindă.

Atunci Hactcin Negru a spus: „Oh, e greu să prinzi acele muște și lăcuste. Totuși, poți.”

Apoi toți au alungat lăcustele și alte insecte. De aceea, multe păsări din ziua de azi folosesc insectele pentru hrană și alungă lăcustele.

În momentul în care Hactcin Negru a aruncat semințele, i-a spus curcanului: „Tu trebuie să fii cea care se ocupă de toate aceste semințe.” De aceea, curcanul deține acum controlul asupra culturilor. De aceea, unii dintre acești indieni și albii folosesc curcanul de Ziua Recunoștinței. Albii pun curcanul în mijlocul mesei și pun fructele și legumele în jurul lui. Și indienii folosesc penele de curcan. Când plantează o cultură, pun câte o pană de curcan în fiecare colț al câmpului. Curcanul este dungat, exact ca porumbul. Capul este ca ciucurele de porumb. Fiecare parte a corpului curcanului reprezintă o parte a plantei de porumb.

În apropiere era un râu. „Trebuie să beți din râul acela”, le-a spus Hactcin Negru. Păsările credeau că este un loc frumos.

„Acum o să fac ceva să vă sperie”, a spus Hactcin Negru. Îi tachina mereu.

A luat niște mușchi și a început să-l ruleze între mâini. Apoi l-a aruncat în apă. Și s-a transformat în broaște, pești și tot ce trăiește în apă. De aceea, adesea, când păsările vin să bea din apă, ceva își scoate nasul din apă și le sperie, iar ele sar înapoi. Uneori, chiar și oamenii se sperie în acest fel.

În timp ce păsările zburau, unele dintre pene le-au căzut în apă, iar acestea s-au transformat în păsări acvatice, cum ar fi rața, stârc, cocorul de nisip și altele. Acum, păsările și animalele aveau de toate, mâncare și un loc unde să stea și să se odihnească.

Hactcin Negru a început să facă mai multe imagini cu animale și păsări. Cele deja făcute au convocat un consiliu și s-au adunat. Păsările și animalele erau împreună la acest consiliu, căci toate vorbeau aceeași limbă în acele vremuri.

„Acum ce vom face?” l-au întrebat pe Hactcin Negru. „Avem nevoie de un tovarăș, avem nevoie de om.”

„Ce vrei să spui?” a întrebat Hactcin Negru. „De ce ai nevoie de un alt tovarăș?”

Păsările și animalele au spus: „Nu vei fi cu noi tot timpul; vei merge în altă parte uneori.”

„Cred că este adevărat. Poate că într-o zi voi pleca într-un loc unde nimeni nu mă va vedea.”

Așa că toate păsările și animalele au adunat tot felul de obiecte: polen, minereu de fier specular, spumă de apă, tot felul de polen, din porumb, tule și copaci. Le-au pus pe toate laolaltă. Au adăugat ocru roșu, argilă albă, piatră albă, jais, turcoaz, piatră roșie, opal mexican, abalone și diverse pietre prețioase. Au pus toate acestea în fața lui Hactcin Negru.

Le-a spus: „Trebuie să stați puțin departe de mine. Nu vreau să vedeți ce fac.”

A stat spre est, apoi spre sud, apoi spre vest, apoi spre nord. A trasat conturul unei figuri pe pământ, făcând-o exact ca propriul său corp, căci Hactcinul avea forma exact ca a noastră astăzi. A trasat conturul cu polen. Celelalte obiecte și pietrele prețioase le-a așezat în interior, iar acestea au devenit carne și oase. Venele erau de turcoaz, sângele de ocru roșu, pielea de coral, oasele de rocă albă, unghiile erau de opal mexican, pupila ochiului de jais, albul ochilor de abalone, măduva oaselor de lut alb, iar dinții, de asemenea, erau de opal mexican. A luat un nor întunecat și din el a modelat părul. Devine un nor alb când îmbătrânești.

Acesta era un om pe care Hactcin Negru îl făcea. Și acum omul a prins viață. Hactcin Negru a trimis Vânt în corpul omului pentru a-l însufleți. Verticile de la vârfurile degetelor indică calea în momentul creării omului. Stătea întins, cu fața în jos, cu brațele întinse. Păsările au încercat să se uite, dar nu au putut distinge ce era.

„Nu vă uitați”, a spus Hactcin Negru.

Apoi omul s-a ridicat, sprijinindu-se pe brațele întinse.

„Nu vă uitați”, le-a spus Hactcin păsărilor, care erau acum foarte entuziasmate.

Tocmai pentru că animalele erau atât de nerăbdătoare să vadă ce făcea Hactcin Negru, oamenii sunt atât de curioși astăzi, așa cum și voi erați nerăbdători să aflați această poveste.

„Ridică-te”, i-a poruncit Hactcin Negru bărbatului, iar acesta se ridica acum. Aceasta era a treia oară când Hactcin Negru îi vorbea.

Apoi Hactcin Negru s-a dus la el și, îndreptându-se spre el, l-a ridicat. Acum Hactcin încerca să-l învețe să vorbească.

„Vorbește-mi, vorbește, vorbește, vorbește.” Hactcin Negru a spus-o de patru ori. Apoi bărbatul a vorbit.

Apoi Hactcin Negru i-a spus de patru ori: „Râzi, râzi, râzi, râzi”, iar bărbatul a râs.

„Strigă, strigă, strigă, strigă”, și bărbatul a făcut-o.

Acum Hactcin Negru îl învăța să meargă. „Pășește înainte”, a spus el și l-a pus să pășească mai întâi cu piciorul drept, apoi cu cel stâng, apoi cu cel drept și apoi din nou cu cel stâng. Acum bărbatul putea merge.

Apoi Hactcin Negru a spus: „Aleargă” și l-a pus să alerge de patru ori în sensul acelor de ceasornic. De aceea trebuie să alerge la ritul pubertății fetei exact așa.

Când păsările au văzut ce făcuse Hactcin Negru, au cântat și au ciripit ca și cum ar fi fost dimineață devreme. De aceea, când fata care a ajuns la vârsta majoratului aleargă la ceremonia pubertății, o bătrână stă acolo și face acel sunet în ureche.
Acum omul putea vorbi și înțelegea ce cântau păsările și ce spunea Hactcin Negru, căci toți vorbeau aceeași limbă pe atunci. Omul era singura ființă umană în viață; era singur.

Păsările și animalele au crezut că nu era bine să fie singur și s-au adunat toate și i-au vorbit lui Hactcin Negru.

Hactcin Negru le-a cerut păsărilor și animalelor niște păduchi. „Cine are păduchi? Trebuie să-mi aduceți."

Au adus niște păduchi. Hactcin Negru i-a pus niște păduchi pe cap. El s-a scărpinat și s-a scărpinat. Apoi ochii i s-au îngreunat și a adormit. Visa și visa. A visat că cineva, o fată, stătea lângă el.

S-a trezit. Visul se împlinise. O femeie era acolo. A vorbit cu soția sa și ea a răspuns. El a râs și a râs și ea.

El a spus: „Hai să ne ridicăm amândoi."

Amândoi s-au ridicat.

„Hai să mergem", i-a spus el. „Dreapta, stânga, dreapta, stânga." A condus-o patru pași. „Fugi!" a spus el, și amândoi au fugit.

Acum o altă persoană era acolo. Păsările cântau și ciripeau. Voiau să le facă muzică plăcută, ca să nu se simtă singuri.

Numele primilor doi erau Bărbatul StrăMoșesc și Femeia StrăMoșească.

— Morris Edward Opler. Mituri și povești despre indianul apache Jticarilla. New York: G. E. Stechert, pentru Societatea Americană de Folclor, 1938, 16

HOPI

Apariția

„Cine suntem noi? De ce suntem aici?" sunt întrebările centrale ale acestui mit Hopi al apariției, iar răspunsul exprimat direct și implicit este să trăim și să fim fericiți respectând dragostea creatorului în înțelepciune și armonie. Dar oamenii uită continuu această poruncă religioasă fundamentală, iar mitul trasează călătoria lor de la început, prin eșecuri, către o nouă speranță.

Inițial, exista doar Taiowa, iar prima lume a spațiului infinit exista în mintea sa. „Apoi el, infinitul, a conceput finitul" și astfel a început creația. Definind o forță dependentă și activă în interiorul său, Taiowa l-a creat pe „nepotul" său Sotuknang și l-a pus să aranjeze lumea cu nouă niveluri. Apoi, Sotuknang a format-o pe Femeia Păianjen, care, cu un amestec de pământ, salivă (materie primă și agent fertilizant) și înțelepciune creativă (un principiu de formare), a creat zei gemeni pentru a întări pământul, pentru a-l anima cu vibrații și sunet și, în final, pentru a-l păzi la cei doi poli. După ce a format plantele, păsările și animalele în același mod, ea a creat cele patru culori ale oamenilor în trei etape, iar zorii s-au izbucnit, iar soarele (simbolul lui Taiowa) a răsărit pentru a-și întâmpina creaturile. Doar Sotuknang, însă, putea face oamenii creativi în mod independent, iar acest lucru l-a făcut dându-le vorbire, putere reproductivă și înțelepciunea de a le folosi bine.

Compleți din punct de vedere fizic, dezvoltarea spirituală a oamenilor abia începea. În etape adecvate dezvoltării psihosexuale, precum și dezvoltării culturale și religioase, oamenii se mutau de la o etapă sau lume la alta într-un mod care imita nașterea. (Așa fac și inițiații Hopi care ies de pe acoperișul kivelor lor în ultima noapte a anului, când focurile au fost stinse și altele noi sunt pe cale să fie aprinse. După ce au ascultat Povestea Emergenței, ei urcă pe scara kivei către noua lume a maturității și a apartenenței la grup.)

Din prima lume a armoniei și unității, cu păcatele sale de atenție la diferențe și războaiele aferente, la a doua lume a culturii și comerțului și păcatele sale de lăcomie și achiziție, și în final prin a treia lume a civilizației și tehnologiei și păcatele sale de ură și război, credincioșii ies în cele din urmă pentru a călători spre nord-est peste apă (implicând o origine sud-asiatică) către noua, prezentă, a patra lume a migrațiilor și a așezării finale. Este o odisee spirituală de la lumea lumii înapoi la lume, iar semnele sacralității o pătrund. Mitul proclamă elocvent sfințenia tuturor, unitatea fundamentală a spiritului și materiei și relația tuturor lucrurilor prin corespondențe nesfârșite. Cele patru tipuri de porumb dătător de viață, culorile, sunetele, plantele, animalele, mineralele și direcțiile - toate rezonează cu aceleași vibrații sfinte ca și lumea însăși. Microcosmosuri în cadrul macrocosmosurilor, corpul individului este pentru societate ceea ce societatea este pentru lume și toate sunt ordonate în același mod, dependente de puterea sfântă a creatorului. Hopi (sau „cei pașnici") trăiesc în nouă sate dintr-o rezervație de pe platourile din nord-estul Arizonei. Deși au fost vizitați de spanioli sub conducerea lui Pedro de Tovar în 1540, locația lor îndepărtată i-a salvat de influența majoră a coloniștilor. Aceștia au respins încercarea franciscanilor de a stabili misiuni creștine printre ei în secolul al XVII-lea și au rămas unul dintre cele mai puțin influențate de albi dintre popoarele amerindiene.

Tokpela: prima lume

Prima lume a fost Tokpela [Spațiul Infinit].

Dar mai întâi, se spune, a existat doar Creatorul, Taiowa. Tot restul era spațiu infinit. Nu exista început și sfârșit, nici timp, nici formă, nici viață. Doar un vid incomensurabil care avea începutul și sfârșitul său, timpul, forma și viața în mintea lui Taiowa Creatorul.

Apoi el, infinitul, a conceput finitul. Mai întâi l-a creat pe Sotuknang pentru a-l manifesta, spunându-i: „Te-am creat, prima putere și instrument ca persoană, pentru a-mi îndeplini planul pentru viață în spațiu infinit. Sunt unchiul tău. Tu ești nepotul meu. Du-te acum și aranjează aceste universuri în ordinea corectă, astfel încât să poată funcționa în armonie unul cu celălalt, conform planului meu."

Sotuknang a făcut așa cum i s-a poruncit. Din spațiul infinit, el a adunat ceea ce urma să se manifeste ca substanță solidă, a modelat-o în forme și le-a aranjat în nouă regate universale: unul pentru Taiowa Creatorul, unul pentru el însuși și șapte universuri pentru viața viitoare. Terminând aceasta, Sotuknang s-a dus la Taiowa și l-a întrebat: „Este conform planului tău?"

„Este foarte bine", a spus Taiowa. „Acum vreau să faci același lucru cu apele. Așează-le pe suprafețele acestor universuri, astfel încât să fie împărțite în mod egal între toți și fiecare."

Așadar, Sotuknang a adunat din spațiul infinit ceea ce urma să se manifeste ca apele și le-a așezat pe universuri, astfel încât fiecare să fie pe jumătate solid și pe jumătate apă. Mergând acum la Taiowa, el a spus: „Vreau să vezi lucrarea pe care am făcut-o și dacă îți place."

„Este foarte bine", a spus Taiowa. „Următorul lucru acum este să pun forțele aerului în mișcare pașnică în jurul tuturor."

Sotuknang a făcut acest lucru. Din spațiul nesfârșit, el a adunat ceea ce urma să se manifeste ca aerul, le-a transformat în forțe mărețe și le-a aranjat în mișcări blânde și ordonate în jurul fiecărui univers.

Taiowa a fost încântată. „Ai făcut o lucrare măreață conform planului meu, nepotule. Ai creat universurile și le-ai făcut să se manifeste în solide, ape și vânturi și le-ai pus la locurile lor. Dar lucrarea ta nu este încă terminată. Acum trebuie să creezi viață și mișcarea ei pentru a completa cele patru părți, Tuwaquachi, ale planului meu universal."

Femeia păianjen și gemenii

Sotuknang s-a dus în universul în care urma să fie Tokpela, Prima Lume, și din el a creat-o pe cea care urma să rămână pe acel pământ și să-i fie ajutor. Numele ei era Kokyangwuti, Femeia Păianjen.

Când s-a trezit la viață și și-a primit numele, a întrebat: „De ce sunt aici?"

„Uită-te în jur”, a răspuns Sotuknang. „Iată acest pământ pe care l-am creat. Are formă și substanță, direcție și timp, un început și un sfârșit. Dar nu există viață pe el. Nu vedem nicio mișcare veselă. Nu auzim niciun sunet vesel. Ce este viața fără sunet și mișcare? Așadar, ți s-a dat puterea de a ne ajuta să creăm această viață. Ți s-au dat cunoașterea, înțelepciunea și iubirea pentru a binecuvânta toate ființele pe care le creezi. De aceea ești aici.”

Urmând instrucțiunile sale, Femeia Păianjen a luat niște pământ, a amestecat cu el niște *tuchvala* [lichid din gură: salivă] și l-a modelat în două ființe. Apoi le-a acoperit cu o pelerină făcută dintr-o substanță albă, care era însăși înțelepciunea creativă, și a cântat Cântecul Creației peste ele. Când le-a descoperit, cele două ființe, gemene, s-au ridicat și au întrebat: „Cine suntem noi? De ce suntem aici?”

Celui din dreapta, Femeia Păianjen i-a spus: „Tu ești Poqanghoya și trebuie să ajuți la menținerea ordinii în această lume atunci când viața va fi pusă pe ea. Mergi acum în jurul lumii și pune-ți mâinile pe pământ, astfel încât să se solidifice complet. Aceasta este datoria ta.”

Femeia Păianjen i-a spus apoi gemenelor din stânga: „Tu ești Palongawhoya și trebuie să ajuți la menținerea ordinii în această lume atunci când viața va fi pusă pe ea. Aceasta este datoria ta acum: cutreieră lumea și trimite sunete, astfel încât să se audă în tot ținutul. Când acestea se vor auzi, vei fi cunoscută și sub numele de «Ecou», căci orice sunet îl face pe Creator.”

Poqanghoya, călătorind prin Pământ, a solidificat zonele mai înalte în munți uriași. Zonele inferioare le-a făcut ferme, dar încă suficient de maleabile pentru a fi folosite de ființele care urmau să fie plasate pe el și care îl numeau mama lor.

Palongawhoya, călătorind prin Pământ, și-a rostit chemarea așa cum i s-a poruncit. Toate centrele vibratorii de-a lungul axei Pământului, de la un pol la altul, i-au răsunat chemarea; întregul Pământ a tremurat; universul a tremurat în acord. Astfel, el a făcut din întreaga lume un instrument al sunetului și din sunet un instrument pentru transmiterea mesajelor, laude răsunătoare Creatorului a toate.

„Aceasta este vocea ta, unchiule”, i-a spus Sotuknang lui Taiowa. „Totul este acordat la sunetul tău.”

„Este foarte bine”, a spus Taiowa.

După ce și-au îndeplinit îndatoririle, Poqanghoya a fost trimis la polul nord al axei lumii, iar Palongawhoya la polul sud, unde li s-a poruncit împreună să mențină lumea în rotație corectă. Lui Poqanghoya i s-a dat și puterea de a menține pământul într-o formă stabilă de soliditate. Palongawhoya a primit puterea de a menține aerul într-o mișcare blândă și ordonată și a fost instruit să-și trimită chemarea spre bine sau spre avertizare prin centrele vibratorii ale pământului.

„Acestea vor fi îndatoririle tale în viitor”, a spus Femeia Păianjen.

Apoi, ea a creat din pământ copaci, tufișuri, plante, flori, tot felul de semințe și nuci pentru a îmbrăca pământul, dând fiecăruia o viață și un nume. În același mod, a creat tot felul de păsări și animale - modelându-le din pământ, acoperindu-le cu pelerina ei de substanță albă și cântând peste ele. Pe unele le-a așezat la dreapta ei, pe altele la stânga ei, pe altele înaintea și în spatele ei, indicând cum ar trebui să se răspândească în toate cele patru colțuri ale pământului pentru a trăi.

Sotuknang a fost fericit, văzând cât de frumos era totul - pământul, plantele, păsările și animalele și puterea care lucra prin toate. Bucuroasă, i-a spus lui Taiowa: „Vino să vezi cum arată lumea noastră acum!”

„Este foarte bine”, a spus Taiowa. „Este gata acum pentru viața umană, atingerea finală pentru a-mi finaliza planul.”

Crearea omenirii

Așadar, Femeia Păianjen a adunat pământ, de data aceasta din patru culori, galben, roșu, alb și negru; amestecat cu *tuchvala*, lichidul gurii sale; le-a modelat; și le-a acoperit cu pelerina ei de substanță albă, care era însăși înțelepciunea creativă. Ca și înainte, a cântat peste ele Cântecul Creației, iar când le-a descoperit, aceste forme erau ființe umane după chipul lui Sotuknang. Apoi a creat alte patru ființe după forma ei. Erau *wuti*, partenere feminine, pentru primele patru ființe masculine.

Când Femeia Păianjen le-a descoperit, formele au prins viață. Aceasta a fost în momentul luminii violet închis, *Qoyangnuptu*, prima fază a zorilor Creației, care dezvăluie pentru prima dată misterul creației omului.

În curând s-au trezit și au început să se miște, dar încă mai exista o umezeală pe frunțile lor și o pată moale pe cap. Aceasta se întâmpla în momentul luminii galbene, *Sikangnuqua*, a doua fază a zorilor Creației, când suflarea vieții a intrat în om.

În scurt timp, soarele a apărut deasupra orizontului, uscând umezeala de pe frunțile lor și întărind pata moale de pe cap. Acesta a fost momentul luminii roșii, *Talawva*, a treia fază a zorilor Creației, când omul, complet format și ferm, s-a înfruntat cu mândrie cu Creatorul său.

„Acesta este Soarele", a spus Femeia Păianjen. „Îl întâlnești pe Tatăl tău Creatorul pentru prima dată. Trebuie să-ți amintești și să observi întotdeauna aceste trei faze ale Creației tale. Timpul celor trei lumini, violetul închis, galbenul și roșul dezvăluie pe rând misterul, suflarea vieții și căldura iubirii. Acestea alcătuiesc planul de viață al Creatorului pentru tine, așa cum este cântat peste tine în *Cântecul Creației*:

CÂNTECUL CREAȚIEI
Lumina violet închis răsare în nord,
O lumină galbenă răsare în est.
Apoi noi, cele din florile pământului, venim
Să primim o viață lungă de bucurie.
Ne numim Fecioarele Fluture.

Atât bărbații, cât și femeile își fac rugăciunile spre est,
Fac semnul respectuos către Soare, Creatorul nostru.
Sunetele clopotelor răsună prin aer,
Făcând un sunet vesel în toată țara,
Ecoul lor vesel răsunând peste tot.

Cu umilință Îl rog pe Tatăl meu.
Cel perfect, Taiowa, Tatăl nostru,
Cel perfect care creează viața frumoasă
Arătată nouă de lumina galbenă,
Să ne dea lumină perfectă în momentul luminii roșii.

Cel perfect a trasat planul perfect
Și ne-a dat o viață lungă,
Creând un cântec pentru a sădi bucurie în viață.
Pe această cale a fericirii, noi, Fecioarele Fluture,
Îi îndeplinim dorințele salutându-L pe Tatăl nostru Soare.

Cântecul răsună înapoi de la Creatorul nostru cu bucurie,
Și noi, cei de pe pământ, îl repetăm Creatorului nostru.
La apariția luminii galbene,
Repetă și repetă din nou ecoul vesel,
Sună și răsună pentru vremurile viitoare.

Primii Oameni ai Primei Lumi nu i-au răspuns; nu puteau vorbi. Trebuia făcut ceva. Întrucât Femeia Păianjen își primise puterea de la Sotuknang, trebuia să-l sune și să-l întrebe ce să facă. Așa că l-a chemat pe Palongawhoya și i-a spus: „Sunați-l pe unchiul vostru. Avem nevoie de el imediat."

Palongawhoya, geamănul ecou, și-a trimis chemarea de-a lungul axei lumii către centrele vibratorii ale Pământului, care au răsunat mesajul său în tot universul. „Sotuknang, unchiul nostru, vino imediat! Avem nevoie de tine!"

Deodată, cu sunetul unui vânt puternic, Sotuknang a apărut în fața lor. „Sunt aici. De ce aveți nevoie de mine atât de urgent?”

Femeia Păianjen a explicat. „Așa cum mi-ai poruncit, i-am creat pe acești Primi Oameni. Sunt complet și ferm formați; sunt colorați corespunzător; au viață; au mișcare. Dar nu pot vorbi. Acesta este lucrul corect care le lipsește. Așa că vreau să le dai vorbire. De asemenea, înțelepciunea și puterea de a se reproduce, astfel încât să se poată bucura de viață și să-I mulțumească Creatorului.”

Așa că Sotuknang le-a dat vorbire, o limbă diferită pentru fiecare culoare, cu respect pentru diferența fiecăreia. Le-a dat înțelepciunea și puterea de a se reproduce și de a se înmulți.

Apoi le-a spus: „Cu toate acestea v-am dat această lume pentru a trăi și a fi fericiți. Vă cer un singur lucru. Să-l respectați pe Creator în orice moment. Înțelepciune, armonie și respect pentru dragostea Creatorului care v-a creat. Fie ca aceasta să crească și să nu fie uitată niciodată printre voi, atâta timp cât trăiți.”

Așadar, Primii Oameni au mers în direcțiile lor, au fost fericiți și au început să se înmulțească.

Natura omului

Cu înțelepciunea curată acordată lor, au înțeles că pământul era o entitate vie ca ei înșiși. Ea era mama lor; Erau făcuți din carnea ei; sugeau la sânul ei. Căci laptele ei era iarba pe care păștea toate animalele și porumbul care fusese creat special pentru a furniza hrană omenirii. Dar planta de porumb era și o entitate vie cu un corp similar cu cel al omului în multe privințe, iar oamenii i-au construit carnea în propriul lor corp. Prin urmare, porumbul era și mama lor. Astfel, își cunoșteau mama în două aspecte care erau adesea sinonime - ca Mama Pământ și Mama Porumb.

În înțelepciunea lor, ei își cunoșteau tatăl și în două aspecte. El era Soarele, zeul solar al universului lor. Abia când le-a apărut pentru prima dată în momentul luminii roșii, *Talawva*, fuseseră complet înotători și formați. Totuși, chipul lui nu era decât fața prin care privea Taiowa, Creatorul lor.

Aceste entități universale erau părinții lor reali, părinții lor umani fiind doar instrumentele prin care puterea lor se manifesta. În timpurile moderne, descendenții lor își aminteau acest lucru.

Când se năștea un copil, Mama sa de Porumb era așezată lângă el, unde era ținută timp de douăzeci de zile, iar în această perioadă era ținut în întuneric; căci, în timp ce corpul său nou-născut era din această lume, el se afla încă sub protecția părinților săi universali. Dacă copilul se năștea noaptea, patru linii erau pictate cu mălai pe fiecare dintre cei patru pereți și pe tavan în dimineața următoare. Dacă se năștea în timpul zilei, liniile erau pictate în dimineața următoare. Liniile semnificau că un cămin spiritual, precum și un cămin temporal, fusese pregătit pentru el pe pământ.

În prima zi, copilul era spălat cu apă în care fusese fiert cedru. Apoi, corpul copilului era frecat cu mălai alb fin, care era lăsat toată ziua. A doua zi, copilul era curățat și frecat cu cenușă de cedru pentru a îndepărta părul și pielea de bebeluș. Aceasta se repeta timp de trei zile. Din a cincea zi până în a douăzecea zi, copilul era spălat și frecat cu mălai timp de o zi și acoperit cu cenușă timp de patru zile. Între timp, mama copilului bea puțină apă de cedru în fiecare zi.

În a cincea zi, părul copilului și al mamei erau spălați și câte o linie de mălai era răzuită de pe fiecare perete și tavan. Răzuiala era apoi dusă la altarul unde fusese depus cordonul ombilical. După aceea, în fiecare a cincea zi, o altă linie de mălai era îndepărtată de pe pereți și tavan și dusă la altar.

Timp de nouăsprezece zile, casa fusese ținută în întuneric, astfel încât copilul nu văzuse nicio lumină. În dimineața celei de-a douăzecea zile, pe când era încă întuneric, toate mătușile copilului au sosit la casă, fiecare purtând o Mamă de Porumb în mâna dreaptă și dorind să fie nașa copilului. Mai întâi, copilul a fost îmbăiat. Apoi, mama, ținând copilul în brațul stâng, a luat Mama de Porumb care zăcuse lângă copil și a trecut-o peste copil de patru ori, de la buric în sus până la cap. La prima trecere, i-a dat copilului un nume; la a doua, i-a urat copilului viață lungă; la a treia, o viață sănătoasă. Dacă copilul era băiat, îi ura o viață productivă la muncă; la a patra trecere, dacă era fată, să devină o soție și o mamă bună.

Fiecare dintre mătuși a făcut la fel, pe rând, dând copilului un nume de clan din clanul mamei sau tatălui mătușii. Copilul a fost apoi returnat mamei sale. Lumina galbenă se vedea deja în est. Mama, ținând copilul în mâna stângă și Mama Porumbului în mâna dreaptă, și însoțită de propria ei mamă - bunica copilului - a ieșit din casă și a mers spre est. Apoi s-au oprit, cu fața spre est, și s-au rugat în tăcere, aruncând cuțite de mălai spre soarele care răsărea.

Când soarele a luminat orizontul, mama a păşit înainte, a ridicat copilul spre soare şi a spus: „Tată Soare, acesta este copilul tău”. A spus din nou acest lucru, trecând Mama Porumbului peste corpul copilului, așa cum atunci când îi dăduse un nume, dorindu-și ca acesta să îmbătrânească atât de mult încât să se sprijine pe un coardă pentru sprijin, dovedind astfel că respectase legile Creatorului. Bunica a făcut același lucru când mama a terminat. Apoi, amândouă au marcat o cale din mălai spre soare pentru această nouă viață.

Copilul aparținea acum familiei sale și pământului. Mama și bunica l-au dus înapoi la casă, unde îl așteptau mătușile sale. Crainicul satului i-a anunțat nașterea și s-a ținut o sărbătoare în onoarea sa. Timp de câțiva ani, copilul a fost numit cu diferitele nume care i-au fost date. Cel care părea cel mai predominant a devenit numele său, iar mătușa care i l-a dat a devenit nașa sa. Mama Porumbului a rămas mama sa spirituală.

Timp de șapte sau opt ani a dus viața pământeană normală a unui copil. Apoi a venit prima sa inițiere într-o societate religioasă și a început să învețe că, deși avea părinți umani, adevărații săi părinți erau entitățile universale care îl creaseră prin intermediul lor - Mama sa Pământ, din a cărui carne se nasc toți, și Tatăl său Soare, zeul solar care dă viață întregului univers. A început să învețe, pe scurt, că și el avea două aspecte. Era membru al unei familii pământești și al unui clan tribal și era cetățean al marelui univers, căruia îi datora o loialitate tot mai mare pe măsură ce înțelegerea sa se dezvolta.

Primii Oameni, așadar, au înțeles misterul paternității lor. În înțelepciunea lor pură, ei au înțeles și propria lor structură și funcții - natura omului însuși.

Corpul viu al omului și corpul viu al pământului erau construite în același mod. Prin fiecare trecea o axă, axa omului fiind coloana vertebrală, coloana vertebrală, care controla echilibrul mișcărilor și funcțiilor sale. De-a lungul acestei axe se aflau mai multe centre vibratorii care repetau sunetul primordial al vieții în întregul univers sau dădeau un avertisment dacă ceva nu mergea bine. Primul dintre acestea la om se afla în creștetul capului. Aici, când s-a născut, se afla punctul moale, *kopavi*, ”ușa deschisă” prin care își primea viața și comunica cu Creatorul său. Căci cu fiecare respirație, punctul moale se mișca în sus și în jos cu o vibrație blândă care era comunicată Creatorului. În momentul luminii roșii, *Talawva*, ultima fază a creației sale, punctul moale se întărea și ușa se închidea. A rămas închisă până la moartea sa, deschizându-se apoi pentru ca viața sa să plece așa cum venise.

Chiar sub el se afla al doilea centru, organul cu care omul a învățat să gândească singur, organul gândirii numit creier. Funcția sa pământească i-a permis omului să se gândească la acțiunile și munca sa pe acest pământ. Dar cu cât înțelegea mai mult că munca și acțiunile sale ar trebui să se conformeze planului Creatorului, cu atât înțelegea mai clar că adevărata funcție a organului gândirii numit creier era îndeplinirea planului întregii Creații.

Al treilea centru se afla în gât. Acesta lega acele deschideri din nas și gură prin care primea suflarea vieții și organele vibratorii care îi permiteau să-și returneze respirația sub formă de sunet. Acest sunet primordial, ca și cel provenit din centrele vibratorii ale corpului pământesc, era acordat la vibrația universală a întregii Creații. Sunete noi și diverse erau emise de aceste organe vocale sub formă de vorbire și cântec, funcția lor secundară pentru om pe acest pământ. Dar, pe măsură ce a ajuns să înțeleagă funcția sa principală, a folosit acest centru pentru a vorbi și a cânta laude Creatorului.

Al patrulea centru era inima. Și ea era un organ vibrant, pulsând cu vibrația vieții însăși. În inima sa, omul simțea binele vieții, scopul ei sincer. El avea o singură inimă. Dar existau cei care permiteau sentimentelor rele să intre. Se spunea că aveau două inimi.

Ultimul dintre centrele importante ale omului se afla sub buric, organul pe care unii oameni îl numesc acum plexul solar. După cum sugerează acest nume, era tronul Creatorului însuşi în om. Din ea a condus toate funcţiile omului.

Primii oameni nu cunoşteau boala. Abia după ce răul a intrat în lume, oamenii s-au îmbolnăvit de corp sau de cap. Atunci un vraci, ştiind cum era construit omul, putea spune ce era în neregulă cu o persoană examinând aceşti centri. Mai întâi, îşi punea mâinile pe ei: creştetul capului, deasupra ochilor, gâtul, pieptul, burta. Mâinile vraciului erau instrumente de văz; puteau simți vibrațiile din fiecare centru şi îi spuneau în care viață se desfăşura cel mai puternic sau cel mai slab. Uneori, problema era doar o durere de burtă din cauza mâncării negătite sau a unei răceli la cap. Dar alteori venea „din exterior", atrasă de propriile gânduri malefice ale persoanei sau de cele ale unei persoane cu Două Inimi. În acest caz, vraciul scotea din punga sa cu medicamente un mic cristal de aproximativ 2,5 cm în diametru, îl ținea la soare pentru a-l pune în funcțiune şi apoi se uita prin el la fiecare dintre centri. În acest fel, putea vedea ce cauza problema şi adesea fața vizibilă a persoanei cu Două Inimi care provocase boala. Nu era nimic magic în legătură cu cristalul, spuneau întotdeauna vracii. O persoană obişnuită nu putea vedea nimic când privea prin el; cristalul doar obiectiva viziunea centrului care îi controla ochii şi pe care vraciul îl dezvoltase chiar în acest scop...

Astfel se înțelegeau Primii Oameni. Şi aceasta era Prima Lume în care trăiau. Numele ei era *Tokpela*, Spațiul Infinit. Direcția ei era vest; culoarea ei *sikyangpu*, galben; mineralul său *sikyasvu*, auriu. Semnificative pe ea erau *kato'ya*, şarpele cu cap mare; *wisoko*, pasărea care mănâncă grăsimi; şi *muha*, mica plantă cu patru frunze. Pe ea, Primii Oameni erau puri şi fericiți.

Tokpa: a doua lume

Aşadar, Primii Oameni continuau să se înmulțească şi să se răspândească pe fața pământului şi erau fericiți. Deşi erau de culori diferite şi vorbeau limbi diferite, se simțeau ca fiind unul şi se înțelegeau fără să vorbească. La fel era şi cu păsările şi animalele. Toți au supt la sânul Mamei lor Pământ, care le-a dat laptele ei sub formă de iarbă, seminţe, fructe şi porumb, şi toți se simțeau ca unul, oameni şi animale.

Dar, treptat, au fost cei care au uitat poruncile lui Sotuknang şi ale Femeii Păianjen de a-şi respecta Creatorul. Din ce în ce mai mult, şi-au folosit centrele vibratorii ale corpurilor exclusiv în scopuri pământeşti, uitând că scopul lor principal era să ducă la îndeplinire planul Creației.

Apoi a apărut printre ei *Lavaihoya*, Vorbitorul. El a venit sub forma unei păsări numite *Mochni* [pasăre ca o pasăre zeflemitoare] şi, cu cât vorbea mai mult, cu atât îi convingea mai mult de diferențele dintre ei: diferența dintre oameni şi animale şi diferențele dintre oameni înşişi prin culorile pielii lor, vorbirea lor şi credința în planul Creatorului.

Atunci animalele s-au îndepărtat de oameni. Spiritul păzitor al animalelor şi-a pus mâinile pe picioarele lor din spate, chiar sub coadă, făcându-le să devină sălbatice şi să se împrăştie dincolo de oameni de frică. Puteți vedea această pată uşor uleioasă astăzi la căprioare şi antilope - pe părțile laterale ale picioarelor lor din spate, în timp ce îşi ridică cozile pentru a fugi.

În acelaşi fel, oamenii au început să se împartă şi să se îndepărteze unii de alții - cei de rase şi limbi diferite, apoi cei care îşi aminteau de planul Creației şi cei care nu.

Printre ei a venit un chipeş, *Kato'ya*, sub forma unui şarpe cu cap mare. El i-a condus pe oameni şi mai departe unul de celălalt şi de înțelepciunea lor neatinsă. Au devenit suspicioşi unii față de alții şi s-au acuzat reciproc pe nedrept, până când au devenit feroce şi războinici şi au început să se lupte între ei.

În tot acest timp, Mochni continua să vorbească, iar Kato'ya devenea tot mai ademenitoare. Nu exista odihnă, nici pace.

Dar printre toți oamenii de rase şi limbi diferite, existau câțiva în fiecare grup care încă trăiau după legile Creației. La ei a venit Sotuknang. El a venit cu sunetul unui vânt puternic şi a apărut brusc în fața lor. El a spus: „Am observat această stare de lucruri. Nu este bună. Este atât de rea încât am vorbit cu unchiul meu, Taiowa, despre asta. Am decis că această lume trebuie distrusă şi o alta creată, astfel încât voi să o puteți lua de la capăt. Voi sunteți cei pe care i-am ales."

Sotuknang a spus: „Vei merge într-un anumit loc. *Kopavi*-ul tău [centrul vibrațional din vârful capului] te va călăuzi. Această înțelepciune interioară îți va da vederea unui anumit nor, pe care îl vei urma ziua, și a unei anumite stea, pe care o vei urma noaptea. Nu lua nimic cu tine. Călătoria ta nu se va termina până când norul nu se va opri și steaua nu se va opri."

Așa că, în întreaga lume, acești oameni aleși au dispărut brusc din casele și oamenii lor și au început să urmeze norul ziua și steaua noaptea. Mulți alți oameni i-au întrebat unde merg și, când li s-a spus, au râs de ei. „Nici noi nu vedem niciun nor sau nicio stea!", au spus ei. Acest lucru se datora faptului că pierduseră vederea interioară a *kopavi*-ului din creștetul capului; ușa le era închisă. Totuși, au fost foarte puțini care au mers oricum, pentru că i-au crezut pe oamenii care au văzut norul și steaua. Acest lucru a fost în regulă.

După multe zile și nopți, primii oameni au ajuns în acel loc. Curând au venit și alții și au întrebat: „Ce faceți aici?" Și au spus: „Sotuknang ne-a spus să venim aici." Ceilalți oameni au spus: „Și noi am fost conduși aici de vapori și de stea!" Toți erau fericiți împreună pentru că aveau aceeași minte și aceeași înțelegere, chiar dacă erau de rase și limbi diferite.

Când au sosit ultimii, a apărut Sotuknang. „Ei bine, sunteți cu toții aici, voi, oamenii pe care i-am ales să-i salvez de la distrugerea acestei lumi. Acum veniți cu mine."

I-a condus la o movilă mare unde locuiau Oamenii Furnicilor, a bătut în picioare acoperișul și le-a ordonat oamenilor furnicilor să-și deschidă casa. Când s-a făcut o deschidere în vârful mușuroiului, Sotuknang le-a spus oamenilor: „Acum veți intra în această *kiva* a Furnicilor, unde veți fi în siguranță când voi distruge lumea. Cât timp sunteți aici, vreau să învățați o lecție de la acești Oameni ai Furnicilor. Sunt harnici. Adună hrană vara pentru iarnă. Se răcoresc când este cald și se încălzesc când este răcoare. Trăiesc în pace unii cu alții. Se supun planului Creației." Așa că oamenii s-au dus să locuiască alături de Oamenii Furnicilor. Când toți au fost în siguranță și s-au stabilit, Taiowa i-a ordonat lui Sotuknang să distrugă lumea. Sotuknang a distrus-o cu foc, deoarece Clanul Focului fusese liderul ei. A făcut ploaia de foc asupra ei. A deschis vulcanii. Focul a venit de sus, de jos și de jur împrejur, până când pământul, apele, aerul, totul a format un singur element, focul, și nu a mai rămas nimic în afară de oamenii aflați în siguranță în pântecele pământului.

Acesta a fost sfârșitul Tokpelei, Prima Lume.

Ieșirea în a doua lume

În timp ce se întâmpla asta, oamenii trăiau fericiți sub pământ alături de Oamenii Furnicilor. Casele lor erau exact ca și casele oamenilor de pe suprafața Pământului, care era distrusă. Existau camere în care să locuiască și camere în care își depozitau mâncarea. Exista și lumină prin care să vadă. Micile bucățele de cristal din nisipul mușuroiului absorbiseră lumina soarelui și, folosind vederea interioară a centrului din spatele ochilor, puteau vedea foarte bine prin reflexia acestuia.

Doar un lucru îi tulbura. Hrana începea să se împuțineze. Nu-i luase mult lui Sotuknang să distrugă lumea și nici nu-i va lua mult să creeze o alta. Dar dura mult timp până când Prima Lume se răcea înainte ca a Doua Lume să poată fi creată. De aceea, mâncarea se împuțina.

„Nu ne dați atât de multă din mâncarea pe care ați muncit atât de mult să o adunați și să o depozitați", au spus oamenii.

„Dar, sunteți oaspeții noștri", le-au spus Oamenii Furnicilor. „Ceea ce avem noi este și al vostru." Așadar, Oamenii Furnicilor au continuat să se priveze de hrană pentru a-și aproviziona oaspeții. În fiecare zi își legau curelele tot mai strâns. De aceea, furnicile de astăzi sunt atât de mici în jurul taliei.

În cele din urmă, ceea ce fusese Prima Lume s-a răcit. Sotuknang a purificat-o. Apoi a început să creeze a Doua Lume. I-a schimbat complet forma, punând pământ acolo unde era apă și apă acolo unde fusese pământ, astfel încât oamenii, la Apariția lor, să nu aibă nimic care să le amintească de lumea ticăloasă anterioară.

Când totul a fost gata, a venit la acoperișul *kivei* Furnicilor, a călcat în picioare și a dat chemarea sa. Imediat, Șeful Oamenii Furnicilor s-a dus la deschidere și a rulat *nuta*. „Yung-ai! Intrați! Sunteți bineveniți!", a strigat el.

Sotuknang a vorbit mai întâi cu Oamenii Furnicilor. „Îți mulțumesc că ți-ai adus contribuția la salvarea acestor oameni. Va rămâne mereu în minte ceea ce ai făcut. Va veni vremea când o altă lume va fi distrusă; iar când oamenii răi vor ști că a venit ultima lor zi pe pământ, vor sta lângă un mușuroi și vor striga după furnici să-i salveze. Acum, după ce ți-ai îndeplinit datoria, poți merge în această a Doua Lume pe care am creat-o și să-ți iei locul ca furnici."

Apoi Sotuknang le-a spus oamenilor: „Ieșiți acum în această a Doua Lume pe care am creat-o. Nu este chiar atât de frumoasă ca Prima Lume, dar este frumoasă totuși. Vă va plăcea. Așa că înmulțiți-vă și fiți fericiți. Dar amintiți-vă de Creatorul vostru și de legile pe care vi le-a dat. Când vă voi auzi cântând laude bucuroase către El, voi ști că sunteți copiii mei și veți fi aproape de mine în inimile voastre."

Așadar, oamenii au ieșit în a Doua Lume. Numele ei era *Tokpa* [Miezul Nopții Întunecat]. Direcția ei era spre sud, culoarea ei albastră, iar mineralul ei *qochasiva*, argintul. Căpeteniile de pe ea erau *salavi*, molidul; *kwahu*, vulturul; și *kolichiyaw*, sconcsul.

Era un ținut vast, iar oamenii s-au înmulțit rapid, răspândindu-se peste el în toate direcțiile, chiar și în cealaltă parte a lumii. Acest lucru nu conta, pentru că erau atât de apropiați unii de alții în spirit încât puteau vedea și vorbi unii cu alții din centrul de pe vârful capului. Deoarece această ușă era încă deschisă, se simțeau apropiați de Sotuknang și cântau laude pline de bucurie Creatorului, Taiowa.

Totuși, nu aveau privilegiul de a trăi cu animalele, deoarece animalele erau sălbatice și ținute separat. Fiind separați de animale, oamenii se ocupau de propriile treburi. Și-au construit case, apoi sate și poteci între ele. Au făcut lucruri cu mâinile lor și au depozitat alimente, precum Oamenii Furnicilor. Apoi au început să facă schimb și troc între ei.

Atunci au început necazurile. Tot ce aveau nevoie se afla în această Lume a Doua, dar au început să își dorească mai mult. Din ce în ce mai mult făceau schimb pentru lucruri de care nu aveau nevoie și, cu cât obțineau mai multe bunuri, cu atât își doreau mai mult. Acest lucru era foarte serios. Căci nu și-au dat seama că se îndepărtau, pas cu pas, de viața bună care le era dată. Pur și simplu au uitat să cânte laude pline de bucurie Creatorului și în curând au început să cânte laude pentru bunurile pe care le făceau troc și le depozitau. În scurt timp s-a întâmplat așa cum trebuia să se întâmple. Oamenii au început să se certe și să se lupte, iar apoi au început războaiele dintre sate.

Totuși, în fiecare sat existau câțiva oameni care cântau cântecul Creației lor. Dar oamenii răi au râs de ei până când au putut să-l cânte doar în inimile lor. Chiar și așa, Sotuknang l-a auzit prin centrele lor și prin centrele pământului. Deodată, într-o zi, el a apărut în fața lor.

„Femeia Păianjen îmi spune că firul tău se epuizează pe lumea asta", a spus el. „Păcat. Clanul Păianjenului era liderul tău și făceai progrese bune până când a început această stare de lucruri. Acum, unchiul meu, Taiowa, și cu mine am decis că trebuie să facem ceva în privința asta. Vom distruge această a Doua Lume imediat ce vă vom pune pe voi, cei care încă aveți cântecul în inimile voastre, într-un loc sigur."

Așadar, din nou, ca și pe Prima Lume, Sotuknang a chemat Oamenii Furnicilor să-și deschidă lumea subterană pentru poporul ales. Când au ajuns în siguranță în subteran, Sotuknang le-a ordonat gemenilor, Poqanghoya și Palongawhoya, să-și părăsească posturile de la capetele nordice și sudice ale axei lumii, unde erau staționați pentru a menține rotația corectă a Pământului.

Gemenii abia își abandonaseră posturile când lumea, neavând pe nimeni care să o controleze, s-a clătinat, s-a învârtit nebunește, apoi s-a rostogolit de două ori. Munții s-au cufundat în mări cu un plescăit puternic, mările și lacurile s-au revărsat peste uscat; Și, pe măsură ce lumea se învârtea prin spațiul rece și lipsit de viață, aceasta a înghețat în gheață solidă.

Acesta a fost sfârșitul Tokpa, Lumea a Doua.

Ieșirea în lumea a treia

Timp de mulți ani, toate elementele care alcătuiseră Lumea a Doua au fost înghețate într-o bucată de gheață nemișcată și lipsită de viață. Dar oamenii erau fericiți și călduroși alături de Oamenii Furnicilor în lumea lor subterană. Își supravegheau cu atenție hrana, deși talia furnicilor devenea și mai mică. Își țeseau eșarfe și pături împreună și spuneau povești.

În cele din urmă, Sotuknang le-a ordonat lui Poqanghoya și Palongawhoya să se întoarcă la stațiile lor de la polii axei lumii. Cu un fior puternic și o spărtură de gheață, planeta a început să se rotească din nou. Când se învârtea lin în jurul propriei axe și se mișca impunător pe orbita sa universală, gheața a început să se topească și lumea a început să se întoarcă la viață. Sotuknang a început să creeze Lumea a Treia: aranjarea pământurilor și a mărilor, plantarea munților și câmpiilor cu învelișurile lor adecvate și crearea tuturor formelor de viață. Când pământul a fost gata de locuit, el a venit la *Ant kiva* cu abordarea corectă ca înainte și a spus: „Deschideți ușa. E timpul să ieșiți."

Încă o dată, după ce *nuta* a fost dată înapoi, le-a dat oamenilor instrucțiunile. „V-am salvat pentru a putea fi plantați din nou în această nouă Lume a Treia. Dar trebuie să vă amintiți întotdeauna cele două lucruri pe care vi le spun acum. În primul rând, respectați-mă pe mine și unii pe alții. Și în al doilea rând, cântați în armonie din vârfurile dealurilor. Când nu vă voi auzi cântând laude Creatorului vostru, voi ști că v-ați întors din nou la rău."

Așa că oamenii au urcat pe scara de la *Ant kiva*, făcându-și Ieșirea în Lumea a Treia.

Kuskurza: lumea a treia

Numele ei era Kuskurza, direcția ei era spre est, culoarea ei era roșie. Șefii ei erau mineralul *palasiva*, cuprul; planta *piva*, tutunul; pasărea *angwusi*, cioara; și animalul *choovio*, antilopa.

Pe ea, oamenii s-au răspândit din nou, s-au înmulțit și și-au continuat progresul pe Drumul Vieții. În Prima Lume, trăiseră simplu cu animalele. În Lumea a Doua, dezvoltaseră meșteșuguri, case și sate. Acum, în Lumea a Treia, s-au înmulțit atât de mult și au avansat atât de rapid încât au creat orașe mari, țări, o întreagă civilizație. Acest lucru le-a îngreunat conformarea la planul Creației și cântarea laudelor lui Taiowa și Sotuknang. Din ce în ce mai mulți dintre ei au devenit complet ocupați cu propriile lor planuri pământești.

Unii dintre ei, desigur, au păstrat înțelepciunea acordată la Apariția lor. Cu această înțelepciune, au înțeles că, cu cât înaintau mai departe pe Drumul către Viață și cu cât se dezvoltau mai mult, cu atât era mai greu. De aceea, lumea lor era distrusă din când în când pentru a le oferi un nou început. Erau deosebit de îngrijorați pentru că atât de mulți oameni își foloseau puterea reproductivă în moduri malefice. Exista o femeie care devenea cunoscută în întreaga lume pentru răutatea ei în coruperea atâtor oameni. Se lăuda chiar că atât de mulți bărbați îi dădeau coliere turcoaz pentru favorurile ei, încât le putea înfășura în jurul unei scări care ajungea până la capătul axei lumii. Așa că oamenii cu înțelepciune cântau laudele lor Creatorului din vârfurile dealurilor lor, mai tare și mai lungi.

Ceilalți oameni abia îi auzeau. Sub conducerea Clanului Arcului, au început să își folosească puterea creativă într-un alt mod malefic și distructiv. Poate că acest lucru a fost cauzat de acea femeie rea. Dar unii dintre ei au făcut un *patuwvota* [scut făcut pentru a se ascunde] și cu puterea lor creativă l-au făcut să zboare prin aer. În acest fel, mulți dintre oameni au zburat către un oraș mare, l-au atacat și s-au întors atât de repede încât nimeni nu știa de unde veneau. Curând, oamenii din multe orașe și țări făceau *patuwvota* și zburau pe ele pentru a se ataca unii pe alții. Așadar, corupția și războiul au ajuns în lumea a treia așa cum au ajuns și în celelalte.

De data aceasta, Sotuknang a venit la Femeia Păianjen și i-a spus: „Nu are rost să aștepți până când firul se termină de data asta. Trebuie făcut ceva ca nu cumva oamenii cu cântecul în inimile lor să fie corupți și uciși și ei. Va fi dificil, cu toată această distrugere care se întâmplă, pentru ei să se adune la capătul îndepărtat al lumii pe care am desemnat-o. Dar îi voi ajuta. Atunci îi vei salva când voi distruge această lume cu apă." „Cum să-i salvez?" a întrebat Femeia Păianjen.

„Când ajungi acolo, uită-te în jur", a poruncit Sotuknang. „Vei vedea aceste plante înalte cu tulpini goale. Taie-le și pune oamenii înăuntru. Apoi îți voi spune ce să faci în continuare."

Femeia Păianjen a făcut așa cum i-a spus el. A tăiat stufurile goale; și pe măsură ce oamenii au venit la ea, i-a pus înăuntru cu puțină apă și *hurusuki* [aluat de mălai alb] pentru hrană și i-a sigilat. După ce toți oamenii au fost astfel îngrijiți, a apărut Sotuknang.

„Acum intră tu și ai grijă de ei, iar eu te voi sigila", a spus el. „Apoi voi distruge lumea."

Aşa că a dezlănţuit apele peste pământ. Valuri mai înalte decât munţii se rostogoleau asupra uscatului. Continente se despărţeau şi se scufundau sub mări. Şi ploile continuau să cadă, valurile se rostogoleau.

Oamenii închişi în stufurile lor goale auzeau vuietul puternic al apelor. S-au simţit aruncaţi sus în aer şi căzând înapoi în apă. Apoi totul s-a liniştit şi au ştiut că plutesc. Mult, mult timp - atât de mult timp încât părea că nu se va termina niciodată - au continuat să plutească.

În cele din urmă, mişcarea lor a încetat. Femeia Păianjen le-a desigilat stufurile goale, i-a apucat de creştetul capului şi i-a tras afară. „Scoateţi toată mâncarea care a mai rămas", a ordonat ea.

Oamenii şi-au scos *hurusuki*-ul; era încă de aceeaşi mărime, deşi îl mâncaseră tot timpul. Privind în jur, au văzut că se aflau pe o mică bucată de pământ care fusese vârful unuia dintre cei mai înalţi munţi ai lor. Tot restul, din câte puteau vedea, era apă. Aceasta era tot ce rămăsese din Lumea a Treia.

„Trebuie să existe undeva pământ uscat unde putem merge", au spus ei. „Unde este noua Lume a Patra pe care Sotuknang a creat-o pentru noi?" Au trimis multe feluri de păsări, una după alta, să zboare peste ape şi să o găsească. Dar toţi s-au întors obosiţi fără să fi văzut niciun semn de pământ. Apoi au plantat o trestie care creştea sus spre cer. S-au căţărat pe ea şi au privit la suprafaţa apelor. Dar nu au văzut niciun semn de pământ.

Apoi Sotuknang i-a apărut Femeii Păianjen şi i-a spus: „Trebuie să continui să călătoreşti. Înţelepciunea ta interioară te va călăuzi. Uşa din vârful capului tău este deschisă." Aşadar, Femeia Păianjen le-a îndrumat pe oameni să facă bărci rotunde şi plate din stufurile goale în care intraseră şi să se târască înăuntru. Din nou, s-au încredinţat apei şi înţelepciunii interioare pentru a-i călăuzi. Multă vreme au plutit în derivă odată cu vântul şi mişcarea apelor şi au ajuns la o altă insulă stâncoasă.

„Este mai mare decât cealaltă, dar nu este suficient de mare", au spus ele, privind în jur şi crezând că aud un zgomot înfundat, ca un bubuit.

„Nu. Nu este suficient de mare", a spus Femeia Păianjen.

Aşa că oamenii au continuat să călătorească spre soarele care răsare în bărcile lor din stuf. După un timp, au spus: „Există acel zgomot înfundat, ca un bubuit, pe care l-am auzit. Trebuie să ajungem din nou la uscat."

Aşa era. Un pământ vast, se părea, cu iarbă, copaci şi flori frumoase ochilor lor obosiţi. Pe el s-au odihnit mult timp. Unii dintre oameni au vrut să rămână, dar Femeia Păianjen a spus: „Nu. Nu este locul potrivit. Trebuie să continuaţi."

Părăsindu-şi bărcile, au călătorit pe jos spre est, peste insulă, până la marginea apei. Aici au găsit mai multe plante scobite, cum ar fi stuf sau bambus, pe care le-au tăiat. Îndrumaţi de Femeia Păianjen, au aşezat câteva dintre acestea într-un rând, cu un alt rând deasupra lor în direcţia opusă, şi le-au legat pe toate împreună cu viţă de vie şi frunze. Aceasta a făcut o plută suficient de mare pentru o familie sau mai multe. Când au fost făcute suficiente plute pentru toţi, Femeia Păianjen le-a poruncit să facă vâsle.

„Veţi merge în sus de acum înainte şi va trebui să vă croiţi singuri drumul. Aşa că Sotuknang v-a spus: Cu cât mergeţi mai departe, cu atât devine mai greu."

După o călătorie lungă şi obositoare, tot spre est şi puţin spre nord, oamenii au început să audă zgomotul înăbuşit şi au văzut pământ. Familii şi clanuri după familii au debarcat cu bucurie. Ţara era lungă, vastă şi frumoasă. Pământul era bogat şi plat, acoperit de copaci şi plante, seminţe şi nuci, oferind multă hrană. Oamenii erau fericiţi şi continuau să stea acolo an de an.

„Nu. Aceasta nu este Lumea a Patra", le spunea mereu Femeia Păianjen. „Este prea uşor şi plăcut pentru voi să trăiţi mai departe şi în curând veţi cădea din nou pe căi rele. Trebuie să mergeţi mai departe. Nu v-am spus că drumul devine mai greu şi mai lung?"

Fără tragere de inimă, oamenii au călătorit spre est pe jos, peste insulă, până la ţărmul îndepărtat. Din nou au făcut plute şi vâsle. Când au fost gata să pornească, Femeia Păianjen a spus: „Acum am făcut tot ce mi s-a poruncit să fac pentru voi. Trebuie să mergeţi mai departe singuri şi să vă găsiţi propriul loc de Ieşire. Ţineţi-vă doar uşile deschise, iar spiritele voastre vă vor călăuzi."

„Mulțumesc, Femeie Păianjen, pentru tot ce ai făcut pentru noi”, au spus ei cu tristețe. „Ne vom aminti ce ai spus.”

Au pornit singuri, călătorind spre est și puțin spre nord, vâslind din greu zi și noapte timp de multe zile, ca și cum ar fi vâslit în sus pe deal.

În cele din urmă au văzut pământ. Se înălța mult deasupra apelor, întinzându-se de la nord la sud cât puteau vedea. Un pământ vast, un pământ puternic, le spunea înțelepciunea lor interioară. „Lumea a Patra!”, își strigau unii altora.

Pe măsură ce se apropiau, țărmurile sale se înălțau din ce în ce mai sus, transformându-se într-un zid abrupt de munți. Părea că nu există niciun loc unde să amareze. „Să mergem spre nord. Acolo vom găsi Locul nostru de Ieșire”, spuneau unii. Așa că s-au îndreptat spre nord, dar munții se înălțau din ce în ce mai abrupți.

„Nu! Să mergem spre sud! Acolo vom găsi Locul nostru de Ieșire!”, strigau alții. Așa că s-au întors spre sud și au călătorit încă multe zile. Dar și aici zidul muntelui se ridica tot mai sus.

Neștiind ce să facă, oamenii s-au oprit din vâslit, au deschis ușile de pe capetele lor și s-au lăsat călăuziți. Aproape imediat apa s-a liniștit și au simțit că plutele lor sunt prinse de un curent ușor. Nu după mult timp, au debarcat și au sărit bucuroși pe un țărm nisipos. „Lumea a Patra!”, au strigat ei. „Am ajuns în sfârșit la Locul nostru de Emergență!”

Curând, toți ceilalți au sosit și, când s-au adunat, Sotuknang a apărut în fața lor. „Ei bine, văd că sunteți cu toții aici. Este bine. Acesta este locul pe care l-am pregătit pentru voi. Uitați-vă acum la drumul pe care ați venit.”

Privind spre vest și spre sud, oamenii puteau vedea ieșind din apă insulele pe care se odihniseră.

„Sunt urmele călătoriei voastre”, a continuat Sotuknang, „vârfurile munților înalți din Lumea a Treia, pe care i-am distrus. Acum priviți.”

În timp ce oamenii îi priveau, cel mai apropiat s-a scufundat sub apă, apoi următorul, până când toți au dispărut și au putut vedea doar apă.

„Vedeți”, a spus Sotuknang, ”am spălat chiar și urmele Emergenței voastre; pietrele de trecere pe care vi le-am lăsat. Jos, pe fundul mărilor, se află toate orașele mândre, *patuwvota* zburătoare și comorile lumești corupte de rău și acei oameni care nu au găsit timp să cânte laude Creatorului din vârfurile dealurilor lor. Dar va veni ziua, dacă veți păstra memoria și sensul Emergenței voastre, când aceste pietre de trecere vor ieși din nou la iveală pentru a dovedi adevărul pe care îl spuneți.”

Acesta a fost în sfârșit sfârșitul Lumii a Treia, *Kuskurza* [un nume antic pentru care nu există un sens modern].

Tuwaqachi: a patra lume

„Mai am ceva de spus înainte să vă părăsesc”, le-a spus Sotuknang oamenilor în timp ce stăteau la Locul lor de Emergență pe țărmul actualei Lumi a Patra. Iată ce a spus el:

„Numele acestei a Patra Lumi este *Tuwaqachi*, Lumea Completă. Veți afla de ce. Nu este atât de frumoasă și ușoară ca cele anterioare. Are înălțime și adâncime, căldură și frig, frumusețe și sterilitate; are tot din care puteți alege. Ceea ce alegeți va determina dacă de data aceasta puteți duce la bun sfârșit planul Creației asupra ei sau dacă, în timp, va trebui și ea distrusă. Acum vă veți separa și veți merge pe drumuri diferite pentru a revendica tot pământul pentru Creator. Fiecare grup dintre voi își va urma propria stea până când se va opri. Acolo vă veți stabili. Acum trebuie să plec. Dar veți avea ajutor de la zeitățile potrivite, de la spiritele voastre bune. Țineți-vă ușile deschise și amintiți-vă întotdeauna ce v-am spus. Asta spun.”

Apoi a dispărut.

Oamenii au început să se miște încet de pe țărm și în interiorul uscatului, când au auzit din nou zgomotul slab. Privind în jur, au văzut un bărbat chipeș și l-au întrebat: „Tu ești cel care a scos aceste zgomote pe care le-am auzit?”

„Da. Le-am făcut ca să te ajut să găsești drumul până aici. Nu mă recunoști? Numele meu este Masaw. Sunt îngrijitorul, gardianul și protectorul acestui pământ.”

Oamenii l-au recunoscut pe Masaw. Fusese numit îngrijitor şef al Lumii a Treia, dar, devenind puţin cam încrezător, îşi pierduse umilinţa în faţa Creatorului. Fiind un spirit, nu putea muri, aşa că Taiowa i-a luat numirea şi l-a făcut zeul morţii şi al lumii de dincolo. Această slujbă de Jos nu era la fel de plăcută ca cea de Sus. Apoi, când Lumea a Treia a fost distrusă, Taiowa a decis să-i dea o altă şansă, aşa cum făcuse cu oamenii, şi l-a numit să păzească şi să protejeze această Lume a Patra ca îngrijitor al ei.

El a fost prima fiinţă pe care oamenii au întâlnit-o aici şi au fost foarte respectuoşi faţă de el. „Ne veţi da permisiunea de a trăi pe acest pământ?", au întrebat ei.

„Da, vă voi da permisiunea mea ca proprietar al pământului."

„Veţi fi conducătorul nostru?", au întrebat apoi oamenii.

„Nu", a răspuns Masaw. „Unul mai mare decât mine ţi-a dat un plan de îndeplinit mai întâi. Când părţile anterioare ale lumii au fost împinse sub apă, acest nou pământ a fost împins în sus la mijloc pentru a deveni coloana vertebrală a pământului. Acum stai pe *atvila* sa [panta vestică]. Dar încă nu ţi-ai făcut migraţiile. Încă nu ţi-ai urmat stelele până la locul unde te vei întâlni şi te vei stabili. Trebuie să faci asta înainte ca eu să pot deveni liderul tău. Dar dacă te întorci din nou pe căile rele, eu voi lua pământul de la tine, căci eu sunt îngrijitorul, gardianul şi protectorul său. La nord vei găsi frig şi gheaţă. Aceasta este Uşa din spate către acest pământ, iar cei care ar putea intra prin această Uşă din spate vor intra fără consimţământul meu. Aşa că du-te acum şi revendică pământul cu permisiunea mea."

Când Masaw a dispărut, oamenii s-au împărţit în grupuri şi clanuri pentru a-şi începe migraţiile.

„Fie ca noi să ne întâlnim din nou!", şi-au strigat toţi unii altora.

Aşa a început totul în această Lume a Patra, actuala noastră lume. După cum ştim, numele său este *Tuwaqachi*, Lumea Completă, direcţia sa spre nord, culoarea sa este *sikyangpu*, alb-gălbui. Şefii de pe el sunt arborele *kneumapee*, ienupărul; pasărea *mongwau*, bufniţa; animalul *tohopko*, leul de munte; şi mineralul mixt *sikyapala*.

Unde au plecat toţi oamenii în migraţiile lor până la marginile pământului şi înapoi şi ce au făcut pentru a duce la îndeplinire planul Creaţiei din acest Loc al Începutului până în prezent, va fi relatat în continuare de toate clanurile pe măsură ce au venit.

— Frank Waters. *Cartea Hopi*.
New York: Ballantine Books, 1963, pp. 3-28.

ZUNI

Începutul Noutăţii

La fel ca Hopi, indienii Zuni Pueblo au reuşit şi ei să scape de influenţa străină omniprezentă. Deşi au fost atacaţi de Francisco Vasquez de Coronado în 1540, pe baza presupunerii greşite că satele lor erau legendarele Şapte Oraşe ale Cibola, depozite de fabuloase rezerve de aur, au respins încercările de a-i creştina în secolele care au urmat.

Deşi Zuni au un lung mit despre apariţie şi migraţii, la fel ca alţi indieni din sud-vest, această primă parte a cosmologiei lor descrie originea lumii. La început, exista doar Awonawilona, Tatăl Taţilor. Fundamentul fiinţei, sau Fiinţa-Însăşi, Awonawilona s-a conceput în interiorul său şi, în fapt, s-a împărţit în haos şi ordine, nefiinţă şi fiinţă: a conceput un gând în interiorul său şi astfel a dat naştere mai întâi „ceţurilor creşterii" şi „fluxurilor puternice de creştere" - potenţialităţii creative, apelor primordiale, haosului; şi în al doilea rând, sieşi ca soare - realitatea creativă, focul, ordinea. Ca soare, el s-a împerecheat cu apele (adică, s-a contopit cu nefiinţa) şi a produs cerul şi pământul şi, aşa cum relatează miturile chinezeşti paralele, "toate miriadele de creaturi".

Înainte de începutul noii creații, Awonawilona (Făcătorul și Conținătorul Tuturor, Tatăl Atotcuprinzător), singurul ființător era. Nu exista nimic altceva în întregul spațiu al veacurilor, în afară de întunericul negru pretutindeni și pustiire pretutindeni.

La începutul noului creat, Awonawilona a conceput în sine și a gândit în spațiu, prin care cețuri de creștere, aburi puternici de creștere, au evoluat și s-au ridicat. Astfel, prin intermediul cunoașterii sale înnăscute, Atotconținătorul s-a făcut în persoana și forma Soarelui pe care îl considerăm a fi tatăl nostru și care astfel a ajuns să existe și să apară. Odată cu apariția sa a venit luminarea spațiilor cu lumină, iar odată cu luminarea spațiilor, marii nori de ceață s-au îngroșat și au căzut, prin care a evoluat apa în apă; da, și marea care conține lumea.

Cu substanța sa de carne extrasă de la suprafața persoanei sale, Tatăl Soarelui a format substanța semințe a două lumi, impregnând cu acestea marile ape și iată! în căldura luminii sale, aceste ape ale mării au devenit verzi și spuma s-a ridicat peste ele, lărgindu-se greu, până când, iată! Ei au devenit Awitelin Tsita, ”Mama-Pământ Cvadruplu Cuprinzător” și Apoyan Ta'chu, ”Tatăl-Cer Atotcuprinzător”.

Din împreunarea acestor doi pe marile ape ale lumii, a fost concepută viața terestră, vitalizantă; de unde au început toate ființele pământești, oamenii și creaturile, în pântecul cvadruplu al Lumii.

Atunci, Mama-Pământ l-a respins pe Tatăl-Cer, crescând mare și scufundându-se adânc în îmbrățișarea apelor de dedesubt, separându-se astfel de Tatăl-Cer în îmbrățișarea apelor de deasupra. Așa cum o femeie prevestește răul pentru primul ei născut înainte de a se naște, tot așa a prevestit Mama-Pământ, reținându-și mult timp de la nașterea a miriada de urmași și între timp căutând sfatul Tatălui-Cer. „Cum”, și-au spus ei unul altuia, ”vor recunoaște copiii noștri, odată născuți, un loc de altul, chiar și prin lumina albă a Tatălui-Soare?”

Acum, la fel ca toate ființele superioare, Mama-Pământ și Tatăl-Cer erau schimbători, precum fumul în vânt; transmutabile la gând, manifestându-se în orice formă după bunul plac, așa cum dansatorul își face o mască.

Astfel, ca bărbat și femeie, își vorbeau unul altuia. „Iată!”, zise Mama Pământ, pe măsură ce un vas uriaș, cu terase, apăru în fața lor, plin cu apă, ”așa vor fi pentru mine locuințele micuților mei copii. Pe marginea fiecărei țări-lume în care vor rătăci, se vor ridica munți terasați, formând multe regiuni într-una singură, prin care țara va fi cunoscută de la țară la țară, iar în fiecare, locul de la loc. Iată, din nou, spuse ea, în timp ce scuipă în apă și o lovi și o amestecă rapid cu degetele. Se formă spumă, adunându-se în jurul marginii terasate, ridicându-se tot mai sus. „Da”, spuse ea, ”și din sânul meu își vor trage hrana, căci în așa ceva vor găsi substanța vieții din care noi înșine am fost susținuți, căci iată!” Apoi, cu suflul ei cald, suflă peste terase; pete albe din spumă se desprinseră și, plutind deasupra apei, fură spulberate de suflul rece al Tatălui Cerului care veghea, și îndată revărsară în jos o ceață și o stropire abundentă și fină! „La fel, nori albi se vor ridica din apele mari de la marginile lumii și, adunându-se în jurul teraselor muntoase ale orizonturilor, vor fi purtați în sus și departe de suflările ființelor sufletești și ale copiilor, și vor fi întăriți și sparși de frigul tău, revărsând în jos, sub formă de stropi de ploaie, apa vieții, chiar în locurile adânci ale poalei mele! Căci acolo se vor cuibări în principal copiii noștri, omenirea și creaturile, pentru căldură în răceala ta.”

Iată! chiar și copacii de pe munții înalți, lângă nori, și Tatăl Cerului, se aplecă spre Mama-Pământ pentru căldură și protecție! Caldă este Mama-Pământ, rece este Tatăl Cerului, așa cum femeia este ființa caldă, bărbatul este ființa rece!

„Chiar așa!” a spus Tatăl Cerului; „Totuși nu vei fi singurul de ajutor copiilor noștri, căci iată!” și și-a întins pământul cu palma în jos și în toate ridurile și crăpăturile lui a așezat aparența unor boabe de porumb galbene și strălucitoare; în întunericul zorilor timpurii ale lumii, acestea străluceau ca scântei de foc și se mișcau pe măsură ce mâna lui se mișca peste vas, strălucind în sus și mișcându-se și în adâncurile apei din el. „Vezi!”, a spus el, arătând spre cele șapte boabe strânse de degetul mare și cele patru degete, ”de acestea vor fi călăuziți copiii noștri; căci iată, când Tatăl-Soare nu este aproape, iar terasele tale sunt precum întunericul însuși (fiind complet ascuns în ele), atunci copiii noștri vor fi călăuziți de lumini - asemenea acestor lumini ale tuturor celor șase regiuni

care se învârt în jurul celei din mijloc - așa cum în și în jurul locului din mijloc, unde vor locui acești copii ai noștri, se află toate celelalte regiuni ale spațiului! Da! și chiar așa cum aceste boabe strălucesc din apă, tot așa boabe de semințe asemănătoare lor, dar nenumărate, vor răsări din sânul tău când vor fi atinse de apele mele, pentru a-i hrăni pe copiii noștri." Astfel și în alte moduri, mulți au conceput ei pentru urmașii lor.

— F. H. Cushing. *Schițe ale mitului creației Zuni*.
Al treisprezecelea raport anual al Biroului de Etnologie Americană.
Washington, D.C.: 1896, pp. 379-381."

OPT. MITURI DIN AMERICA CENTRALĂ ȘI DE SUD

MAIA QUICHE

Din Popol Vuh

Popol Vuh (Cartea Comunității) este istoria sacră a maiașilor quiche, cel mai puternic trib din zonele muntoase vestice, care constituie ramura sudică a marii civilizații maya. După ce tribul Quiche a fost cucerit în 1524 de Pedro de Alvarado și cărțile lor religioase au fost distruse, Popol Vuh a fost rescris în limba nativă, dar cu litere latine, de către un membru convertit al tribului. Deși acest manuscris s-a pierdut, o copie realizată de părintele Ximenez la sfârșitul anilor 1600 a supraviețuit.

Popol Vuh relatează istoria tribului Quiche de la începutul creației până la regii mayași din 1550. Uneori rătăcitor și întrerupt de probleme secundare, este un mit dificil de interpretat. Nu numai că a fost scris la câteva secole după declinul civilizației mayașe (a cărei epocă clasică s-a întins între 317 și 889 d.Hr.), ceea ce a dus la întrebări de interpolare și modificări, dar și semnificația multor nume și natura precisă și relația dintre multe zeități sunt acum confuze. Cu toate acestea, contururile primei secțiuni cosmologice a mitului sunt clare: la început, doar Tepeu și Gucumatz existau ca puteri solare-foc în mijlocul apelor întunecate ale vidului. Ei au gândit și au vorbit împreună și apoi, uniți într-un acord, au creat lumea prin poruncă: "Să se umple golul!" și așa a fost. Pământul a ieșit din apă, iar zeii au făcut toate animalele și păsările să trăiască pe el. Dar aceste creaturi aveau defecte prin faptul că nu puteau vorbi pentru a-și lăuda creatorii, așa că zeii au poruncit să creeze oameni. Prima încercare a eșuat deoarece argila pe care o foloseau s-a topit în ape. Prin contrast, a doua rasă de oameni, creaturi sculptate din lemn, erau prea solide și inflexibile; erau fără suflet și minte. Distruse de monștri și de toate lucrurile din lumea lor pe care le jigniseră în cursul existenței lor, a doua rasă de oameni s-a transformat în maimuțe și a fugit în păduri.

Așa că zeii au încercat a treia oară și cu mai multă grabă, pentru că zorii lumii se apropiau. Ajutați de animale, au adunat plante (în principal soiuri de porumb și fasole, principala dietă a mayașilor) și au făcut din aceștia patru oameni (unul pentru fiecare direcție cardinală). Deși numele primilor patru bărbați sunt greu de tradus cu certitudine, ei par a fi un fel de vrăjitori sau vraci, adică oameni cu o putere foarte mare. Și într-adevăr așa au fost. Înzestrați cu o mare viziune și înțelegere, i-au speriat chiar și pe zei, care au limitat oarecum puterile vrăjitorilor înainte de a continua cu creația. Apoi, zeii au format patru femei (ale căror nume indică toate afinitatea cu apa, latura pasivă și receptivă a dualității primare). Primii oameni au dat naștere tuturor strămoșilor tribului Quiche și ai altor triburi din America Centrală. După multe migrații, au ajuns în cele din urmă pe vârful unui munte sacru și au așteptat zorii (lumină atât fizică, cât și spirituală). Și când soarele a răsărit, căldura lui a întărit pământul și a transformat animalele înfricoșătoare în pietre neajutorate, iar toți oamenii s-au bucurat.

(I.1) Aceasta este relatarea despre cum totul era în suspans, totul era calm, în tăcere; totul nemișcat, nemișcat, iar întinderea cerului era goală.

Aceasta este prima relatare, prima narațiune. Nu exista nici om, nici animal, păsări, pești, crabi, copaci, pietre, peșteri, râpe, ierburi, nici păduri; exista doar cerul.

Suprafața pământului nu apăruse. Exista doar marea calmă și marea întindere a cerului.

Nu era nimic adunat laolaltă, nimic care să poată face zgomot, nici ceva care să se miște, să tremure sau să poată face zgomot pe cer.

Nu era nimic în picioare; doar apa calmă, marea calmă, singură și liniștită. Nimic nu exista.

Exista doar imobilitate și tăcere în întuneric, în noapte. Doar Creatorul, Făcătorul, Tepeu, Gucumatz, Strămoșii, erau în apă înconjurați de lumină. Ei erau ascunși sub pene verzi și albastre și,

prin urmare, erau numiți Gucumatz. Prin natură, erau mari înțelepți și mari gânditori. În acest fel exista cerul și, de asemenea, Inima Cerului, care este numele lui Dumnezeu și astfel este numit.

Apoi a venit cuvântul. Tepeu și Gucumatz s-au întâlnit în întuneric, în noapte, iar Tepeu și Gucumatz au vorbit împreună. Au vorbit apoi, discutând și deliberând; au căzut de acord, și-au unit cuvintele și gândurile.

Apoi, în timp ce meditau, le-a devenit clar că atunci când se vor ivi zorii, omul trebuie să apară. Apoi au plănuit creația și creșterea copacilor și a tufișurilor și nașterea vieții și crearea omului. Astfel a fost aranjat în întuneric și în noapte de către Inima Cerului care se numește Huracan.

Prima se numește Caculha Huracan. A doua este Chipi-Caculha. A treia este Raxa-Caculha [toate formele de fulgere și tunete]. Și aceștri trei sunt Inima Cerului.

Apoi Tepeu și Gucumatz s-au întâlnit; apoi au discutat despre viață și lumină, ce vor face pentru ca să fie lumină și zori, cine va fi cel care va oferi hrană și susținere.
Așa să se facă! Să se umple golul! Apa să se retragă și să facă un gol, pământul să apară și să devină solid; să se facă. Așa au vorbit ei. Să fie lumină, să fie zori pe cer și pe pământ! Nu va exista nici glorie, nici măreție în creația și formarea noastră până când ființa umană nu va fi făcută, omul nu va fi format. Așa au vorbit ei.

Apoi pământul a fost creat de ei. Așa a fost, într-adevăr, că au creat ei pământul. Pământ! au spus ei, și îndată a fost făcut.

Ca ceața, ca un nor și ca un nor de praf a fost creația, când munții au apărut din apă; și îndată munții au crescut.

Numai printr-un miracol, doar prin artă magică s-au format munții și văile; și îndată crângurile de chiparoși și pini au încolțit pe suprafața pământului.

Și astfel, Gucumatz s-a umplut de bucurie și a exclamat: „Venirea ta a fost roditoare, Inimă a Cerului; și tu, Huracan, și tu, Chipi-Caculha, Raxa-Caculha!” „Lucrul nostru, creația noastră se va sfârși”, au răspuns ei.

Mai întâi a fost format pământul, munții și văile; curenții de apă s-au despărțit, pârâiașele curgeau liber printre dealuri, iar apa s-a separat când au apărut munții înalți.

Așa a fost creat pământul, când a fost format de Inima Cerului, Inima Pământului, așa cum sunt numiți cei care l-au făcut roditor pentru prima dată, când cerul era în suspensie, iar pământul era scufundat în apă.

Așa au desăvârșit lucrarea, când au făcut-o după ce s-au gândit și au meditat asupra ei.

(I.2) Apoi au făcut animalele sălbatice mici, gardienii pădurilor, spiritele munților, căprioarele, păsările, pumele, jaguarii, șerpii, viperele, gardienii tufișurilor.

Și Strămoșii au întrebat: „Va fi oare doar liniște și calm sub copaci, sub viță de vie? Este bine ca de acum înainte să fie cineva care să le păzească.”

Așa au spus ei când au meditat și au vorbit. Imediat au fost create căprioarele și păsările. Imediat au dat cămine căprioarelor și păsărilor. „Tu, căprioaro, vei dormi pe câmpuri, pe malul râului și în râpe. Aici vei fi printre tufișuri, printre pășuni; în pădure te vei înmulți, vei merge în patru picioare și ele te vor susține. Așa să fie!” Așa au spus ei.

Apoi au dat cămine și păsărilor mari și mici. „Veți locui în copaci și în viță de vie. Acolo îți vei face cuiburi; acolo te vei înmulți; acolo vei crește în ramurile copacilor și în viță de vie.” Așa li s-a spus cerbilor și păsărilor; și-au făcut datoria deodată și toți și-au căutat casele și cuiburile.

Și după ce crearea tuturor animalelor cu patru picioare și a păsărilor a fost terminată, li s-a spus de către Creator, Făcător și Strămoși: „Vorbiți, strigați, ciripiți, chemați, vorbiți fiecare după varietatea voastră, fiecare, după soiul vostru”. Așa li s-a spus cerbilor, păsărilor, pumelor, jaguarilor și șerpilor.

„Spuneți, așadar, numele noastre, lăudați-ne pe mama voastră, tatăl vostru. Invocați, așadar, Huracan, Chipi-Caculha, Raxa-Caculha, Inima Cerului, Inima Pământului, Creatorul, Făcătorul, Strămoșii; vorbiți, invocați-ne, adorați-ne”, li s-a spus.

Dar nu i-au putut face să vorbească ca oamenii; doar șuierau, țipau și chicoteau; nu erau capabili să formuleze cuvinte și fiecare țipa într-un mod diferit.

Când Creatorul și Făuritorul au văzut că le era imposibil să vorbească unul cu celălalt, au spus: „Le este imposibil să ne spună numele, numele noastre, ale Creatorilor și Făuritorilor lor. Acest lucru nu este bine”, și-au spus Strămoșii unul altuia.

Apoi le-au spus: „Pentru că nu a fost posibil să vorbiți, veți fi schimbați. Ne-am schimbat părerea: hrana voastră, pășunea voastră, casele voastre și cuiburile voastre le veți avea; acestea vor fi râpele și pădurile, pentru că nu a fost posibil să ne adorați sau să ne invocați. Vor fi cei care ne vor adora, vom crea alte [ființe] care vor fi ascultătoare. Acceptați-vă destinul: carnea voastră va fi sfâșiată. Așa va fi. Aceasta va fi soarta voastră.” Așa au spus ei, când și-au făcut cunoscută voința animalelor mari și mici care sunt pe fața pământului.

Au vrut să le dea o altă încercare; au vrut să facă o altă încercare; au vrut să facă [toate ființele vii] să-i adore.

Dar nu puteau înțelege vorbirea unul altuia; nu puteau reuși în nimic și nu puteau face nimic. Din acest motiv au fost sacrificați, iar animalele care erau pe pământ au fost condamnate să fie ucise și mâncate.

Din acest motiv, a trebuit să se facă o altă încercare de a crea și de a face oameni de către Creator, Făcător și Strămoși.

„Să încercăm din nou! Deja se apropie zorii: să-l facem pe cel care ne va hrăni și ne va susține! Ce vom face pentru a fi invocați, pentru a fi amintiți pe pământ? Am încercat deja cu primele noastre creații, primele noastre creaturi; dar nu am putut să le facem să ne laude și să ne venereze. Așadar, să încercăm să facem ființe ascultătoare, respectuoase, care să ne hrănească și să ne susțină.” Așa au vorbit ei.

Apoi a fost creația și formarea. Din pământ, din noroi, au făcut carnea [omului]. Dar au văzut că nu era bună. S-a topit, era moale, nu se mișca, nu avea putere, a căzut, era moale, nu-și putea mișca capul, fața îi cădea într-o parte, vederea îi era încețoșată, nu putea privi înapoi. La început a vorbit, dar nu avea minte. Repede s-a îmbibat în apă și nu a mai putut sta în picioare.

Și Creatorul și Făcătorul au spus: „Să încercăm din nou, căci creaturile noastre nu vor putea merge și nici se vor înmulți. Să luăm în considerare acest lucru”, au spus ei.

Apoi s-au destrămat și și-au distrus opera și creația. Și au spus: „Ce să facem pentru a-l perfecționa, pentru ca închinătorii noștri, invocatorii noștri, să aibă succes?”

Așa au vorbit ei când s-au sfătuit din nou: „Să-i spunem din nou lui Xpiyacoc, Xmucane. Hunahpu-Vuch, Hunahpu-Utiu: «Aruncă-ți din nou sorțile. Încearcă să creezi din nou.»” În acest fel, Creatorul și Făcătorul le-au vorbit lui Xpiyacoc și Xmucane.

Apoi au vorbit despre acei ghicitori, Bunica zilei, Bunica Zorilor, așa cum erau numiți de Creator și Făcător, și ale căror nume erau Xpiyacoc și Xmucane.

Și au spus Huracan, Tepeu și Gucumatz când au vorbit cu ghicitorul, cu Făuritorul, care sunt ghicitorii: „Trebuie să lucrați împreună și să găsiți mijloacele pentru ca omul, pe care îl vom face, omul, pe care îl vom face, să ne hrănească și să ne susțină, să ne invoce și să ne amintească.

Intrați, așadar, în consiliu, bunic, bunică, bunica noastră, bunicul nostru, Xpiyacoc, Xmucane, faceți lumină, faceți zori, faceți să ne invoce, faceți să ne adore, faceți să ne amintim de omul creat, de omul făcut, de omul muritor. Așa să fie.

„Să fie cunoscută natura ta, Hunahpu-Vuch, Hunahpu-Utiu, de două ori mamă, de două ori tată, Nim-Ac, Nima-Tziis, maestrul smaraldelor, lucrătorul în bijuterii, sculptorul, cioplitorul, făcătorul de farfurii frumoase, făcătorul de dovlecei verzi, maestrul rășinii, maestrul Toltecat, bunică a soarelui, bunică a zorilor, așa cum veți fi numiți de lucrările și creaturile noastre.”

„Trageți la sorți boabele voastre de porumb și *țitul*. Faceți așa și vom ști dacă trebuie să-i facem sau să-i sculptăm gura și ochii din lemn.” Așa li s-a spus ghicitorilor.

Au coborât imediat să-și facă divinația și au tras la sorți porumb și *țzit*. „Soartă! Creatură!” au spus o bătrână și un bătrân. Și acest bătrân a fost cel care a tras la sorți cu *țzitul*, cel numit Xpiyacoc. Iar bătrâna era ghicitoarea, făuritoarea, numită Chiracan Xmucane.

Începând divinația, au spus: „Adunați-vă, îmbrățișați-vă! Vorbiți, ca să vă putem auzi.” Ei au spus: „Spune dacă este bine ca lemnul să fie adunat și sculptat de Creator și Făcător și dacă acesta [omul din lemn] este cel care trebuie să ne hrănească și să ne susțină când este lumină, când este zi! «Tu, porumb; tu, *tzit*; tu, soartă; tu, creatură; adunați-vă, luați-vă unul pe altul», au spus ei porumbului, *tzitului*, soartei, creaturii. «Vino să sacrifici aici, Inimă a Cerului; nu-i pedepsi pe Tepeu și Gucumatz!»

Apoi au vorbit și au spus adevărul: «Figurile voastre din lemn vor ieși bine; vor vorbi și vor trăi pe pământ.»

«Așa să fie», au răspuns ei când au vorbit.

Și instantaneu figurile au fost făcute din lemn. Arătau ca niște oameni, vorbeau ca niște oameni și populau suprafața pământului.

Au existat și s-au înmulțit; au avut fiice, au avut fii, aceste figuri de lemn; dar nu aveau suflete, nici minți, nu-și aminteau de Creatorul lor, de Făcătorul lor; mergeau în patru labe, fără țintă.

Nu-și mai aminteau de Inima Cerului și, prin urmare, au căzut din grație. Era doar o încercare, o încercare de a face oamenii. La început au vorbit, dar fața lor era lipsită de expresie; picioarele și mâinile lor nu aveau putere; nu aveau sânge, nici substanță, nici umezeală, nici carne; obrajii lor erau uscați, picioarele și mâinile lor erau uscate, iar carnea lor era galbenă.

Prin urmare, nu se mai gândeau la Creatorul lor, nici la Făcătorul lor, nici la cei care i-au creat și au avut grijă de ei.

Aceștia au fost primii oameni care au existat în număr mare pe fața pământului.

(I.3) Imediat, figurile de lemn au fost anihilate, distruse, sfărâmate și ucise.

Inima Cerului a provocat un potop; s-a format un mare potop care a căzut peste capetele creaturilor de lemn.

Din *tzit*, carnea omului, a fost făcută, dar când femeia a fost modelată de Creator și Făcător, carnea ei a fost făcută din papură. Acestea erau materialele pe care Creatorul și Făcătorul doreau să le folosească pentru a le face.

Dar cei pe care îi făcuseră, pe care îi creaseră, nu gândeau, nu vorbeau cu Creatorul lor, Făcătorul lor. Și din acest motiv au fost uciși, au fost inundați. O rășină grea a căzut din cer. Cel numit Xecotcovach a venit și le-a scos ochii; Camalotz a venit și le-a tăiat capetele; Cotzbalam a venit și le-a devorat carnea. Tucumbalam a venit și el și le-a rupt și le-a mutilat oasele și nervii, le-a măcinat și le-a fărâmițat oasele.

Acest lucru era pentru a-i pedepsi pentru că nu se gândiseră la mama lor, nici la tatăl lor, Inima Cerului, numită Huracan. Și din acest motiv, fața pământului s-a întunecat și o ploaie neagră a început să cadă, ziua și noaptea.

Apoi au venit animalele mici și animalele mari, iar bețe și pietre le-au lovit fețele. Și toate au început să vorbească: vasele lor de lut, grătarele lor, farfuriile lor, oalele lor, pietrele lor de măcinat, toate s-au ridicat și le-au lovit fețele.

„Ne-ați făcut mult rău; ne-ați mâncat și acum vă vom omorî”, spuneau câinii și păsările lor din curte.

Iar pietrele de măcinat spuneau: „Am fost chinuiți de voi; în fiecare zi, în fiecare zi, noaptea, în zori, tot timpul fețele noastre făceau *boli*, *boli*, *buqui*, *buqui*, din cauza voastră. Acesta a fost tributul pe care vi l-am plătit. Dar acum că nu mai sunteți oameni, veți simți puterea noastră. Vă vom măcina și vă vom sfâșia carnea în bucăți”, spuneau pietrele lor de măcinat.

Și atunci câinii lor au vorbit și au spus: „De ce nu ne-ați dat nimic de mâncare? Abia dacă ne-ați privit, dar ne-ați fugărit și ne-ați alungat. Aveați mereu un băț pregătit să ne lovească în timp ce mâncați.”

„Așa ne-ați tratat. Nu ne-ați vorbit. Poate că nu vă vom omorî acum; dar de ce nu v-ați uitat înainte, de ce nu v-ați gândit la voi înșivă? Acum vă vom distruge, acum veți simți dinții gurii noastre; vă vom devora”, au spus câinii, apoi le-au distrus fețele.

Şi, în acelaşi timp, tigăile şi oalele lor au vorbit: „Ne-aţi cauzat durere şi suferinţă. Gurile şi feţele noastre erau înnegrite de funingine; eram mereu puşi pe foc şi ne-aţi ars ca şi cum nu am simţi nicio durere.” „Acum veţi simţi, vă vom arde”, spuneau oalele lor, şi toţi le-au distrus feţele [oamenilor de lemn]. Pietrele vetrei, care erau îngrămădite la un loc, s-au aruncat direct din foc în capetele lor, provocându-le durere.

Cei disperaţi [oamenii de lemn] au alergat cât de repede au putut; voiau să se urce pe acoperişurile caselor, iar casele s-au prăbuşit şi i-au aruncat la pământ; voiau să se urce pe vârfurile copacilor, iar copacii i-au alungat departe; voiau să intre în peşteri, iar peşterile i-au respins.

Aşa a fost şi ruina oamenilor care fuseseră creaţi şi formaţi, oamenii făcuţi pentru a fi distruşi şi anihilaţi; gurile şi feţele tuturor au fost sfâşiate.

Şi se spune că urmaşii lor sunt maimuţele care trăiesc acum în păduri; acestea sunt tot ce a mai rămas din ele, deoarece carnea lor a fost făcută doar din lemn de către Creator şi Făcător.

Şi de aceea maimuţa arată ca omul şi este un exemplu al unei generaţii de oameni care au fost creaţi şi făcuţi, dar erau doar din lemn. figuri...

(III.1) Iată, aşadar, începutul momentului în care s-a decis crearea omului şi când s-a căutat ceea ce trebuia să intre în trupul omului.

Şi Strămoşii, Creatorii şi Făuritorii, care se numeau Tepeu şi Gucumatz, au spus: „A sosit vremea zorilor, să se termine lucrarea şi să apară cei care trebuie să ne hrănească şi să ne susţină, nobilii fii, vasalii civilizaţi; să apară omul, umanitatea, pe faţa pământului.” Aşa au vorbit ei.

S-au adunat, s-au adunat şi au ţinut sfat în întuneric şi în noapte; apoi au căutat şi au discutat, iar aici au reflectat şi s-au gândit. În acest fel, deciziile lor au ieşit clar la lumină şi au găsit şi au descoperit ce trebuie să intre în trupul omului.

A fost chiar înainte ca soarele, luna şi stelele să apară peste Creatori şi Făuritori.

Din Paxil, din Cayala, aşa cum erau numiţi, au venit spicele galbene de porumb şi spicele albe de porumb.

Acestea sunt numele animalelor care au adus mâncarea: *yac* (pisica de munte), *utiu* (coiotul), *quel* (un papagal mic) şi *bob* (cioara). Aceste patru animale au dat veşti despre spicele de porumb galben şi spicele de porumb albe, le-au spus să meargă la Paxil şi le-au arătat drumul spre Paxil.

Şi astfel au găsit hrana, şi aceasta a fost ceea ce a intrat în carnea omului creat, omul făcut; acesta a fost sângele său; din acesta a fost făcut sângele omului. Aşa că porumbul a intrat [în formarea omului] prin lucrarea Strămoşilor.

Şi în acest fel au fost umpluţi de bucurie, pentru că găsiseră un ţinut frumos, plin de plăceri, abundent în spice de porumb galben şi spice de porumb alb, şi abundent, de asemenea, în *pataxte* şi *cacao*, şi în nenumărate *zapote*, *an-onas*, *jocotes*, *nantzes*, *matasanos* şi *miere*. Exista o abundenţă de hrană delicioasă în acele sate numite Paxil şi Cayala. Existau mâncăruri de tot felul, alimente mici şi mari, plante mici şi plante mari.

Animalele le-au arătat drumul. Şi apoi, măcinând porumbul galben şi porumbul alb, Xmucane a făcut nouă băuturi, iar din această hrană au venit puterea şi carnea, şi odată cu ea au creat muşchii şi puterea omului. Aceasta au făcut Strămoşii, Tepeu şi Gucumatz, aşa cum erau numiţi.

După aceea, au început să vorbească despre crearea şi formarea primei noastre mame şi a primului nostru tată; din porumb galben şi din porumb alb şi-au făcut carnea; din aluat de făină de porumb au făcut braţele şi picioarele omului. Doar aluatul de făină de porumb a intrat în carnea primilor noştri taţi, cei patru oameni, care au fost creaţi.

(III.2) Acestea sunt numele primilor oameni care au fost creaţi şi formaţi: primul om a fost Balam-Quitze [vrăjitorul râsului fatal], al doilea, Balam-Acab [vrăjitorul nopţii], al treilea, Mahucutah [neperiat], iar al patrulea a fost Iqui-Balam [vrăjitorul negru].

Acestea sunt numele primelor noastre mame şi taţi. Se spune că ei au fost creaţi şi formaţi, nu aveau mamă, nu aveau tată. Au fost numiţi doar bărbaţi. Nu s-au născut din femeie şi nici nu au fost concepuţi de Creator, nici de Făcător, nici de Strămoşi. Numai printr-un miracol, prin

intermediul incantațiilor, au fost creați și făcuți de Creator, Făcător, Strămoși, Tepeu și Gucumatz. Și, deoarece aveau înfățișarea oamenilor, erau oameni; vorbeau, conversau, vedeau și auzeau, mergeau, înțelegeau lucruri; erau oameni buni și frumoși, iar silueta lor era figura unui bărbat.

Erau înzestrați cu inteligență; vedeau și instantaneu puteau vedea departe, reușeau să vadă, reușeau să cunoască tot ce există în lume. Când priveau, instantaneu vedeau totul în jurul lor și contemplau pe rând arcul cerului și fața rotundă a pământului.

Lucrurile ascunse [în depărtare] le vedeau pe toate, fără a fi nevoiți să se miște mai întâi; imediat au văzut lumea și, de asemenea, de unde se aflau, au văzut-o.

Mare era înțelepciunea lor; vederea lor se întindea până la păduri, stânci, lacuri, mări, munți și văi. Într-adevăr, erau oameni admirabili, Balam-Quitze, Balam-Acab, Mahucutah și Iqui-Balam.

Apoi Creatorul și Făcătorul i-au întrebat: „Ce părere aveți despre condiția voastră? Nu vedeți? Nu auziți? Nu sunt bune vorbirea și felul vostru de a merge? Priviți, atunci! Contemplați lumea, priviți [și vedeți] dacă apar munții și văile! Încercați, atunci, să vedeți!”, le-au spus ei [celor patru primi oameni].

Și imediat ei [cei patru primi oameni] au început să vadă tot ce era în lume. Apoi au mulțumit Creatorului și Făuritorului: „Îți mulțumim cu adevărat, de două și de trei ori! Am fost creați, ni s-a dat o gură și o față, vorbim, auzim, gândim și mergem; simțim perfect și știm ce este departe și ce este aproape. De asemenea, vedem marele și mic în cer și pe pământ. Îți mulțumim, așadar, că ne-ai creat, O, Creator și Făuritor! că ne-ai dat ființă, O, bunica noastră! O, bunicul nostru!”, au spus ei, mulțumind pentru creația și formarea lor.

Ei au putut cunoaște totul și au examinat cele patru colțuri, cele patru puncte ale arcului cerului și fața rotundă a pământului.

Dar Creatorul și Făuritorul nu au auzit aceasta cu plăcere. „Nu este bine ce spun creaturile noastre, lucrările noastre; ele știu totul, marele și micul”, au spus ei. Și astfel, Strămoșii au ținut din nou sfat. „Ce să facem cu ei acum? Să le fie vederea doar aproape; să vadă doar puțin din fața pământului! Nu este bine ce spun ei. Poate că nu sunt ei prin natura lor simple creaturi făcute de noi? Trebuie să fie și ei zei? Și dacă nu se reproduc și nu se înmulțesc când se va lumina zorii, când răsare soarele? Și dacă nu se înmulțesc?” Așa au vorbit ei.

„Să le stăpânim puțin dorințele, căci nu este bine ce vedem. Trebuie să fie ei egalii noștri, Creatorii lor, care pot vedea departe, care știu totul și văd totul?”

Așa au vorbit Inima Cerului, Huracan, Chipi-Caculha, Raxa-Caculha, Tepeu, Gucumatz, Străbunii, Xpiyacoc, Xmucane, Creatorul și Făcătorul. Așa au vorbit ei și imediat au schimbat natura lucrărilor lor, a creaturilor lor.

Apoi Inima Cerului le-a suflat ceață în ochi, care le-a întunecat vederea ca atunci când se suflă peste o oglindă. Ochii lor au fost acoperiți și nu puteau vedea decât ceea ce era aproape, doar ceea ce le era clar.

În acest fel, înțelepciunea și toată cunoștințele celor patru oameni, originea și începutul [rasei Quiche], au fost distruse.

În acest fel au fost creați și formați bunicii noștri, părinții noștri, de către Inima Cerului, Inima Pământului.

(III.3) Apoi soțiile lor au avut ființă și femeile lor au fost create. Dumnezeu însuși le-a creat cu grijă. Și astfel, în timpul somnului, au venit, cu adevărat frumoase, femeile lor, alături de Balam-Quitze, Balam-Acab, Mahucutah și Iqui-Balam.

Acolo erau femeile lor când s-au trezit și îndată inimile lor s-au umplut de bucurie din cauza soțiilor lor.

Iată numele soțiilor lor: Caha-Paluna [apă care cade] era numele soției lui Balam-Quitze; Chomiha [apă frumoasă] era soția lui Balam-Acab;

Tzununiha [apa colibri], soția lui Mahucutah; și Caquixaha [apa *macawului*] era numele soției lui Iqui-Balam. Acestea sunt numele soțiilor lor, care erau femei distinse.

Ele au conceput bărbații, din triburile mici și din triburile mari și au fost originea noastră; poporul din Quiche.

Au fost mulţi preoţi şi sacrificatori; nu au fost doar patru, ci aceşti patru au fost strămoşii noştri, ai poporului din Quiche. Numele fiecăruia erau diferite când s-au înmulţit acolo în Est, şi existau multe nume ale oamenilor: Tepeu, Oloman, Cohah, Quenech, Ahau, aşa cum îi numeau pe acei oameni acolo în Est, unde s-au înmulţit.

Se cunoaşte şi începutul familiilor lui Tamub şi ale celor lui Ilocab care s-au adunat de acolo, în Est.

Balam-Quitze a fost bunicul şi tatăl celor nouă mari case ale Cavec; Balam-Acab a fost bunicul şi tatăl celor nouă mari case ale Nimhaib; Mahucutah, bunicul şi tatăl celor patru mari case ale Ahau-Quiche.

Au existat trei grupuri de familii; dar nu au uitat numele bunicului şi tatălui lor, cei care s-au propagat şi s-au înmulţit acolo, în Est.

Au venit şi ei Tamub şi Ilocab, şi treisprezece ramuri de popoare, cele treisprezece ale lui Tecpan, şi cele ale lui Rabinal, Cakchiquel, cei din Tziquinaha, şi Zacaha şi Lamaq, Cumatz, Tuhalha, Uchabaha, cei din Chumilaha, cei din Quibaha, din Batenaba, Acul-Vinac, Balamiha, Canchahel şi Balam-Colob. Acestea sunt doar triburile principale, ramurile poporului pe care le menţionăm; doar despre principalele vom vorbi. Mulţi alţii au venit din fiecare grup al poporului, dar nu le vom scrie numele. Şi ei s-au înmulţit acolo, în Est.

Mulţi oameni au fost creaţi şi în întuneric s-au înmulţit. Nici soarele, nici lumina nu fuseseră încă create când s-au înmulţit. Toţi trăiau împreună, existau în număr mare şi umblau acolo, în Est.

Cu toate acestea, nu l-au susţinut şi nu l-au întreţinut [pe Dumnezeul lor]; doar şi-au ridicat feţele spre cer şi nu ştiau de ce ajunseseră atât de departe.

Acolo erau atunci, în număr mare, oamenii negri şi oamenii albi, oameni din multe clase sociale, oameni de multe limbi, încât era minunat să-i auzim.

Sunt generaţii în lume, sunt oameni de la ţară, ale căror feţe nu le vedem, care nu au case, doar rătăcesc prin păduri mici şi mari, ca nişte nebuni. Aşa se spune cu dispreţ despre oamenii pădurii. Aşa au spus acolo, unde au văzut răsăritul soarelui.

Vorba tuturor era aceeaşi. Nu invocau lemnul sau piatra şi îşi aminteau cuvântul Creatorului şi Făuritorului, Inima Cerului, Inima Pământului.

În felul acesta vorbeau, în timp ce se gândeau la venirea zorilor. Şi şi-au înălţat rugăciunile, acei închinători ai cuvântului [lui Dumnezeu], iubitori, ascultători şi temători, ridicându-şi feţele spre cer când au cerut fiice şi fii:

„O, tu, Tzacol, Bitol [Creator şi Făcător]! Priveşte-ne, ascultă-ne! Nu ne părăsi, nu ne uita, O, Dumnezeule, care eşti în cer şi pe pământ, Inimă a Cerului, Inimă a Pământului! Dă-ne urmaşii noştri, succesiunea noastră, cât timp soarele se va mişca şi va fi lumină. Să se răsară; să vină ziua! Dă-ne multe drumuri bune, drumuri plate! Fie ca oamenii să aibă pace, multă pace şi să fie fericiţi; şi dă-ne o viaţă bună şi o existenţă utilă! O, tu, Huracan, Chipi-Caculha, Raxa-Caculha, Chipi-Nanauac, Raxa-nanauac, Voc, Hunahpu, Tepeu, Gucumatz, Alom, Qaholom, Xpiyacoc, Xmucane, bunica soarelui, bunica luminii, să fie zori şi” „Să vină lumina!”

Aşa vorbeau ei în timp ce vedeau şi invocau venirea soarelui, sosirea zilei; şi în acelaşi timp în care vedeau răsăritul soarelui, contemplau Luceafărul, Marea Stea, care vine înaintea soarelui, care luminează arcul cerului şi suprafaţa pământului şi luminează paşii oamenilor care fuseseră creaţi şi făcuţi .....

(III.9) Iată, aşadar, zorii şi venirea soarelui, a lunii şi a stelelor.

Balam-Quitze, Balam-Acab, Mahucutah şi Iqui-Balam au fost foarte fericiţi când au văzut Luceafărul. Acesta a răsărit primul, cu faţa strălucitoare, când a venit înaintea soarelui.

Imediat au desfăcut tămâia pe care o aduseseră din Răsărit şi pe care plănuiseră să o ardă, apoi au desfăcut cele trei daruri pe care plănuiseră să le ofere.

Tămâia pe care a adus-o Balam-Quitze se numea *Mixtan-Pom*; tămâia pe care a adus-o Balam-Acab se numea *Cavixtan-Pom*; iar cea pe care a adus-o Mahucutah se numea *Cabauil-Pom*. Cei trei aveau tămâia lor şi au ars-o când au început să danseze cu faţa spre Răsărit.

Au plâns de bucurie în timp ce dansau şi îşi ardeau tămâia, preţioasa lor tămâie. Apoi au plâns pentru că încă nu simţiseră şi nu văzuseră răsăritul soarelui.

Dar, apoi, a răsărit soarele. Animalele mici şi mari erau fericite; şi s-au ridicat de pe malurile râului, în râpe şi pe vârfurile munţilor şi toate şi-au îndreptat ochii spre locul unde răsărea soarele.

Atunci puma şi jaguarul au răcnit. Dar mai întâi pasărea numită Queletzu a izbucnit în cântec. Într-adevăr, toate animalele erau fericite, şi vulturul, vulturul alb; Păsările mici şi păsările mari îşi întindeau aripile.

Preoţii şi jertfelnicii îngenuncheau; mare era bucuria preoţilor şi a jertfelnicilor, a oamenilor din Tamub şi Ilocab şi a oamenilor din Rabinal, a Cakchiquel, a celor din Tziquinaha şi a celor din Tuhalha, Uchabaha, Quibaha, din Batena şi a Yaqui Tepeu, toate acele triburi care există astăzi. Şi nu era posibil să numărăm oamenii. Lumina zorilor a căzut peste toate triburile în acelaşi timp.

Instantaneu, suprafaţa pământului a fost uscată de soare. Ca un om era soarele când s-a arătat, iar faţa lui strălucea când a uscat suprafaţa pământului.

Înainte de răsăritul soarelui, umedă şi noroioasă era suprafaţa pământului, înainte ca soarele să răsară; dar apoi soarele a răsărit şi a ieşit la suprafaţă ca un om. Şi căldura lui era insuportabilă. S-a arătat când s-a născut şi a rămas fix [pe cer] ca o oglindă. Cu siguranţă nu era acelaşi soare pe care îl vedem noi, se spune în vechile lor poveşti.

Imediat după aceea, Tohil, Avilix şi Hacavitz au fost transformaţi în piatră, împreună cu fiinţele zeificate: puma, jaguarul, şarpele, cantilul şi hobgoblinul. Braţele lor s-au prins de copaci când au apărut soarele, luna şi stelele.

Toţi deopotrivă, au fost transformaţi în piatră. Poate că nu am mai trăi astăzi din cauza animalelor vorace, puma, jaguarul, şarpele şi cantilul, precum şi hobgoblinul; poate că puterea noastră nu ar exista dacă aceste prime animale nu ar fi fost transformate în piatră de soare.

Când soarele a răsărit, inimile lui Balam-Quitze, Balam-Acab, Mahucutah şi Iqui-Balam s-au umplut de bucurie. Mare a fost bucuria lor când s-a luminat de ziuă. Şi nu erau mulţi oameni în acel loc; doar câţiva erau acolo pe muntele Hacavitz. Acolo au venit zorii la ei, acolo şi-au ars tămâia şi au dansat, îndreptându-şi privirea spre Est, de unde veniseră. Acolo erau munţii şi văile lor, de unde veniseră Balam-Quitze, Balam-Acab, Mahucutah şi Iqui-Balam, aşa cum erau numiţi.

— *Popol Vuh.* Adrián Recinos, trad.; Delia Goetz şi Sylvanus G. Morley, trad. engleză. Norman: University of Oklahoma Press, 1950, pp. 81-92, 165-173, 186-190.

MAYA

Tatăl Nostru Dumnezeu

Acest mit modern al creaţiei, de la indienii mayaşi din Guatemala, arată efectul secolelor de muncă misionară şi modul complex în care doctrinele creştine au fost asimilate într-un cadru fundamental indian. Într-un mit aztec similar, Marea Mamă a universului îşi protejează copilul nenăscut, Tezcatlipoca, de zeii stelelor geloşi, ceilalţi copii ai ei. Când se naşte Tezcatlipoca, el îşi distruge toţi persecutorii, îşi transformă sora în lună şi devine el însuşi soarele.

În acest mit guatemalez, odată ce Tatăl Nostru Dumnezeu îşi demonstrează marile puteri, unchii săi (strămoşii sau „Oamenii Antici”, numiţi „evrei” de către indieni) plănuiesc distrugerea lui. Bătut şi ars, el supravieţuieşte în mod miraculos, îşi păcăleşte adversarii şi îi transformă în maimuţe (ca în Popol Vuh). Deşi în cele din urmă este trădat şi răstignit de regii evrei, Tatăl Nostru Dumnezeu scapă pe o scară (un alt axis mundi care leagă tărâmurile profan şi sacru) spre ceruri şi devine soarele. Apoi, asemenea eroului din Popol Vuh, el distruge fiinţele antice (aici regii, acolo animalele mari) cu căldura sa şi „curăţă lumea”.

Nu numai că miturile indiene şi creştine sunt suficient de similare ca structură de bază pentru a permite o fuziune uşoară, dar şi experienţa creştinismului ca o nouă religie

care înlocuiește un iudaism mai vechi în propria sa istorie pare ușor de tradus în această nouă cultură. Astfel, mayașii își identifică propriii strămoși cu evreii „necredincioși” și descriu lupta religioasă și victoria finală a noului tânăr zeu cu convingere personală.

Când tatăl nostru Dumnezeu s-a născut din Fecioara Noastră Maică, S-a născut acolo, în păşune. Boul i-a dat suflare ca să trăiască.

„Cum s-a întâmplat ca sora noastră [Fecioara Maică] să nască un fiu?” [au întrebat Bătrânii, fraţii Fecioarei Maice]. „Al cui este fiul pe care îl are sora noastră?”

La trei zile după naştere, Tatăl nostru a vorbit, iar când fraţii [Bătrânii] l-au auzit vorbind, l-au dus la muncă. „Vino cu noi”, i-au spus ei. „Tu vei fi tovarăşul nostru, vom avea grijă de tine, îţi vom da mâncare şi băutură, iar când vom termina de lucrat, te vom duce.”

Au ajuns la locul de muncă, au pus un topor în mâna Tatălui nostru Dumnezeu ca să lucreze, l-au bătut şi apoi l-au pus să taie nişte copaci care zăceau pe câmp. A tăiat copacii doar de două ori pentru a curăţa câmpul, câştigându-i astfel pe fraţi [care trebuiau să muncească toată ziua pentru a tăia un copac].

„Acest frate [adică Dumnezeu] va deveni mai puternic decât noi”, au spus fraţii. „Mai târziu ne va enerva şi mai tare, acest orfan fără tată.”

Când s-au întors de la muncă, l-au bătut şi nu i-au dat de mâncare; în schimb, i-au dat un topor, un cuţit de tăiat cu o coadă lungă de lemn, o macetă şi o sapă şi l-au pus pe acest frate [Dumnezeu] să meargă în faţa lor. L-au lăsat cu mama lui, spunând: „Iată fratele nostru, vom veni să-l luăm mâine.”

Ea a spus: „Nu va mai merge cu tine pentru că este foarte mic, fiule.”

Dumnezeu a spus: „Mă duc cu fraţii mei. Mă duc să văd cum ard un câmp [adică pregătesc un câmp pentru cultivare].”

[A doua zi] în drum [spre câmp] există un vulcan care este ascuns vederii.

L-au bătut [pe Dumnezeu] cu biciul, strigând: „Vei fi mai ticălos decât noi. Eşti fiul unei văduve.” Apoi l-au dus pe câmp, l-au legat de un copac cu douăzeci şi două de frânghii noi, au dat foc câmpului şi [ei] Bătrânii au format un cerc în jurul focului. Ei au crezut că era ars şi au spus: „Ascultaţi cum i s-a spart deja stomacul. Acum am câştigat.” „Tatăl nostru Dumnezeu a chemat atunci «*cotusa*» [un animal]. Pământul s-a deschis şi *cotusa* a venit să taie frânghiile. Apoi Dumnezeu a intrat cu *cotusa* în pământ şi a scăpat liber [din câmpul arzător]. Când câmpul s-a răcit, ei [Oamenii Antici] s-au dus să vadă. Dumnezeu lăsase un fel de copac care seamănă cu oasele umane la poalele copacului de care fusese legat. «Acum este ars, acum este mort», au strigat ei.

În timpul călătoriei lor spre casă, Oamenii Antici au ajuns la un vulcan şi acolo l-au văzut [pe Dumnezeu] jucându-se în coliba sa, acolo cu mama sa. «Se pare că fratele nostru se joacă acolo; acum nu vom câştiga. „Să întrebăm dacă fratele nostru a sosit deja.”

„I-am ordonat să plece mai repede decât am plecat noi”, [i-au spus Bătrânii Fecioarei Mame]. „Nu te arde”, am spus noi.”

Ei, fraţii ei, s-au întors la casele lor. „Să facem o petrecere, suntem trişti, nu l-am cucerit pe fiul văduvei.” Apoi au căutat o tobă şi o *chirimía* [flageolet], şi-au pus jachetele, şi-au pus măştile, şi-au pus armele, o blană de veveriţă şi blana unei pisici sălbatice sub braţ şi ei, Bătrânii, au dansat.

„Mă duc să văd cum dansează fraţii mei”, a spus ea, Maica Dumnezeului nostru. „Voi căra puţin din bumbacul meu; „Îl voi aranja [bumbacul] în coşul meu.”

„Merg cu tine, mamă.”

„Nu te duce, fiule, s-ar putea să te calce în picioare.”

„Pot să intru în coş, sub bumbac şi să-i privesc.”

El a observat ce făceau şi apoi s-a întors la coliba lui cu mama sa. După ce au terminat de dansat, fraţii Maicii Tatălui nostru Dumnezeu au mâncat.

„Mă duc să văd ce mănâncă, mamă”, a spus Dumnezeu. El privea de la uşa casei. Apoi au aruncat oasele [din mâncare] în faţa Tatălui nostru Dumnezeu. El le-a ridicat şi le-a adunat laolaltă, acele oase de carne, în pălărie şi le-a dus la coliba sa. Apoi a plantat [oasele], a ridicat un ţarc, a închis ţarcul şi s-a întors la coliba sa. La trei zile după plantare, s-a dus să o vadă şi a găsit acolo

vite bune [adică bine crescute], fiara, porcul, căprioara, oaia, capra, *armadillo*, găinile, iepurele, curcanul, vulpea, coiotul, bursucul, ratonul, *pisotul*, pudelul, *taquazinul*, veverița, șarpele, șoarecele, pasărea, șopârla, broasca râioasă, broasca, iguana, crabul, gâsca, broasca țestoasă, șorecarul, văduva, șorecarul, corbul, pasărea cântătoare, bufnița, bufnița de hambar, gândacul de bucătărie, câinele, pisica, peștele, scorpionul, fluturele, furnica, păduchele, păduchele alb, puricele, ciocănitoarea [trei feluri], vrabia, tigrul și leul. Tatăl nostru Dumnezeu a plantat toate animalele care există în lume. Când Bătrânii au văzut țarcurile, l-au deschis. [Mai târziu] când Tatăl nostru Dumnezeu a sosit să le vadă din nou, nu mai rămăsese mai mult de jumătate din animale. Da, doar calul, oile, vitele, porcul, găinile, rața, curcanul, câinele și capra, doar acestea a putut Tatăl nostru Dumnezeu să le prindă. Animalele sălbatice fugiseră deja în pădure când a sosit el.

Tatăl nostru Dumnezeu s-a dus să vadă cum își dansează [Bătrânii] dansurile. I-a spus mamei sale: „Și eu voi forma unul [dans], ca cel al fraților mei.”

Mama i-a spus: „Mincinosule, cu greu poți. Este necesară o adunare, sunt bani și mâncare de cheltuit.”

El l-a format [dansul] într-o singură noapte, aranjând [spectacolul] pentru miezul nopții. Când a început dansul său, ei [Oamenii Bătrâni] au auzit zgomotul pocnitorilor. S-au dus să-l urmărească și au văzut că dansul era mult mai bun [decât dansul lor]. Apoi s-au consultat cu tovarășii lor [?], cărora frații mai mari le-au recunoscut că erau rușinați. Și-au aruncat costumele de dans și i-au spus fratelui mai mic [Dumnezeu]: „Da, ne-am purtat urât cu tine. Ne cerem scuze, ne cerem iertare. Arată-ne unde ai mers să-ți iei costumele.”

„Dacă vrei”, [a răspuns Dumnezeu]. „Dar vin de foarte departe. Cu greu o veți îndura [călătoria], costă mult, este înghesuială pe drum, este guturai, este obicei. Adunați-vă și vom merge; vă voi arăta.”

Au mers mai departe până au ajuns la locul unui copac foarte mare. Dumnezeu le-a spus să se urce [în copac]; [când] a văzut că deja urcaseră, s-a dus în spatele lor. Copacul a continuat să crească, mergând foarte sus. Apoi El [Dumnezeu] a dezbrăcat copacul de scoarță, a format un țarc la baza copacului și El, Dumnezeul nostru Tată, a poruncit ca odată pentru totdeauna să rămână acolo [în copac] pentru că se purtaseră foarte rău cu el. Apoi El [a plecat și] a ajuns la casa mamei sale.

„Unde ți-ai lăsat frații?”, a întrebat mama.

„Vin de departe”, [a răspuns el].

„Cine știe unde i-ai lăsat?” [a remarcat ea].

„Au rămas acolo; voi merge [cu tine] dacă vrei să-i vezi.”

Mama noastră a ajuns [acolo] și a văzut că deveniseră animale. „Mincinosule”, a spus ea. „Aceștia nu pot fi ei. Cei despre care vorbești sunt animale.”

Ea le-a întrebat [pe animale]. „Tu ești?” Au scuturat copacul ca răspuns. [Nu mai puteau vorbi acum pentru că erau animale.] Apoi niște resturi i-au căzut în ochi și [în mânie] le-a poruncit să rămână ca animalele pentru totdeauna.

„Acum vei mânca din rodul pomului”, [a ordonat ea]. „Nu vrei să fii cuminte.”

Atunci regii [evreilor] s-au adunat împotriva Tatălui nostru Dumnezeu. Au alergat după el; el a fugit. [Pe drum] era un om care lucra. „Ce faci?” [a întrebat Dumnezeu]. „Ce plantezi?” „Plantez niște pietre.”

„În trei zile, aceste pietre vor deveni foarte mari”, [a spus Dumnezeu]. „Niște oameni mă urmează; dacă te întreabă, să nu le spui că am trecut pe aici.”

„A trecut cineva pe aici când îmi plantam pietrele acum șaizeci de zile”, [omul le-a spus regilor]. De acolo L-au urmat pe Dumnezeu, cu macete, cu armă, cu lănci. „Până îl vom omorî”, au spus regii.

Mai era un om care planta fasole [pe ruta pe care fugea Dumnezeu]. Tatăl nostru Dumnezeu a întrebat: „Ce faci?”

„Plantez puțină fasole din fasolea mea.”

„În trei zile, fasolea ta va fi uscată”, [i-a spus Dumnezeu]. „Sunt niște oameni care mă urmăresc; dacă te întreabă, să nu le spui nimic.”

„A trecut cineva pe aici când plantam fasole acum vreo șaizeci de zile”, le-a spus el [regilor].

El [Dumnezeu] a mers foarte puțin. Regii l-au prins și l-au ucis. Apoi, când au terminat de ucis, ei, regii, l-au țintuit pe cruce, deschizându-i brațele și bătând cuie în ele. Apoi au plecat.

El [Dumnezeu] a așezat o scară pe cruce și a plecat cu ajutorul acestei scări. A ajuns în rai. Atunci a început lumina în scaunul raiului, cocoșul a cântat, fiarele și vitele au urlat. Lumea [pe care a format-o Dumnezeu] s-a limpezit, apoi soarele s-a luminat și regii au fost arși.

—Morris Siegel. „*Mitul creației și aculturația în Acatan, Guatemala*.”
Journal of American Folklore, 1943, 56, 121-124.
Philadelphia: American Folklore Society.

INCA

Ordonând Lumea

Marele Imperiu Incaș a succedat unei lungi serii de culturi peruviene preistorice atunci când a ajuns la proeminență în jurul anului 1200 d.Hr. și a devenit suficient de puternic pentru a prelua triburile vecine prin forță în jurul anului 1440. Când Pizarro i-a cucerit pe incași în 1553, a găsit un Imperiu care se întindea de la Quito, Ecuador, până la Rio Maule din Chile. Era o societate socialistă extrem de organizată și disciplinată, capabilă de proiecte de construcție monumentale, un sistem rutier extraordinar și chiar un serviciu de mesagerie care putea parcurge 150 de mile pe zi. Clasa superioară venera un zeu înalt fără nume, care era cel mai frecvent denumit printr-unul dintre titlurile sale („Wiraqoca” la incași, ”Viracocha” la spanioli). Percepută ca fundamentul existenței, sursa oricărei puteri, această personificare a Sfântului nu avea nici o funcție specială, nici un cult particular, iar atenția religioasă populară era, prin urmare, concentrată asupra slujitorilor săi mai iminenți, zeii și zeițele soarelui, tunetului, lunii, mării și huacas, locuri și lucruri sacre locale.

Acest mit a fost relatat de unul dintre ultimii incași lui Garcilaso de la Vega, fiul unei prințese incașe și al unui conchistador spaniol, în jurul anului 1556, când era tânăr. Ulterior, a devenit parte a Comentariilor Regale pe care Garcilaso le-a scris despre istoria Peru. Potrivit pentru o cultură atât de bine organizată, mitul amintește de starea animalică primitivă a oamenilor înainte ca „tatăl nostru Soare” să-i trimită pe Pământ pe doi dintre copiii săi cu zeița lunii. Tânărul incaș (împărat) și sora sa-mireasă s-au deplasat până au găsit un loc unde puteau înfige cu ușurință toiagul de aur pe care li-l dăduse tatăl lor (adică, în limbaj mitologic, până când au putut găsi un loc unde Pământul era receptiv în mod corespunzător la fertilizarea soarelui; sau, în limbaj agricol, până când au putut găsi un sol bogat și o climă bună). Acolo s-au oprit, au organizat toți locuitorii și, în cele din urmă, au condus un imperiu de o asemenea dimensiune și putere încât putea ajunge și cuceri altele. Ordinea socială a fost esențială pentru succesul imperiului: orașele erau împărțite în jumătate superioară și inferioară; bărbații și femeile erau instruiți în sarcini corespunzătoare. Astfel, mitul proclamă divinitatea tuturor conducătorilor descendenți din primii incași și sancțiunea lor divină a structurii sociale de bază.

La un moment dat, tot pământul pe care îl vezi în jurul tău nu era decât munți și stânci pustii. Oamenii trăiau ca niște animale sălbatice, fără ordine, fără religie, fără sate, fără case, fără câmpuri, fără haine, căci nu aveau cunoștință despre lâna sau bumbacul lor. Adunați la întâmplare în grupuri de câte doi și trei, trăiau în grote și peșteri și, asemenea vânatului, se hrăneau cu iarbă și rădăcini, fructe sălbatice și chiar carne de om. Își acopereau goliciunea cu scoarța și frunzele copacilor sau cu pieile animalelor. Unii chiar mergeau dezbrăcați. Iar cât despre femei, nu aveau niciuna care să fie recunoscută ca fiind a lor.

Văzând starea în care se aflau, tatăl nostru Soarele s-a ruşinat pentru ei şi a hotărât să trimită unul dintre fiii săi şi una dintre fiicele sale din cer pe pământ, pentru ca ei să-i înveţe pe oameni să-l adore şi să-l recunoască drept zeul lor; să asculte de legile şi preceptele sale, aşa cum trebuie să facă orice creatură raţională; să construiască case şi să se adune în sate; să lucreze pământul, să semene seminţele, să crească vitele şi să se bucure de roadele muncii lor ca fiinţele umane.

Tatăl nostru Soarele şi-a aşezat cei doi copii într-un loc la optzeci de leghe de aici, pe Lacul Titicaca, şi le-a dat o prăjină de aur, puţin mai scurtă decât braţul unui om şi groasă de două degete. „Duceţi-vă unde vreţi", le-a spus el, "şi ori de câte ori vă opriţi să mâncaţi sau să dormiţi, înfigeţi acest toiag în pământ. În locul unde, cu o singură lovitură, dispare complet, acolo trebuie să vă stabiliţi şi să vă ţineţi curtea. Şi popoarele pe care le veţi fi adus sub stăpânirea voastră vor fi menţinute de voi într-o stare de dreptate şi raţiune, cu evlavie, milă şi blândeţe.

„Lumii întregi", a adăugat tatăl nostru Soarele, "îi dau lumina şi strălucirea mea; le dau oamenilor căldură când le este frig; le fac câmpurile să rodească şi vitele să se înmulţească; în fiecare zi care trece, merg în jurul lumii pentru a cunoaşte mai bine nevoile oamenilor şi pentru a le satisface: urmaţi exemplul meu. Faceţi cu toţii aşa cum ar face un tată milostiv cu copiii săi iubiţi; căci v-am trimis pe pământ pentru binele oamenilor, ca ei să înceteze să mai trăiască ca animalele sălbatice. Voi veţi fi regii şi stăpânii tuturor popoarelor care acceptă legea şi stăpânirea noastră."

După ce şi-a declarat astfel voinţa celor doi copii ai săi, tatăl nostru Soarele i-a concediat. Au părăsit apoi Lacul Titicaca şi au mers spre nord, încercând în zadar în fiecare zi să-şi înfigă toiagul de aur în pământ. Şi astfel au ajuns la un mic adăpost la aproximativ şapte sau opt leghe de aici. Se făcea ziuă când l-au părăsit şi de aceea incaşul a numit acest loc Caparec Tempu, ceea ce înseamnă: Hanul Dimineţii. Mai târziu, l-a umplut cu oameni şi, până în ziua de azi, locuitorii acelui sat se mândresc cu acest nume care vine de la primul nostru rege. De acolo, incaşul şi mireasa sa, regina noastră, au intrat în valea Cuzco, care, pe atunci, nu era decât un ţinut sălbatic şi muntos.

«Prima oprire pe care au făcut-o în această vale», a spus unchiul meu, «a fost într-un loc numit Huanacauri, la o jumătate de zi de mers pe jos de aici. Acolo şi-au încercat toiagul şi nu numai că s-a scufundat în pământ, dar a dispărut cu totul. Apoi incaşul nostru s-a întors către sora sa-mireasă:

«Tatăl nostru Soarele», a spus el, «ne-a poruncit să rămânem în această vale, să ne stabilim aici şi să o facem casa noastră. Tu mergi apoi pe drumul tău, iar eu mă voi duce pe al meu, să chem şi să adun locuitorii acestor regiuni, pentru a-i putea învăţa lucruri bune, aşa cum ni s-a poruncit să facem.»

"Acum au părăsit dealul Huanacauri, fiecare mergând pe drumul său; şi fiind acest loc primul călcat în picioare de picioarele lor, veţi înţelege", a spus unchiul meu, "că am construit acolo un templu, pentru ca tatăl nostru Soarele să fie adorat perpetuu în semn de recunoaştere a favorului remarcabil pe care ni l-a arătat în acea zi." Prinţul a pornit spre nord, iar prinţesa spre sud. Le-au explicat tuturor celor pe care i-au întâlnit că tatăl lor Soarele i-a trimis pe pământ pentru a fi conducătorii şi binefăcătorii acestei ţări, pentru a-i învăţa pe toţi cum să trăiască, cum să se îmbrace şi să se hrănească ca oamenii, în loc să se hrănească ca animalele.

Sălbaticii cărora le-au spus aceste cuvinte promiţătoare s-au minunat atât de ceea ce au văzut, cât şi de ceea ce au auzit: căci Inca şi sora sa-mireasă erau amândoi îmbrăcaţi în haine şi podoabe care le fuseseră dăruite de tatăl nostru Soarele şi amândoi aveau urechi străpunse şi deschise, aşa cum noi, urmaşii lor, le purtăm astăzi. Niciodată locuitorii acestei regiuni nu mai văzuseră aşa ceva; prin urmare, au crezut tot ce li s-a spus, i-au venerat pe strămoşii noştri ca pe copiii Soarelui şi i-au ascultat ca pe regii lor. Vestea acestui eveniment minunat a început să se răspândească din loc în loc şi o mare adunare de bărbaţi şi femei s-a adunat curând în jurul celor doi incaşi, gata să-i urmeze oriunde i-ar duce. Suveranii noştri au distribuit apoi sarcinile necesare acestei mulţimi de persoane, ordonându-le unora să meargă să caute hrană pentru toţi, în timp ce alţii, urmând instrucţiunile lor, urmau să înceapă să construiască colibe şi case. Astfel, oraşul nostru imperial a luat fiinţă şi a fost împărţit în două jumătăţi: Hanan-Cuzco, sau Cuzco de Sus, şi Hurin-Cuzco, sau Cuzco de Jos. Hanan-Cuzco a fost fondat de regele nostru, iar Hurin-Cuzco de regina noastră, şi de aceea cele două părţi au primit aceste nume, fără ca locuitorii uneia să posede vreo

superioritate faţă de cei ai celeilalte, ci pur şi simplu pentru a aminti faptul că unii dintre ei fuseseră iniţial reuniţi de rege, iar alţii de regină. Exista o singură diferenţă între ele, o diferenţă conform dorinţei regelui, şi anume că locuitorii din Cuzco de Sus trebuiau consideraţi ca fiind cei mai în vârstă, iar cei din Cuzco de Jos ca fiind fraţii mai mici. Într-adevăr, aşa cum este în cazul unui corp viu, în care există întotdeauna o diferenţă între mâna dreaptă şi cea stângă, pentru motivul că cei de sus fuseseră reuniţi de elementul masculin, iar cei de jos de elementul feminin. Toate oraşele şi toate satele din Imperiul nostru au fost ulterior împărţite în acest fel în linii superioare şi inferioare, precum şi în districte superioare şi inferioare.

În timp ce popula oraşul, incaşul nostru i-a învăţat pe indienii de sex masculin sarcinile care urmau să le revină, cum ar fi selectarea seminţelor şi aratul solului. I-a învăţat cum să facă sape, cum să irige câmpurile prin intermediul canalelor care conectau pâraiele naturale şi chiar să facă aceleaşi încălţăminte pe care le purtăm şi astăzi. Regina, între timp, le învăţa pe femei cum să toarcă şi să ţească lână şi bumbac, cum să facă haine, precum şi alte treburi domestice.

Pe scurt, suveranii noştri, regele incaş, care era stăpânul bărbaţilor, şi regina Coya, care era stăpâna femeilor, şi-au învăţat supuşii tot ce avea legătură cu viaţa umană.

Primii supuşi ai incaşilor au fost curând conştienţi de numeroasele beneficii pe care le obţineau din noua lor situaţie şi s-au dus imediat în munţi pentru a vesti tuturor vecinilor lor sosirea pe pământ a minunaţilor copii ai Soarelui. Ca dovadă a afirmaţiilor lor, şi-au etalat hainele şi alimentele, explicând că acum locuiau în case, grupaţi în sate. Curând, sălbaticii au început şi ei să se minuneze şi au venit în grupuri să se alăture incaşului şi surorii sale, rămânând să le slujească şi să le asculte. După şase sau şapte ani, deveniseră atât de numeroşi încât incaşul poseda trupe înarmate pentru apărarea sa şi pentru a-i subjuga pe cei care nu veneau de bunăvoie. Îi învăţase să facă arcuri, suliţe, săgeţi şi ciomege.

Pentru a scurta această relatare a isprăvilor primului nostru rege, vom spune pur şi simplu că şi-a extins stăpânirea spre est până la râul pe care îl numim Paucartampu, că a cucerit opt leghe de pământ la vest, până la marele râu Apurimac şi nouă leghe la sud, până la Queque-sana. În această ultimă direcţie, a construit peste o sută de sate, dintre care cel mai important conţinea o sută de case.

„Aşa au fost deci", a concluzionat unchiul meu, "începuturile oraşului nostru care, astăzi, după cum puteţi vedea, este bogat şi populat: aşa au fost începuturile marelui şi ilustrului Imperiu pe care tatăl vostru şi tovarăşii săi [adică spaniolii] ni l-au luat; şi aşa au fost primii noştri incaşi, primii noştri regi, cei care au venit aici în primele secole ale lumii şi din care se trag toţi ceilalţi regi ai noştri, în acelaşi fel în care noi toţi, toate rudele voastre. Nu pot spune exact la ce dată şi-a trimis Soarele primii copii pe pământ, pentru că asta necesită un calcul care îmi depăşeşte memoria; să spunem că a fost acum cel puţin patru sute de ani. Numele incaşului nostru era Manco Capac, iar Coya Mama noastră, Occlo Huaco. Erau frate şi soră, aşa cum v-am explicat mai înainte, copiii Lunii şi ai Soarelui.

Cred acum că v-am răspuns la toate întrebările şi, ca să nu vă fac să plângeţi, mi-am reţinut de la proprii ochi lacrimile de sânge stoarse din inimă de durerea de la spectacolul incaşului nostru. Prăbuşirea şi Imperiul nostru pierdut."

— Garcilaso de la Vega. *Incaşii*.
Alain Gheerbrant, ed., Maria Jolas, trad.
New York: Avon Books, 1964, pp. 43-47.

YARURO

Opt versiuni ale legendei creației

Yaruro trăiesc de-a lungul râului Capanaparo din Venezuela şi venerează o zeiţă-mamă, Kuma, consoarta sau mama soarelui şi sursa şi întemeietoarea a tot. Kuma a apărut împreună cu fraţii ei Puana (şarpele de apă) şi Itciai (jaguarul), care au creat apa şi,

respectiv, pământul și care încă servesc drept identificări ale celor două jumătăți matrilineare exogame în care este împărțită societatea Yaruro.

Doar șamanii dintre Yaruro îl pot contacta acum pe Kuma și îi pot vizita tărâmul giganților (un rai în care forme perfecte și uriașe ale fiecărei creaturi există veșnic) în vest. Cu un stâlp ridicat în fața lui, șamanul intră în transă și descrie călătoria sufletului său în timp ce oamenii dansează în jurul lui, bărbații într-o direcție și femeile în alta.

Aceste opt versiuni scurte ale mitului Yaruro prezintă variații interesante (și asemănări structurale) în cadrul temelor centrale ale creației, descendenței eroului cultural și apariției poporului.

I. La început nu a existat nimic. Apoi, Puana Șarpele, care a venit primul, a creat lumea și tot ce se află în ea, inclusiv cursurile râurilor, cu excepția apei. Itciai Jaguarul a creat apa. Kuma a fost prima persoană care a populat pământul. Apoi au fost creați ceilalți oameni. Apoi a venit India Rosa din est. Guahibos au fost creați ultimii. Acesta este motivul pentru care trăiesc în pădure.

Yaruro le-au fost dați caii și vitele. Cu toate acestea, erau atât de mari încât Yaruro se temea să-i încalece. „Raționalii" nu se temeau, așa că le-au fost dați caii.

Soarele călătorește într-o canoe de la est la vest. Noaptea merge în țara lui Kuma. Stelele sunt copiii ei și rătăcesc noaptea. Luna, care este sora soarelui, călătorește într-o barcă.

Pe țara lui Kuma există câte o plantă mare din fiecare specie. Plantele cultivate de Raționali au fost date mai întâi Yaruro-ilor. Yaruro-ii le-au tăiat în așa fel încât vârfurile au căzut în țara Raționalilor. Rădăcinile au rămas în țara Yaruro-ilor, dar Raționalii au primit semințele și de aceea au banane, banane *plantain*, porumb, tutun, iar Yaruro-ii nu au nimic din toate acestea.

II. Totul a izvorât din Kuma și tot ceea ce fac Yaruros a fost stabilit de ea. Ea este îmbrăcată ca un șaman, doar ornamentele ei sunt din aur și mult mai frumoase.

Cu Kuma au izvorât Puana și Itciai; Hatchawa este nepotul ei, iar Puana i-a făcut un arc și o săgeată. Puana l-a învățat pe Hatchawa să vâneze și să pescuiască. Când Hatchawa i-a văzut pe oameni în fundul unei gropi și a vrut să-i aducă sus, Puana i-a făcut o frânghie și un cârlig.

O altă figură care a izvorât odată cu Kuma a fost Kiberoh. Ea purta foc în piept și, la cererea lui Kuma, i l-a dat băiatului Hatchawa. Dar când băiatul a vrut să-l dea oamenilor, Kuma a refuzat și a aruncat cu abilitate pești vii în foc, răspândind cărbuni peste tot. Oamenii au apucat cărbunii încinși și au fugit să-și aprindă propriile focuri. Totul a fost la început făcut și dat băiatului, iar el i-a transmis oamenilor. Toată lumea a izvorât din Kuma, dar ea nu a rămas însărcinată în mod obișnuit. Nu a fost necesar.

III. Primul care a apărut a fost Kuma, șeful nostru, al tuturor, și al întregii lumi. Itciai, Puana și Kiberoh au apărut odată cu ea. Nu era nimic atunci. Nimic nu fusese creat. Kuma a rămas însărcinată. Voia să fie însărcinată în degetul mare, dar Puana i-a spus că în acest fel s-ar produce prea mulți urmași. Așa că a rămas însărcinată în mod obișnuit. Hatchawa s-a născut, nepotul (?) lui Kuma, Puana și Itciai. De atunci, atenția celor trei s-a concentrat asupra băiatului. Puana a creat pământul; Itciai apa din râuri. Hatchawa era foarte mic, dar curând a crescut foarte mult. Kuma și Puana s-au ocupat de educația lui, deși Puana a avut mai multă grijă de el. Puana i-a făcut un arc și o săgeată și i-a spus să vâneze și să pescuiască. Hatchawa a găsit într-o zi o groapă în pământ și s-a uitat în ea. A văzut mulți oameni. S-a întors la bunicii săi pentru a le cere să scoată câțiva dintre oameni afară. Kuma nu voia să lase oamenii să iasă, dar Hatchawa a insistat. Puana a făcut o frânghie subțire și un cârlig și le-a aruncat în gaură. Oamenii au ieșit, la fel de mulți bărbați ca și femei. În cele din urmă, o femeie însărcinată a încercat să iasă și a rupt frânghia subțire în timp ce ieșea. Acesta este motivul pentru care sunt puțini oameni.

Lumea era întunecată și rece. Nu exista foc. Puana făcuse pământul și tot ce era pe el, iar Itciai crease apa. Hatchawa a luat un *jagupa* (un pește) viu și l-a aruncat în focul care era ținut aprins în centrul ținutului Kuma, o pășune circulară înaltă. Peștișorii se zbăteau și aruncau cărbuni

peste tot, iar oamenii fugeau în toate direcțiile cu cărbunii. O parte dintre acești oameni erau Yaruros. Apoi Kuma a vrut să le dea calul, dar Pumeh (Yaruros) se temeau să-l încalece.

Din fiecare plantă din ținutul Kuma există (sau a existat) un tip gigantic, atât de mare încât nici un topor nu-l poate tăia. Din fiecare animal există un reprezentant gigantic.

IV. India Rosa este la fel ca marele Kuma. Această Kuma locuiește în orașul ei din est. Este fie soția, fie sora soarelui. Este sora mai mică a celeilalte Kuma. Ea le-a învățat pe femei să facă olărit și să țească coșuri în același mod în care Puana i-a învățat pe bărbați. Itciai și cealaltă Kuma au grijă de toate.

V. La început nu a existat nimic. Șarpele, care a venit primul, a creat lumea și tot ce este în ea, inclusiv cursurile de apă, dar nu a creat apa în sine. Jaguarul, fratele șarpelui, a creat apa. Oamenii din India Rosa au fost primii care au populat pământul. După ei, au fost creați ceilalți oameni. India Rosa a venit din est. Guahibos au fost creați ultimii. Acesta este motivul pentru care trăiesc în tufișuri.

Caii și vitele au fost date mai întâi tribului Yaruros. Cu toate acestea, erau atât de mari încât Yaruros se temea să-i încalece. ”Raționalii” nu se temeau, așa că li s-a dat calul.

Soarele călătorește într-o barcă dinspre est. Noaptea merge într-un oraș. Stelele sunt copiii lui și ies din oraș noaptea. Luna, care este sora soarelui, călătorește și ea într-o barcă.

VI. O femeie care a venit din est s-a dus să locuiască cu soarele în satul lui din vest. Ea le-a învățat pe femei cum să facă tot ceea ce fac femeile. Soarele i-a învățat pe bărbați. Soarele și India Rosa sunt căsătoriți și probabil au fost primii oameni din care s-a născut toată lumea. Dar soarele și India Rosa au ieșit din pământ. Au avut copii. Totul era întunecat la acea vreme. Copiii s-au împrăștiat în toate direcțiile. Au devenit diferitele popoare ale lumii. Apoi totul a fost acoperit de apă. Caii au fost dați oamenilor, dar aceștia se temeau și nu voiau să-i călărească. Dar un om alb bolnav de variolă a călărit calul, iar apoi calul a fost dat poporului său. Le-a cerut Yaruro-ilor să-l omoare și au făcut-o. Apoi poporul său i-a ucis pe Yaruro.

VII. India Rosa a fost prima. Ea a născut un fiu și o fiică. Fiul și-a lăsat însărcinată sora, care a dat naștere întregii omeniri. India Rosa a mers spre vest, fiica a mers spre est. Fiul este soarele. Luna este fiica. Șarpele a venit după el, iar jaguarul a creat apa.

VIII. Kuma a fost primul. Dumnezeu a apărut. A avut doi copii, frate și soră, și s-au căsătorit. Nu existau ființe umane la acea vreme. Într-o zi, Kuma a spus: „Să avem niște oameni.” Așa că Dumnezeu a ieșit să vadă ce se întâmplă. A găsit un om într-o groapă. S-a întors la Kuma, s-a consultat cu ea și s-a întors la bărbat cu un cârlig și o frânghie. O femeie însărcinată a vrut să fie prima care iese din groapă, dar a fost lăsată pe ultimul loc. Mulți oameni au fost scoși afară. Ultima scoasă a fost femeia însărcinată, iar apoi frânghia s-a rupt. Lumea era întunecată și rece. Așa că Dumnezeu a făcut un foc. A apărut un pește și l-a împrăștiat, astfel încât fiecare persoană să poată lua puțin din foc. De aceea, toți oamenii au foc astăzi. Oamenii s-au căsătorit între ei. Una dintre descendentele Indiei Rosa s-a căsătorit cu un bărbat din noua rasă și din ele au izvorât familia Yaruro. Acest lucru a fost binevenit, deoarece tatăl fetei a spus: „Iată, un ginere va avea grijă de mine acum!”. Atunci familia Yaruro a trăit. Șamanul a avut un nepot și un fiu. Nepotul s-a îndrăgostit de propria sa soră și s-a căsătorit - a fost transformat într-un jaguar, iar ea într-un șarpe (?). Dacă nu ar fi fost acest lucru, nu ar fi existat șerpi și jaguari. Ființele umane nu ar trebui să se căsătorească cu propriile surori. A fost poruncit de Kuma. Animalele sunt diferite.

Apoi, un om a găsit un copac cu toate fructele pe el. Nu le-a spus celorlalți. Un bărbat alb a apărut călare. A spus că se va întoarce în opt zile. S-a întors cu o barcă. A împrăștiat semințe peste tot. Astfel a schimbat țara. Înainte era o savană deschisă, dar acum creșteau păduri și produse agricole.

India Rosa le-a învăţat pe femei. Dumnezeu i-a învăţat pe bărbaţi. Dumnezeu a vrut să le dea calul tribului Yaruro, dar aceştia s-au temut să încalece, aşa că l-a dat tribului *Raţionalilor.*

— Vincenzo Petrullo. ”*Yaruro de pe râul Capanaparo, Venezuela*.”
U.S. Bureau of American Ethnology Bulletin 123
(Anthropological Papers, Number 11).
Washington, D.C.: Government Printing Office, 1939, pp. 238-241.

JIVARO

Povestea Nuhino sau a Pământului

Acest mit extrem de complex şi disprețuitor al Jivaros din Ecuador povestește despre generațiile de puteri sacre care s-au luptat şi s-au împerecheat unele cu altele, producând creaturi la fel de des printr-un mijloc ca şi prin altul. Incestul, dragostea neîmpărtăşită, patricidul şi matricidul, corectarea erorilor unei generații de către membrii alteia - în cercuri strânse şi furioase de sex şi moarte, mitul se desfăşoară treptat, arătând nu numai spiritul nefericit al Jivaros, ci şi multe dintre credinţele lor religioase centrale.

După cum susţine mitul, Jivaros sunt un popor războinic şi agricol. Odată vânători de capete, ei micşorau capetele victimelor lor (cum ar fi cel al primului Jivaro, ucis de copiii soției şi fiului său) pentru a obţine putere împotriva strămoşilor mult temuți care controlau creşterea culturilor. Fără capete (tsantsa), doar femeile puteau cultiva planta de manioc, pe care o încurajau ghemuindu-se peste tuberculi ca şi cum i-ar fi născut.

Ca urmare a unor bătălii aparent nesfârşite dintre divinități. Masata (războiul) însuşi se naşte şi încurajează continuarea ostilităților printre descendenții primilor Jivaro. Nici măcar soarele şi luna nu pot îndrepta situația, iar creația continuă în această stare nesatisfăcătoare.

La început au fost doi părinți, Kumpara, Creatorul, şi Chingaso, soția sa. Au avut un fiu, Etsa, Soarele. Într-o zi, când Etsa dormea, Kumpara a luat o bucată de noroi şi, punând-o în gură, a suflat-o asupra lui Etsa, rezultatul fiind o fiică, Nantu, Luna. Nantu a fost creat în acest fel pentru ca Etsa să o poată face soția lui, lucru pe care nu l-ar fi putut face dacă ar fi fost soră de sânge.

Exista o pasăre, Auhu, sugătorul de capre, care era activă doar noaptea. Când a apărut Luna, s-a îndrăgostit de ea şi a încercat să aibă o aventură, dar avansurile sale nu au fost primite de Nantu.

După un timp, Etsa s-a îndrăgostit şi el de Nantu, având o dorinţă puternică de a avea copii. Deşi îi făcea o curte pasională, Nantu era timid şi se ţinea departe de el. Într-o zi, Etsa îşi picta faţa cu *achiote* ca să se facă atrăgător şi, în timp ce făcea asta, Nantu a profitat de preocuparea lui şi a dispărut zburând spre cer. Nantu, la sosirea pe cer, s-a vopsit în negru cu *sua* (witau), astfel încât corpul ei să devină noaptea. Şi-a vopsit şi faţa, acestea fiind semnele de pe suprafaţa Lunii. Apoi, Nantu a urmat o potecă abruptă în sus, urcând şi urcând ca un jaguar peste bolta curbată a cerului.

Auhu, văzându-şi iubita urcând astfel deasupra lui şi simţind că Nantu fugea de Etsa, a decis să-şi încerce din nou norocul la curtare. Din cer atârna o viţă de vie şi Auhu a început să se cațere pe ea pentru a ajunge la obiectul dorinţei sale. Nantu, văzându-l, a tăiat viţa de vie, care a căzut şi s-a încurcat în toți copacii junglei unde se poate vedea acum. Auhu, zădărnicit în urmărirea sa, a căzut odată cu ea şi s-a îmbufnat din nou printre copacii săi.

Când Etsa a descoperit că Nantu îl scăpase, s-a înfuriat foarte tare şi a decis imediat să o urmărească. La început nu ştia cum să ajungă la ea, dar în cele din urmă a prins doi papagali, pe Awamasa, şi doi peruşi. De fiecare încheietură a prins câte un papagal şi de fiecare genunchi câte un peruş, spunându-le: „Hai să-l căutăm pe Nantu”. Păsările au zburat în sus cu el, ducându-l spre cer, unde în cele din urmă l-a ajuns din urmă pe Nantu şi a urmat o ceartă violentă. În timpul altercației, Etsa s-a înfuriat din ce în ce mai tare şi l-a lovit pe Nantu. Când se întâmplă acest lucru, Soarele

eclipsează Luna [sic]. Nantu a ripostat și l-a lovit pe Etsa; aceasta este Luna care eclipsează Soarele. Ca urmare a acestui schimb de lovituri, Nantu a fost supus și a început să plângă, Etsa spunând: „Acum vezi cât de mult mai mare și mai puternic sunt decât tine și tot ce poți face este să plângi.” Acum, ori de câte ori fața Lunii este roșie, este un semn că va ploua. În urma acestei certuri, Nantu a plecat singură pentru a demonstra că poate avea un fiu fără ajutor. A adunat niște pământ și, suflând în el, a creat un fiu, pe care l-a numit Nuhi. Fiind singură, și-a dedicat afecțiunea acestui fiu. Auhu, văzând acest lucru, a devenit geloasă și, apropiindu-se pe furiș, a rupt acest fiu, modelat din lut, iar Nuhi a murit, devenind pământ.

Nantu, singură și acum complet supusă, a primit avansurile lui Etsa. S-au căsătorit pe râul Kanusa. Aici li s-a născut un fiu, Unushi, leneșul, care a fost primul Jivaro. Fiind atât de bătrân, acum se mișcă foarte încet. Luna în creștere indică perioada de sarcină; aceasta descrește pe măsură ce naște. Împerecherea Soarelui și a Lunii are loc pe pământ, când amândoi au coborât din cer. Pământul a fost folosit ca loc de locuit pentru Unushi și descendenții săi și, de asemenea, ca loc de împerechere pentru Etza și Nantu. Unushi a fost pus în pădure, care avea să-i fie casa de atunci încolo.

Apoi, Nantu și Etsa au construit o canoe din lemn de *caoba* și în ea au ieșit în râu, unde s-a născut un al doilea fiu. Acesta a fost Apopa, lamantinul. A fost imediat aruncat în apă și i s-a spus că de acum înainte va trăi în râu și că, ori de câte ori Unushi va întâmpina pericole pe apă, va veni în ajutorul său.

După aceasta, li s-a născut un al treilea fiu în munți. Acesta a fost Huangani, pecariul. S-a născut în timpul unei furtuni însoțite de ploaie și tunete, motiv pentru care pecarii se mișcă întotdeauna în timpul furtunilor, urmând ploaia pe măsură ce furtuna avansează; un fapt de care Jívaros profită la vânătoare.

La scurt timp după aceasta, Etsa și Nantu se aflau într-un spațiu deschis în pădure când s-a născut o fiică. Aceasta a fost Nijamanche, planta de manioc. Ea era destinată să fie pentru totdeauna prietena și tovarășa intimă a Jívaros.

A trecut ceva timp și nu li s-au mai născut alți copii lui Etsa și Nantu. Apoi, Chingaso le-a dat două ouă pe care li s-a spus să le pună pe un banc de nisip de pe malul râului. Așa au și făcut, dar la întoarcerea de a doua zi au descoperit că cele două ouă dispăruseră. În timp ce se întrebau de acest lucru, greierele Tingishapi a ieșit din pământ și a încercat să le vorbească. Era atât de mic încât nu l-au observat, așa că, pentru a atrage atenția asupra sa, i-a mușcat de picioare. L-au ridicat și au spus: „Cine ești?” Greierele a răspuns: „Sunt Tingishapi. Sunt unul din familia voastră. Am venit să vă spun că egreta Untujo a zburat cu cele două ouă pe care le-ați lăsat aici.” Etsa a pornit imediat în urmărirea lui Untujo și în cele din urmă l-a ajuns din urmă. Untujo, când a fost prins, a scăpat unul dintre ouă, care a căzut și s-a spart. Celălalt, Etsa l-a recuperat și s-a întors la Nantu. Amintindu-și cum aproape că nu-l văzuseră pe Tingishapi, Etsa i-a spus să nu se miște în timpul zilei, deoarece atunci mulți oameni ar fi umblat prin preajmă și probabil ar fi călcat în picioare. I s-a spus că de acum înainte va locui în casele Jivaros ca gardian. Toate acestea s-au întâmplat. Totuși, pe lângă dorința de a păzi casa, când se lasă noaptea, simte dorința de a mușca ceva, astfel încât să mănânce hainele Jivaros.

Oul recuperat de la Untujo avea culoarea soarelui și, îngrijindu-l cu grijă, au născut din el o femeie, Mika. Apoi au adus-o pe Mika la râul Kanusa, unde Unushi dormea, pentru ca Mika să-i poată deveni soție.

S-au căsătorit și apoi Etsa și Nantu au fost instruiți cu privire la îndatoririle lor ca soț și soție. Unushi urma să defrișeze pădurea unde urma să fie construită casa lor și urma să construiască casa în care urmau să locuiască, după ce i s-a spus cum trebuia construită. Mika urma să se ocupe de plantarea și îngrijirea manioculului, de pregătirea hranei și de treburile casnice generale. Cu toate acestea, s-a dovedit că Unushi era foarte leneș din fire, rezultatul fiind că cea mai mare parte a muncii neplăcute i-a fost încredințată lui Mika, astfel încât acum cea mai mare parte a muncii Jivaro este făcută de femei. După ce și-au întemeiat gospodăria, Unushi și Mika s-au urcat într-o canoe și au început să coboare pe râu. În timpul călătoriei, un fiu s-a născut în canoe. Acesta era Ahimbi, șarpele de apă.

După naşterea lui Mika, Chingaso i-a dat lui Nantu multe ouă, din care s-au născut păsările şi animalele care locuiau în păduri şi munţi; acestea urmau să fie prietenii Jivaros şi să le ofere hrană.

Acum, însă, Unushi şi Mika erau departe de teritoriul lor natal şi aveau nevoie de hrană. În acest moment, două păsări mici au zburat spre canoe, chemându-i să le urmeze, aşa că au părăsit canoea şi au coborât pe ţărm. Cele două păsări le-au precedat, intrând într-un copac gol, care s-a transformat imediat în palmierul *chonta*, încărcat cu fructe coapte. După ce au adunat fructele, le-au gătit şi, după ce şi-au potolit foamea, s-au întors pe plajă unde îşi lăsaseră canoea. A urmat un val de ape şi din râu a ieşit Pangi, anaconda. Târându-se pe bancul de pietriş, a spart cu coada o piatră mare din care le-a făcut un topor de piatră, arătându-le metoda de fabricare a acesteia. Cu aceasta, Ahimbi a tăiat un copac, Awamo (cedrul), şi din el a făcut o canoe. Era o fire aventuroasă şi dorea să se descurce singur şi să vadă lumea. Urcându-se în canoe, şi-a părăsit părinţii şi a pornit într-o călătorie lungă.

Departe, în aval pe râu, l-a întâlnit pe un bărbat alb, Apachi, care călătorea într-o canoe de fier.

I-a arătat lui Ahimbi fier şi diverse dispozitive mecanice, spunând: „Acestea sunt lucrurile mele. Tu nu le cunoşti, aşa că ţi le voi arăta.” Pentru a i le arăta lui Ahimbi, Apachi a construit o barcă mare din fier, spunând: „Acum ştii ce sunt aceste lucruri, dar nu sunt pentru tine. Pe apă trebuie să foloseşti canoe şi balsa.” După ce a spus acestea, Apachi a plecat. Multă vreme, Ahimbi a călătorit şi a avut multe aventuri, dar în cele din urmă a decis să se întoarcă la părinţii săi.

La întoarcere, seara, l-a întâlnit pe Mika călătorind singură. A întrebat-o unde se află Unushi. Mika a răspuns că nu ştie; nu-l mai văzuse de ceva vreme, pentru că se rătăcise şi se pierduse în pădure.

Când s-a lăsat noaptea, Ahimbi i-a spus mamei sale că ar vrea să doarmă cu ea. A făcut acest lucru, dar a dormit peste noapte dimineaţa, astfel încât atunci când Etsa a venit în zori, el era încă cu Mika. Etsa s-a înfuriat şi i-a trezit, apucându-i pe amândoi de păr, spunând: „De ce sunteţi voi doi împreună în felul acesta?” Ahimbi a răspuns: „Nu facem nimic; a trecut mult timp de când nu am mai văzut-o pe mama. Sunt atât de bucuros să fiu din nou cu ea încât am vrut doar să fiu aproape de ea.” Neînşelat de această poveste, Etsa le-a ordonat să plece imediat.

Au plecat împreună, după care li s-au născut mai mulţi copii în timp ce rătăceau căutând un loc unde să se stabilească, dar toate păsările şi animalele care îi hrăniseră anterior au fost atât de ofensate de această uniune nefirească încât le-au refuzat ajutorul. Când au vrut să doarmă în peştera lui Yumbingi, jaguarul, fostul lor prieten i-a alungat şi de atunci a fost un duşman al omului.

În cele din urmă, Unushi a aflat ce se întâmplase şi, foarte înfuriată, a meditat la ideea de a se răzbuna. Când Nantu a coborât să-şi viziteze urmaşii, Unushi a acuzat-o că a fost de acord cu Etsa ca Mika să plece cu un alt bărbat decât soţul ei şi să aibă copii cu el. Refuzând să asculte refuzul ei şi fiind foarte înfuriat, s-a năpustit asupra ei cu lancea sa *chonta* şi a lovit-o violent, aruncând-o în cele din urmă într-o groapă şi acoperind-o cu pământ.

S-a întâmplat ca porumbelul să fie martor la acest episod şi i-a povestit lui Auhu ce se întâmplase. De asemenea, i-a spus să-şi pună ornamente fine pentru urechi, în formă de aripi de gândac, şi să-şi vopsească faţa frumos cu *achiote*; apoi să meargă la râu, unde va găsi un melc mare de uscat. Auhu a făcut acest lucru şi, urmând în continuare instrucţiunile porumbelului, a făcut o trompetă din cochilia de melc. Cu aceasta, a intrat în trunchiul gol al unui palmier *chonta* căzut, unde a suflat în trompeta din cochilia de melc. La acest strigăt, Nantu a ţâşnit foarte brusc din groapa în care fusese îngropată, trecând prin palma *chonta* goală, doborând-o violent pe Auhu şi îndreptându-se direct spre cer. Auhu a strigat: „Întoarce-te! Întoarce-te!” cu cele mai imploratoare voci ale sale, dar Nantu era atât de nerăbdătoare să se întoarcă la locul ei în cer încât nici măcar nu s-a uitat înapoi, darămite să se oprească să-i mulţumească lui Auhu pentru că i-a permis să scape. Astfel, încă o dată, având ocazia să câştige favoarea iubitei sale şi fiindcă speranţele sale i-au fost din nou spulberate, Auhu şi-a reluat starea melancolică. Din acest motiv, el cântă doar în nopţile cu lună strigătul său trist, ”Aishiru, Aishiru”, care înseamnă „Iubitul”.

După ce Nantu a reuşit să scape, ea a povestit ce se întâmplase. Fiii lui Mika şi Ahimbi, auzind povestea, l-au căutat imediat pe Unushi şi i-au tăiat capul, făcând o *tsantsa* din ea. Când Mika a aflat ce se întâmplase, şi-a bătut fiii născuţi de Ahimbi şi i-a ucis, spunând că aceştia i-au ucis soţul. După ce s-a întâmplat aceasta, Ahimbi s-a luptat cu Mika pentru că îi ucisese fiii. S-au luptat atât de violent încât a provocat o furtună mare. S-au ridicat nori negri uriaşi, rostogoliţi de un vânt teribil; ploi torenţiale au căzut cu mare furie; fulgerele au fulgerat şi tunete îngrozitoare au răsunat pe cer.

În culmea uraganului, s-a auzit un bubuit puternic de tunet, iar din cel mai negru nor a ţâşnit spre pământ un fulger puternic care a lovit pământul, iar în acel loc a sărit imediat un puternic Jivaro înarmat cu lance şi scut. Acesta era Masata, întruchiparea războiului.

El a privit luptele cu mare entuziasm, bucurându-se atât de mult de ele încât, atunci când a văzut semne că lupta se slăbea, a încurajat ambele părţi, mergând printre numeroşii copii ai lui Ahimbi, Unushi şi Mika, îndemnându-i să lupte între ei şi asigurând fiecare facţiune că aveau dreptate. Atât de mult a avut succes propaganda sa, încât toţi s-au separat în diferitele lor facţiuni, aceasta fiind originea diferitelor grupuri Jivaro.

După ce această divizare a fost finalizată, Masata a vizitat fiecare grup, spunându-le în secret fiecăruia că aveau dreptate şi că cei care posedau o oarecare bărbăţie vor ieşi şi îşi vor ucide duşmanii, iar cel care va ucide mai mulţi va deveni puternic şi va fi un mare Curaka. Unii erau partizani ai lui Mika, alţii ai lui Ahimbi şi alţii ai lui Unushi. „Ieşiţi şi răzbunaţi-vă şi veţi deveni un Curaka puternic”, a spus Masata. Acesta a fost începutul războiului.

Când Etsa şi Nantu au privit în jos şi au văzut tulburarea care se crease, au fost foarte nemulţumiţi. Au coborât pe pământ şi l-au căutat pe Ahimbi, acuzându-l că este responsabil pentru toate problemele din cauza comportamentului său cu Mika. L-au apucat şi l-au dus la Pongo Manseriche. Aici, Etsa a luat trunchiul unui palmier *chonta* gol şi l-a înfipt pe Ahimbi în el. Apoi, Etsa, suflând în tubul *chonta* ca o puşcă de aer, l-a rotit încet în timp ce făcea acest lucru. În timp ce făcea acest lucru, Ahimbi a ieşit încet din celălalt capăt sub forma lui Pangi, boa. După ce a ieşit complet din trunchiul chonta, Etsa l-a legat şi l-a aşezat sub apele Pongo Manseriche. Apele clocotitoare şi turbulente ale acestui defileu înguste sunt provocate de eforturile titanice ale lui Ahimbi de a se elibera din legături.

După ce această pedeapsă i s-a abătut, Ahimbi şi-a dorit ca fiii săi să aibă pace, aşa că şi-a zbătut coada şi a stropit apă în aer, formând curcubeul, ca semn pentru Etsa să fie plin de compasiune şi să-i elibereze legăturile pentru a putea restabili pacea între facţiunile aflate în război. Masata, însă, a văzut curcubeul şi a aşezat ingenios nori şi ploaie în cale, astfel încât semnalul lui Ahimbi să nu fie văzut de Etsa şi, astfel, să pună capăt luptelor. Ori de câte ori Ahimbi îşi încearcă semnalul, este întotdeauna împiedicat până atunci de Masata, care a ascuns curcubeul cu ploaie şi ceaţă.

După ce a prevenit cu succes această ameninţare la adresa păcii, Masata a început din nou să viziteze fiecare trib, lansând sloganul său: „Faceţi război! Faceţi război!”. Chingaso, însă, simţind milă de situaţia lui Ahimbi şi dorind să vadă pacea instaurată, a coborât la Pongo Manseriche într-o canoe cu intenţia de a-l elibera. Ahimbi, însă, zbătându-se de furie, nu a recunoscut-o. El i-a răsturnat canoea şi a mâncat-o, punând astfel capăt celei mai bune oportunităţi a sale de a fi liber.

Aşa se sfârşeşte Nuhino-ul Jivaros.

— M. M. Sterling. „Povestea Nuhino sau a Pământului despre Jivaros”,
U.S. Bureau of American Ethnology Bulletin 117
(Material istoric şi etnografic al indienilor Jivaros).
Washington, DC: Government Printing Office, 1938, pp. 124—129

MUNDURUCU

Oamenii au ieșit

La fel ca mulți indieni din bazinul Amazonului din Brazilia, tribul Mundurucu a ajuns să-și identifice eroul cultural creator cu zeul suprem creștin și, prin urmare, să-l ridice la o poziție egală în importanță. În acest mit anterior, însă, Karusakaibo este încă destul de legat de pământ și imanent: cu ajutorul unui armadillo, descoperă oameni care trăiesc în pântecele pământului și, asemenea unei moașe, începe să-i nască. Apoi, frânghia (simbolizând atât axis mundi, cât și cordonul ombilical) se rupe, iar jumătate dintre oameni rămân în pământ ca „strămoși”. Astfel, se stabilește ciclul de ieșire din neființă la naștere și, în cele din urmă, de întoarcere la ea la moarte.

Karusakaibo crease lumea, dar nu crease oamenii. Într-o zi, Daiiru, *armadillo*-ul, l-a jignit pe creator și a fost forțat să se refugieze într-o groapă în pământ. Karusakaibo a suflat în groapă și a lovit pământul cu piciorul. Daiiru a fost suflat din gaură de rafala de aer. El a relatat că oamenii trăiau în pământ. El și Karusakaibo au făcut o frânghie de bumbac și au coborât-o în gaură. Oamenii au început să se cațere afară. Când jumătate dintre ei au ieșit, frânghia s-a rupt și jumătate a rămas în pământ, unde încă locuiesc. Soarele trece prin țara lor de la vest la est când este noapte pe pământ; luna strălucește acolo când pământul are nopți fără lună.

— Donald Horton, ”Mundurucu”.
Buletinul Biroului American de Etnologie al SUA 143
(Manualul indienilor sud-americani) Vol. 3, *Triburile din Pădurile Tropicale*.
Washington, D.C.: Biroul de Imprimerie al Guvernului, 1948, p. 281.

NOUĂ. MITURI ALE AUSTRALIEI ȘI PACIFICULUI

WULAMBA

Originea aborigenilor

În timp ce multe mituri australiene vorbesc despre o zeitate cerească obosit, accentul lor principal se pune pe marii eroi culturali de la începuturi, "Timpul Visului". În mod tipic, poporul Wulamba din nord-estul Țării Arnhem, de pe vârful nordic al continentului, își amintește de minunatele ființe Djanggawul (Djanggawul și cele două surori ale sale), nesfârșit de fertile și creative, care au rătăcit pe pământ creând plante, animale și, în final, strămoși ai aborigenilor. Aceștia au sosit din Braglu, insula de origine a morților pentru jumătatea dua (tărâmul neființei), cu mai multe obiecte sacre încă folosite de Wulamba: covorașul ngainmara, simbolic pentru uter, și stâlpii rangga, simbolici pentru falus. Și în rătăcirea lor, pe lângă creare, au ordonat pământul, au îndepărtat alte ființe totemice, au stabilit jumătate (printre Wulamba, totul aparține fie jumătății dua, fie jiridja) și au creat ritualuri. În toate aceste activități, surorile Djanggawul au jucat un rol extrem de activ până când, așa cum se relatează în unele părți ale lungului ciclu mitologic Djanggawul, și-au lăsat obiectele sacre nepăzite, iar acestea au fost furate de fratele lor și de tovarășii săi. Această presupunere de revoluție sexuală este făcută în multe mituri australiene; aici este simbolizată de scurtarea în cele din urmă a organelor genitale ale surorilor de către fratele lor.

Marea și ușoara fertilitate a Djanggawul este celebrată anual de întregul popor: femeile și copiii tribului se târăsc sub covoraș, imitând bebelușii nenăscuți, în timp ce bărbații dansează în jur și îl împung cu bețele lor rangga; în cele din urmă, femeile și copiii ies, așa cum au făcut strămoșii lor din pântecele surorilor Djanggawul. În astfel de ritualuri, aborigenii își asumă rolurile strămoșilor lor, a căror muncă o continuă în ordonarea și menținerea lumii încă sacre.

La început erau pământ și cer, animale și păsări, frunziș și copaci. Era și mare, în apele căreia se aflau pești și alte creaturi; iar pe pământ erau ființe de origine totemică. Toate aceste lucruri erau acolo, așa cum fuseseră dintotdeauna; dar omul, așa cum îl cunoaștem astăzi, nu se număra printre ele.

Departe, în largul mării, departe de vederea continentului Arnhem, se afla o insulă cunoscută sub numele de Bralgu (Bu'ralgu), țara Ființelor Eterne, care mai târziu a devenit casa celei de-a treia jumătăți decedate. Aceasta se afla la sud-est de Port Bradshaw, undeva dincolo de Groote Eylandt.

Aici, la Bralgu, trăiau Djanggawul. Se spune că veneau dintr-o ceremonie sau o întâlnire importantă, într-un ținut necunoscut, mult dincolo de insula Bralgu. La sosirea lor acolo, au ținut o altă ceremonie importantă, mult mai mare decât *dua nara* contemporană, și au folosit toate obiectele lor sacre. Pe vremea aceea, posedau foarte multe embleme, dar doar câteva dintre acestea puteau fi aduse cu canoea de scoarță pe continentul australian.

Totuși, nu au petrecut mult timp la Bralgu, deoarece era doar un loc de odihnă „la jumătatea drumului" în călătoria pe care o încercau.

Erau trei: Djanggawul însuși, sora sa mai mare, Bildjiwuraroiju, și sora sa mai mică, Miralaidj. Cu ei se afla și un alt bărbat, pe nume Bralbral. Cele Două Surori și fratele lor, însă, erau aproape întotdeauna cunoscuți sub numele de Djanggawul. Djanggawul însuși avea un penis alungit, iar fiecare dintre Cele Două Surori avea un clitoris lung; acestea erau atât de lungi încât se

târau pe pământ în timp ce mergeau. Penisul lui Djanggawul, *gurlga* sau *dulparu* (denumire obișnuită pentru penis) avea un prepuț lung (*dabin*), ceea ce sugerează că nu fusese circumcis; la diferite intervale de-a lungul penisului se aflau crestături, sau „inele” sau „creste” ale penisului, ca pe un penis obișnuit, spre vârf.

Aceste inele erau numite *bugalil*, un termen aplicat și invocațiilor sacre folosite în prezent printre popoarele din nord-estul Țării Arnhem (*dua moiety, bugali* sau *jiritja moiety, bugalili*). Clitorisul Surorii mai mari (termenul obișnuit fiind *gadin*, iar termenul „interior” *ngeribngerib*) era cel mai lung, în timp ce cel al Surorii mai mici avea un aspect apropiat șarpelui.

La Bralgu, în timp ce se plimbau cu acestea, lăsau șanțuri în pământ din cauza târârii lor. Și când Fratele Djanggawul avea coit cu Surorile sale, le ridica clitorisul, intrând în el în mod obișnuit. Putea avea relații incestuoase cu Surorile sale, deoarece la acea vreme nu existau reguli matrimoniale, nici jumătăți și nici interdicții. Djanggawul avea coit cu Bildjiwuraroiju de mult timp; sânii ei crescuseră mari și „căzuseră” din cauza laptelui, iar ea născuse mulți copii. Miralaidj, însă, era destul de tânără, tocmai trecuse de pubertate, iar sânii ei erau rotunzi și fermi. Au locuit la Bralgu o scurtă perioadă, cazând oameni acolo și lăsând „Visuri” sub formă de origini totemice, embleme sacre și picturi corporale. De asemenea, au instituit ritualurile și ceremoniile lor. Penisul Fratelui și clitorisul Surorilor erau embleme sacre, precum niște stâlpi *rangga*.

În cele din urmă, și-au pregătit canoea de scoarță și au încărcat-o cu „Visuri”, desene și embleme sacre; acestea din urmă erau păstrate într-un covoraș *ngainmara* de formă conică. Când toate acestea au fost gata, ei înșiși, împreună cu tovarășul lor Bralbral, s-au urcat în canoe. Apoi au vâslit spre mare, lăsând insula Bralgu mult în urmă. Zile întregi au vâslit, până când au zărit continentul Arnhem Land. În cele din urmă au ajuns la el, debarcând lângă Rose River. Dar în curând au părăsit această parte a țării și au continuat să vâslească de-a lungul coastei până au ajuns la Jelangbars, Port Bradshaw.

Lângă insula Gangudol, în timp ce se aflau încă în canoea lor, Ființele Străмoși au văzut niște copaci, în ramurile cărora se aflau cocoțați doi papagali *lindaridj*, care se uscau în primele raze ale soarelui. În timp ce treceau pe lângă această insulă, porumbelul de dimineață *djigai* țipa. „Poate că pasărea aceea țipă pe uscat”, a spus Djanggawul, așa că au cântat despre asta. Au văzut, de asemenea, *trepang* pe insulele Bauwuling (sau Bauwljans), și erau mulți *lindaridj* pe Gagubam. Un *cacadu* negru, imediat ce i-a zărit, a zburat spre ceea ce sunt acum dealurile sacre de lângă stâncile Ngadibaulwi (sau Ngadibalji).

În timp ce Djanggawul se apropiau de Port Bradshaw și în timp ce încă vâsleau, au putut vedea spuma albă a valurilor care se spărgeau în jurul stâncii sacre Gulbinbol, chiar în afara intrării în golf. În timp ce priveau, au văzut și miriade de papagali *lindaridj* mici zburând peste continent, razele soarelui prindeau roșeața penelor lor de pe piept. Se auzea un vuiet constant al valurilor care se loveau de plajă. Au vâslit mai departe în golf, ajungând la stânca Garingan, și au văzut plaja largă și curbată a Jelangbarei. Au cântat de bucurie și au lăsat valurile să le ducă canoea în apa puțin adâncă.

Apoi și-au târât canoea pe plajă și au descărcat-o, făcând din acesta un loc sacru. Jelangbara este cel mai mare centru Djanggawul din nord-estul Țării Arnhem și, astăzi, cel mai important.

Aici, Fratele Djanggawul a vrut să scurteze *clitorisele* surorilor sale. Dar sora mai mare a spus: „Nu, așteptați până ajungem în Golful Arnhem. Putem să ne odihnim bine și să punem Visurile acolo.” Așa că au mers în jur, trăgând în continuare *clitorisele* și penisul alungit, lăsând urme pe pământ care pot fi văzute și astăzi.

Părăsindu-și canoea, Djanggawul au mers de-a lungul coastei până au ajuns la Ngadibalji, unde au văzut pasărea de mangrove *djawuldjanwul*. Și aici, Fratele Djanggawul și-a lăsat cureaua de păr, dar a păstrat cureaua și brățările cu pene de papagal pe care le purta. Cureaua de păr este acum un deal de nisip. Pe dealul de nisip se aflau urme de rață sălbatică *damwmindjari* (damburindari sau *waburunggu*); aceste păsări mâncau *murnji*, sau rădăcini de arahide sălbatice. Pe partea opusă se afla un deal mare și sterp, pe suprafața căruia se aflau urme de *djanda goanna*, precum și de multe păsări. Și acolo creștea un copac *gamaru* cu nuci necomestibile, asemănătoare „mărului”. Acest copac este sacru; este un copac *jirijiri bull*-roarer și astăzi doar cei foarte bătrâni îl

pot privi. Aici, Djanggawul s-a oprit și a auzit din nou strigătul cacaduului negru *ngadili* (dangadilji sau *rirambung*). Și aici se află groapa sacră cu apă, *milngur*, pe care Djanggawul a făcut-o introducând stâlpul *mauwulan rangga*: un izvor țâșnește din el până la plajă. Se spune că cele patru Ființe au intrat în această groapă și și-au așezat tabăra înăuntru.

Mai târziu, au mers mai departe și au văzut două *djanda goanna* odihnindu-se pe vârful unui deal. „Ah”, a spus Fratele, ”sunt foarte surprins să văd această *goanna*. Mai bine aș spune „Visând” (*wongar*) la această țară.” *Bangguli* este numele sacru „interior” al *goannelor.* Goanna s-a târât pe suprafața netedă a dealului, dislocând nisipul. A încercat să se urce pe stâlpul sacru *djuda* (adică copacul) pe care Djanggawul îl plasase acolo, dar nu a putut, pentru că Djanngawul era încă acolo. Astăzi, arborele *djuda* (sau scoarță „neagră”) este încă acolo, la Mauwulanggalngu, unde a crescut din *rangga* sacră.

După ce au părăsit dealurile de nisip, Djanggawul a continuat să meargă. Lângă plaja din Gumararanggu (numită după arborele *gamaru* de acolo), tot pe peninsula Port Bradshaw, au auzit zgomotul făcut de vulpea zburătoare *malgu* neagră și au văzut mai multe dealuri de nisip și *goanna*, precum și viermi de plajă *gunjan*.

Ajungând pe insula Wabilinga, care mai târziu avea să devină o mare așezare macassană, i-au văzut pe locuitorii *baijini* care lucrau acolo. Găteau *trepang*, acolo unde se află și astăzi copacii de *tamarind*. Djanggawul au fost foarte tulburați și le-au spus *baijinilor*: „Baijini, mai bine te muți de aici la tine acasă; căci acest loc trebuie să ne aparțină și vom înființa un loc sacru.” Așa că unii dintre *baijini* s-au mutat în cealaltă parte a insulei, iar alții s-au dus la Dagu (vagin sau vulvă) pe continent. Dar au lăsat în urmă pe insulă cenușa focurilor lor, barele alungite încrucișate pe care erau lăsate să se usuce *trepang*-ul lor, câteva colibe și o „lingură” sau un polonic pentru amestecat *trepang*-ul *djiru*. Djanggawul a luat-o și s-a uitat la ea. „Ah”, a spus el, ”aceasta este o culoare frumoasă. O voi lua pentru mine.” *Djiru*-ul era negru, o culoare pe care Djanggawul o folosea acum pentru prima dată, împreună cu negrul provenit de la cărbunele din cenușa focurilor Baijini. În acest fel, localitatea a devenit parțial *dua*, de la Djanggawul, și parțial *jiritja*, de la Baijini.

O altă Ființă Ancestrală *jiritja*, numită Laintjung, a fost, de asemenea, prezentă la acest loc. El a făcut schimb de daruri cu Djanggawul, iar în schimbul unor sfori roșii cu pene de papagal le-a dat niște modele negre de clan și sfori din blană de opossum. De aceea, astăzi, fiecare jumătate are ceva ce aparține celeilalte: *jiritja* a luat din *dua* și invers. Lui Laintjung i s-au dat și o centură *jiridbald* cu pene roșii de papagal și niște brățări *judumiri*. Deținea, de asemenea, o bucată de pânză pe care o obținuse de la Baijini, dar Djanggawul a refuzat să ia nimic din acestea. Se pare că Djanggawul venise pregătit pentru această întâlnire cu membrii jumătății *jiritja*. Aproape că se așteptaseră la probleme din partea lor când le-au cerut celor din Baijini să se miște și aveau pregătiți saci *gundmara* (denumiți „interior”) pentru luptă.

Lăsând în urmă insula Wabilinga, Djanggawul s-au mutat la Gagubam, unde au auzit pasărea de mangrove *djawuldjawul* cântând dimineața devreme. După aceea, au auzit plângeri de „oameni și copii”; și aici se pot vedea urme de spirite ale copiilor pe stânci. Acestea sunt spiritele care încă nu s-au născut și rămân în uterul surorii mai mari, Bildjiwuraroiju. După ce au părăsit Gagubam, Djanggawul a trecut pe lângă Bauwuling (sau Bauwijara), unde au văzut somn *bauwaldja* înotând după pești mici și melci *bunabi trepang*. Și deasupra Bauwulingului, în fântâna cu apă dulce de pe uscat, înconjurată de mangrove și apă sărată, se aflau deșeuri de *biabia* de la *trepang*.

După ce au petrecut ceva timp în regiunea Port Bradshaw, stabilind locuri sacre, au decis să meargă pe plajă spre Golful Caledon; Dar erau atât de mulți oameni totemici în acele părți încât s-au urcat din nou în canoe și au vâslit până la Gambuga(wi) în Golful Caldeon, pe teritoriul grupului lingvistic Karlpu. Se spune că acolo au făcut un loc sacru și au pus *djuda* speciale. Acestea erau embleme *rangga* pe care, împreună cu altele, le căraseră din Bralgu în covorașul *ngainmara*, iar copacii răsăreau pe măsură ce erau împinși în pământ.

După ce au făcut asta, au privit în sus și au văzut un miraj mare de nor uscat, numit *wulma*. Venea din Buguwolumiri, în țara grupului lingvistic Djapu, spre „partea de jos” (sau de sud) a Golfului Blue Mud; așa că au călătorit spre acel loc și au pus mai multe *vise* acolo. Clitorisul și penisul lor încă se târau pe pământ.

Apoi au văzut o altă *wulma* spre „vârful” Golfului Blue Mud, la Bugaliji, pe teritoriul grupului lingvistic Djarlwak. Au vâslit în jurul coastei până în acel loc şi au lăsat *vise* acolo. Apoi, abandonându-şi canoea, au mers pe jos prin tufişuri până au ajuns la Balimauwi; aceasta se află tot în regiunea Djarlwak, pe malul nordic al râului Rose. Au făcut o tabără mare, construind o serie de colibe de diferite „nuanţe”, care astăzi sunt copaci din lemn de buzunar; şi acolo au aşezat şi multe *vise*.

Astfel, în cea mai mare parte a ţării din jurul Portului Bradshaw, sub Jelangbara aproape până la râul Rose, de-a lungul coastei şi chiar puţin mai în interiorul ţării, Djanggawul au lăsat desene speciale legate simbolic de ei înşişi şi de fiinţele totemice. Au lăsat, de asemenea, embleme sacre *rangga*, cum ar fi *djuda*, *djanda* (goanna) şi *mauvulan* (asociate cu izvoarele de apă), precum şi coşuri sacre. În plus, în toate aceste locuri şi-au stabilit cultul, cu cântece şi ritualul ceremoniilor *dua moiety nara*.

În timp ce se aflau la Balimauwi, au privit în sus spre cerul nord-vestic şi au văzut o *wulma* mare atârnând deasupra Ngaluwi („în interiorul” numelui Waguralgu) în Golful Arnhem, pe teritoriul grupurilor lingvistice Ngeimil şi Dadawi. Djanggawul au ajuns în cele din urmă în acest loc şi şi-au făcut o tabără, punând acolo multe *vise*. Au construit o capcană pentru peşti şi au prins mulţi peşti pentru a-i mânca. Au pus şi palmierul bananier sălbatic, iar Djanggawul, cu *rangga* sa *mauwulan*, a făcut găuri în pământ din care curgea apă.

După un timp, au părăsit Ngaluwi, mergând până au ajuns la Gulugboi(wi), unde au făcut o „umbră” mare. Şi-au înfipt *djuda* în pământ şi au răsărit copaci; şi au pus acolo plantele *banggada*.

La Daramur (sau Darar'woi), în interiorul golfului Arnhem, Djanggawul a văzut o *djanda goanna* într-o mlaştină cu apă dulce acoperită cu frunze de bananier sălbatic *dara*; aceasta se afla în teritoriul Ngeimil.

Mai departe, pe o fântână Mingu, tot în ţinutul Ngeimil, o *djanda* a ieşit dintr-o fântână deschisă care conţinea frunziş de bananier parţial scufundat: răsăriseră lăstari noi, acoperind complet suprafaţa apei.

Trecând spre Djaddjananggu (de asemenea, Ngeimil), au găsit o mlaştină unde au văzut peşti *waragai* sau *marabinj*; Şi aici au văzut rădăcini şi frunziş de crin, cu flori şi multe raţe. În apropiere se afla *billabong*-ul Maijulwi, unde crinul *dadam*, cu bulbii săi rotunzi comestibili, creştea din abundenţă. Însuşi Fratele Djanggawul a declarat o parte din Maijulwi sacră, astfel încât astăzi doar două poteci, câte una pe fiecare parte, duc până la malurile sale; femeile pot merge pe una dintre acestea doar pentru a lua apă şi trebuie să se întoarcă întotdeauna pe acelaşi drum.

Continuând mai departe, Djanggawul a ajuns la Nganmaruwi, unde au ridicat o altă „umbra” mare. În tot timpul cât au stat pe continentul australian, nu se menţionează că Fratele ar fi avut coit cu Surorile sale: dar cât timp locuiau aici, el i-a spus lui Bildjiwuraroiju: „Vreau să copulez cu tine, Soră”.

Dar Sora cea mare era timidă. „De ce?”, l-a întrebat ea.

„Vreau să pun câţiva oameni în acest loc”, a răspuns Fratele.

Aşa că i-a ridicat clitorisul şi şi-a introdus penisul lung. A făcut acelaşi lucru cu Miralaidji. Aşa că au continuat să locuiască acolo, iar el s-a copulat aşa cum face un soţ cu soţiile sale.

După un timp, Bildjiwuraroiju a rămas însărcinată, iar fratele ei i-a spus: „Soră, pot să te văd?”

„Pentru ce?”, a întrebat ea. „Pentru că vreau să pun nişte oameni în acest loc.”

„Bine”, a răspuns ea. Şi-a deschis puţin picioarele, sprijinindu-şi clitorisul pe piciorul stâng. Fratele s-a aşezat în faţa surorii sale şi şi-a introdus degetul arătător în vaginul ei, până la prima articulaţie. Apoi l-a tras şi, în acelaşi timp, a ieşit un băieţel. Bildjiwuraroiju a avut grijă să-i deschidă picioarele doar puţin; dacă le-ar fi desfăcut, ar fi ieşit copii din ea, căci ţinea mulţi oameni depozitaţi în uterul ei. Aceşti oameni (sau copii) din uterul ei erau ca nişte embleme *rangga* păstrate în covoraşul *ngainmara* conic, căci acesta din urmă este un simbol al uterului.

În timp ce băieţelul a ieşit, Fratele a stat ascultând sunetul plânsului său. De îndată ce a auzit asta, l-a apucat pe copil şi l-a pus pe iarba din apropiere. Apoi s-a întors la sora sa şi a văzut o fetiţă ieşind. După ce a plâns, a ridicat-o uşor şi a aşezat-o sub covoraşul *ngainmara*, care servea la

adăpostul ei de soare. Plânsul unui bărbat „Copil” este *akai-'dugung*, un sunet puternic și „greu”; în timp ce cel al unei fete este *akai njumulgunin*, un „sunet mic”.

Apoi, un alt copil de sex masculin a ieșit din Sora cea mare și a fost pus în iarbă de către Frate. Ea a continuat să nască copii de ambele sexe; când a terminat, și-a închis picioarele, iar Fratele Djanggawul i-a spus:

„Soră, aceşti băieți îi vom pune în iarbă, ca mai târziu, când vor creşte mari, să aibă mustăți; acele mustăți sunt din iarbă. Vom face întotdeauna asta când vom îndepărta copiii de sex masculin. Și aceste fetițe le-am pus sub covorașul *ngainmara*, ascunzându-le acolo. Asta pentru că trebuie să fie netede și moi și să nu aibă păr pe corp și pentru că fetele sunt cu adevărat sacre. Trebuie ținute sub *ngainmara*, la fel cum sunt păstrate emblemele *rangga*. Vom face întotdeauna asta când vom îndepărta fetele.”

Djanggawul au părăsit apoi acest loc. Copiii pe care i-au născut au crescut și s-au căsătorit și au fost strămoșii actualilor aborigeni din acele părți. Și din acest moment, Cele Două Surori au rămas mereu însărcinate, din cauza actului sexual cu fratele lor.

— Ronald M. Berndt. *Djanggawul: Un cult religios aborigen din nord-estul Țării Arnhem*. New York: Biblioteca Filosofică, 1953, pp. 24—28.

ARANDA

Mitul Marelui Tată

Accentul foarte puternic pus pe dominația masculină în organizarea socială a poporului Aranda din Australia Centrală este cel mai evident în acest mit: Karora, unul dintre marii strămoși totemici, visează și dă naștere animalelor și apoi copiilor (de sex masculin) prin buric și subțiori. Probabil natura protejată a unei axile, forma sa cupată și faptul că secretă transpirație - similară din punct de vedere structural cu o gură, care produce salivă și cuvinte, și cu un uter, care produce secreții vaginale și bebeluși - o califică drept o sursă de fertilitate masculină divină.

Marele Karora doarme și visează, trezindu-se doar pentru a-și găsi noii copii și pentru a-i inspira cu chemarea și dansul emoționant al raiankintja, apoi doarme din nou sub pământul australian pentru totdeauna.

La început, totul se odihnea într-un întuneric perpetuu: noaptea asuprea tot pământul ca un tufiș impenetrabil. Strămoșul *gurra* - pe nume Karora - dormea în noaptea veșnică, chiar în fundul pârâului Ilbalintja; încă nu era apă în el, ci totul era pământ uscat. Deasupra lui, pământul era roșu de flori și acoperit de multe ierburi; și un mare *tnatantja* [stâlp ceremonial] se legăna deasupra lui. Acest *tnatantja* răsărise din mijlocul stratului de flori purpurii care creștea peste pârâul Ilbalintja. La rădăcina sa se odihnea capul lui Karora însuși: de acolo se înălța spre cer ca și cum ar fi lovit chiar bolta cerului. Era o creatură vie, acoperită cu o piele netedă ca pielea unui om.

Și capul Karorei zăcea la rădăcina marelui *tnatantja*: el se odihnise așa de la început.

Și Karora se gândea, iar dorințele și poftele îi treceau prin minte. Bandicooții au început să-i iasă din buric și din axile. Au țâșnit prin gazonul de deasupra și au prins viață.

Și acum zorii începeau să se ivească. Din toate părțile, oamenii au văzut o nouă lumină apărând: soarele însuși a început să răsară la Ilbalintja și a inundat totul cu lumina sa. Atunci strămoșul *gurra* s-a hotărât să se ridice, acum că soarele se înălța tot mai sus. A țâșnit prin crusta care îl acoperise: iar gaura căscată pe care a lăsat-o în urmă a devenit Udarea Ilbalintja, umplută cu sucul dulce și întunecat al mugurilor de caprifoi. Strămoșul *gurra* s-a ridicat, simțind foame, deoarece puterile magice se eliberaseră din corpul său.

Încă se simte amețit; încet, pleoapele încep să-i clipească; apoi le deschide puțin. Bâjbâie în starea sa amețită; simte o masă mișcătoare de *bandicooți* în jurul lui. Acum stă mai ferm pe

picioare. Gândește, își dorește. În marea sa foame, apucă doi *bandicooți* tineri; îi gătește la mică distanță, aproape de locul unde stă soarele, în solul alb-incendiat încălzit de soare; numai degetele soarelui îi oferă foc și cenușă fierbinte.

Foamea fiind potolită, gândurile i se îndreaptă către un ajutor. Dar acum se apropie seara peste pământ; soarele îi ascunde fața cu un văl din șnur de păr, îi acoperă corpul cu pandantive din șnur de păr, dispare din vederea oamenilor. Și Karora adoarme, întinzându-și brațele în ambele părți.

În timp ce doarme, ceva iese de sub axilă în formă de *bull-roarer* [o bucată de lemn sculptată care, atunci când este învârtită în ceremonii, produce un zgomot asurzitor]. Ia formă umană și crește într-o singură noapte până devine un tânăr adult: acesta este primul său fiu. Noaptea, Karora se trezește, pentru că simte că brațul său este apăsat de greutatea a ceva greu: își vede primul fiu întins lângă el, cu capul sprijinit pe umărul tatălui său.

Se ivesc zorii. Karora se ridică; el scoate strigătul puternic și vibrant cunoscut sub numele de *raiankintja*. Fiul este astfel trezit la viață. Se ridică; dansează dansul ceremonial în jurul tatălui care stă împodobit cu desene ceremoniale complete, lucrate cu sânge și puf de pene. Fiul se clatină și se împiedică; este încă doar pe jumătate treaz. Tatăl își pune corpul și pieptul într-un tremur violent; apoi fiul își pune mâinile peste el. Prima ceremonie a luat sfârșit.

Fiul este acum trimis de tatăl său să omoare mai mulți *bandicooți* care se joacă liniștit în apropiere, la umbră. Fiul îi aduce înapoi tatălui său, care îi gătește în pământul strălucitor de soare ca înainte și împarte carnea gătită cu fiul său. S-a făcut din nou seară și curând amândoi dorm. Încă doi fii i se nasc tatălui în acea noapte, de la subraț; pe aceștia îi cheamă la viață a doua zi dimineață prin strigătul *raiankintja*, ca și înainte.

Acest proces se repetă timp de mai multe zile și nopți. Fiii vânează; iar tatăl aduce la viață un număr tot mai mare de fii în fiecare noapte - chiar și cincizeci în unele nopți. Dar sfârșitul nu poate fi amânat prea mult; în curând, tatăl și fiii au reușit să devoreze toți *bandicooții* care izbucniseră inițial din corpul Karorei. În foamea lor, tatăl își trimite fiii la o vânătoare de trei zile, pentru a cutreiera marea Câmpie Ilbalintja până laIninta și Ekallakuna. Ore întregi caută cu răbdare printre iarba înaltă și albă, în semilumina întinderii aproape nelimitate de copaci *mulga*. Dar vastul desiș de *mulga* este lipsită de *bandicooți* și trebuie să se întoarcă. Este a treia zi.

Fiii se întorc, flămânzi și obosiți, prin marea liniște. Deodată, un sunet le ajunge la urechi, un sunet ca al unui țârâitor care se învârte. Ascultă; încep să-l caute pe omul care ar putea să-l legene. Caută și caută și caută. Înțeapă cu bețele lor de *tjurunga* în toate cuiburile și locurile de odihnă ale *bandicooților.* Deodată, ceva întunecat și păros se năpustește și dispare. Se aude un strigăt: „Uite un canabis de munte!” Își aruncă bețele de *tjurunga* după el și îi rup piciorul. Apoi aud versurile unui cântec venind de la animalul rănit:

„Eu, Tjenterama, am devenit șchiop acum. Da, șchiop; și veșniciile purpurii se agață de mine. Sunt un om ca și tine; Nu sunt un *bandicoot*.” Cu aceste cuvinte, șchiopul Tjenterama șchiopătează.

Frații *gurra*, uimiți, își continuă drumul spre casă, la tatăl lor. Curând îl văd apropiindu-se. El îi conduce înapoi la râu. Stau în cerc pe marginea lui, unul în jurul celuilalt, lărgindu-se mereu ca niște ondulări în apa tulburată. Și apoi marele potop *pmoara* de miere dulce din mugurii de caprifoi vine dinspre est și îi înghite; îi învârte înapoi în râul Ilbalintja.

Aici a rămas bătrânul Karora; dar fiii au fost duși de potop sub pământ, într-un loc din desișul de *mulga*. Aici s-au reunit cu marele Tjenterama, al cărui picior îl rupseseră fără să știe cu bețele lor *tjurunga*.

Astăzi, pe acel nou loc ceremonial, băștinașii arată spre pietrele și rocile care reprezintă trupurile nemuritoare ale fraților *gurra*, care zac deasupra pietrei rotunde despre care se spune că este trupul lui Tjenterama; iar acest Tjenterama pe care l-au rănit este acum noul lor șef; și în toate ceremoniile *bandicoot* actuale, Tjenterama este reprezentat ca marele șef *gurra* din Ilbalintja. Karora, spun băștinașii, a rămas în casa sa originală: zace în somn veșnic pe fundul râului Ilbalintja; iar bărbații și femeile care se apropie de râu pentru a-și potoli setea o pot face doar dacă poartă în

mâini mănunchiuri de crengi verzi de *inuruna* pe care le așează pe marginea râului. Căci atunci Karora este încântat de venirea lor și zâmbește în somn.

— T. G. H. Strehlow. *Aranda Traditions*.
Melbourne: University of Melbourne Press, 1947, pp. 7-10.

KAKADU

Imberombera și Wuraka

Fertilitatea divină este, de asemenea, subiectul acestui mit aborigen, dar, spre deosebire de poporul Aranda, Kakadu proclamă puterea creatoare a laturii feminine a sacrului. În fiecare loc în care se oprește în rătăcirile sale, Imberombera, marea mamă, naște copii și îi instruiește în limbă și cultură. Între timp, gigantul ei consort, Wuraka, deși la fel de fertil, pare obosită de puterea lui și tânjește doar să se odihnească și să se alăture soarelui din est.

Wuraka a venit dinspre vest, mergând prin mare. Picioarele îi erau pe fund, dar era atât de înalt încât capul îi era mult deasupra suprafeței apei. A aterizat într-un loc numit Allukaladi, între ceea ce sunt acum cunoscuți sub numele de Munții Bidwell și Roe, pe care amândoi i-a construit. Primul său loc de dormit, după ce a ieșit pe uscat, a fost la Woralia. Apoi a ajuns la Umurunguk și astfel la Adjerakuk și Aruwurkwain, în fiecare dintre ele dormind câte o noapte.

Femeia, Imberombera, a mers și ea prin mare și a aterizat în locul cunoscut acum sub numele de Golful Malay, numele nativilor fiind Wungaran. Ea l-a întâlnit pe Wuraka la Arakwurkwain. Imberombera i-a spus: „Unde te duci?” El a spus: „Mă duc direct prin tufișuri spre soarele care răsare.” Prima limbă pe care au vorbit-o a fost *Iwaidja*, adică limba locuitorilor din Port Essington. Wuraka își purta penisul, sau *parla*, peste umăr. El i-a spus lui Imberombera, *ngainma parla nungeroboama*, penisul meu este prea greu; *ngainma wilalu jirongadda*, tabăra mea este aproape; *ngeinyimma ngoro breikul*, mergi departe.

Pe atunci nu existau oameni de culoare. Imberombera voia ca Wuraka să vină cu ea, dar era prea obosit și penisul lui era prea greu, așa că s-a așezat unde era, iar o stâncă mare, numită de băștinași Wuraka și de oamenii albi Tor Rock, s-a ridicat pentru a marca locul. Imberombera avea un stomac imens în care purta mulți copii, iar pe cap purta un inel de bambus de care atârnau mai mulți saci de igname plini cu igname. De asemenea, purta un băț foarte mare sau wairbi.

Într-un loc numit Marpur, aproape de locul unde s-au întâlnit ea și Wuraka, ea a lăsat copii spirituali, băieți și fete, și le-a spus să vorbească *iwaidja*. Ea a plantat acolo multe igname și le-a spus copiilor pe care i-a lăsat în urmă: „Dulceață de *mungatidda*, acestea sunt bune de mâncat”.

Ea a mers mai departe spre Muruni, lăsând igname și copii spirituali, spunându-le și lor să vorbească *iwaidja*. De la Muruni a mers mai departe, prin Kumara, spre Areidjut, aproape de Mamul, pe ceea ce se numește acum Pârâul lui Cooper, care se varsă în mare la nord de gura râului East Alligator. La Mamul a lăsat copii, un băiat pe nume Kominuuru, și le-a spus să vorbească limba Umoriu. Singura rezervă de hrană pe care a lăsat-o aici a fost *Murarowa* - un bulb de Cipru. A traversat pârâul și a mers mai departe spre Yiralka, dar nu a lăsat copii acolo. Aceasta era aproape de râul East Alligator, pe care l-a traversat și apoi a ajuns, succesiv, la Jeri, Kumboyu, Munguruburaira și Uramaijino, unde și-a deschis sacii cu igname și a împrăștiat igname. A mers mai departe spre Jaiyipali, unde a lăsat din nou provizii de hrană. A căutat un loc bun de campare și, mai întâi, s-a așezat într-o baltă de apă, dar lipitorile au venit în număr mare și s-au agățat de ea, așa că a ieșit din apă și a decis să campeze pe uscat, spunând că va merge în tufișuri. În consecință, a făcut acest lucru și a campat la Inbinjairi. Aici a aruncat semințele de bambus, Koulu, în toate direcțiile și a lăsat și copii, dintre care unul era un băiat pe nume Kalangeit Nuana.

În timpul călătoriei, Imberombera a trimis diverşi copii spirituali în diferite părţi ale ţării, spunându-le să vorbească limbi diferite. I-a trimis în zece locuri, în fiecare caz instruindu-i după cum urmează:

Gnaruk ngeinyimma tjikaru, gnoro Koranger.
Watta ngeinyimma tjikaru, gnoro Kumboyu.
Kakadu ngeinyimma tjikaru, gnoro Munganillida.
Witji ngeinyimma tjikaru, gnoro Miortu.
Puneitja ngeinyimma tjikaru, gnoro Jaijipali.
Koarnbut ngeinyimma tjikaru, gnoro Kapalgo.
Ngornbur ngeinyimma tjikaru, gnoro Illari.
Umbugwalur ngeinyimma tjikaru, gnoro Owe.
Djowei ngeinyimma tjikaru, gnoro Nauillanja.
Geimbio ngeinyimma tjikaru, gnoro Waimbi.

Primul cuvânt din fiecare dintre acestea este numele unei limbi pe care copiii urmau să o vorbească; *ngeinyimma* înseamnă tu sau al tău; *tjikaru* înseamnă vorbire sau limbă; *gnoro* înseamnă a merge, iar ultimul cuvânt este numele locului în care i-a trimis. Fiecare dintre aceste locuri este considerat locul central de campare al triburilor respective.

— B. Spencer. *Triburile native din Teritoriile de Nord*.
Londra: 1914. pp. 276-278.

YAMI

Izbucnitorii

Atunci când miturile creației sunt repovestite și se efectuează reconstituiri rituale, timpul începuturilor este recuperat; adică, timpul prezent, altfel relativ, este înțeles ca fiind structural similar și ancorat în timpul absolut. Oamenii care participă la ceremonii ajung să se înțeleagă pe ei înșiși într-un context „sacru”, precum și „profan”, și se văd făcând acum ceea ce zeii au făcut atunci și fac întotdeauna. Prin aceste ritualuri, oamenii ajung să înțeleagă natura formală a vieții lor și să vadă cum se încadrează într-un model absolut stabilit la început și perceptibil în cele mai profunde dimensiuni ale lor înșiși. Acest model poate fi la fel de generalizat ca nașterea, inițierea, căsătoria, bătrânețea și moartea; în astfel de cazuri în care experiența este universală, toate religiile vor ritualiza evenimentele în moduri similare. Sau modelul poate fi mai specific și localizat, având legătură cu un anumit aspect al vieții într-o singură cultură.

Un astfel de ritual este atașat acestui mit al creației Yami, un popor indonezian care trăiește pe insula Batel-Tobago, în largul coastei de sud-est a insulei Formosa. Ei repetă mitul eroilor culturii cerului și pământului, descoperirea metalelor și eforturile lor comune în descoperirea construcției corecte a ambarcațiunilor, astfel încât să poată face aceste lucruri acum așa cum au făcut eroii, așa cum ar trebui făcute. Și, de asemenea, ei îndeplinesc ritualul astfel încât să se poată simți nu doar aparținând momentului, ci și parte a unui proces etern și sacru.

„Insula Yami este frumoasă”, a spus zeul, privind în jos spre lumea plată, și a aruncat o piatră mare în locul care este acum satul Ipaptok. Satul este numit așa deoarece acolo crește planta care produce fasole numită *paptok*, pe care primul om a folosit-o ca hrană.

Piatra mare a căzut peste Ipaptok, și din ea a țâșnit un om. Îi era foame când a ieșit prima dată și a mâncat *paptok*. Apoi a mers spre mare.

A văzut că un bambus creştea lângă mare şi, în timp ce se uita, s-a desprins şi a ţâşnit un alt om.

„Cine suntem noi?”, a spus unul. „Suntem oameni”, a spus celălalt.

Fiul bambusului a mers într-o direcţie şi a găsit argint într-un loc numit Kasavilugan. Fiul pietrei a mers în altă direcţie şi a găsit fier într-un loc numit Imasapau. S-au întors la casa lor şi au bătut fierul dur şi argintul moale.

Într-o zi, articulaţia genunchiului drept al fiului bambusului s-a umflat şi l-a mâncat şi un copil a ţâşnit; Din articulaţia genunchiului stâng a ieşit o fată. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu fiul pietrei: din genunchiul său drept a ieşit un băiat; din genunchiul său stâng a ieşit o fată.

Aceşti copii au crescut şi s-au căsătorit. Fiica fiului pietrei s-a căsătorit cu fiul fiului bambusului, iar generaţiile fericite au urmat.

Oamenii şi-au construit canoe. Dar fiul bambusului nu putea doborî copacii grei cu toporul său de argint. „Dă-mi fierul”, a spus el, ”să tai copacul greu”. Aşa că oamenii au aflat că toporul de argint era prea moale pentru tăierea lemnului, dar pentru că iubeau argintul, şi-au făcut căşti de argint. Astăzi poartă căşti de argint împodobite cu frumoase forme de frunze de argint atunci când lansează canoele pentru Festivalul Peştilor Zburători şi efectuează ceremonia de chemare a peştilor.

Au construit canoe şi le-au lansat la apă în timp ce cântau. Erau foarte frumoase, sculptate cu copaci şi valuri şi pictate cu negru, alb şi roşu. Fiul pietrei a fixat coaste pe exteriorul canoei sale; fiul bambusului a pus coaste pe interiorul canoei sale. Când canoea fiului bambusului a fost împinsă în mare, s-a rupt. Când canoea fiului pietrei a intrat în mare, a avut o scurgere. „E rău”, a spus el. A căutat repede ceva pentru a astupa scurgerile şi a ales fibra arborelui *kulau*. Când scurgerile au fost oprite, ”Reparat”, a spus el. Şi oamenii folosesc această fibră astăzi pentru a astupa o scurgere.

Astfel, oamenii au învăţat să facă canoe şi să devină pescari. În fiecare an, în timpul sezonului peştilor zburători, îşi organizează Festivalul Peştilor Zburători. În această perioadă, nimeni nu va ofensa peştii minunaţi scuipând în mare sau aruncând pietre în apă. Pescuiesc noaptea la lumina torţelor, cu torţe la capătul fiecărei canoe. Ei îndeplinesc ceremonia sacră a chemării peştilor şi cântă acest cântec:

Din Ipaptok, locul izbucnirii omului,
Primul a coborât în câmpia mării.
El a îndeplinit ritualul chemării peştilor;
Torţa a fost aprinsă: iar peştii au fost orbiţi de flăcări.

— Maria Leach. *Începutul*.
New York: Funk şi Wagnalls, 1956, pp. 159-161.
— Bazat pe Arundel Del Re. *Mituri despre creaţie ale nativilor formosani*.
Tokyo: 1951.

NEGRITOS

Poporul visător

Negritos sunt pigmei din Orientul Îndepărtat, care trăiesc în zone izolate ale peninsulei Malay, şi care se întreţin prin metode primitive de cules hrană, vânătoare şi pescuit. Mitul lor de creaţie prevede un început haotic, apos, adus la ordine de gândacul de bălegar, care a format pământul din noroi. Cuplul divin Pedn şi Manoid a coborât apoi pe pământ şi a creat copii printr-un fel de formaţiune mentală generativă: Manoid a visat un copil, iar dintr-un copac (falus) Pedn a cules un fruct (sămânţă) care s-a transformat în chiar copilul pe care l-a cerut.

La început existau doar Pedn şi Manoid, soţia sa. Soarele era deja acolo, dar nu şi pământul. Apoi Tahobn, gândacul de bălegar, a creat pământul trăgându-l din noroi. Soarele l-a uscat şi l-a întărit. Când Pedn şi Manoid au văzut pământul, au coborât la el. Când pământul a luat fiinţă, au crescut copaci din el, dar nu existau animale sau păsări. Pedn şi Manoid au avut doi copii în felul următor. Manoid a visat un copil şi l-a implorat pe Pedn să-i dea unul. Pedn a ieşit să ia nişte fructe şi a întins o pânză pe care fructul să cadă pe el şi, când fructul a căzut, s-a transformat într-un copil care a început să ţipe. Era un băiat. Manoid a visat din nou, de data aceasta o fetiţă şi l-a implorat pe soţul ei să i-o dea, aşa că Pedn a făcut ca înainte şi fructul care a căzut în pânză s-a transformat într-o fată. Băiatul era Capai (identificat... ca pasărea *kakuh*), iar fata se numea Pa'ig (identificat... cu *baul*, broasca ţestoasă). Amândoi erau *Cenoi-halek*. Deoarece nu existau oameni, s-au căsătorit şi au avut copii. Doi dintre aceştia au fost Encogen şi Kadjegn, ambii „nepoţi” ai lui Ta Pedn. Când Encogen a ajuns la o stâncă, a auzit vuietul apei. A tras o săgeată în stâncă, astfel încât apa a ţâşnit. A devenit faimos prin această faptă.

—Ivor N. Evans. *Negritos din Malaya*.
Londra: Cambridge University Press, 1937, pp. 159-160.

WEST CERAM

Mitul lui Hainuwele

Puterea generativă minunată a primelor fiinţe este subliniată în acest mit al lui Hainuwele, una dintre cele trei mari zeiţe din Ceram de Vest, în estul Indoneziei. Asemenea vegetaţiei din care se naşte, Hainuwele („Fronda Cocopalmului”) produce viaţă din propria moarte; chiar şi excrementele ei sunt bogate şi valoroase. Deşi gelozia bărbaţilor îi distruge forma, forţa vitală pe care a întruchipat-o continuă să ia forme noi, pe măsură ce plantele se nasc din părţile îngropate ale cadavrului ei.

Înfuriată din cauza crimei, zeiţa ei soră, Satene (în egală măsură virgină, vegetală şi născută pe pământ), îi obligă pe oameni să treacă printr-un test de moralitate în care unii sunt descoperiţi a fi animalele cu care s-au comportat, iar alţii sunt confirmaţi ca oameni. Ritul de trecere împarte, de asemenea, oamenii şi animalele în grupuri sociale adecvate.

După ce a ordonat lumea în acest mod, Satene pleacă spre tărâmul morţilor, separându-se şi mai mult de toţi, cu excepţia celor care pot trece cele mai riguroase încercări pentru a ajunge la ea.

Nouă familii ale omenirii au ieşit la început de pe Muntele Nunusaku, unde oamenii ieşiseră din ciorchini de bananieri. Şi aceste familii s-au oprit în West Ceram, într-un loc cunoscut sub numele de „Cele Nouă Locuri de Dans”, care se află în jungla dintre Ahiolo şi Varoloin.

Acum, printre ei era un bărbat al cărui nume era Ameta, care înseamnă „Întuneric”, ”Negru” sau „Noapte”; şi nu era nici căsătorit, nici nu avea copii. Într-o zi, a plecat la vânătoare cu câinele său. Şi după puţin timp, câinele a mirosit un porc sălbatic, pe care l-a urmărit până la un iaz în care animalul a zburat; dar câinele a rămas pe ţărm. Şi porcul, înotând, a obosit şi s-a înecat, dar bărbatul, care sosise între timp, l-a recuperat. Şi a găsit o nucă de cocos pe colţul ei, deşi pe atunci nu existau *cocotieri* în lume.

Întorcându-se la coliba sa, Ameta a aşezat nuca pe un suport şi a acoperit-o cu o pânză cu un desen de şarpe, apoi s-a întins să doarmă. Şi noaptea i-a apărut silueta unui bărbat, care a spus: „Nuca de cocos pe care ai pus-o pe suport şi ai acoperit-o cu o pânză trebuie să o plantezi în pământ; altfel nu va creşte.” Aşa că Ameta a plantat nuca de cocos a doua zi dimineaţă, iar în trei zile palmierul era înalt. Din nou trei zile şi purta flori. S-a urcat în copac pentru a tăia florile, din care voia să-şi pregătească o băutură, dar în timp ce tăia şi-a tăiat degetul şi sângele a căzut pe o frunză. S-a întors acasă pentru a-şi bandaja degetul şi în trei zile s-a întors la palmier şi a descoperit

că acolo unde sângele de pe frunză se amestecase cu seva florii tăiate, apăruse chipul cuiva. Trei zile mai târziu, trunchiul persoanei era acolo, iar când s-a întors din nou după trei zile, a descoperit că o fetiță se dezvoltase din picătura lui de sânge. În acea noapte, aceeași figură de bărbat i-a apărut în vis. „Ia-ți pânza cu modelul de șarpe", a spus el, "înfășoară-o cu grijă pe fata din *nuca de cocos* în pânză și du-o acasă."

Așa că, în dimineața următoare, Ameta s-a dus cu pânza lui la cocotier, s-a urcat în copac și a înfășurat cu grijă fetița. El a coborât cu precauție, a dus-o acasă și i-a dat numele Hainuwele. Ea a crescut repede și în trei zile a devenit o tânără fată. Dar nu era ca o persoană obișnuită; căci atunci când răspundea chemării naturii, excrementele ei constau din tot felul de articole valoroase, cum ar fi mâncăruri chinezești și gonguri, astfel încât tatăl ei a devenit foarte bogat.

Și cam în acea perioadă urma să se celebreze în locul celor Nouă Locuri de Dans un mare Dans *Maro*, care urma să dureze nouă nopți întregi, la care urmau să participe cele nouă familii ale omenirii. Acum, când oamenii dansează *Maro*, femeile stau în centru și de acolo întind nucă de betel către bărbați, care formează, dansând, o spirală mare de nouă ori. Hainuwele stătea în centru la acest festival *Maro*, împărțind nucă de betel către bărbați. Și în zori, când s-a terminat spectacolul, toți s-au dus acasă la culcare.

În a doua noapte, cele nouă familii ale omenirii s-au adunat pe al doilea teren; căci atunci când se sărbătorește *Maro*, acesta trebuie interpretat în fiecare seară într-un loc diferit. Și încă o dată, Hainuwele a fost plasată în centru pentru a le da dansatorilor nucă de betel; dar când aceștia au cerut-o, ea le-a dat coral în schimb, pe care toți l-au găsit foarte frumos. Dansatorii și ceilalți, de asemenea, au început apoi să se înghesuie să ceară betel, iar ea le-a dat coral. Și așa a continuat spectacolul până în zori, când s-au dus cu toții acasă să doarmă.

În noaptea următoare, dansul a fost reluat pe un al treilea teren, cu Hainuwele din nou în centru; dar de data aceasta ea a dat frumoase farfurii chinezești din porțelan, iar toți cei prezenți au primit o astfel de farfurie. În a patra noapte a dat farfurii mai mari din porțelan, iar în a cincea, cuțite mari de tufiș; în a șasea, cutii de betel din cupru frumos lucrate; în a șaptea, cercei de aur; și în a opta, gonguri glorioase. Valoarea articolelor creștea, astfel, de la o noapte la alta, iar oamenii considerau acest lucru misterios. S-au adunat și au discutat problema. Toți erau extrem de geloși că Hainuwele putea distribui o asemenea bogăție și au decis să o omoare. Prin urmare, în a noua noapte, când fata a fost din nou plasată în centrul terenului de dans, pentru a împărți nucă de betel, bărbații au săpat o groapă adâncă în zonă. În cercul cel mai interior al marii spirale de nouă ori, bărbații familiei Lesiela dansau și, în cursul mișcării lente și ciclice a spiralei lor, au împins-o pe fata Hainuwele spre gaură și au aruncat-o înăuntru. Un cântec *Maro* puternic, cu trei voci, i-a înecat strigătele. Au acoperit-o repede cu pământ, iar dansatorii l-au călcat în picioare ferm cu pașii lor. Au dansat până în zori, când festivalul s-a încheiat și oamenii s-au întors la colibele lor.

Dar când festivalul *Maro* s-a încheiat și Hainuwele nu s-a mai întors, tatăl ei a știut că fusese ucisă. A luat nouă crengi dintr-o anumită plantă asemănătoare unui tufiș, al cărei lemn este folosit la formarea oracolelor și cu acestea a reconstruit în casa sa cele nouă cercuri ale Dansatorilor *Maro*. Apoi a știut că Hainuwele fusese ucis în Terenul Dansului. A luat nouă fibre din frunza de cocotier și s-a dus cu ele la locul dansului, le-a înfipt una după alta în pământ și cu a noua a ajuns la ceea ce fusese cercul cel mai interior. Când a înfipt a noua fibră în pământ și a scos-o, pe ea se aflau niște fire de păr și sânge ale lui Hainuwele. A dezgropat cadavrul și l-a tăiat în mai multe bucăți, pe care le-a îngropat în toată zona din jurul Terenului Dansului - cu excepția celor două brațe, pe care le-a dus fecioarei Satene: a doua dintre fecioarele Dema supreme din Ceram de Vest. În momentul apariției omenirii, Satene ieșise dintr-o banană necoaptă, în timp ce restul provenea din banane coapte; și acum ea era conducătoarea tuturor. Dar porțiunile îngropate ale lui Hainuwele, între timp, se transformau deja în lucruri care până atunci nu existaseră nicăieri pe pământ - mai ales, anumite plante tuberoase care au fost principala hrană a oamenilor de atunci încoace.

Ameta a blestemat omenirea, iar fecioara Satene era furioasă pe oameni pentru că uciseseră. Așa că a construit pe unul dintre locurile de dans o poartă mare, formată dintr-o spirală de nouă ori, asemenea celei formate de bărbații din dans; și a stat pe un buștean mare în interiorul acestei porți, ținând în ambele mâini cele două brațe ale lui Hainuwele. Apoi, chemând oamenii, le-a spus:

„Pentru că ați ucis, refuz să mai locuiesc aici: astăzi voi pleca. Așa că acum trebuie să încercați cu toții să veniți la mine prin această poartă. Cei care vor reuși vor rămâne oameni, dar celor care vor eșua li se va întâmpla altceva.”

Au încercat să treacă prin poarta spiralată, dar nu toți au reușit, iar toți cei care au eșuat au fost transformați fie în animale, fie în spirite. Așa s-a întâmplat ca porcii, căprioarele, păsările, peștii și multe spirite să locuiască pe pământ. Înainte de atunci existaseră doar oameni. Cei care au trecut, însă, au mers spre Satene; unii la dreapta bușteanului pe care stătea ea, alții la stânga; și pe măsură ce fiecare trecea, ea îl lovea cu unul dintre brațele lui Hainuwele. Cei care mergeau la stânga trebuiau să sară peste cinci bețe de bambus, cei la dreapta, peste nouă, iar din aceste două grupuri, respectiv, s-au născut triburile cunoscute sub numele de Cinci și Nouă. Satene le-a spus: „Plec astăzi și nu mă veți mai vedea pe pământ. Abia când veți muri mă veți mai vedea. Totuși, chiar și atunci va trebui să parcurgeți o călătorie foarte dificilă înainte de a mă ajunge.”

Și cu aceasta, a dispărut de pe pământ. Acum locuiește pe muntele morților, în partea de sud a Ceramului de Vest, și oricine dorește să meargă la ea trebuie să moară. Dar drumul spre muntele ei trece peste alți opt munți. Și de atunci au existat nu doar oameni, ci și spirite și animale pe pământ, în timp ce triburile oamenilor au fost împărțite în Cinci și Nouă.

— Adolf E. Jensen. „*Die mythische Welt betrachtung der alten Pflanzer-Volker.*” Eranos Jahrbuch 1949. Zurich: Rhein-Verlag, 1950, pp. 34-38
— Citat în Joseph Campbell. *The Masks of God: Primitive Mythology.* New York: Viking Press, 1959, pp. 173-176.

MELANESIA

Patru mituri ale creației

Întinzându-se peste 6.000 de kilometri în Pacificul de Vest, din Noua Guinee până în Fiji, Melanesia cuprinde Insulele Solomon, Noile Hebride, Noua Caledonie și Insulele Amiralității, printre multe altele. Deși culturile melaneziene au fost drastic și similar alterate de exploatarea frenetică de care au suferit din partea europenilor colonizatori (mult prea frecvent instigați de misionarii creștini), ele erau inițial destul de diverse. Cu toate acestea, împărtășeau o lipsă generală de interes pentru cosmologia radicală, punând la îndoială originea grupurilor lor sociale și a pământului, dar rareori ocupându-se de crearea lumii ca atare, cu atât mai puțin de Ființa Însăși.

În cele patru mituri ale creației schițate aici, sunt evidențiate câteva teme comune: apariția (aici dintr-o plantă, nu din pântecele pământului), competiția dintre eroii culturali care sunt frați (adesea un ecou mitic al cuceririi tribale și al fuziunii finale, unde zeul învingătorului își asumă un rol adecvat față de zeul învinșilor) și, acolo unde este prezent un zeu suprem, o zeitate adormită care provoacă lumina și întunericul și astfel stabilește prima ordine a haosului, dar care lasă restul creației fiului său mai imanent și mai activ.

I. Popoarele papuașe Keraki din sud-vestul Noii Guinee spun că primii oameni au ieșit dintr-un palmier. Gainji a fost Marele Creator. El a auzit un murmur de voci în interiorul palmierului și i-a eliberat pe vorbăreți în grupuri care vorbeau aceeași limbă. Aceasta explică existența diferitelor limbi în lume.

II. În Noile Hebride... oamenii povestesc despre doi Tagaro, eroi culturali gemeni, unul foarte înțelept, unul prost. Tagaro, înțeleptul, a creat alimente și artefacte utile pentru om; celălalt Tagaro a creat lucruri inutile și a împiedicat sau a stricat munca fratelui său într-o asemenea măsură încât a trebuit să fie păcălit și să iasă din această lume.

III. Oamenii din San Cristobal îl au pe Agunua, care a creat marea și pământul, a provocat furtuni și a creat bărbați și o femeie. Agunua a făcut ploile să cadă pentru a-și potoli propria sete. Și el a avut un tovarăș de companie căruia i-a dat o ignamă. I-a spus fratelui să o planteze și din această ignamă primordială au crescut toți bananierii și migdalii, nucile de cocos și alte fructe. Dar odată fratele a ars o grămadă de igname, făcând astfel ca unele plante să devină necomestibile pentru totdeauna.

IV. În Insulele Fiji, oamenii spun că la început nu exista pământ - niciun pământ în afară de țara zeilor. Exista doar marea, iar marea era peste tot. Cerul care era deasupra mării nu atingea nimic altceva decât marginea mării. Nu exista zi luminoasă, nici noapte. Un amurg slab se întindea peste apă.

Țara zeilor era o insulă, așa cum este și acum. Nimeni nu știe cu siguranță unde se află, dar bătrânii spun că plutește în mare la marginea lumii chiar în punctul răsăritului. Oamenii din Kandavu spun că au văzut-o la orizont luminată de soare, dar când își îndreaptă canoele spre ea, dispare înainte ca ei să poată ajunge.

Ndengei era Marele Zeu din Fiji, creatorul în formă de șarpe, care a făcut toate lucrurile și i-a învățat pe fijieni cum să construiască canoe. El era șeful Kalou-Vu, ”zeii rădăcină” din Fiji. Ei sunt numiți zei-rădăcină pentru că au fost acolo primii, zeii fijieni autentici, înrădăcinați în Fiji înainte de a exista vreo influență polineziană sau europeană.

Noaptea, Ndengei a intrat într-o peșteră de pe dealul Kauvandra ca să doarmă. Acesta este un deal din Fiji Mare. Când închidea ochii, era întuneric peste insule și oamenii numeau asta „Noapte”. Dacă se întorcea în somn, oamenii spuneau „Cutremur”. Și când Ndengei își deschidea din nou ochii, era zi, iar oamenii spuneau „Muncă” și își construiau canoele.

Ndengei nu mai acordă atenție oamenilor, ci din cauza foamei sale mari acceptă ofrande de fructe de tot felul, legume, porci și broaște țestoase. Oamenii se roagă la el pentru recolte bune.

Fiul său, Rokomautu, a creat pământul. L-a scos din fundul oceanului în mâini mari și l-a îngrămădit ici și colo. Acestea sunt Insulele Fiji.

— Maria Leach. *Începutul*. New York: Funk și Wagnalls, 1956, pp. 175-177.
— Repovestit după și bazat pe materialul din R. B. Dixon.
Mitologie oceanică, în Mitologia tuturor raselor, vol. 9.
Boston: 1916; L. Fison. *Povești din vechiul Fiji*. Londra: 1904;
și „*Mitologie melanesiană*” și „*Kalou-Va*”
în Dicționarul standard de folclor, mitologie și legendă.

INSULELE BANKS

Mitul lui Qat

În acest mit rescris din Insulele Banks, la nord de Noile Hebride din Melanezia, Qat și cei unsprezece frați ai săi (câte unul pentru fiecare lună a anului, echivalând existența acestor eroi cu timpul însuși) se nasc dintr-o piatră (o sămânță uriașă a lumii). Metafora vegetației este perpetuată atunci când Qat a format oameni din copaci și i-a insuflat spiritul cu tobele sale sacre. Probabil că oamenii ar fi fost la fel de continui în generațiile lor ca plantele dacă fratele prost al lui Qat nu i-ar fi stricat imitația, nu ar fi îngropat creaturile nou formate și astfel nu ar fi provocat moartea. Dualitatea unor astfel de eroi culturali, amestecul lor de înțelepciune și prostie, nu reflectă doar ambiguitatea oricărei puteri sacre, a cărei sursă este anterioară distincțiilor dintre bine și rău, ci poate indica și lupte sociale în care un grup a triumfat asupra altuia, iar eroii lor au făcut la fel.

Mitul este deosebit de interesant pentru descrierea începutului ca fiind plin de lumină neclintită și omogenă, la fel de lipsită de distincții interne, cât și de întuneric nesfârșit. În loc să fie nevoit să creeze ziua, așa cum este comun în miturile creației,

problema lui Qat se referă la stabilirea nopții; după ce a cumpărat-o de la vecini sau a obținut-o de la orizont (limita creației), el completează lumea cu întuneric.

Când poporul melanesian din Insulele Banks văd umbra unui nor mișcându-se rapid peste fața mării, spun „Acolo zboară Qat". Qat a creat oameni, porci și mâncare, spun ei, iar dacă un porc aleargă în casă, îl alungă cu cuvintele „Qat spune să stai afară".

Qat însuși s-a născut pe Vanna Lava (una dintre Insulele Banks), chiar centrul lumii, iar despre ce s-a întâmplat înainte nu există nicio poveste.

Qat s-a născut din spargerea unei pietre. Mama lui era o piatră mare care s-a rupt în două și Qat a ieșit și s-a numit singur. Nu avea tată; dar avea unsprezece frați. Toți locuiau împreună în satul Alo Sepere. Și acolo mama, Qatgoro, poate fi încă văzută, piatra uriașă care i-a dat naștere lui Qat.

Qat a început să creeze lucruri imediat: oameni, porci, plante și pietre - sau orice i-a venit în minte.

A creat omenirea din lemnul arborelui de *dracena*. A sculptat separat brațele, picioarele și torsurile, capetele, urechile, ochii, degetele de la mâini și de la picioare, apoi le-a asamblat pe toate, încet și cu grijă. A făcut șase figuri și, când le-a terminat, s-a apucat să le dea viață.

A așezat imaginile omului la rând și a dansat în fața lor. După un timp, s-au mișcat puțin - slab, rigid - dar s-au mișcat. Când Qat a văzut asta, a început să bată în tobă.

Curând, minunata magie ritmică a tobei a umplut aerul. Figurile au început să se miște puțin mai mult, la început încet și cu grijă, în ritmul fiecărei bătăi de tobă, apoi din ce în ce mai repede, până când și ele dansau dansul vieții tobei. În cele din urmă, au putut să stea în picioare, să meargă și să alerge singure.

Apoi Qat a împărțit cele șase figuri în bărbați și femei: trei bărbați și trei femei, astfel încât fiecare bărbat avea o soție, fiecare femeie avea un soț.

Fratele lui Qat, Marawa, a venit în timp ce Qat făcea toate acestea și s-a uitat. Marawa era cel prost; strica tot ce încerca să facă. S-a gândit că ar vrea să creeze și el niște oameni.

Așa că Marawa a tăiat un copac – un alt fel de copac, *tavisoviso* – și a sculptat din el șase figuri, așa cum făcuse și Qat. Le-a așezat, a dansat în fața lor și a bătut toba pentru a da viață figurilor, așa cum îl văzuse pe Qat făcând. Dar de îndată ce le-a văzut mișcându-se, a săpat o groapă, le-a îngropat și a plecat și le-a lăsat.

În aproximativ o săptămână și-a amintit de ele și s-a dus și a răzuit pământul. Erau putrede. Duhneau urât, iar Marawa a trebuit să-i lase îngropați în pământ. Acesta a fost începutul morții în lume.

Când Qat a făcut porcii pentru prima dată, i-a făcut să stea în picioare și să meargă pe două picioare. Dar frații lui au râs cu toții. Au arătat cu degetul și au râs și au spus că arată exact ca oamenii! Așa că, pentru a-i salva pe porci de ridicol, Qat le-a scurtat antebrațele și i-a aranjat să meargă în patru labe, așa cum fac acum.

Astfel, Qat a făcut oameni și porci. A făcut plante alimentare, canoe și multe alte lucruri. Dar nu știa cum să creeze întunericul. În lume era lumină tot timpul, fără întuneric, fără întuneric sau odihnă.

Celor unsprezece frați nu le plăceau lumea așa.

„Uite-te aici, Qat! E prea lumină", spuneau ei, sau „Nu e decât lumină tot timpul, Qat!", sau „Qat, nu poți face ceva?"

Qat a căutat în jur și într-o zi a auzit că există ceva numit noapte la Vava, în Insulele Torres. Așa că a legat un porc, l-a pus în canoe și a pornit pe apă spre Vava.

Acolo a cumpărat (în schimbul unui porc) o bucată de noapte (*qong*) de la Qong, Noaptea, care locuia în acel loc. După aceea, au existat porci în Insulele Torres, se spune. O altă poveste spune că Qat nu a mers niciodată în Insulele Torres, ci a navigat peste mare până la marginea îndepărtată a cerului, unde Noaptea însăși l-a atins peste ochi și i-a dat sprâncene negre și l-a învățat să doarmă. Unii spun că acest lucru nu poate fi adevărat, deoarece există porci în Insulele Torres și niciunul pe cer.

În orice caz, Qat s-a întors în Vanna Lava aducând noaptea și aducând și diverse păsări și găini pentru a face gălăgie când se făcea zi.

Qat le-a arătat fraților cum să construiască paturi din frunze de coca și să le întindă pe podea și cum să se întindă pentru odihnă.

Frații s-au uitat afară și au văzut soarele mișcându-se spre vest.

„Pleacă”, i-au strigat lui Qat. ”Se va întoarce?”

„Ceea ce se întâmplă se numește noapte”, le-a spus Qat.

Apoi a dezlănțuit noaptea.

„Ce se întinde și acoperă cerul?” au strigat frații. „Aceasta este noapte”, a spus Qat. „Culcați-vă și liniștiți-vă.”

Frații s-au întins și, în întuneric, s-au simțit ciudați și visători; ochii li s-au îngreunat și s-au închis.

„Murim?” au spus frații. „Acesta este somnul”, a spus Qat.

Doar păsările știau cât va dura noaptea; așa că, atunci când noaptea a durat cât va dura noaptea, cocoșul a cântat și păsările au început să strige și să răspundă.

Qat a luat apoi o bucată de obsidian roșu drept cuțit și a tăiat o gaură în noapte. Prima lumină care a ieșit la iveală a fost roșie și, în curând, toată lumina pe care o acoperise noaptea a strălucit din nou. Frații și-au deschis ochii și au început munca zilei.

Așa trăiește omenirea acum: zi—somn—zi.

— Maria Leach. *Începutul*. New York: Funk și Wagnalls, 1956, pp. 178-181.
— Rescris după R. H. Codrington. *Melanesienii: Studii în antropologia și folclorul lor.* Oxford: 1891, pp. 156-158.

INSULELE MARSHALL

Cu mult, mult, mult timp în urmă

Întinzându-se de-a lungul Pacificului de vest, de la Insulele Mariane la aproximativ cinci mii de kilometri până la Insulele Gilbert, Micronezia a suferit mult din cauza valorii „strategice” pe care străinii i-o acordă. Poporul Chamorro din Guam, de exemplu, a fost decimat de iezuiți și de soldații spanioli care i-au însoțit pentru a converti poporul în 1688; douăzeci de ani mai târziu, mai rămăseseră doar 3.500 din populația inițială de 100.000 de locuitori.

Cei treizeci și patru de atoli din Insulele Marshall au avut o descurcare doar puțin mai bună: un protectorat german din 1885 până în 1914, când au fost capturați de japonezi, au rămas sub control japonez până când au căzut în mâinile americanilor în 1944 și au fost incluși în Teritoriile Trust ale Pacificului din SUA în 1947. (Statele Unite au efectuat teste cu bombe nucleare asupra unora dintre atolii din Insulele Marshall în următorii douăzeci de ani.)

Acest mit al creației a fost relatat de James Milne, un marshallese, la începutul anilor 1950. Acesta descrie o lume în două părți, ordinea cerească și haosul pământesc, și un mare zeu creator, Lowa, care a creat insulele poruncindu-le să apară. Patru figuri divine controlează direcțiile și principalele puteri ale vieții: soarele, vântul, viața și moartea. Cea mai interesantă este sarcina dată celor doi eroi culturali de a tatua totul, determinând astfel funcția și rangul și unind ordinele naturale și sociale cu voința zeilor. Comportamentul adecvat în cadrul acestor ordine sacre este răsplătit cu viața și existența veșnică; necredincioșii sunt împovărați de crimele lor și cad în ocean, în haosul neființei.

Cu mult, mult, mult timp în urmă, nu exista pământ, ci doar ocean, dar exista un zeu pe nume Lowa care a coborât pe o insulă (poate că această insulă era Ailinglaplap). Acest zeu a dat o comandă urmată de un sunet magic, ”Mmmmmm”, și toate insulele au fost create. S-a întors în cer

și a trimis alți patru oameni pe această insulă. Acești patru oameni au mers fiecare în direcții diferite, unul spre est, unul spre vest, unul spre sud și unul spre nord. [Marshallezi consideră estul principala direcție cardinală.] Omul din vest se numea Iroijdrilik; omul din est, Lokumran, ”omul care răsucește zorii”; omul din sud, Lorok, ”omul din sud”; omul din nord, Lojibwineamen. Fiecare dintre acești oameni are îndatoriri de îndeplinit. Iroijdrilik este regele tuturor și este datoria lui să se asigure că toate ființele vii sunt produse, chiar și plantele și păsările. Omul din sud are datoria de a avea grijă de vânturi. Omul din nord se ocupă de orice moarte; el ucide totul prin acțiuni individuale.

După ce acești oameni au ajuns la locurile lor, Lowa a trimis un alt om (numele este uitat) să aranjeze insulele. A pus toate insulele într-un coș [nu se știe cum sau dacă au fost mai întâi în apă] și, începând cu Carolinele, le-a așezat în pozițiile lor actuale. Apoi a început să așeze toate Insulele Marshall din cele două lanțuri în ordinea lor corectă. Pe măsură ce venea de la Ailinglaplap la Jaluit, o insulă a căzut din coș. Această insulă care a căzut a fost Namorik și de aceea este deplasată astăzi. Pur și simplu a lăsat-o baltă și nu s-a mai obosit să pună Namorik la loc în ordine. A așezat Jaluit, apoi Ebon și apoi a aruncat coșul care a devenit Kili (numit după Kilok, un fel de coș de lucru rezistent împletit de oameni din frunze de cocos). Aceasta a pus capăt formării insulelor.

Apoi, Lowa a trimis din nou doi oameni la Ailinglaplap pentru a tatua tot ce fusese creat în lume. Toți indivizii și animalele erau de fapt urmași ai lui Lowa. Acești oameni se numeau Lanej și (numele uitat), trebuiau să tatueze totul - peștii, păsările, toate creaturile și oamenii - toate ființele vii care mergeau sau se mișcau. Așa a căpătat fiecare tip de animal semnele sale caracteristice și, de asemenea, a început tatuajele care semnifică rangul pentru șefi, oameni de rând și femei.

Toată lumea din lume venea la Ailinglaplap pentru a fi tatuată. Din Bikini venea o canoe. Încă nu existau pânze, dar pe vremea aceea exista o parte specială a fiecărei canoe numită „pește”. Această parte a canoei o împingea spre Wotho, dar pe Wotho era o fantomă care înțepa „peștele” și îl ucidea, astfel încât de atunci trebuiau să vâslească canoea pentru a o pune în mișcare. În drumul lor vâslind spre Ailinglaplap, oamenii au obosit atât de mult încât nimeni nu a mai vrut să se ridice. Când au ajuns la trecătoarea sudică din lagună, într-un loc numit Buoj, imediat ce au ajuns la marginea recifului, canoea s-a scufundat și oamenii au trebuit să înoate, păsările au trebuit să zboare, iar toți ceilalți au înotat spre țărm, cu excepția șobolanului, care nu prea înota și aproape s-a înecat. În timp ce șobolanul se chinuia, o caracatiță a venit și a spus: „O, prietene, te voi ajuta”. Caracatița și-a pus șobolanul pe cap și l-a dus la țărm. Chiar înainte ca șobolanul să sară, a defecat pe capul caracatiței. Râzând, șobolanul i-a strigat caracatiței: „Ha, ha, am pus ceva”. Caracatița l-a auzit, i-a pipăit capul și a descoperit fecalele pe care nu le-a putut șterge. Caracatița s-a înfuriat și a înotat înapoi spre țărm, dar, din moment ce nu putea merge pe plajă, nu a mai putut prinde șobolanul. Din acea zi și până în prezent, caracatița urăște șobolanul. Șobolanul și-a făcut în sfârșit tatuajul, dar a fost ultimul, iar vopseaua de funingine era foarte slabă; era prea multă apă. De aceea tatuajul șobolanului este foarte urât și are o culoare gri și de aceea șobolanul arată mereu murdar. Totuși, toți ceilalți și-au făcut un tatuaj frumos.

Acum, toată lumea din lume își făcuse un tatuaje, iar numele peștilor și animalelor fuseseră atribuite fiecăruia. Acum depindea de Iroijdrilik să se asigure că totul crește, se naște și se perpetuează. Omul din nord, Lojibwineamen, este responsabil pentru chemarea oamenilor la moarte atunci când dorește. După ce îi cheamă și aceștia mor, oamenii sunt întotdeauna îngropați lângă apă, de o parte și de alta a atolului, dar mai frecvent lângă malul lagunei. După trei sau șase zile, sufletul iese din mormânt pentru a merge la Nako, o insuliță din Nadrikdrik, lângă Mille. Înainte ca sufletul să poată intra pe această insulă, trebuie să traverseze un canal plin de pești mari. Nimeni nu poate scăpa de acest salt; oamenii răi, împovărați de păcate, nu pot face saltul și nu pot cădea în apă pentru ca peștii să-i mănânce. Cei buni sar ușor în locul spiritului. (Pentru a ajunge pe tărâmul spiritelor, trebuie să se pregătească; în primul rând, să-și respecte mama; în al doilea rând, să-și respecte tatăl; în al treilea rând, să fie curajoși în luptă; în al patrulea rând, să-și respecte șeful; atunci nu va exista nicio problemă în a face saltul.) Când se ajunge la insula spiritelor, se servește hrană spirituală veșnică, grăsimea peștelui veveriță [*Myripristis*, sp.], astfel încât nimănui să nu-i fie

vreodată foame sau sete, indiferent cât timp ar sta acolo. De pe insula spiritelor Nako, persoana merge acolo unde locuiește Lojibwineamen, în nord.

— William H. Davenport. „*Tipuri de folclor marshallese.*”
Journal of American Folklore, 1953, 66, 221-223.
Philadelphia: American Folklore Society.

INSULA MAIANA

Crearea Lucrurilor

La sud-est de Insulele Marshall, Maiana face parte din Insulele Gilbert, un protectorat britanic din 1892. Deși a existat o activitate misionară creștină considerabilă în aceste insule (Hiram Bingham chiar a tradus Biblia în limba gilberteză în 1856), mitul lor de creație este remarcabil de lipsit de influență occidentală. În orice, seamănă cu cosmologiile polineziene de o sofisticare egală.

Mitul Maiana îl prevede pe Na Arean ca sursă a oricărei ființe și neființe. Pasiv în neant, el este. În cele din urmă, a început să creeze și, într-un fel de auto-diviziune, a creat apa (haosul, neființa) cu mâna stângă și pământul (ordinea, ființa) cu dreapta. Obiectivându-și gândul creativ, Na Arean l-a născut („l-a conceput”) pe Na Arean cel Tânăr și, în cele din urmă, l-a trimis să inspecteze creația. Deoarece era încă haotic, în sensul că nu avea niciun punct de orientare (descris aici geografic, dar un punct la fel de bine interpretat din punct de vedere religios), Na Arean a scos un dinte gol și cu el a creat buricul, punctul central al lumii. Cu această orientare absolută, se putea face orice altă ordine; Na Arean cel tânăr a separat apoi cerul de pământ, iar lumina a venit prin marele axis mundi al dintelui sacru al zeului.

Na Arean este înfățișat ca o ființă care stătea singură în spațiu, ca „un nor care plutește în neant”. Nu dormea, căci nu avea somn; nu-i era foame, căci încă nu era foame. Așa că a rămas mult timp, până când un gând i-a venit în minte. Și-a spus: „Voi crea un lucru”. Așa că a făcut apă în mâna stângă și a bălăcit-o cu dreapta până când a devenit noroioasă; apoi a întins noroiul și s-a așezat pe el. După cum a spus, o umflătură mare i-a crescut pe frunte, până când în a treia zi a explodat și un omuleț a sărit afară. „Tu ești gândul meu”, a spus Na Arean; „Tu ești imaginea gândului meu (*taamnein an iango, ngkoe*). Numele tău este Na Arean cel Tânăr. Stai în ochiul meu drept sau în ochiul meu stâng, cum vrei.” Așa că omulețul stătea uneori în ochiul drept al tatălui său, alteori în cel stâng, și mult timp așa a fost. În cele din urmă, Na Arean, Întâiul Lucrurilor, a strigat cu voce tare: „Na Arean!”. Fiul său a răspuns: „O?”. El a zis: „Ieși din ochiul meu. Coboară și calcă pe lucrul pe care l-am făcut. Unde sunt capetele lui?”. Tatăl său a întrebat din nou: „Unde este mijlocul lui?”. El a răspuns: „Nu știu.” Așa că Na Arean cel Bătrân și-a scos un dinte gol din maxilar și l-a înfipt în lucrul pe care îl făcuse, spunând: „Acesta este buricul!”. Prin dintele gol, Na Arean cel Tânăr a coborât și a găsit un Întuneric și o Despărțire a elementelor, pe care a continuat să le îndrepte în mod obișnuit. Când cerul stătea sus, s-a constatat că lumina regiunilor superioare se revărsa prin dintele gol al lui Na Arean cel Bătrân: astfel, soarele a luat ființă.

— A. Grimble. „*Mituri din Insulele Gilbert.*”
Folklore, 1922, 33, 106-107.

PATRU COSMOLOGII MAORI

Maorii, nativi polinezieni din Noua Zeelandă, au fost vizitați pentru prima dată de europeni în 1642, când navigatorul olandez A. J. Tasman a „descoperit” insula. Căpitanul

Cook a venit şi el acolo în 1769, iar până în 1814 sosise primul misionar creştin Samuel Marsden. Deşi maorii au primit posesia deplină a pământului lor în schimbul predării către britanici în 1840, în temeiul Tratatului de la Waitangi, sfârşitul anilor 1840 şi cea mai mare parte a anilor 1860 au fost marcate de războiul dintre ei şi britanici.

Toată această influenţă occidentală a avut un efect relativ mic asupra principiilor de bază ale cosmologiei maori. Printre cele mai profunde în ceea ce priveşte radicalitatea chestionării sale şi sofisticarea răspunsurilor sale, gândirea maori nu numai că cuprinde probleme legate de fiinţă şi nefiinţă, dar se ocupă şi direct de relaţia dintre spirit şi materie. Maorii îşi imaginează o evoluţie treptată a Fiinţei-Însăşi, descrisă ca gândire pură, mai întâi în nefiinţă (vidul, haosul, întunericul) şi apoi în fiinţă (cerul şi pământul, ordinea, lumina). La fel ca primii gânditori vedici, ei susţin că zeii au evoluat cu forme specifice ale fiinţei; ca personificări ale marilor puteri, ei sunt încă dependenţi de nefiinţă. Fiinţa-Însăşi, de cealaltă parte a neantului, nu este nici divinizată, nici antropomorfizată.

Problemele de descriere la acest nivel de gândire sunt enorme. Deoarece toate conceptele presupun fiinţa, iar cuvintele sunt descriptive ale lucrurilor, o anumită stânjeneală rezultă inevitabil atunci când acestea sunt aplicate neantului care a precedat fiinţa şi formele sale.

O genealogie

În acest cântec genealogic, maorii adoptă o metaforă vegetală şi vorbesc despre cer şi pământ ca despre florile rădăcinilor Fiinţei-Însăşi.

Tepu (Rădăcina)
Te More (Rădăcina pivotantă)
Te Weu (Rădăcinoasa)
Te Aka (Viţa sau planta târâtoare)
Te Rea (Creşterea)
Te Wao-nui (Marea Pădure)
Te Kune (Dezvoltarea)
Te Whe (Sunetul)
Te Kore (Nimicul)
Te Po (Noaptea)
Rangi (Cerul) Papa (Pământul)

— A. W. Reed. *Treasury of Maori Folklore*.
Wellington, Noua Zeelandă: A. H. şi A. W. Reed, 1963, pp. 19-20.

Po

Maorii sunt deosebit de pricepuţi la descrierea gradelor şi calităţilor neantului, etape ale evoluţiei nefiinţei. În acest cântec, Po - eonii vizi, pasivi ai neexistenţei - se succed într-un mod subtil.

Te po-te-kitea, Po-ul nevăzut.
Te Po-te-whaia, Po-ul neposedat.
Te Po-te-wheau, Po-ul netrecător.
Te Po-tangotango, Po-ul întunericului absolut.
Te Po-te-whawha, Po-ul neatins şi intangibil.

— A. W. Reed. *Treasury of Maori Folklore*.
Wellington, Noua Zeelandă: A. H. şi A. W. Reed. 1963, p. 18.

Creația

Unul dintre cele mai măreţe cântece maori dezvăluie creaţia în etape fizice abstracte, evoluând prin cele trei perioade ale gândirii, nopţii şi, în final, luminii. Este la fel de dramatic şi emoţionant ca orice mit, nu numai datorită limbajului său bogat şi ritmului hipnotic, ci şi pentru că punctul său de vedere este intern şi participativ, nu obiectiv şi relatabil.

Nu există nicio zeitate aici, nicio fixare a unui proces sacru într-o singură persoană; natura însăşi este doar o parte dependentă a întregului. Incognoscibilă şi inexplicabilă, Fiinţa-Însăşi evoluează „din concepţie” prin gândire, spirit şi materie până la marele punct culminant, „strălucirea zilei din cer”.

Prima perioadă (gândirea)
Din concepţie creşterea,
Din creştere gândul,
Din gând amintirea,
Din amintire conştiinţa,
Din conştiinţă dorinţa.

A doua perioadă (noaptea)
Lumea a devenit roditoare;
A locuit cu licărirea slabă;
A născut noaptea:
Marea noapte, noaptea lungă,
Noaptea cea mai joasă, noaptea cea mai înaltă,
Noaptea densă, de simţit,
Noaptea de atins,
Noaptea de nevăzut,
Noaptea morţii.

A treia perioadă (lumina)
Din nimic, naşterea,
Din nimic, creşterea,
Din nimic, abundenţa,
Puterea de a creşte
Respiraţia vie;
A locuit cu spaţiul gol,
Şi a produs atmosfera care este deasupra noastră,
Atmosfera care pluteşte deasupra pământului;
Marele firmament de deasupra noastră a locuit cu zorii timpurii
Şi luna a răsărit;
Atmosfera de deasupra noastră a locuit cu căldura,
Şi de acolo a pornit soarele;
Au fost aruncaţi în sus,
Ca ochii principali ai Cerului:
Apoi Cerurile au devenit lumină,
Zorile timpurii, ziua timpurie,
Amiază.
Strălucirea zilei din cer.

— Richard Taylor. *Te Ika a Maui*. Londra: Wertheim şi Macintosh, 1855.
— Citat în A. W. Reed. *Treasury of Maori Folklore*.
Wellington, Noua Zeelandă: A. H. şi A. W. Reed, 1963, p. 19.

Cerul și Pământul

Instruirea religioasă avea loc în contexte formale printre maori. În Whare Wananga sau colegiile sacre, cineva se putea specializa fie în învățarea „maxilarului superior” (zeii, originile, astronomia, măsurarea timpului), fie în subiecte „maxilarului inferior” (migrațiile, genealogiile șefilor, natura tabuurilor): Studenților li se impuneau restricții speciale, iar acestea includeau adesea perioade de izolare, abstinența sexuală și interdicții alimentare specifice. Forma de cântec a unei mari părți din teologia maori se preta nu numai la utilizarea ritualică, ci și la memorarea ușoară de către studenți.

Miturile creației maori nu s-au oprit la problemele mai metafizice ale ființei și neființei, ci au continuat prin evoluția diferitelor forme de ființă până la crearea omului. La fel ca Teogonia lui Hesiod, aceste mituri presupun unitatea primordială a cerului și a pământului. Înghesuite între părinții lor, puterile naturale - vântul, pădurile, plantele alimentare cultivate și necultivate, oceanele (peștii și reptilele) și omul - au decis să despartă cerul de pământ. În timp ce toți se luptau, doar zeii pădurilor au reușit în cele din urmă, iar omenirea a fost descoperită ascunsă în crăpăturile pământului. Vântul, singurul copil care își dorise ca cerul și pământul să rămână împreună, s-a dus la tatăl său și i-a atacat pe toți ceilalți copii ca răzbunare: pădurile și oceanele au fost amândouă distruse de el; alimentele s-au ascuns laș aproape de mama lor pământ; și doar omul, încă sfidător, s-a ridicat în fața vântului și i-a potolit furia. Ca răzbunare pentru lașitatea lor, omul și-a atacat apoi toți frații pământeni și a preluat controlul asupra lor, folosindu-i pe ei și pe urmașii lor după bunul plac: doar vântul a rămas dușmanul său perpetuu.

Văzut ca o dialectică a schimbării și a permanenței, mitul se încheie cu o egalitate fragilă. În timp ce unitatea stagnantă originală a cerului și a pământului a fost distrusă, tensiunea se reflectă încă în ostilitatea vântului (susținătorul permanenței) și a omului (care a vrut să-și omoare părinții la început). Viața eternă, dar stagnantă, a fost astfel transformată într-un proces de schimbare, care încorporează atât viața, cât și moartea.

Oamenii au avut o singură pereche de strămoși primitivi; ei au izvorât din vastul cer care există deasupra noastră și din pământul care se află sub noi. Conform tradițiilor rasei noastre, Rangi și Papa, sau Cerul și Pământul, au fost sursa din care, la început, au provenit toate lucrurile. Întunericul se așternea atunci peste cer și peste pământ, și ambele încă se lipeau, căci încă nu fuseseră despărțite; iar copiii pe care îi născuseră se gândeau mereu între ei care ar putea fi diferența dintre întuneric și lumină; știau că ființele se înmulțiseră și se măriseră, și totuși lumina nu le izbucnise niciodată, ci a rămas mereu întuneric. De aceea, aceste ziceri se găsesc în vechile noastre slujbe religioase: „A fost întuneric de la prima diviziune a timpului, până la a zecea, la a suta, la a mia”, adică pentru o vastă perioadă de timp; și aceste diviziuni de timp erau considerate ființe și fiecare era numită Po; și din cauza lor nu exista încă o lume cu lumina ei strălucitoare, ci întuneric doar pentru ființele care existau. În cele din urmă, ființele care fuseseră zămislite de Cer și Pământ, epuizate de întunericul persistent, s-au consultat între ele, spunând: „Să hotărâm acum ce să facem cu Rangi și Papa, dacă ar fi mai bine să-i ucidem sau să-i sfâșiem.” Atunci Tu-matauenga, cel mai feroce dintre copiii Cerului și ai Pământului, a vorbit: „E bine, haideți să-i ucidem.”

Atunci Tane-mahuta, tatăl pădurilor și al tuturor lucrurilor care le locuiesc sau care sunt construite din copaci, a vorbit: „Nu, nu așa. Este mai bine să-i sfâșiem și să lăsăm cerul să stea mult deasupra noastră, iar pământul sub picioarele noastre. Cerul să ne devină ca un străin, dar pământul să rămână aproape de noi ca o mamă care alăptează.”

Toți frații au fost de acord cu această propunere, cu excepția lui Tawhirima-tea, tatăl vânturilor și al furtunilor, iar el, temându-se că regatul său era pe cale să fie răsturnat, s-a întristat foarte tare la gândul că părinții săi erau sfâșiați. Cinci dintre frați au consimțit de bunăvoie la separarea părinților lor, dar unul dintre ei nu a vrut să consimtă.

Prin urmare, aceste cuvinte din vechime se găsesc și în rugăciunile noastre: „Întuneric, întuneric, lumină, lumină, căutarea, căutarea, în haos, în haos”; acestea semnificau modul în care

urmașii cerului și ai pământului căutau o modalitate de a se purta cu părinții lor, astfel încât ființele umane să poată crește și să trăiască.

Așadar, aceste cuvinte din vechime: „Mulțimea, lungimea”, semnificau multitudinea gândurilor copiilor Cerului și ai Pământului și durata de timp în care au luat în considerare dacă ar trebui să-și ucidă părinții, pentru ca ființele umane să poată fi chemate la existență; căci în acest fel vorbeau și se consultau între ei.

Dar, în cele din urmă, după ce planurile lor au fost convenite, iată că Rongo-ma-tane, zeul și tatăl hranei cultivate de om, se ridică pentru a despărți cerurile și pământul; el se luptă, dar nu le desparte. Iată, apoi, Tangaroa, zeul și tatăl peștilor și reptilelor, se ridică pentru a despărți cerurile și pământul; Și el se luptă, dar nu-i sfâșie. Iată, apoi, Haumia-tikitiki, zeul și tatăl hranei omului care răsare fără cultivare, se ridică și se luptă, dar fără succes. Iată, atunci, Tu-matauenga, zeul și tatăl ființelor umane înflăcărate, se ridică și se luptă, dar și el eșuează. Apoi, în cele din urmă, se ridică încet Tane-mahuta, zeul și tatăl pădurilor, al păsărilor și al insectelor, și se luptă cu părinții săi; în zadar se străduiește să-i sfâșie cu mâinile și brațele. Iată, se oprește; capul său este acum ferm plantat pe mama sa, pământul, își ridică picioarele și le sprijină de tatăl său, cerurile, își încordează spatele și membrele cu un efort imens. Acum sunt sfâșiați Rangi și Papa, și cu strigăte și gemete de jale, ei strigă în hohote: „De ce vă uciderți astfel părinții? De ce comiteți o crimă atât de îngrozitoare încât să ne uciderți pe noi, să vă sfâșiați părinții?” Dar Tane-mahuta nu se oprește, nu le ia aminte la țipetele și strigătele; departe, departe, sub el, apasă pământul; departe, departe, deasupra lui, împinge cerul în sus.

De aici și aceste cuvinte din vremurile de demult: „Lovitura puternică a lui Tane a smuls cerul de pe pământ, astfel încât au fost sfâșiați, iar întunericul s-a făcut vizibil, la fel și lumina.”

De îndată ce cerul a fost desprins de pământ, au fost descoperite mulțimile de ființe umane pe care le zămisliseră și care până atunci zăcuseră ascunse între trupurile lui Rangi și Papa.

Atunci, în sufletul lui Tawhiri-ma-tea, zeul și tatăl vânturilor și furtunilor, s-a născut o dorință aprigă de a purta război cu frații săi, pentru că își despărțiseră părinții comuni. El de la început refuzase să consimtă ca mama sa să fie smulsă de lângă stăpânul și copiii ei; numai frații săi își doreau această separare și își doreau ca Papa-tu-a-nuku, sau numai Pământul, să le fie lăsat ca părinte.

Zeul uraganelor și furtunilor se teme și el că lumea ar putea deveni prea dreaptă și frumoasă, așa că se ridică, își urmează tatăl spre tărâmurile de sus și se grăbește spre golurile adăpostite din cerurile nemărginite; Acolo se ascunde și se agață și, cuibărit în acest loc de odihnă, se consultă îndelung cu părintele său și, în timp ce vastul Cer ascultă sugestiile lui Taw hiri-ma-tea, gânduri și planuri se formează în inima sa, iar Tawhiri-ma-tea înțelege și el ce ar trebui să facă. Apoi, prin el însuși și prin vastul Cer, au fost născuți numeroșii săi pui, care au crescut și s-au înmulțit rapid. Tawhiri-ma-tea trimite unul dintre ei spre vest, unul spre sud, unul spre est și unul spre nord; și își dă nume corespunzătoare sieși și urmașilor săi, vânturile puternice.

Apoi trimite rafale puternice, vârtejuri, nori denși, nori masivi, nori întunecați, nori groși și sumbri, nori de foc, nori care preced uraganele, nori de un negru aprins, nori care reflectă lumină roșie strălucitoare, nori care plutesc sălbatic din toate părțile și explodează sălbatic, nori de furtuni cu tunete și nori care zboară în grabă. În mijlocul acestora, Tawhiri-ma-tea însuși se năpustește sălbatic. Vai! vai! apoi izbucnește furia uraganului feroce; și în timp ce Tane-mahuta și pădurile sale gigantice încă stau în picioare, inconștienți și nebănuitori, suflarea suflării gurii lui Tawhiri-ma-tea îi lovește, copacii gigantici sunt rupți chiar din mijloc; vai! vai! sunt rupți în atomi, zdrobiți la pământ, cu crengi și ramuri rupte și împrăștiate și zăcând pe pământ, copaci și ramuri, toate deopotrivă, lăsate pentru insecte, pentru larve și pentru putregaiul dezgustător.

Din păduri și din locuitorii lor, Tawhiri-ma-tea se năpustește apoi asupra mărilor și lovește oceanul în furia sa. Ah! ah! se ridică valuri abrupte ca niște stânci, ale căror vârfuri sunt atât de înalte încât dacă privești de pe ele, privitorul ar ameți; acestea se învârt curând în vârtejuri, iar Tangaroa, zeul oceanului și tatăl tuturor celor care locuiesc acolo, zboară înspăimântat prin mările sale; dar înainte de a fugi, copiii săi s-au consultat cum să-și asigure siguranța, căci Tangaroa îl

născuse pe Punga, iar el îi născuse doi copii, Ika-tere, tatăl peștilor, și Tu-te-wehi wehi, sau Tu-te-wanawana, tatăl reptilelor.

Când Tangaroa a fugit din siguranță în ocean, atunci Tu-te-wehi wehi și Ika-tere, împreună cu copiii lor, s-au certat între ei despre ce ar trebui să facă pentru a scăpa de furtuni, iar Tu-te-wehi wehi și grupul său au strigat cu voce tare: „Să fugim spre interior!” Dar Ika-tere și grupul său au strigat tare: „Să fugim spre mare!” Unii nu au vrut să se supună unui ordin, alții nu l-au vrut să se supună celuilalt și au scăpat în două grupuri: grupul lui Tu-te-wehi wehi, sau reptilele, s-a ascuns la țărm; grupul lui Punga s-a repezit spre mare. Aceasta este ceea ce, în vechile noastre slujbe religioase, se numește separarea lui Ta whiri-ma-tea. De aceea, aceste tradiții au fost transmise: — „Ika-tere, tatăl lucrurilor care locuiesc în apă, i-a strigat tare lui Tu-te-wehi wehi: «Ho, ho, haideți să scăpăm cu toții spre mare!»

Dar Tu-te-wehi wehi a strigat ca răspuns: «Nu, nu, haideți mai degrabă să fugim spre interior.»

Atunci Ika-tere l-a avertizat spunând: «Fugi spre interior, atunci; și soarta ta și a rasei tale va fi că, atunci când te vor prinde, înainte să fii gătit, îți vor pârli solzii peste un firicel aprins de ferigă uscată.»

„Dar Tu-te-wehi wehi i-a răspuns, zicând: «Caută, așadar, adăpost în mare; și soarta viitoare a neamului tău va fi ca, atunci când vor servi fiecăruia coșulețe cu legume gătite, să fii așezat deasupra mâncării pentru a o savura.»”

Apoi, fără întârziere, aceste două rase de ființe s-au separat. „Peștii au fugit confuzi spre mare, reptilele au căutat adăpost în păduri și tufișuri.”

Tangaroa, înfuriat pe faptul că unii dintre copiii săi l-au părăsit și, fiind adăpostit de zeul pădurilor pe uscat, a purtat de atunci război fratelui său Tane, care, în schimb, a purtat război împotriva lui.

Prin urmare, Tane le oferă urmașilor fratelui său Tu-ma-tauenga canoe, sulițe și cârlige de pescuit făcute din copacii săi și plase țesute din plantele sale fibroase, pentru ca aceștia să distrugă urmașii lui Tangaroa; în timp ce Tangaroa, în schimb, înghite urmașii lui Tane, copleșind canoele cu valurile mării sale, înghițind pământurile, copacii și casele care sunt măturate de inundații și risipește mereu, cu valurile sale, țărmurile care îl închid, pentru ca giganții pădurilor să fie spălați și măturați în oceanul său nemărginit, pentru ca apoi să înghită insectele, păsările tinere și diversele animale care le locuiesc – toate acestea fiind consemnate în rugăciunile care erau înălțate acestor zei.

Tawhiri-ma-tea s-a repezit apoi să-i atace pe frații săi, Rongo-ma-tane și Haumia-tikitiki, zeii și strămoșii hranei cultivate și necultivate; dar Papa, pentru a-i păstra pentru ceilalți copii ai ei, i-a prins și i-a ascuns într-un loc sigur; și atât de bine au fost acești copii ai ei ascunși de mama lor Pământ, încât Tawhiri-ma-tea i-a căutat în zadar.

Tawhiri-ma-tea, după ce i-a învins astfel pe toți ceilalți frați ai săi, s-a repezit apoi împotriva lui Tu-matauenga, pentru a-și încerca puterea împotriva lui; și-a folosit toată forța împotriva lui, dar nu a putut nici să-l zdruncine, nici să-l învingă. Ce-i păsa lui Tumatauenga de mânia fratelui său? El era singurul din tot grupul de frați care plănuise distrugerea părinților lor și se arătase curajos și feroce în război; frații săi cedaseră imediat în fața atacurilor extraordinare ale lui Tawhiri-ma-tea și ale urmașilor săi - Tane-mahuta și urmașii săi fuseseră zdrobiți. și sfâșiați în bucăți — Tangaroa și copiii săi fugiseră în adâncurile oceanului sau în cotloanele țărmului — Rongo-matane și Haumia-tikitiki îi fuseseră ascunși în pământ — dar Tu-matauenga, sau omul, stătea încă drept și neclintit pe pieptul mamei sale Pământ; și acum, în sfârșit, inimile Cerului și ale zeului furtunilor s-au liniștit, iar pasiunile lor s-au potolit.

Tu-matauenga, sau omul feroce, după ce i-a rezistat astfel cu succes fratelui său, zeul uraganelor și furtunilor, s-a gândit apoi cum să se întoarcă împotriva fraților săi și să-i ucidă, pentru că nu-l ajutaseră și nu luptaseră cu vitejie când Tawhiri-ma-tea îi atacase pentru a răzbuna despărțirea părinților lor și pentru că îl lăsaseră singur pentru a-și arăta priceperea în luptă. Până atunci, moartea nu avea nicio putere asupra omului. Abia la nașterea copiilor lui Taranga și a lui Makea-tu-tura, ai lui Maui-taha, ai lui Maui-rota, ai lui Maui-pae, ai lui Mauiwaho și ai lui Maui-

tikitiki-o-Taranga, semizeul care a încercat să-l înşele pe Hinenui-te-po, moartea a avut putere asupra oamenilor. Dacă acea zeiță nu ar fi fost înşelată de Maui-tikitiki, oamenii nu ar fi murit, ci ar fi trăit în acest caz pentru totdeauna; tocmai din înşelarea lui Hine-nui-te-po moartea a dobândit putere asupra omenirii şi a pătruns în fiecare parte a pământului.

Tu-matauenga a continuat să reflecteze asupra modului laş în care acționaseră fraţii săi, lăsându-l să-şi arate curajul singur, şi a căutat mai întâi nişte mijloace de a-l răni pe Tane-mahuta, pentru că nu venise să-l ajute în lupta sa cu Tawhiri-ma-tea şi parțial pentru că ştia că Tane avusese o numeroasă descendență, care creştea rapid şi care s-ar putea dovedi în cele din urmă ostil lui şi l-ar putea răni, aşa că a început să adune frunze de copac whanake şi le-a răsucit în laţuri, iar când şi-a terminat treaba, s-a dus în pădure să-şi întindă capcanele şi le-a atârnat - ha! ha! copiii lui Tane au căzut în faţa lui, niciunul dintre ei nu se mai putea mişca sau zbura în siguranță.

Apoi, s-a hotărât să se răzbune pe fratele său Tangaroa, care îl părăsise şi el în luptă; aşa că şi-a căutat urmaşii şi i-a găsit sărind sau înotând în apă; apoi a tăiat multe frunze din planta de in şi a înfăşurat plase cu inul, le-a târât şi i-a adus pe copiii lui Tangaroa la țărm.

După aceea, s-a hotărât să se răzbune şi pe fraţii săi Rongo-ma-tane şi Haumia-tikitiki; i-a găsit curând după frunzele lor deosebite şi a răzuit o sapă de lemn pentru a le da formă, a împletit un coş şi a săpat în pământ şi a smuls tot felul de plante cu rădăcini comestibile, iar plantele care fuseseră dezgropate s-au ofilit la soare.

Astfel, Tu-matauenga şi-a devorat toţi fraţii şi i-a mistuit pe toţi, ca răzbunare pentru că l-au părăsit şi l-au lăsat să lupte singur împotriva lui Tawhiri-ma-tea şi Rangi.

După ce fraţii săi au fost astfel învinşi de Tu', el şi-a asumat mai multe nume, şi anume Tu-kariri, Tu-ka-nguha, Tu-ka-taua, Tu-whake-ticke-tangata, Tu-mata-what-iti şi Tu-ma-tauenga: şi-a asumat câte un nume pentru fiecare dintre atributele sale demonstrate în victoriile asupra fraţilor săi. Patru dintre fraţii săi au fost complet detronaţi de el şi au devenit hrana lui; dar unul dintre ei, Tawhiri-ma-tea, nu l-a putut învinge sau face comun, mâncându-l ca hrană, aşa că el, ultimul copil născut al Cerului şi al Pământului, a fost lăsat ca duşman pentru om şi totuşi, cu o furie egală cu cea a omului, acest frate mai mare îl atacă mereu în furtuni şi uragane, încercând să-l distrugă deopotrivă pe mare şi pe uscat.

— Sir George Grey. *"Copiii Cerului şi ai Pământului."*
Mitologie polineziană şi istorie tradiţională antică.
Auckland: H. Brett, 1885, pp. 1-8.

MAORI

Mitul lui Io

La mijlocul secolului al XIX-lea, preoţii maori de pe Coasta de Est, în special Te Matorohanga şi Nepie Pohuhu, au dezvăluit un mit al creaţiei diferit, care îl celebra pe Io, "faţa ascunsă". Io a fost descris în „The Love of the Whare Wananga" (în care consiliul maori şi-a expus doctrinele religioase) ca parte a teologiei ezoterice, cunoscută de mult timp preoţilor, dar până atunci neanunţată publicului. În timp ce scepticii au observat asemănări între Io şi zeul creştin şi au sugerat că Io reflectă doctrinele occidentale asimilate mai puternic decât tradiţiile native secrete, alţii au subliniat asemănări între acest nou mit maori şi cele mai vechi. La fel ca alţi creatori maori, Io există pasiv în haos până când vorbeşte, creează lumina şi întunericul (fiecare în interiorul celuilalt, precum şi opus celuilalt - precum yin şi yang taoiste) şi separă cerul şi pământul de apele primordiale. Şi, la fel ca cântecele maori mai vechi, acest mit poartă dovezi clare ale aplicării ritualice, cuvintele sale sacre fiind la fel de eficiente în sferele cosmice şi umane.

1. Io locuia în spaţiul imensităţii, unde putea respira.
Universul era în întuneric, cu apă peste tot.

Nu exista nicio licărire de zori, nicio claritate, nicio lumină.
Și a început prin a spune aceste cuvinte:
— Ca să înceteze să mai rămână inactiv:
„Întuneric, devino un întuneric care posedă lumina.”
Și imediat a apărut lumina.
(El) a repetat apoi aceleași cuvinte în acest fel:
— Ca să înceteze să mai rămână inactiv:
„Lumină, devino o lumină care posedă întuneric.”
Și din nou a apărut un întuneric intens.
Apoi, a treia oară, a vorbit spunând:

„Să fie un întuneric sus,
Să fie un întuneric jos (alternativ).
Să fie un întuneric pentru Tupua,
Să fie un întuneric pentru Tawhito;
Este un întuneric depășit și risipit.
Să fie o lumină sus,
Să fie o lumină jos (alternativ).
Să fie o lumină pentru Tupua,
Să fie o lumină pentru Tawhito.
O stăpânire a luminii,
O lumină strălucitoare.”
Și acum o mare lumină a prevalat.

(Io) s-a uitat apoi spre apele care îl înconjurau și a vorbit a patra oară, spunând:

„Voi, ape ale Tai-kamei, separați-vă. Cer, formați-vă.”
Apoi cerul a devenit suspendat.
„Aduceți-l pe Tupua-horo-nuku.”
Și imediat pământul mișcător s-a întins.

2. Aceste cuvinte (ale lui Io) s-au întipărit în mințile strămoșilor noștri și, prin ele, au fost transmise de-a lungul generațiilor. Preoții noștri s-au referit cu bucurie la ele ca fiind:

„Zicătoarele străvechi și originale.
Cuvintele străvechi și originale.
Înțelepciunea cosmologică străveche și originală.
Care a cauzat creșterea din vid,
Vidul nelimitat care umple spațiul,
După cum stau martorii apele mareice,
Cerul evoluat,
Pământul evoluat dat de naștere.”

3. Și acum, prietenii mei, există trei aplicații foarte importante ale acelor zicători originale, așa cum sunt folosite în ritualurile noastre sacre. Prima apare în ritualul de implantare a unui copil în pântecele steril. Următoarea apare în ritualul de iluminare atât a minții, cât și a corpului. Al treilea și ultimul apare în ritualul pe temele solemne ale morții, războiului, botezului, relatărilor genealogice și altor subiecte importante de acest gen, de care se preocupau în mod special preoții.

Cuvintele prin care Io a modelat Universul – adică prin care a fost implantat și determinat să producă o lume de lumină – aceleași cuvinte sunt folosite în ritualul de implantare a unui copil într-un pântece steril. Cuvintele prin care Io a făcut lumina să strălucească în întuneric sunt folosite în ritualuri pentru a înveseli o inimă mohorâtă și descurajată, bătrânii slabi, decrepiții; pentru a revărsa lumină în locuri și probleme secrete, pentru inspirație în compunerea de cântece și în multe alte treburi, făcând omul să dispere în vremuri de război advers. Pentru toate acestea, ritualul de a ilumina și înveseli include cuvintele (folosite de Io) pentru a depăși și a risipi întunericul. În al

treilea rând, există ritualul pregătitor care tratează formațiunile succesive din cadrul universului și istoria genealogică a omului însuși.

— Hare Hongi (trad.). ”*O cosmologie maori*”.
The Journal of the Polynesian Society. 1907, 14 (63), 113-115.
Wellington: Polynesian Society.

SAMOA

Tangaroa și Stânca

La aproximativ 4.000 km nord-vest de Noua Zeelandă, Samoa cuprinde șaptesprezece insule principale, dintre care doar unele sunt locuite. Samoa de Vest, un teritoriu tutelar al ONU aflat sub controlul Noii Zeelande, a devenit independentă în 1962; Samoa Americană este administrată de Departamentul de Interne al SUA, iar nativii săi polinezieni sunt considerați cetățeni americani.

În mitul creației din Samoa, Tangaroa (un zeu al oceanelor și al pescarilor din multe regiuni polineziene exterioare, dar aici un zeu primordial al cerului) creează toate lucrurile dintr-o stâncă (sămânța sacră a lumii) care crește acolo unde stătea el. Tipic pentru multe mituri polineziene, creația este descrisă mai întâi în termeni destul de abstracți: calitățile materiei, formele, sunt create înaintea conținutului, a lucrurilor în sine. Odată ce conține potențialul tuturor lucrurilor, stânca produce pământul, marea, apa dulce, cerul și toate părțile necesare omului. Tangaroa a ordonat lumea și a organizat oamenii astfel încât diversele elemente primare ale naturii să se poată uni apoi în mod rodnic pentru a produce toate celelalte. În cele din urmă, creând manifestări obiective ale sale (ființe care evoluează din principiul existenței), Tangaroa a creat zei mai mici pentru a finaliza și a domni peste pământ.

Zeul Tangaroa locuia în întindere. Nu exista cer, nici țară, nici pământ, nici mare; el era singur și mergea încoace și încolo în întindere; dar, în locul unde stătea, a crescut o stâncă. El era creatorul tuturor lucrurilor.

Tangaroa i-a spus apoi stâncii: „Desparte-te.” Apoi au fost aduse succesiv un număr de *papa* [stânci], fiecare cu numele său suplimentar, iar semnificațiile acestor nume suplimentare sunt: 1: „A se întinde”, 2: „A alerga sau a se răspândi ca plantele târâtoare”, 3: „Seamănă cu un recif plat”, 4: „Fagure de miere”, 5: „Nămol vulcanic moale sau șist”, 6: „A sta în picioare”, 7: „Un fel de coral ramificat” și copiii săi.

Tangaroa i-a vorbit stâncii, apoi a lovit-o cu mâna dreaptă; și aceasta s-a despărțit și a dat naștere, mai întâi pământului (părintele tuturor oamenilor din lume) și mării. Apoi marea a acoperit A-a-alerga-sau-a-se-răspândi; Și To-culca-se-a-zis lui To-alerga-sau-te-întinde: „Binecuvântat ești în stăpânirea mării tale”; dar Torun-sau-te-întinde a răspuns: „Nu mă binecuvânta; marea te va ajunge și pe tine în curând”. Toate stâncile l-au numit la fel binecuvântat.

Apoi a țâșnit Apă dulce; după care Tangaroa s-a adresat din nou stâncii și cerul a fost produs; apoi Tui-te'e-langi sau Șeful-care-susține-cerul; apoi Ilu (Imensitatea) și Mamao (Spațiul); apoi a venit Înălțimea.

Tangaroa s-a adresat din nou stâncii și au apărut Doi-nori (mascul) și Două-ape-dulci (femelă), iar pe aceștia doi i-a numit „rasa din spatele cerului”. Apoi a vorbit din nou și s-au născut Aoa-lala (mascul) și Ngao-ngao-le-tai, sau Marea-pustiitoare (femelă); apoi a venit Omul; apoi Spiritul, apoi Inima; apoi Voința; apoi Gândul. Acesta a fost sfârșitul creațiilor lui Tangaroa, produse din stâncă; dar ele doar pluteau în mare și nu aveau nicio fixare acolo. Tangaroa a făcut apoi o ordonanță pentru stâncă, după cum urmează și cu următoarele rezultate.

1. Spiritul, Inima, Voința și Gândul urmau să se unească în interiorul bărbatului, ceea ce au și făcut, transformându-l astfel într-o ființă inteligentă. Acest bărbat a fost apoi unit cu Pământul (femeia); și astfel a existat un cuplu - Fatu (bărbatul) și 'Ele-ele (femeia).

2. Imensității și Spațiului li s-a ordonat să se unească cu Înălțimea, deasupra cerului. Se pare că au fost considerați tatăl și mama Înălțimii, care era un băiat. Pe cer era doar un gol și nimic pe care privirea să se poată odihni.

3. Doi-nori și Două-ape-dulci au fost ordonate să populeze regiunea apelor dulci.

4. Aoa-lala și Marea-pustiitoare au fost ordonate să meargă la mare și să o populeze.

5. Cuplul Fatu și 'Ele-ele a fost apoi ordonat să populeze partea stângă, opusă fundului cerului.

6. Șeful-susține-cerul, apoi, la ordinele lui Tangaroa, a susținut cerurile; dar nu a putut să le țină și au căzut din nou. În cele din urmă, le-a susținut cu plantele *masoa* și *teve*... iar cerul a rămas sus, ajungând la Imensitate și Spațiu.

Apoi Imensitatea și Spațiul au dat naștere lui Po (noapte) și Ao (ziua); iar acest cuplu a fost rânduit de Tangaroa să producă Ochiul-cerului (soarele), după care Imensitatea și Spațiul au născut Le-langi, sau al doilea cer, și au rămas acolo și au populat cerul. Apoi Langi, cerul, a adus la lumină succesiv al treilea, al patrulea, al cincilea, al șaselea, al șaptelea, al optulea și al nouălea cer; și fiecare dintre acestea, pe măsură ce a luat ființă, a fost susținut de Șeful-pentru-a-susține-cerul și a fost populat de Imensitate și Spațiu.

După aceasta, Tangaroa-creatorul i-a creat pe Tangaroa-imubilul, Tangaroa-omniprezentul, Tangaroa-extinderul-ținuturilor (sau popoarelor), Tangaroa-mesagerul, Tuli-pasărea și Longonoa, Purtătorul de vești.

Tangaroa-creatorul l-a numit pe Tangaroa-imuabilul să fie șeful cerurilor. Tangaroa-mesagerul a fost numit ambasador al cerurilor de la al optulea până la primul. Noaptea și ziua au locuit aparent în cerul original sau primul [cel mai de jos]; și au avut următorii copii sau urmași: cerurile întunecate și noroioase, cerurile strălucitoare și senine, stelele, Manu'a, Samoa, soarele și luna.

Noaptea și ziua și cei patru copii ai lor - soarele și luna, Manu'a și Samoa - au fost chemați de Tangaroa-mesagerul la un consiliu general care urma să se țină în „terenul consiliului liniștii” din al nouălea cer, unde locuiau Tangaroa-creatorul și Tangaroa-neclintitul; iar la acest consiliu au fost emise diverse decrete.

Printre altele menționate în legendă, cei doi băieți, Manu'a și Samoa, au fost trimiși să fie șefi peste urmașii lui Fatu și 'Ele-ele. Soarele și luna trebuiau să meargă și să urmeze ziua și noaptea, soarele urmând ziua și luna când venea noaptea; trebuia să existe o porțiune a cerului în care urmau să treacă; și, în același fel, urmau să treacă și stelele. Naratorul a spus că soarele și luna erau umbrele din Tangaroa.

Legenda continuă apoi cu o narațiune a creării diferitelor insule; mai întâi au fost create grupurile estice - identificate într-o notă ca fiind Tahiti și insulele adiacente; apoi grupul fijian; apoi grupul tongan; și apoi insula samoană Savai'i. Nu există nicio referință concretă la crearea insulei samoane Manu'a; Însă insula este menționată, evident, ca existentă în realitate și, aparent, ca fiind pământul pe care Tangaroa-mesagerul l-a vizitat când era pe pământ și scena pământească a operațiunilor sale atunci când a creat celelalte insule, acționând sub îndrumarea lui Tangaroa-creatorul, care era sus în ceruri. Nu există nicio explicație a modului în care au fost create aceste insule, cu excepția faptului că Tangaroa-creatorul și Tangaroa-mesagerul le-au făcut să răsară; dar Tangaroa-creatorul a coborât din ceruri pentru a le călca în picioare și a le pregăti pentru ca oamenii să locuiască în ele.

Trei cupluri, numite în cele două cazuri ale insulelor estice şi Fiji „copiii” lui Tangaroa, iar în cel al Tonga „poporul său”, au fost apoi trimise de Tangaroa-creatorul din ceruri pentru a stăpâni insulele estice, Fiji şi respectiv Tonga; Se face referire la faptul că Fatu şi 'Ele-ele şi copiii lor se aflau deja în Manu'a şi se afirmă că două persoane, pe nume Valu'a şi Ti'apa, trimise apoi din Manu'a la Savai'i pentru a popula pe acesta din urmă, erau copiii lui Fatu şi 'Ele-ele.

După aceasta, cei doi Tangaroa au făcut ca insulele samoane Upolu şi Tutuila să răsară ca locuri de odihnă pentru Tangaroa-mesagerul. Pentru a popula aceste insule, a fost plantată *fue*-ul, sau viţa de vie a populaţiei; iar aceasta a produs o mulţime de viermi, pe care Tangaroa-creatorul i-a sfărâmat în fâşii şi din ei a creat două cupluri, unul pentru a popula insula Upolu şi celălalt insula Tutuila.

— R. W. Williamson. *Credinţe religioase şi cosmice ale Polineziei Centrale*. Vol. 1. Cambridge, Anglia: Cambridge University Press, 1933, pp. 50-53.

TREI COSMOLOGII TAHITIENE

O parte a Insulelor Societăţii, la aproape două mii de mile est de Samoa, Tahiti a fost colonizată pentru prima dată de polinezieni în jurul secolului al XIV-lea. A fost vizitată de navigatorul englez Samual Wallis în 1767 şi de mai multe ori în următorul deceniu de căpitanul James Cook. Misionarii au sosit la sfârşitul anilor 1700, iar până în 1843 influenţa europeană devenise atât de dominantă încât regina Pomare a fost forţată să se supună controlului francez. La moartea sa şi abdicarea ulterioară a fiului ei, Pomare al V-lea, Tahiti a devenit o colonie franceză (1877). În 1946, după ce a sprijinit Franţa Liberă în al Doilea Război Mondial, tahitienilor li s-a acordat cetăţenia franceză.

Independent de doctrina creştină, mitul creaţiei tahitiene există în mai multe versiuni diferite, dar înrudite, dintre care trei sunt incluse aici.

Taaroa

Primul mit îl înfăţişează pe Taaroa (echivalentul tahitian al lui Tangaroa din Samoa) existând singur în vid; prin comandă, s-a transformat în univers şi a devenit „în interiorul... germenului... de dedesubt”. Lumea vizibilă, şi în special Hawaii, pare a fi carapacea sau învelişul său exterior. Astfel, Taaroa este imanent în întreaga creaţie.

El a existat, Taaroa era numele lui.
În imensitate (spaţiu)
Nu exista pământ, nu exista cer.
Nu exista mare, nu exista om.
Deasupra, Taaroa cheamă.
Existând singur, el a devenit universul.
Taaroa este originea, rocile
Taaroa sunt nisipurile,
Aşa este numit el.
Taaroa este lumina;
Taaroa este înăuntru;
Taaroa este germenul.
Taaroa este dedesubt;
Taaroa este ferm;
Taaroa este înţelept.
El a creat pământul Hawaii,
Hawaii cel mare şi sacru,

Ca un corp sau o cochilie pentru Taaroa.

— E. S. Craighill Handy. *Religia polineziană*.
Buletinul Muzeului Bernice P. Bishop 34.
Honolulu: Bishop Museum Press, 1927, p. 11.

Cochilii în cochilii

În al doilea mit tahitian, distincția dintre puterea interioară și manifestarea exterioară este trasată mai clar și evoluează într-o dihotomie a minții și corpului. Începând cu cochilii în cochilii, Taaroa le-a rupt pe toate pentru a crea universul. În cele din urmă, cochilia cea mai interioară, propriul său corp, este folosită pentru a crea lumea și doar capul său (mintea sa) rămâne nemanifest, sacru pentru el însuși. Mitul este clar în a sublinia asemănarea structurală dintre macrocosmos și microcosmos: așa cum corpul lui Taaroa este pentru mintea sa, așa este pământul pentru creaturi și bărbații și femeile sunt unul pentru celălalt.

Multă vreme, Ta'aroa a locuit în cochilia (crusta) sa. Era rotundă ca un ou și se învârtea în spațiu, într-un întuneric continuu.

Nu exista soare, lună, pământ, munte, totul era într-o stare confluentă. Nu exista om, fiară, pasăre, câine, ființă vie, mare și apă dulce.

Dar, în cele din urmă, Ta'aroa își umplea cochilia, în timp ce stătea închis, iar aceasta s-a crăpat și s-a deschis. Apoi a ieșit afară și s-a ridicat pe cochilie și a strigat: „Cine este acolo sus? Cine este acolo jos?” Nicio voce nu i-a răspuns! „Cine este acolo în față? Cine este acolo în spate?” Nicio voce nu i-a răspuns! Doar ecoul propriei sale voci a răsunat și nimic altceva.

Atunci Ta'aroa a spus: „O, stâncă, târăște-te încoace!” Dar nu exista nicio stâncă cu care să se târască spre el. Și el a spus: „O, nisip, târăște-te încoace!” Dar nu exista nisip cu care să se târască spre el. Apoi s-a supărat pentru că nu a fost ascultat.

Așa că și-a răsturnat carapacea și a ridicat-o pentru a forma o cupolă pentru cer și a numit-o Rumia. Și a obosit și după scurt timp a alunecat dintr-o altă carapace care îl acoperea, pe care a luat-o drept stâncă și nisip. Dar furia lui nu se potolise încă, așa că și-a luat coloana vertebrală drept un lanț muntos, coastele drept pantele munților, organele vitale drept nori largi plutitori, flacăra și carnea drept grăsimea pământului, brațele și picioarele drept puterea pământului; unghiile de la mâini și de la picioare drept solzi și scoici drept pești; penele drept copaci, arbuști și plante târâtoare, pentru a îmbrăca pământul; iar intestinele drept homari, creveți și țipari drept râuri și mări; iar sângele lui Ta'aroa s-a încălzit și s-a dus în plutire, transformându-se în roșeață pentru cer și curcubee.

Dar capul lui Ta'aroa i-a rămas sacru, iar el încă trăia, același cap pe un corp indestructibil. El era stăpânul a tot. Exista expansiune și exista creştere. Ta'aroa a invocat zei, dar omul a fost invocat mult mai târziu, când Tu era cu el.

Așa cum Ta'aroa avea cruste, adică scoici, tot așa are orice cochilie.

Cerul este o cochilie, adică un spațiu nesfârșit în care zeii au așezat soarele, luna, Sporadele și constelațiile zeilor.

Pământul este o cochilie pentru pietre, apă și plante care izvorăsc din el.

Cochilia bărbatului este femeie, deoarece prin ea vine pe lume; iar cochilia femeii este femeie, deoarece este născută din femeie.

Nu se pot enumera cochiliile tuturor lucrurilor pe care le produce această lume.

— Teuira Henry. *Ancient Tahiti*.
Bernice P. Bishop Museum Bulletin 48.
Honolulu: Bishop Museum Press, 1928, pp. 339-340.

Atenuatorul multor lucruri

În multe privințe, la fel ca mitul maori despre cer și pământ, a treia cosmologie tahitiană explică faptul că Taaroa era cunoscut în patru aspecte ca zei ai cerului, fundației, pământului și lumii de dincolo. Cu ajutorul asistentului său Tu („a sta în picioare”, ”a lovi”, un zeu al războiului), Taaroa a invocat zei (puteri) pentru fiecare parte a universului, a eliberat-o pe Ti'i (principiul masculinității) de pe Pământul-mamă și a creat-o pe Hina (principiul feminității) să-i fie soție. Restul mitului descrie o luptă între forțele de răzbunare și distrugere, pe de o parte, și cele de conservare, pe de altă parte, și subliniază natura rezultată a schimbării pe care Hina reușește să o stabilească ca un compromis.

Ta'aroa (unic) era marea ființă supremă, care exista singură într-o lume mică, într-o coajă ca un ou, rotindu-se în spațiul întunecat și gol de-a lungul veacurilor. În cele din urmă, a izbucnit din închisoare și, găsindu-se complet singur, l-a invocat pe faimosul zeu Tu, care a devenit tovarășul și artizanul său în marea operă a creației. Când universul a fost finalizat, nenumărați zei au fost invocați pentru a umple fiecare regiune și, ultimul dintre toate creaturile, omul a fost făcut să locuiască pe pământul care fusese pregătit pentru el.

Ta'aroa era cunoscut sub patru titluri, în funcție de atributele sale: Ta'aroa al cerului, despre care se spune că este zece la număr; Ta'aroa marea temelie, într-o stâncă din centrul pământului, din care a crescut pământul; Ta'aroa a suprafeței pământului; și Ta'aroa a țărilor de Jos...

Primul om care a fost creat a fost Ti'i, îmbrăcat în nisip, pe care Ta'aroa l-a invocat din pământ și apoi l-a declarat perfect. Apoi i s-a născut o soție lui Ti'i, Hina, pentru a scoate și a atenua multe lucruri, o semizeiță, ai cărei părinți au fost Te-fatu (stăpânul) și Fa'ahotu (fii roditoare), și avea o față înainte și înapoi și era plină de bunătate. Ti'i era răutăcioasă și avea un stârc alb pentru a vrăji și a ucide omenirea.

După creație, pacea și armonia au existat peste tot pentru o lungă perioadă de timp. Dar, în cele din urmă, a apărut nemulțumirea și a fost război între zei în diferitele lor regiuni și printre oameni, așa că Ta'aroa și Tu au rostit blesteme pentru a-i pedepsi.

Au blestemat stelele, care i-au făcut să clipească; și au blestemat luna, care a făcut-o să scadă și să se stingă. Dar Hina, atenuatoare a multor lucruri, le-a salvat viețile, de atunci oștirea stelelor este mereu strălucitoare, dar continuă să sclipească; iar luna se întoarce întotdeauna după ce apare.

Au blestemat marea, care a provocat refluxul; dar Hina a păstrat marea, care a produs refluxul; și astfel aceste maree s-au succedat de atunci.

Au blestemat râurile, care au speriat apele, astfel încât acestea s-au ascuns sub pământ; dar Hina a reprodus apele pufoase, care au format izvoare, și astfel acestea continuă să existe.

Au blestemat copacii, care făceau ca frunzele lor să se îngălbenească și fructele lor să se strice; dar Hina le-a salvat viețile, ceea ce a făcut ca frunze noi să le ia mereu locul celor vechi și fructele să se întoarcă la anotimp. Și așa ar fi fost și cu oamenii, s-ar fi ofilit sub blestemul zeilor, în timp ce Hina le-ar fi salvat viețile, dacă Ti'i nu i-ar fi chemat la moarte.

Hina a spus: „O, Ti'i! nu insista să-l invoc pe om la moarte. Când va suferi sub blestemul zeilor, îl voi învia. Iată, luna mea și stelele strălucitoare, pomii mei înmuguriți și fructele mele care vin la anotimp, nu sunt ele mai frumoase decât oamenii tăi care mor?”

Dar soțul ei a fost neînduplecat și a răspuns: „Stăpânul meu, Ta'aroa, al cărui blestem este moartea, iubește să ucidă și eu îi voi chema la moarte pe toți cei pe care îi voi face să intre în stârcul meu alb.” Așadar, potrivit tahitienilor, bărbatul și nu femeia i-a făcut pe oameni să piardă viața veșnică și, în cele din urmă, el a căzut și a murit sub propriul blestem.

— Teuira Henry. „*Folclorul tahitian*.”
Journal of the Polynesian Society, 1901, 10 (37), 51-52.
Wellington: Polynesian Society.

INSULELE TUAMOTU

Cânt Cosmic

La est de Insulele Societății și la sud de Insulele Marchize, Insulele Tuamotu sau Arhipelagul de Jos cuprind șaptezeci și șase de atoli într-un lanț de 1.000 de mile. Anexate de Franța în 1881, acestea au fost inițial „descoperite" de spanioli în 1606.

Un cânt cosmic din Atolul Takaroa descrie sursa vieții care apare pentru prima dată în Havaiki, un ținut sacru al spiritelor sau strămoșilor existenți în cer sau la vest. Adormită, această sursă rămâne pasivă în evoluția lumii din neant (noaptea) prin diferite etape ale pre-ființei.

Viața apare în lume, Viața izvorăște în Havaiki. Sursa-nopții doarme jos, în vidul lumii, în luarea formei lumii, în creșterea lumii, viața lumii, înfrunzirea lumii, desfășurarea lumii, întunecarea lumii, ramificarea lumii, încovoierea lumii.

— Kenneth Emory (trad.). „*Cântec cosmic din atolul Takaroa din Insulele Tuamotu*." Journal of the Polynesian Society. 1920, 47(5), 14.

Viața apare în lume,
Viața izvorăște în Havaiki.
Sursa-nopții doarme jos,
în vidul lumii,
în luarea formei de către lume,
în creșterea lumii,
viața lumii,
înfrunzirea lumii,
desfășurarea lumii,
întunecarea lumii,
ramificarea lumii,
încovoierea lumii.

— Kenneth Emory (trad.). „*Cântec Cosmic din Atolul Takaroa din Insulele Tuamotu*." Journal of the Polynesian Society. 1920,47(5), 14.

Locuirile din Kiho

Asemenea mitului maori al creatorului primordial Io, această cosmogonie tuamotuană îl celebrează pe Kiho, "sursa surselor". Locuind înaintea sau în afara creației în vid, Kiho a produs mai întâi haosul (apele întunecate și abundente) „prin puterea elocvenței sale"; adică, prin puterea fertilă a cuvântului său. Legătura dintre cuvinte și spermă este clar stabilită aici; metaforele se estompează, dar în amestecul lor se afirmă unitatea creației mentale și fizice.

Plutind la suprafața apelor haotice, bogate în potențial, Kiho a creat fundamentul nopții (neființei) și al luminii (ființei) și apoi, pe măsură ce se întorcea treptat și se ridica, diversele tărâmuri ale cerurilor și pământului. În cele din urmă, el a produs Atea-ragi (un principiu masculin, precum zeul cerului Rangi din mitul maori) și Fakahotu-henua (un principiu feminin, fructificatorul solului, asemănător cu Papa maori, dar aici conectat mai specific cu coralul decât cu pământul). Și după ce a ordonat marea, solul și nisipul, Kiho l-a întruchipat pe Atea însuflețit, sinele său obiectiv, pentru a conduce lumea. În cele din urmă,

Kiho i-a lăsat lui Atea brâul său sacru roşu (orizontul care se ridică?) şi s-a retras dincolo de fiinţă şi activitate, în neantul şi pasivitatea din care provenea.

Se spune că Kiho locuia în Vid. Se spunea că Kiho locuia sub temeliile Havaiki (într-un loc) numit Tărâmul Negru-fără-strălucire-al-Havaiki.

Locuind acolo, sub Kiho, nu avea părinţi; nu avea prieten; nu avea partener; nu era nimeni altcineva în afară de el; el nu era rădăcina, el era stabilitatea.

Se spunea că, la acea vreme, Kiho conversa doar cu dublul său Astral (Sinele Activator).

Reflecţiile sale erau în interiorul său; acţiunile sale erau îndeplinite de Sinele său Activator. Locul în care locuia Kiho se numea a fi Nonexistenţa-ţării; numele acelui loc era Tărâmul Negru-fără-strălucire-al-Havaiki.

Acolo locuia Kiho: într-adevăr, în acel loc a creat toate lucrurile. De acum înainte (voi da) numele locurilor sale de locuit.

Kiho a locuit în raiul său la nadirul Tărâmului Nopţii,
Kiho a locuit în raiul său în Tărâmul Negru-fără-strălucire,
Kiho a locuit în raiul său în Tărâmul-Multe-Porţiuni-ale-Nopţii,
Kiho a locuit în raiul său în Tărâmul-Multe-Porţiuni-ale-Nopţii,
Aceste locuri erau situate în Sfera-Nopţii,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-apelor,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-instabilă,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-împinsă-în-sus.
Kiho a locuit jos în Fundaţia-solidificându-se,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-cutremurându-se,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-extinzându-se,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-separată,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-apărând-(prima),
Kiho a locuit jos în Fundaţia-răsturnându-se,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-mişcându-se-încoace-şi-acolo,
Kiho a locuit jos în Fundaţia-ridicându-se.
Aceste formaţiuni stâncoase erau situate în Apele Întunecate Abundente; se spunea că erau locurile în care locuia Kiho.
Kiho locuia în Zenitul-cerurilor,
Kiho locuia în Ţinuturile-de-Hotar-Înguste-ale-cerurilor,
Kiho locuia în Regiunile-Superioare-ale-cerurilor,
Kiho locuia în Regiunile-Inferioare-ale-cerurilor,
Kiho locuia în Buricul-cerurilor,
Kiho locuia în Planurile-cerurilor,
Kiho locuia în Strălucirea-Roşie-a-cerurilor.
Acesta este într-adevăr raiul pe care Kiho i l-a dat lui Atea.
Se spunea, de asemenea, că Apele Întunecate Abundente au fost primul lucru pe care Kiho l-a evoluat. Acolo a locuit el în casa numită Casa-de-Susţinere-a-Regiunilor-Cereşti.

Kiho a creat trei sfere cereşti principale (nu regiuni ale Pământului); acestea au fost:
1. Sfera de noapte a întunericului lui Kiho, sau Regiunea lumii spiritelor,
2. Sfera de zi a luminii lui Atea, sau Regiunea lumii Pământului,
3. Sfera cerească a lui Tane, sau Regiunea cerului.

Kiho-SURSĂ, despre care vorbesc, este cel despre care se spunea că este zeul ale cărui fapte sunt relatate aici; şi acestea sunt faptele pe care le-a săvârşit până pe vremea lui Atea.

Cât timp a fost Kiho, cerurile nu au existat; - nu exista pământ, nu exista om; nu exista absolut nimic.

Kiho-dormitorul a dormit imemorial în Vid.

Kiho-precursorul s-a trezit.

Apoi Kiho a privit în sus, în noaptea neagră și fără strălucire, adică primul început al tuturor lucrurilor.

Atunci, Kiho a privit în jos spre locuința sa din Noaptea Neagră și fără strălucire și astfel a vorbit Kiho: „Aceasta este într-adevăr noaptea complet neagră a lui Havaiki."

Apoi, Kiho a meditat la toate lucrurile (potențiale) de orice fel; și-a evocat gândul și apoi s-a adresat Sinelui său Activator, spunând: „Fie ca eu să fiu elocvent în ceea ce privește cunoștințele mele oculte interioare; fie ca eu să fiu expresiv în ceea ce privește elocvența mea revărsată, astfel încât toate ființele adunate să mă asculte!"

A început să stârnească impulsul interior al Apelor Întunecate Abundente,

A început să stârnească impulsul interior al pământului,

A început să stârnească impulsul interior al lui Havaiki.

(Lumea nopții zăcea într-un somn adânc sub Non-existența-tărâmului.)

Era impulsul interior care se mișca,
Era impulsul interior care înmugurea,
Era impulsul interior învelit în teacă,
Era impulsul interior care se întindea în sus,
Era impulsul interior care se ramifica deasupra,
Era impulsul interior care prindea rădăcini jos.
Era impulsul interior care în curând avea să se ridice pe Pământ.
Era impulsul interior care în curând avea să se ridice în Havaiki-ul întunecat al Amurgului.
Inexistentă era ascensiunea pământului.
Inexistentă era stratificarea pământului,
Inexistentă era vâscozitatea pământului,
Inexistentă era rigiditatea pământului,
Inexistentă era desfășurarea pământului,
Inexistentă era multiplicitatea pământului,
Inexistentă era... pământului,
Inexistentă era diversitatea pământului,
Inexistentă era marginea surplombă a pământului,
Inexistentă era... pământului.
Întunericul-temeliei dormea sub Neexistența-pământului,
Lumina-temeliei dormea sub Neexistența-pământului,
Crăpătura-temeliei dormea sub Neexistența-pământului,
Tunetul-temeliei dormea sub Neexistența-pământului,
Suportul-colonar-al-pământului dormea sub Neexistența-pământului,
Temelia Cerului dormea sub Neexistența-pământului,
Cupola-întunecată-concavă dormea sub Non-existența-pământului,
Murmurul-apelor țâșnitoare dormea sub Non-existența-pământului,
Suportul-contiguu dormea sub Non-existența-pământului,
Segmente-mici-stând-înăuntru dormea sub Non-existența-pământului,
Strălucirea-îndelungată dormea sub Non-existența-pământului,
Havaiki dormea Sub Inexistența-pământului,
Peaha dormea sub Inexistența-pământului.
Rodnicia dormea sub Inexistența-pământului,
Întinderea-cerului dormea sub Inexistența-pământului.
Dorința-intensă-care-se-grăbește-spre-noapte dormea sub Inexistența-pământului,
Fundamentul-lui-Kuporu-dormea sub Inexistența-pământului,
Tărâmul-radiant-al-lui-Tane-dormea sub Inexistența-pământului.
Apoi Kiho a creat Apele-primordiale prin puterea elocvenței sale revărsătoare.

Şi ele au început să evolueze. Şi au evoluat.

Într-adevăr, Kiho i-a vorbit Sinelui său Activator, spunând: „Fă să cutremuri violent baza stâncoasă a lui Havaiki, ca să devin conştient de toate lucrurile - ca toate lucrurile să fie puse deoparte la locul lor!”

Şi imediat, Kiho şi-a făcut ochii să strălucească în flăcări - şi întunericul s-a transformat în lumină.

Într-adevăr, Sinele său Activator a făcut ca Fundaţia Stâncoasă a lui Havaiki să se cutremure, iar Kiho a văzut poziţia tuturor lucrurilor acolo unde se aflau.

Apoi, Kiho s-a ridicat la suprafaţa Apelor Primordiale - Sinele său Activator a fost cel care a făcut acest lucru; a zăcut acolo plutind pe spate.

Apoi, Kiho a creat Fundaţia-lumii-nopţii; era un tărâm terestru, era jos.

Apoi, Kiho a creat Fundaţia-lumii-luminii; era un tărâm ceresc, era deasupra. (Aceste două tărâmuri erau situate în primul plan.) Acum, Kiho s-a întors cu faţa în acel loc.

Apoi Kiho a creat Fundaţia-fisurată; era un tărâm terestru, era jos. Apoi Kiho a creat Fundaţia-tunet; era un tărâm ceresc, era deasupra. (Aceste două tărâmuri erau situate în al doilea plan.)

Acum Kiho s-a ridicat într-un cot în acel loc.

Apoi Kiho a creat Suportul-Colonar-al-Ţării; era un tărâm-terestru, era dedesubt.

Apoi Kiho a creat Baza-Cerului; era un tărâm-cer, era deasupra.

(Aceste două tărâmuri erau situate în al treilea plan.)

Acum Kiho s-a ridicat în mâini şi genunchi în acel loc.

Apoi Kiho a creat Matau-heti; era un tărâm-terestru, era dedesubt.

Apoi Kiho a creat Concavitatea-Întunecată; era un tărâm-cer, era deasupra.

(Aceste două tărâmuri erau situate în al patrulea plan.)

Acum Kiho s-a ridicat într-o postură aplecată în acel loc.

Apoi Kiho a creat Murmurul-Apelor Şuvoitoare; era un tărâm-terestru, era dedesubt. Apoi Kiho a creat Suportul-Continuu; era un tărâm-cer, era deasupra. (Aceste două tărâmuri erau situate în al cincilea plan.) Acum, Kiho s-a ridicat într-o postură aplecată înainte în acel loc.

Apoi, Kiho a creat Statul-în-segmente-mici; era un tărâm terestru, era deasupra.

Apoi, Kiho a creat Scânteia-de-lungă-stanţă; era un tărâm ceresc, era deasupra.

(Aceste două tărâmuri erau situate în al şaselea plan.)

Acum, Kiho s-a îndreptat într-o postură scurtată în acel loc.

Apoi, Kiho a creat Havaiki; era un tărâm terestru, era dedesubt.

Kiho a creat Peaha; era un tărâm ceresc, era deasupra.

(Aceste două tărâmuri erau situate în al şaptelea plan.)

Acum, Kiho s-a îndreptat într-o postură complet extinsă în acel loc.

Apoi, Kiho a creat Fecundator-al-solului; era un tărâm terestru, era dedesubt.

Apoi, Kiho a creat Întinderea-cerului; era un tărâm ceresc, era deasupra.

(Aceste două tărâmuri erau situate în al optulea plan al Regiunii-de-Noapte-a-Lumii-Spiritelor.)

Iată ce mi-au spus înţelepţii despre aceste ultime două tărâmuri, adică Atea-ragi (Întinderea-cerului) şi Fakahotu-henua (Fructificatorul-solului): Întinderea-cerului era deasupra, Fructificatorul-solului era dedesubt. De unde a izvorât urmaşii Întinderii-cerului!

Acum, Kiho a pus deoparte marea la locul ei, a pus deoparte solul la locul lui şi a pus deoparte nisipul alb - lăsându-l în Havaiki; apoi a pus deoparte pământul roşiatic pentru munţi; a pus deoparte nisipul negru pentru Vavau; apoi a luat spuma valurilor şi argila vâscoasă şi le-a aruncat sub picioarele sale; apoi le-a călcat în picioare, spunând: „Tu eşti într-adevăr originea fundaţiilor de rocă stratificată; fie ca tu să te ridici, fie ca tu să te împingi în sus, fie ca tu să devii ferm!”

Apoi a părăsit nisipul alb de-a lungul marginilor stâncoase ale fundaţiei rocilor din Havaiki şi (când) toate aceste fapte au fost îndeplinite, a creat cerurile superioare ale Atei.

Apoi Kiho s-a uitat la Sinele său Astral (Sinele Activator) care zăcea întins sub el; apoi a luat nisipul roşu (pământul) şi l-a modelat; apoi a expirat asupra lui suflarea sa vitalizantă, iar nisipul s-a umplut de viaţă, după care Sinele său Astral a intrat complet în acel nisip roşu şi s-a transformat imediat într-o fiinţă simţitoare; această creatură vie dormea; apoi s-a trezit.

Acum Kiho a vorbit, spunând: „Tu eşti Atea din legiunea zeilor, ca să devii o temelie solidă pentru Havaiki-cel-de-sus, un sanctuar pentru legiunile spirituale." Atea a văzut atunci că zeul zăcea cu faţa în jos. Apoi Kiho i-a vorbit din nou lui Atea astfel:

„Tu eşti cel care va deveni faimos prin mine,
Tu eşti cel pe care îl voi instrui cu toate artele şi învăţăturile ezoterice,
Tu vei fi Tăiuşul, Tu eşti cel pe care îl voi face să nască urmaşi,
Tu eşti cel pe care îl voi umple cu fertilitate pentru ca Havaiki să fie plini de viaţă.
Tu eşti cel pe care îl voi răzbuna,
Tu eşti cel pe care îl voi preamări,
Tu eşti cel pe care îl voi instala în firmamentul cu cupolă al lui Atea,
Vei porni în războaie de represalii,
Vei înjosi prestigiul Prinţului meu,
Îl vei înţepa pe Prinţul meu în sulița ta;
Vei fi instigatorul dezastrului,
Vei fi strămoşul patriilor,
Vei deveni fruntea Legiunii-zeilor pentru a crea noile sfere ale Cerului;
Îţi vei evoca Sinele-Activator,
Vei nivela Cerul-Sacru-al-Atei pentru ca Prinţul meu să poată locui în el, pentru ca el să stea drept în Sfera sa Cerească; Mulţimile îl vor invoca,—
Vei avea grijă să nu-l tulburi şi lasă legiunile Spiritelor să fie create;
Te vei înălţa în sus,
Vei informa spaţiul infinit,
Te vei stabili în sfera ta Cerească;
Tu eşti Stâlpul Cerurilor,
Tu eşti Grinda de Legătură—
Cu adevărat, tu eşti Placa de Zid a Cerului tău.
Tu eşti Primul,
Tu eşti Ultimul,
Tu eşti Cel de Sus,
Tu eşti Cel de Jos—
Tu eşti Desăvârşitorul!"

Apoi Kiho şi-a desfăcut brâul şi i l-a dat lui Atea. Numele brâului era „Brâul-purpuriu-al-Atei".

Se spunea că Kiho nu cunoştea moartea; i-a întors spatele lui Atea şi a dispărut (mergând) în tărâmul-negru-fără-strălucire-al-Havaiki.

— Frank J. Stimson. *Religia Tuamotuană*.
Buletinul Muzeului Bernice P. Bishop 103.
Honolulu: Bishop Museum Press, 1933, pp. 12-19.

HAWAII

Kumulipo (Un cântec al creației)

La granița de nord-vest a Polineziei, la aproximativ 2.000 de mile est de California, Hawaii a fost colonizată de polinezieni în jurul anului 750 d.Hr. Deşi când căpitanul James Cook a vizitat insula pentru prima dată în 1778, aceasta era condusă de diverşi regi nativi aflați în război, Kamehameha I câştigase suveranitatea unică până în 1810. Aparent la

apogeul acestei perioade de unificare, cultura și religia hawaiană au decăzut curând sub influența comercianților europeni și americani pe care Kamehameha I i-a primit cu brațele deschise. Cei care au supraviețuit noilor boli străine au fost totuși afectați negativ de practicile occidentale de comerț pentru profit, război cu arme de foc și consum de alcool. Când religia nativă s-a prăbușit odată cu societatea, Kamehameha al III-lea (1825-1842) a invitat misionarii creștini să predice creștinismul. Iar Hawaii a intrat treptat sub influența Statelor Unite pe măsură ce interesele comerciale americane s-au dezvoltat și au înflorit; americanii au ajuns să domine politica hawaiană, iar în cele din urmă Hawaii a devenit al 50-lea stat din uniunea americană. Mai mult decât orice alt mit polinezian, cântecul creației hawaian (Kumulipo) celebrează fertilitatea minunată a celor șapte etape ale nopții primordiale. „Nimic altceva decât întuneric acolo/Nimic altceva decât întuneric aici", noaptea este un haos al potențialității și pre-ființei. Evoluată din nămolul primordial și împărțită în principii masculine și feminine, etapele sale dau naștere unui număr uimitor de forme de viață: mai întâi simple creaturi marine; apoi pești, insecte și păsări, reptile, mamifere și oameni. Și în final, când toate au evoluat în acest timp al trecutului, se ivește ziua și lumea creată este stabilită.

Cel mai notabil pentru descrierea abundenței și bogăției creației, Kumulipo presupune că nu există un singur creator suprem. Fertilitatea în sine și dorința de a se reproduce dau naștere „tuturor miriadelor de creaturi".

I. Pe vremea când pământul s-a înfierbântat
Pe vremea când cerurile s-au întors
Pe vremea când soarele s-a întunecat
Ca să facă luna să strălucească
Pe vremea răsăritului Pleiadelor
Mâzga, aceasta a fost sursa pământului
Sursa întunericului care a făcut întuneric
Sursa nopții care a făcut noapte
Întunericul intens, întunericul adânc
Întunericul soarelui, întunericul nopții
Nimic altceva decât noapte.
Noaptea a născut
S-a născut Kumulipo în noapte, un mascul
S-a născut Po'ele în noapte, o femelă
S-a născut polipul de coral, s-a născut coralul, a ieșit
S-a născut larva care sapă și îngrămădește pământul, a ieșit
S-a născut [copilul] său, o râmă, a ieșit
S-a născut steaua de mare, copilul său, steaua de mare mică, a ieșit
S-a născut castravetele de mare, copilul său, castravetele de mare mic, a ieșit
S-a născut ariciul de mare, ariciul de mare [tribul]
S-a născut ariciul de mare cu țepi scurți, a ieșit
S-a născut ariciul de mare neted, copilul său, cu țepi lungi, a ieșit
S-a născut ariciul de mare inelar, copilul său, cu țepi subțiri, a ieșit
S-a născut scoica, copilul său, stridia perlată
S-a născut sideful, copilul său, stridia
S-a născut midia, copilul său, crabul pustnic
Născut a fost lipa mare, copilul său, lipa mică, a apărut
S-a născut cauriul, copilul său, cauriul mic, a apărut
S-a născut crustacea naka, stridia de stâncă, copilul său, a apărut
S-a născut crustacea drupa, copilul său, crustacea albă amară, a apărut
S-a născut cochilia, copilul său, cochilia mică, a apărut
S-a născut crustacea nerita, crustacea care sapă în nisip, copilul său, a apărut

S-a născut crustacea de apă dulce, copilul său, crustacea mică de apă dulce, a apărut
S-a născut bărbatul pentru pârâul îngust, femeia pentru pârâul larg
S-a născut muşchiul Ekaha care trăieşte în mare
Păzit de feriga Ekahakaha care trăieşte pe uscat
Întunericul se transformă în lumină
Pământul şi apa sunt hrana plantei
Zeul intră, omul nu poate intra
Bărbatul pentru pârâul îngust, femeia pentru pârâul larg
S-a născut iarba de mare care trăieşte în mare
Păzită de iarba dură de uscat care trăieşte pe uscat...
Bărbatul pentru pârâul îngust, femeia pentru pârâul larg
S-a născut alga păroasă care trăieşte în mare
Păzită de viţa de pandanus păroasă care trăieşte pe uscat
Întunericul se transformă în lumină
Pământul şi apa sunt hrana plantei
Zeul intră, omul nu poate intra
Omul cu dovleac de apă, el este un zeu
Apa care face ca viţa de vie ofilită să înflorească
Face ca vârful plantei să se dezvolte liber
Înmulţindu-se în trecerea timpului
Noaptea lungă se scurge
Roditoare, foarte roditoare
Răspândindu-se aici, răspândindu-se acolo
Răspândindu-se încoace, răspândindu-se încolo
Sprijinind pământul, susţinând cerul
Timpul trece, această noapte a lui Kumulipo
Încă este noapte.

II. Născut este un copil pentru Po-wehiwehi
Legănat în braţele lui Po-uliuli [?]
Un luptător, un împingător, [?]
Locuitor în ţara Poho-mi-luamea
Parfumul sacru din tulpina dovleacului se proclamă [pe sine]
Duhoarea izbucneşte în timpul prunciei
El este îndoielnic şi stă umflându-se
Se strâmbă şi încălecă
Cele şapte ape pur şi simplu plutesc
Născut este copilul peştelui bilu şi înoată
Peştele bilu se odihneşte cu înotătoarea cozii întinsă
Un copil renumit pentru Po-uliuli
Un micuţ pentru Po-wehiwehi
Po-uliuli masculul
Po-wehiwehi femela
Înainte este I'a [peştele], născut Nai'a [marsuinul] în marea înotând acolo
Născut este Mano [rechinul], născut Moano [peştele-capră] în marea înotând acolo
Născut este Mau, născut Maumau în marea înotând acolo
Născut este Nana, născută Peştele Mana în mare înotând
Născut este Nake, născut Make în mare înotând
Născut este Napa, născut Nala în mare înotând
Născut este Pala, născut Kala [sturion?] în mare înotând
Născut este ţiparul Paka, născut este Papa [crabul] în mare înotând
Născut este Kalakala, născut Huluhulu [limax de mare] în mare înotând

Născut este Halahala, născut Palapala în mare înotând
Născut este Pe'a [caracatița], născut este Lupe [pisica de mare] în mare înotând
Născut este Ao, născut este 'Awa [peștele lapte] în mare înotând
Născut este Aku [bonito], născut Ahi [alb alb] în mare înotând
Născut este Opelu [macroul], născut peștele Akule în mare înotând
Născut este 'Ama'ama [chefal], născut 'Anae [chefal adult] în mare acolo înotând
Bărbat pentru pârâul îngust, femeie pentru pârâul larg
Născut este peștele 'A'awa care trăiește în mare
Păzit de planta 'Awa care trăiește pe uscat
Refren
Bărbat pentru pârâul îngust, femeie pentru pârâul larg Născut este Ulae [pește șopârlă]
care trăiește în mare Păzit de papura Mokae care trăiește pe uscat
Refren
Bărbat pentru pârâul îngust, femeie pentru pârâul larg
Născut este Palaoa [morsa] care trăiește în mare [?]
Păzit de Aoa [lemn de santal] care trăiește pe uscat
Refren
Șirul de morse care trec pe lângă [?]
Furnind în adâncurile mării
Șirurile lungi de pești opule
Marea este plină de ei
Crabi și creaturi cu carapace tare
[Ei] înghit pe drum
Ridicându-se și scufundându-se rapid și în tăcere
Pimoe pândește în spatele orizontului
Pe valurile lungi, valurile cu creastă
Nenumărate creste de corali
Joase, îngrămădite, zimțate
Micuții caută locuri întunecate
Foarte întunecat este oceanul și obscur
O mare de corali precum înălțimile verzi ale Paliuliului
Pământul dispare în ele
Acoperit de întunericul nopții
Încă este noapte.

III. Un mascul acesta, femela aceea
Un mascul născut în vremea întunericului negru
Femela născută în vremea bâjbâielilor în întuneric
Umbrită era marea, umbrit pământul
Umbrite pâraiele, umbriți munții
Umbrită noaptea slab luminată
Bulbul rădăcinii a crescut formând nouă frunze
Dreaptă a crescut cu frunze întunecate
Vlăstarul care a țâșnit frunze de înalți șefi
Născut a fost Po'ele'ele masculul
A trăit cu Pohaha, o femelă
Bulbul rădăcinii a încolțit
Tulful de taro a crescut
Născută a fost Gărgărița, un părinte
A ieșit copilul său o chestie zburătoare și a zburat
Născută a fost Omida, părintele
A ieșit copilul său o Molie și a zburat

Născută a fost Furnica, părintele
A ieşit copilul său o Libelulă şi a zburat
Născută a fost Larva, părintele
A ieşit copilul său Lăcusta şi a zburat
Născut a fost Oxiurul, părintele
A ieşit copilul său o Muscă şi a zburat
Născut a fost oul [?], părintele
A ieşit copilul o pasăre şi a zburat
S-a născut Becața, părintele
S-a născut copilul ei un Plovier şi a zburat
S-a născut pasărea A'o, părintele
S-a născut copilul ei o pasăre A'u şi a zburat
S-a născut Întoarce-piatra, părintele
S-a născut copilul ei un Prinzător de muşte şi a zburat
S-a născut Mudhen, părintele
S-a născut copilul ei o pasăre Apapane şi a zburat
S-a născut Corbul, părintele
S-a născut copilul ei o pasăre Alawi şi a zburat
S-a născut pasărea 'E'ea, părintele
S-a născut copilul ei o pasăre Alaaiaha şi a zburat
S-a născut miereul Mamo, părintele
S-a născut copilul ei o pasăre 'O'o şi a zburat
S-a născut Raclul, părintele
S-a născut copilul ei un Albatros brun şi a zburat
S-a născut cățărătorul Akikiki, părintele
S-a născut copilul ei o pasăre Ukihi şi a zburat
S-a născut Curlicul, părintele
S-a născut copilul ei un Picior şi a zburat
S-a născut pasărea Fregată, părintele
S-a născut copilul ei, o pasăre tropicală, şi a zburat
S-a născut Chira migratoare cu spatele gri, părintele
S-a născut copilul ei, o pasăre tropicală cu coadă roşie, şi a zburat
S-a născut pasărea Unana, părintele
Progenitura ei, Stârcul, a venit şi a zburat
A zburat aici în stoluri
Pe țărmul mării în rânduri
S-au aşezat şi au acoperit plaja
Au acoperit ţara insulei ascunse a lui Kane
S-au născut păsări terestre
S-au născut păsări marine
Bărbatul născut pentru pârâul îngust, femeia pentru pârâul larg
Născut-a fost Pisica de mare, trăind în mare
Păzită de Petrelul furtunos care trăieşte pe uscat...
Refren
Acesta este locul de zbor al păsării Halulu
Din Kiwa'a, pasărea care strigă deasupra casei canoei
Păsări care zboară într-un stol blocând soarele
Pământul este acoperit de puii nopții care se sparg în zori
Momentul în care lumina zorilor se răspândeşte
Tânăra plantă slabă de maimuță se ridică
O plantă fragedă cu frunze întinse
O ramificare din născutul nopţii

Nimic altceva decât întunericul care
Nimic altceva decât întunericul acesta
Întuneric doar pentru Po'ele'ele
Un timp al zorilor într-adevăr pentru Pohaha
Încă este noapte.

IV. Plantează 'abi'a şi fă-o să se înmulţească [?]
Planta maimuţei negre şi întunecate
Marea se târăşte spre uscat
Se târăşte înapoi, se târăşte înainte
Producând familia de târâtoare
Târându-se în spate, târându-se în faţă
Avansând în faţă, aşezându-se în spate
Faţa celui drag al meu [?]
El este întunecat, splendid,
Popanopano se naşte ca mascul [?]
Popanopano, masculul
Po-lalo-wehi, femela
A născut pe cei care produc ouă
Produc şi se înmulţesc în noaptea care trece
Aici sunt depuse
Aici se rostogolesc
Copiii se rostogolesc, se joacă în nisip
Copilul nopţii întunericului negru se naşte
Noaptea dă naştere
Noaptea dă naştere unor creaturi prolifice
Noaptea este umflată de creaturi dolofane
Noaptea dă naştere la ţestoase cu spatele aspru
Noaptea produce turturi cu cioc cu coarne
Noaptea dă naştere la ţestoase roşu închis
Noaptea este însărcinată cu homarul mic
Noaptea dă naştere la mişcări lente gecki
Alunecoasă este noaptea cu gecki cu pielea netedă
Noaptea dă naştere la creaturi agăţate
Noaptea proclamă creaturi aspre
Noaptea dă naştere la creaturi deliberate
Noaptea se retrage de la ineficienţi
Noaptea dă naştere la creaturi cu nas ascuţit
Golită este noaptea pentru cei mari şi graşi
Noaptea dă naştere la locuitorii noroiului
Noaptea zăboveşte pentru cei care părăsesc calea
Născut este masculul pentru pârâul îngust, femela pentru pârâul larg
Născut este broasca ţestoasă [Honu] care trăieşte în mare
Păzită de răsadul de Maile [Kuhonua] care trăieşte pe uscat...
Refren
Cu o mişcare de dans, se târăsc şi se târăsc
Coada legănându-şi lungimea Pofticios, posomorâţi
Se strecoară prin bălegar
Mizeria este hrana lor, o devorează
Mănâncă şi se odihnesc, mănâncă şi o râgâie
Mâncând ca oamenii de rând
Mâncarea lor este supărătoare

Se mişcă şi se încălzesc
Se comportă ca şi cum ar fi epuizaţi
Se clătină pe măsură ce merg
Merg în ţara târâtoarelor
Familia târâtoarelor născută în noapte
Încă este noapte

V. A sosit vremea pentru Po-kanokano
Să mărească urmaşii lui Po-lalo-uli
Întunecată este pielea noii generaţii
Neagră este pielea iubitului Po-lalo-uli
Care doarme ca o soţie a Săpătorului Nopţii
Nasul cu cioc care sapă pământul este ridicat
Lasă-l să sape pământul, să-l mărească, să-l îngrămădească
Închizându-l în spate
Închizându-l în faţă
Copilul de porc se naşte
Cabane în interiorul tufişurilor
Cultivă peticele de taro de apă din Lo'iloa
De zece ori este creşterea insulei
De zece ori este creşterea pământului
Ţara unde locuia Săpătorul Nopţii
Lungă este linia străveche a strămoşilor săi
Linia străveche a porcului de sânge şef
Porcul de cel mai înalt rang născut în timpul
Timpul în care trăia Săpătorul Nopţii
Şi a dormit cu Po-lalo-uli
Noaptea a născut
S-au născut cei cu capetele ascuţite, erau stângaci
S-au născut cei cu capetele plate, erau Lăudăroşii
S-au născut cei cu capetele colţuroase, erau stimaţi
S-au născut cei blonzi, erau străini
S-au născut blonzii, pielea lor era albă
S-au născut cei cu frunţi retrase, aveau părul stufos
S-au născut cei cu capetele tocite, capetele lor erau rotunde
S-au născut cei cu capetele închise la culoare, erau bruneţi
S-au născut clasa de rând, erau neliniştiţi
S-au născut clasa muncitoare, erau muncitori
S-au născut favoriţii, erau curtaţi
S-au născut clasa sclavilor, iar natura lor era sălbatică
S-au născut cei cu părul tuns scurt, erau oamenii aleşi
S-au născut cântăreţii, erau indolenţi [?]
S-au născut cei cu burţi mari, cei mâncăcioşi mari
S-au născut cei timizi, ruşinoşi
S-au născut mesagerii, erau trimişi încoace şi încolo
S-au născut leneşii, erau leneşi
S-au născut cei zgârciţi, erau acri
S-au născut cei slabi, erau slabi
S-au născut cei corpolenţi, ei erau neclintiţi
S-au născut cei cu pieptul lat, lată era insigna lor în luptă
S-au născut bărbaţii de familie, erau iubitori de casă
S-au născut rasele mixte, nu aveau o linie fixă de descendenţă

S-au născut cei cu capul josnic, erau infestați de păduchi
S-au născut liderii de război, oamenii i-au urmat
S-au născut înalții șefi, erau roșii
S-au născut cei rătăciți, erau dispersați
Risipiți ici și colo
Copiii lui Lo'iloa s-au înmulțit
Pământul virgin a înflorit
Dovleacul dorinței s-a desprins
Cu dorința de a extinde linia familiei
Să ducă mai departe rodul descendenților lui Oma,
Generațiile de la Săpătorul Nopții
În acea perioadă a trecutului
Încă este noapte.

VI. Multe noi linii de șefi apar
Cultivarea apare, plină de tabuuri
[Se zgârie pe terenurile umede
Încolțește, apar primele fire, mâncarea este gata] [?]
Hrană cultivată lângă cursurile de apă
Hrană cultivată lângă mare
Din belșug și îngrămădită
Șobolanii părinți locuiesc în găuri
Șobolanii mici se adună
Cei care marchează anotimpurile
Mici taxe de pe pământ
Mici taxe de pe cursurile de apă
Urme ale ciuguliturilor acestor ciocănitori cu blană maronie
Cu mustățile ridicate
Se ascund ici și colo
Un șobolan în deal, un șobolan lângă mare
Un șobolan alergând lângă val
Născut din doi, copilul Nopții care se lasă
Născut din doi, copilul Nopții care se târăște
Copilul mic se târăște pe măsură ce se mișcă
Copilul mic se mișcă cu un arc
Furând coaja
Coaja fructului 'ohi'a, nu un fruct din deal
Un copil mic născut pe măsură ce întunericul se lasă
Un copil care izvorăște
Născut pe măsură ce întunericul se îndepărtează,
copil al întunericului și copil al nopții, acum aici
Încă e noapte.

VII. Frica mă cuprinde pe vârful muntelui
Frica de noaptea care trece
Frica de noaptea care se apropie
Frica de noaptea însărcinată
Frica de încălcarea legii
Frica de locul ofrandei și de poteca îngustă
Frica de mâncare și de partea de deșeuri rămasă
Frica de noaptea care se retrage
Frica de noaptea care se apropie

Frica de copilul de câine al Nopții care se târăște
Un copil de câine al Nopții care se târăște încoace
Un câine roșu închis, un câine țipat
Un câine fără păr al celor fără păr
Un câine ca ofrandă pentru cuptor
Gustos este sacrificiul pentru implorare [?]
Jamin în frig fără acoperire
Jamin în căldură fără haină
El merge gol pe drumul spre Malama
[Unde] se termină noaptea pentru copiii [nopții] [?]
Din creștere și usturime [?]
Din tăiere și liniște [?]
Vântul Hula care conduce îl însoțește pe tovarășul său
Fratele mai mic al celor goi, 'Olohe
Din mâzgă ies rădăcini
Din mâzgă ies creșteri tinere
Din mâzgă ies frunze ramificate
Din mâzgă ies excrescențe
Născute pe vremea când oamenii veneau de departe
Încă e noapte.

VIII. Bine format este copilul, bine format acum
Copil în vremea când oamenii s-au înmulțit
Copil în vremea când oamenii au venit de departe
S-au născut bărbați cu sutele
S-a născut bărbat pentru pârâul îngust
S-a născut femeie pentru pârâul larg
Născută în noaptea zeilor
Bărbații au stat împreună
Bărbații au dormit împreună
Ei doi au dormit împreună în timpul de demult
Val după val de bărbați mișcându-se în companie
Roșcovană fruntea zeului
Întunecată, cea a omului
Albă - [barbă] bărbia
Liniștit a fost timpul când oamenii s-au înmulțit
Calm ca timpul când oamenii au venit de departe
Se numea Calm [La'ila'i] atunci
S-a născut La'ila'i o femeie
S-a născut Ki'i un bărbat
S-a născut Kane un zeu
S-a născut Kanaloa caracatița fierbinte
Era zi
Pântecele au născut [?]
Marginea oceanului
Pădurea umedă, ultima dintre cele două
Primul șef al trecutului întunecat locuind în zonele înalte reci, mai tânărul lor
Bărbatul cu viață lungă și sute și sute de șefi
Scoate, scoate,
Scoate, scoate, continuă să scoți
Scoate, scoate, ”femeia stătea pe o parte”
La'ila'i, o femeie pe vremea când bărbații veneau de departe

La'ila'i, o femeie pe vremea când bărbații se înmulțeau
A trăit ca o femeie pe vremea când bărbații se înmulțeau
Născută a fost Pipăitoarea [Hahapo'ele], o fată
Născută a fost Vedetoare [Ha-popo], o fată
Născută a fost Frumoasă [Maila] numită Îmbrăcată-în-frunze [Lopala-pala]
Golă ['Olohe] era un alt nume
[Ea] locuia în țara Lua [groapă]
[În] acel loc numit „groapă a 'Olohe”
Gol era bărbatul născut în timpul zilei
Golă era femeia născută în deal
[Ea] locuia aici cu bărbatul [?]
Născută a fost Planta Târâtoare [La'i'olo] pentru bărbat
Născută a fost Ziua Așteptată [Kapopo], o femeie
Născută la Miezul Nopții [Po'ele-i], născută Prima-lumină [Po'ele-a]
Deschizându-se-larg [Wehi-loa] a fost cel mai mic al lor
Aceștia au fost cei care au născut
Cei mici, cei mai mari
Crescând mereu la număr
Omul s-a răspândit, omul era aici acum
Era Ziț

— Martha Beckwith (trad. şi ed.) *Kumulipo: Un cântec hawaian al creației*.
Chicago: University of Chicago Press, 1951,
pp. 58-60, 63-67, 71-73, 77-79, 82-84, 87-88, 92-93, 97-98.

DESPRE AUTOR

BARBARA SPROUL este directoarea Programului de Religie de la Hunter College din cadrul Universității din New York.

Traducere realizată cu:

DeepL Translator + Neural Writer

plus

Google Translate